ଷ ଋ ଅ

ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଧାନ

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନ
ଭୁବନେଶ୍ୱର

କ୍ଷ ରୁ ଅ

ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଧାନ

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନ
ଭୁବନେଶ୍ୱର

କ୍ଷ ରୁ ଅ

ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଧାନ

ଲେଖକ
ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ପ୍ରକାଶକ
ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନ, ଏ-୧୨, ହାଉସିଂ ବୋର୍ଡ଼ କଲୋନୀ,
ବରମୁଣ୍ଡା, ଭୁବନେଶ୍ୱର -୭୫୧ ୦୦୩
ଫୋନ୍ : ୨୫୫୬୧୦୯/୨୫୫୦୬୫୬

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ : ଶିବରାତ୍ରୀ, ମାର୍ଚ୍ଚ-୮, ୨୦୦୫

ମୁଦ୍ରଣ : ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକାଶନୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ମୂଲ୍ୟ : ୧୭୦/- ଟଙ୍କା

KSHA rū A'

Eka Byaktigata Abhidhan

Written by : Chittaranjan Das

Publisher:
Sikshasandhan,A-12,H.B.Colony
Baramunda,Bhubaneswar-751 003

Year of Publication :Sivaratri,March-8,2005

Printing: Siksha Prakashani,Bhubaneswar

Price: 170/- only

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ହୃଦାନନ୍ଦ ରାୟ,

ବନ୍ଧୁବରେଷୁ

... କେତେବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଅଧାପକ ବନ୍ଧୁ ଧରଣୀଧର ସାହୁଙ୍କ ପାଖରୁ Philosophical Dictionary ନାମରେ ଗୋଟିଏ ପୁସ୍ତକ ପଢ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ଆଣିଥିଲି । ଲେଖକ ଭଲ୍‌ଟେଆର୍ (Voltaire, ୧୬୯୪-୧୭୭୮, ତାଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ପାରିବାରିକ ନାମ ହେଉଛି Francois - Marie Arouet, ପରେ ସେ ନିଜକୁ ଭଲ୍‌ଟେଆର୍ ନାମରେ ପରିଚିତ କରାଇଥିଲେ ।) ସମସାମୟିକ କେତୋଟି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଶବ୍ଦକୁ ନେଇ ସେ ଅଭିଧାନଟି ରଚନା କରିଥିଲେ । ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଏହିପରି ପୁସ୍ତକଟିଏ ଆମର ଏହି ସାମୂହିକ ସମୟଟିକୁ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ୟମ କରିବି ବୋଲି ସେହିଦିନୁଁ ହିଁ ଚିନ୍ତା କରି ଆସୁଥିଲି ।

ଅ ରୁ କ୍ଷ - ଏଇଟି ହେଉଛି ପୁରାତନ ସାହିତ୍ୟରେ ଏକ ଅଧିକ ପରିଚିତ ରଚନାଶୈଳୀ । ତଥାପି ଓଲଟ ଚଉତିଶା ନାମକ ରୀତିଟିଏ ବି ରହିଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ କେତେ ଥାନରେ ମିଳିପାରିବ । ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥଟିରେ ମୋ'ର ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ସେହି ଓଲଟାଟାକୁ ଅଧିକ ମନ ହେଲା । ଇତି ।

— ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ସୂଚୀପତ୍ର

	ପୃଷ୍ଠା ସଂଖ୍ୟା
କ୍ଷୁଧା	୦୧
କ୍ଷମା	୦୩
କ୍ଷମତା	୦୭
ହେତୁବାଦ / ଅନେକାନ୍ତବାଦ	୧୧
ହସ / କାନ୍ଦ	୧୫
ସ୍ଥିତି / ପରିସ୍ଥିତି / ସ୍ଥିତିବାଦୀ	୨୦
ସଂସ୍କାର / ସଂସ୍କୃତି	୨୬
ସଂସାର / ଅସାର	୩୪
ସମ୍ପର୍କ	୩୬
ସଙ୍କଟ	୪୦
ସ୍ୱାଧୀନତା	୪୩
ସୁସ୍ଥ / ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ / ଅସୁସ୍ଥ	୫୦
ସାହିତ୍ୟ / ଶୁଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ / ତୁଚ୍ଛା ସାହିତ୍ୟିକ	୫୪
ସାଧୁତା	୬୫
ସାଧନା	୬୯
ସମାନତା : ସ୍ୱାଧୀନତା : ଭ୍ରାତୃତ୍ୱ	୭୧
ସମନ୍ୱୟ	୭୭
ସତ୍ୟ / ବ୍ୟକ୍ତିସତ୍ୟ/ ପୃଥ୍ୱୀସତ୍ୟ	୮୬
ଷଡ଼ରିପୁ	୯୨
ଶୃଙ୍ଖଳା / ଶୃଙ୍ଖଳ	୯୬
ଶରୀର	୧୦୩
ଶତ୍ରୁ	୧୦୯
ଶକ୍ତି	୧୧୧
ଲୀଳା	୧୧୬

ଲକ୍ଷ୍ୟ	୧୨୦
ଲଜ୍ଜା	୧୨୨
ରୋଗ / ଆରୋଗ୍ୟ	୧୨୪
ମୋକ୍ଷ •	୧୩୧
ମୃତ୍ୟୁ / ଜନ୍ମ / ପୁନର୍ଜନ୍ମ	୧୩୩
ମାର୍ଗ	୧୩୫
ମାୟା / ମାୟାବାଦ	୧୩୮
ମାଆ	୧୪୦
ମହାପୁରୁଷ	୧୪୪
ମନ୍ନାଥ / ଜଗନ୍ନାଥ	୧୪୭
ମଣିଷ / ଭଲ ମଣିଷ	୧୪୯
ଭୋଗ / ଭୋଗୀ : ଯୋଗ / ଯୋଗୀ	୧୫୩
ଭୂମା	୧୫୮
ଭାଷା	୧୬୦
ଭାବ/ ଅଭାବ/ ଅଭାବବୋଧ	୧୬୩
ଭାଗ୍ୟ	୧୬୫
ଭୟ	୧୬୭
ଭବ/ଭବସିନ୍ଧୁ / ଭାବସିନ୍ଧୁ	୧୭୦
ବ୍ରହ୍ମ / ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ	୧୭୨
ବ୍ୟକ୍ତି / ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ	୧୭୪
ବିଶ୍ୱାସ / ଅବିଶ୍ୱାସ / ଅତିବିଶ୍ୱାସ	୧୭୭
ବିଶ୍ୱଚେତନା	୧୭୯
ବିରାଗ / ବୈରାଗ୍ୟ	୧୮୧
ବିଦ୍ୟା / ଅବିଦ୍ୟା	୧୮୪
ବିଜ୍ଞାନ / ଅବିଜ୍ଞାନ	୧୮୬
ପ୍ରତିମା / ପ୍ରତିମାତୃଷ୍ଣା	୧୯୧
ପ୍ରକୃତି / ପୁରୁଷ	୧୯୩

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ / ପ୍ରାଚ୍ୟ	୧୯୬
ପରୋପକାର	୨୦୧
ପରିବର୍ତ୍ତନ	୨୦୩
ପରିଚିତି / ପରିଚୟ	୨୦୫
ପରାର୍ଥ / ପରମାର୍ଥ / ସ୍ୱାର୍ଥ	୨୦୮
ପରମ୍ପରା	୨୧୦
ନେତୃତ୍ୱ / କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ	୨୧୩
ନୀତି / ରାଜନୀତି / ରାଜ୍ୟନୀତି	୨୧୫
ନିଃସଙ୍ଗତା / ସଙ୍ଗକାତରତା	୨୧୮
ନାସ୍ତିକ / ଆସ୍ତିକ	୨୨୩
ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା / ମୂଲ୍ୟନିରପେକ୍ଷତା	୨୨୫
ଦ୍ୱୈତ / ଅଦ୍ୱୈତ	୨୩୦
ଦେଶ / ସ୍ୱଦେଶ / ସ୍ୱଦେଶୀ	୨୩୨
ଦେବତା	୨୩୪
ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ / ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ	୨୩୭
ଦରିଦ୍ର / ନାରାୟଣ	୨୩୯
ତପସ୍ୟା	୨୪୪
ଜାତି / ଜାତିବାଦ / ଜାତୀୟତାବାଦ	୨୪୬
ଛାତ୍ର / ଛାତ୍ରଶ୍ରମ / ଛାତ୍ରାଶ୍ରମ	୨୫୮
ଚରିତ୍ର	୨୬୧
ଗୁରୁ	୨୬୪
ଗୁଣ	୨୬୬
ଖୁସୀ	୨୬୯
କୃତଜ୍ଞତା	୨୭୨
କୁଟୁମ୍ବ	୨୭୪
କାଳ / ମହାକାଳ / ଆମ କାଳ	୨୭୭
କାରଣ /ଅକାରଣ	୨୭୯

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ / ଅଧିକାର / ଅନଧିକାର	୨୮୨
କବି	୨୮୫
କପଟ	୨୮୭
ଔଷଧି	୨୯୦
ଏଷଣା / ଗବେଷଣା	୨୯୩
ଏକତା	୨୯୬
ଋଷି	୩୦୧
ଉଭୟଚର	୩୦୪
ଉପେକ୍ଷା	୩୦୬
ଉପଚାର/ ଔପଚାରିକତା	୩୦୯
ଉଚ୍ଚତା / ଅନୁବଦ୍ଧତା	୩୧୨
ଇତି ଇତି / ନେତି ନେତି	୩୧୪
ଆଶାବାଦ / ଅତ୍ୟାଶାବାଦ	୩୧୭
ଆବଶ୍ୟକତା	୩୨୦
ଆଧୁନିକ / ଅତ୍ୟାଧୁନିକ / ଉତ୍ତର	୩୨୨
ଆଦର୍ଶବାଦ / ଆଦର୍ଶ	୩୨୫
ଆତ୍ମା	୩୨୮
ଅଭିମାନୀ / ସ୍ୱ+ଅଭିମାନୀ	୩୩୧
ଅଭାବ	୩୩୩
ଅବତରଣ	୩୩୬
ଅପର / ଅବର / ପରସ୍ପର	୩୩୯
ଅନାସକ୍ତି / ଅନୁରାଗ	୩୪୨
ଅଧାତ୍ମ	୩୪୫

କ୍ଷୁଧା

ସର୍ବମୂଳ ଯେଉଁ କ୍ଷୁଧାଟି, ତାହା ପେଟର କ୍ଷୁଧା । ପ୍ରାଣୀମାତ୍ରେ ସମସ୍ତଙ୍କର କ୍ଷୁଧା । ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣୀ ହିସାବରେ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର କ୍ଷୁଧା ଏବଂ ତଥାକଥିତ ଇତର ଅର୍ଥାତ୍ ମନୁଷ୍ୟେତର ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର । ତାହାର ତୃପ୍ତିସାଧନ କରିବାକୁ ହୁଏ । ମୂଳତଃ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଆମ ଜୀବନରେ ସର୍ବମୂଳ ଚିନ୍ତାଟି ହେଉଛି ଖାଦ୍ୟର ଚିନ୍ତା । ବ୍ୟକ୍ତିର ଚିନ୍ତା ଓ ସମୂହଗୁଡ଼ିକର ଚିନ୍ତା । କୃଷିନାମକ ଏକ ସଂସ୍କୃତିର ଉଦ୍‌ଭବ ମୂଳତଃ ସେଇଥି ନିମନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ, ପୃଥିବୀରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ସେହି ପେଟର କ୍ଷୁଧାଟି ଏବେ ମଧ୍ୟ ମେଣ୍ଟି ପାରିନାହିଁ । ଏବଂ ସମ୍ଭବତଃ କେବେ ମଧ୍ୟ ମେଣ୍ଟି ପାରିନଥିଲା । କ୍ଷୁଧାର କଷ୍ଟ ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । କ୍ଷୁଧାର କଷ୍ଟକୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ମଣିଷ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସହ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ବିପଣିମାନଙ୍କରେ ପଣ୍ୟ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି, ତଥାପି ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ପେଟର କ୍ଷୁଧା ଦୂର ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏଇଟିକୁ ମୂଳ କରି କେତେ କେତେ କନ୍ଦଳର ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି ଓ ଆହୁରି କେତେ କେତେ ନୀତି ତଥା ଅନୀତି ମଣିଷମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡରୁ ଏବେ ବି ବାହାରୁଛି ।

କେତେ ମଣିଷ ସବୁକାଳ ପରି ଏକାଳେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟରେ ନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନେ ପେଟଉପାସ ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟ ହିଁ ସବୁ କରୁଛି, ତେଣୁ ସେହି ଭାଗ୍ୟ କେତେ ମଣିଷଙ୍କର ପେଟଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଅପୂରା କରି ରଖିଛି । କହିବାକୁ କିଛି ନାହିଁ, କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଉ କ'ଣ ଅଛି ? କିନ୍ତୁ, ପୃଥିବୀରେ ସବୁ ମଣିଷ ଏବଂ ସବୁ ସଂସ୍କୃତି ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ସେଥିରୁ ସେତେ ବେଶୀ ସମାଧାନ ମିଳି ପାରୁନାହିଁ । ଅଶାନ୍ତି ଲାଗି ରହିଛି । ସେହି ଅଶାନ୍ତିରୁ ହିଁ ସମାଧାନର ନୂଆ ନୂଆ ବାଟ ବାହାରୁଛି । ଅଶାନ୍ତି ନାନାବିଧ ବିଜ୍ଞାନକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଛି । ନୂଆ ନୂଆ ବିଧାନ ଗଢ଼ା ହେଉଛି । ନୂଆ ନୂଆ ନିଦାନର ଅନୁମାନ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରୁଛି । ନୂଆ ନୂଆ ଆଶାର ସଂଚାର ହେଉଛି ।

ଅର୍ଥାତ୍, ପ୍ରୟାସ କରୁ କରୁ କ୍ରମେ ଆଖି ପାଇଯିବ । ହୃଦୟମାନେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଗଲେ ମଥାମାନଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧି ଜୁଟିଯିବ । ଏହି ଦିଗରେ କ୍ରମେ କେତେ କେତେ ସମ୍ମିଳିତ ସହଯୋଗ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ ଏବଂ ଭାଗ୍ୟମାନେ ବି ମଙ୍ଗିବେ । ମାତ୍ର, ପେଟର ଭୋକଟା ସିନା ରହିବନାହିଁ, ତଥାପି ଭୋକ ରହିବ । ଅନ୍ୟ ସ୍ତରଗୁଡ଼ିକର ବହୁ ଭୋକରେ ଆହ୍ୱାନମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବେ । ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଧାର ଚିନ୍ତା ଦୂର ହେଉ ହେଉ ନୂଆ କ୍ଷୁଧାମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବେ । ସେଗୁଡ଼ିକର ସ୍ୱାଗତ କରିବା ନିମନ୍ତେ

ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବେ । ପେଟଟା ଶାନ୍ତ ହୋଇଗଲେ ମନୁଷ୍ୟ-ଚେତନାର ହାତଗୋଡ଼ ଗୁଡ଼ିକ ଯେ କେତେ କୁଆଡ଼କୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭାବନୀୟ ଭାବରେ ପ୍ରସାରି ହୋଇଯିବ, ତାହା ପ୍ରକୃତରେ କଳ୍ପନା ହିଁ କରି ହେବନାହିଁ । ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ମଣିଷମାନଙ୍କର ପେଟ ନିମିତ୍ତ ଯଥେଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ ରହିଛି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକ କାଳେ ହାତଛଡ଼ା ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଭୟ କରି ବୁଦ୍ଧି ହରାଇ ନିଜକୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭୋକଗୁଡ଼ିକ ସକାଶେ ଅଯୋଗ୍ୟ କରି ରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ଭଳି ଭଳି ଅନାଚରଣ ଭିତରେ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି; ମାତ୍ର, ଯେତେବେଳେ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଉଦର ସତକୁ ସତ ପୂରିବାଲାଗି ବାସ୍ତବ ପରିବେଶ ଏବଂ ପରିମଳଗୁଡ଼ିକ ସାକାର ହୋଇ ଆସିବ, ସେତେବେଳେ ଆଉ ଉଗ୍ର ହୋଇ, ଲୋଭାସକ୍ତ ହୋଇ ଓ ଅମଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିବାର କ'ଣ ପାଇଁ କୌଣସି ଅବକାଶ ରହିବ ?

ପ୍ରକୃତରେ ଅସଲ କ୍ଷୁଧାର ଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ପେଟସ୍ତରର ସେହି ମୂଳ ଗାରଟିର ସମାଧାନ ହୋଇଯିବା ପରେ । ପ୍ରକୃତରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଏହିଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଅସଲ କ୍ଷୁଧା । ସେହି କ୍ଷୁଧାଟି ହିଁ ନିଜ ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଏକ ବିବେକ ଅର୍ଥାତ୍ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ବିଷୟରେ କ୍ରମସଚେତନ କରାଇ ନେଇଯିବ, ଯାହାକି ସେମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ବୋଲି ଉଦ୍‌ବୋଧନଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ଆଣିଦେବ । ସେମାନଙ୍କୁ ଭୀତିର ଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ଡିଆଇଁ ନେଇ ପ୍ରୀତି ଭିତରକୁ ନେଇ ଆସିବ । ଏମିତି ମଧ୍ୟ ହୁଏ ଯେ, ପେଟକ୍ଷୁଧାର ପ୍ରଶ୍ନଟାକୁ ଗୌଣ କରି ପକାଇ କେତେ କେତେ ମଣିଷ କ'ଣ ସବୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟାକୁଳତା ଦ୍ୱାରା ଆକର୍ଷିତ ହୋଇ ସେହି ଗାରଟିକୁ ଡେ଼ଇଁ ଯାଆନ୍ତି ଓ ଏକ ଅନ୍ୟ କ୍ଷୁଧାକୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ବରି ବି ନିଅନ୍ତି । ଏପରି ମନୁଷ୍ୟ ସବୁକାଳେ ଥିଲେ, ଏବେ ମଧ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଖୁବ୍ ମହଜୁଦ ରହିଛନ୍ତି । ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ଯେ ନରହିବେ ତାହାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ସେହି ଉଚ୍ଚ କ୍ଷୁଧାଗୁଡ଼ିକର ସୁମାରି ହିଁ ନାହିଁ । ଏବଂ, କିଏ କେଉଁଭଳି ପ୍ରୀତିରେ ପଡ଼ି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷୁଧାକୁ ଜୀବନର ଧର୍ମରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛି, ସେହି କଥାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଗବେଷଣା କରି ମୋଟେ କହି ହେବନାହିଁ । ଅଧିକ ଜ୍ଞାନର କ୍ଷୁଧା, ଆରୋହଣର କ୍ଷୁଧା, ଆତ୍ମପ୍ରସାରଣର କ୍ଷୁଧା, ଅଧିକ ଚେତନା ନିମନ୍ତେ କ୍ଷୁଧା; ହଁ, ସତତ ସମର୍ପିତ ହୋଇ ରହିବାର କ୍ଷୁଧା, ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ଏକାବେଳେକେ ଏକ ଈଶ୍ୱରୀୟ କ୍ଷୁଧା, - ଈଶ୍ୱରୀୟ ଅସନ୍ତୋଷର କ୍ଷୁଧା । ସେହି ଅସନ୍ତୋଷଟି ଆପଣା ଜୀବନରେ ଏକ ନିତ୍ୟଆସ୍ପୃହା ରୂପେ ମୂର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଈଶ୍ୱର ମଧ୍ୟ ଚାକ୍ଷୁଷ ହୋଇ ଆସନ୍ତି । ଏହି ଚାକ୍ଷୁଷ ହେବା, – ସମ୍ଭବତଃ ତାହାହିଁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା, – ତାହା ହିଁ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ।

କେଉଁ କ୍ଷୁଧା ବଡ଼, ପୁଣି କେଉଁ କ୍ଷୁଧା ଛୋଟ ? ଉଦରସ୍ତରର କ୍ଷୁଧା ଅବଶ୍ୟ ସବାଆର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ । ଏବଂ, ଯେଉଁ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକମାନେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଯାକର ପେଟର କ୍ଷୁଧାର ଆଗ ପୂରଣ ହେଉ ବୋଲି ଆଗୁଆ ହୋଇ ବାହାରିଛନ୍ତି, ବିପ୍ଲବର କଥା କହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ସେହି କ୍ଷୁଧାକୁ କଦାପି ଉଦରସ୍ତରୀୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ବସ୍ତୁବାଦୀ କହିବାର ତ ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠିବନାହିଁ । ଆପେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ବରି ନେଇ ପୃଥିବୀତମାମ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଦାରିଦ୍ର୍ୟମୋଚନର କଥାଟିକୁ ଯେଉଁମାନେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଆମ ପୃଥିବୀଟିର ଚେତା ହେବାରେ ବହୁତ ସହାୟତା କରୁଛନ୍ତି । ଉଦରଶାନ୍ତିର ମୂଳ ଅଭିଯାନଟି ଯେ ସାଂପ୍ରତିକ ପୃଥିବୀରେ ଆମର କ୍ରମେ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୂପେ ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କୁ ସଂକ୍ରାମିତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି ଓ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଦେଶର ରାଜନୀତିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିପୂର୍ଣ୍ଣ ମାର୍ଗ ଯୋଗାଇ ଦେବାରେ ଲାଗିଛି, ତାହାହିଁ ପୃଥିବୀଲାଗି ବହୁ ସତ୍ୟପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗାଇ ଦେବାରେ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମର୍ଥ ହେଲାଣି । ଏବେ ତ ସମଗ୍ର ପୃଥ୍ୱୀସ୍ତରରେ ସେଥିପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ସଂଗଠନମାନ ଗଠିତ ହେଲେଣି । ପୁରୁଣା କ୍ଷୁଦ୍ରତା ତଥା ଖଣ୍ଡତାଗୁଡ଼ାକର ଗଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ତରରେ ବହୁବିଧ ଦାମ୍ଭିକତା ଏବେ ମଧ୍ୟ ତୋଡ଼ ଦେଖାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱବିବେକର ସ୍ତରରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱ ଦାନା ବାନ୍ଧି ଆସିଲାଣି । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟ ଗଢ଼ି ହୋଇ ଆସୁଛି । ସ୍ୱୟଂ ବିଧାତା ମଧ୍ୟ ସତେଯେପରି ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିରେ ଆଗ୍ରହୀ ହେଉଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, କ୍ଷୁଧାଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ଉତ୍ତୋଳନ ସମ୍ଭବି ଆସୁଛି ।

□□

କ୍ଷମା

ସେକାଳର ଗୋଟିଏ ଶାସ୍ତ୍ରର କହିବା ଅନୁସାରେ, ଯାହାର ଦଣ୍ଡିବା ଶକ୍ତି ଥାଏ, ସେଇ କ୍ଷମାର ଆଚରଣ କରେ । ଦଣ୍ଡିବା ଶକ୍ତି ଆଗ ନା କ୍ଷମା ଆଗ ? କୋଉଟା ସତକୁ ସତ ଅଧିକ ଫଳ ଦେଇଥାଏ ? କୋଉଟା ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀଟିରେ ଅଧିକ କାମ ଦେଇ ଆସିଛି ଏବଂ ଦେଉଛି ? ଦଣ୍ଡିବାର ଶକ୍ତିଟାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି କରି ତଥାପି ଫଳ ନପାଇବାରୁ ପୃଥିବୀ ଆଖର କ୍ଷମା ପାଖକୁ ଆସିଛି ନା କ୍ଷମାଦ୍ୱାରା ମୋଟେ କିଛି ସାଧ ନହେବାରୁ ବାଧ ହୋଇ ଦଣ୍ଡଶକ୍ତିର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ? ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନେ କ୍ରମେ କ୍ଷମା ନା ଦଣ୍ଡଶକ୍ତି, – ଦୁଇଟା ମଧ୍ୟରୁ ମୋଟା ମୋଟି

କୋଉଟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଛନ୍ତି ? ଆମର ଭବିଷ୍ୟତର ପୃଥିବୀଟି ପ୍ରକୃତରେ ଦୁଇଟା ଭିତରୁ କେଉଁଟିକୁ ଅଧିକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବ ବୋଲି ତୁମେ, ଆମେ ସମସ୍ତେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛୁ ? ଏହିସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ସିଧା ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବବାଦୀସମ୍ମତ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଅଛି କି ? ଏପରି ଗୋଟିଏ ସମୟ କେବେ ଆସିବ, ଯେତେବେଳେ କି ମନୁଷ୍ୟମାନେ କୌଣସି ଗୋଟିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଅନ୍ୟଟି ଉପରେ ପୂରାପୂରି ନିର୍ଭର କରି ପାରିବେ ? ଏବଂ, ସର୍ବୋପରି, ଦୁଇଟିଯାକ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଅଥଚ ଦୁଇଟିଯାକ ବିଷୟରେ ସନ୍ଦିହାନ୍ ରହି ପୃଥିବୀ କେବେହେଲେ ଗୋଡ଼ ଟାଣ କରି ଠିଆ ହୋଇ ପାରିବ କି ?

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବଳଦେବ ରଥ ତାଙ୍କ ରଚିତ ଗୋଟିଏ ପଦରେ ପରମ ଭଗବାନଙ୍କୁ 'କ୍ଷମାନୁକମ୍ପାଧର' ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । କ୍ଷମା ଏବଂ ଅନୁକମ୍ପା, ଏମାନେ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ସେହି ପରମ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଆରୋପ କରି କୁହା ଯାଇଥିବା ସନ୍ତକ ? ଅର୍ଥାତ୍, ବର୍ଣ୍ଣନାଟି ଭିତରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ବ୍ୟଞ୍ଜନା ଯୁକ୍ତ କରି କହିଲେ, ଏକ ଦେବତ୍ୱଲାଭର ଶିଖର-ଆରୋହଣର କ୍ରମରେ ଆମେ ମଣିଷମାନେ ଯେତେବେଳେ ସେଯାଏ ଭାଜନ ହୋଇ ପାରିବା, ସେତେବେଳେ କ୍ଷମା ହିଁ ଆମ ଜୀବନର ଏକ ସ୍ୱଭାବଧର୍ମରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଥିବ ? କ୍ଷମା, ତେଣୁ ଅନୁକମ୍ପା; ଏବଂ ଅନୁକମ୍ପା, ତେଣୁ କ୍ଷମା । ସମ୍ପର୍କ ଯୋଡ଼ିବାର ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ସାଧନରୂପେ କ୍ଷମା ଓ ଅନୁକମ୍ପା । ସେତେବେଳେ ଦଣ୍ଡିବା ଶକ୍ତିଟାର ସମ୍ଭବତଃ ଆଉ କୌଣସି ଆକର୍ଷଣ ହିଁ ରହିବନାହିଁ, ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟ ରହିବନାହିଁ । ବେଶ୍ ବିଚିତ୍ର କଥାଟିଏ ଯେ, ବିଶ୍ୱ-ଇତିହାସର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଧର୍ମମାନଙ୍କରେ ପରମ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଜଣେ ଦଣ୍ଡଦାତା ବୋଲି ଚିତ୍ରଣ କରାଯାଇଛି । ମୂଳତଃ ଦଣ୍ଡକୁ ଡ଼ରି ମଣିଷମାନେ ଯେ ଉତ୍ତମ ପଥକୁ ମନ କରିବେ, – ଏହାକୁ ଆମେ ଏକ ଅବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି ହିଁ କହିପାରିବା । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ଧର୍ମମହଲର ଅଧିକାରୀମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏଡ଼େ ହୃଦୟହୀନ ହୋଇ କ'ଣପାଇଁ ବହୁବିଧ ଅବିଶ୍ୱାସର ଆରୋପଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଲଦି ଦେଇଛନ୍ତି କେଜାଣି ? ପାରସ୍ପରିକତାର ବହୁ ମାନବ-ସମ୍ଭାବନାକୁ ସେମାନେ ଏପରି କରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଡ଼ମ୍ବିତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଅଭ୍ୟୁଦୟର ପଥଗୁଡ଼ାକୁ ଉଗାଳି ରଖିଛନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ଅବିଶ୍ୱାସ୍ ନୁହେଁ, ବିଶ୍ୱାସ । ବିଶ୍ୱାସରୁ ହିଁ କ୍ଷମା, – ଅଜସ୍ର କ୍ଷମା, ଅକ୍ଳାନ୍ତ କ୍ଷମା । ଢ଼େର ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଆପଣାକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଉଥିଲେ ଯାଇ ମାର୍ଗରେ ରଖିହେବ ବୋଲି ଧାରଣାଟାଏ ପୋଷଣ କରି ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଥାନ୍ତି । ବହୁତ

ସମାଜ ବା ସମୂହ ମଧ୍ୟ ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମୂଳତଃ ଖଳ ଓ ଅସାଧୁ ବୋଲି ଧରି ନିଆ ଯାଇଥାଏ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାଇଥାଏ । ଭିତରେ ନିଜ ସହିତ ବହୁ ପ୍ରକୋପରେ ଭଳି ଭଳି ବାଦ ଲାଗିଥାଏ । ସେହି ଲୋକମାନେ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସେହି ସମୂହମାନେ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଠାରେ ଶାସନ କହିଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଏ । ଭଗବାନ କହିଲେ ନରକ ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଗର ଏକ ବିରୋଧୀ ସମାହାରକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ବ୍ୟାବହାରିକ ଧର୍ମୀୟ ଜୀବନଟି ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଆଣ୍ଠ ଦେଖାଇ କହିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ଯେ ତୁମେ ଯେତେ ଯାହା ବାଟ ଜଗିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟ ମନ୍ଦକୁ ହିଁ ଅବଶ୍ୟ ମନ କରିବେ, – ତେଣୁ ସର୍ବଦା ସତର୍କ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ପୃଥିବୀର ବହୁତ ବହୁତ ଧର୍ମପୁସ୍ତକ ଦଣ୍ଡଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଦଣ୍ଡମାନଙ୍କୁ ମାର୍ଗରେ ରଖିବାର ସେହି ଅନ୍ୟବିଧ ପ୍ରତ୍ୟୟଟି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ବେଶୀ ସେହି ପ୍ରକାରର ନୈତିକତାର କଥା ହିଁ କହିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଧର୍ମସତ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଯେତେ ନୁହେଁ, ସେହି ନୈତିକତାର ବହିର୍ନିୟମ ତଥା ବାହ୍ୟନିୟମ ଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ହିଁ ଅଧିକ କଳହ ତଥା କୋଳାହଳ ଲାଗି ଆସିଛି । ଅସଲ ସତ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ବିମୋଚନମାନେ ଅବହେଳିତ ହୋଇ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ, କ୍ଷମାକୁ ଅଧିକାଂଶତଃ ସାହସ ହିଁ କରାଯାଇ ପାରିନାହିଁ । କ୍ଷମା ବିସ୍ମୃତ ହୋଇଛି, ତେଣୁ ଖାଇଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ପ୍ରଧାନ ଧନ୍ଦା ହୋଇ ରହିଛି ।

ମିତ୍ରଟିଏ ହୋଇପାରିଲେ କ୍ଷମା ଦେଇପାରିବା ସହଜ ହୋଇଯାଏ । ସବୁରି ଭିତରେ ମୋହରି ପରି ଜଣେ ପଥିକ ରହିଛି, ଯିଏକି ଅନୁକ୍ଷଣ ବାଟ ଚାଲୁଛି : ବାଟଟିଏ ଖୋଜୁଛି, ଏବଂ ସେହି ଖୋଜିବାକୁ ହିଁ ବାଟ ଚାଲିବାର ସର୍ବମୂଳ ସନ୍ତକରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଠିକ୍ ମୋହରି ଭଳି; ମୁଁ ଖୋଜୁଛି, ଅନୁକ୍ଷଣ ଖୋଜୁଛି, କେତେ ବିଫଳ ହେଉଛି ଏବଂ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଯାଉଛି । ତଥାପି ବାଟ ଚାଲିବା ବନ୍ଦ ହେଉନାହିଁ । ମୋ' ଭିତରେ ସବା ଆଗରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସସମ୍ପନ୍ନ ଯେଉଁ ମିତ୍ରଟି ରହିଛି, ତା'ର ଅସଲ ଧର୍ମଟି ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ପଥିକର ଧର୍ମ । ସେହି ପଥିକଟି ସହିତ ଉଚିତ ପରିଚୟଟିଏ ଘଟିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ତାହାରି ପାଖରେ ହିଁ ମୁଁ ସତକୁ ସତ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଯାଇ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ସବୁମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ସେହିଭଳି ପଥିକଟିଏ ରହିଛି ବୋଲି ସିନା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରିବି ! ହଁ, ସିଏ ମଧ୍ୟ ଖୋଜୁଥିବ, ଅଲବତ୍ ଖୋଜୁଥିବ; ହୁଡ଼ି ଯାଉଥିବ ଏବଂ ବାଟ ହରାଉଥିବ, ପୁନର୍ବାର ଫେରି ଆସୁଥିବ ଏବଂ ପୁନର୍ବାର ବାଟ ପାଇ ଯାଉଥିବ । ମୋ' ଭିତରେ ରହିଥିବା ଏହି ଚପଳମତି ବାଳକଟିକୁ ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ହିଁ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ରହିଥିବାର ଓ ବାଟ ଚାଲୁଥିବାର ଅନୁଭବ

କରୁଥିବି । ସେହି ଅନୁଭବଟି ମୋତେ ସର୍ବଦା ବଳ ଦେଇ ଯାଉଥିବ । ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ବାଟ ଚାଲୁଛନ୍ତି, — ଏହି ଭାବନାଟି ମୋତେ ଏକୁଟିଆ ପରି ଅନୁଭବ କରିବାର ଯାବତୀୟ ଦୁର୍ବିପାକରୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଥିବ । ତେବେଯାଇ ମୁଁ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରିବି । ଆପଣାକୁ ଯେଉଁପରି କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରୁଛି, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେହିଭଳି କ୍ଷମା ଦେଉଥିବି । କୁଣ୍ଠାହୀନ ଭାବରେ ହିଁ ତାହା କରି ପାରୁଥିବି ।

ଅବାଗିଆ ପୃଥିବୀଟାରେ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଉତ୍କଟ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମାନ ଚାଲିଛି, ଜଣେ ଜଣକୁ ଟପିଯାଉଛି ବା ଗିଳି ପକାଇବାକୁ ଧାଇଁଛି ଓ ତାହାକୁ ହିଁ ଜୀବନର ସବାବଡ଼ ହାସଲ କରିବା ପରି ଅନୁଭବ କରୁଛି, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଏ ମୋଟେ ସହଜ ହୋଇ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରିବନାହିଁ । ମଣିଷମାନେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ସାଥୀ ପଥିକଟିକୁ ଦେଖି ପାରୁନଥିବେ; ଈର୍ଷା କରୁଥିବେ, — ଆଦୌ ନଇଁ ଆସି ପାରୁନଥିବେ । ଏବଂ, ନଇଁ ଆସି ପାରୁନଥିଲେ ମୁଁ କ୍ଷମା ବି ଦେଇପାରିବି ଆଉ କିପରି ? ହଁ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ନଇଁ ଆସିବା - ସୁହୃତ୍‌ଟିଏ ଆବିଷ୍କାର କରିଥିବା ପରି ଖୁସୀ ହୋଇ ନଇଁ ଆସିବା । ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଫରକଗୁଡ଼ାକୁ, ବଡ଼ସାନ ଭେଦକୁ ତାଳ କରି ପ୍ରଦର୍ଶାଇ ଦେବାକୁ କେତେ କେତେ ମସଲା ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଧାଡ଼ୀ ବାନ୍ଧି ବ୍ୟୂହ ରଚନା କରି ରହିଛନ୍ତି । ଆମର ଔପଚାରିକ ଶିକ୍ଷାଟା ମଧ୍ୟ ସେହି ଫରକଟାକୁ ହିଁ ସତେଅବା ଅଧିକ ସୌଖିନ୍ ଭାବରେ ପ୍ରଚାର କରିବାରେ ଅଧିକ ସୁଖ ପାଉଛି । ଇତିହାସର ଅଧିକ ଗୁରୁ ଫରକମାନଙ୍କର କଥାକୁ ହିଁ ଅଧିକତର ଉତ୍ସାହର ସହିତ ବଖାଣି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ଆମ ଯାବତୀୟ ଖୋଜିବାର ଘରମାନଙ୍କରେ ଭଳି ଭଳି ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ଆଣି ଭର୍ତ୍ତି କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ପ୍ରାୟ କୌଣସି ନିୟମକୁ ମାନୁଥିବା ପରି ଦୂରତାମାନେ ବହୁତ ପ୍ରଶ୍ରୟ ପାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ପୃଥିବୀରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ବାନା ଉଡ଼ି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ବିବେକକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଛନ୍ତି । କ୍ଷମା ନାମକ ସେହି ଅନନ୍ୟ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଟି ମାଡ଼ ଖାଇ ଯାଇଛି ।

ଅସଲ ସତ୍ୟ ମିଥ୍ୟାକୁ କ୍ଷମା ହିଁ ଦିଏ, ମିଥ୍ୟାକୁ ସହିପାରେ । ଅସଲ ଅଧିକ ଅଳପକୁ ତଥା ଅସଲ ବୃହତ୍ କ୍ଷୁଦ୍ରକୁ ସହେ, ତେଣୁ କ୍ଷମା ଦେବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରଖିଥାଏ । ଅନେକେ ନିତାନ୍ତ ଭାଗ୍ୟହୀନ ତ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ, — ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କାରଣରୁ ନିଜଟାକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାର ଆର ଖଣ୍ଡଟା ପଛରେ ଧାଇଁବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଏମାନେ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ, ତୁମେ ମନେ ରଖିଥିବ ଏବଂ କ୍ଷମା ଦେବ । ସହିବ ଓ କ୍ଷମା ଦେବ । ଖୁସୀ ହୋଇ କ୍ଷମା ଦେବ । ମୋଟେ ଗୋଳ କରିବ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ମାନି ନେବନାହିଁ ସିନା ତଥାପି ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମିତ୍ରପଣରେ

ସେମାନଙ୍କର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବ । ଏମାନଙ୍କଠାରେ ମଧ୍ୟ ଲୋଭ ରଖିଥିବ । ଯଦି ନିଜକୁ ବୁଝି ପାରିଛ, ତେବେ ତୁମେ ଏମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ବୁଝି ନପାରିବ ? ଏବଂ, ଆଗ କ୍ଷମା ଦେଲେ ଯାଇ ଅଧିକ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ବୁଝି ପାରିବ । ସତକୁ ସତ ଗୋଟିଏ ସୂତା ଯେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକ ଆରେକ ସହିତ ଯୋଡ଼ି କରି ରଖିଛି, ସେହି ରହସ୍ୟଟିକୁ ଜାଣିଲେ ଯାଇ ତୁମେ ଜାଗତିକ ବିବର୍ତ୍ତନର ଏହି ଯାବତୀୟ ଅଭିକ୍ରମରେ ବିଧାତାଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ କରିପାରିବ । ସେହି ସହଯୋଗରୁ ହିଁ ବିଧାତା ବଳ ପାଇବେ । ହେତୁ ରଖିଥିବ ବନ୍ଧୁ, ବିଧାତା କେତେ ସହଯୋଗର ହାତ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ପାରିଲେ ବୋଲି ସିନା ତୁମେ ଏଯାଏ ଆସି ପାରିଲ ! ଏବଂ, ଏତିକି ଲାଗି ତାଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ କ୍ଷମା ଦେବାକୁ ନପଡ଼ିଥିବ ! ତୁମ ଉପରେ ଏତେ ଏତେ ଆସ୍ଥା ରଖି ପାରିଲେ ବୋଲି ସିନା ସିଏ ତୁମକୁ ସଙ୍ଗୀ ଭଳି ଏତେଯାଏ ଆଣିପାରିଲେ । ତେଣୁ, ତୁମେ ମଧ୍ୟ ଆସ୍ଥା ରଖିବ, – କ୍ଷମା ଦେବ, ସାଙ୍ଗ ଲୋଡ଼ିବ, ଦ୍ୱାରଟିଏ ଖୋଲା ରଖିଥିବ । କ୍ଷମାର ଯୁଗ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ପାରସ୍ପରିକ ଆସ୍ଥାର ଯୁଗ, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଯୁଗ ।

□□

କ୍ଷମତା

ବୀରଭୋଗ୍ୟା ବସୁନ୍ଧରା ବୋଲି କଥାଟିଏ ଆମ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବହୁକାଳରୁ ରହି ଆସିଛି । କଥାଟି ଲୋକମାନଙ୍କର ମନକୁ ସମ୍ଭବତଃ ବେଶ୍ ପାଇଛି ବୋଲି ଲୋକମୁଖରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ତାହାକୁ ବହୁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ଯାହା ପାଖରେ କ୍ଷମତା, ସେଇ ହେଉଛି ବୀର । ରାଜାମାନଙ୍କ ହାତରେ କ୍ଷମତା, ତେଣୁ ସେଇମାନେ ହିଁ ସବୁକିଛିର କର୍ତ୍ତା ଏବଂ ବିଧାତା । ଏକ ଯୁଗ ଏପରି ଥିଲା, ଯେତେବେଳେ କି କବିତାକାରମାନେ ସେହି ରାଜାମାନଙ୍କୁ ନରରୂପରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଥିବା ଜଣେ ଜଣେ ଦେବତା ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଏବେ ରଜାମାନେ ସିନା ଗଲେଣି, ସେକାଳର ଅଯୋଧ୍ୟା ନାହିଁ ବା ସେକାଳର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମହାରାଜା ମଧ୍ୟ ନାହାନ୍ତି । ଏବେ ତ ଠିକ୍ ଓଲଟା କଥାଟା ହିଁ ରୀତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ଯାହା ହାତରେ କ୍ଷମତା, ସେଇ ହେଉଛି ରଜା । ବଂଶାନୁକ୍ରମରେ ତୁମେ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ନହୋଇଥାଅ ପଛକେ, ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ କ୍ଷମତାଟାକୁ ହାତର ପାଞ୍ଚ କରିପାରିଲେ ତୁମେ ରଜା ହୋଇ, ଶାସକ ହୋଇ ବସିପାରିବ । ତେଣୁ, ଏବେ ବୋମା ଏବଂ ବନ୍ଧୁକ

ସାହାଯ୍ୟରେ ଆତତାୟୀଙ୍କ ଭଳି ଯାବତୀୟ ଅନାଚରଣର ଅବଲମ୍ବନ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିବାର ଅବିଧିଟା କ୍ରମେ ପ୍ରାୟ ଏକ ବାସ୍ତବ ବିଧିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଗଲାଣି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଗୋଟାଏ ପଟ ନିଜର ଜିତିବା ବିଷୟରେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ଆସୁଥାଏ, ସେତେବେଳେ ସେହି କେତେଟା ଦେଶ ଭବିଷ୍ୟତର ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ସାଂଗଠନିକ ନକ୍‌ସାଟିଏ ତିଆରି କଲେ, ସେଥିରେ ପାଞ୍ଚଟା ଦେଶ ନିଜ ହାତରେ ଏକ ବିଶେଷ କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ ରଖିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସଂଗଠନଟିରେ ସଦସ୍ୟରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ସେହିମାନେ ଏବଂ ସେହିମାନଙ୍କ ପସନ୍ଦର ଅଳ୍ପ କେତେଟା ଦେଶ ରହିଥିଲେ । ଏବେ ସେଠାରେ ସଦସ୍ୟସଂଖ୍ୟା ଦୁଇଶହକୁ ଛୁଇଁବାକୁ ବସିଲାଣି,' କିନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ବିଶେଷ କ୍ଷମତାଟି ସେହି ପାଞ୍ଚୋଟିଙ୍କ ହାତରେ ରହିଛି । ତାହାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କାରଣଟି ହେଉଛି ଯେ, ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ଅଧିକ ବିତ୍ତ, ଅଧିକ ଅସ୍ତ୍ର ଏବଂ ଅଧିକ ସମର୍ଥତା ରହିଛି । ତେଣୁ ଅଧିକ ହାକିମୀ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀ ଲାଗି ବହୁପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ପରିବର୍ତ୍ତନର ବେକରେ ଢ଼ିଙ୍କିଆ ପକାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ସେହି ପୁରୁଣା ସମସ୍ତ କାଇଦାରେ ପୃଥିବୀବିବର୍ତ୍ତନକୁ ନିଜର ବାଜାଗୁଡ଼ାକ ଅନୁସାରେ ନଚାଇବା ନିମନ୍ତେ ସର୍ବାଧିକ କ୍ଷମତାପନ୍ନମାନେ ଏହିପରି ସର୍ବତ୍ର ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ହୋଇ ବସି ରହିଛନ୍ତି ।

ଏକ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରରେ ସ୍ୱୟଂ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ମୁହଁରୁ ହିଁ ସେକାଳୁ କହି ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ଭଗବାନ୍ ସର୍ଜନାକ୍ରମର ପ୍ରଥମ ପାଞ୍ଚଦିନରେ ଜଗତ୍‌ଯାକର ଦ୍ରବ୍ୟସମ୍ପଦ ଗୁଡ଼ିକର ଆଗମନ ଘଟାଇଲେ ଏବଂ ଷଷ୍ଠ ଦିନରେ ଯାଇ ମଣିଷକୁ ଗଢ଼ିଲେ । ସେ ମଣିଷକୁ ନିଜର ସାଦୃଶ୍ୟ ଦେଇ ଗଢ଼ିଥିଲେ ଓ କହିବା ଏକାନ୍ତ ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । କେଡ଼େ ସମାଦରରେ ମଣିଷକୁ କହିଥିଲେ ଯେ ସମୁଦାୟ ସୃଷ୍ଟିଟାକୁ ସିଏ ସେହି ମନୁଷ୍ୟର ଭୋଗ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ତିଆରି କରିଛନ୍ତି । କୁହାଯାଇ ନପାରିବ କାହିଁକି ଯେ, ମନୁଷ୍ୟଟା ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ବୋଲଟାକୁ ପାଳନ କରୁଥିବା ପରି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଖରେ ଅନୁଗତ ରହିଛି ଏବଂ ପୃଥିବୀଟିକୁ ଭୋଗ କରୁଛି । ଅତୁଳ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ରହିଛି । କ୍ଷମତାର ନିଶାରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଥୋକେ ମଣିଷ ଏପରି ଭାବରେ ବାଉଳା ହୋଇ ବାଟ ହୁଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ବହୁତ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ତୁଚ୍ଛା ଆପେ ସକଳ କ୍ଷମତା ହଡ଼ପ କରି ନେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରାୟ ଏକ ଆସୁରିକ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟରେ ସବୁକିଛିକୁ ଆବୋରି ବସିଛନ୍ତି । ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବୃହତ୍ ଦୁର୍ଗତିର ଘଟଣା ଯେ ତାହାଫଳରେ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବା

ଇତିହାସମାନେ ମଧ୍ୟ ବସ୍ତୁତଃ ଭଳି ଭଳି ବୁଦ୍ଧି ତଥା ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଥାନ ମାଡ଼ି ବସିଥିବା ସେହି କ୍ଷମତାର ବିବରଣୀଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ମଣିଷର ସତ ଇତିହାସ ଲେଖିବା ନିମନ୍ତେ ହୁଏତ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଅବକାଶ ମିଳିନାହିଁ । ଆଧୁନିକ ଇଉରୋପର ଆଖି ଫିଟି ଆସିବାର ସେହି ପ୍ରଥମକାଳରେ ଇଂଲଣ୍ଡର ଜଣେ କେଡ଼େ ବଡ଼ ବିଦ୍ୱାନ୍ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବେକନ୍ ସତକୁ ସତ ନିଜ ମନରେ କ'ଣସବୁ ରଖି ଜ୍ଞାନକୁ ଏକ ମହତୀ ଶକ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ କେଜାଣି, ତାଙ୍କର ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିଗତ ଏହି ପାଞ୍ଚ ଶହ ବର୍ଷର ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣର ଜ୍ଞାନ କ୍ଷମତାର ହିଁ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରିଛି ଏବଂ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଅନୁକମ୍ପା ଲାଭ ନକଲେ ଜ୍ଞାନର କୌଣସି ସମୁଚିତ ଚର୍ଚ୍ଚା ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ ବୋଲି ସ୍ୱୟଂ ଜ୍ଞାନୀମାନେ ହିଁ ବିଚାର କଲେଣି ।

ଏଯୁଗରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଅତି ପ୍ରବଳ କ୍ଷମତା । ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କାରଣରୁ ହିଂସାର ମଧ୍ୟ ଏପରି ନାହିଁ ନଥିବା କ୍ଷମତା । ସରକାର ଭିତରେ କ୍ଷମତା, ସରକାରମାନଙ୍କର ବାହାରେ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମତା । ଏବେ ଏହାକୁ ସଂତ୍ରାସବାଦ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଗୋଟିଏ ସରକାର ମାନଙ୍କର ସଂତ୍ରାସବାଦ ଓ ଆଉଗୋଟିଏ ସରକାର ବାହାରର ସଂତ୍ରାସବାଦ । ସରକାରୀ ସଂତ୍ରାସବାଦମାନେ ଏହି ଯାବତୀୟ ସଂତ୍ରାସବାଦ ଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଅବସରଗୁଡ଼ିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ବି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ସଂତ୍ରାସବାଦର କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୃଥିବୀରୁ ରାଜନୀତିର ପ୍ରାୟ ସର୍ବବିଧ କ୍ଷମତା ଲୋପ ହୋଇଯିବାରେ ଲାଗିଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ରାଜନୀତିରେ ରହିଥିଲେ ତ ସଂପୃକ୍ତ ଜନଗଣଙ୍କର କେତେ କେତେ ଉଦୟର ଦ୍ୱାର ମଧ୍ୟ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ରହି ପାରୁଥାନ୍ତା । ପୃଥିବୀର ଖୁବ୍ କମ୍‌ସଂଖ୍ୟକ ରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜନୀତିରେ ଅଛନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ର କହିଲେ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଅଧିକାର କରି ରହିଥିବା କେତେକ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥକୁ ବୁଝାଉଛି । ତେଣୁ, ରାଜନୀତିର ଏକ ଘୋର କ୍ଷତିକାରକ ଅବମୂଲ୍ୟାୟନ ଘଟିଛି ଏବଂ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିବାର ଦୁରାଗ୍ରହଟାକୁ ରାଜନୀତି ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଛାଞ୍ଚଗୁଡ଼ିକ ସିନା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ, ମାତ୍ର ମତଲବରେ ସଚରାଚର ପ୍ରାୟ କୌଣସି ଭିନ୍ନତା ରହୁନାହିଁ । ପୃଥିବୀର କେତୋଟି ବୃହତ୍‌ରାଷ୍ଟ୍ର ପୃଥିବୀ-ବଜାରର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମୁଖ୍ୟତଃ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ଅନୁସାରେ କରିବେ ବୋଲି ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ବଜାର ଉପରେ କ୍ଷମତା-ଅର୍ଜନକୁ ହିଁ ସେମାନେ ପୃଥିବୀର ନିୟତିଟା ଉପରେ କ୍ଷମତା-ଅର୍ଜନ ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି କି ? ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ, ପୃଥିବୀରେ ଯୁଦ୍ଧର ଏକ ନିତ୍ୟ ପରିବେଶ ଲାଗି ରହିଛି, - ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ରମାନେ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀଯାକର ପ୍ରାୟ ସକଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରତିରକ୍ଷାନାମକ କ୍ଷେତ୍ରଟିରେ ହିଁ ସର୍ବାଧିକ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରୁଛନ୍ତି ।

ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଯାଉଛି । ବ୍ୟକ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ବିଶ୍ୱଯାକର ନାଗରିକମାନେ । ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଯେ ନିଜ ନାଗରିକମାନଙ୍କର ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି କରିବ ଏବଂ ତାହାରି ମାଧ୍ୟମରେ ସମଗ୍ରତଃ ସୁବାଆଗ ମନୁଷ୍ୟପଣର କନ୍ଦରଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବିକଶିତ ହୋଇ ଆସିବା ଲାଗି ସର୍ବଦା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅବକାଶ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଥିବ, ସେ କଥାଟିକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଯଥେଷ୍ଟ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଉନାହାନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ସୃଷ୍ଟ ବହୁ ବହୁ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ହେତୁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଯଦି ଆପଣାର ଶକ୍ତି ବିଷୟରେ ଯାବତୀୟ ସଚେତନତାକୁ ହରାଇ ବସିବେ, ତେବେ ପୃଥିବୀଟାକୁ କ୍ରମଶଃ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତାଟା ଯେ ଗିଳି ପକାଇବାରେ ଲାଗିଥିବ, ସେହିପରି ବେଳେ ବେଳେ ଭାରି ଆଶଙ୍କା ମଧ୍ୟ ହେଲାଣି । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କୁ ଦଖଲ କରି ରହିଥିବା କ୍ଷମତାମାନେ ଆମ ସାମୂହିକ ଜୀବନବେଭାର ଗୁଡ଼ିକୁ ସତକୁ ସତ ନୂଆ ନୂଆ ବର୍ବରତା ଆଡ଼କୁ ଉସ୍କାଇ ନେଇ ଯାଉନାହାନ୍ତି ତ ? ଏବଂ, ତଥାପି ବହୁ ଆଶାରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟାକୁ ହିଁ ସାମନାରେ ରଖି ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଗଠନ କରା ଯାଇଥିବା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂଗଠନମାନେ ଯେ ଆମ ପ୍ରତ୍ୟାଶାଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି, ରାଷ୍ଟ୍ରସ୍ତରୀୟ କ୍ଷମତାଗୁଡ଼ିକ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ନଥିବାରୁ ସେପରି ହେଉଛି କି ? ନିଘା କରିବା ମାତ୍ରକେ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ଅନ୍ଦାଜ କରାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ବିଶେଷ କରି ବୃହତ୍ କ୍ଷମତାସମ୍ପନ୍ନ କେତେଟା ରାଷ୍ଟ୍ର ହିଁ ସତେଅବା ନିଜ ଭିତରେ ସଲା କରିଥିବା ପରି ପୃଥିବୀକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଉନାହାନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ଯାବତୀୟ କଲ୍ୟାଣକାମୀ ଏବଂ ଉଦୟକାମୀ ଅର୍ଥରେ ମନୁଷ୍ୟର ପଟ ନେଇ ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ ବସ୍ତୁତଃ ଅସଲ କ୍ଷମତା ହେଉଛି ନାହିଁ ବୋଲି କହି ପାରିବାର କ୍ଷମତା । ସତ୍ୟ ବିଷୟରେ କେତେ ଆଗ୍ରହ ରହିଥିଲେ ଯେ ଅସତ୍ୟର ଏହି ଯାବତୀୟ ଆଟଗୁଡ଼ିକର ସାମନାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ଭ୍ରମର ସହିତ ନାହିଁ ବୋଲି କହିହେବ, ସେତିକି ସାହସ ଥିଲେ ସିନା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଥବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ତାହା କରିପାରିବେ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷମତାକୁ ନିଠ କରି ମୁକାବିଲା ଚଳାଇ ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମୂଳତଃ ଭୀରୁ ହୋଇ ରହିଥିବେ । କ୍ଷମତାସୀନ ମାନଙ୍କର ଫିସାଦଯୁକ୍ତ ମାଧ୍ୟମଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ରହିବେ ଏବଂ ମେରୁଦଣ୍ଡଟାକୁ ହିଁ ହରାଇ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେ ନାହିଁ ବୋଲି କହିବାକୁ ସଜ ହେଉଛନ୍ତି, ତାହାହିଁ ଉପସ୍ଥିତ ଏସବୁ ଅବଶ୍ୟ ବଦଳିଯିବ ବୋଲି ଏକ ଆଶାର ସଞ୍ଚାର କରାଇ ପାରୁଛି । ଏମାନେ ସବୁକିଛି ସହିବେ ଓ ତଥାପି ନାହିଁ କରିବେ ବୋଲି ପଣ କରି ବାହାରିଲେଣି । ପାରସ୍ପରିକତାର ଅବଶ୍ୟ ଏକ କ୍ଷମତା ରହିଛି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ସେମାନେ ପୃଥିବୀସାରା ବାହାରିବେ । ଏକ ନୂତନ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସଂତ୍ରାସ କ୍ରମଶଃ ସଂକ୍ରାମିତ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ସତ୍ୟ ଅବତରି ଆସୁଛି । ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଅସଲ

ଗଭୀରଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରୁଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର ମଞ୍ଚଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ଆପେ ଆପେ ହିଁ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବେ । ଏବଂ, ସେଠାରେ ମୁଁ ଥିବି ତ ?

□□

ହେତୁବାଦ / ଅନେକାନ୍ତବାଦ

ଜଗତରେ ଯାହାକିଛି ଘଟୁଛି, ତାହାର ଏକ ହେତୁ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ଏକ ହେତୁ ରହିଛି ବୋଲି କହିଲେ ସେଥିରେ ହୁଏତ ତଥାପି କିଛି ଭ୍ରମ ରହିଯିବ । ଏକାବେଳେ ଏକାଧିକ ହେତୁ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବା ସମ୍ଭବ ବି କାହିଁକି ନହେବ ? ଅନେକ ମନୁଷ୍ୟ ନାନାଜାତି କାରଣରୁ ଗୋଟିଏ ହେତୁକୁ ଏକମାତ୍ର ହେତୁ ବୋଲି ଧରି ନେଇଥାଆନ୍ତି ବୋଲି କାଳେ ପାର୍ଶ୍ୱହେତୁ ରୂପେ ଆଉକେତେ ହେତୁ ରହିଥିବ ବୋଲି ଚିନ୍ତା କରିବାଲାଗି ହିଁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତିନାହିଁ । ବହୁତ ସ୍ଥଳରେ ଏପରି ବି ଖୁବ୍ ହୁଏ ଯେ, ଆମେ ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ୱହେତୁକୁ ସବାଆଗ ଜାଣିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିଥିବାରୁ ସେଇଟିକୁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିପକାଉ ଏବଂ ତେଣୁ ପ୍ରଧାନ ହେତୁଟି ସର୍ବକାଳ ନିମନ୍ତେ ଆମପାଇ ଅଗୋଚର ହୋଇ ରହିଯାଏ । ତଥାପି, ଆମ ପୃଥିବୀରେ କୁହୁଡ଼ିଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରାୟ ଥାକଥାକ ହୋଇ କଟି ଯାଉଥିବା ଏହି ସାଂପ୍ରତିକ କାଳରେ ହେତୁଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମତୈକ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜର ମତଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଏକ ସମଗ୍ରତର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ତଥା ବିସ୍ତୃତି ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗମାନ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ହେତୁଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଣିବାର ଓ ବୁଝିବାର ଶ୍ରଦ୍ଧାଟି ସଂପୃକ୍ତ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକ ଜୀବନଶୈଳୀରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୃଥିବୀରେ ହେତୁବାଦୀ ମାନଙ୍କର ପ୍ରକୋପଟା ଆମକୁ ସେତେବେଶୀ ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ କରି ରଖିବାଲାଗି ହୁଏତ କମ୍ ଅବକାଶ ପାଇବ ବୋଲି ଆଶା କରି ହେଉଛି ।

ଦେଖିବାର, ସତ୍ୟକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁମାନ କରିବାର ଏପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ଥ ରହିଛି, ଯାହାକୁ ଘ୍ରାଣ କରି ପାରିଲେ ମୋ' ନିଜର ସତ୍ୟଟା ପରି ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସତ୍ୟୋପଲବ୍ଧି ରହିଛି ବୋଲି ଆଦୌ ବ୍ୟସ୍ତ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଜଣେ ନିଜର ବୋଲି କହୁଥିବା ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟଠାରୁ ମୋ' କହୁଥିବା ଅଥବା ମାନୁଥିବା ସତ୍ୟଟି କାଳେ ଊଣା ଅର୍ଥାତ୍ ଅଳ୍ପବଳ ହୋଇଥିବ ବୋଲି ଭାବି ଆଦୌ ବିଚଳିତ ହେବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ସତେଯେପରି ଗୋଟାଏ ଗଡ଼ ଜୟ କରିବାର ଅଭିସାରରେ ମୁଁ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଛି, ସେହିପରି ଏକ ମିଜାଜ ଦ୍ୱାରା

ବାଇଆ ହୋଇ ମତି ହରାଇ ଆମ ଜାଗତିକ ଇତିହାସରେ କ'ଣ କମ୍ କନ୍ଦଳ ଲାଗିଛି ? ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ତଥାକଥିତ ତୁଚ୍ଛା ନିଜର ଅମୁକଟିକୁ, – ଧର୍ମଟିକୁ, ସଂସ୍କୃତିକୁ ଓ ଏପରିକି ଭଗବାନ ବୋଲି ପ୍ରଚାରିତ ହେଉଥିବା କଣ୍ଢେଇଟିକୁ, – କ'ଣ ସବୁ କାରଣ ସକାଶେ ଏକମାତ୍ର ଅଭଲ ବୋଲି କହି ମତି ହରାଇଛି, ତାହାର ଉଦାହରଣ ଆମକୁ ହୁଏତ ହାତ ବୁଲାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ହିଁ ପୁଞ୍ଜାଏ ବା ଛଅଟା ନିଶ୍ଚୟ ମିଳିଯିବ । ମୁଇଁ ଅଥବା ଆମେ ଯାହାକୁ ହେତୁ ବୋଲି ମାନି ଆସିଛୁ, ତାହାହିଁ ସର୍ବଦା ଓ ସର୍ବତ୍ର ସର୍ବଜନଙ୍କ ସକାଶେ ମଧ୍ୟ ହେତୁ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତ ହେବ, ଅନମନୀୟତାର ସେହି ଦାଣ୍ଡିଟିକୁ ଧରି ଇତିହାସରେ କାଳେ କାଳେ ଥୋକେ ମଣିଷ ତଥା କତିପୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ପୃଥିବୀଯାକ ବହୁ ପ୍ରମାଦ ଭିଆଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ସଂତ୍ରାସବାଦ ମଧ୍ୟ ଏହିଭଳି ଗୋଟିଏ ନିତାନ୍ତ ଅନମନୀୟ ହେତୁବାଦିତାରୁ ହିଁ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛି । ତାହାରିଦ୍ୱାରା ନିତାନ୍ତ ଅହେତୁକ ଭାବରେ ଇତିହାସଯାକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏବଂ ଧର୍ମ ଉଭୟ Establishment ପରସ୍ପର ସହିତ ହାତ ମିଳାଇ ଧର୍ମ ତଥା ଲୋକଭଗ୍ୟ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିଁ କେତେ କେତେ ହାନିର କାରଣ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ସେହିସବୁ ଅମାନୁଷିକତାରୁ ସଂପୃକ୍ତ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସବାଆଗ ଏହିପରି ଶିକ୍ଷାଟିଏ ମିଳିବା ଉଚିତ ଯେ, ହେତୁର ସର୍ବଥା ନାନା ଥାକ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ମଣିଷ ମଣିଷ ଅନୁସାରେ ହେତୁ ବିଷୟରେ ଅନ୍ଦାଜ ଗୁଡ଼ିକ ଅବଶ୍ୟ ଭିନ୍ନ ହେବ । ଉଚ୍ଚତା ତଥା ଗଭୀରତା ଭିନ୍ନ ହେବ, ନିଷ୍ଠା ଭିନ୍ନ ହେବ, ଜୀବନର ବାସ୍ତବକ୍ଷେତ୍ରରେ ହେତୁଯୁକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଗଟି ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ହେବ । ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଯେତେବେଳେ ବାହ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟରୁ ଲବ୍ଧ ତାହାର ତଥାକଥିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ତାହାର ହେତୁଗତ ନିଷ୍କର୍ଷମାନେ ମଧ୍ୟ ତଦନୁସାରେ ସେତିକି ଭିତରେ ପ୍ରସୀମିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଚେତନାର ପଛରେ ଏକ ଅବଚେତନ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ଓ ଏକ ଭିନ୍ନ ହେତୁନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ଦ୍ୱାରା ଚାଳିତ ହେଉଛି ନିତାନ୍ତ ଏବେ ଯାଇ ଜଣା ପଡ଼ିଲା । କ୍ରମେ ହୃଦୟର ମଧ୍ୟ ଏକ ହେତୁସୂତ୍ର ରହିଛି ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଏହି ବହୁବିବିଧତାଯୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱରେ ଏକାବେଳେକେ କେତେ କେତେ ସଂପୃକ୍ତତା ସହିତ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥିବା ହେତୁ – ସମଗ୍ରର ସେହି ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ନାନା ସଚଳତାମାନ, – ଆମେ ତାହାକୁ କଦାପି ଗୋଟାଏ ବାଡ଼ିରେ ମାପି ତୟ୍ କରି ପାରିବାନାହିଁ । ତେଣୁ, ଯଥାର୍ଥ ଶ୍ରଦ୍ଧା ରଖି, ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ତାହାର ଜାଗତିକ ଆଗ୍ରହ ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ ହେତୁବାଦକୁ ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଅନେକାନ୍ତବାଦ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଆମର ଚାରିପାଖରେ ଯାହାକିଛି ଘଟୁଛି, ତାହାର ହେତୁ ଆଦୌ ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ । ବହୁତ ହେତୁଗତ ଉପାଦାନ ଏକତ୍ର ହୋଇ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଘଟାଉଛନ୍ତି ଏବଂ, ଘଟଣା ବୋଲି ଯାହାକିଛି ଘଟୁଛି, ଆମ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୂହର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ତାହା ସର୍ବଥା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅବଶ୍ୟ ଦେଖା ହିଁ ଯିବ । ପୃଥିବୀରେ ଅବିଶ୍ୱାସ ବଢୁଛି ନା ବିଶ୍ୱାସଟା ବଢୁଛି ? ମୁଁ ଆପେ ନିଜର ଜୀବନରେ ଅଧିକତର ପରିମାଣରେ ବିଶ୍ୱାସ ବା ଅବିଶ୍ୱାସ କେଉଁଟାରେ ଅଛି, ମୋ'ର ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟି ତାହାଦ୍ୱାରା ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ ହେବ । ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରକୃତି ପ୍ରକୃତରେ କେବେ ବଦଳିବ ନା ଏହିପରି ନିତାନ୍ତ ଦୁରାଗ୍ରହ ସହିତ ଯେପରି ଅଛି ସେହିଭଳି ରହିଥିବ, ମୁଁ ଆପେ ନିଜକୁ ବଦଳାଇବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରୁଛି କି ନାହିଁ, ମୁଖ୍ୟତଃ ତାହାରି ଉପରେ ହିଁ ମୋ' ଉତ୍ତରଟି ନିର୍ଭର କରିବ । ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରକୃତିକୁ ତ ମହାମନା କେତେ କେତେ ବ୍ୟକ୍ତି କୁକୁର ଲାଙ୍ଗୁଳ ସହିତ ତୁଳନା ବି କରିଛନ୍ତି । ଯେତେ ଯାହା ଉପଚାର କଲେ ମଧ୍ୟ କୁକୁରର ଲାଙ୍ଗୁଳଟା ଯୋଉ ବଙ୍କାକୁ ସେହି ବଙ୍କା ହିଁ ରହିଆସିଛି । ସବୁକାଳେ ବଙ୍କା ଥିଲା, ଏବଂ ଅନାଗତ ସକଳ କାଳକୁ ବଙ୍କା ହିଁ ରହିବ । ଯେତେ ମହାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏହି କଥାଟିକୁ କହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତୁମ ଆମ ଭିତରେ ସର୍ବଦା କିଛି ଏଭଳି ଲୋକ ମଧ୍ୟ ରହି ଆସିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରିଛନ୍ତି ଯେ ନାଇଁ, ପ୍ରକୃତିଟା ଆଦୌ ଯେପରି ସେପରି ରହିବନାହିଁ, – ବଦଳିବ, ଅବଶ୍ୟ ବଦଳିବ । ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ବଦଳିବ, ଅଧିକ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ମନୁଷ୍ୟକୁ ବୁଝି ସେହି ଅନୁସାରେ ତାହାର ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହେଲେ ତେଣେ ପ୍ରକୃତିଟି ମଧ୍ୟ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅନ୍ୟ ବାସନା ତଥା ଅନ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବାକୁ ରାଜୀ ହେବ । ଏହି ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅନୁସାରେ ଆମେ ଶିକ୍ଷାର ଜଗତରେ ଦୁଇପ୍ରକାର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଦ୍ୱାରା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ନଥାଉ କି ?

ପୃଥିବୀରେ ଯାହାକିଛି ଘଟୁଛି, ତାହା ବିଧିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ବନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଛି କି? ଯଦି ଆମେ ନିଜର ଜୀବନରେ ବିଧିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୋଲି କେତେକ ବିଧାନକୁ ମାନିନେଇ ଥାଉ, ଯଦି ଆମ ନିଜର ନିଜକୁ ଗଢ଼ିବାର କିଞ୍ଚିତ୍ ସାମର୍ଥ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁନଥାଉ, ନିତାନ୍ତ ବାସ୍ତବ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଯଦି ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ପରନିର୍ଭର ଉପରେ ହିଁ ଆସ୍ଥା ରଖିଥାଉ, ଅର୍ଥାତ୍, ସିଧା ଉପମାଟିଏ ଦେଇ କହିଲେ, ଯଦି ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ିର ଆଶ୍ରୟ ନନେଲେ ଆମେ ପହୁଣ୍ଡଟିଏ ପାଦ ଆଗକୁ ପକାଇବା ବିଷୟରେ କେବେହେଲେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ନଥାଉ, ତେବେ ସ୍ୱୟଂ ବିଧାତା ମଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ଆମକୁ ବଦଳାଇ ପାରିବେନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସାମୂହିକ

ଏବଂ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରମ୍ପରା ଏପରି ଏକ ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ଖଡ୍ଗାଳିକା ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଏକ ସଦାସମ୍ମତ ପ୍ରାଣୀଯୂଥ ପରି ଅଡ଼ାଇ ଆଣିଥାଏ ଯେ ସେଠାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜନ୍ମ ହିଁ ହୋଇନଥାଏ, ବ୍ୟକ୍ତିବିବେକ ନାମକ ଖାସ୍ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ସେହି ଅମୂଲ୍ୟ ତଥା ଅନନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କଟି ମୁକୁଳିତ ହୋଇ ପାରିନଥାଏ । ସେଠାରେ ଭଗବାନ୍ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ରୋଧୀ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥରେ ଦଣ୍ଡାଧାରୀ । ସେଠି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ସୁପ୍ତ ନିଜତେତୃତ୍ୱଟିକୁ ଜାଗୃତ କରି ଆଣିଲେ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ଯାହାକିଛି ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ସେଠାରେ ତଥାକଥିତ ନୀତିବାଦୀମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ଆଦୌ କୌଣସି ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି, ପରାମର୍ଶଦ୍ୱାରା ପୋତି ପକାନ୍ତି, – ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି କହି ହସିବାରେ ବି ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତଥାପି ବିଶେଷ ଫଳ ହୁଏନାହିଁ । ଧର୍ମର ପ୍ରଚାରକମାନେ ପୃଥିବୀସାରା ଅଧିକାଂଶତଃ ନୀତିବାଦୀ ହୋଇଥିବାରୁ ହିଁ ସମ୍ଭବତଃ ସବୁଠାରେ ଅସଲ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି । ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ହେଲେ କେତେଟା ଅଲଗା ଭେକ ଓ ବାହ୍ୟ ବିଧିକୁ ଲଦି ଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ସାରି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସୁତରାଂ, ହେତୁବାଦୀ ଅନେକାନ୍ତବାଦୀ ହେବ । ଏକ ସମଗ୍ରତାର ବୃହତ୍ତର ବିବେକ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହେବ । ହେତୁବାଦୀ ଆଦୌ ନୀତିବାଦୀ ହେବନାହିଁ ଏବଂ ନୀତିବାଦୀ ହେଲେ ବିଭ୍ରାଟମାନେ ହିଁ ବଢ଼ିବେ । ହେତୁବାଦୀ ଯୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ି ମୋଟେ ବାହାରିବ ବି ନାହିଁ । ନିଜର ପ୍ରଚକ୍ଷୁଗୁଡ଼ିକ ଦେଇ ନୁହେଁ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷର ସ୍ୱସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ବୁଝିବ । ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ପାଖକୁ ଯିବାରେ ମୋଟେ ବାରଣ ରଖିବନାହିଁ । ଯାବତୀୟ ଅନ୍ଧକାରରୁ ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆଲୋକ ମଧ୍ୟକୁ ଆସିବା, ଆଲୋକକୁ ଲୋଡ଼ିବା ତଥା ଆଲୋକିତ ହେବାକୁ ରାଜୀ ବି ହେବା, – ଏସବୁ କଦାପି ସେହି ଗୋଟିଏ ମାର୍ଗ କିମ୍ବା ଆଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଧରି ନେଇଥିବା ତଥାକଥିତ ଧୀମାନ୍‌ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହେବନାହିଁ । ଯାହାକିଛି ସତକୁ ସତ ହେବ, ତାହା ସେହିମାନଙ୍କର ନିଜ ବ୍ୟାକରଣଟି ଦ୍ୱାରା, ନିଜର ବୁଝୁଥିବା ଭାଷାଟି ମାଧ୍ୟମରେ ହେବ । ତେଣୁ, ସବୁକିଛି ସ୍ୱୀକୃତିରୁ ଆରମ୍ଭ ହେବ, ସମ୍ମାନପ୍ରଦାନରୁ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ସେହି ଅଶେଷ ବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ଆଗ ଆଉଜଣକୁ ବା ଆଉମାନଙ୍କୁ ବୁଝିବାର ସତ ଅନୁରାଗଟି, ତାହାହିଁ ଅନେକାନ୍ତବାଦ । ତାହାକୁ ଅସଲ ହେତୁବାଦ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କାହିଁକି କହି ନହେବ ?

□□

ହସ / କାନ୍ଦ

'ଯେତେବେଳେ ତୁ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଲୁ, ସେତେବେଳେ କାନ୍ଦୁଥିଲୁ । ମାତୃଗର୍ଭରୁ ଭୂଇଁରେ ପଡ଼ିବାମାତ୍ରେ ହିଁ କାନ୍ଦିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲୁ । ଏବଂ, ସମସ୍ତେ ହସୁଥିଲେ । ଏବଂ, ଜୀବନର ନାଟକଟାକୁ ଶେଷ କରି ତୁ ଯେତେବେଳେ ଏଠାରୁ ଚାଲିଯିବୁ, ସେତେବେଳେ ସେହି ସମସ୍ତେ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିବେ ଓ ତୁ ହସି ହସି ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିବୁ', - ଭାରତବର୍ଷର ଭଜନମାନଙ୍କରେ ଏହିପରି ପଦଟିଏ ଖୁବ୍ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ଭଜନଟିକୁ କେହି ବୋଲୁଥିବା ସମୟରେ କାନଟିକୁ ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ କାରୁଣ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ହିଁ ଶୁଭିଥାଏ । କ'ଣ ପାଇଁ ଏଡ଼େ କରୁଣ ଲାଗେ କେଜାଣି ? ଯିଏ ଅନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳରେ ମାତୃଗର୍ଭରୁ ଭୂମିଷ୍ଠ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ତା'ର ସେହି କାନ୍ଦିବାଟା ବିଷୟରେ ସିଏ ମୋଟେ ସଚେତନ ନଥାଏ । ଏବଂ, ହସି ହସି ପୃଥିବୀରୁ ଚାଲିଗଲା ବୋଲି ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟମାନେ ଯେ କାଳେ କାଳେ କହି ଆସିଛନ୍ତି, ପୃଥିବୀରୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଟି ସେତେବେଳେ ସେଇଟି ବିଷୟରେ ଯେ ସଚେତନ ଥାଏ, ସେକଥାଟିକୁ ମଧ୍ୟ କିଏ ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରମାଣ ଦେଇ କହିପାରିବ ? ତେଣୁ, ସମ୍ଭବତଃ ଭାରି ଭଲ କଥାଟିଏ ହୋଇଛି ଯେ, ବୈରାଗୀମାନେ ବାରମ୍ବାର ଏତେ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ଭଜନଗୁଡ଼ିକର ଲାଳିତ୍ୟ ଦେଇ ସଂସାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଚାରଟିକୁ ଆଣି ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସଂସାରୀମାନେ ସେଇଟି ଉପରେ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇନାହାନ୍ତି ଏବଂ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସଂସାରୀମାନେ ହିଁ ବୈରାଗୀମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଛନ୍ତି । ସଂସାରକୁ ସମ୍ଭାଳିଛନ୍ତି । ବୈରାଗୀମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ଯୁଗେ ଯୁଗେ କିଛି ନା କିଛି ଜାଗା ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ବୈରାଗୀମାନଙ୍କର ସଂସାରଟା ସଂସାରୀମାନଙ୍କୁ ଝିଙ୍ଗାସି ଗୁରାଏ ଗୁରାଏ ଦର୍ଶନ ଓ କବିତ୍ୱ କରିଛି ସିନା, କିନ୍ତୁ ସଂସାରୀମାନେ ବୈରାଗୀମାନଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ସମୁଚିତ ସମ୍ମାନ ଏବଂ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ ତ୍ରୁଟି ବି କରିନାହାନ୍ତି ।

ସୃଷ୍ଟିଟା ରହିପାରିବ ଯେପରି, ସେଥିପାଇଁ ସଂସାରବିଧାତା ସମ୍ଭବତଃ ଆମର ଏହି ସଂସାରୀପଲଟା ଉପରେ ବୋଧହୁଏ ଅଧିକ ଆସ୍ଥା ରଖି ଆସିଛନ୍ତି । ସଂସାରୀମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବାର ବାଲୁରାପଣର ବହୁ ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବସ୍ତୁତଃ ସେହିମାନେ ହିଁ ତ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ନାନା ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ଆଲୋକ ଓ ଆହୁରି ଆଲୋକ ମଧ୍ୟକୁ କ୍ରମସଞ୍ଚାନ କରି ଆଣିଛନ୍ତି । ବୈରାଗୀମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ସଂସାରୀମାନେ କମ୍ ଅଭିଯୋଗ କରିଛନ୍ତି, ଭାରି କମ୍ ରୁଷିଛନ୍ତି ଏବଂ ଅଧିକ ସହ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, କାଳେ କାଳେ

ଦିଗ୍‌ବଳୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଛନ୍ତି । ବହୁତ ଝୁଣ୍ଟିଛନ୍ତି, ଆପଣା ପାଖରେ ତଥା ପରସ୍ପର ପାଖରେ କେତେ ନା କେତେ ପ୍ରକାରେ ଧରା ପଡ଼ି ବି ଯାଇଛନ୍ତି । ବିଗିଡ଼ାଗୁଡ଼ିକ ତଥାପି ସଜାଡ଼ି ହେବ ବୋଲି ପରସ୍ପରକୁ ଭରସା ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ବୈରାଗୀମାନେ ହିଁ ଚାହାଳୀଚୋରଙ୍କ ପରି କାରୁଣ୍ୟର କୁହୁଡ଼ିମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରି ହନ୍ତସନ୍ତ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । ବାର ପ୍ରକାର ବିଧି ଓ ବାରହଜାର ଚିତାପଇତାର ଭିଆଣ କରି ବରଂ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀଜୀବନର ସମବେତ ଜୀବନରୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ତଥା ଭାଗ ଭାଗ କରି ରଖିବାର ମହୋତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରୟାସମାନ କରିଛନ୍ତି । ଅଧିକତର ଅବସରରେ ସେମାନେ କ'ଣସବୁ ପାଇଲେ ନାହିଁ, ମୁଖ୍ୟତଃ ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଝୁରି ହୋଇଛନ୍ତି, ଖୁବ୍ ରୋଦନ କରିଛନ୍ତି । ବିଧାତା ଯେ ଏହି ସମଗ୍ର ସବୁକିଛିର ଖବର ନେବେ, ଏମାନେ କେଡ଼େ ଅଲିଅଳ ଭାବରେ ସେହି କଥାଟିକୁ ପାସୋରି ଯାଇଛନ୍ତି । କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ସେମାନେ ନାହିଁ ନାହିଁ ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରି ଆସିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଅଧିକ କାନ୍ଦିଛନ୍ତି । ସବୁଯାକ ସୁଖ ସେଇଠି ଯାଇ ରହିଛି ବୋଲି କହି ହୃଦୟଟାକୁ ଶୁଖାଇ ବୁଲୁଥିବା ଯାଏ ତୁମକୁ କାନ୍ଦଟା ହିଁ ଅଧିକ ବଳୀୟାର ହୋଇ ଅବଶ୍ୟ ଦେଖାଯିବ । ଘର ଭିତରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଘରଟା ତଥାପି ଦେଖାଯାଉ ନଥିବ । ସାଙ୍ଗମାନେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ସମଧର୍ମୀ ସମାନୁଭବୀ ମାନଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ହୁଏତ ଘ୍ରାଣ ହିଁ କରି ପାରୁନଥିବ । ସଂସାରୀମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଅଧିକ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ । ଅଧିକତର ସମ୍ଭବନା ଏହି ସଂସାରଭିତରେ ରହିଛି । ତେଣୁ ହସର ଅନ୍ଦାଜ କରି ହେଉଛି, ହସି ହସି ବାଟ ଚାଲି ହେଉଛି । ପ୍ରତିକୂଳ ବହୁ ବହୁ କୂଟ ତୁମକୁ ଏଠାରୁ ଛାଟିପିଟି ହୋଇ ପଳାୟନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଉସକାଇବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅସଲ ସୋଦରଟି ଆମକୁ ହସି ହସି ନିରନ୍ତର ତା'ର ଅଭୟ ମଧ୍ୟକୁ ହାତ ଠାରି ଡାକିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ହାଲୁକା ଲାଗୁଥିବା ସମୟରେ ସବୁ ହସହସ ଦିଶେ ଓ ହସହସ ଲାଗେ । ବାହାରେ ହସହସ ଦିଶେ, ଭିତରେ ହସହସ ଦିଶେ । ବାହାର ହସହସ ଲାଗେ ଏବଂ ଭିତରଟା ମଧ୍ୟ ହସହସ ଲାଗେ । ବାହାରଟା ଲାଗିଲେ ଭିତରଟା ବି ଆଗେ ଅଥବା ଭିତରଟା ଲାଗିଲେ ବାହାରଟା ବି ଲାଗେ, ସେକଥା କେହି କଦାପି କହି ପାରିବନାହିଁ । କ'ଣ ସବୁ କାରଣରୁ ଯେ ଏପରି ହସହସ ଲାଗେ ଓ ହସହସ ଦିଶେ ତାହାର କୌଣସି ହିସାବ ନଥାଏ । ଆମ୍ବତୋଟାରେ ଗଛମାନେ ବଉଳରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଛନ୍ତି, ଜହ୍ନରାତିଟା ନଈକୂଳରେ ଅଥବା ଗାଆଁଗହୀରରେ ପସରା ମେଲାଇ ଦେଇଛି, — ଅନାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ପ୍ରକୃତରେ 'କେଡ଼େ ହାଲୁକା ନଲାଗେ ! ହାଲୁକା ଲାଗେ, ଅର୍ଥାତ୍ ସବୁକିଛିର

ସମାଧାନ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ନିଜ ଭିତରେ ସବୁକିଛି ସହଯୋଗ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ସୁଖ ଥାଏ ଦୁଃଖ ଥାଏ, ସଫଳତା ଓ ବିଫଳତା ଉଭୟେ ଥାଆନ୍ତି, – ତଥାପି ଭଲ ଲାଗେ, ଖୁବ୍ ଉଷତ ଲାଗେ । ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସଟା ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଏହି ପୃଥିବୀଟା ସିନା ବର୍ତ୍ତମାନ ଏତେ ଏତେ ପ୍ରକାରେ ଖଣ୍ଡିଆ ଦେଖାଯାଉଛି, – ତଥାପି ଏହି ଖଣ୍ଡିଆମାନେ ମଧ୍ୟ ଅସଲ ମର୍ମସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣତର ଆଡ଼କୁ ବାଟ ଦେଖାଇ ବୋଲ ମନାଇ ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ହାଲୁକା ଲାଗେ, ଅର୍ଥାତ୍ ସହଜ ଲାଗେ । ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ିକ ସତ୍ତ୍ୱେ ସହଜ ଲାଗୁଥାଏ । ତେଣୁ, ଏହି ତଥାକଥିତ କାନ୍ଦମାନେ ଅପସରି ଗଲେ ଯାଇ ହସକୁ ସତେଅବା ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି ଭଳି ଭୋଗି ହେବ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ତଥାକଥିତ ଦୁଃଖମାନେ ହଟିଗଲେ ଯାଇ ଯେ ସୁଖନାମକ କୌଣସି ନିରୁତା ଆଉକ'ଣକୁ ଅନୁଭବ କରି ହେବ, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ଅନେକ ଏକ ବିଶେଷ କାଟର ମଣିଷମାନେ ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଖାଲି ହସ ହିଁ ମାଡ଼େ । ସବୁକିଛି ନାପସନ୍ଦ ହିଁ ଲାଗୁଥାଏ । ଏଡ଼େବଡ଼ ଭଗବାନଟାଏ କାହିଁକି ଯେ ଏହି ପୃଥିବୀଟାକୁ ଏପରି ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ବିଡ଼ମ୍ବନାମୟ କରି ତିଆରି କଲେ, ସେଇଟା ସେମାନଙ୍କର ଆଦୌ ମନକୁ ଆସେନାହିଁ । ଆପଣାର ତଥାକଥିତ ଆଦର୍ଶକାଠି ଗୁଡ଼ାକୁ ପକାଇ ସେମାନେ କ'ଣ ସବୁ ମାପି ପକାନ୍ତି କେଜାଣି, ସେମାନଙ୍କୁ କିଛିହେଲେ ଘେନାଉନଥାଏ । ମନୁଷ୍ୟର ଦୁର୍ବଳତାଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖି ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରି ହସ ମାଡୁଥାଏ । ଏତେ ବୁଦ୍ଧି ରହିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ କ'ଣପାଇଁ ଏଭଳି ନିର୍ବୋଧ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାବି ସେମାନଙ୍କୁ ହସ ମାଡ଼େ ଏବଂ ସେଥିରୁ ସେମାନେ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦ ପାଆନ୍ତି । ଭଗବାନ ମଧ୍ୟ ଆଉଟିକିଏ ଚିନ୍ତା ନକରି ନିପଟ ନିର୍ବୋଧମାନଙ୍କୁ ପୃଥିବୀକୁ ପଠାଇଲେ, ଏଇଟା କ'ଣ ତାଙ୍କର ସେହି ଭଗବତ୍‌ସ୍ତରୀୟ ରସିକତା କି ବୋଲି ଅନୁମାନ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ହସ ମାଡ଼େ କି ? ବଳୁଆମାନେ ଅଳ୍ପବଳ ମାନଙ୍କୁ ହାସନ୍ତି, ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମାନେ ମୂର୍ଖମାନଙ୍କୁ ହସନ୍ତି, ନୀତିନିଷ୍ଠମାନେ ବ୍ରାତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ହସନ୍ତି । ଏହିପରି ହସି ଆସିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ ବୋଧହୁଏ ପ୍ରଧାନତଃ ଆପଣାର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ହିଁ ଯବନ, ମ୍ଲେଚ୍ଛ ଓ କାଫେର୍ ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ କାଳେ କାଳେ ଫାନ୍ଦି ଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଭିନ୍ନ ଦେଖିଲେ ହିଁ ହସିଛନ୍ତି, – ହସି ଗୋଟାଏ ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାଇ ପାରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ବହୁତ ତୃପ୍ତି ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, ସମ୍ଭବତଃ ସତକଥାଟା ହେଉଛି ଯେ, ସେମାନେ ନିଜକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିନଥାନ୍ତି ବୋଲି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଖିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଓ ଅନ୍ୟକୁ ହସନ୍ତି । ଉଚ୍ଚରେ ରହି ତଳକୁ ହସନ୍ତି ।

କ୍ଷମତାରେ ଥିଲେ ବହୁ ଉତ୍ପୀଡ଼ନର କାରଣ ହୁଅନ୍ତି । ସଂସାରକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ବହୁତ କଷ୍ଟ ଦେଉଥିବେ ସେମାନେ ।

ଯେଉଁମାନେ ନୀତିବାଦୀ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀଜୀବନର ବହୁତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ହସର ବାଟ ଓଗାଳି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତି । ନିଜେ ନିତାନ୍ତ ଆକସ୍ମିକ ଏକାଧିକ କାରଣରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ତଥାକଥିତ ନୀତିରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ବୋଲି ଭିନ୍ନଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଦୁଃଶାସନ ସଦୃଶ ହିଁ କ୍ରୂର ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ବୋଲାନ୍ତି, – ପୃଥିବୀକୁ ନିଜର ପରିଚିତ ସେହି ଗୋଟିଏ ରଙ୍ଗରେ ରଙ୍ଗାଇ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି । ସେହିମାନେ ହିଁ ସଂସାର ଚଳିବାର ଅସଲ ନୀତିଟିରୁ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ବହୁ ରସଭଙ୍ଗର କାରଣ ବି ହୁଅନ୍ତି । ହସର ସମ୍ଭାବନାମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରନ୍ତି । ଇତିହାସଯାକ ସେହିମାନେ ହିଁ ବହୁତ ଅନର୍ଥର ନିମିତ୍ତ ବି ହୁଅନ୍ତି । ପୃଥିବୀକୁ ପଛକୁ ନେଇଯାଆନ୍ତି । ଏଠି ଅସଲ ସକାଳମାନଙ୍କୁ ବିଳମ୍ବିତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଅସଲ ଖୁସୀଗୁଡ଼ିକୁ ମାରା କରି ପକାନ୍ତି । ହସ ଉଡୁଆଳକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଅସଲ ବିଶ୍ୱାସର ମଣିଷ ହେଉଛି ଧର୍ମତଃ ଖୁସୀର ମଣିଷ । ହସପକ୍ଷର ମଣିଷ । ବିଧାତା ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେହିମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆସ୍ଥା ରଖିଥାଆନ୍ତି । ଏବଂ ସେମାନେ ନିଜ ଉପରେ ହସି ଜାଣିଥାନ୍ତି ଓ ପୃଥିବୀରେ ପୃଥିବୀଲାଗି ବାଟଟିଏ ଚାଲିବେ ବୋଲି ସେହି ନିଜଉପରେ ହସିବାଟାକୁ ହିଁ ସବାମୂଳ ପାଥେୟ ସ୍ୱରୂପ ଆଦରି ନେଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, ହେ ବନ୍ଧୁ, ତୁମେ ସେହିମାନଙ୍କୁ ଖୋଜ, ସେହିମାନଙ୍କୁ ଆବିଷ୍କାର କର । ତେବେଯାଇ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ତୁମେ ମଧ୍ୟ ବହୁତ କାମରେ ଲାଗିପାରିବ । ନିଜକୁ ହସି ପାରୁଥିବା ମଣିଷମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ନିମିତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଯାହାକୁ ମୂଳଦୁଆ ବୋଲି ଉତ୍ତମରୂପେ ଜାଣି ତାହାରି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ତାହାପାଖରେ ସତତ କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । କୃତଜ୍ଞ ରହିଥାନ୍ତି ଏବଂ ନିଜ ଭିତରେ ସେଇଟିକୁ ହିଁ ହସିପାରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଶିଶୁଟି ହିଁ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରର ବୁଢ଼ାଟିକୁ ହସୁଥାଏ । ସେଥିରେ ବୁଢ଼ାଟି ଆଦୌ ଅପମାନିତ ବୋଧ କରେନାହିଁ । ତେଣେ ଆଖିଟା ତା'ର ହେତୁ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଆସ୍ପୃହା କରି ପାରୁଛି ବୋଲି ଗୋଡ଼ତଳର ମାଟିଟା କାହିଁକି ବା ସେଥିପାଇଁ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହେବ ? ପୁନଶ୍ଚ, ନିଜକୁ ହସି ଶିଖିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ହସିବା ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁଭବ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅବକାଶ ହିଁ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ, ଅନ୍ୟ ମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ନହସି ପଦଟିଏ କହି ପାରୁନଥିବା ଓ ପହୁଣ୍ଡମାତ୍ରେ ଚାଲି ପାରୁନଥିବା

ମଣିଷଟିଏ ସହିତ ଭେଟ ହୋଇଗଲେ ଆମେ ଅବଶ୍ୟ ଜାଣିବା ଯେ ବୀରବର କୌଣସି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ହେତୁ ନିଜକୁ ହସି ପାରୁନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଅନ୍ୟକୁ ହସି ପୃଥିବୀର ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ଆପଣାକୁ ପୋଷ ମନାଇ ପାରିନଥାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାଧିଜର୍ଜର କ୍ଷତିପୂରଣ ଦ୍ୱାରା ନିଜର ସେହି ଅସମର୍ଥତା ଜନିତ ଗ୍ଲାନିଗୁଡ଼ିକୁ ପାସୋରି ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି । ଏପରି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆମେ କେବେହେଲେ ହସିବା ନାହିଁ ଟି ! କାରଣ, ତା'ହେଲେ ସେମାନେ ହୁଏତ ଆହୁରି ଅଧିକ ପ୍ରତିଶୋଧପରାୟଣ ହେବେ ଏବଂ ଏକାବେଳେକେ ଚାରିଟା ଆୟୁଧ ଧରି ତୁମର, ଆମର ଏବଂ ପୃଥିବୀର କ୍ଷତି କରି ବାହାରିବେ । ବିଶ୍ୱବିଧାତାଙ୍କୁ ଆହୁରି ସଙ୍କଟରେ ନେଇ ପକାଇଦେବେ ।

ଏଥର ଚାଲନ୍ତୁ ହିସାବ କରି କହିବା ଆମ ପୃଥିବୀଟାରେ ହସ ନା କାନ୍ଦ, ପ୍ରକୃତରେ କାହାର ରାଜତ୍ୱଟା ଚାଲିଛି । ଆମେ କାନ୍ଦଟାକୁ ଏଠୁ ଏହି ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଦା କରିଦେବା ଓ ତେବେ ଯାଇ ଆଦୌ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ହସଟା ସମ୍ଭବ ହେବ, ଆମେ ମୂଳରୁ ହିଁ ସେପରି ଏକ ଭ୍ରାନ୍ତ କଥାଟାକୁ ନିଜ ମନରୁ ମୂଳରୁ ହିଁ ବହିଷ୍କୃତ କରିଦେବା । ନାଇଁ, ନାଇଁ, – କାନ୍ଦ ଥିବ, ତଥାପି ହସ ହିଁ ରଜା ହୋଇଥିବ; ଆମର ତଥାକଥିତ ନିଜର ଜୀବନରେ ଅପୂରଣଗୁଡ଼ିକର ଖଦାରେ କାହାଣ କାହାଣ କେତେ କ'ଣ ଲେଖା ହୋଇ ରହିଥିବ ଏବଂ ଆମେ ତଥାପି ଆମେ ଏହି ପୃଥିବୀନାମକ ଅନନ୍ତବିସ୍ତାରଟି ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଖୁସୀ ହୋଇ ପାରୁଥିବା, – ଆମପାଇଁ ଏତେ ଏତେ ଆହ୍ୱାନର ଜବାବ ଦେଇ ଏବଂ ଏତେ ଏତେ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ମେଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସାମିଲ୍ ହୋଇ ଅଗ୍ରସର ହେବାର ସୁଯୋଗମାନେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଖୁବ୍ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରୁଥିବା, – ସତେଅବା କାହାର ଏକ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇ ଆମେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଡକା ହୋଇ ଆସିଛୁ ବୋଲି ସତତ ଅନୁଭବ କରୁଥିବା । ଗୋଟିଏ କଥାରେ କହିଲେ, ଏଠାରେ ଅବିଶ୍ୱାସର ଅସୁମାରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର ନିତି ସାମନା କରିବାକୁ ପଡୁଥିବ, ଉପକାରୀ ଗୁରୁମାନେ ଆମକୁ ବିଶ୍ୱାସଘାତକ ମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ସାବଧାନ ମଧ୍ୟ କରି ଦେଉଥିବେ, – ଆମେ ତଥାପି ବିଶ୍ୱାସର ପଟେ ରହିବା ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ବାଟ ଚାଲିବା । ତେବେ ହସଟା ମଧ୍ୟ ଆମକୁ କେବହେଲେ ବର୍ଜନ କରି ଚାଲି ଯିବନାହିଁ । କାନ୍ଦୁରାମାନେ ରହିଯିବେ । ସେମାନଙ୍କର ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଗାଦୀମରା ହୋଇ ରହିଥିବ ସିନା, ଆମକୁ ଆଦୌ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରି ପାରୁନଥିବ ।

ସବା ଶେଷରେ, ଗୋଟିଏ ଅସଲ କଥା । କାନ୍ଦୁରାମାନେ ପ୍ରାୟ ଆଦତରେ ପଡ଼ି ତୁଚ୍ଛା ନିଜପାଇଁ ହିଁ ସବୁକିଛି ଲୋଡୁଥାନ୍ତି ବୋଲି କାନ୍ଦ ବ୍ୟତୀତ ସତେଅବା ଆଉ

କିଛିହେଲେ ଠାବ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ହସ ପଟର ମଣିଷମାନେ ଏକ ପାରସ୍ପରିକତାର ବେଢ଼ ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ସମ୍ମିଳିତ କରି ରଖିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ଅସଲ ଆଶ୍ୱସ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି । ଏମାନେ କେବେହେଲେ କାତର ହୁଅନ୍ତିନାହିଁ । କ'ଣ ଗୋଟାଏ ବିମୋଚନକାରୀ ବିଶ୍ୱାସର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ସେମାନେ ସତେଅବା ଛୁଇଁ କରି ରହିଥାଆନ୍ତି । ଏହି ଛୁଇଁ କରି ରହିବା, ତାହାହିଁ ଭୟମୁକ୍ତ କରେ । ଦୂରତାମାନଙ୍କୁ କାଟେ । ଯେଉଁ ପୃଥିବୀ ଆସୁଛି, ସେଥିରେ ପାରସ୍ପରିକତାକୁ ହିଁ ସବାପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଯିବ । ସେହି ପୃଥିବୀଟା ସତକୁ ସତ ସେତେବେଳେ କେଉଁପରି ଦେଖାଯିବ, ଥରେ ଭାବନ୍ତୁ ତ ! ହସପଟର ମଣିଷଟିଏ ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅକୃପଣ ହୋଇ ଶ୍ରଦ୍ଧାଶୀଳ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ନିଜର ଦେଉଳର ଦ୍ୱାରଟିକୁ ଖୋଲି ଦେଇପାରେ । ସିଏ ଛୁଆଁ ବାରେନାହିଁ । ତା' ଠାକୁରମାନେ କେବେହେଲେ ମାରା ହୁଅନ୍ତିନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ହସର ପଟରେ ଆସି ସାମିଲ ହେବେ, ଏଣିକି ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ନୂଆ ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର ହିଁ ଲେଖାଯିବ । ଆମ ଦୁଆରେ ଆମ ଗାଆଁଯାକର ପିଲା ଅବଶ୍ୟ ଖେଳିପାରିବେ । ମୋ' ଖୁସୀ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ଖୁସୀର କାରଣ ହେବ । ଏବଂ, ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟକୁ ଅବାଧ୍ୟ ଭାବରେ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ ରହିଥିବା, – ସେହି ଖୁସୀ ଆମକୁ ଏପରି ଏକ ସତତ-ସାଧର୍ମ୍ୟର ଅଧିକାର ଆଣି ଦେବ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ପୃଥିବୀଯାକର ଯାବତୀୟ ଲୀଳା ସେହି ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଛି !

□□

ସ୍ଥିତି / ପରିସ୍ଥିତି / ସ୍ଥିତିବାଦୀ

ଭାରତୀୟ ପୁରାଣଗୁଡ଼ିକର କାହାଣୀ ଓ କଳ୍ପନା ଅନୁସାରେ ପ୍ରଥମେ ସୃଷ୍ଟି, ତା'ପରେ ସ୍ଥିତି, ତା'ପରେ ପ୍ରଳୟ । ସେହି ଅନୁସାରେ ତିନିଭଳି ମୂର୍ତ୍ତି । ତଥାପି, ପୁଣି କ'ଣ ଭାବି ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି ବୋଲି କଳ୍ପନାଟିଏ କରାଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ତିନୋଟିଯାକ କଳ୍ପନାରୁ ଅଧିକ ସଙ୍ଗତି ସମ୍ଭବ ହେବ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରି ଗୋଟିଏ ସମଗ୍ର ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କ୍ରମ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇଛି । ବ୍ରହ୍ମା ସୃଷ୍ଟିର ଦେବତା, ବିଷ୍ଣୁ ସ୍ଥିତିର ଦେବତା ଓ ଶିବ; ରୁଦ୍ର ବା ମହାଦେବ ପ୍ରଳୟର ଦେବତା । ଅଲଗା ଅଲଗା ଦେଖିଲେ ସେମାନେ ତିନୋଟି ଏବଂ ଏକାଠି ଦେଖିଲେ ଗୋଟିଏ । ଅବଶ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁଗମାନଙ୍କରେ ଭାରତୀୟ ଧର୍ମୋପାସନାରେ ବିଷ୍ଣୁ ଏବଂ ଶିବଙ୍କୁ ନେଇ କେତେ କେତେ ଶାଖା ଓ ସଂପ୍ରଦାୟ ଗଢ଼ି ଉଠିଛନ୍ତି । କାହାଣୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଭଳି ଭଳି ବୈଚିତ୍ର୍ୟରେ

ଭାରି ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ତିନୋଟିଯାକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲିଛି । ଗୋଟିଏ କଳ୍ପ ପରେ ଆଉଗୋଟିଏ କଳ୍ପ ତାହାର ଅନୁସରଣ କରୁଛି । ପ୍ରଳୟ ଅନ୍ତେ ପୁନର୍ବାର ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ପରମ ବିଧାତା ସତେଅବା ସତତ ପ୍ରୟୋଗରତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧର୍ମରେ ଆମେ ଅବିକଳ ସେହି ରୀତିଟିକୁ ଆଦୌ ଦେଖିବାନାହିଁ । ଅନେକେ କହି ଆସିଛନ୍ତି ଯେ, ସ୍ଥାନୀୟ ଭୂମିଗୁଡ଼ିକରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଥିବା ହେତୁ ମେଦିନୀ-ଧାରଣା ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ପୃଥକ୍ ହୋଇଛନ୍ତି ତଥା ସୃଷ୍ଟିକଳ୍ପନା ଗୁଡ଼ିକ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏବଂ, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଧର୍ମକଳ୍ପନାମାନେ ବି କମ୍ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ ଆପଣାର ଅନ୍ଦାଜ ଅନୁସାରେ ତା'ର ବିଭୁଧାରଣାଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନୀୟ ପୁଟଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇ ଯେ ବିକଶିତ ଓ ଗଠିତ କରିଆଣିଛି, ଏତିକି କଥାକୁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ କି ନାହିଁ କେଜାଣି ? ଏବଂ, ସେହି ଅନୁସାରେ ଆମର ଆହୁରି କେତେ କେତେ ଅନ୍ଦାଜ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ବଦଳିଯିବ ।

'ପରିସ୍ଥିତି' କଥାଟି ସ୍ଥିତିରୁ ଆସିଛି । ସ୍ଥିତିଟି ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁଭଳି ଦେଖାଯାଇଛି, ତାହାହିଁ ତ ପରିସ୍ଥିତି । ଏବଂ, ସ୍ଥିତିଟି କ'ଣ ଆଦୌ କୌଣସି କାଳରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଏକାପରି ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ ? ସେହି ଏକାଭଳି ପରିପାର୍ଶ୍ୱ ଭିତରେ ଆତଯାତ ହୋଇଥିବା ମଣିଷମାନେ କ'ଣ ସ୍ଥିତି କୁ ଏକାଭଳି ଦେଖିଛନ୍ତି ? ତେଣୁ, ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦେଖିବାରେ ମଧ୍ୟ ଫରକ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିରେ ଫରକ ରହିବ, ସମୂହ ସମୂହ ଅନୁସାରେ ଫରକ ରହିବ । ବିଶେଷତଃ ଆମର ଏହି ସାଂପ୍ରତିକ ଯୁଗରେ ଆମ ଜୀବନଚଳଣିର ବେଢ଼ାମାନେ ଯେପରି ପ୍ରାୟ ଅଣଅକ୍ତିଆର ଭାବରେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଗଲେଣି, ଆମର ମାପସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଆଗ ପରି ମୋଟେ ସରଳ ହୋଇ ରହିବନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ, ସରଳ ହେଉ ବା ଜଟିଳ ହେଉ, ଏବର ପୃଥିବୀରେ ସମ୍ପର୍କ ତଥା ସଂସ୍ରବଗୁଡ଼ିକ ଏପରି ଅବଲୀଳା ସହିତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି ଯେ ଆମେ ଯେତେ ସ୍ଥାନନିଷ୍ଠ କିମ୍ବା ଗୃହନିଷ୍ଠ ହୋଇ ରହିବାଲାଗି ସରାଗ ରଖିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଅଧିକତଃ ହାରି ହିଁ ଯାଉଥିବା । ଅର୍ଥାତ୍, ଆମେ ଯେ ସଂପ୍ରତି ପୂର୍ବକାଳର ସେହି ଅର୍ଥରେ କେହି ଆଦୌ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ ରହି ପାରୁନାହୁଁ, ତାହାକୁ ଆମେ କେତେଦୂର ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତମ ଘଟଣା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବା ? ଆମେ ଦୁଃସାହସ କରି ତେଣୁ କହିପାରିବା କି ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୁଦ୍ଧ ଧର୍ମ, ଶୁଦ୍ଧ ସାମୂହିକ ଯାବତୀୟ ବେଭାର ବୋଲି ଆଉ ସତକୁ ସତ କିଛିହେଲେ ନାହିଁ । କୌଣସି ମହାଦେଶ ଯେତେ ପ୍ରତିରୋଧ କଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଅବିମିଶ୍ର ହୋଇ କେବେହେଲେ ରହି ପାରିବନାହିଁ । ସଂକ୍ରାମଣ କହିଲେ ଏକଦା କେବଳ ରୋଗମାନଙ୍କର ସଂକ୍ରମଣକୁ ସିନା ବୁଝାଉଥିଲା । ଏବେ ତ ତାହା

କେତେ ନା କେତେ ସକାରାତ୍ମକ ଅନ୍ୟକଥାକୁ ବୁଝାଉଛି ଏବଂ ଆମ ଆଗ୍ରହର ପରିମଳଗୁଡ଼ିକ ତାହାକୁ ସ୍ୱାଗତ ମଧ୍ୟ କରୁଛି । ତେଣୁ, ସ୍ଥିତିମାନେ ଆଉ ମୋଟେ ଥିରହୋଇ ରହି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଆଗର କୁଣ୍ଡମାନେ ଅନାବଶ୍ୟକ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀସ୍‌ର ସେହି Hubris ନାମକ ଉତ୍ସାହଟା ବଜାରରେ ଅକାମୀ ମଧ୍ୟ ହେଲାଣି । ସେଥିରେ ଅନେକେ ପ୍ରମାଦ ଗଣୁଛନ୍ତି । ଜାତିଟା ଯଦି ଚାଲିଯିବ, ତେବେ ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ କ'ଣଟିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ରହିବୁ ବୋଲି ସଂଶୟୀମାନେ ଭୟ କରୁଛନ୍ତି ?

ତେଣୁ, ପରିସ୍ଥିତି ଆଉ ଆଦୌ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇ ରହି ପାରିବନାହିଁ । ଗାଆଁର, ମୁଲକର ଓ ଗୋଟିଏ ଦେଶର ମଧ୍ୟ କୌଣସି ନିଶାପ ସେହି ପୁରୁଣା ଚିହ୍ନା ଚଉପାଢ଼ୀଟା ଉପରେ ଏବଂ ଚିହ୍ନା ବହିଗୁଡ଼ାକ ଅନୁସାରେ ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ସ୍ୱାଭିମାନୀମାନେ ଭାରି ହଇରାଣ ହିଁ ହେବେ । ପୁରୋହିତମାନେ କ୍ରମେ ହଟିବେ, ଯଜମାନମାନଙ୍କର ଆଖି ଓ ଆସ୍ପୃହାମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ସେମାନଙ୍କର ଆକଟକୁ ଆଦୌ ମାନିବେ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ପ୍ରଳୟ ହୋଇ ଯିବନାହିଁ ତ ? ଏବଂ, ମାଳିକାକାରମାନେ ଯାହା କହୁଥାନ୍ତୁ ଅଥବା ଯାହା କହି ଆସିଥାଆନ୍ତୁ ପଛକେ, ତଥାପି ପ୍ରଳୟ ହେବନାହିଁ । ଶିବଙ୍କ ହାତରେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ କ୍ଷମତା ସ୍ଥିତିଘରର ଅଧିପତି ବିଷ୍ଣୁ କଦାପି ଛାଡ଼ି ଦେବେନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ, ଶିବ ଏବଂ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ବୈରିପଣ ସେପରି ଅଛିଣ୍ଡା ହେବାଯାଏ କେବେ ଚାଲିଗଲେ ମଧ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପଟେ ରହିବେ, – ସଂହାର ଆଡ଼କୁ ମୋଟେ ଇଛା ବଳାଇବେ ନାହିଁ । ଏବଂ, ତିନୋଟିଯାକ ମୂର୍ତ୍ତି ମର୍ମତଃ ଗୋଟିଏ ମୂର୍ତ୍ତି ବୋଲି ଯେପରି ବିଚାର କରାଯାଇଛି, ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି ତଥା ପ୍ରଳୟକୁ ଆଧାରସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ତିନି କେନା ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିଲେ ଆମେ ମଣିଷମାନେ ମଧ୍ୟ କେବେହେଲେ ଏକ ସଂହାରକୁ ମଧ୍ୟ କଦାପି ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇବା ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିବା ।

ବସ୍ତୁତଃ, ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱଟା ହିଁ ଆମ ସାନ ଗାଆଁର ତଥାକଥିତ ସ୍ଥାନୀୟତାଗୁଡ଼ିକୁ ଆସି ସ୍ପର୍ଶ କରିବ ଏବଂ ସଂକ୍ରାମିତ କରିବ । ସେହି ଯାବତୀୟ ସଂକ୍ରମଣ ଦ୍ୱାରା ଗାଆଁର ପୋଷାକୀ ରୂପଟା ଯେତେ ବଦଳିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଗାଆଁ ରହିବ । ଗାଆଁର ବିବେକ ବିଶ୍ୱର ବିବେକ ଭିତରକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଗଲେ ବା ବିଶ୍ୱର ବିବେକ ଆମ ଗାଆଁର ବିବେକ ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାପାଇଁ ଥାନଟିଏ ଲୋଡ଼ିବ ବୋଲି ଆମ ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଉଭୟେ ହୁଏତ ଉପକୃତ ହିଁ ହେବେ । ସାନ ପାଇଁ ବଡ଼ ଆଉ ଆଦୌ ଅପହଞ୍ଚ ହୋଇ ରହିବନାହିଁ କିମ୍ବା ବଡ଼ଟା ମଧ୍ୟ ସାନଟା

ପାଖରେ ଆସି ହାବୁଡ଼ିଗଲା ବୋଲି ମୋଟେ କୌଣସି ଅଡୁଆରେ ଆସି ପଶିଗଲା ବୋଲି ଖେଦ ବି କରିବନାହିଁ । ସେହିଭଳି ସ୍ଥିତିଟିଏ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପାଇଁ ସମ୍ଭବ ହେବ ବୋଲି ପ୍ରାୟ ସେହି ଆଦିକାଳରୁ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟସଭ୍ୟତାର ଉଦ୍ୟମ ଲାଗି ରହିଛି । କାତର ସଂଶୟଗ୍ରସ୍ତମାନେ ସେଥିରେ ସର୍ବଦା କେତେ ନା କେତେ ଆଳରେ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ସିନା, କିନ୍ତୁ ବିଧାତା ସତେଅବା ସେହିପରି ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ବାସ୍ତବତା ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କର ଏହି ସଂସାରରୂପୀ ଜୀବନଘରଟିକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଏବଂ ପରୋକ୍ଷ ଉଭୟ କୁଶଳତାର ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ହିଁ ନେଉଛନ୍ତି । ସେହି ବିଧାତାଙ୍କୁ ଏକାବେଳେକେ ନିଜ ଭିତରେ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ସିନା ଆମେ ମଣିଷମାନେ ସେହି ନୂଆ ସ୍ଥିତିଟିର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନରେ ତାଙ୍କୁ ସହଯୋଗ କରିପାରିବା ! ଏବଂ, ବାହାରେ ମଧ୍ୟ କେତେ ଆତ୍ମୀୟତା ସହିତ ସବୁରି ଭିତରେ ତଥା ସର୍ବବିଧ ଅବସରରେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ପାରୁନଥିଲେ ଆମ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ କିପରି କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ ସକାରାତ୍ମକତା ସହିତ ତାଙ୍କୁ ବିରାଜିତ ରହିଥିବାର ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ?

ତେଣୁ, ମୋଟେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ନୁହେଁ, ଏକାବେଳେକେ ଖୁସୀ ହୋଇ । ଏକାବେଳେକେ ଏଠି ଆପଣାର ନିଜ ଘରଟି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ପରି ଏବଂ ତେଣୁ ସେଇଟି ପାଇଁ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଦାୟୀ ବୋଲି ସ୍ୱଭାବପ୍ରେରିତ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରୁଥିବାରୁ । ଇତିହାସରେ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥିତିମଧ୍ୟରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ଏକାଧିକ ମାର୍ଗରେ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଛି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ବିଚରା ସେମାନେ କେତେ କଷଣ ସହ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ରାଜାମାନେ ବାଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି, ମହାପୁରୁଷମାନେ ହାତରେ ଧରିଥିବା ପବିତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକର ଦୋହି ଦେଇ କେତେ ଛଳ କରିଛନ୍ତି । ସ୍ୱର୍ଗର ପ୍ରଲୋଭନ ତଥା ନର୍କଦଣ୍ଡର ଆତଙ୍କଗୁଡ଼ିକର କେତେ କେତେ ଅକଳାତ୍ମକ ଉପସ୍ଥାପନାର ଶରଣ ନିଆଯାଇଛି ସିନା, କିନ୍ତୁ ବିଶେଷ ଫଳ ତଥାପି ଫଳି ନାହିଁ । ନପାରିଲା ଭଳି ହତବଳ ଆମ ବରିଷ୍ଠମାନେ କେତେ ସାଲିଶ୍ ମଧ୍ୟ ନକରିଛନ୍ତି ! ସତ୍ୟ ନାଆଁରେ ତୁଚ୍ଛା ପିତୁଳାଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ମଣିଷମାନଙ୍କ ହାତରେ ଆଣି ଧରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଏଥର ଆସୁଥିବା ସ୍ଥିତିଟିକୁ ସତକୁ ସତ ଆମ ଜୀବନ ଭିତରକୁ ସ୍ୱୀକୃତ କରି ଆଣିବା ସକାଶେ ଏଥର ହୁଏତ ଆଗ ବହୁତକିଛି ବଦଳିବ, ତେବେଯାଇ କିଛି ଘଟିବ । ବାଡ଼ ଉଠିବ, ବାହ୍ୟ ସୁପରିଚିତ ଅର୍ଦ୍ଧସମାଧାନ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଯିବେ, – ବିତ୍ତବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ମଧ୍ୟ ବଦଳିବ, – ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଯାବତୀୟ ବରାଦକୁ ତୁମ ଆମ ଗାଆଁର ସେହି ପାରସ୍ପରିକ ସହଭାବନା ଗୁଡ଼ିକର ଏକାଧିକ ଆବେଦନ ତଥା ସହଦରଦ ଦେଇ ସଜାଡ଼ି ନେବାକୁ ହେବ । ମଣିଷମାନେ ରାଜୀ ହେବେ ତ ? ଆହୁରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି କହିଲେ,

ବରିଷ୍ଠମାନେ ରାଜୀ ହେବେ ତ ? ତେଣୁ, ପୃଥିବୀକୁ ଯେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ହାଓ୍ୱା ପ୍ରକୃତରେ ଆସୁଛି ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି, – ସେହିପରି ଏକ ବିଶ୍ୱାସକୁ ମନ କଲେ ଯାଇ ସ୍ଥିତି ବଦଳିବ । ସେହି ସ୍ଥିତିଟା ପ୍ରାୟ ନିୟମତଃ ସ୍ଥିତିସ୍ଥାପକ ହିଁ ହୋଇଥିବ, – ଅନୁକ୍ଷଣ ବଦଳୁଥିବ ଏବଂ ଅନୁକ୍ଷଣ ଗଢ଼ି ହୋଇ ଯାଉଥିବ । ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଏହିପରି ଏକ ବିଶ୍ୱାସ– ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସ୍ଥିତି ନିମନ୍ତେ ପୃଥିବୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଛି, ବିଶ୍ୱମୟ ମାନବଭାବନାକୁ ତିଆରି କରି ଆଣିଛି । କେତେ କିଏ ବାଟ ରୋକି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି, ତଥାପି ବାଟମାନେ ଫିଟି ଯାଇଛନ୍ତି । ବାଟ ଫିଟିଯାଉ ଥିବାର ସେହି ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପୃଥିବୀଯାକର ସବୁ ମନୁଷ୍ୟସମୂହଙ୍କର ଅବଦାନ ରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ଆମେ କେହିହେଲେ କେବେହେଲେ କେବଳ ଏକୁଟିଆ ନିଜକୁ ହିଁ ରଜା ବୋଲି ଭାବିବାନାହିଁ । ରଜା ଆମେ ସମସ୍ତେ, – ଏହିଭଳି ଯେଉଁ ଅଭିନବ ସଚେତନତାଟି, ତାହା ହେଉଛି ଉପସ୍ଥିତ ସ୍ଥିତିଟିକୁ ବୁଝି ପାରିବାର ଅସଲ ଚାବିକାଠି । ଆହୁରି ଆଗକୁ ପହୁଣ୍ଡ ପକାଇ ଯିବାପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେଇଟି ହିଁ ଚାବିକାଠି । ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ଚାବିକାଠିଟି ମଧ୍ୟ ଆଖର ଆମ ହାତରେ, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ହାତରେ ।

ଆଗ ସ୍ଥିତିବାଦୀ, ଏବଂ ସେଥିରୁ ସ୍ଥିତିବାଦ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଇଉରୋପରେ ହଠାତ୍ ପରିସ୍ଥିତିଟା ଏକଦା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ କେତେକଙ୍କ ଅନୁମାନଗୁଡ଼ିକୁ ଟପି ବାହାରିଗଲା ପରି ମନେ ହୋଇଥିଲା, ଏବଂ ସେମାନେ ନିଜକୁ ସ୍ଥିତିବାଦୀ ବୋଲି କହିଲେ । ଆଗରୁ ଆଦର୍ଶବାଦ ଥିଲା, ସ୍ୱପ୍ନ ରହିଥିଲା, ଇଉରୋପଟା ବିଶ୍ୱତମାମ ଅଭିଯାନରେ ବାହାରି ଏଥର ସଭିଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଯାବତୀୟ ପ୍ରେରଣାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନକ୍ଷତ୍ରବତ୍ ହୋଇ ରହିବ ବୋଲି ଏକ ଅଭିମାନୀ ବୃହତ୍ ଆସ୍ପୃହା ରହିଥିଲା । ବିଜ୍ଞାନର ରଥପୃଷ୍ଠରେ ବସି ଇଉରୋପ ହିଁ ଆଗାମୀ କାଳଗୁଡ଼ିକ ସକାଶେ ସର୍ବବିଧ ନେତୃତ୍ୱ ଯୋଗାଇଦେବ; ଦର୍ଶନ, ସମାଜ-ଭାବନା, ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନୟନର ଥାକଥାକ ସମ୍ଭାବନାର ପ୍ରାୟ ଏକ ଅସରନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟତା, – ସବୁ ମିଶି ଖାଲି ଇଉରୋପକୁ ନୁହେଁ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଗଦ୍‌ବାସୀଙ୍କୁ ଧନାଢ୍ୟ ଏବଂ ଗୁଣଯୁକ୍ତ କରି ରଖିବ । କିନ୍ତୁ, ତା'ପରେ ଦୁଇଦୁଇଟା ମହାସମରକୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସ୍ୱପ୍ନମାନେ ଫସରଫାଟି ଗଲେ । ଅଧିକ ସ୍ପର୍ଶକାତର ଅର୍ଥାତ୍ କଅଁଳମାନେ ଏକ ମୋହଭଙ୍ଗର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ । ଯାହା ଘଟିଲା, ତାହାହିଁ ସ୍ଥିତି । ତାହାରି ସାମନା କରିବାକୁ ହେବ । ସତେ ଅବା ଏକ ଗ୍ଲାନିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମ-ଉତ୍ପୀଡ଼ନରୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ଉତ୍ତାପ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥିବ । ଏମାନେ ଆପଣାକୁ ସ୍ଥିତିବାଦୀ ବୋଲି ପ୍ରଘଟ କଲେ । ଇଉରୋପୀୟ ଦାର୍ଶନିକତାର ପ୍ରାୟ ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ

ସ୍ଥିତିବାଦୀମାନେ ଏକ ଅନୁରୂପ ପରମ୍ପରା ରହିଆସିଛି ବୋଲି ଆବିଷ୍କାର କଲେ । ଯାଉ ଯାଉ ସେହି ଧାଡ଼ୀରେ ସକ୍ରେଟିସ୍‌ଙ୍କ ଯାଏ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ । ସେହି ଅଭିନବ ଧାରାଟିକୁ ଏକ ଅଲଗା ନାମ ଦେଇ ସ୍ଥିତିବାଦ ବୋଲି କୁହାଗଲା । ସ୍ଥିତିଟା ଅସଲ, ତାହାକୁ ଭାବସ୍ୱପ୍ନ ଗୁଡ଼ାକର ସାହାଯ୍ୟରେ ଢ଼ାଙ୍କି ପକାଇଲେ ଚଳିବନାହିଁ । ତାହାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରଧାନତଃ ବୁଦ୍ଧିକ୍ଷେତ୍ରର କ୍ରିୟାଶୀଳତା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ସ୍ଥିତିବାଦ ଏକ ଖାସ୍ ଶାଖା ସଦୃଶ ଫୁଲଫଳ ଧରି ବେଶ୍ ଶୋଭା ପାଇଲା । ସାହିତ୍ୟର ମହକୁମାଟିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । ଭାରତବର୍ଷରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ଔପନିବେଶିକ ଅମଳଟା ହଟିଯିବା ପରେ ତଥାପି ନୂଆ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର ବେଢ଼ା ବାହାରେ ରହି ଇଉରୋପୀୟ ଅବଶେଷ ଗୁଡ଼ିକୁ ଝୁରି ହେଉଥିଲେ ଏବଂ ନିଜର ଉପସ୍ଥିତ ସ୍ଥିତିଭୂମିଟି ସହିତ ନିଜକୁ ହୁଏତ ସଂଲଗ୍ନ କରି ପାରୁନଥିଲେ, ସେମାନେ ଦୂର ଇଉରୋପରୁ ରସଦ ଆଣି ସ୍ଥିତିବାଦୀ ହେଲେ ।

ସ୍ଥିତିବାଦୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟିର ସେହି ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ଆମେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଫ୍ରାନ୍ସ ଓ ଜର୍ମାନୀରେ ସବାଆଗ ଠାବ କରି ପାରିବା । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଦର୍ଶନଚର୍ଚ୍ଚାରେ ସେମାନେ କତିପୟ ଅବସରରେ ପୃଥିବୀକୁ କିଛି ନୂଆ ଆଖି ଯୋଗାଇ ଦେବାରେ ଜଣେ ଜଣେ ଶକ୍ତିସମ୍ପନ୍ନ ନିମିତ୍ତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ନିଜର ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ କଦାପି ଏକାଭଳି ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ନଥିବାରୁ ନିଜ ଭିତରେ ବେଶ୍ ଭଳି ଭଳି ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ବି କରିଥିଲେ । ଫ୍ରାନ୍ସର ଯୁଦ୍ଧ-ପରବର୍ତ୍ତୀ ରାଜନୀତିରେ ସେମାନେ ଏକ ଅଲଗା ପ୍ରେରଣା ତଥା ପ୍ରଭାବର ପ୍ରବେଶ ଘଟାଇଥିଲେ । ଆଦ୍ୟ ଅଧ୍ୟାୟରେ ସେମାନେ ନିଜର ଚର୍ଚ୍ଚାଗୁଡ଼ିକରୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବାଦ୍ ଦେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମୋଡ଼ମାନଙ୍କରେ କେତେକ ସ୍ଥିତିବାଦୀ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କଲେ । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିତିବାଦ ଭଳି ଭଳି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତଦ୍ୱାରା ଭଲ ହିଁ ହେଲା ଏବଂ ଆଗ୍ରହୀମାନଙ୍କୁ ଭଳି ଭଳି ଉତ୍ସ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଲା । ନିରାଟ ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ଥିତିବାଦର ସଂଜ୍ଞାସୀମାମାନେ ଭାଙ୍ଗି ଆସୁଥିବା ସମୟରେ 'ସ୍ଥିତିବାଦର ଆହୁରି ସେପାଖକୁ' ମଧ୍ୟ ତାହାର ଚର୍ଚ୍ଚା ଇତ୍ୟାଦି କ୍ରମେ ବିସ୍ତାରିତ ହୋଇଯାଇ ପାରିଥିଲା ଏକ ବିଶ୍ୱମୟ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଥିବା କଥାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଶୁଣାଗଲା । ଚଳନ୍ତି ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ଶୁଣାଯାଇ ପାରିଲା । ସ୍ଥିତିବାଦର ଜଣେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ପ୍ରତିନିଧି ଜାଁ ପଲ୍ ସାର୍ତ୍ତ୍ର ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ପକ୍ଷରୁ ଏପରି ଏକ freedom ବା ସ୍ୱାଧୀନତା ଦାବୀ କଲେ, ଯାହାକୁ ପୃଥିବୀର ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଯାହାକି ସମଗ୍ର ମାନବଜାତି ନିମନ୍ତେ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଦାୟୀ

ହୋଇ ରହିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟଟିକୁ ଦାବୀ କରି ପାରିବ : stood for a 'philosophy of freedom' in order to be able to be able to insist on anyone's total responsibility for the whole of mankind' - ଏଇଟିକୁ ଆମେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ କେବଳ ଏକ ସ୍ଥିତିବାଦୀ ଉକ୍ତି ବୋଲି ନକହି ସକଳ ଅବକାଶରେ ମନୁଷ୍ୟମାତ୍ରକେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ବୋଲି କହିପାରିବା । ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ନିଜ ଭିତରେ ଏତେ ଟିକିଏ ମଧ୍ୟ ହୃତ୍‌ସ୍ପନ୍ଦନ ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ଯେକୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ ଏବଂ ଯେକୌଣସି ମନୁଷ୍ୟସମୂହ ସର୍ବକାଳରେ ସେହି କଥାଟି ନିଶ୍ଚୟ କହିବ । ସେତିକି କହିପାରିବାର ସାହସଟି ଯେପରି ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ, ସେଇଥିଲାଗି ତ ମନୁଷ୍ୟର ସର୍ବୋତ୍ତମ ବିବେକଟି ସର୍ବଦା ଉଦ୍ୟମ କରି ଆସିଛି !

□□

ସଂସ୍କାର / ସଂସ୍କୃତି

କୌଣସି ପ୍ରାଚୀନ ଯୁଗରେ ଜନୈକ ସଂହିତାକାର ଧର୍ମକୁ କେଡ଼େ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ କରିଆଣି 'ଆଚାର' ବୋଲି କହିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସେହି ସଂଜ୍ଞାଟି ହେଉଛି : ଯସ୍ମିନ୍ ଦେଶେ ଯତ୍ ଆଚାରଃ, ତତ୍ ଧର୍ମଃ । ଠୋ' କରି ସତେଅବା ସବୁ ସଂଶୟ ଫେଡ଼ିଦେଲା ପରି ସିଏ କଥାଟିକୁ ବହୁତ ବିଜ୍ଞତାର ସହିତ ହିଁ କହିଥିଲେ । ମାତ୍ର, ତଦ୍ୱାରା ଧର୍ମ ଅଥବା ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର ଜୀବନବେଭାରଟି ପ୍ରକୃତରେ କେତେଦୂର ସଂଶୟମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଲା ? ଯେଉଁଠାରେ ଯାହା ଏବଂ ଯେତିକି ଆଚାର, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେତିକି ଚଳୁଛି, ସେତିକି ହେଉଛି ସେଠାର ଧର୍ମ । ଏ ସାହୀର ଆଚାର ଏ ସାହୀର ଧର୍ମ ଓ ସେ ସାହୀର ଆଚାର ସେ ସାହୀର ଧର୍ମ । ଏ ଜାତିର ଆଚାରଚୟ ଏ ଜାତିର ଧର୍ମ ଓ ସେ ଜାତିର ଅଚାରଚୟ ସେ ଜାତିର ଧର୍ମ । ଏହାହିଁ ନିରାପଦ ଏବଂ ତେଣୁ ଏତିକି ଭିତରେ ରହିପାରିଲେ ସମ୍ଭବତଃ କଳହର କୌଣସି ଅବକାଶ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଏତିକି ଅର୍ଥସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଆଚାରମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସଂସ୍କାର ବୋଲି କହି ପାରିବା । ସାମାଜିକ ଧର୍ମର ନାନା ଅଭ୍ୟାସ, ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମାନୁଛନ୍ତି ତଥା ନିଜକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମେଳ ବା ସମଗ୍ରର ଅଂଶ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି, ତାହା ହେଉଛି ସଂସ୍କାର । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧର୍ମରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କାର । ଅର୍ଥାତ୍ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବିଧି, – ଉପାସନାର ବିଧି, ପାପ ଓ ପୁଣ୍ୟର ନିରୂପଣ

କରିବାର ବିଧି, ଶ୍ରାଦ୍ଧବିଧି, ବିବାହ-ବିଧି, ଶୌଚର ବିଧି । ବିଧି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଆମେ ସଂସ୍କାର ବୋଲି କହିଲେ ହୁଏତ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରର ନିଷ୍ଠାପର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ ଆପତ୍ତି କରିବେନାହିଁ ।

ତଥାପି, ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧର୍ମରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ସବୁ ଲୋକେ ଯେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ସଂସ୍କାରକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଆନ୍ତି, ଆମେ ସେବର ବା ଏବର କୌଣସି ସମାଜରେ ଆଦୌ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବାନାହିଁ । ସମ୍ଭବତଃ, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଗାଆଁର ବାସିନ୍ଦାମାନେ ସମସ୍ତେ ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ ଅଥବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ହୋଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ଚଳଣିଚୟର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁତ ବହୁତ ସଂସ୍କାରଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର ରହିଥାଏ । ସବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅସବର୍ଣ୍ଣ, ମାଲିକ ଓ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାକାରୀ, ଅଳପ ବିତ୍ତବାଲା ଏବଂ ବହୁତ ବିତ୍ତବାଲାଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କାର ଥାଏ । ପାଠୁଆ ଅପାଠୁଆ ତ ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକର ଗ୍ରହଣ, ବର୍ଜନ ତଥା ପରିପାଳନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦିଶନ୍ତି, ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇ ଚଳନ୍ତି ଏବଂ ତାହାକୁ ପୂରା ବୁଝି ସାରିଥିବା ପରି ବିଧିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟବତ୍ ମାନି ନେଇଥାଆନ୍ତି । ନିୟମତଃ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଚାର ହୋଇଥାଏ, ସେହି ଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ସଂସ୍କାରର ବୃତ୍ତ ଭିତରେ ଏକବଦ୍ଧ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ – ତଥାପି ପୃଥିବୀତମାମ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଧର୍ମର ଗୋଟିଏ ଖାତାରେ ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ ଭାବରେ ନାମ ଦରଜ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ସଂସ୍କାରରେ ଲୋକେ ପରସ୍ପରଠାରୁ ବହୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହିସାବ ତଥା ଶୃଙ୍ଖଳାକୁ ମାନି ନେଇଥାନ୍ତି । ଧର୍ମଗୁରୁମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ବଳ ମୋଟେ ପାଇବନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରାୟ ପୂରା ବୁଝିଯାଇ ସେହି ବରାଦଟିକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସୁନାପୁଅ ସଦୃଶ ସ୍ୱୀକାର କରି ନିଅନ୍ତି । ବାହାରୁ ଅନାଇ ବିଚାର କଲେ ଅନେକ ସମୟରେ ଭାରି ବିକଳ ବି ଲାଗେ – ବିଚରା ଜଣେ ସାନ ଗୁଣିଆ ହୁଏତ ଆଉଜଣେ ବଡ଼ଗୁଣିଆ ପାଖରେ ହାର୍ ମାନି ଚୁପ୍ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଏହି ସଂସ୍କାରମାନେ ଆଗ ନା ଧର୍ମଟା ଆଗ ? ଇତିହାସ ଅବଶ୍ୟ ସୂଚନା ଦେବ ଯେ, ପୃଥିବୀର ଏକାଧିକ ଧର୍ମର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଜାତକ ମଧ୍ୟ ରହିଛି; କିନ୍ତୁ ଏହି ସଂସ୍କାରମାନଙ୍କର ଆଗମନ ଏବଂ ପ୍ରଚଳନ ସମ୍ପର୍କରେ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବେଶୀ କିଛି କହି ହେବନାହିଁ । ବରଂ, କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଓଲଟା ଅନୁମାନ ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ସହାୟକ ନାନାବିଧ ତଥ୍ୟ ମିଳିଯାଉଛି ଯେ, ଧର୍ମପ୍ରବର୍ତ୍ତକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଧର୍ମପ୍ରଚାରର ଅବସରରେ ପ୍ରାୟ କେତେକ ପ୍ରୟୋଜନ

ଦ୍ୱାରା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ପୂର୍ବରୁ ଚଳି ଆସିଥିବା କେତେ କେତେ ସଂସ୍କାରକୁ ଆପଣାର ନୂତନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକର ଅବୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ମଧ୍ୟ ନେଇଛନ୍ତି । ଆମ ଭାରତବର୍ଷରେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଯେ ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଲୋକାଚରଣର ଭୂମିଟିରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ତଥା ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହୋଇ ରହିଥିବା ଆର୍ଯ୍ୟେତର ବହୁ ବହୁ ଉପାଦାନକୁ ଆତ୍ମସ୍ୱ କରିନେବା ସକାଶେ ଉଚିତ ମଣି ଆସିଛନ୍ତି, ତାହାର ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମିଳିବାରେ ଲାଗିଛି । ଧର୍ମର ଖାସ୍ ସନ୍ଦେଶଟି ଅପେକ୍ଷା ଏହି ସଂସ୍କାର-ସମୁଚ୍ଚୟ ଯେ କାହିଁକି ଯାବତୀୟ କାଳ ତଥା ଜଳବାୟୁରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ସହଜ ତଥା ପାଖ ପରି ମନେ ହୋଇଥାଏ, କେଉଁ ଗବେଷଣା ପ୍ରକୃତରେ ତାହାର ଗୁମରଟିକୁ ଜାଣିବ ଓ ଆମକୁ କହିଦେଇ ପାରିବ ? କେହି କେହି ହୁଏତ ବହୁତ ଦୁଃଖ କରି ମନ୍ତବ୍ୟଟିଏ ଦେବାକୁ ମନ କରିବେ ଏବଂ ପ୍ରାୟ ଏକ ବିଡ଼ମ୍ବନା ବୋଲି ବିଚାରିବେ ଯେ, ଯୁଗେ ଯୁଗେ କେତେ କେତେ ନୂତନ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇ ଭଳି ଭଳି ସତ୍ୟ ଆମ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଛି ସିନା, ମାତ୍ର ଆମେ ତଥାପି ପୁରାତନ ବହୁ ସଂସ୍କାରକୁ ହିଁ ସଂପଦ କରି ପଡ଼ିରହିଛୁ, ସେହି ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଅଧିକ ଗୋଳ ମଧ୍ୟ କରିଛୁ । କେତେ ଶକ୍ତି ସାରିଛୁ । ଆମ ସତ୍ୟପ୍ରବର୍ତ୍ତକମାନେ ସବାଆଗ ସେହି କଥାଟିକୁ ସବାଆଗ କାହିଁକି ବୁଝନ୍ତିନାହିଁ କେଜାଣି ?

ସଂସ୍କାରଠାରୁ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଦୂର ? ଆଗ ସଂସ୍କୃତି ନା ଆଗ ଏହି ସଂସ୍କାରମାନେ ? ସଂସ୍କାରମାନେ ଯଦି ସତକୁ ସତ ଏତେ ଏତେ ଅଡୁଆର କାରଣ, ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଭିତରୁ କ'ଣ ସଂସ୍କୃତି ମୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିପାରନ୍ତା ନାହିଁ ? ପୁନଶ୍ଚ, ଅପର ପକ୍ଷରେ, କୌଣସି ସଂସ୍କୃତି କ'ଣ ସଂସ୍କାରମାନଙ୍କରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବ ? କିଛି ପରିମାଣରେ ଅନୁମାନ ଓ ପ୍ରାୟାନୁମାନ କରି ହୁଏତ ଯେତିକି କୁହାଯାଇ ପାରିବ, ପଶ୍ଚିମ ଭୂଖଣ୍ଡରୁ culture ଶବ୍ଦଟି ଆସି ଆମ ଏଠାରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ, ମୁଖ୍ୟତଃ ତାହାରି ଗୋଟିଏ ତର୍ଜମା କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରି ଭାରତୀୟ ଶାସ୍ତ୍ରଭାଷାମାନଙ୍କୁ ସଂସ୍କୃତି ଶବ୍ଦଟିର ପ୍ରବେଶ ଘଟିଛି । ସଂସ୍କୃତ କହିଲେ ଏବ ଭଳି ସବୁକାଳେ ଉତ୍ତର ଭାରତର ଉସଭାଷାଟିକୁ ବୁଝାଇ ଆସିଥିଲା । ଏବଂ, ସେଇଥିରୁ ସଂସ୍କୃତି ଶବ୍ଦଟିର ପ୍ରଚଳନଟି ଆରମ୍ଭ ହେଲା ବୋଲି କହିଲେ ତଥାପି ସେଥିରେ ବିଶେଷ କୌଣସି ଔଚିତ୍ୟ ଥିବାଭଳି ଖୁବ୍ ମନେ ହେଉନାହିଁ । ସଂସ୍କାରରୁ କୌଣସି ବ୍ୟବହାରଗତ ସେତୁଟିଏ ପକାଇ ସୁଧୀମାନେ କ୍ରମେ ଏହି ଅନ୍ୟ ପାରିଭାଷିକ କଥାଟି ପାଖକୁ ଆସିଛନ୍ତି କି ? ଏବଂ, 'ସଂସ୍କାର' ଶବ୍ଦଟି ପରି ଆମେ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ସଂସ୍କୃତି ଶବ୍ଦଟିର ମଧ୍ୟ ବହୁବିଧ ତଥା ବହୁଳ ବ୍ୟବହାରଟିକୁ ଦେଖି ପାରିବା । କେତେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦର୍ଶାଇ କହିଲେ : ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି, ସହର ସଂସ୍କୃତି, ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି, ଆଧୁନିକ

ସଂସ୍କୃତି, ହିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କୃତି, ଯବନ ସଂସ୍କୃତି, ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି । ଏବଂ, ଏବେ ତ ଖାଦ୍ୟ-ସଂସ୍କୃତି, ନାରୀସଂସ୍କୃତି, ଓ ସେହିଭଳି ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ନୃତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ୟାର ଅଧ୍ୟାପନା ଆମର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନଙ୍କରେ କ୍ରମଶଃ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବହୁତ ବହୁତ ଉଦାରତା ସହିତ ଆମେ ଶବ୍ଦଟିର ବ୍ୟବହାର କରୁଛୁ ଏବଂ ପରସ୍ପରକୁ ଅବଶ୍ୟ ବୁଝୁଥିବୁ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରିନେଉଛୁ । ସର୍ବୋପରି, ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି, ଆର୍ଯ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି, ଦ୍ରାବିଡ଼ ସଂସ୍କୃତି, ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତି, ଏବଂ ଏପରିକି ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ସତେଅବା ଅଧିକ ସୁବିଧାଜନକ ମନେ ହେବାପରି ମୂଳରୁ ହିଁ କିଛି ଭାବପ୍ରବଣତାର ଦ୍ରାବକ ଆଣି ମିଶାଇ ବି ଦେଉଛୁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସବୁ ବୁଝି ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଏକ ଆନନ୍ଦମୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୁଏତ ସୃଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଛି ଏବଂ ବ୍ୟାପାରଟା ନିଶ୍ଚୟ ଭାରି ସହଜ ବୋଲି ପ୍ରତୀତିଟିଏ ଦେଇପାରୁଛି ।

ତା'ସହିତ ପୁଣି ଆମ ସଂସ୍କୃତି, ଆମ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ସଂସ୍କୃତି । ଆମର ଏହି ଭୂମିଟାର ପାଇକ ସଂସ୍କୃତି । ଯାହା ଆର୍ଯ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିଠାରୁ ଭିନ୍ନ ବୋଲି ଆମକୁ ଲାଗୁଛି, ତାହାକୁ ଆର୍ଯ୍ୟେତର ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କହିଲେ ତ ହୁଅନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଖାସ୍ ଆଉକିଛି ମାନଦଣ୍ଡ ଏବଂ ଧାରଣା ମିଶାଇ 'ଅନାର୍ଯ୍ୟ' ଶବ୍ଦଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କଲାବେଳେ କିଛି ମାନଦଣ୍ଡ ଏବଂ ଧାରଣା ମିଶାଇ ଆମ ଅର୍ଥବୋଧର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଉ କିଛି ଆସି ହୁଏତ ପଶିଯାଉଛି, ଯାହାକି ଆମର ବିବେଚନାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖୁଛି । ଆମକୁ ଏପରି କରି କିଛି ଆତ୍ମତୃପ୍ତି ମିଳିଗଲା ପରି ମଧ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ଆମର ଏଠାରେ ସବୁ ଶୁଦ୍ଧ ଥିଲା, ଦେବତାମାନେ ଆମପ୍ରତି ନିରନ୍ତର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିଲେ, – ଏବେ ଯାହାସବୁ ଅସ୍ୱୀକରଣୀୟ ଉପାଦାନ ଆସି ଆମର ଦାଣ୍ଡିଟିକୁ ଅଶୁଦ୍ଧ କରି ପକାଉଛି, ତାହା ବାହାରୁ ହିଁ ଆସିଛି, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍ରବଗୁଡ଼ିକ ଆମ ସାଂପ୍ରତିକ ମାନଙ୍କୁ ବସ୍ତୁବାଦୀ କରି ହିଁ ଦେଉଛି, – ଆମର ବରିଷ୍ଠ ଏବଂ ବନ୍ଦନୀୟମାନେ ଏସବୁ ମନୋମୁଗ୍ଧକର କଥା କହି ଆମକୁ ଅସଲ ସତକଥାଗୁଡ଼ିକୁ କହୁଥିବାର ଭ୍ରମମାନ ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖୁଛନ୍ତି । କାଳଟାକୁ ମଧ୍ୟ ହାଉଲେ ହାଉଲେ ସ୍ଥାଣୁ କରି ରଖୁଛନ୍ତି । ଆମକୁ ବିବେକଘରେ ନିକିମା କରି ରଖୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ମୋଟେ ଅସାଧୁ ନୁହନ୍ତି ସିନା, କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଉପରେ ଉପରେ ସଂସ୍କୃତି ତଥା ସାଂସ୍କୃତିକ ଜୀବନର ସଂକ୍ରମଣରୀତି ଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଏଭଳି ଆଚରଣ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ଏକଆଖିଆ ହୋଇ ଏସବୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଏବଂ କହୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଏଇ ରାଇଜଟାଯାକକୁ ଏକଆଖିଆ ହୋଇ ରହିବାରେ ସହାୟତା କରୁଛନ୍ତି ।

ଏବଂ, ସେମାନେ ଯେ ସେତିକିରେ ରହିଛନ୍ତି, ସଂସ୍କୃତି କହିଲେ କେବଳ ଅତୀତର କେତେଟା ବସ୍ତୁ ତଥା ବ୍ୟାପାରକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଏଭଳି କରୁଛନ୍ତି କି ? କେବଳ ଯାହା ଥିଲା, ତାହାହିଁ କ'ଣ ସଂସ୍କୃତି ? ଏହି ପୁରୁଣା ଦେଉଳ, ପୁରୁଣା ମୂର୍ତ୍ତି, ପୁରୁଣା ଶାସ୍ତ୍ରସମ୍ପତ୍ତି, ପୁରୁଣା ଅମଳରେ ରାଜାମାନେ ହାସଲ କରିଥିବା ରାଜ୍ୟଜୟ ଗୁଡ଼ିକର କାହାଣୀ, – ଆମ ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମାନେ କ'ଣ ବିଚାର କରି ସଂସ୍କୃତି କହିଲେ ଏତିକିକୁ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ଓ ଆମକୁ ସେତିକି ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ରହିବାଲାଗି ପ୍ରରୋଚନା ଦେଉଛନ୍ତି ? ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନଙ୍କରେ ସଂସ୍କୃତି-ଅଧ୍ୟାପନାରେ ସେହି 'ଯାହାଥିଲା' ଟା ଭିତରେ ପ୍ରସୀମିତ ହୋଇ ରହିବା ପଛରେ କୌଣସି ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ଲୁଚ୍କାୟିତ ହୋଇ ରହିନାହିଁ ତ ? ଭାରତବର୍ଷ ସଦୃଶ ଏକ ଅଳପ ବର୍ଗ ହିଁ ଯେ ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ସମ୍ପନ୍ନତାକୁ ଯେ ନିରାଟ ନିଜପାଇଁ ମାଡ଼ି ବସିଛି, ସେହି କାରଣରୁ ତାହା ଅତୀତଟିରୁ ଉପାଦାନ ଗ୍ରହଣ କରି ବର୍ତ୍ତମାନଗୁଡ଼ିକର ସମୀକ୍ଷାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା ଦ୍ୱାରା ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭବ କରି ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ଚେଷ୍ଟା କରୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ଭୂଇଁଟାକୁ ତଥାପି ସେହି ଅଳ୍ପଙ୍କର ଭୋଗଭୂମି କରି ରଖିବା ଲାଗି ଆମ ସାଂସ୍କୃତିକ ମତଲବଟା ଭିତରେ ଏକ ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ଅଭିସନ୍ଧି ଏସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଡ୍ଡାଗୁଡ଼ିକୁ ଯାବୁଡ଼ି ରହିଛି କି ?

କୌଣସି ବିଶେଷ ଭାବରେ ନିଜକୁ ସଂସ୍କୃତିସଂପନ୍ନ ଓ ତେଣୁ ସଂସ୍କୃତିସଚେତନ ବୋଲି ଭାବୁଥିବା କେତେକ ପ୍ରଜ୍ଞାଳୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନେକ ସମୟରେ ଅପସଂସ୍କୃତି ବୋଲି ଗୋଟିଏ କଥାର ବି ଉତ୍ଥାପନ କରିଥାଆନ୍ତି । ଯାହା ସଂସ୍କୃତି ନୁହେଁ, ତାହା ହେଉଛି ଅପସଂସ୍କୃତି, – ସେମାନେ ଏହିପରି କିଛି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି କି ? ତଥାପି ସେତିକିରେ ଆଦୌ ମନବୋଧ ହୁଏନାହିଁ । ଏବେ ତ କ'ଣସବୁ ଏଭଳି ବଦଳି ବଦଳି ଗଲାଣି ଯେ, ସଂସ୍କୃତି ବିଷୟରେ ମଞ୍ଚ ଓ ମଣ୍ଡପମାନଙ୍କରେ ଯେତିକି କୁହାଯାଉଛି, ଅପସଂସ୍କୃତି ବିଷୟରେ ତାହାର ତିନି ଅଥବା ଚାରିସେତିକି କୁହାଯାଉଛି ? ନୀତି ବିଷୟରେ ଯେତିକି କୁହାଯାଉଛି, କେଉଁଠି କ'ଣ ହୁଏତ ବିଗିଡ଼ି ଯାଉଥିବା ପରି ଦୁର୍ନୀତି ବା ଅନୀତି ବିଷୟରେ ତାହାର ପାଞ୍ଚସେତିକି କୁହାଯାଉଛି । ବହୁତ ପରିମାଣରେ ଆମର ଲୋକପ୍ରିୟ ମାଳିକାଗୁଡ଼ିକ ପରି । ସେଥିରେ ସର୍ବଦା ବିନାଶ ଏବଂ ବିଳୟଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଏଡ଼େ ଉତ୍ସାହର ସହିତ ଏତେ କଥା କୁହାଯାଇଛି, ଏହି ପୃଥିବୀ ଜାଣ ଏଇଥର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ତୁହାକୁ ତୁହା ବଚନଗୁଡ଼ିକର ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି, ମାତ୍ର ଆର କଥାଟି ଉପରେ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଇ ଓ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ସ୍ଥାପନ କରି ତାହାର ଚଉଠେ ଭାଗ ମଧ୍ୟ କୁହା

ଯାଇନାହିଁ । ଏପରି ଅପସଂସ୍କୃତି ବିଷୟରେ କୀର୍ତ୍ତନମାନ ଗାଇ ତେର ଅଥବା ତେଇଶି ପ୍ରକାରେ ଅପସଂସ୍କୃତି ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେଉଥିବା କେତେ ଚତୁର ମଣିଷ ପୃଥିବୀଟାକୁ ମିଛଟାରେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରି ରଖିବାର ଉଦ୍ୟମ କରୁଥାଆନ୍ତି କି ? ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଦେଖିଲେ ଆମ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ଇତିହାସରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଝଲମଲ ପରିଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ଦେହରେ ଧାରଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ସ୍ୱାର୍ଥମାନେ ହିଁ ସଂସ୍କୃତି ବିଷୟରେ ଅଧିକ ମୋଟା ବହିଗୁଡ଼ିକୁ ଲେଖିଛନ୍ତି ଓ ଅଧିକ ବହଳ କଥାଗୁଡ଼ିକୁ କହିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ପୃଥିବୀରୁ ଅନ୍ଧକାରମାନ ଦୂର କରିବା ସକାଶେ ଆଜ୍ଞାମାଳ ଧରି ପୃଥିବୀଯାକ ଖେଦି ଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସେହିମାନନଙ୍କର ନିଜ ମାର୍କାଗୁଡ଼ିକୁ ପୃଥିବୀର ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକଙ୍କ ଉପରେ ନେଇ ମଡ଼ାଇଦେବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ସ୍ୱୟଂ ପରମେଶ୍ୱର ସେମାନଙ୍କୁ ଜଗତ୍‌ଶୁଦ୍ଧୀକରଣର ଏପରି ଏକ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇ ପୃଥିବୀକୁ ପ୍ରେରଣ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଦାବୀ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ଏକ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ଅପସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରମତ୍ତତା ସହିତ ସେମାନେ ସେଥିପାଇଁ ରାଜଶାସନର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇଛନ୍ତି ଓ ପୃଥିବୀକୁ ଦୁଃଖ ଦେଇଛନ୍ତି । ଧର୍ମର ଘରଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରାୟ ପୋଇଲୀ ପରି ସେମାନଙ୍କର ଖୁବ୍ କାମରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ସଂସ୍କାରମାନେ ବଦଳିଲେ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ରୁଚିବନ୍ତ ଏବଂ ସୁସ୍ଥଦୃଷ୍ଟିସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ କି ? ଆମର ଏହି ଆଧୁନିକ ଜୀବନର ମଇଦାନଟିରେ ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକୃଷ୍ଟୀକରଣ ତ ନିରନ୍ତର ଲାଗିରହିଛି; ତଥାପି ପୃଥିବୀରେ ସାହସ କମୁଛି, ପାରସ୍ପରିକ ଭାବ-ସାକ୍ଷାତ୍କାରର ଦ୍ୱାରମାନେ ସତେଯେପରି ଭାରି ଉଦାସୀନ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଆପଣାକୁ ଆଉମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବଡ଼ ବୋଲି ଦେଖାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରି ତଥା ନିଜର ସତପରିଚୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଲୁଚାଇ ରଖିବାର ନାନାବିଧ କୁଚ୍ଛତୁଲ୍ୟ ଧନ୍ଦାରେ ଅଧିକ ମନ ଦେଇ ଏବର ପୃଥିବୀ ନାମକ ଏହି ବୃହତ୍ ମେଳରେ କେତେ କେତେ ମନୁଷ୍ୟ କ'ଣ ପାଇଁ ଖୁବ୍ ନିଃସଙ୍ଗ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ଓ ସତେଅବା ପରସ୍ପର ଦ୍ୱାରା ଏପରିକି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ପ୍ରତାରିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଭଳି ଭାବୁଛନ୍ତି । ବାହାରୁ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ଭାଗ୍ୟଘରେ ବୃହସ୍ପତି ବସି ରହିଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଭାବଘରେ ଶନିସପ୍ତା ପଡ଼ିଛି । ଚର୍ବିଳ ଶରୀରଟା ନବ ନବ କୋପନ ତଥା ପ୍ରସାଧନଦ୍ୱାରା ବହୁମଣ୍ଡିତ ହୋଇ କେଡ଼େ ଢଳଢଳ ଓ ତରଳ ଦେଖାଯାଉଛି ସିନା, ମାତ୍ର ମୁଖମଣ୍ଡଳଟା ମଉଳନ ପଡ଼ିଯାଇଛି, – ତେଣୁ ଆଜ୍ଞାଚକ୍ରଟା ପୂରା ଉତ୍ତୁଆଳ ହୋଇ ରହିଛି । ହୃଦୟଟା ସଦାମହଜୁଦ୍ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତେଣେ ନିଘା ନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜେ ଯେତେବେଳେ ନାହିଁ, ତେବେ ଆଉ କେହି ହୁଏତ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି

ପୁଣି କେଉଁପରି ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୁଅନ୍ତା ? ଏହି ଅବସ୍ଥାଟି ହେଉଛି ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ଅସଲ ଅପସଂସ୍କୃତି ଗୁଡ଼ାକର ଅବସ୍ଥା । ଆମ ଭିତରୁ ତଥାପି ଯିଏ ସଂସ୍କୃତିରେ ଥିବ, ସିଏ ସବାଆଗ ତାହାକୁ ହିଁ ଅପସଂସ୍କୃତି ବୋଲି ଚିହ୍ନିବ । ଚିହ୍ନିବ ସିନା, କିନ୍ତୁ ଆଦୌ ହଡ଼ବଡ଼େଇ ଯିବନାହିଁ । ଯୁଗଟାକୁ ମୋଟେ ଗାଳି ଦେବନାହିଁ । ଏହି ଯୁଗଟି ପ୍ରତି କିମ୍ବା ଏହି ସଂସାରଟି ପ୍ରତି କାହିଁକି କରୁଣା ଊଣା କଲୁ ବୋଲି ବିଧାତାଙ୍କୁ ଦୋଷ ମଧ୍ୟ ଦେବନାହିଁ । ସିଏ ସାଙ୍ଗ ଖୋଜି ବାହାରିବ, ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ଖୋଜିବ । ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ଖୋଜି ବାହାରିଲେ ତୁମେ ଯାହାକୁ ଯାଇ ଭେଟ ନା କାହିଁକ. ତା' ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗଟିଏ ଥିବାର ପ୍ରତ୍ୟୟଟିଏ ପାଇଯିବ । ଆମ ଜୀବନର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଆବିଷ୍କାର ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ ହେବ । ଆମର ନିଜ ଭୂଇଁରେ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଅପସଂସ୍କୃତି ଉପରେ ସଂସ୍କୃତିର ବିଜୟ ଉଦ୍‌ଘୋଷିତ ହେବ । ଆମ ପାଇଁ ପୃଥିବୀଯାକର ପହଡ଼ ଖୋଲିଯିବ । ତେଣୁ, ଖାଲି ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ାକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇ ଆମେ ପୃଥିବୀରେ କାହାକୁ ବା କେଉଁମାନଙ୍କୁ ସଦ୍ଧର୍ମକୁ ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିକୁ ନେଇ ଆସିଲୁ ବୋଲି ଭାବୁଥିବା ଆଦୌ କୌଣସି ମିଥ୍ୟାର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ମୋଟେ ମନ କରିବାନାହିଁ । ତା'ପରେ ଆମେ ଆପଣାକୁ ମୋଟେ ଠକିବା ନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ ବିଧାତାଙ୍କୁ ଠକିବାର ଆଉ କୌଣସି ଅବକାଶ ହିଁ ନଥିବ । ସଂସ୍କୃତିଟା ତଥାପି ସ୍ଥାନବିଶେଷରେ ବିଚିତ୍ର ତଥା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବ ଏବଂ ତା'ଭିତରେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ସଂସ୍କୃତି ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ଆହ୍ୱାନ ହୋଇ ରହିଥିବ ।

ହଁ, ବସ୍ତୁତଃ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି । କାରଣ, ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ନୁହେଁ ଓ ତେଣୁ ଖାଲି ମୋ'ର ଲାଗି ଏବଂ, ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ଓ ତେଣୁ ମୋ' ଲାଗି ନୁହେଁ, ତାହା ସଂସ୍କୃତି ବି ନୁହେଁ, ତାହା ଅପସଂସ୍କୃତି । ଧର୍ମକଳ୍ପନାର ଆକାଶରେ ଯେପରି ବହୁତ ସମୟରେ ଏକ ସନାତନ ଧର୍ମର ଅନ୍ଦାଜ କରାଯାଇ ପାରିଛି ଓ ପାରୁଛି, ସଂସ୍କୃତିର ଆକଳନ କଲାବେଳେ ଆମେ ସେହିପରି ଏକ ସନାତନ ସଂସ୍କୃତିର କଥା ମଧ୍ୟ କହି ପାରିବା କି ? ସନାତନ ଧର୍ମ ଯେପରି ମୋ'ର ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଆଉକାହାରି ଧର୍ମ ନୁହେଁ, ସନାତନ ସଂସ୍କୃତିକୁ ମଧ୍ୟ କେହି କେବଳ ନିଜର ଏକଚାଟିଆ ବୋଲି ଦାବୀ କରି ପାରିବାନାହିଁ । ତଥାପି, ଯାବତୀୟ ଧର୍ମରେ ଯେପରି ସତେଅବା ସନାତନ ଉଦ୍‌ବୋଧନର ଉପାଦାନଟିଏ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଥିର, ବିଶ୍ୱାସବଳିଷ୍ଠ ତଥା ଧର୍ମସ୍ଥ ହୋଇ ରହିବାରେ ସହାୟତା କରି ଆସିଛି, ଏକ ସନାତନ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଆମେ ସେହିଭଳି ଗୋଟିଏ ଉପସ୍ଥିତି ପରି ଅନୁମାନ କରିପାରିବା, ଯାହାକି ଯେକୌଣସି ସଂସ୍କୃତିଗତ ପରିଧି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ସକଳ ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା ସତ୍ତ୍ୱେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ

ସଂସ୍କୃତିସ୍ଥ କରି ରଖିଥାଏ ତଥା ସକଳ ଭାବରେ ଆଗକୁ ଯିବାରେ ସହାୟତା କରିଥାଏ । ସେହି ଉପାଦାନଟି ନଥିଲେ ଅଥବା ବର୍ଜିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଅସୁସ୍ଥ ହୁଅନ୍ତି, ବର୍ବର ହୁଅନ୍ତି, ହୃଦୟହୀନ ହୋଇ ରହନ୍ତି । ବାହାରକୁ ଦେଖିବାରେ ହୁଏତ ସବୁକିଛି ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଥାଏ, ତଥାପି ବହୁବିଧ ବକ୍ରତା ଓ ଗ୍ରନ୍ଥିଳତା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜଟିଳ କରି ରଖିଥାଏ, ବହୁ କିସମର ମୁଖା ଆଣି ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇଥାଏ ଏବଂ ସାମୁଦାୟିକ ଜୀବନରେ ଦୂରତାମାନେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅନମନୀୟ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ।

ସଂସ୍କୃତିର ମଣିଷଟିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରହଣଶୀଳ ଏବଂ ନମନୀୟ ମଣିଷଟିଏ । ନମନୀୟ ଅଥଚ ପ୍ରାଣବନ୍ତ । କୌଣସି ଅବସରରେ ମଧ୍ୟ କାତରତାର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେନାହିଁ । ସଂସ୍କୃତି ସବାଆଗ ଏପରି ଗୋଟିଏ ସାମୁଦାୟିକ ପରିମଳ, ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ପରିବେଶ, ଯାହାକୁ ପୁରାତନ ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ରରୁ ଶବ୍ଦଟିଏ ନେଇ Humour ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ତାହା ମର୍ମତଃ ଏପରି ଏକ ସାମୂହିକ Humour, ଯାହା ନିଜ ବେଢ଼ଟି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଅର୍ଥାତ୍ ବାସ କରୁଥିବା ସକଳ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଆନମାନ ପ୍ରସାରି ଦେବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରଖିଥାଏ । ସେହି ବେଢ଼ଟି ଭିତରେ କେହି କାହାରିକୁ ଗିଳି ପକାଇବାର ଚିନ୍ତା କରନ୍ତିନାହିଁ, ଏକ ଆଉ ଏକକୁ ଓ କେତେକ ଅନେକଙ୍କୁ ଗିଳି ପକାଇ ଉଲ୍ଲାସ ଅନୁଭବ କରିବା ତ ଆହୁରି ଦୂରର କଥା । କେତେ ଭାଗ୍ୟର କଥା ଯେ ଆମର ପୃଥିବୀରେ କ୍ରମେ ଏହି ଗିଳି ପକାଇବାର ଧୂର୍ତ୍ତତାଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ଧରାପଡ଼ି ଯାଉଛି ଏବଂ ଆଗ ଛାଞ୍ଚର ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀମାନେ ବିଦା ବି ହେଉଛନ୍ତି । ଏଠି ସମସ୍ତେ ରହିବେ, ଜୀବନ ନାମକ ଉତ୍ସବଟିରେ ସମସ୍ତେ ଭାଗ ନେବେ, ଆଦାନପ୍ରଦାନ ଲାଗି ରହିଥିବ, – ସେହି ନୂତନ ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ପୃଥିବୀରେ ସାକାର କରି ଆଣିବା ସକାଶେ ବିଶ୍ୱତମାମ ଆମ ନେତୃତ୍ୱସକଳ ଏଣିକି ଚିନ୍ତା କଲେଣି । ଯଥାନୁକୂଳ ରାଜନୀତିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂଗଠନମାନେ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି । କାଲି ବୋମା ତିଆରି କରିବା ନିମନ୍ତେ ପାଠ ପଢ଼ିଥିବା ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଏପରି ବିବେକଯୁକ୍ତ ବ୍ୟତିକ୍ରମମାନେ ଆଗକୁ ଆସି ମୁହଁ ଖୋଲିବାକୁ ସାହସ କଲେଣି, ଯାହାକି ଏକ ଅନ୍ୟ ପାରସ୍ପରିକତାର ଘ୍ରାଣ କରିପାରୁଛି । ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସରକାରମାନେ ଲୋକଚିତ୍ତକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି । ବିଭୀଷଣମାନେ ଆଉ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଖକୁ ପଳାଇ ନଯାଇ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ହିଁ ଡାକି ଏଠାକୁ ଡାକି ଆଣିବାର ବିକଳ୍ପ ପାଞ୍ଚଣାମାନ ପାଞ୍ଚିଲେଣି । ସମ୍ଭବତଃ ଭଗବାନ ବି ମଙ୍ଗି ଆସୁଛନ୍ତି ।

ଏସବୁ ଏତେ ଉତ୍ସାହ ଏବଂ ଉଦ୍ୟମ ସହିତ ଆଗରୁ କେବେ ଘଟିନଥିଲା । ତେଣୁ, ଆଉ ମଣିଷମାନେ ମଧ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି କହିଲେ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନଦେଖି କାହିଁକି ଅତୀତ ଭିତରେ ବାଆଁରେଇ ହୋଇ ରହିବାଲାଗି ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇବେ ? ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ପାରସ୍ପରିକତା, – ତାହାହିଁ ସଂସ୍କୃତି । ଆମ ତୁମ ଗାଆଁର ମଧ୍ୟ ଜାଣତ ତଥା ଅଜାଣତ ଉଭୟ ରୀତିରେ ତାହାରି ମୂଳଦୁଆ ପଡୁଛି । ମୋଟେ ବେଶୀକିଛି ଠଉରାଇ ହେଉନାହିଁ, ତଥାପି ଆମେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାରେ ଲାଗିଛେ । ଏହି ଅନ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ଗଠିତ ହୋଇ ଆସିବେ । ଅନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଚାରଣାମାନ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଆଗକୁ ଯାଇ ଗୁରୁମାନେ ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ଭିନେ ପ୍ରକାରର ହେବେ । ସେମାନେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟମୁଖୀ ହେବେ ନାହିଁ । ଭେକମାନେ ରହିବେ, ତଥାପି ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଏବଂ ଅସୂୟାର କାରଣ ହେବେନାହିଁ । ଆମ ବାସନାମାନେ କେବଳ ଆପଣାକୁ ହିଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ଭାବି ଆଉ କାହାକୁ ଶୂଦ୍ର ପରି ଦେଖିବେ ନାହିଁ । ଖଣ୍ଡିଆ ଘାଆମାନେ କ୍ରମଶଃ ପୂରି ପୂରି ଆସିବେ । ଦୁର୍ଜନମାନଙ୍କୁ ପରିହାର କରିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ଆଗ ସାବଧାନ ହୋଇ ନରହି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସଜ୍ଜନମାନଙ୍କୁ ଠାବ କରି ବାହାରିବେ । ତାହା ଏପରି ଗୋଟିଏ ବିଶ୍ୱସଂସ୍କୃତିର ମହିମାକୁ ବହନ କରିବ, ଯାହାର ମୂଳଟା ତୁମ ଆମ ଗାଆଁର ରହିଥିବ ଏବଂ ଶାଖାମାନେ ମଧ୍ୟ ଏକ ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ଅଭୟ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଇଥିବେ ।

□□

ସଂସାର / ଅସାର

ଆମେ ସବୁଯାକ ମଣିଷ ଏହି ସଂସାରରେ ହିଁ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛୁ । ଏହି ସଂସାରଟା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଆମର ହେତୁ ହୋଇଛି ଏବଂ ସଂସାର ସହିତ ନାନାପ୍ରକାରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହୋଇ ଆମେ ହେତୁର ସିଡ଼ିରେ ସୋପାନକୁ ସୋପାନ ଅତିକ୍ରମ କରିଛୁ । ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଭଗବାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆଦୌ କିଛି ନା କିଛି ଅନ୍ଦାଜ କରିବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହୋଇଛୁ । ଯିଏ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଛି, ସିଏ ନିଜକୁ ଆସ୍ତିକ ବୋଲି କହିଛି ଏବଂ ସେହିଭଳି କହି ଖୁସୀ ହୋଇଛି । ତାକୁ ସତକୁ ସତ ଥଳଟିଏ ମିଳିଗଲା ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ସିଏ ଖୁସୀ ହୋଇଛି । ଏବଂ, ଭଗବାନ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଯିଏ ଅନୁଭବ କରିଛି, ସିଏ ନିଜକୁ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହିଛି ଏବଂ ସେହିଭଳି କହି ଖୁସୀ ହୋଇଛି । ତାକୁ ମଧ୍ୟ ସତକୁ ସତ ଥଳଟିଏ

ମିଳିଗଲା ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ସିଏ ଖୁସୀ ହୋଇଛି । ଆସ୍ତିକ ଓ ନାସ୍ତିକ, – ଏହି ଦୁଇ ଶିବିର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ସେହି ଭଳିଙ୍କ ଅମଳରୁ ଯେଉଁ ତର୍କ, ବିତର୍କ ତଥା ସମର ଲାଗି ରହିଛି – ଆଗେ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏବେ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି, ସବୁଯାକ ଏହି ସଂସାରରେ ହୋଇଛି । ତେବେ, ଥୋକେ ଲୋକ ତଥାପି ସଂସାରକୁ ଅସାର ବୋଲି କହିବାକୁ କାହିଁକି ମନ କଲେ କେଜାଣି ?

ସଂସାରଟା ଅଛି ବୋଲି ସିନା କେବେ ନା କେବେ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଆଦୌ କୌଣସି କଥା ହିଁ ପଡ଼ିଲା । ତେଣୁ, ଆଉକିଛି ଅଧିକ ଅସଲଖ ଭାବରେ ନଭାବି କାହିଁକି କୁହା ନଯିବ ଯେ ଏହି ସଂସାର ହିଁ ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେଲା ? ଏହି ସଂସାର ଭିତରେ ହିଁ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଅନୁଭବ ତଥା ଅନୁଭୂମି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି ବା ଭଗବାନ୍ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଭାବିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଲେ ? ସଂସାରକୁ ଅସାର ବୋଲି କହିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ହେବା ହେତୁ ହିଁ ଭଗବାନ କ୍ରମେ ଏଠାରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । କୌଣସି ନିତାନ୍ତ ମାନୁଷିକ କାରଣରୁ ସଂସାରଟା ଭଲ ନଲାଗିବାରୁ କେତେ ମନୁଷ୍ୟ ଅଭିମାନୀ ହେଲେ, ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଖରେ ବସାଇ ଅଥବା ଆପେ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ନିଜ ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରି ପାରିଲେନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଭଗବାନ୍ ସଂସାର ଭିତରେ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ତୁମେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଶୁଣିବାଭଳି କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସେହି ବିରକ୍ତିଟାକୁ କ୍ରମେ କେତେଟା ଭଳି ଭଳି ପୁଟ ଦେଇ ସେମାନେ ବୈରାଗ୍ୟ ବୋଲି କହିଲେ କି ? ଅର୍ଥାତ୍ ଯାବତୀୟ ବୈରାଗ୍ୟ ପଛରେ ମୂଳତଃ ସଂସାର ପ୍ରତି ନୁହେଁ, ନିଜ ପ୍ରତି ହିଁ ଜାତ ହୋଇଥିବା ବିରକ୍ତିଟିଏ ପ୍ରାୟ ସର୍ବଦା ରହିଥାଏ ବୋଲି ଖୁବ୍ ଔଚିତ୍ୟର ସହିତ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ।

ହଁ, ସଂସାର ଭିତରୁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ଏହି ସଂସାର ସତକୁ ସତ ଅସାରବତ୍ ଅବଶ୍ୟ ଲାଗିବ । କେତେ ମଣିଷ ସବୁ ଯୁଗରେ ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କ'ଣସବୁ କାରଣରୁ ସଂସାର କହିଲେ ସର୍ବଦା ନିଜକୁ ହିଁ ଦେଖନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ହେତୁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଥାନ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଏହିପରି ଏକ ସମ୍ମୋହନ ଭିତରେ ନିଜକୁ ହିଁ ଦେଖନ୍ତି ଓ ରମଣ କରୁଥାଆନ୍ତି ବୋଲି ଅନ୍ୟ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଥାନ ଦେବାକୁ ରାଜୀ ହୁଅନ୍ତି ବି ନାହିଁ । କେବଳ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭୀଷ୍ଟଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ କରିବାର ଭ୍ରାନ୍ତିରେ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ବୋଲକରା ଭାବରେ କିଛି ପିତୁଳା ଗଢ଼ି ରଖିଥାନ୍ତି ସିନା, ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆଦୌ ଲୋଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବାକୁ ଖୁବ୍ ଭୟ କରନ୍ତି । ବିଚରାମାନେ ତୁଚ୍ଛା ଅସାରଗୁଡ଼ାକ

ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତି । ସଂସାରକୁ ପ୍ରାୟ ସେହିମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲାଳିତପାଳିତ ହେଉଥିବା ଗୁରୁମାନେ ଅସାର ବୋଲି କହୁଥିବା ସମୟରେ ସେମାନେ ସେହି କାରଣରୁ କେଡ଼େ ହୃଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି କି ? ସଂସାରକୁ ସେମାନେ ବହୁ କଷ୍ଟ ଦିଅନ୍ତି ଓ ସଂସାରର ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଏକାଧିକ ଉଦୟରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଧର୍ମକୁ ତଥା ସଂସାରକୁ ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଏକ ତନ୍ତ୍ର ବୋଲି ଦେଖୁଥାନ୍ତି ବୋଲି ସିନା ଧର୍ମ ତଥା ସଂସାର ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରର ତନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଦୁଇଟିଯାକକୁ ହିଁ କେତେ ନା କେତେ ହରକତ ଭିତରେ କ୍ଷୁଦ୍ର କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି !

'ଅସାରେ ଖଳୁ ସଂସାରେ କବିରେବ ପ୍ରଜାପତିଃ' - ଅନେକ ସମୟରେ କୌଣସି ଶାସ୍ତ୍ର ଭିତରୁ ଚୟନ କରି ଅଣା ଯାଇଥିବା ସେହି କଥାଟି ଖୁବ୍ ଶୁଣା ଯାଇଥାଏ । ସର୍ବଦା ଆନନ୍ଦ ପାଇଁ ଆତୁର ହୋଇ ରହିଥିବା କବିମାନେ ହିଁ ପ୍ରାୟ ଅଣଅକ୍ତିଆର ହୋଇ ନିଶ୍ଚୟ ସେକଥା କହିବାକୁ ମନ କରିଥିବେ । ମାତ୍ର, ଅସଲ କଥାଟି ହେଉଛି, ଏହି ସଂସାରରେ ଫୁଲମାନେ ଫୁଟୁଛନ୍ତି ବୋଲି ସିନା ଆଦୌ କୌଣସି କବି ଗୋଟିଏ ପ୍ରଜାପତି ହୋଇ ଏଣେ ଚାଲି ଆସିବାକୁ ବେଳେ ବେଳେ ଇଚ୍ଛା ବି କରିଥାଏ !

□□

ସମ୍ପର୍କ

ସମ୍ପର୍କରୁ ହିଁ ସଂସାର । ନା ସଂସାରଟିଏ ଅଛି ବୋଲି ସମ୍ପର୍କ ? ଆଗରୁ କେଉଁଠି ସଂସାରଟିଏ ରହିଥିଲା ଓ ତୁମେ ଆମେ ସେଠାକୁ ଆସିବାପରେ ଯାଇ ସମ୍ପର୍କଟିଏ ଅଥବା ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାପନ କଲେ, ବେଳେ ବେଳେ ଆମେ ଏପରି ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରିଥାଉ କି ? କେତେକ ବିଶ୍ୱାସ ଅନୁସାରେ ଭଗବାନ ଏକ ସଂସାରକୁ ରଚନା କଲେ ଓ ମନୁଷ୍ୟ ତାଙ୍କରି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଅନୁସାରେ ସେଠାକୁ ଆସି ତା'ପରେ ଯାଇ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରି ଶିଖିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ଭଗବାନ ନାମକ ଦ୍ରବିଣଟି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବାସ କରି ଆସିଥିବା ଏହି ପୃଥିବୀଟିରେ ହିଁ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା ତଥା ଆସ୍ପୃହାଦ୍ୱାରା ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଯୋଡ଼ି ଆଣିଥିବା ମୁଖ୍ୟତଃ ବହୁବିଧ ସମ୍ପର୍କଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବତଃ ଜନ୍ମ ଲାଭ କରିନାହିଁ ତ ! ଏବଂ, ଆମେ ଆମର ଅତି ପରିଚିତ ଆମ ପରିବାରଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମତଃ ଏକ ସମ୍ପର୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅଲଗା କ'ଣ ବା କହିପାରିବା ? ଭଲ ପାଇବା ଏକ ସମ୍ପର୍କ ଓ

ଘୃଣା କରିବା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ସମ୍ପର୍କ । ଶିକ୍ଷା ଦାନ କରିବା ତଥା ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବା, – ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହେବା ହେତୁ ସମ୍ଭାବିତ ହେଉଛି । ପୃଥିବୀଯାକ ହିଁ ହେଉଛି ।

ପୃଥିବୀ ପୂର୍ବେ ଯେଉଁଭଳି ଥିଲା, ଏବେ ଆଉ ମୋଟେ ସେଭଳି ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ସର୍ବଥା ବଦଳି ବଦଳି ଯାଇଛି ଓ ଯାଉଛି । କ'ଣ ଗୋଟାଏ ନିଜ ଖିଆଲ ଅନୁସାରେ ପୃଥିବୀ ଏହିଭଳି ଭାବରେ ବଦଳିଯିବାରେ ଲାଗିଛି କି ? ନା, ଭଗବାନ୍ ନାମକ କୌଣସି ଇଚ୍ଛାମୟଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ? ଇଂଲଣ୍ଡର କେହି ଜଣେ କବି ଆଲଙ୍କାରିକତାର ଲାଞ୍ଛନା ଦେଇ ନିଜର ଏକ କବିତାରେ ଏକଦା କହିଥିଲେ ଯେ, ପୃଥିବୀରେ ସେଇ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବା ବେଭାର ସର୍ବଦା ରହିଥାଉ ବୋଲି ବିଧାତାଙ୍କୁ ଆଦୌ ଭଲ ଲାଗେନାହିଁ ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ପୁରୁଣା ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଦଳିଯାଏ ଓ ନୂଆ ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆପନା ହୁଏ । ଆମେ ତ ବରଂ ଏପରି କହିପାରିବା ଯେ ମଣିଷ ତଥା ମଣିଷସମୂହମାନେ ନିଜର ସମ୍ପର୍କମାନଙ୍କୁ ବଦଳାଇ ଦେବାକୁ ମନ କଲେ ହିଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଦଳିଯାଏ, – ମୂଲ୍ୟସଂଜ୍ଞାମାନେ ବଦଳି ଯାଆନ୍ତି, ଆଖିର ଅନ୍ଦାଜଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କେତେ ଅବଲୀଳା ସହିତ ବଦଳି ଯାଆନ୍ତି । ଭଗବାନ ନାମକ ସେହି ପରମବସ୍ତୁ ଏବଂ ପରମକଳ୍ପନାଟି ସହିତ ମନୁଷ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ, – ସେଇଟି କ'ଣ ଏବେ ଯେଉଁପରି ରହିଛି, ସବୁଦିନେ ସେହିପରି ରହିଥିଲା ? ଏବଂ, ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ସେହି ସମ୍ପର୍କଟି କ'ଣ ପୃଥିବୀଯାକ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ହୋଇ ରହିଛି ? କୋଉଠି ଠାକୁରମାନେ ତେତ୍ରିଶକୋଟି ତ ଆଉ କେଉଁଠାରେ ମାତ୍ର ତିନୋଟି ବା ଗୋଟିଏ । କୋଉଠି ସିଏ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ତ ଆଉ କୋଉଠି ଉପାସନା ଅନୁସାରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । କେଉଁଠାରେ ପୃଥିବୀ ବାହାରେ ତ କେଉଁଠାରେ ପୁଣି ଏହି ପୃଥିବୀର କଣା ଏବଂ ଅନୁକଣାରେ । ଆଉ କେହି କେହି କହନ୍ତି, ସିଏ ମଣିଷମାନଙ୍କର ନିଜ ଭିତରେ ରହିଛନ୍ତି ! କେଉଁଠି ପିତୁଳା ହୋଇ ବିଜେ ବି କରିଛନ୍ତି । ଏହି ସବୁଯାକ କିସମକୁ ଏକାଠି ସୁମାରି କଲେ ହୁଏତ ଗୋଟାଏ ଖାତା ହିଁ ପୂରିଯିବ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ସେହି ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକର ଇତିହାସ ହେଉଛି ମୋଟାମୋଟି ଆମ ପୃଥିବୀର ଇତିହାସ । ସମ୍ପର୍କର ପ୍ରକାରଭେଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ବହୁସ୍ଥଳରେ ଦୂରଦୂରନ୍ତର ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି ପୁଣି ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭାଙ୍ଗି ବହୁଧା ବି ହୋଇଯାଇଛି । ପୃଥିବୀ ସହିତ ବହୁବିଧ ସମ୍ପର୍କ, ପ୍ରକୃତି ସହିତ ବହୁବିଧ ସମ୍ପର୍କ; ସତ୍ୟନାମକ ଅବଧାରଣାଟିକୁ ନେଇ କେତେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମତ ଏବଂ ବାଦ । ବାଦରୁ ବିବାଦ ।

ଏଥିରୁ ଏହି ପୃଥିବୀନାମକ ଆମର ଏହି ଘରଟାକୁ ମଧ୍ୟ କ'ଣ କମ୍ ସହିବାକୁ ହୋଇଛି ଓ ହେଉଛି ? ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେଥିଲାଗି ଅସାମାନ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଛି । ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକର ଭିଆଣ ତ ଏହି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧିରୁ ହିଁ ବାହାରିଛି, – ତେଣୁ ସେମାନେ ଏକାଠି ବସି ଗୋଟିଏ ଏପରି ବୁଝାମଣା କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି କାହିଁକି, ଯାହଦ୍ୱାରା କି ସେମାନେଂ ପରସ୍ପରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସିବେ, – ଯାବତୀୟ ଭିନ୍ନତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏକ ଆରେକୁ ବୁଝିବେ ? ପୃଥିବୀରେ ଏତେ ଏତେ ପଣ୍ଡିତ ଏବଂ ଏତେ ଏତେ ବିଶେଷଜ୍ଞ, ତଥାପି ବୁଝାମଣାଟିଏ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଭୟଟା ହିଁ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଆମର ଏହି କାଳଟାରେ କିଛି ମାତ୍ରାରେ କମ୍ ପଣ୍ଡିତ ଏବଂ କମ୍ ବିଶେଷଜ୍ଞ ରହିଥିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ପୃଥିବୀରେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଭୟ ମୋଟେ ରହିନଥାନ୍ତା । ଏମାନେ ଅସଲ ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକୁ ଠଉରାଇ ପାରିବାର ସହଜ ଅକଲଟିକୁ ମୋଟେ କାମରେ ଲଗାଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ନିଜ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ାକର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ହୃଦୟନାମକ ସେହି ଅନ୍ୟ ଗବାକ୍ଷଟିକୁ ମୋଟେ ଖୋଲା ରଖି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ତେଣୁ ଅସଲ ସ୍ପର୍ଶ ଓ ଅସଲ ଅନୁଭବଗୁଡ଼ିକୁ ମୋଟେ ପାଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଏଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବିସ୍ମିତ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ ମଥାଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ସଂପ୍ରତି ସଂସାରରେ ନାହିଁ ନଥିବା ନାନା ଉପଦ୍ରବ କରି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ କରୁଛନ୍ତି । ଯୁଗର ହୃଦୟଟା ମଥାମାନଙ୍କ ହାତରେ ବନ୍ଧା ପଡ଼ିଛି । ପୃଥିବୀସାରା ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ହୃଦୟ ଅପେକ୍ଷା ମଥାଟାକୁ ହିଁ ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ସାଧ୍ୟ ଓ ତେଣୁ ଅଧିକ ନିରାପଦ ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ଆମ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ପ୍ରାୟ ଆଦୌ କୌଣସି ମଥା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବେ ଖୁବ୍ ଚଳିଯାଉଛି । ତେଣେ ସମ୍ପର୍କମାନେ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଅନେକେ ଖୁବ୍ ଝୁରୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମାତ୍ର ଅଳପ ହିଁ ସାହସ କରି ପାରୁଛନ୍ତି ।

ହଁ, କେବଳ ଅଳପ ହିଁ ସାହସ କରିବେ । କାଳେ କାଳେ ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି ଅଳପମାନେ ସାହସ କରି ଆସିଛନ୍ତି । କାରଣ, ସାହସ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ସମ୍ପର୍କମାନେ ବଦଳି ପାରନ୍ତି । ମଣିଷ ମଣିଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ରହିଥିବା ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାଚୀନ ସମୟରୁ ପ୍ରାୟ ଏଯାଏ ଯେଉଁ ପରମ୍ପରା ରହି ଆସିଥିଲା, ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ ନିୟମତଃ ବହୁ ଅବିଚାର ହିଁ ସର୍ବନିୟାମକ ଥିଲା । ରାଜା, ପ୍ରଜା, ମାଲିକ ଓ କ୍ରୀତଦାସ, ସାମନ୍ତ ତଥା ଅଧସ୍ତନ, ଶୋଷକ ଓ ଶୋଷିତ, – ଏହିସବୁ ବର୍ଗବ୍ୟବଧାନକୁ ସତେଅବା ନିତାନ୍ତ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ବୋଲି ମାନି ନିଆ ଯାଉଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ଉପରେ ଥିଲେ ଓ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଭାବେ ସୁବିଧାମାନଙ୍କୁ ଭୁଞ୍ଜୁଥିଲେ, ସେମାନେ ସେହିପରି ବରାଦଟାକୁ ସତେଅବା ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଇଚ୍ଛାବତ୍ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ଏବଂ

ଯେଉଁମାନେ ତଳେ ଥିଲେ ତଥା କର୍ମ ଖଟୁଥିଲେ ଓ କଷଣ ସହ୍ୟ କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଭାଗ୍ୟର ବିଧାନ ବୋଲି ଆଦରି ନେଉଥିଲେ । ଯାବତୀୟ ଉଦାରତା ଖୁବ୍ ବେଶୀ ହେଲେ ଏ ଉପେକ୍ଷାଯୁକ୍ତ ଦୟାଯାଏ ହିଁ ପହଞ୍ଚି ପାରୁଥିଲା । ଏକାଧିକ ଯୁଗ ଯୁଗ ଯାବତ୍ ଉଦ୍‌ବେଲନ ଫଳରେ ମନୁଷ୍ୟ-ବିବେକଟା ଆମ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଯେଉଁଠାରେ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ପାରିଛି, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଅବିଚାର ରହିଛି, ଉପେକ୍ଷା ରହିଛି । ସମ୍ପର୍କଗତ ବହୁ ଦୂରତା ପୃଥ୍ୱୀଜୀବନର ବେଭାରଟାକୁ ଖୁବ୍ ବେକୁବ୍ କରି ରଖିଛି । ତଥାପି ଗୋଟାଏ ଅନ୍ୟଭଳି ଧଡ଼ପଡ଼ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗଲାଣି ଏବଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷ ଅଧିକ ପରିପକ୍ୱତା ସହିତ ଚିନ୍ତା ବି କଲେଣି । ସମ୍ପର୍କର ନିର୍ଭରଶିଳାଗୁଡ଼ିକ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ଭାବରେ ବଦଳି ଯାଉଛି । ତଳେ ଯେ ଏକ ଅନ୍ୟଭଳି ସମ୍ମାନବୋଧ, ଅଧିକାରବୋଧ ଏବଂ ମେଦିନୀବୋଧ ଜନ୍ମଲାଭ କଲାଣି ତଥା ବହୁ ଅଭିନବ ବିକଳ୍ପର ନକ୍ସାମାନ ଆଙ୍କି ବାହାରିଲାଣି, ଉପରର ଭୁରିଭୋଜୀମାନେ ତାହା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କଲେଣି । ତେଣୁ, ଏକ ଅନ୍ୟ ଭବିତବ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ପରିବେଶ ଓ ଅନ୍ୟ ପରିମଳମାନେ କ୍ରମେ ଭୂଇଁଯାଏ ଆସିବେ ଓ ନିତିଦିନର ବାସ୍ତବ ପାରସ୍ପରିକତାର ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକରେ ଏଣିକି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବଞ୍ଚିହେବ, ସେପରି ଏକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ପୋଖତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ତାହାର ସମ୍ମୁଖରେ ସତେଅବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଏଣିକି ଆସିବାକୁ ବିଧାତା ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଗନ୍ଧ ପାଇ ଆଉ ଆଗପରି ଆଣ୍ଠ ଦେଖାଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଭଗବାନ୍ ସାରା ପୃଥିବୀର ଚିତ୍ତକ୍ଷେତ୍ରରେ ସାଥୀ ତଥା ସହଯାତ୍ରୀ ହୋଇ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି କି ? ଥିର ହୋଇ କାନ ଡ଼େରିଲେ ଆମେ ସେହି ଅନ୍ୟ ଡ଼ାଇଲଗ୍‌ଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ କିଛି କିଛି ଶୁଣିପାରିବା ।

ପଥ ତଥାପି ସିଧା ହେବନାହିଁ, ସମତଳ ହେବାର ବି ଆଦୌ କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । କେବଳ ଋଷିମାନେ ନୁହନ୍ତି, କବିମାନେ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇ ସେକାଳରୁ ଆମ ଏକାଳଯାଏ ଭୂମାର କଥା କହି ଆସିଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟ ବାସ୍ତବର ବାସନା ମିଳିଲାଣି, ଯେତେବେଳେ କି ଭୂମାକୁ ସତକୁ ସତ ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇ ପାରିବ । ସେଥିପାଇଁ ଏକ ପ୍ରୟାସର ଯେଉଁ ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଛି, ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନେ କ୍ରମେ ସେହି କଥାଟିକୁ ବୁଝି ଆସୁଛନ୍ତି । ସେହି ବୁଝିବାରୁ ବଳ ପାଉଛନ୍ତି । ଏକ ନୂତନ ସମ୍ପର୍କର ସ୍ଥାପନ ଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢ଼ାଉଛନ୍ତି । ରାଜନୀତିରେ, ଅର୍ଥନୀତିରେ, ଶିକ୍ଷାରେ ତଥା ସଂସ୍କୃତିରେ । କୌଣସିଟିକୁ ବାଦ୍ ଦେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ନାହିଁ । ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତପସ୍ୟାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । କେବଳ ଯୋଗୀ ଏବଂ

ବୈରାଗୀମାନେ ସେହି ତପସ୍ୟା ମୋଟେ କରିବେନାହିଁ । ପୂରା ସଂସାରୀମାନେ କରିବେ । ସେହି ତପସ୍ୟାଟିକୁ କରିବାଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଅଗ୍ରସର ହେବାର ବାଟମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ହୋଇ ଦିଶିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ସେହି ତପସ୍ୟାଟିକୁ କରିବାଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଅଗ୍ରସର ହେବାର ବାଟମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ହୋଇ ଦିଶିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ଅଧ୍ୟାତ୍ମ କହିଲେ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରୟାସକୁ ବୁଝିହେବ । ସେହିମତି ବହୁ ପ୍ରୟାସର ଏହି ପୃଥିବୀଟି କ୍ରମେ ଆଖର ଏକ ପ୍ରୟୋଗଶାଳା ଭଳି ଦେଖାଯିବ । ବିଧାତାଙ୍କର ଏକ ପ୍ରୟୋଗଶାଳା, ତେଣୁ ବିଧାତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗଶାଳା । ଅସଲ ସମାଜବାଦର ଏବଂ ଅସଲ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଏକ ପ୍ରୟୋଗଶାଳା, – ଯେଉଁଠାରେ କି ଅପସଂକ୍ରାମିତ ଆଦୌ କୌଣସି କ୍ଷମତାଲୋଲୁପତା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ହୁଡ଼ାଇ ନେବାଲାଗି ଚକ୍ରାନ୍ତ କରିବନାହିଁ । ଉପରେ କେହି ବା କେଉଁମାନେ ସେପରି ଦୁର୍ନୀତିର ଆଭାସ ଦେଲେ ତାହାର ତଳୁହିଁ ପ୍ରତିବାଦ କରିବ, ପଥରୋଧ କରିବ । ଅସଲ ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକ ବସ୍ତୁତଃ ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି ତଳଉପରେ ହିଁ ଭରସା ରଖିଥାଏ । ତେଣୁ, ଉପରୁ ଆସି କେହି ଲଦିହୋଇ ପଡ଼ିବାର ଆଶଙ୍କା ନଥିବ । ଅଧ୍ୟାତ୍ମର, ଉଦୟର ତଥା ଅଗ୍ରଗତିର ଅସଲ ବଳଟି ଯେ ସେହି ତଳେ, ସେହି ସତ୍ୟଟିର ପ୍ରତିପାଦନ ହୋଇଯିବ । ତେଣୁ, ଅସଲ ସମ୍ପର୍କମାନେ ମଧ୍ୟ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ସେଇ ତଳୁ । ତଳୁ ହିଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କୋଳାହଳଶୂନ୍ୟ ଭାବରେ ଯାହା ତିଆରି ହୋଇ ଆସେ, ତାହା ହିଁ ସତକୁ ସତ ଶିଖରଯାଏ ବାଟ ଦେଖାଏ । ଏବଂ, ଭୂଇଁଠାରୁ ଶିଖର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁ ଚେତନାଟି ଆମକୁ ବଳ ଦେଇ ଆମକୁ ପରସ୍ପର ସହିତ ତଥା ନିଜ ଭିତରର ବି ସର୍ବୋତ୍ତମଟି ସହିତ ବହୁ ଡ଼ୋରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥାଏ, ତାହାହିଁ ଅସଲ ସଂପର୍କଗୁଡ଼ିକର ଚେତନା ।

❑❑

ସଙ୍କଟ

ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନ ଏହି ଭବରୂପୀ ଘୋର ସିନ୍ଧୁଜଳକୁ ସଙ୍କଟପୂରିତ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ସଙ୍କଟ ସହିତ ଧର୍ମସଙ୍କଟ ବୋଲି ଆଉ କଥାଟିଏ ମଧ୍ୟ ଆମ ଭାଷାରେ ରହିଛି । ଆମେ ମଣିଷମାନେ ବସ୍ତୁତଃ କେଉଁ ଧର୍ମରେ ଅଥବା କାହା ଧର୍ମରେ ରହିଥାଉ ଯେ ବେଳେ ବେଳେ-କୌଣସି ବିଶେଷ ବେଳ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ ତାହାକୁ ଆମେ ଧର୍ମସଙ୍କଟ ବୋଲି କହିପକାଉ ? ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ସହିତ ବିଶେଷଣମାନେ

ଯୋଡ଼ି ତାଙ୍କୁ ଆମପାଇଁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦେବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଦୀର୍ଘ ତାଲିକାଟିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଦେଇଛନ୍ତି, ସେହି ଅବକାଶରେ ତାଙ୍କୁ ସଙ୍କଟମୋଚନ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି । ଆମ ରାମଭକ୍ତମାନେ କ୍ରମେ ରାମଅନୁଗତ ହନୁମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଭାବସାନ୍ଦ୍ରତା ଦେଇ ଏବେ ସଙ୍କଟମୋଚନ ହନୁମାନ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିଲେଣି । ହନୁମାନଙ୍କ ସକାଶେ ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଚଳଣିଟି ଭିତରେ ଅନୁରୂପ ଅର୍ଚ୍ଚନା ଓ ଆରାଧନାମାନ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିବ, – ତଥାପି ସଙ୍କଟମୋଚନ ହନୁମାନଙ୍କର ଉପାସନାରେ ସମ୍ଭବତଃ କିଛି ବିଶେଷ ପ୍ରକୃଷ୍ଟୀକରଣକୁ ଆଣି ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରା ଯାଇଥିବ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ସଙ୍କଟମୋଚନ ନାମକ ବିଶେଷ ଅଭିଧାଟି ସବାଆଗ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ହୋଇ ଯାଉଥିବ ।

ଯେତେବେଳେ ଉପସ୍ଥିତ କୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସମାଧାନର କୌଣସି ନିଶ୍ଚିତ ବାଟ ମିଳିଯିବା ପରି ମନେ ହୁଏନାହିଁ, ଯେତେବେଳେ କ'ଣ ପାଇଁ ଏକାଧିକ ସମାଧାନ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଅନ୍ତି ଓ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯେଉଁଟି ତଥାପି ଅଧିକ ଗ୍ରହଣୀୟ ବା ଆଚରଣୀୟ ବୋଲି ଭରସା ପାଉନଥାଏ, ସଚରାଚର ସେତିକିବେଳେ ହିଁ ଆମେ ଏକ ସଂକଟରେ ଆସି ପଡ଼ି ଯାଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରୁ । ସତେଯେପରି ସବୁ ଜଟିଳ ସ୍ଥିତିର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସମାଧାନ ରହିଛି ଏବଂ ସେଇଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ପାରିଲେ ସମସ୍ୟାଟିର ମଧ୍ୟ ଅବସାନ ଘଟିବ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ମୁଣ୍ଡା ବିଶ୍ୱାସ ଆମକୁ ଆଗରୁ ହିଁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଥାଏ, ଏମିତି ଏକ ସହଜ ଧାରଣା ଭିତରେ ଭୁଲି ରହିଥିଲେ ଆମେ ନିଜର କଳ ନପାଇବା ମାତ୍ରକେ ବେଶ୍ ଘଡ଼ବଡ଼େଇ ଯାଉ ଏବଂ ସଙ୍କଟଟିଏ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁ ।

କେବଳ ଆମର ତଥାକଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ ନୁହେଁ କିମ୍ବା କେବଳ ଆମର ତଥାକଥିତ ସାମୂହିକ ଜୀବନରେ ନୁହେଁ, ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅଥବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ମୋଟେ ସଂପୃକ୍ତ ନଥିବାପରି ମନେ ହେଉଥବା ଦୂର ଓ ନିକଟର କେତେ କେତେ ଘଟଣା ଆମକୁ ତଥାପି ଜଡ଼ିତ କରି ରଖିବାକୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ ଓ ଆମର ସ୍ଥିର ଅଭ୍ୟସ୍ତତାଗୁଡ଼ିକୁ ବେଶ୍ ଦୋହଲାଇ ଦିଏ । ଆମେ ସଙ୍କଟରେ ପଡ଼ିଯାଉ । ଅଧିକ ଅଧିକ ଦୂରଯାଏ ଦେଖି ପାରୁଥିବା ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଗୋଟାଏ ସଙ୍କଟ ଆସି ପଡ଼ିଲାବୋଲି ଭାରି ଚେତାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସଭ୍ୟତାରେ ସଙ୍କଟ, ସଂସ୍କୃତିରେ ସଙ୍କଟ, ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ ସଙ୍କଟ, ସାହିତ୍ୟରେ ସଙ୍କଟ, ଶାସନରେ ସଙ୍କଟ, –ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ ବରିଷ୍ଠମାନେ ଏବଂ ସ୍ଥାନସ୍ଥମାନେ କହିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଏପରିକି, ପୃଥିବୀରେ ଆମେ କୋଟି କୋଟି ଲୋକ କେଉଁସବୁ ବିଡ଼ମ୍ବନା ଭିତରେ ଯାଇ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥାଉ କେଜାଣି, ଯେଉଁମାନେ ଆପେ ହିଁ ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକର

କାରଣ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି ଓ କିନ୍ତୁ ଶିଖରସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ରହିଥିବାରୁ ପ୍ରାୟ ଧରା ପଡ଼ନ୍ତିନାହିଁ, ବହୁତ ସମୟରେ ସେହିମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀ ଉପରକୁ, ମନୁଷ୍ୟ ଉପରକୁ ଓ ଏପରିକି ଆମର ଏହି ରାଜ୍ୟଟି ଉପରକୁ ସଙ୍କଟଟିଏ ଆସିଗଲା ବୋଲି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବଡ଼ ପାଟିକରି କହିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି !

ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ହୁଏ । ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକର ବି ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ ସଙ୍କଟକାତର, ସେହିମାନେ ହିଁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ପଥକାତରମାନେ ହିଁ ପଥକୁ ବାହାରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ପୃଥ୍ୱୀ-ଇତିହାସରେ ପଛକୁ ଅନାଇ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ ପ୍ରମାଣ ପରେ ପ୍ରମାଣ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯିବ ଯେ, ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟଜାତି ଅଳପରୁ ଅଧିକକୁ ଅଗ୍ରଗତି କରିପାରିଛି, ନିତାନ୍ତ ଅସହାୟତା ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମର୍ଥତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିଛି । ନିଜ ଭିତରେ ବିରାଟର ସନ୍ଧାନ ପାଇଛି ଏବଂ ତାହାକୁ ପାଥେୟ କରି ସିଏ ସେହି ବିରାଟର ସଦନସ୍ୱରୂପ ଏହି ବିରାଟ ପୃଥିବୀ ଭିତରକୁ ଆକର୍ଷିତ ହିଁ ହୋଇଯାଇଛି । ମୋଟେ ଭୀତ ହୋଇ ଅଟକି ଯାଇନାହିଁ । ପିଲାଦିନର ଭୂଗୋଳ ବହିରେ ଆମେ ଗିରିସଙ୍କଟ ନାମକ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦର ନିଶ୍ଚୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଥିବା । ଅବିଭକ୍ତ ଭାରତବର୍ଷର ପଶ୍ଚିମପଟେ ଖାଇବର୍, ବୋଲାନ୍ ଓ ଗୋମାଲ୍ ପ୍ରଭୃତି ପର୍ବତୀୟ ପଥଗୁଡ଼ିକୁ କାହିଁକି ଗିରିସଙ୍କଟ ବୋଲି କୁହାଗଲା କେଜାଣି । ଏଗୁଡ଼ିକ ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନତିକ୍ରମ୍ୟ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଏପାଖରୁ ସେପାଖକୁ ରାସ୍ତା ହିଁ କାଢ଼ିଛନ୍ତି । ସେହିପରି ହିମାଳୟ ଗିରିଶ୍ରେଣୀର ମେଖଳାରେ ମଧ୍ୟ କେତୋଟି ପଥ ରହିଛି, ଯାହାକୁ ଗିରିସଙ୍କଟ ବୋଲି କୁହାହୋଇ ଆସିଛି । ଯେଉଁ ପଥ ଆମପାଇଁ ସଙ୍କଟ ଭିତରୁ ରାସ୍ତା କଢ଼ାଇନିଏ, ଭୂଗୋଳପଣ୍ଡିତମାନେ ତାକୁ ସଙ୍କଟ ବୋଲି କ'ଣପାଇଁ କହିଛନ୍ତି ? ଭୀତି ଜନ୍ମାଇବା ପାଇଁ ? ଭୀତି ଜନ୍ମାଇ ଆମକୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ବହୁ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପର୍ବତଗୁଡ଼ିକୁ ଲଂଘିଯିବା ବିଷୟରେ ଏହିପରି ହତୋତ୍ସାହିତ କରି ରଖାଯାଇଛି ? ଏବଂ, ସେହି କାରଣରୁ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ତଥା ତାଙ୍କର ଏହି ପୃଥ୍ୱୀତୀର୍ଥଟି ଆମ ଅନେକଙ୍କ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସଂକଟରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି କି ?

□□

ସ୍ୱାଧୀନତା

ମାତ୍ର ପଚାଶ ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୃଥିବୀରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିବାର ଆକାଙ୍କ୍ଷାଟି ନିଜର ଦେଶ ବା ଜାତିପାଇଁ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ନିମନ୍ତେ ଲଢ଼ା ଯାଉଥିବା ଏକ ସଂଗ୍ରାମରେ ହିଁ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଇଉରୋପୀୟ କେତୋଟି ଦେଶ ଏସିଆ ଏବଂ ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ସମ୍ରାଜ୍ୟରୂପେ ବାଣ୍ଟି ନେଇଥିଲେ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟତଃ ବାଣିଜ୍ୟିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ଅର୍ଥାତ୍ ଲାଭକୁ ଭିତ୍ତି କରି ଉପନିବେଶ ଗୁଡ଼ିକୁ ଶାସନ କରୁଥିଲେ । ଉପନିବେଶ ଗୁଡ଼ିକରୁ ସମ୍ପଦ ବୁହାହୋଇ ଆସୁଥିଲା ଓ ମାଲିକ ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ମୋଟା କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ଅର୍ଥନୈତିକ ଶୋଷଣ ଦ୍ୱାରା ଅସହାୟତାରେ ନିଃସ୍ୱପ୍ରାୟ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବା ଶାସିତମାନେ ତାହାର ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ରୂପେ ସାଂସ୍କୃତିକ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ପରିଚିତି ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକୁ ହରାଇବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସଂଗ୍ରାମରେ ସେମାନେ ସେହି ସ୍ଥିତିଟି ଭିତରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଆସିଲେ ଏବଂ ଆଗକୁ ଆଖି ବଢ଼ାଇ ନିଜପାଇଁ ନୂଆ ନିର୍ମାଣ ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନର ଚିନ୍ତା କରିପାରିଲେ । ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ଏକ ନୂତନ ସାମୂହିକତା ତଥା ଆଦାନପ୍ରଦାନର ଚିନ୍ତା ବି କରାଯାଇ ପାରିଲା । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟାକୁ ଏକ ନୂଆ ନଜର ଦେଇ ଦେଖିବାର ଓ ସାକାର କରି ଆଣିବାର ଏକାଧିକ ପରିସର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଅଲଗା ଅଲଗା ଶାସନସୀମା ଭିତରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମଗ୍ର ମନୁଷ୍ୟଜାତି ଯେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଗୋଟିଏ ନିୟତିଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଆଗକୁ ଖୋଜ ପକାଇବ, ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ସେହି ମନ୍ତ୍ରଣାମାନ କରାଯାଇ ପାରିଲା । ସତେଯେପରି ସେଥିଲାଗି ଅନୁକୂଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା ।

ସବାଆଗ ମୂଳଦୂଆଟି ଦୃଢ଼ ହେବ । ଏବଂ, ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଭରସା ଦେଇ ପାରିବାଭଳି ସେଇଟିକୁ ତିଆରି କରାଯିବ । ଇତିହାସର ପ୍ରାୟ ଆଦିକାଳରୁ ଉଦାରହୃଦୟମାନେ ସାରା ବସୁଧାଟା ହିଁ ଏକ କୁଟୁମ୍ବ ହୋଇ ତିଆରି ହେବ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ବହୁ ଅବସରରେ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇ ଆସିଥିଲେ ଓ ସେହି ମୁତାବକ ଶାସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ଲେଖିଥିଲେ ସତ, ତଥାପି ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ସୁଖ ଅଳପଙ୍କର ଭାଗ୍ୟରେ ହିଁ ରହି ଆସିଥିଲା । ଏହି ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ହିଁ ନାନା ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସକ୍ରିୟତାର ମାଧ୍ୟମରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ଛନ୍ଦି ବିଚାରଗୁଡ଼ିକ ପଡ଼ିଲା । ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଯେ ପୃଥିବୀଯାକର ରାଷ୍ଟ୍ର ବସ୍ତୁତଃ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାର୍ଥର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଅମଙ୍ଗ ହେଲେନାହିଁ ଏବଂ ଏକାଠି ବସିଲେ ।

ଏହି ଅବସରରେ ସ୍ୱାଧୀନତାର ସଂଜ୍ଞାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ବୃହତ୍ତର ପ୍ରସ୍ଥ ଦେଇ ଘୋଷଣା କରାଗଲା: ଅନ୍ନକଷଣରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା, – ନିଜ ନିମନ୍ତେ ଖଣ୍ଡେ ଡିହ, ଯାହା ଉପରେ କିଛି ନିଜର ବୋଲି କହି ପାରିବାଭଳି ଛାତଟିଏ ଉଠାଇବା ସମ୍ଭବ ହେବ, ସମର୍ଥମାତ୍ରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସକାଶେ କର୍ମସଂସ୍ଥାନ; ତାହାରି ଅନୁସାରେ ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥା । କଥା କହିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା, ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା, ନିଜର ଧର୍ମଟି ଅନୁସାରେ ବାଟ ଚାଲିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା, – ତଥା ଅନୁରୂପ ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଚେତାବନୀ, ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ର-ପ୍ରତିନିଧିବୃନ୍ଦ ଏହି ଏକାଠି ବସି ଏଗୁଡ଼ିକରେ ରାଜୀ ହୋଇଗଲେ । ଏବେ ତ ମନୁଷ୍ୟମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ସର୍ବନିମ୍ନ ଅଧିକାର ଗୁଡ଼ିକର ଚିଠା ହୋଇ ସାରିଲାଣି, – ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ପୁଣି ଶିଶୁମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ, ଶିଶୁଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ, ମହିଳା ତଥା କନ୍ୟାଶିଶୁମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସନନ୍ଦ ଏବଂ ଘୋଷଣାପତ୍ର । ପୃଥିବୀରେ ଅନାହାର ରହିବ ନାହିଁ, ମନୁଷ୍ୟକୃତ ତଥା ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକୁ ରୋକିବାଲାଗି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ, ବିଶ୍ୱକୁ ନିପୀଡ଼ିତ କରି ଆସିଥିବା ସେହି ପାରମ୍ପରିକ ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ନିରାକରଣ, – ଏହି ସବୁଗୁଡ଼ିକର କଳ୍ପନା ଓ ଯୋଜନା ଆମର ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନ ଗୁଡ଼ିକରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ନଜରରେ ରଖି ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ୱାଧୀନତାରୂପେ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇ ସାରିଲାଣି । ଏବଂ, ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ପରସ୍ପର ସହମତି ହୋଇ ସେଥିପାଇଁ ଅର୍ଥ ଭରଣା କରି ଦେଉଛନ୍ତି ।

କେତେକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏକାବେଳେକେ ଅତିକାୟ ତ ପୁଣି ଆଉ କେତେକ ଏକାବେଳେକେ ଧାପେ ଧାପେ, ଲୋକସଂଖ୍ୟାରେ ବହୁତ ବହୁତ ଫରକ । ବିତ୍ତସମର୍ଥତାରେ ଗୋଟାଏ ଧନୀ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପେଟରେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସାନ ଓ ଅଳ୍ପସମ୍ପନ୍ନ ହୁଏତ ଏକାବେଳେକେ ପଚିଶି ବା ପଚାଶଟା ମଧ୍ୟ ଗିଳି ହୋଇଯିବେ । ଧର୍ମ ଅଲଗା ଅଲଗା, ମିଜାଜମାନେ ଅଲଗା, – ତଥାପି ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସେହି ଗୋଟିଏ ଭୋଟ । ଏସବୁକୁ ରୀତିକୁ ଆମର ଏହି ନୂଆ ଗଢ଼ଣରେ ମଣ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ନିତାନ୍ତ ପିଲା ପୃଥିବୀରେ ଏକାଧିକ ବିଚାରର ମାନଦଣ୍ଡରେ ତଉଲି ଅବଶ୍ୟ ଅଭାବନୀୟ ବୋଲି କୁହାଯିବ । ପୁରୁଣା ଗଉଁଗୁଡ଼ାକ ତଥାପି ଜୋର ଦେଖାଉଛନ୍ତି, ସବଳମାନେ ଏସବୁ ନୂଆ ଉତ୍ସାହ ଏବଂ ଉଦ୍ୟମକୁ ଭଣ୍ଡୁର କରି ରଖିବା ସକାଶେ କେତେ କେତେ କୂଟ ମେଲାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ତଥାକଥିତ ବିକଶିତ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସରକାରମାନେ ପୁରାତନ ବ୍ୟବଧାନମାନଙ୍କୁ ଆହୁରି ସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖିବାପାଇଁ ଛଳ କରୁଛନ୍ତି, ପରୋକ୍ଷରେ ନିଜର ଅଭିସନ୍ଧି ଗୁଡ଼ାକରେ-ବିକଶମାନ ଦେଶର ସରକାରମାନଙ୍କୁ ପୋଷ ମନାଇ ନେବାକୁ କେତେ ସୁବର୍ଣ୍ଣକଙ୍କଣ ଦେଖାଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ଓ ବହୁତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳ

ମଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ତଥାପି, ସଦର ଏବଂ ମଫସଲ ଉଭୟଟାକୁ ଏକତ୍ର ତଉଲି ବିଧାତାର ମତଲବଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କଲେ ଖୁବ୍ ମନେ ହେଉଛି ଯେ, ହଁ, ହଁ, ବିଳମ୍ବ ସିନା ହେବ, କିନ୍ତୁ ଅବଶ୍ୟ ହେବ ।

ବିଳମ୍ବ ହେବ, ଏବଂ ତାହାର ସବାଆଗ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ସେହି ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ରହିଛି । ଏକ ସର୍ବନିମ୍ନ ସାମାଜିକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନେ ସୁସ୍ଥ ବିକାଶର ପଥଗୁଡ଼ିକରେ ଯଥାତତ୍ପର ଭାବରେ ଆଗେଇ ଯାଇ ପାରିବା ସକାଶେ ଅନୁକୂଳ ଭିତ୍ତିଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା-ବଦଳଟାଏ ସିନା ହୋଇଛି, କିନ୍ତୁ କୋଉ ଭଟପୁରାତନ ସମୟର ବହୁ ଅବିଚାର ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ୟାୟ ସେସବୁ ସମାଜର ଚଳନ୍ତି ଆଚରଣଗୁଡ଼ିକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଛି । ଅଧିକାଂଶ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶରେ ସମାଜସ୍ଥ ଯେଉଁ ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ଯେଉଁ ବର୍ଗମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତାସ୍ତରର ରାଜନୀତିରେ ଫଳପ୍ରଦ ଭାବରେ ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଦେଶର ସବୁ ଲୋକଙ୍କର ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁନାହାନ୍ତି, ପୂରା ଦେଶଟାକୁ କେବଳ ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ସେହିମାନେ ଭୋଗ କରିପାରିବା ଭଳି ବହୁ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଭାବନାବୁଦ୍ଧି ଭିତରେ ନିଜକୁ ଛନ୍ଦି ରଖିଛନ୍ତି ଓ ଦେଶକୁ ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ମୁକ୍ତ କରିଆଣି ଦେଶର ସର୍ବଜନଙ୍କୁ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ଦେବାର ଅନ୍ୟ ସ୍ଥିତିଟିଏ କ୍ରମପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଆଣିବାଲାଗି ସେମାନେ ନିଜକୁ ରାଜୀ କରାଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଆଇନ୍‌ମାନେ ପାସ୍ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ତଥାପି ଦେଶରେ ଚଳି ପାରୁନାହାନ୍ତି; ନ୍ୟାୟପାଳିକାର ସୁରମ୍ୟ ଦୃଢ଼ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ନ୍ୟାୟ ଦେଉ ହେଉନାହିଁ; ଆରକ୍ଷୀକୁଳ ରକ୍ଷା ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କଲ୍ୟାଣକ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅଳପ କତିପୟ ହିଁ ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ନେତୃତ୍ୱଟାକୁ ନିଜ ଘରଟି ମୋଟେ ଭଲ ଲାଗୁନଥିବା ପରି ସିଏ ଖାସ୍ ତା'ରିପାଇଁ ତିଆରି କରିଥିବା ଉଚ୍ଚ ଭାଡ଼ିଗୁଡ଼ାକରେ ଅଲଗା ହୋଇ ବସିଛି । ଅସାଧାରଣ ଦିଶୁଛି, ଅସାଧାରଣ ହୋଇ ରହିବାର ବହୁ ଦୁଷ୍ଟତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଦମ୍ଭଭିତରେ ଫୂଲି କରି ରହିଛି । ସତେଅବା ଦେଶଭାଗ୍ୟ ରୂପକ ଏକ ଘରୋଇ ଅରଣ୍ୟରେ ସିଏ ପରମ ପ୍ରୀତିରେ ଏକ ପାରିଧିରେ ବାହାରିଛି ! ପଢ଼ା ହେଉଥିବା ପାଠଟା କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଭାଗ୍ୟପରିବର୍ତ୍ତନର ଅସଲ କାର୍ଯ୍ୟଟିରେ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଆଦୌ ଲାଗି ପାରୁନାହିଁ । ପାଠୁଆମାନେ ନିଜ ଆଗ୍ରହର ଘରମାନଙ୍କରେ ସତେଅବା ବିକ୍ରୀ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଏକ ହୃଦୟହୀନ ଅମଲାତନ୍ତ୍ର କୁଢ଼ କୁଢ଼ କାଗଜ ଲେଖି ଜମା କରି ପକାଉଛି ସିନା, ମାତ୍ର ଲୋକମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବଧିର ହୋଇ ରହିଛି । ନିଜ ଭିତରେ ଅସଲ ତୁଠମାନଙ୍କରେ ହାରି ସାରିଛି ବୋଲି ଉପରେ ଏଡ଼େ ଚକଚକ ଦିଶୁଛି କି ?

ପ୍ରାୟ ଏକ ସାମୁଦାୟିକ ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ, ଏହିସବୁ ଦେଶରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହିସବୁ ଜନଜୀବନରେ, ପ୍ରଧାନତଃ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ନେତୃତ୍ୱର କେତେକ ମୂଳଭୂତ ଅପାରଗତା ହେତୁ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି, ଲୋକସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଯଥେଷ୍ଟ ଧ୍ୟାନ ଦିଆ ଯାଉନାହିଁ, ପାଠୁଆ ଅପାଠୁଆ କାହାରିପାଇଁ କର୍ମସଂସ୍ଥାନର ଭରସା ନାହିଁ, ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦଚୟର ଉପଯୁକ୍ତ ବିନିଯୋଗ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ପରିବେଶ ଉଜୁଡ଼ି ଯାଉଛି । ଉପରବାଲାମାନେ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ତଳେ ଅସନ୍ତୋଷ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ଆପଣାକୁ ସେହି ଅସନ୍ତୋଷମାନେ ସଙ୍ଗତିଯୁକ୍ତ ମାର୍ଗରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାର ସେପରି କୌଣସି ସଂହତ ବୁଦ୍ଧିନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ମିଳୁ ନଥିବାରୁ ବହୁବିଧ ଅସହାୟତା ହିଁ ଘୋଟି ରହିଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେତୋଟି ଦେଶ ସତେଅବା କିଞ୍ଚିତ୍ ସାନ୍ତ୍ୱନା ନିମନ୍ତେ ଆପଣାର ଅତୀତଟାକୁ ବି ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଓ ଏକମାତ୍ର ଅସଲ ବୋଲି ଦେଖାଇ ହେଉଛନ୍ତି । ଭବିଷ୍ୟତକୁ ବଳ ପାଉନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନେ ଅତୀତକୁ ଏପରି ସୁଦୃଶ୍ୟ ତାଳର ଆକୃତି ଦେଇ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଇବାରେ ମନୋନିବେଶ କରିଛନ୍ତି କି ? କେଉଁଠି ଉଗ୍ର ଜାତୀୟତାବାଦ ଏବଂ ପୁଣି କେଉଁଠାରେ ଉଗ୍ର ଧର୍ମାନ୍ଧତାମାନେ ଲୋକବିବେକକୁ କାବୁ କରି ନେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଲୋକଶକ୍ତିର ଏକାଧିକ ଅନ୍ୟସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକୁ ଖୁବ୍ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଆହୁରି କେତେ ଦେଶରେ, ସମ୍ଭବତଃ ଯଥୋଚିତ ପରିମଳଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ସୁସ୍ଥ ଭାବେ ସଚେତନ ଓ ଏପରିକି ଯୋଗ୍ୟ ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଜାତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତାଟା ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଦେଶବାସୀ ଆଗଟା ଭଳି ସେହି Tribal ସ୍ତରଟା ଭିତରେ ହିଁ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି, ଏବଂ ମଝିରେ ମଝିରେ ସେହି ଉତ୍ତେଜନା ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି ପରସ୍ପରକୁ ସହସ୍ର ସଂଖ୍ୟାରେ ହତ୍ୟା ବି କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ହୁଏତ ଆଧୁନିକ ରାଜନୀତିକ ପୃଥିବୀସ୍ତରୀୟ ନକ୍ସାବଦଳ ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ବାରତାଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ଅର୍ଥାତ୍, ସ୍ୱାଧୀନତାର ସତ-ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ସକାଶେ ବସ୍ତୁତଃ ବହୁଦୂର ହୋଇ ରହିଛି । ତଳେ ଅପାଂକ୍ତେୟପ୍ରାୟ ରହି ଯାଉଥିବା ବହୁତଙ୍କର ଏକ ଶୋଚନୀୟ ଅଜ୍ଞତା ତଥା ଉପରର କତିପୟଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥଗତ ବହୁବିଧ ବୁଦ୍ଧିଆପଣ, – ଏହି ଦୁଇଟିଯାକର ବାହାରେ ଆଉଗୋଟିଏ ବାଧା ମଧ୍ୟ ରହିଛି ଯାହାକୁ କି ସାଂପ୍ରତିକ ପୃଥ୍ୱୀପ୍ରୟାସଗୁଡ଼ିକୁ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣରେ ତ୍ରସ୍ତ କରି ରଖିଛି । ପୃଥିବୀର ସର୍ବାଧିକ ଅର୍ଥ ଅସ୍ତ୍ର-ଉତ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି । ବଡ଼ମାନଙ୍କର ବଳକା ରହିଛି, ତେଣୁ ସେହି ବଦଖରଚରେ ସେମାନେ ପୁରୋଧାପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି,–ସାନମାନଙ୍କର ପାଣ୍ଠି ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନିଅଣ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଏଥିରେ

ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ସାହରେ ପଛେ ପଛେ ଧାଇଁଛନ୍ତି । କ'ଣ ଗୋଟିଏ ଅଭିନବ ଦଉଡ଼ରେ ସାମିଲ୍ ହେବାକୁ ଏମାନେ ପ୍ରାୟ ଏକ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ବୃହତ୍ କାର୍ଯ୍ୟବତ୍ ଧରି ନେଇଛନ୍ତି । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଖଟି ଖଟି ପୃଥିବୀଟିକୁ ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ପରମାଣୁ ବୋମାଯାଏ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ନେଲେଣି । ଏସବୁ ଅଗତ୍ୟା କରିବାକୁ ପଡୁଛି ବୋଲି ସରକାରମାନେ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହୁଛନ୍ତି । କେବଳ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ । ଏବଂ, ହାଉଲେ ହାଉଲେ ବହୁ ଦେଶରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଅସ୍ତ୍ରମାନ ତିଆରି କରି ପୃଥ୍ୱୀବଜାରରେ ବିକିବାର ସୌଦାଗରମାନେ ବାହାରିଲେଣି । ତ୍ରାସର ଏତେବଡ଼ ଖଣ୍ଡାଟାଏ ପୃଥିବୀର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଝୁଲୁଛି । ସେହି କାରବାରଟାକୁ ଅସଲ ମୀମାଂସକ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ଦେଶ ଦେଶ ଭିତରେ ମେଣ୍ଟମାନେ ଗଢ଼ା ହେଉଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀହିତ ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରତ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକୁ ମୂଳ କରି ମେଣ୍ଟ ଗଢ଼ାହେବାକୁ ପୁଣି ବେଳ କାହିଁ ? ଅସ୍ତ୍ର-ବେପାରର ସେହି ବଜାରରେ ସିଂହମାନେ ପୂରା ବାରିହୋଇ ପଡୁଛନ୍ତି ଓ ସେଗୁଡ଼ିକ ସହିତ କିଛି କିଛି ଶୃଗାଳ ମଧ୍ୟ କିଛି ନା କିଛି ଆଶାରେ ରହିଥିବା ପରି ସର୍ବତ୍ର ହିଁ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଛି । ଏହିପରି, କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ମଧ୍ୟ ସିଂହରୂପୀ ଗୋଟାଏ ମହାଜନ ପାଖରେ ବନ୍ଧା ପକାଇ ରଖିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡୁଛି ।

ତେଣୁ, ବିଳମ୍ବ ଅବଶ୍ୟ ହେବ । ଭୂମିମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବେ । ବଞ୍ଚିତମାନେ ସଚେତନ ହେବେ । ଏବଂ, ଯେଉଁମାନେ ନାନାଭାବେ ବହୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ବଞ୍ଚିତ ହେବାରେ ସଂପୃକ୍ତ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କମ୍ ସଚେତନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ? ପୃଥିବୀରେ ଗୋଟିଏ ପାଖ ସର୍ବଦ୍ରବ୍ୟମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ରହିଥିବ, କ୍ଷମତାଗୁଡ଼ିକୁ ହାତମୁଠାରେ ରଖିଥିବ, ଅର୍ଥ ତଥା ଅସ୍ତ୍ରର ଜୋରରେ ଶାସନ କରୁଥିବ, ଏପରି ହେଲେ ପୃଥିବୀରେ କେଉଁଠାରେ ଅବଶ୍ୟ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଗୁଡ଼ିକ ଅସମ୍ଭାଳ ହେବେ ଏବଂ ଧକ୍କା ନିଶ୍ଚୟ ଲାଗିବେ, ସେହି ବିଷୟରେ ସେମାନେ ସଚେତନ ହେବେ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଜାଗା ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ରାଜୀ ହେବେ । ପୁନଶ୍ଚ, ପୃଥିବୀରେ ତ ଆଉ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅଭାବ ନାହିଁ, ଜ୍ଞାନ ତଥା କୌଶଳଗୁଡ଼ିକର ଅଭାବ ନାହିଁ, – ତେବେ କ'ଣ ପାଇଁ ଏତେ ଏତେ ମନୁଷ୍ୟସମୂହ ତଥାପି ଅବହେଳିତ ଏବଂ ଉପେକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିବେ, ସେମାନେ ସେହି ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହେବେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବିବେକଟି ନିମନ୍ତେ ମନ କରିବେ । ମାତ୍ର, ଏହି କଥାଟି ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସତ୍ୟ ଯେ, ଯାବତୀୟ ବାସ୍ତବ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ହିସାବକୁ ନେଇ ହିଁ ହେବ – ତଥା ଅନ୍ନସ୍ତରରୁ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ସବାଆଗ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ନ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ, ସ୍ୱବାସଗୃହର ନିଶ୍ଚିତ ଭରସା ମିଳିବ, କର୍ମସଂସ୍ଥାନର ଯୋଗାଡ଼ ହେବ ଏବଂ ସବୁ ପିଲା ପାଠ ପଢ଼ିବେ । ସବୁ ପିଲା ଏକ ନ୍ୟାୟପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅନ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତ ସକାଶେ ଉଚିତ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଭ କରିବାର ଆସ୍ପୃହା ସହିତ ପାଠ ପଢ଼ିବେ ।

ସ୍ୱପ୍ରତିଭାର ମୁକ୍ତ ବିକାଶ କରିବାଲାଗି ପାଠ ପଢ଼ିବେ । ଏବେଯାଏ ହୋଇ ଆସିଥିବା ପରି ଅଳପ ପାଖଟା ଯଥାସମ୍ଭବ ସବୁକିଛିକୁ ଝାମ୍ପି ନେଇ ସତେଅବା ଅଧିକ ଉଚ୍ଚହୋଇ ବସିବ ନାହିଁ ଓ ହୃଦୟହୀନ ହୋଇ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ମଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବ ନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ିବେ, ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ମେଳରେ ନିଜକୁ ଗୌରବଶାଳୀ ମଣିବେ । ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ଆଉଗୋଟିଏ ଧର୍ମକୁ ଲୋଡ଼ିବ । ମୂଳକଥା ହେଉଛି, ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଏହି ପୃଥିବୀ ଭଲ ଲାଗିବ ଓ ତେଣୁ ମେଳଗୁଡ଼ିକ ବି ଭଲ ଲାଗିବ । ଗୁରୁମାନେ ଏକସିଙ୍ଗିଆ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଅସୁଖ ପାଇବେ । ମୋଟେ ବୈରାଗୀ ହେବେନାହିଁ । ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ପରିଭାଷାରେ କହିଲେ, ସେମାନେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଏହି ମନୁଷ୍ୟଭରା ପୃଥିବୀରେ ବଞ୍ଚିବେ ।

ତେଣୁ, ସୋପାନ ପରେ ସୋପାନ । ଜଳୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ପୃଥିବୀ ଭରି କେତେ ନା କେତେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଥିବ, ତଥାପି ଏକାଠି ଯାଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହେଉଥିବ । ସେତେବେଳେ ଆମ ଏବର ପରିଚିତ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ରହିବେ ନାହିଁ ସତ, ତଥାପି ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରବିଧାନ ଥିବ । ସେଇଟି ଏକ ଅନ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳା, – ସ୍ୱାଧୀନମାନଙ୍କର ଶୃଙ୍ଖଳା, ସମ୍ମତମାନଙ୍କର ଶୃଙ୍ଖଳା । ଯାହା ଆମେ ପାଇଲୁ, ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ଲମ୍ପଟବତ୍ ଲୁଟି ନେଇ ଏଠାରୁ ଚମ୍ପଟ କରିବା ଓ କେଉଁ ଅନ୍ୟ କାତରତାର ବହୁ ବହୁ ଉତ୍ତେଜନାରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଭୋଗ କରିବା, ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ଦାଣ୍ଡମାନଙ୍କରେ ଯେତେ ଯାହା କୋଳାହଳ କରା ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଏହା ଯେ ଯଥାର୍ଥ ସ୍ୱାଧୀନତା ନୁହେଁ ଏବଂ ତେଣୁ ଆଦୌ ମନୁଷ୍ୟଲାଖି ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ସର୍ବତ୍ର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ସେହିଭଳି ଘ୍ରାଣ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି; ସେମାନେ ବିକଳ୍ପମାନ ଖୋଜୁଛନ୍ତି, ବିକଳ୍ପ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ତଥା ଅଭୂତପୂର୍ବ ନୂଆ ଡାଇଲଗ୍‌ଟିଏ ଆରମ୍ଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ କ୍ରମେ ସାହସ ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଏକାଧିକ ପୂର୍ବାଭାସ ସୂଚାଇ ଦେବାରେ ଲାଗିଲେଣି ଯେ ଆଗକୁ ପ୍ରକୃତରେ ସେହିମାନଙ୍କର ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସୁଛି, – ସ୍ୱାଧୀନ ସୁହୃତ୍‌ମାନଙ୍କର ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ।

ତେଣୁ, ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଚାରିପାଖକୁ ଚାହିଁ ଆମେ କହିପାରିବା ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି ଚଳନ୍ତି ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ସ୍ୱାଧୀନତାଟି ହେଉଛି 'ନାହିଁ' ବୋଲି କହି ପାରିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା । 'ଆମେ ସବାଆଗ ନିଜ ଭିତରର ଦୋସରଟିକୁ ବୁଝାଇଦେବା ଯେ ପୃଥିବୀଟା ସେହି ପୁରୁଣା ଧିସାରେ ଆଦୌ ଚଳି ପାରିବନାହିଁ, ଚଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା

କଲେ ମୋଟେ ବେଶୀଦୂର ଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଆଗ ନିଜକୁ ରାଜୀ କରାଇନେବା ପରେ ଆଉ ବାହାରକୁ ଏହି ଯାବତୀୟ ପ୍ରତାପଶାଳୀ ଅଚଳନ୍ତିମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ କରିବାର ସାହସଟି ବେଶ୍ ମିଳିଯିବ । ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ିକୁ ନାହିଁ ବୋଲି କହିପାରିବା, ତାହାହିଁ ସମ୍ଭବତଃ ନୂଆ ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଆମର ଯଥାର୍ଥ ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହେଲାଣି ବୋଲି ଆମକୁ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରତ୍ୟୟଟିକୁ ଦେଇଯିବ ଏବଂ ସେହି ପ୍ରତ୍ୟୟ ହିଁ ଆଗକୁ ପହୁଞ୍ଚ ପକାଇବା ନିମନ୍ତେ ବଳ ଆଣି ଦେବ । ଆବଶ୍ୟକ ସଂଘମାନେ ମଧ୍ୟ ତିଆରି ହୋଇ ଆସିବେ । ପୁରୁଣାରୁ କିଛି ଲାଭବାନ୍ ହେବା ତଥାପି ସମ୍ଭବ ହେଉଛି ବୋଲି ଲୋଭଟାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆମେ ଯଦି କେବଳ ନୂଆର ସମାଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଚାର କରି ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ହେଉଥିବା ଏବଂ ନିଜପାଖରେ ନାହିଁ ବୋଲି କହିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପାରୁନଥିବା, ତେବେ ଆମେ ମଧ୍ୟ ଅଟକି ରହିଯିବା । ପୂର୍ବରୁ ଇତିହାସମାନଙ୍କରେ ତ ସେହି ଘଟଣାଟି କେତେଥର ଘଟିଛି । କେତେ ବୈପ୍ଳବିକ ଉତ୍ତାପ ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ଭାବରେ ଶୀତଳ ହୋଇଯାଇଛି । ଯୁଗଟା ମଧ୍ୟ ଲାଞ୍ଛିତ ହୋଇ ରହିଛି । ତଥାପି ଅନାଗତର ଗର୍ଭ ଭିତରୁ କିଏ ଭରସା ଦେଇ କହୁଛି ଯେ ଏହି ପୁନରାବୃତ୍ତି ଏଥର ଆଦୌ ହେବନାହିଁ । କାରଣ, ପୂର୍ବର ଯୁଗଗତ ସକଳ କ୍ଷୋଭରେ କ୍ଷମତାର ଲାଳସାରେ ହିଁ ଦଳେ ପୂର୍ବରୁ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାର କରି ରହିଥିବା ଆଉଗୋଟିଏ ଦଳକୁ ହିଁ ଗାଦୀଚ୍ୟୁତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ମତଲବଟାକୁ ମୂଳ କରି ସଂଗ୍ରାମରେ ବାହାରିଥିଲେ । ଗାଦିଚ୍ୟୁତ କରି ସେହି ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଭିଆଇ ରଖିଲେ । ଅସଲ କଥା ହେଉଛି, ସେମାନେ ସବାଆଗ ନିଜପାଖରେ ନାହିଁ ବୋଲି କହିନଥିଲେ । ତେଣୁ ପୃଥିବୀକୁ ସେହି ପୁରୁଣା ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଲେ । ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ନୂଆ ଉଦ୍‌ବେଳନ ଗୁଡ଼ିକରେ ନାନାବିଧ ବେହରଣରେ ପଶିଯିବେ ବୋଲି ହୁଏତ ଚେଷ୍ଟାମାନ କରିବେ, କିନ୍ତୁ ଏହି ନୂତନ ମେଳଗୁଡ଼ିକରେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ହିଁ ଧରା ପଡ଼ିଯିବେ ଓ ଚିହ୍ନି ହୋଇଯିବେ । ଭୁଲ ଜାଗାଟାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି କରିବେ । ଅସଲ ଚକଗୁଡ଼ିକ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିବେ ।

□□

ସୁସ୍ଥ / ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ / ଅସୁସ୍ଥ

ଆମ ଭାଷାରେ ଚଳନ୍ତି ଏହି 'ସୁସ୍ଥ' ଶବ୍ଦଟି 'ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଥିବ ନା ? ସ୍ୱସ୍ଥର ଅବସ୍ଥା ତାହାଁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ – ଶବ୍ଦର ଗଢ଼ଣ ତଥା ଅର୍ଥ-ପରିବହନ ଉଭୟ ଦିଗରୁ ତ ସେହି କଥାଟିକୁ ମୋଟାମୋଟି ବୁଝି ହେଉଛି, ମାତ୍ର 'ସ୍ୱସ୍ଥ' ଶବ୍ଦଟି କ୍ରମଶଃ ଘୋରି ହୋଇଯାଇ କାହିଁକି ତଥା କେଉ ଦିନଠାରୁ ହେଲା ଓ ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ତାହାକୁ ଉଚିତ ବୋଲି ବୁଝିଲେ, ସେକଥାଟିକୁ କିଏ କହିପାରିବ ? ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଆଉ ଏକ ଗୁମରିଆ କଥା ହେଉଛି ଯେ, ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାରେ ଆମ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କର ଅର୍ଥରେ 'ସ୍ୱସ୍ଥ' ଶବ୍ଦଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ଏବଂ ସୁସ୍ଥ ବା 'ସୁସ୍ତ୍' କହିଲେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥିତିକୁ ବୁଝନ୍ତି, ଯେଉଁଟି ଆମର ଏଠାମାନଙ୍କୁ ଶୁଣିଲେ ଆଦୌ ଖୁବ୍ ସୁଖକର ଲାଗିବନାହିଁ। ପୁଣି, 'ସୁସ୍ତ' ରୁ 'ସୁସ୍ତୀ', ଅର୍ଥାତ୍ ଆଳସ୍ୟ । ତାଙ୍କ 'ସୁସ୍ତ' ସହିତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଗତି ରଖି ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ। ସେଥିରେ କେହି ମୋଟେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ। ଏବଂ, ଅପର ପକ୍ଷରେ ସ୍ୱ-ସ୍ଥ କଥାଟି କେତେ ସମୁଚିତ ବି ଶୁଭୁଛି !

କିସମ କିସମର କାରଣରୁ ଆମେ ଅସୁସ୍ଥ ହେଉ ଏବଂ ଔଷଧ ସେବନ କରି ସୁସ୍ଥ ହେଉ । ଏକଦା ପୃଥିବୀଯାକ ମଣିଷ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ଯେ, ଦେବତାମାନେ କୋପ କଲେ ମଣିଷପ୍ରାଣୀ ସମସ୍ତେ ରୋଗଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ସେଥିରୁ ମୁକୁଳି ଆସିବାର ଉପଚାରଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି କୋପ କଲାବାଲା ଦେବତା ହିଁ ବତାଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ସାମୂହିକ ବିଶ୍ୱାସମାନଙ୍କରେ ଖାସ୍ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୋଗର ଘରିଆଣୀ ହିସାବରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦେବୀ ଓ ଠାକୁରାଣୀମାନଙ୍କୁ କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଧି ଅନୁସାରେ ତୃପ୍ତ କରିପାରିଲେ ସଂପୃକ୍ତ ବେରାମଟି ମଧ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟୟମାନେ ଆଗପରି ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । ଏବେ ତ ରୋଗର ନିଦାନ-ନିରୂପଣ ଏବଂ ଆରୋଗ୍ୟ-ବିଧାନ ନିମନ୍ତେ କେତେ ଶହ ବର୍ଷ ହେଲା ଏକ ଜୀବାଣୁତତ୍ତ୍ୱର ଅନୁଶୀଳନ କରାଗଲାଣି । ସୂକ୍ଷ୍ମାତିସୂକ୍ଷ୍ମ ଚକ୍ଷୁଯନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ରୋଗମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ବହୁତ ରହସ୍ୟ ଲେଖା ହୋଇ ବହିରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଲାଣି । ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଚିକିତ୍ସା-ବିଜ୍ଞାନ କହିଲେ ଏବେ ସେହି ଉଦ୍ୟମକୁ ବୁଝାଉଛି । ସେଥିରେ ପୁଣି ବହୁ ଶାଖା ଏବଂ ଉପଶାଖା । ସେହି ଅନୁସାରେ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ । ଚିକିତ୍ସାଳୟଗୁଡ଼ିକ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରାଜମହଲ ପରି ଦିଶିଲାଣି । ରୋଗ ଭଗବାନ୍ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟ-ଭଗବାନ୍; – ସେମାନଙ୍କର ଏହି ସମରଟାରେ ଆଖର କାହାର ଜିତାପଟ ଲେଖାହୋଇ ରହିଛି କେଜାଣି ?

ଚିକିତ୍ସାବିଷୟକ ବିଜ୍ଞାନୀମାନେ ଆହୁରି ଆହୁରି ମେଲି ମେଲି ଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଶେଷଜ୍ଞ ମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାଟା ବି ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଔଷଦ ମଧ୍ୟ ଯାହାକୁ ଯେତେ । ଏଣିକି ପ୍ରୟୋଗଶାଳା ମାନଙ୍କରେ ରକ୍ତ, କଫ ତଥା ମଳମୂତ୍ର ଇତ୍ୟାଦିକୁ ନିଖାରି ଓ ଉଖାରି ଅଲବତ ନିଦାନ ବାହାର କରିବେ ବୋଲି କେତେଭଳି ତତ୍ପରତା, ଡାକ୍ତରଖାନା ମାନଙ୍କରେ କେତେଭଳି ସେବାୟତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଟିକିନିଖି ପରିଚର୍ଯ୍ୟା, - ପଇସା ଖରଚ ହେଉଛି, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ହୋଇପାରୁଛି । ତା' ସହିତ ପୂରା ପିଲାବେଳୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ରହିବାଭଳି ପ୍ରତିଷେଧକ ଟୀକା ଇତ୍ୟାଦିର ବହୁ ବରାଦ, – ମନେ ହେଉଛି, ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବତାମାନେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ଏହି ରୋଗମାନଙ୍କ ସହିତ ଲଢ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ଏତେବେଶୀ ମଥାଖରଚ କରୁନଥିବେ । ତଥାପି ରୋଗ ଯାଉନାହିଁ କାହିଁକି କେଜାଣି ? ହଁ, ଯାଉଛି ସିନା, କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ଯାଉଛି ତ ଆଉଗୋଟାଏ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଛି । ପୁରୁଣା ରୋଗମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ନୂଆଗୁଡ଼ିଏ ଆବିର୍ଭୂତ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏହି ନୂଆ ରୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ଆମ ପୁରୁଣା ଦେବଦେବୀ ମାନଙ୍କର କଦାପି କୌଣସି ବଳ ପାଇବନାହିଁ ବୋଲି ବୁଝି ପାରି ଏବର ମଣିଷମାନେ ଆଉ ସେମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ମନ କରୁନାହାନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଏହି ଛାର ଦେହଟାର ରୋଗଗୁଡ଼ାକୁ ବିଜ୍ଞାନ ଯଦି ନପାରିବ, ତେବେ ମଣିଷ ଆଉ କାହାପାଖକୁ ଯିବ ? ପ୍ରୟୋଗଶାଳାର ସେହି ପାରମ୍ପରିକ ଗୁଳାମାନଙ୍କର ବୀରମାନେ କ୍ରମେ ସେବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତା କଲେଣି । ଯଥାର୍ଥ ଯେକୌଣସି ବିଜ୍ଞାନ ସଚରାଚର ତାହାହିଁ କରିଥାନ୍ତା । ନୂଆ ସତ୍ୟାନୁମାନ ଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଅବଶ୍ୟ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ଏହିପରି କିଛି କାରଣରୁ କେତେ ମଣିଷଙ୍କୁ କ୍ରମେ ଦେହଟା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରର ଦିଶିଲାଣି । ଆଖିମାନେ ମନ କଲେ ଏହି ତଥାକଥିତ ସବୁଦିନିଆ ସଂସାରଟା ଯେ ଅନ୍ୟଭଳି ଦେଖାଯାଏ, ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପ୍ରମାଣଟି ବେଶ୍ ମିଳିଯାଉଛି । ସଂପ୍ରତି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ପରସ୍ପରର ସହଯୋଗ ବଳରେ ଏକାଠି ବସି ରୋଗ ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ଏକତ୍ର ସାଂଗଠନିକ ଭାବରେ ନୂଆ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସହମତିରେ ଯେଉଁସବୁ ଚର୍ଚ୍ଚା ହୋଇପାରୁଛି, ସେଇଥିରୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମିଳିଯାଉଛି ଯେ ଏହି ଦେହର ଡ଼ୋରଟା ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଦେହ ବ୍ୟତୀତ ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ ସହିତ ଲାଗିଛି: ମନ ସହିତ ଲାଗିଛି, ପ୍ରାଣ ସହିତ ଲାଗିଛି, – ଦେହର ମଧ୍ୟ ଏକ ଚେତନ ତଥା ଅବଚେତନ ଭୂମି ସର୍ବଦା ରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ସେହି ଅନ୍ୟ ଜ୍ଞାତିଗୁଡ଼ିକୁ ସାଥିରେ ନନେଇ ଏହି ଦେହକୁ କେବେହେଲେ ଅଲଗା କରି ଚିହ୍ନି ହେବନାହିଁ । ଏବଂ, ଆହୁରି ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ମୋ' ମନଟି

ଯେପରି ମୋ'ର, ମୋ'ର ପ୍ରାଣଶକ୍ତିଟି ଯେପରି ମୋ'ର ଭଣ୍ଡାରଭିତରର, ଏକ ନିଜସ୍ୱ ସମ୍ପଦ, ସେହିପରି ମୋ' ଦେହଟି ମୋ'ର; ସମାଆଗ ମୋ'ର, – ସବାଆଗ ପ୍ରୟୋଗଶାଳାର ମୋଟେ ନୁହଁ, – ତେଣୁ, ମୁଁ ନିଜେ ମୋ'ର ଦେହକୁ ଯେପରି ସଳଖ ତଥା ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ଜାଣିବି, ରୋଗର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ମାର୍କାଟାଏ ମାରି ଦେଉଥିବା ଏବଂ ଗୋଟାଏ ଚିକିତ୍ସାଗଣିତର ତ୍ରୈରାଶିକ ଅଥବା ସେହିପରି କୌଣସି ସୂତ୍ର ପକାଇ ଚିକିତ୍ସାର ବିଧାନ ବତାଉଥିବା ପଦ୍ଧତିଟାଏ ସେପରି ଆଦୌ ଜାଣି ପାରିବନାହିଁ ।

ପୁନଶ୍ଚ, ସେପରି କିଛି ଅବସରରେ ଦେହ ପ୍ରତିବାଦ ମଧ୍ୟ କରିପାରିବ । ଆମର ମନ ପ୍ରତିବାଦ କରିପାରୁଛି, ପ୍ରାଣବାସନାମାନେ ପ୍ରତିବାଦ କରି ପାରୁଛନ୍ତି, – ସାମାନ୍ୟ ଇତରପ୍ରାଣୀଟାଏ ଅନାଦର ପାଇଲେ ପ୍ରତିବାଦ କରୁଛି; ଏ ଦେହଟା, ଯାହା ମୋ' ଜୀବନର ଏତେ ଥାନ ପୂରଣ କରି ରଖିଛି ଓ ଜୀବନର କେତେକେତେ ମୂଳଭୂତ ବ୍ୟାପାରର ଯତ୍ନ ନେଇପାରୁଛି, – ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦ କରିବ । ଆମେ ଦେହକୁ ସାମାନ୍ୟ କ'ଣଟାଏ ବୋଲି ଫୋପାଡ଼ି ଦେବାଭଳି ଆଚରଣ କରୁଥିଲେ, ତାହାର ସେହି ପ୍ରତିବାଦର ଭାଷାକୁ କଦାପି ବୁଝି ପାରିବାନାହିଁ । ମୋ' ଦେହକୁ ମୋ' ଦେହ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ପାରୁଥିଲେ ଯାଇ ତାହା ସମ୍ଭବ ହେବ । ସଭ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ସତେଅବା ଶେଷହୀନ ଭୋଗର ହିଁ ଗୋଟିଏ ଭୂମିର ଜ୍ଞାନରେ ଦେଖି ଆସୁଥିଲେ ଏବଂ ପୃଥ୍ୱୀପରିବେଶକୁ କ୍ରମେ ଉଜାଡ଼ି ଦେଲେ । ଏବେ, ସେଥିରୁ ମାଡ଼ି ଆସୁଥିବା ବିପତ୍ତି ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହୋଇ ସେମାନେ ତାହାକୁ ଆମରି ପରିବେଶ ଏବଂ ଆମ ପୃଥିବୀ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ସାବଧାନ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ସେହିଭଳି ନିଜର ଦେହକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଭୋଗସାମଗ୍ରୀ ତୁଲ୍ୟ ବିଚାର କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ତାହାକୁ କେବେହେଲେ ଉଚିତ ସମ୍ଭ୍ରମର ସହିତ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ପାରିବାନାହିଁ ଏବଂ ବାହାରେ ନାନା ପ୍ରକାରେ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ରହିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା । ସମ୍ଭବତଃ, ଦେହକୁ ତୁଚ୍ଛ, ଦେହକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିବାର ଅର୍ଥ ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ହୋଇଛି ଯେ, କେତେକ ନୈତିକ ସଂସ୍କୃତିରେ ନିତାନ୍ତ ଅନୁଦାର ଭାବରେ ଦେହଠାରୁ ଯାବତୀୟ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ତା'ପରେ ତାହାକୁ ଲୋଷ୍ଟ୍ରବତ୍ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ତାହା ପ୍ରତି ଯାବତୀୟ ବିମୁଖତାର ପ୍ରଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି ।

ବହୁତ ଅବସରରେ ମଣିଷମାନେ କେତେ ନା କେତେ ରୋଗମୁକ୍ତ ପରି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି, ଚିକିତ୍ସକମାନଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନୀରୋଗ ଥାଆନ୍ତି ଓ

କେବଳ ସେତିକି ସକାଶେ କ'ଣ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ତଥା, ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଦେହ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଦୁର୍ବଳ ରହିଥାଏ, କିଛି ଦେହପୀଡ଼ା ମଧ୍ୟ ଆଦରି ନେବାକୁ ପଡୁଥାଏ, – ତଥାପି ଦେହକୁ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣସମର୍ପିତ ସମ୍ମତ ନିମିତ୍ତ ଭଳି ଏକ ବୃହତ୍ତର ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ବି କରାଯାଇ ଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଏତେ ଟିକିଏ ଗ୍ଲାନି ହିଁ ନଥାଏ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥରେ ସେହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଆମେ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱ-ସ୍ଥ ଅବସ୍ଥା ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କହିପାରିବା । ଦେହ, ଆମର ଯାବତୀୟ ପ୍ରାଣଗତ ସାମର୍ଥ୍ୟ ତଥା ମନ, – ଏହି ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ଗ୍ଲାନିମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଆମର ତାତ୍କାଳିକ ସ୍ୱାର୍ଥଠାରୁ ବୃହତ୍ତର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ସାଧନରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରୁଥିବା, – ତାହାହିଁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ସ୍ୱଭାବପ୍ରେରିତ ଅବସ୍ଥା । ଅର୍ଥାତ୍, ଦେହ, ମନ କିମ୍ବା ପ୍ରାଣ, – ଏଗୁଡ଼ିକ କେହି କାହାରିଠାରୁ ଅସଂଲଗ୍ନ ନୁହନ୍ତି – ଏମାନେ ଏକ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ଜୀବନର ତିନି ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଭରସାପୂର୍ଣ୍ଣ ବଳ ହୋଇ ହିଁ ରହିଥିବେ । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାଭାବିକ ନିତ୍ୟସ୍ଥିତିକୁ ଆମେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ବ୍ୟଞ୍ଜନାରେ ଏକ ଖୁସୀ ବୋଲି କହିପାରିବା । କେହି କାହାକୁ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ପଳାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନଥିବେ, ପରସ୍ପରଠାରୁ ଲୁଚି ବି ବୁଲୁନଥିବେ – ସେତେବେଳେ ଭିତର ତଥା ବାହାର ଉଭୟ ଜୀବନ ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ଆଶୀର୍ବାଦ ଭଳି ଲାଗୁଥିବ । କାହାର ଆଶୀର୍ବାଦ ବୋଲି ଶବ୍ଦ ଦେଇ କହି ହେଉନଥିବ, ତଥାପି ଭଲ ଲାଗୁଥିବ ଏବଂ ଖୁସୀ ଲାଗୁଥିବ ।

ସେତେବେଳେ ଦେହ, ମନ, ପ୍ରାଣଗତ ସଞ୍ଚାରକେନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତେ ଝଟକି ଉଠୁଥିବେ । କାହାର ମହିମାରେ ଯେ ଏମାନେ ଏପରି ଭାବରେ ଝଟକି ଉଠି ପାରୁଛନ୍ତି, ସେକଥା ହୁଏତ କହି ହେଉନଥିବ, ତଥାପି ସହଜ ଲାଗୁଥିବ । ରୋଗଚିକିତ୍ସକମାନେ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଜାଣନ୍ତି ଯେ, ଆମ ଶରୀରର ସର୍ବଦା ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଓଜନ ରହିଥାଏ, ମାତ୍ର ସେହି ଓଜନ ପୂର୍ଣ୍ଣସୁସ୍ଥ ଦେହାବସ୍ଥାରେ ଅନୁଭବ ହିଁ ହୁଏନାହିଁ । ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ସର୍ବଦା ତା'ର ନିଜଦେହରୂପୀ ଭାରି ବୋଝଟାଏ ବୋହିକରି ରହିଛି ବୋଲି କଦାପି ବୋଧ ହେଉନଥାଏ । ମନୁଷ୍ୟ ଉପରେ କେତେ କେତେ କର୍ମର ଦାୟିତ୍ୱ ରହିଥାଏ, ତଥାପି ସିଏ କେତେବେଳେ ବୋଝଟାଏ ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡାଇଛି ବୋଲି ସଚେତନ ନଥାଏ । ଭାରମୁକ୍ତ ମନ, ଭାରମୁକ୍ତ ଦେହ ଏବଂ ଭାରମୁକ୍ତ ଅଥଚ ଶକ୍ତିଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଣର ଏକ କ୍ଷେତ୍ର, – କ୍ଷୋଭ କିମ୍ବା ବିକ୍ଷୋଭ ବୋଲି ପ୍ରାୟ କିଛି ନାହିଁ, – ତାହା ହେଉଛି ସ୍ୱ-ସ୍ଥତା, ତାହା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ । ସେତେବେଳେ ପୃଥିବୀଯାକ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଭଲମାନେ ହିଁ ଦିଶନ୍ତି, ଗୁଣମାନେ ହିଁ ସବାଆଗ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଅନ୍ତି । ନିଜଭିତରେ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଅବିଗୁଣ ରହିଥାଏ ଯାହାକୁ କି ଅନ୍ୟ ଅନେକେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଖୁଣ

ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ କହିବେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମୋ' ଭିତରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖେ, ମାତ୍ର ସେମାନେ ମୋତେ କେବେହେଲେ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ଭାବରେ ଘାରିବାକୁ ମନ କରିବେନାହିଁ । ବରଂ, ସୁସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ତଥା ଉଚିତ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ଆଖିଗୁଡ଼ିକରୁ ଦମ୍ଭ ପାଇ ମୁଁ ମୋ'ର ଗୁଣଗୁଡ଼ିକୁ ଆଗ ଦେଖିବି । ନିଜର ମନ୍ଦ ପାଖଟା ଉପରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାପାଇଁ ମୁଁ ନିୟମତଃ ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହ ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟ କରୁନଥିବି । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଚିକିତ୍ସକମାନଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା ସହିତ ଅସହଯୋଗ କରିବି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ କେବଳ ତାହାରି ଉପରେ ନିର୍ଭର ମଧ୍ୟ କ'ଣପାଇଁ କରିବି ? କେଉଁଟା କେତେବେଳେ ବର୍ଜନ ବା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ, ମୁଁ ଯଦି ସତକୁ ସତ ସୁସ୍ଥ ଥିବି, ତେବେ ସେହି କଥାଟିକୁ ମୋ ଭିତରୁ ମଧ୍ୟ କିଏ ତା' ଭାଷାରେ କହି ଦେଉଥିବ । ମନେ ରଖିଥିବି, ତଥାକଥିତ ଅସୁସ୍ଥତା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ମୋ' ଭିତରର ସେଇ 'କିଏ' ଟି ଆଦୌ ଛାଡ଼ିକରି ଚାଲି ଯାଇନାହିଁ । ବସ୍ତୁତଃ, ଏହି ସଂସାରର ମଧ୍ୟ ସେହି ଅସଲ 'ସିଏ'ଟି, ସିଏ କ'ଣ କେବେହେଲେ ଏହି ସଂସାରଟିକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଥାଏ ?

□□

ସାହିତ୍ୟ / ଶୁଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ / ତୁଚ୍ଛା ସାହିତ୍ୟିକ

ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଯେବଠାରୁ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଲେଣି, ଏକାବେଳେକେ ସେବଠାରୁ ହିଁ ସେମାନେ ସୃଜନଶୀଳତା ନାମକ ସମ୍ପଦଟିକୁ କାମରେ ଲଗାଇଲେଣି । ଏପରିକି, ସୃଜନଶୀଳତାକୁ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ଏକ ସ୍ୱଗୁଣ ତଥା ସ୍ୱଭାବ ବୋଲି କହିଲେ ମଧ୍ୟ ଦେବତାମାନେ ସେଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ କରନ୍ତେ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ କ'ଣ ଏହି ସ୍ୱଭାବ ବା ଗୁଣଟିକୁ ସିଆଡୁ କୁଆଡୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ନା ତାହାକୁ ଏଇଠି ଏହି ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ନାନାଭାବେ ଯୁକ୍ତ ତଥା ସମ୍ବନ୍ଧସିକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ହେତୁ ଆହରଣ କରିପାରିଛି ? ତା' ଚାରିପାଖର ପୃଥିବୀଟି ଆଡ଼କୁ କେତେ କେତେ ପରିଚିତିର ହାତ ଏବଂ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ବଢ଼ାଇ ସିଏ ନିଜ ଭିତରେ ବେଳେ ବେଳେ ଭାରି ଉଶ୍ୱାସ ହୋଇଯାଇଛି, ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆପଣାର ଘର ବୋଲି କହିପାରିଛି ଏବଂ ଘର ବୋଲି କହି ପାରିବାରୁ ହିଁ ସୃଜନାତ୍ମକ ହୋଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ପୃଥିବୀ ହେଉଛି ସକଳ ସୃଜନଶୀଳତାର ଆଦ୍ୟା ଜନନୀ । ତାହାକୁ ଆଗ ଆପଣାର ଘର ବୋଲି ଜାଣିବା ଏବଂ ଗ୍ରହଣ କରି ନେବା, – ତା'ପରେ ଆଖି ପୂରାଇ, ମହକଟିଏ ବାରି ତାହାରି ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବା, – ତାହାହିଁ ହେଉଛି ଏକାବେଳେକେ

ଏପରି ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉନ୍ମୋଚନର ଉତ୍ତରାଧିକାର ଲାଭ କରିବା, ଯାହାକୁ ଆମେ ଆମ ଚଳନ୍ତି ଭାଷାରେ ଆତ୍ମୀୟତା ବୋଲି କହିପାରିବା । ଅଥବା, ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ମହକ ଥାଏ, ଯାହାକି ତମାମ ପୃଥିବୀଯାକ ଆମେ ଭେଟି ପାରୁଥିବା ଯାବତୀୟ ମହକକୁ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଚିହ୍ନିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରେ ଏବଂ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ହିଁ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ହେବାର ଗୁମରଟିକୁ ପାଇଯାଏ ।

ସେହି ସର୍ଜନାତ୍ମକତା ହେଉଛି ଏଠି ଯାବତୀୟ ସଭ୍ୟତାର ଜନନୀ । ସର୍ଜନାତ୍ମକତା ହିଁ ସଭ୍ୟତାକୁ ଗଢ଼ିଛି ଓ ଭାଙ୍ଗିଛି, ଯେତେଯାହା ସଜାଡ଼ିଛି ଏବଂ ବିଗାଡ଼ିଛି । ବଦଳାଇଛି । ଆମର ଏହି ସାନ ମଥାଟାରେ ସର୍ଜନାତ୍ମକତାର ଏତେ ଟିକିଏ ମାତ୍ର ସ୍ପର୍ଶ ବାଜିବା ମାତ୍ରକେ ଆମେ ଯେ ନିତାନ୍ତ ଅଭାବନୀୟ ଭାବରେ ଅମିତ ବଳର ଅଧିକାରୀ ହେଉ ଏବଂ କେତେକ'ଣ ରଚି ଥୋଇଦେଉ, ସେହି ଦୀର୍ଘ କାହାଣୀଟି ହେଉଛି ମୂଳତଃ ଆମ ସର୍ଜନାତ୍ମକତାର କାହାଣୀ । ପୃଥିବୀଟା ଆଗରୁ କ'ଣ ପାଇଁ ଏପରି ସଳଖ ଓ ଅଳପ ଥିଲା ଯେ ଏଠି ସବୁ ଭାଲୁ ଏକାପରି ଦିଶୁଥିଲେ, ସବୁ ପଥର ପଥର ପରି ଏବଂ ସବୁ ନଈ ତୁଚ୍ଛା ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ନଈ ପରି ଦିଶୁଥିଲେ । ସର୍ଜନାତ୍ମକତାର ଏହି ଅନନ୍ୟ ଆଶୀର୍ବାଦଟିକୁ କେଉଁ କୌତୁକମୟ ଅଲଗା ଅଲଗା ପସନ୍ଦ କଲା, ଅସୁମାରି ବୈଚିତ୍ର୍ୟଟିକୁ ହିଁ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ବିଚାର କଲା । ସାନଠାରୁ ବଡ଼ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଳି ଭଳି ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ହିଁ ମଣିଷକୁ ଅଧିକ ଆନନ୍ଦ ଦେଲା, ଅଧିକ ଆହ୍ୱାନର କାରଣ ହେଲା ଏବଂ ତା'ର ହୃଦୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ଗ୍ରହଣସମର୍ଥ କରାଇ ନେଲା । ଆଧୁନିକ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁ ଆଡ଼େ ବି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ ଭଳି ଭଳି ଭୋଜନ, ଭଳି ଭଳି ପରିଧାନ, ଭଳି ଭଳି ବିଧାନ ଓ ଅଭ୍ୟସ୍ତତା, ଭଳି ଭଳି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଆଗ୍ରହ । ଭଳି ଭଳି ଆକର୍ଷଣ । ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ ନାମକରଣ ସହିତ କହିଲେ, ଏଇଟି ହେଉଛି ସଭ୍ୟତା । ମଣିଷ ମାତ୍ରକେ ସୃଜନାତ୍ମକ ହୋଇଥିବାରୁ ହିଁ ସିଏ ସଭ୍ୟତାର ଦରବାରଟାକୁ ଭଳି ଭଳି ଗଢ଼ି ଥୋଇଦେଇଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ ହେଉଛି ।

ମନୁଷ୍ୟସଭ୍ୟତାର କାହାଣୀଟିକୁ ଆମେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ନ୍ୟାୟରେ ଏକ ସତତ-ଅତିକ୍ରମଣର କାହାଣୀ ବୋଲି କାହିଁକି କହି ନପାରିବା ? ଆପଣାର କେବଳ ଏହି ସୃଜନାତ୍ମକତାର ବଳରେ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟ ପାହାଚ ପାହାଚ ଅତିକ୍ରମ ଅର୍ଥାତ୍ ଆରୋହଣ କରି ଏଯାଏ ଆସିଛି । ଆଦିମରୁ ଆଧୁନିକଯାଏ ଆସିଛି, ନିତାନ୍ତ ସ୍ଥାନୀୟରୁ ସର୍ବଜାଗତିକ ହୋଇ ପାରିଛି । ଏବେ ତ ତା'ର ଉଚ୍ଚ ତଥା ଉଦାତ୍ତତମ ବିଚାରମାନେ ତା'ର ତଥାକଥିତ ଆପଣା ଅହଂ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥର କ୍ଷୁଦ୍ରବେଢ଼ା ମାନଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ସମଗ୍ର

ପୃଥିବୀଟାକୁ ନେଇ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇ ରହିବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେଣି । ସତ୍ୟମାନେ ଏଣିକି ବିଶ୍ୱରୂପ ତଥା ବିଶ୍ୱନୀଡ଼ ହିଁ ହେବେ, ନହେଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ବସ୍ତୁତଃ କୌଣସି କାରଣ ରହିବନାହିଁ, ମଣିଷ ଭିତରର ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଲୋଭଗୁଡ଼ାକ ହିଁ କ୍ରମେ ତାହାରି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବାଲାଗି ସାହସ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ପୂର୍ବର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାମାନେ ସତେଅବା ବହୁବିଧ ପାରସ୍ପରିକତା ନିମନ୍ତେ ଜାଗା ଖାଲି କରି ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସର୍ବପ୍ରାଥମିକ ପରିମଳଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଆଣିବା ସକାଶେ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସାଂଗଠନିକ ସେତୁମାନଙ୍କୁ ଗଢ଼ିବାଲାଗି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ ହେବାରେ ଲାଗିଲାଣି । ରକ୍ଷଣଶୀଳ ସରକାରମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ନୂତନ ଜନଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରମେ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟର ସର୍ଜନାତ୍ମକତାଟି ହିଁ ଏହିସବୁ ଦିଗରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ହିମ୍ମତ ଦେଉଛି ଓ ମଣିଷକୁ ସତତ ଡିଆଁଇ ନେବାରେ ଲାଗିଛି । ପ୍ରାୟ ଏକ ଈଶ୍ୱରୀୟ ଅଦମ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପରସ୍ପରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଉଛନ୍ତି, – ପରସ୍ପରର ସୃଜନାତ୍ମକ ଦେବତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ଠାବ କରି ଏକ ଅଭିନବ ସ୍ତରର ମେଳଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସମ୍ଭବ କରିବାକୁ ବ୍ରତୀ ହେଲେଣି ।

ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସର୍ଜନାତ୍ମକତା ନାମକ ସେହି ଗୁଣ ବା ଅନୁରାଗଟି ସାହିତ୍ୟର ମାଧ୍ୟମରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଆସିଛି । ମନୁଷ୍ୟର ବୟସ ତୁଳନାରେ ସାହିତ୍ୟର ବୟସ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳ୍ପ । ନାନା ପ୍ରକାରର ସର୍ଜନାତ୍ମକତା ଭିତରେ ସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ । ଜୀବନ ହେଉଛି ବହୁତ ପୁରୁଣା, ବହୁତ ଆଗ । ନିଜ ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚିବାର ବହୁବିଧ ଅନୁଭବକୁ ବହୁତଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରକଟ କରିପାରିବାର ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ, ସାହିତ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ । ନିଜକୁ ସହଗାମୀ ସହଧର୍ମୀଙ୍କ ଆଗରେ ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ଦେବାରେ ସର୍ବଦା ଏକ ଉତ୍ତୋଳନ ହିଁ ଘଟିଥାଏ । ଖାଲି ଉଶ୍ୱାସ ଲାଗେନାହିଁ, ସତକୁ ସତ ଉତ୍ତୋଳନଟିଏ ବି ଘଟିଥାଏ । ମୋ' କଥା ଶୁଣିବାଲାଗି ଆଉଜଣେ ତଥା ଆହୁରି ଏତେ ଏତେ ଅଛନ୍ତି, ମୋ' ଚାରିପାଖରେ ମୋତେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ବାଟ ଚାଲୁଛନ୍ତି, ସେଥିରୁ କ'ଣ ମଣିଷ କମ୍ ବଳ ପାଏ ! ସେହିପରି ଏକ ବଳଦ୍ୱାରା ସିଏ ନଶ୍ୱରତାକୁ ଜୟ କରେ । ସମ୍ଭବତଃ ସର୍ବୋପରି ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ସାହିତ୍ୟ କାଳକାଳରୁ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ସାଥୀପରି ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ପ୍ରଥମେ ତାହା ମୌଖିକ ଥିଲା । ବହୁତ ପରେ ଲିଖିତ ହେଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଲିଖିତ ଭାଷା ନାହିଁ । ତେଣୁ, ସେହିପରି ସମୁଦାୟରେ ଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । କେବଳ ମୌଖିକ ହୋଇ ରହିଥିବା ସମୟରେ ସାହିତ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ସକାଶେ ଠିକ୍ ଯେଉଁସବୁ ଭାବ ତଥା ସମ୍ପର୍କର ଉନ୍ମେଷଣା ଆଣି ଦେଉଥିଲା, ଲିଖିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ

ଆସିବାପରେ ତାହା ଠିକ୍ ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି ବୋଲି ଆଦୌ କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟ ବହୁ ବହୁ ଅଭିନବତାର ଅବତାରଣା କରାଇଛି ସିନା, ତଥାପି ମୌଖିକ ସାହିତ୍ୟ -ପର୍ଯ୍ୟାୟର ବହୁତ ବହୁତ ସମ୍ପଦ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନଟିର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ହାତଛଡ଼ା ମଧ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛି । ହୁଏତ, ସେହି କାରଣରୁ ଆମର ଏହି ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟର ଏତେ ବର୍ଣ୍ଣାଢ଼୍ୟ ଧୂମ୍‌ଧାମ୍ ଚାଲିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଲୋକଗୀତ, ଲୋକକଥା ଓ ଲୋକଗାଥାର ସଂଗ୍ରହ ଚାଲିଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ଆମକୁ କେଡ଼େ ଭଲ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବି କିଛି ତଥାକଥିତ ଗ୍ରାମ୍ୟତାସୂଚକ ଲୋକୋପାଦାନର ପ୍ରବେଶ କରାଇ ଆଣି ଆମକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗୁଛି, ହାତଛଡ଼ା ହୋଇ ଯାଇଥିବା କେତେ କେତେ ସୂତା ପୁନର୍ବାର ମିଳିଯିବା ପରି ଲାଗୁଛି ।

ସାହିତ୍ୟରେ ସର୍ବତ୍ର ସ୍ରଷ୍ଟା ସିନା ବ୍ୟକ୍ତି, ମାତ୍ର ସମୂହ ହେଉଛି ପ୍ରେରଣା । ସମୂହଲାଖି କିଛି ଦେଇ ପାରିବାର ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ତେଣୁ ସମୂହରୁ ନେବାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଏକ ସମଶକ୍ତି ପ୍ରେରଣା । ଆହରଣର ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ନିବେଦନର ପ୍ରେରଣା । ଅଳପରେ କହିଲେ, ଏକ ନିବିଡ଼ ସାନ୍ନିଧ୍ୟର ପ୍ରେରଣା । ସଖ୍ୟଲୋଡ଼ି ବାହାରିବାର ପ୍ରେରଣା ତଥା ସଖାଟିଏ ହୋଇ ପାରିବାର ପ୍ରେରଣା । ବ୍ୟକ୍ତି ସୌଦାଗର, ସମୂହ ଗରିହାକ । କୋଉଟି ଆଗ ଏବଂ କୋଉଟି ଯେ ପଛ, ସେକଥା କିଏ ଗର୍ଭଗୁଡ଼ାକରେ ପଶି କହିଦେଇ ପାରିବ ? ତଥାପି, ଯାବତୀୟ ସାହିତ୍ୟସର୍ଜନାରେ, ଜାଣତରେ ହେଉ ଅଥବା ଅଜାଣତରେ ହେଉ, ଆଗ ସମୂହର ଯୋଗ୍ୟ ହେବାକୁ ହୁଏ । ଭିତରକୁ ଏବଂ ଆହୁରି ଗଭୀରକୁ ଯାଇ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ପୁନଶ୍ଚ, ଆପଣାର ଏହି ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ମଳିଚମ ସ୍ତରରୁ ଭିତରକୁ ଏବଂ ଆହୁରି ଭିତରକୁ ଭେଦି ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ବାହ୍ୟତଃ ବ୍ୟକ୍ତିଟିଏ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମୂହକୁ, ସବୁଟିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିଛି, ଏହି କାଳଟିର, ସାମୂହିକ ହୃଦୟଟିର ଏବଂ ଅନାଗତ ପୃଥିବୀସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକୁ ଘ୍ରାଣ କରି ପାରୁଛି, ସେତିକିଯାଏ ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହୁଏ । କୌଣସି ସମୂହ ତାହା କରି ପାରନ୍ତାନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ପ୍ରୀତି ଓ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧତାର ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ର ପରି ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ଭଗିରଥ; ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ହିଁ ତପସ୍ୟା କରିବାକୁ ହୁଏ । ତେବେଯାଇ ଗଙ୍ଗାବତରଣ ହୋଇପାରେ, – ଏବଂ, ଖାସ୍ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନକୁ ଆଦୌ ନୁହେଁ, ସମୂହ ମଧ୍ୟକୁ, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ । ସ୍ରଷ୍ଟାର ଅଣ୍ଟିଗୁଡ଼ିକ ଯଥାର୍ଥତଃ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ଭରିଯାଏ, ସାହିତ୍ୟର ସବୁ ବ୍ରତ ସଫଳକାମ ହୋଇଯାଏ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ।

ମୌଖିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସାହିତ୍ୟ ଭିତରେ ପଦ୍ୟ ଓ ଗଦ୍ୟ ଉଭୟେ ଥିଲେ । ଗପ ଥିଲା, ଗୀତ ଥିଲା; ଢଗଢ଼ମାଳୀ ବି ରହିଥିଲା । କିନ୍ତୁ, କାରଣଟା କ'ଣ ବାରଣଟାଏ ଭଳି ହସ୍ତକ୍ଷେପ କଲା କେଜାଣି, ଲିଖିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଆସି ସାହିତ୍ୟ କେବଳ ପଦ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେଲା । ତେଣୁ, ଖୁବ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିବ ଯେ ସେହି ପ୍ରାଥମିକ ସମୟଟିରେ 'ସାହିତ୍ୟ' ଶବ୍ଦଟି ଅପେକ୍ଷା ସାହିତ୍ୟର ସବୁକିଛିକୁ ବୁଝାଇବା ସକାଶେ ଅଧିକତର ଅବସରରେ 'କାବ୍ୟ' ଶବ୍ଦଟିକୁ ହିଁ ବ୍ୟବହାର କରାଗଲା । ଔପଚାରିକତାର ମଣ୍ଡନରେ ସାହିତ୍ୟ ସଭାକୁ ଆସିଲା । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ପାରମ୍ପରିକ ସମୃଦ୍ଧିର ଘରଟାକୁ କିଛି ପଛରେ ଛାଡ଼ି ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିଲା କି ? ସଭାରେ ତେଣିକି ମେଳଟି ମଧ୍ୟ ନ୍ୟାୟତଃ ଦୁଇତରଫା ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଏକ ପକ୍ଷରେ କାବ୍ୟରସର ଉପଭୋକ୍ତା ଏବଂ ଅପର ପକ୍ଷରେ କାବ୍ୟ-ନିବେଦନକାରୀ ସ୍ୱୟଂ ରଚୟିତା । ଉପଭୋକ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି ସ୍ୱୟଂ ରାଜା, ମଣିମା, – ସଭାରେ ଏକମାତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରମା । ତାଙ୍କରି ଅନୁକମ୍ପା ହେତୁ ଏପରି ଗୋଟିଏ ରସାସ୍ୱାଦନର ଔପଚାରିକ ଅବସର । କାବ୍ୟକାରର ଏକ ଅନୁରାଗ ଜାତହେବା ମାତ୍ରକେ ସିଏ ଯେ ଆସି ମଣିମାଙ୍କର ଛାମୁରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଯିବ, ସେକଥା କଦାପି ନୁହେଁ । କର୍ତ୍ତା ଯାହାକୁ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚନା କରିବେ, କେବଳ ତାହାରି କୌଣସି ପ୍ରବେଶାଧିକାର ରହିବ ଏବଂ ସେହି କର୍ତ୍ତାଙ୍କର ହିଁ ନିର୍ଘଣ୍ଟ ଅନୁସାରେ । ଅର୍ଥାତ୍, ସେହି ଯୁଗଟିରେ ସଭା ବାହାରେ ମଧ୍ୟ କାବ୍ୟର ଅସୁମାରି ରଚନା ହୋଇଥିବ । ସେଗୁଡ଼ିକ ଅଗୋଚର ହୋଇ ରହି ବି ଯାଇଥିବ । ସେଥିରେ ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ସୃଜନାତ୍ମକତା ରହିଥିବ, କାରଣ ତାହା କୌଣସି ରଜା ବା କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଗଳାରେ ମଲ୍ଲୀମାଳ ପିନ୍ଧାଇ ମନ ତୋଷିବାର ପ୍ରାୟ ଏକ ଅସାହିତ୍ୟିକ ଅଭିପ୍ରାୟର ଝମେଲାରେ ଆଦୌ ପଡ଼ିନଥିବ ।

ସେହି ରୀତିଟାକୁ ସାହିତ୍ୟ ସେଇ ପଛରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆମ ଏଯାଏ ଆସି ଆଧୁନିକ ବୋଲାଇ ପାରିଲାଣି ସିନା, ମାତ୍ର ସେକାଳର ଗୋଟାଏ ଉପସର୍ଗ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ରହିଯାଇଛି । ସର୍ବବିଧ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ଧର୍ମତଃ ଜୀବନ ସହିତ ଓତଃପ୍ରୋତ ଭାବରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସଭାର ଯୋଗ୍ୟ ହେବାର ଆଗ୍ରହଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ଏକ ଗରଜରେ ପଡ଼ି ସାହିତ୍ୟକାରିତା କ୍ରମେ ଏକ ବିଶେଷ କରଣିରେ ପରିଣତ ହେଲା । ଖାସ୍ କାବ୍ୟରଚନାର ଖେଳଟିକୁ ଅଧିକ ଅମୋଦଯୁକ୍ତ କରିବାର ବିଶେଷ ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ସେହି ସଂସ୍କୃତଯୁଗରେ 'ଅମରକୋଷ' ଲେଖା ହେଲା, – ସଫଳ କବିମାନେ କାବ୍ୟକଳାକୁ ସବାଆଗ ଏକ ଶବ୍ଦବସାଣର ବିଶେଷ ସମର୍ଥତାରୂପେ ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକ ମଣିଲେ । ଏକ କାରିଗରି, ଏକ କଳାତ୍ମକ କୌଶଳ ।

ଯେତେ ଅଧିକ କୌଶଳଯୁକ୍ତ, ହୁଏତ ସେତିକି ଅଧିକ କଳାସମ୍ପନ୍ନ ଓ କଳାଦ୍ୱାରା ମଣ୍ଡିତ। ସେହି ରୁଚିଟି କିଞ୍ଚିତ୍ ପାର୍ଶ୍ୱସଂସ୍କାରଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଆମ ଆଧୁନିକ କାଳଯାଏ ମଧ୍ୟ ଗଡ଼ି ଆସିଲା କି ? ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ଭଲ ଲାଗୁ କିମ୍ବା ନଲାଗୁ ଗୋଟିଏ କଥା ଅବଶ୍ୟ ସ୍ମରଣ ରହିଥିବା ଉଚିତ। ସେକାଳେ ସଭାର କବିମାନେ ସଂସ୍କୃତରେ ନିଜର ଯାହା କିଛି ଲେଖୁଥିଲେ। ଘରେ ପତ୍ନୀ, ଅପତ୍ୟ ତଥା ପିତାମାତା ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ସାଂସାରିକ ସମ୍ପର୍କର ସନ୍ଦର୍ଭରେ ସେହି ଭାଷାଟିର କୌଣସି ପ୍ରଚଳନ ହିଁ ନଥିଲା।   ସେହିସବୁ ଅବସରରେ ସେମାନେ ଯେଉଁ ଅନ୍ୟ ଭାଷାଟିର ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ, ଏବଂ ଯାହାକୁ ଆମେ ମାତୃଭାଷା ବୋଲି କହିଲୁଣି, ତାହାକୁ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳାର ଭାଷା ବୋଲି କହିଥିଲେ ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ବୁଝି ପାରିଥାଆନ୍ତେ। ସେହି ଅନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳର ଭାଷା ହିଁ ଜୀବନ ସହିତ ଓତଃପ୍ରୋତ ଭାବରେ ଛନ୍ଦିହୋଇ ରହିଥିବାର ଭାଷା।   ଗୋଟାଏ ହେଉଛି ଆଠ ପ୍ରହରଯାକ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧମୟ ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚୁଥିବାର ଭାଷା ଏବଂ ଆଉଗୋଟିଏ ହେଉଛି କାବ୍ୟରଚନା କରୁଥିବା ସମୟର ଭାଷା । ଏକ ବିଶେଷ ସମୟର ଭାଷା ଏବଂ ବିଶେଷ ଭୂମିକାର ଭାଷା। ତାକୁ ଆମେ ବହୁ ଅଲିଅଳରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବତାମାନଙ୍କର ଭାଷା ବୋଲି କହୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଆମଲାଗି ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଷା, – ଆମଲାଗି ଆମ ଅନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳାର ଭାଷା ଆଦୌ ନୁହେଁ।

ଏହିଭଳି ଏକ ବିଶେଷ କାରଣରୁ ଆମର ସାହିତ୍ୟ ଆମ ଜୀବନଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ଚାଲିଯାଇଛି କି ? ଆମ ସାହିତ୍ୟଧନ୍ଦାଟା ଆମ ଜୀବନଧନ୍ଦାଟାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି କି ? ଏବଂ, ସାହିତ୍ୟଧନ୍ଦାକୁ ଯେ ଅନେକ ସମୟରେ ଅନେକେ ଯେ ଏକ ଶୁଦ୍ଧ ଧନ୍ଦା ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଜୀବନକୁ ସତେଅବା ପଙ୍କିଳ ଆଉକିଛି ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି ଏବଂ କାତର ଭାବରେ ଅନ୍ତତଃ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ ଆଚରିବାର ଅନ୍ୟଜାତି କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଶୁଦ୍ଧ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି। ଶୁଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ, ଖାଲି ସାହିତ୍ୟ, – ତାହା ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ସାରସ୍ୱତ କାର୍ଯ୍ୟ। ସରସ୍ୱତୀଙ୍କ ନିମନ୍ତେ, ତେଣୁ ସାରସ୍ୱତ। ଏପରି କହିବାର ପଛରେ ଯେଉଁ ବିଶେଷ ସୁରକ୍ଷା ମଧ୍ୟରେ କେତେ ସାହିତ୍ୟସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜକୁ ପ୍ରାୟ ବାଳବତ୍ ଏକ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ରଖିଥାଆନ୍ତି, ସତେଅବା ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରେରିତ ଭାବରେ ନିଜକୁ ନାବାଳକ କରି ରଖିଥବବାରୁ ସେମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀସ୍ଥ ଜୀବନର ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ରହିବାର ବିଶେଷ ଅନୁରାଗଟିଏ ପୋଷଣ କରୁଥାନ୍ତି ଅଥବା ଏତେ ଏତେ ମାନବୀୟ ଅଭୀପ୍ସା ଦ୍ୱାରା ସଦା ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆମ ସଭିଙ୍କର ଜୀବନକୁ ପ୍ରାୟ କୌଣସି ମାମୁଲି ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକତାର ନକାରାତ୍ମକ ତୁଚ୍ଛତା

ପରି ଜ୍ଞାନ କରି କୌଣସି ବିଶେଷ ବିଭୁପ୍ରସାଦ ଲାଭ କରିଥିବା ପରି ସାହିତ୍ୟକୁ ଗୋଟିଏ ଏକାବେଳେକେ ଭିନ୍ନଧର୍ମୀ ବିଚରଣଭୂମି ବୋଲି ଧରି ଦେଇଥାନ୍ତି, ହୁଏତ ସେକଥାଟି ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନୁସାରେ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅବଶ୍ୟ ହୋଇଥିବ । ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲେ ହୁଏତ ଅବଶ୍ୟ ଜାଣିହୁଅନ୍ତା ଯେ ସେହିମାନେ ହିଁ ପ୍ରତିଭାକୁ ଗୋଟିଏ ଜନ୍ମଜାତ ଈଶ୍ୱରୀୟ ଦାନ ବୋଲି କହନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ସାହିତ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଜନ୍ମଜାତ ଅଧିକାର ବୋଲି ମାନି ନେଇଥାନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଥାଆନ୍ତି, ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ଏତୁରୁ ଏତୁଟିଏ ହୁଅନ୍ତି ତଥା ଏହି ପୃଥିବୀଠାରୁ ହିଁ ଯାବତୀୟ ସ୍ୱୀକୃତି ଲୋଡୁଥାଆନ୍ତି ସିନା, କିନ୍ତୁ ନିଜକୁ ପୃଥିବୀ ପ୍ରତି ଦାୟିତ୍ୱମୁକ୍ତ ଭଳି ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ତଥାକଥିତ ଶୁଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନ ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ଅଜବ ଜୀବନ । ପୃଥିବୀରେ ଏତେ ଆନନ୍ଦରୂପୀ ଆହାର ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ତୁଚ୍ଛା ହିଁ ଖାଆନ୍ତି, ତୁଚ୍ଛା ସାହିତ୍ୟ କରନ୍ତି । ପୃଥିବୀ, ସମାଜ, ଦେଶ ବା ରାଜ୍ୟଟା ଆମକୁ ଚିହ୍ନିଲାନାହିଁ ବୋଲି କ୍ଷୋଭ କରୁଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ସୃଜି ଏହି ସଂସାରକୁ ଏଠାରେ ସେମାନେ କେତେ କାମରେ ଲାଗିବେ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରଖି ପ୍ରେରଣ କରିଥିବା ଭଗବାନ ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କର ଏପରି ଆଚରଣରେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ପଡୁଥିବେ, – ତଥାପି ତାଙ୍କୁ ବେଳେ ବେଳେ ବେଶ୍ ହସ ବି କାହିଁକି ମାଡୁନଥିବ ?

ସାହିତ୍ୟକୁ ଆମର ବୋଲି ନକହି ଆମେ ନିଜେ ହିଁ ସାହିତ୍ୟର ହୋଇଗଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସାହିତ୍ୟର ଏକାବେଳେକେ ଅଶେଷବିଧ ଭୂମିକା ରହିଥିବାର ଆବିଷ୍କାର କରିପାରନ୍ତେ । ଠିକ୍ ଯେପରି ଭଗବାନ ମୋ'ର ବୋଲି ନକହି ଉତ୍ପାତମାନଙ୍କୁ ପରିହାର କରି ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କର ବୋଲି କହିପାରିଲେ ସିଏ ଆମପାଇଁ ସତକୁ ସତ ଅଶେଷ ପ୍ରକାରେ ମହିମାଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଆମର ଏକାନ୍ତ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନୁଭୂତ ହୁଅନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେହିପରି । ସାହିତ୍ୟ ମେହେନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ କରେ, ଧାତ୍ରୀ ହୁଏ, gadfly ହୁଏ, ମାର୍ଗ ଦେଖାଏ । ଭିତରକୁ ତଥା ବାହାରକୁ ଉଭୟ ଆଡ଼କୁ ବାଟ ଦେଖାଏ । ଉଭୟଟିକୁ ଠାବ ଦେଖାଏ । ସାହିତ୍ୟ ସେତୁ ବି ପକାଏ । ସଂଶୟ ଭାଙ୍ଗେ ତଥା ନୂଆ ନୂଆ ସଂଶୟ ନିମନ୍ତେ ସାହସ ଦିଏ । ଗଉଁଗୁଡ଼ାକୁ ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ହିଁ ଭାଙ୍ଗିପାରେ । ମାଆଟିଏ ପରି ନିଜ କୋଳରେ ଶୁଆଇ ରଖିଥାଏ ଓ ଗଉଁଗୁଡ଼ାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଉଶ୍ୱାସ କରି ଦେଉଥାଏ । ମୁଁ ସାହିତ୍ୟର ବୋଲି ଥରେ ସତକୁ ସତ ରାଜୀ ହୋଇଗଲେ ଆରୋହଣ ଏବଂ ଅବରୋହଣ ଉଭୟେ ସହଜ ହୋଇ ଆସନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟ କ'ଣ ଅଳପ ଗଞ୍ଜଣା ଦିଏ, ନାକ ଘଷାଏ ଓ କାନ ବି ମୋଡ଼ାଏ ? ପୃଥିବୀଯାକର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିବାର

ବଳ ଆଣିଦିଏ । ଗାର ଡିଆଁଏ, – ଉଦାସୀନତା ଭାଙ୍ଗେ । ପ୍ରତିବାଦ କରି ଶିଖାଏ । ସାହିତ୍ୟ ଆମ ଜୀବନରେ ସଂପୃକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବଢ଼ାଏ, – ଆପଣାକୁ କେତେ କେତେ ପ୍ରକାରେ ନିମିତ୍ତ କରି ଗଢ଼ି ଆଣୁଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଆଉ କେଉଁଠି କୌଣସି ଗୁମ୍ଫାଟି ଭିତରେ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ, କିଳି ହୋଇ ସହିବାକୁ ମନ ହୁଏନାହିଁ ।

ତେଣୁ, ଆମର ଏହି ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ଯୁଗଟାରେ ଭାରତବର୍ଷକୁ କ'ଣ ସକାଶେ କେଉଁ ଅଲକ୍ଷଣା ଯୋଗଟାଏ ଆସି ପଡ଼ିଲା ଯେ, ଆମ କବିମାନେ, ଗାଳ୍ପିକ ତଥା ଉପନ୍ୟାସକାରମାନେ ନିଜକୁ, ଏବଂ ସେହି ଧୂମ୍‌ରେ ଆଧୁନିକ ମଣିଷକୁ ନିଃସଙ୍ଗ ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲେ ? ନାଟକକାରମାନେ ଉଦ୍‌ଭଟ ନାଟକ ଲେଖିଲେ । ମାୟା ବଢ଼ାଇ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟାକୁ ହିଁ ଆପଣାର ଘର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାର ଅଭୂତପୂର୍ବ ମୁହୂର୍ତ୍ତମାନ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହେଉଥିବା ସମୟରେ ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମହୀନ ଭାବରେ ମାୟାବାଦୀ ହେଲେ । ସାଙ୍ଗ ଖୋଜିବାକୁ ବିପଦସଙ୍କୁଳ ବୋଲି ଭାବିଲେ, ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ! ଏଭଳି ଦେଖି ଖୁବ୍ କୌତୁକ ଲାଗିଲା ଯେ, ସାହିତ୍ୟ ବାହାରେ ତୁମ ଆମପରି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମକାମୀ ହେଲେ, ଆମର ଏହି ଚଳନ୍ତି ସଂସାରଟାରେ ସଫଳତା ଅର୍ଜନ କରିବାରେ ମୋଟେ କୌଣସି କସର କଲେନାହିଁ ଏବଂ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ସେରମାଣ ମାନଙ୍କୁ ଭରିବାର ତାତ୍କାଳିକ ଧନ୍ଦାଗୁଡ଼ିକରେ କେତେ ମିହନ୍ତ ଏବଂ ଅମିହନ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ମଜ୍ଜି ରହିଲେ । ଅଥଚ ସାହିତ୍ୟରେ ନିଃସଙ୍ଗତାର କୀର୍ତ୍ତନ କଲେ । ସାହିତ୍ୟକୁ କ'ଣପାଇଁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ ଏକ କଳାତ୍ମକ ଖେଳ ବୋଲି କହିଲେ । ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ଆତ୍ମରତି ହେଲେ, ଅଥଚ ବହୁବକ୍ର ମିଥ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ନାନା ଆଳଙ୍କାରିକତାର ବାଣ ବାରି ବାରୁଦଗନ୍ଧରେ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଦେଲେ । ସାହିତ୍ୟକୁ ତଥାକଥିତ ଶୈଳୀ ଓ ଟେକ୍‌ନିକ୍‌ର ଭଳି ଭଳି ପ୍ରୟୋଗ ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲେ - ନିଜ ଭିତରେ ବହୁବିଭାଜିତ ହୋଇ ରହିଲେ, ସତେଅବା ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବାଇଆ ହୋଇଗଲେ । ସଭାଯୁଗର ସାହିତ୍ୟରୀତିରେ କାବ୍ୟକାରମାନେ ଆଉ ଯାହା ହୁଅନ୍ତୁ ବା ନହୁଅନ୍ତୁ ପଛକେ, ମୋଟେ ଅସାଧୁ ନଥିଲେ । ସଭାଟା ଅନୁସାରେ, ରାଜାଙ୍କ ଅନୁସାରେ ନିଜକୁ ମଣ କରି ନେଉଥିଲେ, ରଜାଙ୍କର ମନକୁ ଜାଣି କାମିନୀପ୍ରାୟ ସଜାଇ ନିଜର କାବ୍ୟରଚନା ଗୁଡ଼ିକୁ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ନେଇ ଛିଡ଼ା କରି ଦେଉଥିଲେ । କାରଣ, ମୁଖ୍ୟତଃ ତାହାହିଁ କରି ଆକାଂକ୍ଷିତ ସ୍ୱୀକୃତିଗୁଡ଼ିକୁ ପାଉଥିଲେ । ମାତ୍ର, ଏବର ଏହି ସାହିତ୍ୟକାରମାନେ ଏମିତି ଡ଼ବଲ କାହିଁକି ହେଲେ କେଜାଣି ?

ପୃଥିବୀଯାକ ସାହିତ୍ୟର ବହୁଦୀର୍ଘ କାହାଣୀଟି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ ସହଜରେ ହିଁ ଆମର ହୃଦୟଙ୍ଗମ ହୋଇଆସିବ ଯେ, ଅସୁନ୍ଦରଗୁଡ଼ାକୁ ମାନିନେବାକୁ ଏବଂ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ସହି ନେବାକୁ ଅସଲ ସାହିତ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର ନାହିଁ ହିଁ କରିଆସିଛି । ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ଅସୁନ୍ଦର ଭିତରେ ସେହି ଆବହମାନ କାଳରୁ ଯେଉଁ ସମରଟି ସର୍ବଦା ଲାଗିଛି, ବିବେକର ପକ୍ଷ ନେଇ, ସାହସୀ ଆତ୍ମାଟିର ପକ୍ଷ ନେଇ ଆଗ ସାହିତ୍ୟ ହିଁ ସିଧା ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ବାହାରି ଆସିଛି ଏବଂ ରହ ବୋଲି କହିଛି । ପ୍ରାଣବଳି ଦେଇଛି, ଉପଦ୍ରବ ପରେ ଉପଦ୍ରବକୁ ସହ୍ୟ କରିଛି, ଯାବତୀୟ Weltschmerz(ବିଶ୍ୱଯନ୍ତ୍ରଣା)କୁ କ'ଣ ପାଇଁ ଆପଣାର ଯନ୍ତ୍ରଣା ପରି ବରିନେଇଛି । ତାହାହିଁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ କାରଣ ଯେ, ପୃଥିବୀର ଖାମିନ୍ଦମାନେ, ଆସନସ୍ଥମାନେ ଏବଂ ଅସୁନ୍ଦରମାନେ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ହିଁ ସବାଆଗ ଖଡ୍ଗ-ଉତ୍ତୋଳନ କରିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ସେମାନେ ସାହିତ୍ୟକାର ମାନଙ୍କୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଭୟ କରିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ସେଥିଲାଗି ତଥାକଥିତ ଧର୍ମାଶୋକ ମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ ଚଣ୍ଡାଶୋକମାନେ ହିଁ ଅଧିକତର ସଂଖ୍ୟାରେ ମଣିଷର ମାନୁଷୀ ଆସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ପ୍ରତାପ ଦେଖାଇବା ନିମନ୍ତେ ମାଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି । ସେକାଳ ରୋମ୍ ନେରୋମାନେ ସେନେକାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡର ଶାସ୍ତି ଶୁଣାଇଛନ୍ତି, ପ୍ରାଚୀନ ମିଶରରେ ଜଣେ ବିଜୟୀ ନବାବ ବହୁମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟଟିକୁ ସେନାମାନଙ୍କୁ ଲଗାଇ ଉଜୁଡ଼ାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ସତୁରିବର୍ଷ ତଳେ ବର୍ଲିନ୍ ସହରର ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ଦାଣ୍ଡରେ ଉଇଲିୟମ୍ ସେକ୍ସ୍‌ପିୟର, ଚାର୍ଲସ୍ ଡାରଉଇନ୍, କାର୍ଲ ମାର୍କ୍ସ୍ ତଥା ଆହୁରି ବହୁସଂଖ୍ୟକ ସାହିତ୍ୟସୃଷ୍ଟିକୁ ଅଗ୍ନିକୁ ସମର୍ପି ଦେଇ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଲୋକଙ୍କର ହିଂସ୍ର ଉଲ୍ଲାସନାଦ ସହିତ ଉତ୍ସବର ପାଳନ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ଯଥାର୍ଥ ସାହିତ୍ୟ ଯେ ଜଣେ ସାହିତ୍ୟକାରର ସୃଜନଯାତ୍ରକୁ କେତେ ସାହସୀ କରିପାରେ, ତାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଇହାଦେ ମଧ୍ୟ ମିଳିଯିବ । ବିଧାତା ସ୍ୱୟଂ ହୁଏତ ସେହିଭଳି ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ପକ୍ଷରେ ସତତ ରହିଥାଆନ୍ତି ବୋଲି ହିଁ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି, କାରଣ ନିର୍ବୋଧ ପ୍ରଭୁମାନେ ସିନା ଇତିମଧ୍ୟରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ଏମାନଙ୍କର କୃତିଗୁଡ଼ିକ ତଥାପି ରହିଛନ୍ତି, ରହିଥିବେ ତଥା କାଳକାଳକୁ ପ୍ରେରଣା ଦାନ କରୁଥିବେ ।

ଏବଂ, ସୁନ୍ଦର ଅସୁନ୍ଦର ମଧ୍ୟରେ ଲଢ଼େଇଟା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଯାଇନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ଏହି ଭୁବନଭର୍ତ୍ତି ସୁଯୋଗ ତଥା ସୌଭାଗ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଉପଲବ୍ଧ ହେବନାହିଁ, ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟ ଅବହେଳିତ ଓ ଅବଦଳିତ ହୋଇ ରହିଥିବେ, ଘରେ ଦଶଗୁଣ ଆହାର ରହିଥିବ, ଅଥଚ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପେଟ ସେଥିରୁ

ପ୍ରତାରିତ ଏବଂ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି; ପୃଥିବୀରେ ପାଠଗୁଡ଼ାକ ଥାକ ଥାକ ହୋଇ ରହିଛି, ଅଥଚ କୋଟି କୋଟି ପିଲା ସର୍ବବିଧ ବିଦ୍ୟାଲାଭରୁ ବାହାରେ ହିଁ ରହିଛନ୍ତି, – ଏହିସବୁ କଥାକୁ ନିତାନ୍ତ ବଳଦଟାଏ ମଧ୍ୟ ଅସୁନ୍ଦର ବୋଲି କହିବ । ଆଇନ୍ ଅଛି, ତଥାପି ସେଗୁଡ଼ାକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉନାହିଁ, ନ୍ୟାୟର ବିଧାନମାନେ ବହିରେ ଲେଖାହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ମାତ୍ର ପ୍ରଧାନତଃ ବିତ୍ତଶାଳୀ ଓ କ୍ଷମତାସୀନ ଅଳପମାନଙ୍କର ଉଦର-ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ନିମନ୍ତେ ସେଗୁଡ଼ିକର ବେକରେ ଢ଼ିଙ୍କିଆ ପଡ଼ିଛି । ନିତାନ୍ତ ଅଯୋଗ୍ୟମାନେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକାର କରିନେଇ ନିଜକୁ ଯୁଗାଧିପବତ୍ ଏକାବେଳେକେ ରତ୍ନବେଦୀ ଉପରେ ନେଇ ବସାଇଛନ୍ତି । ଶାସନ, ରାଜନୀତି, ଧର୍ମନାମକ ସେହି ବିଚିତ୍ର ମନୋତ୍ସାହଟି, – ଏମାନେ ନିଜନିଜର ସର୍ବନିମ୍ନ ପରିଚୟପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକୁ ହରାଇ ସତେଅବା କେଉଁ ଲଟାଭିତରେ ଯାଇ ପଶିଲେଣି, – ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଅସୁନ୍ଦର ବୋଲି ହିଁ କୁହାଯିବ । ସାହିତ୍ୟ ସେହି ଅସୁନ୍ଦରଟା ବିରୋଧରେ ହିଁ ଲଢ଼ିବ । ସାପ ହୋଇ ଫଣା ଟେକିବନାହିଁ ଏବଂ ଫଅଁଟାଏ ମଧ୍ୟ କରିବନାହିଁ, ଇଏ ପୁଣି କିଭଳି କଥା ! ଏବଂ, ଏହିଭଳି ଏକ ମୀମାଂସା କରିପାରି ନଥିଲେ, ସାହିତ୍ୟିକମାନେ କ୍ରମେ ନିଉରୋଟିକ୍ ହୋଇ ଯାଉଥିବେ ତଥା ଏକ ନିଉରୋଟିକ ଆଗ୍ରହରେ ଶବ୍ଦ, ଶୈଳୀ ଏବଂ ଆଉସବୁ ସେହିଭଳି କ'ଣ କ'ଣ ବିଷୟରେ ବେସରବାଟି ହେଉଥିବେ । ସାହିତ୍ୟକୁ ଏକ ନବ-ବାବୁବିଳାସରେ ପରିଣତ କରିବେ ଏବଂ ଆପଣାର ଗୋତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅଟିରେ ପାସୋରି ଦେବେ ।

ପୁନଶ୍ଚ, ଆଉଗୋଟିଏ କଥା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଆପେ ଆପେ ମନକୁ ଆସି ଯିବାପରି ଲାଗୁଛି । ଆଗେ, ଏବଂ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆମର ପାରମ୍ପରିକ ପୃଥିବୀଟିରେ ଯେଉଁ ବିରୋଧ ତଥା ବିବାଦଗୁଡ଼ିକର ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଉଛି, ସେଥିରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଅସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ସଂପୃକ୍ତ ପକ୍ଷମାନେ ପରସ୍ପରର ମୁକାବିଲା କରୁଛନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ସେଥିପାଇଁ ଢ଼େର ଅସ୍ତ୍ର ମହଜୁଦ ରହିଛି । ଆହୁରି ଅଧିକ ଅସ୍ତ୍ରସମର୍ଥତା ନିମନ୍ତେ ଗବେଷଣା ଚାଲିଛି । ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟାକୁ ମଧ୍ୟ ବାରୁଦଦ୍ୱାରା ଉଡ଼ାଇ ଦେବାର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଚତୁରତାକୁ କାମରେ ଲଗାଇବାର ମହାପ୍ରୟାସମାନ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ତଥାପି, ଏଗୁଡ଼ାକର ଆଦୌ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବ ନାହିଁ । ରାଷ୍ଟ୍ର ତଥା ସରକାରମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି କଥାଟିକୁ ଖୁବ୍ ବୁଝି ପାରିଲେଣି । ଗୋଦାମଗୁଡ଼ାକ ଅସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଭର୍ତ୍ତି ହେଉଛନ୍ତି ଓ ତେଣେ ଅସ୍ତ୍ର ଉପରୁ ବିଶ୍ୱାସ କମିଯାଉଛି । ଭରସା ବି ତୁଟିଯାଉଛି । ଏବେ ଏକାଠି ବସି କଳହ ମେଣ୍ଟାଇବାର କଥା ଶୁଣାଗଲାଣି । କଥାବାର୍ତ୍ତା କର, ପରସ୍ପରକୁ ଅଧିକ ବୁଝ ଏବଂ ପୃଥିବୀର ରକ୍ଷା କର, – କାରଣ

ପୃଥିବୀ ରହିଲେ ଯାଇ ତୁମେ ମଧ୍ୟ ରହିବ, - କ୍ରମେ ଏହି ଚଳଣିଟି ସତେ ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କର ରାଜୀରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇ ଆସୁଛି। ଅବୁଝାମାନେ ବି ବୁଝି ଆସିଲେଣି। ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଗାମୀ ପୃଥିବୀରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଆସନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବା ଆମର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୃଥ୍ୱୀଭବିଷ୍ୟର ସକଳ ମନ୍ତ୍ରଣା ଏବଂ ମୀମାଂସାରେ ଡାଏଲଗ୍‌କୁ ହିଁ ପ୍ରଶସ୍ତତମ ତଥା ସମୁଚିତ ମାଧ୍ୟମରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରାଯିବ। ଏବଂ, ସାହିତ୍ୟ ହିଁ ତ ତା'ର ସେହି ମୂଳ ପ୍ରଥମକାଳରୁ ଆମର ଏକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଭରସାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଡାଏଲଗ୍‌ର କଥା କହିଆସିଛି। ସାହିତ୍ୟ ସଂବେଦନାର କଥା କହିଛି; ଦୂରକୁ, ଭିନ୍ନକୁ ଏବଂ ତଥାକଥିତ ପରମାନଙ୍କୁ ନିକଟ କରି ଆଣିବାର ସେହି ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ମାନବପ୍ରୟାସର ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାହିତ୍ୟ ବାଟ କାଢ଼ିଛି, ବାଟ ବତାଇଛି ଏବଂ ସେହି ବାଟଗୁଡ଼ିକୁ ଚାଲିବା ସକାଶେ ହୃଦୟଗୁଡ଼ିକୁ ବଳ ଆଣି ଯୋଗାଇଛି। ମାୟାବାଦୀ, ଗୃହତ୍ୟାଗୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଉଦାସୀନମାନଙ୍କୁ ଗୃହର ଉଚ୍ଚାଟନା ଦେଇଛି, ଗୃହକୁ ଫେରି ଆସିବାର ବାର୍ତ୍ତାଗୁଡ଼ିକୁ ବାରବାର ଶୁଣାଇ ଆସିଛି। ସାହିତ୍ୟ ଥକିନାହିଁ ଓ ମଣିଷ ଥକିନାହିଁ। ତଥା, ସାହିତ୍ୟ ଥକିନାହିଁ ବୋଲି ମଣିଷ ବି ଥକିନାହିଁ ବୋଲି ଆମେ କ'ଣ ପାଇଁ କହି ନପାରିବା ?

କେତେ ଶହ ବର୍ଷତଳେ ଜର୍ମାନୀର ମହାକବି ଗ୍ୟୟ‌ଟେ ବିଶ୍ୱ-ସାହିତ୍ୟର କଥା କହିଥିଲେ। ତାଙ୍କ ସମୟଟିର ତୁଳନାରେ ବିଶ୍ୱ ଏବେ ବହୁତ ବଡ଼ ହୋଇଗଲାଣି। ଏବଂ, ଏଣେ ଏକ ପ୍ରତିବେଶରେ ମଧ୍ୟ ପରିଣତ ହୋଇ ଚାଲିଛି। ସେହି ପ୍ରତିବେଶିପଣଟିକୁ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଅନ୍ତରଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ପ୍ରତିବେଶ ରୂପେ ଅନୁଭୂତ କରାଇ ଆଣିବା, ତାହା ସବାଆଗ ସାହିତ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟ। ସେହି ସାହିତ୍ୟ ଭିତରେ ତୁମ ସାହିତ୍ୟ, ଆମ ସାହିତ୍ୟ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ କୋଶଲୀ ସାହିତ୍ୟ। ଏକ ଅନୁରୂପ ପାରସ୍ପରିକତାକୁ ଅନୁରୂପ ଡାଏଲଗ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ସାହାଯ୍ୟରେ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବା ତଥା ତାହାକୁ ସଂପୃକ୍ତ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ କରିପାରିବା, ଆମ ସାହିତ୍ୟର, ତୁମ ସାହିତ୍ୟର ଓ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରାୟ ସର୍ବପ୍ରାସଙ୍ଗିକ କାର୍ଯ୍ୟ।

❑❑

ସାଧୁତା

କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ରଙ୍ଗର ବସ୍ତ୍ରଟାଏ ତୁମେ ନିଜର ଅଙ୍ଗରେ ବେଢ଼ାଇଦେଇ ପାରିଲେ ତୁମକୁ ଲୋକେ ଜଣେ ସାଧୁ ବୋଲି କହିବେ, ଏଇଟି ବସ୍ତୁତଃ ଖୁବ୍ କଉତୁକିଆ କଥାଟିଏ ନୁହେଁ କି ? ସାଧୁ ଅସାଧୁ ତୁମେ ଯାହା ସତକୁ ସତ ହୋଇଥାଅ ପଛକେ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସାଧୁ ବୋଲି ଚିହ୍ନିବାର ବସ୍ତ୍ରଟିଏ ପିନ୍ଧିଥିବା କେହି ଗର୍ହିତ କ'ଣ ଗୋଟାଏ କରି ପକାଇଲେ ଲୋକେ କେଡ଼େ ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ ଭାବରେ ଜଣେ ସାଧୁ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସିଏ ତଥାପି ଏଭଳି ଗର୍ହିତ କଲେ ବୋଲି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ନପଡ଼ନ୍ତି ! ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡୁଥିବା ସେହି ଲୋକମାନେ ସ୍ୱୟଂ ସାଧୁ ବୋଲି ଯେ ଏହିପରି ବିସ୍ମୟର ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ସେମାନେ ସବୁଦିନ ପରି ଯାହା ସେଇତା ହିଁ ଅବଶ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି, ତଥାପି ବିସ୍ମିତ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଚିହିଙ୍କି ଉଠନ୍ତି । ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ବସ୍ତ୍ର ଧାରଣ କରିଥିବାରୁ ସେମାନେ ତୁଚ୍ଛା ସେହି ବସ୍ତ୍ରଟାକୁ ହିଁ ସାଧୁତ୍ୱର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି କି ? ବାବୁ ତୁମେ ଯାହା ହୁଅ କିମ୍ବା ଯାହାକିଛି କର ପଛକେ, ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଗ ନଦେଖି ତୁମେ ପରିଧାନ କରିଥିବା ବସ୍ତ୍ରରୁ ହିଁ ତୁମକୁ ଦେଖିବୁ ଏବଂ ତେଣୁ, ତୁମେ ସେହି ବସ୍ତ୍ରଟିକୁ ପରିଧାନ କରିଛ ବୋଲି ଆମେ ତୁମକୁ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ସବାଆଗ ଚିହ୍ନିବୁ । ଏଇଟି ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତରେ ଆଦୌ କମ୍ କଉତୁକିଆ କଥା ନୁହେଁ ।

ତଥାପି, ମନୁଷ୍ୟ-ପରଖର ଏଭଳି ଏହି ସୂତ୍ରଟିକୁ ସର୍ବଥା ଓ ସର୍ବତ୍ର ସେହି ସାଧୁମାନଙ୍କର ବର୍ଗଟି ହିଁ ବାହାର କରିଥିବ । ଏକଥାଟିକୁ କଦାପି ଗୋଟିଏ ଆକସ୍ମିକ ଘଟଣା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ ଯେ, ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏବଂ ସର୍ବକାଳେ ସାଧୁ-ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ହିଁ ଆପଣାର ଯୂଥଟିକୁ ଏକ ବିଶେଷ ସନ୍ତକ ଦ୍ୱାରା ଚିହ୍ନାଇ ରଖିବାଲାଗି ପ୍ରାୟ ସବାଆଗ ମନୋନିବେଶ କରିଛନ୍ତି । ଇଉରୋପରେ ଯାହା, ଆମ ନିଜ ଗୁମ୍ଫା ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ସେଇଆ । କେବଳ ଅଙ୍ଗଉପରର କପଡ଼ାକୁ ନୁହେଁ, ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଚିତା, ପଇତା, କେଶ ତଥା ଆହୁରି କେତେ କ'ଣକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରି ଦିଆଯାଇଛି । ଏବଂ, ତୁମ ଆମ ସଂସାରସାଧାରଣ ମାନଙ୍କ ସକାଶେ ମୁଖ୍ୟତଃ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ବୋଲି ଜାଣିବାର ଉପାୟ ହୋଇ ରହିଛି । ବାହାରର ଚିହ୍ନଟମାନେ କେବଳ ଧୋକା ହିଁ ଦେବେ ଓ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଧୋକା ଭିତରେ ଭରମାଇ ରଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସ୍ୱୟଂ ସେହି ପଥଚାରୀଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଧୋକା ଭିତରେ ପକାଇ ରଖିବେ ବୋଲି ସ୍ଥଳବିଶେଷରେ କେତେମନ୍ତେ ସତର୍କ କରିଦିଆ

ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତେଣେ ସଂପୃକ୍ତ କେହିହେଲେ ସେତେ ମନ ମୋଟେ ଦେଇନାହାନ୍ତି । ସାଧୁ ହେବା ଅପେକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟତଃ ସାଧୁ ସଦୃଶ ଦିଶିବା ଉପରେ ବେଶୀ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ 'ସାଧୁ ଭାଷା' ବୋଲି କଥାଟିଏ ଖୁବ୍ ଚଳି ଆସିଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଚଳୁଛି । ବଙ୍ଗଳାଭାଷା ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସାଧୁଭାଷା ଅର୍ଥାତ୍ ସାଧୁମାନଙ୍କର ଭାଷା । ସମ୍ଭବତଃ ଅହମିୟା ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଳନଟି ରହି ଆସିଥିବ । ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାକୁ ଗୀର୍ବାଣ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱର୍ଗର ଭାଷା ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଶିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ଭାଷା କହିଲେ ଏକଦା ସେହି ସଂସ୍କୃତକୁ ପ୍ରାୟ ସର୍ବଜନସମ୍ମତ ଭାବରେ ବୁଝାଉଥିଲା ବୋଲି ବେଶ୍ ଅନୁମାନ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ସଂସ୍କୃତର ଚଳଣି ଭିତରେ ସେହି ଭାଷାଟିକୁ କୌଣସି ଅବକାଶରେ ସାଧୁ-ଭାଷା ବୋଲି ଚିହ୍ନିତ କରି ଦିଆଯାଇ ଥିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମୁଁ କେବେ ପାଇନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆରେ ସାଧୁ-ଭାଷା କହିଲେ ଲିଖିତ ଏପରି ଏକ କିସମର ଭାଷା ବୋଲି ବୁଝିବାକୁ ହେବ, ଯେଉଁଟିରେ କି ତତ୍ସମ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ସର୍ବାଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଥିଲା । ଦେଶଜ ଶବ୍ଦମାନେ ପ୍ରାୟ ନଥିଲେ । ତାହାକୁ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଯଥାସମ୍ଭବ କଥିତ ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ସାହିତ୍ୟରେ ସର୍ବଦା ସାଧୁଭାଷା ହିଁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ବିଧେୟ ବୋଲି ଆମ ପିଲାଦିନର ସାହିତ୍ୟଶିକ୍ଷକମାନେ ଆମକୁ ପରାମର୍ଶ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ । ସେକାଳେ ଉଚ୍ଚବର୍ଗର ପିଲାଏ ହିଁ ପ୍ରାୟ ସକଳ ଔପଚାରିକ ଅଧ୍ୟୟନର ସୁଯୋଗ ପାଉଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ ସାଧୁଭାଷା ଯାବତୀୟ ଅଧ୍ୟୟନରେ ବି ମାଧ୍ୟମ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଯିଏ ଖାସ୍ ସାଧୁଭାଷାର ବ୍ୟବହାର କରୁଛି, ଥାକ ଥାକ ଅର୍ଥାତ୍ ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ହୋଇ ବନି ରହିଥିବା ଏକ ବିଶେଷ ଭାବରେ କିମାକାର ସମାଜରେ ସାଧୁ ଭାଷାରେ କାରବାର ହେଉଥିବା ସେହି ବିଶେଷ ସମୂହଟି ଅନେକ ସମୟରେ ସେହି କାରଣରୁ ଆପଣାକୁ ସାଧୁ ବୋଲି ଧରି ନେଇଥାଏ କି ? ଆମ ଆଖିମାନେ ନିତି ଦେଖୁଥିବା ଚତୁଷ୍ପାର୍ଶ୍ୱର ଏହି ସମାଜରେ ସେହି ବିଶେଷମାନଙ୍କ ପାଖରେ ହିଁ ଅଧିକ ବିତ୍ତ, ଅଧିକ ସୁଯୋଗ, ଅଧିକ କ୍ଷମତା; ଅଧିକ ପାଠୁଆ ସେହିମାନେ, ଏବଂ, ଅଧିକ ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ ଯେ ତୁମେ ଖାସ୍ ସେହି କାରଣରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ତାହାରି ବଳରେ ଯେ ଅଧିକ ସାଧୁ ଅବଶ୍ୟେ ହେବ ଏବଂ ଦେଶବାସୀ ତୁମକୁ ଅଧିକ ସମର୍ଥ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ ମାନି ନେଉଥିବେ, – ଆମ ଏକାଳର ଅଳ୍ପସମର୍ଥ ଅଥଚ ଅଧିକ ସହଜ ବହୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ସେହିପରି ଗୋଟାଏ ଭ୍ରାନ୍ତି ବହୁତ ନିର୍ଘାତିଆ କରି ଘାରି ରହିଛି କି ? ଅଥବା, ସାଧୁତା କହିଲେ ତଥାପି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ଅନ୍ୟ କଥାକୁ ବୁଝାଉଛି ଏବଂ ଖାଲି

ଆମର ଏହି ଗୋଟିଏ ଦେଶରେ ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀ ତମାମ ହିଁ ପ୍ରକୃତ ସାଧୁମାନଙ୍କ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା ରହିଛି ?

ଆମ ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ଯେତେ ଯିଏ ମହାମନା, ଦ୍ରଷ୍ଟା ତଥା ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିଛି ତଥା ଘଟୁଛି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏକଦା ଏହି ପୃଥିବୀର ହିଁ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପରିବାରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ଏହି ପୃଥିବୀ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଜନନୀର ଲାଳନପାଳନ ଦେଇ ପୁଷ୍ଟ କରିଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ଆଖିମାନ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛି, ସାଧାରଣରୁ ଅସାଧାରଣ ହେବାରେ ସେଇ ଅସଲ ଧାତ୍ରୀର ଭୂମିକାଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ସେମାନେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଗୁରୁ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ପ୍ରେରଣାର ଭଳି ଭଳି ଥଳ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ତା'ପରେ କ'ଣ କେଉଁଠି ବିଡ଼ମ୍ବନାରେ ପଡ଼ିଯାଇ ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ନିଜର ବିଶେଷ ବାରତାଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଆକାର ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସତକୁ ସତ ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ଏକାଧିକ ପ୍ରକାରେ ଅସାଧୁ ହେବାର ପ୍ରଶ୍ରୟ ମିଳି ଯାଇଛି । ଭାରି ରହସ୍ୟ ପରି ମନେହୁଏ ଯେ, ଜଣେ ଗୁରୁ ବେଢ଼ାଟିଏ ବୁଲାଇ ଏବଂ ଆପଣାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭେକ ତଥା ବାହ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶେଷ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ନିଜ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ପ୍ରଚାର କରି ବାହାରିଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସତେଅବା କୌଣସି ବିଶେଷ ଆକର୍ଷଣ ପାଇ ଅନୁଗାମୀମାନେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ପଲଟି ଭିତରେ ଠୁଳ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଅସଲ ଅଧ୍ୟାତ୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପୃଥିବୀରେ ଯେତେ ପ୍ରୟାସ ହୋଇନାହିଁ, ଏହି ଖାସ୍ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗତ ହୋ' ହୋ' ଉତ୍ସାହ ଭିତରକୁ ଆସି ସାମିଲ ହୋଇଯିବା ସକାଶେ ଲୋକମାନେ ଅଧିକତର ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ମନେ ହୋଇଥାଏ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ତଥା ଅସଲ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ସର୍ବାଗ୍ର ମହତ୍ତ୍ୱ ନଦେଇ ଗୁରୁ ଓ ତାଙ୍କର ସେନାପତିମାନେ ଅସାଧୁ ହୋଇ ଯେତେବେଳେ ଅଲଗା ଖୁଆଡ଼ଟିଏ ତିଆରି କରିବାରେ ସତେଅବା ଅଧିକ ଆନନ୍ଦ ପାଆନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ପୃଥିବୀର ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅସାଧୁତାଗୁଡ଼ାକୁ ଜାଗୃତ ହୋଇ ଆସିବାରେ ହିଁ ସହାୟତା କରିଥାନ୍ତି କି ? ସେଇଥିପାଇଁ ସେତେବେଳେ ପ୍ରକୃତ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକ ଭୁଲି ହୋଇଯାଏ, ଈଶ୍ୱରକଳ୍ପନା ମାନଙ୍କରେ ଏକାଧିକ ବିକୃତି ପଶିଯାଏ, - ପୃଥିବୀଟା ଭାରି ବିଗିଡ଼ିଯାଏ ।

ସେତେବେଳେ ମୂଳ ଭାଗବତ ବୃତ୍ତିମାନେ କ୍ରମଶଃ ଗୌଣ ହୋଇ ଆସନ୍ତି ଏବଂ ଏଣେ ନିୟମପାଳନଟା ପ୍ରାୟ ସବୁକିଛି ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ । ସତେଅବା ଗୁରୁ ଓ ଶିଷ୍ୟ ଦୁଇପକ୍ଷ ହିଁ ବେଶ୍ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଯାଏ । ଆମର ଏହି କଳିଯୁଗଟାରେ ଏତିକି ସାର ଓ ଏତିକି ସବୁ ବୋଲି କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବୁଝାଇ

ଦିଆଯାଏ । ସମ୍ପ୍ରଦାୟଟାରେ ମଧ୍ୟ ଥାକ ଥାକ ତଥା ଉଚ୍ଚ ନୀଚଗୁଡ଼ିକର ଭିଆଣ ହୁଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଦୂରତା ବୃଦ୍ଧି ପାଏ । ଆମ ଭିତରର ଅସଲ ଅନ୍ତର୍ବ୍ୟାକୁଳତାଟି ତ ଆମକୁ ପରସ୍ପରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କରାଇ ଆଣୁଥାନ୍ତା, ଅସାଧୁତା ନିୟାମକ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଦୂରତାମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ମାୟା ହୁଏ । ଜଗତଯାକର ସବୁଯାକ ଧର୍ମ ଜଣେ ଜଣେ ଲୋକହିତକାରୀ ଦ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କର ଜୀବନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି କାଳକ୍ରମେ ଏପରି ବହୁ ବିବଦମାନ ଖଣ୍ଡ ତଥା ଶାଖାରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଗଲା, ଆପେ ଏହି ନିୟମସର୍ବସ୍ୱତାର ଅସାଧୁତା ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ନଆସି ପାରିଲେ ଆମକୁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୁଏତ କୌଣସି ଥଳ କୂଳ ହିଁ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ମୂଳ ଲୋଡ଼ିବାଟିରେ ଅସାଧୁତା ପଶିଗଲେ, ସେମାନଙ୍କର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଜୀବନ, ରାଜନୀତି, ସମାଜଭାବନା, - ଏହି ସବୁଗୁଡ଼ିକରେ ଯେ ଅସାଧୁତା ଆସି ପଶିଯାଏ, ସାଂପ୍ରତିକ ସକଳ ସମ୍ବନ୍ଧର କ୍ଷେତ୍ର ଆମ ଲାଗି ତାହାରି ପ୍ରତିପାଦନ କରି ଦେଉନାହାନ୍ତି କି ?

ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମଙ୍ଗଳକଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ଆମେ ନିଜ ପାଖରେ କେବେହେଲେ ଅସାଧୁ ହେବାନାହିଁ । ବହୁ ତାତ୍କାଳିକ ଅଭିସନ୍ଧିରେ ପଡ଼ି ନିଜକୁ ମୋଟେ ଧୋକା ଦେବା ନାହିଁ । ନିଜ ଭିତରେ ଛାଟଟାଏ ଧରି ନିଜ ପଛରେ କେବେହେଲେ ଧାଇଁବାକୁ ମନ କରିବାନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ, ପୋଲିସ୍ ହୋଇ ନିଜ ଭିତରର ଚୋରକୁ ଧରିବା ଭଳି ଆଦୌ କୌଣସି ଅଭିନୟ ମଧ୍ୟ କରିବାନାହିଁ । ଆପଣା ପାଖରେ ସାଧୁ ହେବା, ମିତ୍ରଟିଏ ହୋଇ ରହିବା, ସ୍ନେହଶୀଳା ଜନନୀଟିଏ ହୋଇ ରହିବା । କୌଣସି ପ୍ରକାର ଗ୍ଲାନି ଦ୍ୱାରା ନିଜକୁ ସଂକ୍ରମିତ କରିବାକୁ ମନ କରିବାନାହିଁ । ମୁଁ ସତକୁ ସତ ଯାହା, ତାହାକୁ ହିଁ ଦେଖିପାରିବା ନିମନ୍ତେ ସର୍ବଦା ଯେଉଁ ଅପ୍ରତିହତ ସହାନୁଭୂତିଟି ଆମର ଅସଲ ଆଖିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହିବା ଉଚିତ, ଆମେ ସେହି ସହାନୁଭୂତିର ଭାଜନ ହେବା । ତେବେ ଯାଇ ନିଜ କେନ୍ଦ୍ରଟିର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇବା ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରଟିର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇଗଲେ ପରିଧିଗୁଡ଼ିକୁ ବଞ୍ଚିବାରେ ଆଉ କୌଣସି ଅସାଧୁତାର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ଆଦୌ ପଡ଼ିବନାହିଁ । ସେହି କେନ୍ଦ୍ରଟି ହେଉଛି ମୋ' ଭିତରେ ରହିଥିବା ମୋ' ପରମବନ୍ଧୁଙ୍କର ଆସ୍ଥାନ । ବୃହତ୍ତର ଜଗତ ଆଡ଼କୁ ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ସେତୁ ସେହିଠାରୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ତେବେଯାଇ ଜଗତ ସହିତ ମୁଁ ଏକ ନୂତନ ପରିଚୟରେ ବଳୀୟାର ହୋଇ ପାରିବି । ପୃଥିବୀର ବହୁତ ପ୍ରୟୋଜନରେ ଲାଗିପାରିବି । ପୃଥିବୀରେ ଅସାଧୁମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅତ୍ୟଧିକ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ମୋତେ ଆଉ ତେଣିକି କେବେହେଲେ ନିରାଶ ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିବନାହିଁ ।

ଦଦ

ସାଧନା

ଏକାନ୍ତବାଦୀ ବିଶେଷମାର୍ଗୀମାନେ କାଳକ୍ରମେ ସାଧନା ଶବ୍ଦଟିକୁ ପ୍ରାୟ ଏଭଳି ଏକ ଘରୋଇ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ପରିଣତ କରି ପକାଇଛନ୍ତି ଯେ ଆମେ ସଂସାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଶବ୍ଦଟିକୁ ତୁଣ୍ଡକୁ ଆଣିବା ମାତ୍ରକେ ଯୋଗ-ସାଧନା, ତନ୍ତ୍ର-ସାଧନା, ଦେବୀ-ସାଧନା, କାୟା-ସାଧନା ତଥା ସେହି ଜାତୀୟ କେତୋଟି ବିଶେଷ ଅର୍ଥରେ ହିଁ ଯାହାକିଛି ବୁଝିପାରୁଛୁ । ସେହି ଗୋଛାଟା ଭିତରେ ପ୍ରେତ-ସାଧନା, ବୀରସାଧନା ଭଳି କେତୋଟି କଥା ମଧ୍ୟ ମିଶି ସମସ୍ତ ବ୍ୟାପାରଟିକୁ ହୁଏତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଅଧିକ ଅସ୍ପଷ୍ଟ କରି ପକାଇଛି । ବିଜ୍ଞାନର ଇତିହାସ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ସାଧନାର ଇତିହାସ; ଏଡ଼େବଡ଼ ପୃଥିବୀରେ ଏତେଦୂର ଭଳିକି ଭଳି ମଣିଷ କିପରି ତଥାପି ପରସ୍ପର ସହିତ ଏକ ଯଥାର୍ଥ ବୁଝାମଣା ଭିତରେ ବାସ କରିବେ, ଇତ୍ୟାଦି ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସାଧନାର ବିଷୟ । ଜଣେ ଠିକ୍ ଗୁରୁ ପାଇଛି ବୋଲି ତାଙ୍କରି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତାବିତ କେତେଟା ବହି ଅଥବା ବୋଲକୁ ମାନି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ସେତିକିରେ ରହିଯିବା ଅପେକ୍ଷା ନିରନ୍ତର କୌଣସି ନା କୌଣସି ବୃହତ୍ତର ନିମନ୍ତେ ନାନା ପରୀକ୍ଷାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିବା ଓ ତଥାପି ନିଜର ଗତିଶୀଳତାକୁ ଅବ୍ୟାହତ ରଖିଥିବାରେ ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ହୁଏତ ଅଧିକ ସାଧନା ନିହିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । କାହିଁକି କହି ନହେବ ଯେ ଅସଲ ସାଧନା ହେଉଛି କମ୍ କୋଳାହଳ କରୁଥିବା ସାଧନା, – ହୁଏତ ବାହାରର ଭେକ ତଥା ସନ୍ତକଗୁଡ଼ାକ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ମିଛ ପ୍ରତୀତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୟାସ ନକରୁଥିବା ସାଧନା । ଯେକୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରର ସାଧନା । ସେହି ସାଧନା ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀ କାଳେ କାଳେ ଅଧିକ ଉପକୃତ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ଭଗବାନ ସେଇଟି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସର୍ବଦା ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକ ଖୁସୀ ହୋଇଥିବେ ।

ଯାବତୀୟ ସାଧନାରେ ତଦନୁରୂପ ଈପ୍ସିତ ଏକ ସିଦ୍ଧି ରହିବ ହିଁ ରହିବ । ଆମେ ସ୍ୱସାଧନାର କ୍ରମରେ ଗାର ପରେ ଗାର ଉଠି ଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତଥାକଥିତ ସିଦ୍ଧିର ଗାରଗୁଡ଼ିକ ଘୁଞ୍ଚି ଯାଉଥିବାକୁ କଦାପି ଏକ ମୃଗତୃଷ୍ଣାର ନାଟକ ସହିତ ତୁଳନା କରି ପାରିବାନାହିଁ । କେବଳ ଏତିକିମାତ୍ର ସ୍ମରଣରେ ରଖିଥିବା ଯେ ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବବିଧ ସାଧନାର କାହାଣୀରେ କେବଳ ସାଧନା ହେଉଛି ଆମର, ସିଦ୍ଧିମାନେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର, ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗବାନଙ୍କର । ଆମ ପୃଥ୍ୱୀ-ଅତୀତର ଇତିହାସରେ ଯେପରି ଚିରକାଳ ହିଁ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ହିଁ ସାଧନା କରି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ହିଁ ଆମର ସେହି ସାଧନାଲବ୍ଧ ସିଦ୍ଧିଚୟ ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୋଇଛି, ହେଉଛି – ଏହାହିଁ ରୀତି, ଏହାହିଁ ଧର୍ମ । ଏହାହିଁ ଉଚିତ ।

ମୋକ୍ଷ ନିମନ୍ତେ ସାଧନା, ଏହା ହେଉଛି ପ୍ରକୃତରେ କାଳକାଳର କଥା । ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ଏକ ବିଶେଷ ବୈରାଗୀବର୍ଗ କେତେ କେତେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ଓ କେତେ କେତେ ଛଳରେ ସେହି କଥାଟିକୁ କହି ଆସିଛନ୍ତି । କୌଣସି ପ୍ରଥମ ଉନ୍ମାଦନାରେ ସଂସାର ତ୍ୟାଗ କରି ଚାଲିଯିବା ପରେ ସତେଅବା ଏଭଳି କଲି ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ କୌଣସି ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ କରୁଥିବା ପରି ସେମାନେ ସଂସାରର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସଂସାର ପ୍ରତି ବିମୁଖ କରି ପକାଇବାକୁ ମନ କରିଛନ୍ତି । ସାଧନା ସଂସାରରୁ ଫିଟି ପଳାଇଯିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ । ସାଧନା ହେଉଛି ନିଜ ଜୀବନର ଯଥାର୍ଥ ଉଦୟଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ବିମୋଚନଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି, ଆତ୍ମ-ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଗି: ସତତ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତାର ଭାଜନ ହୋଇପାରିବା ସକାଶେ ଆପଣାର ଆସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ିକୁ ଜୀବନ୍ତ କରି ରଖିପାରିବା ପାଇଁ । ଅସଲ ସାଧନା ବୁଢ଼ା ନହେବାର ସାଧନା, – ମୋଟେ କେବେହେଲେ ମଧ୍ୟ ଥକି ନପଡ଼ିବାର ସାଧନା, ପୂର୍ଣ୍ଣସମର୍ପିତ ଏକ ନିମିତ୍ତରୂପେ କ୍ରମପରିଣତ ହୋଇ ଆସୁଥିବାର ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଗୁରୁ-ଶିଷ୍ୟ ପରମ୍ପରା ନାମକ ସେହି ନିତାନ୍ତ ସ୍ଥୂଳଟା ଭିତରେ ପଶିଯାଇ ପୁରୁଣା ପ୍ରକୋପଗୁଡ଼ିକର ମୋହଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟବଧାନମାନଙ୍କୁ ବିବିଧ କୌଶଳରେ ପ୍ରାୟ ଜାଣିଶୁଣି ଅନେକେ ଯାବୁଡ଼ି ଧରିଛନ୍ତି ଓ ଯାହାଫଳରେ ବହୁ ବିଡ଼ମ୍ବନାକୁ ସାଧନାମାର୍ଗର ରୀତି ବୋଲି ଭ୍ରମ କରାଯାଇଛି, ସମର୍ପିତ ନିମିତ୍ତମାନେ ହିଁ ଆମକୁ ତାହାମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ଆସିବାର ବାଟଟିକୁ ବତାଇ ଦେଇ ପାରିବେ । ସମର୍ପିତ ଗୁରୁ ତା'ର ଭରସା ଭିତରେ ରହି ଉଚିତ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ଅର୍ଜନ କରୁଥିବା ଶିଷ୍ୟଟିକୁ କଦାପି ଗିଳି ପକାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବନାହିଁ ଅଥବା ଜଣେ ସମର୍ପିତ ଶିଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁର ପାଦଗୁଡ଼ିକ ଖସିଯିବାର କୌଣସି ଦୁଷ୍ଟ ସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟ ହେବାଭଳି ଗୁରୁପାଖରେ ନିଜ ଅକିଞ୍ଚନତା ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ମୋଟେ ଉତ୍ସାହୀ ହେବନାହିଁ । ଏକ ଅଭିନବ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କସୂତ୍ର ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ଯାବତୀୟ ସାଧନାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ପାରସ୍ପରିକତାଟି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଆସିବ, ତାହାହିଁ ସଂପୃକ୍ତ ସକଳ ପକ୍ଷକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣତର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଆଡ଼କୁ ବାଟ ଦେଖାଇ ନେଇ ଯାଉଥିବ ।

□□

ସମାନତା : ସ୍ୱାଧୀନତା : ଭ୍ରାତୃତ୍ୱ

ଏହି ତିନୋଟିଯାକ ଶବ୍ଦ କେବଳ ଆମ ଭାଷାରେ ଥିବା ତିନୋଟି ଶବ୍ଦମାତ୍ର ନୁହନ୍ତି, ଏମାନେ ପୃଥିବୀସାରା ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ତିନୋଟି ବିଶେଷ ଅର୍ଥକୁ ବହନ କରୁଥିବା ତିନୋଟି ଶବ୍ଦ । ଦୁଇଶହ ବର୍ଷତଳେ ମନୁଷ୍ୟର ଭାଗ୍ୟ-ଇତିହାସକୁ ଏକ ବିଶେଷ ବେଗ ତଥା ଉଦ୍‌ବେଳନ ଆଣି ଦେଇଥିବା ତିନୋଟି ଶବ୍ଦ । ସମୀକ୍ଷକମାନେ କହନ୍ତି, ଏହି ତିନୋଟିଯାକ ଶବ୍ଦ ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବର ପତାକାରେ ଏକ ବିଶେଷ ସ୍ୱପ୍ନର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱଚିତ୍ତକୁ କେତେ ନା କେତେ ଆତ୍ମବଳ ଆଣି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ସଂଘଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଯେ ନିୟତିଗୁଡ଼ିକୁ ଭବିଷ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏକ ଅନ୍ୟ ମୋଡ଼ ଦେଇ ହେବ, ସେହି ବିଶ୍ୱାସଟିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଇଥିଲେ । ସେହି ବିଶ୍ୱାସର ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ଇପ୍ସିତରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଚାଲିଥିବା ସହେ ଯେଉଁ ଯୁଦ୍ଧ ଏବଂ ତାହାର ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଆଉ ଯାବତୀୟ କ୍ରିୟାଶୀଳତା, – ତାହା ଏବେ ମଧ୍ୟ ସରିନାହିଁ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଯେ, ତାହା କେବେହେଲେ ସରିବ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀଯାକ ମଣିଷଙ୍କର ଆଲୋକପିପାସାକୁ ନୂଆ ନୂଆ ସଞ୍ଚାରପଥ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିବ, ଉଦୟପଥ ଗୁଡ଼ିକର ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରାଇବାରେ ଲାଗିଥିବ ।

ମୂଳ ଫରାସୀ ସ୍ଲୋଗାନ୍‌ଟି ଅନୁସାରେ ସେଥିରେ ସବାପ୍ରଥମେ ହେଉଛି ସ୍ୱାଧୀନତା, – liberty, ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବକାଳୀନ ଅର୍ଥସନ୍ଦର୍ଭରେ ଶାସନତନ୍ତ୍ରରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ । ରାଜତନ୍ତ୍ରରୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବା ଲୋକତନ୍ତ୍ର । ଏକଦା ତ ବିଶ୍ୱାସ କରାଇ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା ଯେ, ସ୍ୱୟଂ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର ବରାଦ ଅନୁସାରେ ହିଁ ପ୍ରଜାପାଳନର ପ୍ରୟୋଜନ ହେତୁ ପୃଥିବୀରେ ରାଜାମାନେ ରହିଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଶାସନମାର୍ଗର ବ୍ୟାଖ୍ୟାକାରୀମାନେ ଅତୀତର ସେହି ସୁବର୍ଣ୍ଣଯୁଗ ମାନଙ୍କରେ ମନୁଷ୍ୟବର୍ଗଙ୍କର ଶାସନ ବିଷୟରେ କେତେ ନା କେତେ ବୁଦ୍ଧିଘୋର ଚିନ୍ତାମାନ କରି ଯାଇଛନ୍ତି ତଥା ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ କେତେ କେତେ ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟର ନକ୍‌ସାମାନ ଆଙ୍କି ପକାଇଛନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ସାଧାରଣ ମଣିଷଗୁଡ଼ାକ ଯେ ଦିନେ କୌଣସି କାଳରେ ଆପେ ନିଜର ଶାସନ କରିପାରିବେ, ସେମାନେ ତାହାର କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ କରି ପାରିନଥିବେ । ରାଜନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ କ'ଣ ପାଇଁ ଜାଣି ଜାଣି ନିର୍ବୋଧ ହୋଇ ତେଣେ ଚିନ୍ତା କରିଥାଆନ୍ତେ ! ତଥାପି ଏକତନ୍ତ୍ର ଟଳିଯାଇ ପାରିଲା । ଏହି ପୃଥିବୀନାମକ ବାସ୍ତବାନୁଭବର କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ସତେଅବା କେତେ କେତେ ସଂଘାତର ମାଧ୍ୟମରେ ବହୁ ପରୀକ୍ଷା ତଥା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ କ୍ରମପୋଖତ ହେଲେ । ତାହାରି ଆବଡ଼ାଖାବଡ଼ା କାହାଣୀଟି ହେଉଛି ରାଜତନ୍ତ୍ରରୁ

ଜନରାଜ୍ୟତନ୍ତ୍ର ଯାଏ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀଟିକୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ନେବାର କାହାଣୀ, – ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ ରାଜନୀତିକ କାହାଣୀ, – ସତ୍ତାବଦଳର କାହାଣୀ । ତଥାପି ଏହି ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ରାଜା ରହିଛନ୍ତି ! ଅବଶ୍ୟ, ଯେଉଁସବୁ ଦେଶରେ ସେମାନେ ରହିଛନ୍ତି, ଅଧିକତର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ସେମାନେ ଲୋକସଂବିଧାନର ସେହି ସଦୃଶ ଏକ ବରାଦ ଅନୁସାରେ ରହିଛନ୍ତି; ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ମାରକପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ରହିଛନ୍ତି । ପ୍ରଜାମାନେ ହିଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରୁଛନ୍ତି, ରାଜା ସେଥିରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, ସେହି ସମୟର ରାଜତନ୍ତ୍ର କେତେଟା ଥାନରେ ତଥାପି ରହିଛି । ନଅର ରହିଛି । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ସମ୍ମତିକ୍ଷେତ୍ରରେ ନଅରଟା ପାଇଁ ହୁଏତ ମୋଟେ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ, ତଥାପି କେଉଁଠି ଅସଲ ପରିବର୍ତ୍ତନକାମୀ ଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଡ଼ହାତ ଛନ୍ଦି ରଖିଦିଆ ଯାଇଛି ହୁଏତ, ତେଣୁ ରତି ପାହୁନାହିଁ, କାଳ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ।

ରାଜନୀତି କେବଳ ରାଜନୀତି ହୋଇ କେଉଁ କାଳେ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ରାଜତନ୍ତ୍ର ଥିଲା, କାରଣ ରାଜାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଅନୁସାରେ ହିଁ ଶାସନ ଚାଲୁଥିଲା । ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ବାଟ ଓଗାଳି ବସିଥିଲେ । ଏବଂ, ତାହାରି ବିରୋଧରେ ବହୁଜନ-ପକ୍ଷର ଉଦୟବାସନାମାନ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ସମାନତା ନାମକ ଦ୍ୱିତୀୟ ସତ୍ୟଟି ନିମନ୍ତେ ଥାନ ତିଆରି କରି ଆଣିଥିଲେ । ଆଗ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ଜର୍ଜରତାଗୁଡ଼ିକରୁ ମୁକୁଳି ଆସିବାର ସାମୂହିକ ଇଚ୍ଛାମାନେ ହିମ୍ମତ ପାଇବାରୁ ହିଁ ସମାନତା ଲାଗି ବଳ ଏବଂ ସାହସଗୁଡ଼ିକ ସଂଗଠିତ ହୋଇ ଆସି ପାରିଲେ । ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ବହୁ ସାଦୃଶ୍ୟ ରହିଛି ସିନା, ମାତ୍ର ପାର୍ଥକ୍ୟ ତଥାପି ରହିଛି ଏବଂ, ସେହି ପାର୍ଥକ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥୋଚିତ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସମୂହନାମକ ସଂସ୍ଥାନଟିକୁ ଗଢ଼ି ଆଣିବା, – ତାହାହିଁ ସୁସ୍ଥତା, ତାହା ହିଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ । ଗୁଣର ଆଦର ହେବ, ପ୍ରତିଭାର ଆଦର ହେବ, – ଗୁଣବିକାଶ ତଥା ପ୍ରତିଭାର ପରିପ୍ରକାଶ-ପଥରେ କୌଣସି ବାଧା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ତୁଚ୍ଛା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭଳି ନକଲଟାଏ ହୋଇ ରହିବାଲାଗି ଆଦୌ ବାଧ୍ୟ କରିବନାହିଁ , କିନ୍ତୁ ସ୍ୱକୀୟ ବିଶେଷ ଉତ୍ତମତାଗୁଡ଼ିକୁ ସାକାର ହୋଇ ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ସର୍ବମୂଳ ଭିତ୍ତିଭୂମି ରୂପେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ତତଃ ସର୍ବନିମ୍ନ ସୁଯୋଗମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଥିବେ । ଅଳପଙ୍କୁ ଅଧିକ ସମର୍ଥ କରାଇବା ସକାଶେ ବାକୀ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବହୁ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିର ଫିସାଦ କରି ବଞ୍ଚିତ କରି କଦାପି ରଖା ଯିବନାହିଁ । ଏବଂ ସେଇଥିପାଇଁ ସମାନତା ନାମକ ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ଆସ୍ପୃହାଟିର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଛି । ଅସମାନମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା, – ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଘର ବୋଲି ପରିଚିତ ଏହି

ପୃଥିବୀର ଗୋଟିଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିନ୍ଦନୀୟ ବ୍ୟାଧି, ଯାହାକୁ କି ପ୍ରାୟ ଅଳପ ମଣିଷ ପ୍ରାୟ ଜାଣିଶୁଣି ସବୁକିଛିକୁ ଆପେ ଭୋଗ କରିବେ ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଏହି ଅନ୍ୟାୟଟିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ଚିରଞ୍ଜୀବୀ କରାଇ ରଖିବେ ବୋଲି ଧର୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଆଯାଇଛି । ପୃଥ୍ୱୀନାମକ ଆମର ଏହି ମନୁଷ୍ୟ – ମହାଖଣ୍ଡକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ବିବେକହୀନ କରି ରଖାଯାଇଛି । ନୀତିକ୍ଷେତ୍ରର ମାନବସଂହତି ଗୁଡ଼ିକୁ ମସ୍ତ ମସ୍ତ ଫାଙ୍କି ଦଆଯାଇଛି ।

ଖାଲି ରାଜନୀତି ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ କିଛି ନାହିଁ ଏବଂ ଖାଲି ଅର୍ଥନୀତି ପଛରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କିଛିହେଲେ ନାହିଁ । ରାଜନୀତି ପଛରେ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ଅର୍ଥନୀତି ପଛରେ ରାଜନୀତି ଯୋଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, ବହୁବିଧ ଅସମାନତା ତଥା ଉପେକ୍ଷାକୁ ସାମୂହିକ ଜୀବନ-କାରବାର ମାନଙ୍କରେ ମୁଖ୍ୟ ମୀମାଂସକ ରୂପେ ଯୋଡ଼ି ରଖିଥିବା ସ୍ୱାର୍ଥୀ ପକ୍ଷଟି ସର୍ବଦା କ୍ଷମତାଗୁଡ଼ିକୁ ଦଖଲ କରି ରହି ଏହି ଉଭୟକୁ ହିଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଆପଣାର ବିଶେଷ ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ସାଧନରେ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ପୃଥିବୀରେ ଶାସନସ୍ତରୀୟ ଗଢ଼ଣଗୁଡ଼ିକ ରାଜତନ୍ତ୍ରରୁ ଏକ ଗଣତନ୍ତ୍ରୀୟ ଚେହେରାକୁ ବଦଳି ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ପୁରୁଣା ସ୍ୱାର୍ଥମାନେ ପୂର୍ବପରି ଜାରି ହୋଇ ରହୁଛନ୍ତି । ଏକ ସାମନ୍ତବାଦ ହିଁ ସର୍ବଜନଙ୍କର ନାନାଭାବେ ଆଲୋକନ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ରୋକି କରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ଏହି କୌଶଳଟି ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ କମ୍ ପରାକ୍ରମ ସହିତ ଆପଣାକୁ ନିୟାମକ କରି ରଖିଛି ? ଉପଲବ୍ଧ ସୁଯୋଗମାନେ ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ସପନ ହୋଇ ରହିଛି । ଅଶିକ୍ଷା, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ରୋଗ, ନିତିଦିନର ସ୍ୱାଭାବିକ ଶୈଳୀପ୍ରାୟ ହୋଇ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଭାଗ୍ୟକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଛି । ଅନାଟନ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ରହିଛି । ପ୍ରକୃତିର ପ୍ରକୋପଗୁଡ଼ିକ ପାଖରେ ସେମାନେ ନିତାନ୍ତ ଅସହାୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରଧାନତଃ ଅଳପ ବର୍ଗଟିରେ ଗେହ୍ଲା ହୋଇ ଏକ ରମଣସାମଗ୍ରୀରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ବିଜ୍ଞାନକୁ ଅସଲ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରୁ ବହୁଦୂର କରି ରଖାଯାଇଛି । ଏବଂ, ଶାସନଟା ନିତାନ୍ତ ଉଦାସୀନ ସାମନ୍ତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସ୍ୱାର୍ଥସାଧନରେ ପରିଚାରକ ହୋଇ ରହିଛି । ନିର୍ବାଚନମାନ ହୁଏତ ଖୁବ୍ ଜାକଜମକରେ ହେଉଛି, ମାତ୍ର ସାମୂହିକ ନିମ୍ନତମ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବିଧାନଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ତଳେ ରହିଥିବା ବହୁତଜନ କାର୍ଯ୍ୟତଃ କୌଣସି ଭରସା ରଖି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଉପରର ଥୋକେମାତ୍ର ଧୋବ ମଣିଷ ଏପରି କୁଶିକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସିଦ୍ଧ ବୀରବତ୍ ଆପଣାକୁ ସଚଳ କରି ରଖିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେଉଁ ଲୋକଭୂମିଟି ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି ଓ ଯାହାର ପଇସାରୁ ଉଚ୍ଚ ବେତନମାନ

ପାଉଛନ୍ତି, ସେହି ଭୂମିଟି ଠାରୁ ନାନାବିଧ ଦୂରତା ସୃଷ୍ଟି କରି ରହିଛନ୍ତି । ସତେଅବା ଏକ ନବ୍ୟ ଉପନିବେଶବାଦୀ ଆଦିମତାକୁ ଦୋରସ୍ତ କରି ରଖିବାରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇ ଲାଗି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହିଭଳି କେତେଟା ତଥାକଥିତ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଛାଞ୍ଚରେ ଏକନାୟକତ୍ୱଟା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ରୟ ପାଇପାରୁଛି, ସେନାଟା ହିଁ ପ୍ରାୟ ସର୍ବନିୟନ୍ତା ହୋଇ ରହିଛି ।

ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଥମ କାଳରେ ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ସର୍ବମାନବିକ ସାହସୀ ବିଶ୍ୱଚିତ୍ରଟିଏ ରହିଥିଲା । ପ୍ରାଥମିକ ସଫଳତାଗୁଡ଼ିକୁ ହାସଲ କରିବା ପରେ ବିପ୍ଳବୀ ବୃହତ୍‌ନେତାମାନେ ବହୁ ଖାସ୍ ସ୍ୱାର୍ଥବାସନା ଦ୍ୱାରା ବିଭାଜିତ ହୋଇ କ୍ରମେ ସତେଅବା ସ୍ଥବିର ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ଓ ଉକ୍ତ ଚିତ୍ରଟିକୁ ଆଉ ଆଗଭଳି ଦେଖି ପାରିଲେନାହିଁ । ବିପ୍ଳବୀମାନେ ତେଣିକି ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ହେଲେ, ନିଜ ଭିତରେ ନିତାନ୍ତ ଅବାନ୍ତର ଭାବରେ ବିଭାଜିତ ହେଲେ ଓ ରକ୍ତମୁଖା ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବାରୁ ଅପର ପକ୍ଷବାଦୀମାନେ ନିର୍ମୂଳ ହୋଇ ନଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ତିଷ୍ଠିରହିବା ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ ବୋଲି ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବୁଝି ଯାଇଥିବା ପରି ପରସ୍ପରକୁ ହତ୍ୟା ହିଁ କଲେ । ଏହିଭଳି ଏକ ଲଙ୍ଗଳା ନିର୍ମୂଳୀକରଣରୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅବଶେଷରେ ଯେଉଁମାନେ କ୍ଷମତାରେ ରହିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ଆଉ ମୂଳ ଅଭୀଷ୍ଟଟିଏ ପୂରଣ ନିମନ୍ତେ ବଳ ବି ନଥିଲା ଏବଂ ଲୋକପ୍ରତ୍ୟାଶା ଗୁଡ଼ିକୁ ଠକିବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ତେଣିକି ଜାତୀୟତାବାଦ କଥା କହିଲେ, – ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରିଦେଇ ପାରିଥିଲେ । ଏକ ସମାନ୍ତର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଆମକୁ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ ଏକ ନୂତନ ସମସମାଜ ଗଢ଼ିବା ଲାଗି ବ୍ରତ ନେଇଥିବା ରୁଷିଆରେ କମୁନିଷ୍ଟ ମାନଙ୍କର ଶାସନରୁ ମଧ୍ୟ ମିଳିଯାଉଛି । ନିଜର ସାହସ ତଥା ସଂକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରେ କେଡ଼େ କେଡ଼େ ଢ଼େଣାମାନ ଲଗାଇ ସେଠାରେ ସିଂହାସନରେ ଆସି ବସିଥିବା ବିପ୍ଳବୀ ଦଳଟି ସର୍ବହରାର ସାର୍ବଭୌମତ୍ୱ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ଉଦ୍ୟମଟିଏ ଆରମ୍ଭ କରୁ କରୁ ଅଚିରେ କେଉଁଠାରେ କ'ଣ ବାଉଳା ହୋଇଗଲା କେଜାଣି, ବିଚରା ରାଷ୍ଟ୍ରଟା କ୍ଷମାତସୀନ ଦଳଟା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଏକ ଏକନାୟକତ୍ୱକୁ ଦୋରସ୍ତ କରିବାର ମିହନ୍ତରେ ଲାଗି ଯାଇଥିଲା, ବହୁବିଧ ତ୍ରାସର ପ୍ରଶ୍ରୟ ବି ନେବାକୁ ଲାଗିଲା । ସମାଜବାଦର ଥାପନା ପାଇଁ ସତେଅବା ଗୋଟାପଣେ ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଗଲା । ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଜାତୀୟତାବାଦକୁ ଆଶ୍ରୟ କରାଗଲା; ସମଗ୍ର ଜଗତରୁ ଶୋଷଣ ତଥା ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଯାବତୀୟ ଅସମାନତାକୁ ଦୂର କରିବାର ନିଜର ସେହି ପ୍ରଥମ ଲକ୍ଷ୍ୟଟିକୁ ଗୌଣ କରିଦେଇ ରୁଷିଆକୁ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମହାନ୍ ଦେଶରୂପେ ଗଢ଼ିବା ଲାଗି ମନ ଦେଲା । ସମାଜବାଦର ସଖୀନାଚଟାର ଖୁବ୍

ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ପୃଥିବୀଯାକର ବାମପନ୍ଥୀ ଆସ୍ଥାହାଚୟଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭୂତାଇ ରଖିଥିଲା । ସ୍ୱୟଂ ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ବେଳକୁ ଯାଇ ସତକଥାଟି ଧରା ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା ।

ଅର୍ଥାତ୍, ସେହି ଅସଲ ନିଷ୍କର୍ଷଟି ହେଉଛି ଯେ, ସମାନତା ନାମକ ସେହି ଦ୍ୱିତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟଟି ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବା ସହିତ ଆଦୌ ଛାଏଁ ଛାଏଁ ହାସଲ ହୋଇ ଯାଏନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅନୁରୂପ ପୂର୍ଣ୍ଣସଚେତନ ନେତୃତ୍ୱ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ଭାରତବର୍ଷର ସଂବିଧାନରେ ବି ତ ସମାଜବାଦକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥିଲା । ଗଣତନ୍ତ୍ର ମାଧ୍ୟମ ହେବ ଏବଂ ସମାଜବାଦୀ ଲୋକନ୍ୟାୟଟି ହାତରେ ଯାବତୀୟ ମୀମାଂସାର ରଜ୍ଜୁଗୁଡ଼ିକୁ ଧରାଇ ଦିଆଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସଂହତିଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ମାଣ କରି ଆଣିବାରେ ହିଁ ସବାଆଗ ଧ୍ୟାନ ରହିଥିବ । ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱଟା ବାଉଳା ହୋଇଗଲା । ଏବେ ତ ଆଉ ସମାଜବାଦ ଅଥବା ସାର୍ବଜନୀନ ନ୍ୟାୟ ବିଷୟରେ ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ବି ପ୍ରାୟ ଶୁଣା ଯାଉନାହିଁ । ଏବେ ଏକାଠି ମନ୍ତ୍ରଣା କରି ଠିକ୍ କରିଥିବା ପରି ଖଳମାନେ ଜାତୀୟତାବାଦର କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଆମର ଏହି ମହାନ୍ ଦେଶର କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଅତୀତର ଗୁଣ ଗାଉଛନ୍ତି । ପୂଜ୍ୟ ପୂଜାର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଉଛନ୍ତି । ତେଣେ ଦେଶରେ ଅସହାୟତାମାନେ କୋଟି କୋଟି ମଣିଷଙ୍କୁ କାବୁ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ରାତି କେବେ ଅବଶ୍ୟ ପାହିବ ବୋଲି କେହି ସିଧା ହୋଇ ମୋଟେ କହୁନାହାନ୍ତି । ଅସମାନତାର ଦୂରୀକରଣ, ଦେଶର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଏକାଠି ସାମନାରେ ରଖି ଦେଶକୁ ନେଇ କିଛି ସତକୁ ସତ ବିଚାର, – ଏଇଟିକୁ ରାଜନୀତିକ ବିଚାରକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକାଧିକ ଅବକାଶରେ ସାମାଜିକ ବିକାଶ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ଏବଂ, ରାଜନୀତିକୁ, ବିଦ୍ୟାର୍ଜନକୁ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନକୁ ଯେଉଁମାନେ ନିତାନ୍ତ ହୃଦୟହୀନ ଭାବରେ ନିଜ କାରିଅର୍ ବନାଇବାର ଏକ ବୃତ୍ତିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଆଦୌ କୌଣସି ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବରେ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇ ପାରିବେନାହିଁ । ଏବଂ, ଯାବତୀୟ ସତ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ ଧର୍ମତଃ ବିଶେଷ କରି ସେହିମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ହିଁ ଖଡ୍ଗ ଉତ୍ତୋଳନ କରିବ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଜାତୀୟତାବାଦର ବହୁମଣ୍ଡନଯୁକ୍ତ ସ୍ଲୋଗାନ୍‌ଟା ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ଯଥେଷ୍ଟ ଗୋଳିଆ ପାଣି ଅବଶ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିବ । ସଂପ୍ରତି ଆମ ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରି ସାରିଲାଣି, ତଥାପି ସବୁଠାରେ ସମାନତାର ପାହାଚଟି ଉପରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ବହୁ ବିରୋଧର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡୁଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର ଠିକ୍ ମୋ'ରି ଭଳି ସମାନ ଅଧିକାରମାନ ରହିଛି, – ସାଧୁତା ସହିତ ଏତିକିମାତ୍ର ମଞ୍ଜସତ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବା, – ଏତିକି କ'ଣ କମ୍ କଥା ?

ସବାଶେଷ କଥାଟି ହେଉଛି ଭ୍ରାତୃତ୍ୱ । ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବର ଯେଉଁ ପୁରୋଧାମାନେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଏବଂ ସମାନତା ସହିତ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱକୁ ନେଇ ଯୋଡ଼ିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ବିବେକଟି ଭିତରେ ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ଏକ ତ୍ୱାତ୍କାଳିକ ନିଜ ବିପ୍ଳବଟିରେ ସାମିଲ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ସେମାନେ କେବଳ ଆପଣାର ତତ୍କାଳୀନ ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ଆମର ଏହି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଭାଗ୍ୟଟି ବିଷୟରେ ତଥାପି ଜାଗରୂକ ରହିଥିଲେ । ଯେପରି ଭାବରେ ଯେତେ ଯେଉଁଭଳି ପ୍ରସ୍ଥ ଦେଇ ଦେଖିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ସେତେବେଳେ ନୁହଁ, ଆମର ଏହି ଉପସ୍ଥିତ ପୃଥିବୀଟିରେ ମଧ୍ୟ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସର୍ବାଗ୍ର କାମ୍ୟରୂପେ ଅବସ୍ଥିତ ରହିଛନ୍ତି ତଥା ପୃଥିବୀ-ସଚେତନ ପୃଥିବୀର ଯେକୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ-ସମୂହକୁ ସମାନଭାବରେ ଆହ୍ୱାନ ଦେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ ସ୍ମରଣରେ ରହିବା ଉଚିତ ଯେ, ଭ୍ରାତୃତ୍ୱକୁ କୌଣସି ଅର୍ଥରେ ହିଁ ଆମେ କେବଳ ଏକ ରାଜନୀତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଅଙ୍ଗ ବୋଲି କହିପାରିବା ନାହିଁ । ଏବେ ତ ଅଧିକାଂଶ ଦେଶରେ ବାସ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରି ସାରିଲେଣି । ଅର୍ଥାତ୍, ନିଜ ଦେଶର ନେତାଗଣ ହିଁ ସରକାର ବନି ସେମାନଙ୍କ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି । ସମାନତା ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ବାହ୍ୟଭୂମି ଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମଶଃ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ସମ୍ବଳ ମହଜୁଦ ରହିଛି, ଜ୍ଞାନ ତଥା ବିଜ୍ଞାନର ସାଧନସରଞ୍ଜାମମାନେ କ୍ରମେ ଅଧିକ ସାର୍ବଜନୀନ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ନିତାନ୍ତ ତଳେ ରହିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ସଚଳ ଏବଂ ଚେତାଯୁକ୍ତ ହେଲେଣି, ନିଜର ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକର ଦାବୀ କଲେଣି । ପ୍ରତିବାଦର ଶିବିରଟି ମଧ୍ୟ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ କ୍ରମଗଠିତ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖି ଯୋଜନାମାନ ହେଲାଣି ତଥା ଯୋଗ୍ୟ ମଥାମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ ଉଚିତ ସମାଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଜି ବାହାରିଲେଣି । ମାତ୍ର, ସମାନତାଟା ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଗଲେ ଯେ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱର ଯଥାର୍ଥ ବୋଧଟି ବଳେ ବଳେ ଆସିଯିବ, ସେହି କଥାଟିକୁ କଦାପି ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କହି ହେବନାହିଁ । ଭାତୃତ୍ୱ ହେଉଛି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୋପାନର କଥା, – ଏକ ସଚେତନ ସଦିଚ୍ଛାର ବିଷୟ ।

ଯେତେ ଉଦାର ହେଲେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ଆପେ ଯୋଜନାମାନ ତିଆରି କରି ଭାତୃତ୍ୱ ଲାଗି ମୋଟେ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇ ପାରିବନାହିଁ । ହଁ, ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁକୂଳତା ଗୁଡ଼ିକ ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବହୁ ଭୂମିକା ଅବଶ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବ । ହଁ, କୃପାଶୀଳ କୌଣସି ଭଗବାନ୍ ମଧ୍ୟ କୃପା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ

ଭ୍ରାତୃତ୍ୱର ପାଶରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବାର ବରାଦମାନ କରିଦେଇ ପାରିବେନାହିଁ । କିମ୍ବା, ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ କୌଣସି ମହାଦରବାରରେ ପ୍ରସ୍ତାବଟିଏ ପାସ୍ ହୋଇଗଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଦିଗରେ ଆଦୌ ବିଶେଷ ଫଳ ମିଳିବନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମନ କଲେ ଯାଇ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱର ପଥଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେ । ସେମାନେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ହାସଲ କରି ସାରିଥିବେ, ସମାନତାର ପଥରେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରିଥିବେ, – କେହି ନିଜକୁ ବଞ୍ଚିତ ବା ପ୍ରତାରିତ ବୋଲି ଭାବୁନଥିବ, – ଏକ ପାରସ୍ପରିକତାର ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ନାନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେମାନଙ୍କୁ ସତକୁ ସତ ଯଥେଷ୍ଟ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବ, ଘୃଣା ନଥିବ, ନିଜ ନିଜ ପ୍ରତିମା ତଥା ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ମୋହ ମଧ୍ୟ ନଥିବ । ତେବେଯାଇ ଭାତୃତ୍ୱ ନିମନ୍ତେ ଏକ ପ୍ରକୃତ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକଶିତ ହୋଇ ଆସିବ । ଏବଂ, ନିତାନ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ରଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ତରରୁ ହିଁ ଯାବତୀୟ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱକୁ ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରୟୋଗମାନ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ସେଇଥିରୁ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଆସିବ ଏବଂ ସେହି ପ୍ରତ୍ୟୟ ବୃଦ୍ଧିଲାଭ କରି ପାରିବ । ସାନ ସାନ ମେଳମାନେ ହିଁ ଏକ ଆରେକ ଆବିଷ୍କାର କରିବେ ଏବଂ ସେଇଥିରୁ ବୃହତ୍ତର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଆସ୍ଥାବାନ୍ ହେବେ । ତାହାରିଦ୍ୱାରା ହିଁ ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଏହି ସାନ ଘରଗୁଡ଼ିକ ପରି ପୂରା ପୃଥିବୀଟା ମଧ୍ୟ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକ ବୃହତ୍ ଘର ରୂପେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସିବ ।

❑❑

ସମନ୍ୱୟ

ଆଗେ ଗୁଚ୍ଛ ଥିଲା, ସଂଗ୍ରହ ଥିଲା; ଅଷ୍ଟକ ଏବଂ ଶତକମାନ ରହିଥିଲା । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ସମ୍ଭବତଃ ପ୍ରଥମ କରି ଆମେ ସମନ୍ୱୟ ଶବ୍ଦଟିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲୁ । ସେତିକିବେଳେ ଭାରତୀୟ ଧର୍ମସଚଳତାର ଯେଉଁ ନୂଆ ପବନଟି ବୋହି ସଂପୃକ୍ତ ତତ୍କାଳୀନମାନଙ୍କୁ ଯେପରି ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କରାଇ ନେବାରେ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା, ତାହାରି ସ୍ପର୍ଶରେ ସମନ୍ୱୟ ନାମକ ନୂତନ ସ୍ପନ୍ଦନଟି ମଧ୍ୟ ସତକୁ ସତ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ଅନୁଭୂତ ହୋଇ ଆସିଥିଲା । ଶ୍ରୀ ରାମକୃଷ୍ଣ ପରମହଂସଙ୍କୁ ବହୁତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ସହିତ ଆମେ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପୁରୋଧା ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବା । ହିନ୍ଦୁଧର୍ମର ପାରମ୍ପରିକ ଅନୁଗାମୀମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରୀ ପରମହଂସ ସେତେ ଆକର୍ଷିତ ବି କରି ନଥିଲେ । ସେତେବେଳର ପଶ୍ଚିମାଗତ ଓ ଧର୍ମ ତାହାର ଭାବସନ୍ଦେଶଟିର ଯେଉଁମାନେ ପରିଚୟରେ ଆସିଥିଲେ, ସମ୍ଭବତଃ ସେହିମାନେ ହିଁ ସମନ୍ୱୟର ସେହି

ନୂତନ ଆହ୍ୱାନଟି ଆଡ଼କୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଟାଣି ହୋଇ ଯାଇଥିବେ । ବୃହତ୍ ଧର୍ମପରମ୍ପରାର ରାସ୍ତା ମାନଙ୍କରେ ଧର୍ମପ୍ରକାର ଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ନିଜ ଗୁଳାରେ ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ତଥାପି କିଛି ଅଭାବ ରହିଯାଉଛି ବୋଲି ଚିନ୍ତା କରୁନଥିଲେ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ଧର୍ମପ୍ରଚାରକଗଣ ନିଜର ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟସିଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଯେତିକି ଅବଶ୍ୟକ ହେଉଥିଲା, କେବଳ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ହିଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ । ଏପରିକି, ସେହି ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ, ଯେତେବେଳେ ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଚିକାଗୋର ବିଶ୍ୱଧର୍ମ-ମହାସଭାରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ସେଠାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଆୟୋଜକମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସମନ୍ୱୟର କୌଣସି ଚିନ୍ତା ନଥିଲା । ଏତିକିମାତ୍ର ଅଭିପ୍ରାୟ ରହିଥିଲା ଯେ, ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମର ପ୍ରବକ୍ତାମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ନିଜ ଧର୍ମଟି ବିଷୟରେ ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଥମେ ଶୁଣି ସେମାନେ ତା'ପରେ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିଦେବେ ଯେ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ଧର୍ମୀୟ ମାର୍ଗଟି ହେଉଚି ଅଧିକ ସରସା ଓ ତେଣୁ ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ତାହା ଅଧିକ ଗ୍ରହଣୀୟ । ପୁନଶ୍ଚ, ଆପଣାର ତଉଲ-ବିଚାରରେ ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସତର୍କ ଭାବରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ କାଥୋଲିକ୍ ମାର୍ଗଟିର କଥା ହିଁ ମନଭିତରେ ରଖିଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍, ସେହି ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟୂହଟି ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପ୍ରାୟ ଅଗଣିତ ଅନ୍ୟ ଆରାଧନା-ମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକ ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ନିଜ ବିଚାରବେଢ଼ଟି ଭିତରେ ସେମାନେ କୌଣସି ଥାନ ଦେଇନଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଅଭିସନ୍ଧିଟି କ୍ରମେ ଧରା ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା ଓ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏତେ ଆୟୋଜନ ସହିତ ଆହୂତ ହୋଇଥିବା ସଭାଟି ବିଫଳ ହିଁ ହେଲା ।

ସେହି ଅବଧିମାନଙ୍କରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଧର୍ମାଲୋଚନାର ଏକାଧିକ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ସୁଧୀମାନେ କରିଥିବା ତୁଳନାତ୍ମକ ଧର୍ମଅଧ୍ୟୟନର ଅଧିକତର ସ୍ଥଳରେ ହିଁ ସେହି ପ୍ରମାଦଟି ଆସି ପଶିଯାଇ ଥିବାର ବେଶ୍ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ହଁ, ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ ଅନେକ ଉପାସନାମାର୍ଗ ରହିଛି ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ପଛରେ ନିଷ୍ଠାଯୁକ୍ତ ଅନୁଗାମୀମାନେ ବି ରହିଛନ୍ତି । ଭଲି ଭଲି ଦେଉଳ, ଭଲି ଭଲି ନିର୍ମାଣକଳା, ପ୍ରତୀକକଳ୍ପନା, ବିଧି, ବିଧାନ, ଉପାଖ୍ୟାନ ଏବଂ ଉପନ୍ୟାସ-ରଚନା । ବିଦ୍ୱାନମାନେ ସେହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କେତେ ଶ୍ରମ ସ୍ୱୀକାର କରି ପୃଥିବୀର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ଓ ଆଖିଦେଖା ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସଂକଳନ ସହିତ ବହୁ ଶାସ୍ତ୍ର ରଚନା କରି ଥୋଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ମାତ୍ର, ସବୁଠାରେ ପ୍ରତିପାଦ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହି ଗୋଟିଏ । ହଁ, ତଥ୍ୟମାନେ ଏବଂ ସେଥିରୁ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ତତ୍ତ୍ୱମାନେ ସବୁ ଠିକ୍ । ପରମ ଜଗଦୀଶ୍ୱର ଏହିଭଳି ଏକ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସାହାଯ୍ୟରେ ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଆଣିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ସବା ଉପର ପାହାଚଟିରେ ପହଞ୍ଚି ସେ ଆପଣାର ଯେଉଁ

ସର୍ବଶେଷ ଧର୍ମଟି ପାଖରେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଆଣି ଆଖର ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେଇଟି ହେଉଛି ଏଇ ଆମ ଧର୍ମଟି । ଏଇଟି ହେଉଛି ପ୍ରଶସ୍ତତମ, ଏକମାତ୍ର ସେବିତବ୍ୟ ଏବଂ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଏହି ଧର୍ମଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେବ, ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିବ । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ କାଁ ଭାଁ ଏହି ବ୍ୟାଖ୍ୟାଟିକୁ ସେମାନେ ଆପଣା ଅର୍ଥରେ ସମନ୍ୱୟର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟର କଥା, ପୃଥିବୀ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଆଗକୁ ବାହାରି ଯାଇଛି, ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଚିହ୍ନିବା ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ୟ ବହୁବିଧ ଅବସର ବି ପାଇଛନ୍ତି । ତେଣେ, ଉପନିବେଶର ଯୁଗଟା ମଧ୍ୟ ସରିଯାଇଛି ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱାଧୀନ ସମୂହମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଭେଟିବାର ଅଧିକ ଅବକାଶ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଜିଜ୍ଞାସୁମାନେ, ଅନୁରାଗ ଏବଂ ଗ୍ରହଣଶୀଳତାମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ମିତ୍ରବତ୍ ଭେଟିବାର ବହୁବିଧ ବହୁ ସାରଣୀ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି । ପରସ୍ପରର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ଏକ ଆରେକୁ ଭେଟିଥିବାରୁ ଏକ ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ମାନବୋଧ ସହିତ ଆଦାନପ୍ରଦାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଖାଲି ଆଗଭଳି ଧର୍ମର ସେହି ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ, ଜୀବନଦୃଷ୍ଟିର ସେହି ସମଗ୍ରତର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ସମନ୍ୱୟର ଆକାଂକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । କ୍ରମେ ସବୁଠି ହିଁ ସମନ୍ୱୟର ଖୋଜା ପଡ଼ିଲାଣି ।

ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସିବାର ଆସ୍ପୃହା, ତାହାହିଁ ସମୁଚିତ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ସମନ୍ୱୟର ଆସ୍ପୃହା । କେତେ ଭଳି ଫରକ ରହିଥିବ, ତଥାପି ପାଖକୁ ଓ ଆହୁରି ପାଖକୁ ଯିବାପାଇଁ ମନ ହେଉଥିବ । ଗୋଟିଏ ତୋଟାରେ କେତେଭଳି ଗଛ । ମହାଦ୍ରୁମବତ୍ ଗଛମାନେ । ବହୁଭଳି ଫଳ । ଗୋଟିଏ ବଗିଚାରେ ବହୁ ଫୁଲଗଛ । ପ୍ରତ୍ୟେକଟିର ଆକର୍ଷଣ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ଫୁଲମାନଙ୍କରେ ଭଳି ଭଳି ମହକ । ତଥାପି ତୋଟା ତଥା ଉଦ୍ୟାନ ଏଗୁଡ଼ିକର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚିତି ସବୁବେଳେ ହିଁ ରହିଥାଏ । ଥାଳୀରେ ଖାଦ୍ୟ ବଢା ହୋଇ ଥୁଆହୋଇଛି, – ଏକାବେଳେକେ କେତେ ଭଳି ସ୍ୱାଦର ଓ କେତେଭଳି ଅବଶ୍ୟକତାର ପୂରଣ ନିମନ୍ତେ । ଖାଇଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟିର ଅଲଗା ଅଲଗା ସ୍ୱାଦକୁ ଖୁବ୍ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଛୁ । କାହାକୁ ଅଧିକ ଏଇଟି ଭଲ ଲାଗୁଛି ତ ଆଉ କାହାକୁ ଅଧିକ ସେଇଟି ଭଲ ଲାଗୁଛି । ତଥାପି ଖାଦ୍ୟ ବଢ଼ା ହୋଇଥିବା ଥାଳୀ କହିଲେ ଆଦୌ ଖାସ୍ ଏଇଟିକୁ ଅଥବା ସେଇଟିକୁ ବୁଝାଉନାହିଁ । ଥାଳୀଟିକୁ ଏକାବେଳେକେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟଞ୍ଜନା ସହିତ ବୁଝାଉଛି । ପୃଥିବୀଯାକର ଆମେ ସମସ୍ତେ ସତେଅବା ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁରୂପ କଳାଟିଏ ବହନ କରି ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଥିବା ପରି ସେହି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମଗ୍ର ବ୍ୟଞ୍ଜନାବେଦନକୁ ଖୁବ୍ ପୁଛିପାରୁଛୁ । ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୋଦର ସଦୃଶ ବସ୍ତୁତଃ କିଛି ବା କେହି ରହିଛି କି ଯାହା

ସେଥିନିମନ୍ତେ ସମର୍ଥ ବି ହେଉଛି ? ସମନ୍ୱୟର ସମ୍ଭବତଃ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷତମ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହେଉଛି ଆମ ପରିବାରଟି । ତାହା ପଛରେ ରଜ୍ଜୁଗୁଡ଼ିକୁ ଧରି ବସିଥିବା ଯେଉଁ ପରିବାର-ବୋଧ, – ତାହା ପୃଥିବୀଯାକ ସେହି ଗୋଟିଏ । ଚେହେରା ଏବଂ ଚଳଣିଗୁଡ଼ାକରେ ସତର ପ୍ରକାରର ଭିନ୍ନତା ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ବୋଧଟି ସକଳ ଅବକାଶରେ ସେହି ଗୋଟିଏ । ତଥାପି, ସେଇ ବୋଧଟିକୁ ନିତାନ୍ତ କଠୋର ଭାବରେ ଭଣ୍ଡୁର କରି ରଖିବାର କେତେଟା ବେମତଲବରେ ଆମ ଭିତରେ ରହିଥିବା ବରିଷ୍ଠମାନେ କୌଳିକତା ନାମକ ସାତଟା କେଁକୁ ଆଣି ଏପରି ଭର୍ତ୍ତି କରି ରଖିଛନ୍ତି ଯେ ଭିତରକୁ ପଶିବାଲାଗି ଚାହିଲା ମାତ୍ରକେ ଚାଳରେ ମୁଣ୍ଡଟା ଯାଇ ବାଜିଯାଉଛି । ତା'ପରେ ଖାନ୍‌ଦାନ୍, ପରମ୍ପରା, ସଂସ୍କୃତି, ସ୍ୱାଭିମାନ, ଏହିପରି ନାନା ବିଭ୍ରାଟ ଆପଣା ଆପଣାର ଥାଟ ଧରି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଅଟକାଇ ରହୁଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ଗାଆଁରେ, ଯେକୌଣସି ଗାଆଁରେ ଗ୍ରାମବାସୀ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପରିବାରର ପ୍ରସ୍ଥ ଭିତରେ ବାସ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରିବାରବୋଧଟିକୁ ମହସୁସ୍ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଆଉ ଆଉ ସଂହତିମାନଙ୍କର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ସମନ୍ୱୟ ପାଖରୁ ପ୍ରତିହତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ବୋଧଟିକୁ ଏକ ବୃହତ୍ତର ପରିଧିମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିନେଇ ପାରିଲେ ଗାଆଁଟି ଏକ ପରିବାର ପରି ଦେଖାଯିବ, ତା'ପରେ ଅଞ୍ଚଳଟି, ତା'ପରେ ଦେଶ ଏବଂ ତା'ପରେ ଏହି ସମଗ୍ର ଆମ ସାଂପ୍ରତିକ ଜଗତଟି । ମୋ'ର ନିଜ ଭାଷାଟି ଭିତରେ ଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନା ପୃଥିବୀଯାକର ଭାଷା ଦେଖାଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ପୃଥିବୀଯାକର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଠିକ୍ ମୋ'ରି ପରି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଭାଷା ରହିଛି, ସେହି କଥାଟିକୁ ଭାବି ଖୁସୀ ଲାଗିବ ଏବଂ କ'ଣ ପାଇଁ ହାଲୁକା ବୋଧ ହେବ । ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଭାଷାର ଗହଳି ଭିତରେ ମୋ' ଭାଷାଟି କାଳେ ପୋତି ହୋଇ ଗିଳି ହୋଇଯିବ, ଆଦୌ ସେପରି ଶଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଲାଗିବନାହିଁ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଏତେ ଏତେ ଧର୍ମ ଭିତରେ ମୋ' ଧର୍ମଟି, ଏତେ ଏତେ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟରେ ମୋ'ର ନିତିପରିଚିତ ସଂସ୍କୃତିଟି ଏବଂ ଏତେ ଏତେ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବି ମୋ' ନିଜର ସାହିତ୍ୟଟି । ଏସବୁ ପଛରେ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ସୂତ୍ର ରହିଛି, ଯାହାକି ଗୋଟିକ ସହିତ ଆଉଗୋଟିକକୁ ବହୁ ବିରାଦରୀର ଭବମୟତାରେ ଗଅଁଠାଇ ରଖିଛି । ତା'ପରେ ସତକୁ ସତ ଆହୁରି ଭଲ ଲାଗିବ । ଆମକୁ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବୋଲି ସତର୍କ କରି କହି ଦେଉଥିବା ଏହି ବାହ୍ୟ ସନ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ଆମକୁ କେଉଁ ଅନ୍ୟ ବୈପୁଲ୍ୟର ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ତର୍ନାଡ଼ୀ ଭଳି ହୋଇ ଯେ ଆମ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି, ସେହି

ଅନ୍ୟ ଆଓ୍ୱାଜଟିକୁ ଶୁଣିବାର ଆଉ ଏକ ଭାଗ୍ୟ ଆମ ଜୀବନରେ କ୍ରମେ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇ ଆସେ । ସତେଅବା ଆଉ ଏକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆମର ନାଆଁଲେଖା ହୋଇଯାଏ । ସେଇଥିରୁ ହିଁ ମୁକ୍ତି ମିଳେ । ଗଅଁଠାଇ ରଖିଥିବା ଏହି ସୂତ୍ରଟି ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ, ଯାହାକି ଏତେ ଏତେ ଭିନ୍ନତାର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ସହିତ ପ୍ରକଟ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ ପଡୁନାହିଁ, – ବରଂ ଆହୁରି ଆହୁରି ବୈଚିତ୍ର୍ୟକୁ ଲୋଡୁଛି ଏବଂ ସେହି ଲୋଡ଼ିବାରୁ ଅପରିମିତ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛି । ଏହି ପୃଥ୍ୱୀଜୀବନର ବିଧାତା କଦାପି ଏପରି ଦରିଦ୍ର ହୋଇନଥିବେ ଯେ, ସ୍ଥାନୀୟ ଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ଡେ଼ଇଁଗଲେ ନିଜକୁ ବାସଚ୍ୟୁତପ୍ରାୟ ମନେ କରିବେ ଏବଂ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ପଡ଼ିବେ । ଆମ ନିଜ ଗାଆଁରେ ଆମ ଦାଣ୍ଡଟି ରହିଥାଏ ବୋଲି ଆମେମାନେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନିଜ ନିଜ ଘରେ ବାସ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ ସଂଲଗ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତ୍ର ସମ୍ଭାରି ରଖିଥାଏ କି ? ନହେଲେ ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଘରଟା ହୁଏତ ନିଜକୁ ଭାରି ଅରକ୍ଷିତ ପରି ଅନୁଭବ କରୁଥାଆନ୍ତା । ଆମ ଜୀବନଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ମୂଳତଃ ଏକ ଉଷର ଭୂମିର ନିଦାରୁଣତା ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଉଦ୍ଧତ ଅନାବନାଯୁକ୍ତ ବୁଦାଭଳି ହିଁ ମନେ ହେଉଥାନ୍ତେ ।

ଗୋଟିଏ ହିସାବରେ ଇତିହାସକୁ ପରଖି ଦେଖିଲେ ଖୁବ୍ ଲାଗୁଛି ଯେ, ବହୁ ବକ୍ର ତଥା ବିବିଧତାଯୁକ୍ତ ପଥରେ ବୁଲି ବୁଲି ଆମ ପୃଥିବୀ ଏବେଯାଇ ସମନ୍ୱୟ ନାମକ ଏକ ଉଦ୍‌ବେଳନଟି ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି । ସମ୍ଭବତଃ ପ୍ରୟୋଜନର ଗରଜଦ୍ୱାରା ଟାଣିହୋଇ ଏଠାରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ବିଚରା ସିକନ୍ଦର ଏବଂ ନୋପୋଲିଅଁ ମାନଙ୍କର ସେହି ବିଗତ କାଳଗୁଡ଼ିକରେ ତ ସେମାନେ ପୃଥିବୀ ଜୟ କରି ହିଁ ବାହାରୁଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାମ୍ରାଜବାଦୀମାନେ ତ ପୃଥିବୀ ନାମକ ହାଟଟାକୁ ଲୁଟିନେଇ ଘରେ ନେଇ ପୂରାଇବା ଲାଗି ହିଁ ଆତୁର ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲେ, ଧର୍ମଗୁରୁ ଅଥବା ପରବର୍ତ୍ତୀ ମିଶନାରିମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପବିତ୍ର ସନ୍ତକମାନଙ୍କ ଲାଗି ପୃଥିବୀଟାକୁ ମଗ୍ଣଲାଇ ନେବାର ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି କଲେ, ଆବଶ୍ୟକ ଭାବି ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନ ଗୁଡ଼ିକର ସାହାଯ୍ୟ ବି ନେଲେ । ଏପରିକି, ଆପଣାର ଖାସ୍ ତତ୍ତ୍ୱଟିକୁ ପ୍ରଚାର କରିବାର ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହରେ ଆଦିଗୁରୁ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବିଜୟ-ପର୍ଯ୍ୟଟନରେ ବାହାରି ପଡ଼ିଥିଲେ । ଜାତୀୟତାବାଦଟା ଆସି କେତେ କେତେ ମନୁଷ୍ୟସମୂହ ନିମନ୍ତେ ବହୁ ବହୁ ଅଗ୍ରଗତିର କାରଣ ହେଲେ, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଆଖିର ଗୁଡ଼ିଏ ଉଗ୍ରମନ୍ୟତା ସକାଶେ ଖୁବ୍ ଖାଦ୍ୟ ବି ଯୋଗାଇ ପାରିଲେ । ରାଜନୀତିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ସଙ୍କଟ ଆସି ହାବୁଡ଼ିଲା, ଏକ ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧକୁ ଡାକି ଆଣିଥିଲା । ପୃଥିବୀର ନକ୍ସା ହିଁ ବଦଳିଗଲା । ପରାଧୀନ ଦେଶ ବୋଲି କ୍ରମେ କେଉଁଠାରେ କେହି

ରହିଲେ ନାହିଁ । ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ସଂଗଠନମାନେ ଗଢ଼ାହେଲେ । ସମୁଦାୟ ପୃଥିବୀଟିକୁ ହିଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ସର୍ବନିମ୍ନ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସହିତ ଗଠନ କରି ଅଣାଯିବ, ସେଥିଲାଗି ସତକୁ ସତ ବିଶ୍ୱ-ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଭାଲେଣି ପଡ଼ିଲା । ବିଜ୍ଞାନ, ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂବଳସମ୍ପନ୍ନତା, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, ଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମରେ ସାମୁଦାୟିକ କ୍ରମଉନ୍ନୟନ, – ସମସ୍ତେ ଏକତ୍ର ହୋଇ କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ପକାଇଲେ । ସେଥିଲାଗି ସବୁରି ସହଯୋଗରେ ଅର୍ଥପାଣ୍ଠି ଗୁଡ଼ିକର ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ତଥାପି, କେତେକ ବଡ଼ ତଥାପି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ ମୁଖ୍ୟ ମହାନାୟକ ହୋଇ ରହିବାର ମସିଆ ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ରହିଲା । ଅସ୍ତ୍ରମାନେ କୁଢ଼ ପ୍ରମାଣେ ଜମା ହୋଇ ରହିଲେ । ଭୟ ବଳବତ୍ତର ରହିଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଯାହାକୁ ଯେତେ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି, ତଥାପି ବିଶ୍ୱବାସୀ ପୂର୍ବ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି, – ବିଶ୍ୱବିଚାରଟା ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ସାହସ କରିପାରୁଛି । ସମନ୍ୱୟ ଆଡ଼େ ହିଁ ସାଂସ୍କୃତିକ ମୂଲ୍ୟପରିମଳର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାଓ୍ୱାଗୁଡ଼ିକ ବହୁଥିବା ପରି ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଏକାଧିକ ପ୍ରତୀତି ମିଳିଯାଉଛି । ବିଧାତା ଏଣିକି ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ ପୂରା ଆଉକିଛି ଚିନ୍ତା କରୁଛି କି ? – ଅଧିକରୁ ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ସଚେତନ ଶିବିରମାନେ କ୍ରମେ ପ୍ରାୟ ସେହିଭଳି କିଛି ଭାବିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି ।

ଏହିଭଳି କିଛି ପ୍ରତ୍ୟୟ ସହିତ ଓଡ଼ିଶା ନାମକ ନିଜର ଏହି ଘରଟି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ ସବାଆଗ ଜଗନ୍ନାଥ ହିଁ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଅନ୍ତି । ବିଗତ ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀର ଅବଧିଟି ମଧ୍ୟରେ ଆମର ସେହି ପ୍ରିୟ ପୀଠଟିକୁ ବହୁ ତତ୍ତ୍ୱପ୍ରଚାରକ, ବହୁବିଧ ଉପାସନାର କେତେକେତେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି, ଆମକୁ ନାନାବିଧ ପ୍ରେରଣାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ତଥା ବିହ୍ୱଳ ବି କରିଛନ୍ତି । ସେହିସବୁ କାଳର ଆଖ୍ୟାନମାନଙ୍କରୁ ସୂଚନା ମିଳୁଛି ଯେ, ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ସେତେବେଳର ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଆଦୌ କୌଣସି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ରହିଥିବା ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ମନ ମାନିଲା ଭଳି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ତତ୍କାଳୀନ ସର୍ବଜନଙ୍କର ପ୍ରୀତିଭାଜନ ବି ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି । ଏହିସବୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପାଇ ଆମେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ହୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଏକ ଅପୂର୍ବ ସମନ୍ୱୟର ପ୍ରତୀକ ବୋଲି କହୁଛୁ ଏବଂ ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ କଥାଟିଏ ଘଟିଛିବୋଲି କଳ୍ପନା କରି ବିଶେଷ ଭାବରେ ବହୁତ କିଛି ଅନୁଭବ ବି କରିପାରୁଛୁ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ ଅର୍ଚ୍ଚନା-ପଦ୍ଧତିରେ ବୈଦିକ ପଶିଛି, ସ୍ମାର୍ତ୍ତ ପଶିଛି, ତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ବୈଷ୍ଣବ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କରିଛି; ଦ୍ୱୈତ ତଥା ଅଦ୍ୱୈତ ଉଭୟେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛନ୍ତି । ଜଣେ ଜଣେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ତ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ୱକୀୟ କଳ୍ପନାକୁ ଲଗାଇ

ସ୍ତୋତ୍ର ମଧ୍ୟ ରଚନା କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଆମ ବୁଝିବାରେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂକୁଳ ସମନ୍ୱୟଟିଏ ହିଁ ହୋଇଛି । ଏଥିରୁ କେରାଏ, ସେଥିରୁ କେରାଏ, ଆଉ କେଉଁଥିରୁ ଆଉ କେଉଁ ବିଧିଟିଏ ଏକାଠି ଗୋଟିଏ ସରି ତିଆରି କରିଦେଇ ସମନ୍ୱୟଟିଏ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ଧରିନିଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ସାଧୁ ଉତ୍ସାହଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ବୁଝି ହେବ; ମାତ୍ର, କେବଳ ବାହ୍ୟ କେତେଟା ବିଧିକୁ ଏହାଦ୍ୱାରା ଗୋଟାଏ ଉଦାରତାକୁ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ନିଜ ମନଟାକୁ ବୁଝାଇଦେଇ ଗୋଛାଏ କରି ବାନ୍ଧିଦେଲେ ତଦ୍ୱାରା ସମନ୍ୱୟଟାଏ କିପରି ହୋଇ ଯାଉଥିବ, ସେହି ବିଷୟଟିକୁ ଅଧିକ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ସର୍ବଦା ହିଁ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭାରତବର୍ଷର ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ତତ୍ତ୍ୱପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ତଥା ଧର୍ମସଂସ୍ଥାପକମାନେ କିପରି ଏବଂ କାହିଁକି ଯେ କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଏତିକିରେ ସାରି ଦେଇପାରିଲେ, ସେହି ବିଷୟରେ କାର୍ଯ୍ୟତଃ କିଞ୍ଚିତ୍ ବିସ୍ମୟ ମଧ୍ୟ ଜାତ ହୋଇଥାଏ । ପୁନଶ୍ଚ, ଭାରତବର୍ଷରେ ଏପରି କେଉଁ ଉପାସନାବିଧି ରହିଛି, ଯେଉଁଟିରେ କି ଆଦୌ କୌଣସି ମିଶ୍ରଣ ଘଟିନାହିଁ, ଏପରି କେଉଁ ଦେବସ୍ଥାନ ରହିଛି, ଯେଉଟିରେ କି ପ୍ରାୟ ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ଆଉ ପାଞ୍ଚଟା ବା ସାତଟା ଉପାଦାନ ଆସି ମିଶିନାହିଁ ? କେବଳ ସେତିକି କାରଣରୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ କଦାପି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସମନ୍ୱୟ ବୋଲି କୁହାଯିବା ଆଦୌ ବିହିତ ହେବନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଆଁରେ ଶିବ, ବିଷ୍ଣୁ, ଦେବୀ, ରାମ ତଥା ହନୁମାନ, – ଏହିପରି ଏକାଧିକ ମନ୍ଦିରମାନେ ରହିଥିବେ ଏବଂ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁକମ୍ପା ଲାଭ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ପୂଜାନିବେଦନ କରୁଥିବେ । ଏବଂ, ସେମାନେ କେହିହେଲେ ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଥିବା ଏକ ସମନ୍ୱୟଦୃଷ୍ଟିକୁ ତଥାପି ଗ୍ରହଣ କରିନଥିବେ । ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ସମନ୍ୱୟର ଭୂମି ହୋଇ ଚିରକାଳରୁ ରହିଆସିଛି ଏବଂ ତେଣୁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ଭାରତବର୍ଷର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସନ୍ଦେଶ ରହିଆସିଛି ବୋଲି ପରସ୍ପର ଆଗରେ କହି କିଞ୍ଚିତ୍ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ହେଉଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ତଥାପି ସେହି କାରଣରୁ ସତେଅବା ଦାୟିତ୍ୱମୁକ୍ତ ହୋଇଯିବା ପରି ମୋଟେ ଅନୁଭବ କରିବାନାହିଁ । ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକ ସର୍ବଦା ରହିଛି ଏବଂ ସମ୍ମତମାନଙ୍କୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ତିଆରି ବି କରିନେଉଛି ।

ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଦେହାବସାନ ଅନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କ ଆତ୍ମାର ସଦ୍‌ଗତିକାମୀ ଆମେ ଅନେକେ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ ସେହି ପୂର୍ବ ଗୁଳାମାନଙ୍କର ଅନୁସରଣ କରି ସର୍ବଧର୍ମ-ପ୍ରାର୍ଥନାଟିଏ କରାଉ, ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ସ୍ୱଚ୍ଛ ମନରେ ଗୋଟିଏ ସମନ୍ୱୟମୂଳକ ଅବସର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେଉ ଓ ଭାରି ଆପ୍ୟାୟିତ ବି ଅନୁଭବ କରୁ । ଗୀତାଗ୍ରନ୍ଥରୁ କେତେ ଶ୍ଳୋକର ପାରାୟଣ କରାଯାଏ, ଜଣେ ମୌଲବୀ

କୋରାନ୍‌ରୁ କିଛି ଅଂଶ ଆବୃତ୍ତି କରନ୍ତି, ବୌଦ୍ଧଭିକ୍ଷୁ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରକୁ ଉଚ୍ଚାରଣ କରନ୍ତି, ପାଦ୍ରୀ ବାଇବେଲ ଶୁଣାନ୍ତି ଏବଂ ଜଣେ ଶିଖ୍ ଗ୍ରନ୍ଥସାହେବର ଉପସ୍ଥାପନା କରନ୍ତି । ଆମେ ବାକୀମାନେ ଖୁବ୍ ଗଦ୍‌ଗଦ ହୋଇ ସେହି କେତେଟା ଦଣ୍ଡ ସକାଶେ ସତେଅବା ଧର୍ମସମନ୍ୱୟର ଏକ ବିରଳ ଅଭୟାରଣ୍ୟରେ ବିହାର କରୁଥିବାର ମୁଦ୍ରାରେ ଆଖି ବୁଜି ବସିଥାଉ । ପାଦ୍ରୀ, ମୌଲବୀ, ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁ ଅଥବା ଗୀତାର ପାରାୟଣକାରୀ ବସ୍ତୁତଃ କୌଣସି ଅର୍ଥରେ ହିଁ ସମନ୍ୱୟ ଭିତରେ ନଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଜ ନିଜର ବିଶ୍ୱାସଗୁଳାଟିରେ ଦୃଢ଼ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ଏତେ ପାଖାପାଖି ହୋଇ ବସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପର ନିମନ୍ତେ ନିତାନ୍ତ ଅପାଂକ୍ତେୟ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ତାହା ଆଦୌ ସମନ୍ୱୟ ନୁହେଁ, କେହି ମନ କଲେ ହୁଏତ ସହାବସ୍ଥାନ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କହିପାରେ । ସକଳ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ସହିତ ଆମେ ଏକ ସାମୟିକ ପ୍ରତୀତି ଆଣି ଦେଇ ପାରୁଥିବା ଗୋଟିଏ ତାତ୍କାଳିକ ମଞ୍ଚାବଶ୍ୟକତା ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ କହି ହେବ ।

ତେଣୁ ଭିତ୍ତି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ, ତେଣୁ ମତ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ଯେକୌଣସି ସାମୁଦାୟିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭିନ୍ନ ମତ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧର୍ମର ପ୍ରଚାରକ ତଥାପି ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମର ଖୁଆଡ଼ ଭିତରକୁ ଠୁଳ ହୋଇ ଆସନ୍ତୁ ବୋଲି କାହିଁକି ଏପରି ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହୀ ହୋଇ ବାହାରି ଥାଆନ୍ତି କେଜାଣି ? ନିଜର ଆଚରିତ ତଥା ଅନୁସୃତ ମତଟିରେ ସତ୍ୟ ଥାଏ, ତଥାପି ସବୁଯାକ ସତ୍ୟ ଏଇଠି ମୋ'ଟି ଭିତରେ ମୋଟେ ନାହିଁ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟ ଆଖି ବାଟ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ମିଳିଯାଏ । ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବାଟା ସତେଅବା ଅଫିମ ସଦୃଶ ଲାଗେ । ଆପଣାର ନିଷ୍ଠା, ଶ୍ରଦ୍ଧା ତଥା ଅନୁରକ୍ତି ସତେଅବା ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ବିଶ୍ୱଯାକର କେତେ କେତେ ପ୍ରକାର ଏବଂ ଗଢ଼ଣ ମଧ୍ୟରେ ସତ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ନୂଆ ଆଘ୍ରାଣଟିଏ ବି ଆସି ମିଳିଯାଏ । ଏହି ସବୁଟି ଆଡ଼କୁ ଅନୁରାଗ ବଳିଲେ ନିଜର ପ୍ରତି ନିଜଟିର ରହିଥିବା ଆନୁଗତ୍ୟଟା କାଳେ ଚହଲିଯିବ ବୋଲି ତା'ପରେ ମୋଟେ ଆଶଙ୍କା ହୁଏନାହିଁ । ଅସଲ ସମନ୍ୱୟର ଭିତ୍ତିଟିଏ ପ୍ରାୟ ସେହିଠାରୁ ହିଁ ପଡ଼େ । ବାହ୍ୟଗୁଡ଼ାକୁ ଭେଦି ଅନ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ ସେଠାରେ ଆହ୍ୱାନ, ଆବେଦନ ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ବାର୍ତ୍ତା ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟ ସେହି ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅନୁଭବ ହେଉଥାଏ । ବିଶ୍ୱଯାକ ସତ୍ୟାନୁସନ୍ଧାନରେ ସେହି ଗୋଟିଏ ପ୍ରୟାସ ଚାଲିଥିଲା ପରି ଏକ ଅନ୍ୟ ସଚେତନତାର ସ୍ପର୍ଶ ଆସି ବାଜିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ଏକ ବୃହତ୍ତର ଏକସୂତ୍ରଯୁକ୍ତତାର ସହଜ ଆଲୋଡ଼ନରେ ପୂର୍ବରୁ ନିତାନ୍ତ ବାହ୍ୟଗୁଡ଼ାକ ସହିତ ଲାଗି ରହିଥିବା ମାୟାମାନେ ଅବଲୀଳା କ୍ରମେ ଖସି ପଡ଼ନ୍ତି ଏବଂ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ହରାଇ ପକାଉଥିବା

ପରି ଲାଗୁନଥାଏ । ତଥାକଥିତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଆଚରିତ ବାହ୍ୟଗୁଡ଼ାକରୁ ହିଁ ଚିହ୍ନିଙ୍କି ନଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଅସଲଟି ରହିଛି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସଟିଏ ଜନ୍ମେ । ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ହିଁ ଏହିପରି ଏକ ଦ୍ୱିଜତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ବୋଲି ତା'ପରେ ବହୁ ବହୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳି ଯାଉଛି ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ ଜାଣିହୁଏ ।

ଆମ ଆଧୁନିକ ପୃଥ୍ୱୀ-ବାତାବରଣର ବାହ୍ୟ ଦ୍ରୁତ-ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକ ସତେଅବା ସେହିଭଳି ଏକ ଅସଲ ସମନ୍ୱୟ ନିମନ୍ତେ ସାମର୍ଥ୍ୟଯୁକ୍ତ ଏକ ସମୟକୁ ଆମ ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଉଥିବା ବାଗିର୍ ବି ଖୁବ୍ ଲାଗିଲାଣି । ପ୍ରାୟ ଏକମୁହାଁ ଓ ଏକସିଙ୍ଗିଆ ହୋଇ ବଢ଼ି ଆସିଥିବା ଧର୍ମମାନେ, ରାଜନୀତିର ବାଦମାନେ, ଅର୍ଥନୀତିର ବ୍ୟବସ୍ଥାଚୟ, ବିଜ୍ଞାନର ଗବେଷଣା-ଲବ୍ଧ ବହୁ ବହୁ ରହସ୍ୟୋଦ୍‌ଘଟନ, – ଏମାନେ ପରସ୍ପର ସହିତ କ୍ରମେ ଖୁବ୍ ଧକ୍କା ଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି; ଧକ୍କା ଖାଇ ମଝିରେ ମଝିରେ କେହି କେହି ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଛନ୍ତି ଓ ଭୁଷୁଡ଼ି ବି ପଡୁଛନ୍ତି । ଭାରି ପଦାରେ ପଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି । ଆଗାମୀ ସମନ୍ୱୟର ନୂଆ ପିଲାଟା ସତେଅବା ସମୁଦାୟ ପୃଥିବୀ ତରଫରୁ ପ୍ରାୟ ବାଟମଝିଟାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରଜାଟା ଲଙ୍ଗଳା ବୋଲି କେଡ଼େ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହି କେଡ଼େ ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ ହୋଇ ନାଚୁଛି । ଅସଲ ସମନ୍ୱୟଟି ଏଥର ଏହିପରି ହିଁ ଆସିବନାହିଁ, – ଆପଣା ଭରାରେ ଏହି ପୁରାତନମାନେ ଆପେ ଆପେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବେ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ଭାବରେ ପରସ୍ପରକୁ ଲଢ଼େଇ ପାଇଁ ଉସ୍‌କାଉ ଥିବେ, ଇଷ୍ଟଦେବଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କର ବୋଲି ଧମକ ଦେଉଥିବେ ଏବଂ ନିଶାଘୋରରେ ପରସ୍ପରର ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ରଖି ଆପେ ହିଁ ଭସ୍ମ ହୋଇଯିବେ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷ ଏଣିକି ସମନ୍ୱୟକୁ ଲୋଡ଼ିବେ; – ହୁଏତ ଗରଜରେ ପଡ଼ି ଏକାଧିପତି ହୋଇ ରହିବାର ଆସୁରିକତାମାନେ ତାହାର ପ୍ରତିବାଦ କରି ଖୁବ୍ ଆଣ୍ଠ ଦେଖାଇବେ ଏବଂ ଉପସ୍ଥିତ କାଳଟିର ତରାଦ ଅନୁସାରେ ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗି ତଳେ ପଡ଼ିଯିବେ । ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଗ୍ରହଣଶୀଳତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ, ବୈଚିତ୍ର୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଆତଙ୍କିତ ନହେଉଥିବା ଏହି ତୁମେ-ଆମେମାନେ ହିଁ ପରସ୍ପରଠାରୁ ସେହି ଆଗାମୀ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକତା ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ସମନ୍ୱୟ ପାଇଁ ସାହସ କରିବେ, ପୁରୋଗାମୀ ହେବେ । ଦେବାନାଂ ଆଦିଦେବ ଏକଃ, – ସେତେବେଳେ ଏହି ମନ୍ତ୍ରଟି ହିଁ ଗୁରୁର ଭୂମିକାରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଆମକୁ ମନ୍ତୁରାଇ ନେଉଥିବ ।

❑❑

ସତ୍ୟ : ବ୍ୟକ୍ତିସତ୍ୟ

ଧର୍ମ ସତ୍ୟ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ସତ୍ୟ; ମୋ' ଧର୍ମ, ଏଇଟି ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ମୋ' ଧର୍ମଟି ପୃଥିବୀଯାକର ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସତ୍ୟ, – ଏହି କଥାଟି ଅସତ୍ୟ । ମୋ' ଦେଶ, ମୋ' ସୁଖ, ମୋ' ଭାଗ୍ୟ, – ଏହା ସତ୍ୟ; କିନ୍ତୁ, ମୋ' ଦେଶ ପୃଥିବୀଯାକରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସଭ୍ୟ ଓ ଉନ୍ନତ, ମୋ'ର ସୁଖଟା ହିଁ ମୋ' ଜୀବନରେ ଏକମାତ୍ର ଧ୍ୟେୟ, ମୋ' ଭାଗ୍ୟକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳରୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତର କରିବା ହିଁ ମୋ'ର ସବାଆଗ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତଥା ବିଧାନ, - ଏହା ଅସତ୍ୟ । ବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ୟ ଓ ଜଗତ୍ ମିଥ୍ୟା ବୋଲି ସୁବିଦିତ ସେହି ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ବଚନଟି ଅସତ୍ୟ । ବ୍ରହ୍ମ ସତ ଏବଂ ତେଣୁ ଜଗତ୍ ସତ୍ୟ, – ଏଇଟି ହେଉଛି ନିତ୍ୟକାଳ ନିମନ୍ତେ ଏକ ସତ୍ୟ । ଏକ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ସତ୍ୟ ତଥା ଏକ ବ୍ୟାବହାରିକ ସତ୍ୟ । ଜୀବନ ସତ୍ୟ, ତେଣୁ ମୃତ୍ୟୁ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ । ସତ୍ୟ ଗୋଟିଏ; ପୁଣି, ସତ୍ୟ ଅନେକ । ଏକରୁ ହିଁ ଅନେକ ଏବଂ ଏକକୁ ଗୋଟିଏ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିଲେ ଅନେକ । ଅନେକ ଭିତରେ ରହିଛି ବୋଲି ମୁଁ ଏକକୁ ଯେ ଅବଶ୍ୟ ପାସୋରି ପକାଇବି, ଏହି ପରାମର୍ଶଟିର ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ସତ୍ୟମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ । ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟ, ଅନିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ, - କ୍ଷଣ ସତ୍ୟ; ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷଣ ସତ୍ୟ, ସର୍ବକ୍ଷଣ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ । ଏକ ସତ୍ୟକୁ ଅନେକ ସତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିବା ଅବଶ୍ୟ ସତ୍ୟ; ପୁନଶ୍ଚ, ଅନେକ ସତ୍ୟକୁ ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାଶରୂପ ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି କରିବା ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ।

ନିକଟ ସତ୍ୟ, ଦୂର ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ । ଜ୍ଞାତମାନେ ସତ୍ୟ, ତଥାକଥିତ ଅଜ୍ଞାତମାନେ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ । ଜ୍ଞାତ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ପରିବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ମୋତେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହିଁ ଭଳି ଭଳି ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି । ଅଜ୍ଞାତ ଅନୁକ୍ଷଣ ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି । ମୋ'ର ସୁପ୍ତ ସାମର୍ଥ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସଚଳ କରିଦେଉଛି । ନଶ୍ୱର ସତ୍ୟ, ନିରନ୍ତର ସତ୍ୟ; ନିରନ୍ତର ହିଁ ସତେଅବା ଜନନୀଟିଏ ହୋଇ ନଶ୍ୱରଗୁଡ଼ିକୁ ସାଉଁଟି ଏବଂ ସମ୍ଭାରି ଧରିଛି । ନିରନ୍ତରର ନିର୍ଭରଟି ରହିଛି ବୋଲି ମୁଁ ଏହି ତଥାକଥିତ ନଶ୍ୱରଗୁଡ଼ିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଦକ ହୋଇ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ପାରୁଛି । ମୋ' ଜୀବନରେ ଉଭା ରହିଛି, ପୋତା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ବ୍ୟକ୍ତ ରହିଛି, ଅବ୍ୟକ୍ତ ରହିଛି । ବ୍ୟକ୍ତଟି ନଥିଲେ ତଥାକଥିତ ଅବ୍ୟକ୍ତଟି ପୁଣି କେଉଁ ଭାଷାରେ ଆପଣାର ଅସ୍ତିତ୍ୱଟିକୁ ଅନୁଭୂତ କରାଇ ପାରୁଥାନ୍ତା ? ଗୋଟାଏ ତତ୍ତ୍ୱବ୍ୟାଖ୍ୟା ଯେତେବେଳେ ଉଭା ଏବଂ ପୋତା ଉଭୟ ମଧ୍ୟରେ ପୋତାଟାର ଜୋର ଅଧିକ ବୋଲି ମୋ' ବୁଦ୍ଧିକୁ ବୁଝାଇବାକୁ

ଚେଷ୍ଟା କରେ, ସେତେବେଳେ ମୋ' ଚେତା ଥିବା ଭିତରଟା ମୋଟେ ସେଇଟାକୁ ମାନି ନିଏନାହିଁ । ପୃଥିବୀରେ ତଥାକଥିତ ପୋତାଟା ବିଷୟରେ ଯେତେବେଳେ ଯାହା ସନ୍ଧାନ ମିଳିଛି ଅଥବା ଅନୁମାନ କରାଯାଇଛି, ସେତେବେଳେ ଏହି ତଥାକଥିତ ଉଭାଟା ସହିତ ତଥା ଉଭାଟାକୁ ନେଇ ବଞ୍ଚୁଥିବା ନାନା ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରୁ ହିଁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ଉଭା ପାଖରେ, ବ୍ୟକ୍ତ ପାଖରେ ବରଂ କୃତଜ୍ଞ ରହିବା ଉଚିତ ଯେ ବେଳେ ବେଳେ ଆମକୁ ଯେତିକି ଦିଶୁଛି, ଆମ ଭିତରର ଆଉ କିଛି.ସେଥିରେ ମୋଟେ ବୋଧ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ପୋତାଟା ଆଡ଼କୁ ଇଚ୍ଛା ବଳାଉଛି । ଆମ ଘରେ ସର୍ବତ୍ର ତ ଗୋଟାଏ ଦାଣ୍ଡଘର ରହିଛି ଏବଂ ଗୋଟିଏ ବାରିଘର ରହିଛି; ଦାଣ୍ଡପଟ ରହିଛି ଏବଂ ବାରିପଟ ରହିଛି । ଦାଣ୍ଡପଟରୁ ବାରିପଟକୁ ଯିବାବେଳେ ତଥା ବାରିଘରୁ ଦାଣ୍ଡପଟକୁ ଆସିଲେ କୋଉଠି କାହାକୁ ଛାଡ଼ି ଆସୁଥିବା ପରି ଆଦୌ ମନେ ହେଉନାହିଁ ତ ! ଦାଣ୍ଡପଟ ଅପେକ୍ଷା ବାରିପଟଟାର ଅଧିକ ଜୋର ବା ଦାଣ୍ଡଟାର ହିଁ ବାରିପଟ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଅଥବା କମ୍ ଜୋର୍ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ ତାହା ତୁଚ୍ଛା ଏକ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ବ୍ୟାପାର ହିଁ ହେଉଥାଆନ୍ତା ।

ସତ୍ୟ ଏକ ନା ଅନେକ ? ଯଦି ପୃଥିବୀ ଗୋଟିଏ ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଚାଲୁଛି, ତେବେ ବିଧାନ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ହିଁ ହୋଇଥିବ । ଯଦି ବିଧାତା ଅନେକ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ବିଧାନମାନେ ଅନେକ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ ଓ ପୃଥିବୀଟା ଉପରେ ତୁଚ୍ଛା ଏକ ଅରାଜକତା ହିଁ ଜାରି ହୋଇ ରହିଥିବ । ବେଳେ ବେଳେ ସତକୁ ସତ ନାନାବିଧ ଅନୁରକ୍ତି ଆମକୁ ଏପାଖ ସେପାଖ କରି ଟାଣୁଥିବା ବେଳେ ପ୍ରକୃତରେ ବିଧାତା ମୋଟେ ଗୋଟିଏ ହୋଇନଥିବେ ବୋଲି ସନ୍ଦେହ କରିବାଲାଗି ଭାରି ଇଚ୍ଛା ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ପୁନଶ୍ଚ, ଆମର ମନ ବା ମିଜାଜ ଅନୁସାରେ ବିଧାତାଙ୍କର ସ୍ୱରୂପଟା ଏମିତି କିମ୍ବା ସେମିତି ହୋଇ ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପୃଥିବୀ ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟର ବୃହତ୍‌ବେଢ଼ ଭିତରେ ଥିରପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ହିଁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ବି ଏଠାରେ ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁଛୁ । ସତ୍ୟ ଯେ ସତକୁ ସତ ଗୋଟିଏ, ସତ୍ୟୋପଲବ୍ଧିର ଏକାବେଳେକେ ହୃଦୟଯାଏ ପହଞ୍ଚି ପାରିଥିବା ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେହି ଘୋଷଣାଟିକୁ କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ପୃଥ୍ୱୀଚେତନାର ଅଗ୍ରଭାଗରେ ପହଞ୍ଚିଥିବା ବିରଳ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟର ଏହି ସଂସାରଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିବିଡ଼ତମ ସନ୍ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ସମାଚାର ଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଣି ପାରିଥିବା ପୁରୋଗାମୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ସତ୍ୟ ଏକ ବୋଲି ହିଁ ଘୋଷଣା କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ହଁ, ସେମାନେ ନାମ, ରୂପ, ବିଧି, ବିଧାନ, ରୀତି ତଥା ରିବାଜଗୁଡ଼ିକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାଷାରେ ତର୍ଜମା କରି କହି ଯାଇଛନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ସର୍ବଦା ସେହି ଗୋଟିଏ

ସତ୍ୟର ପ୍ରତିପାଦନ ହିଁ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ କ'ଣ ପାଇଁ ସେହି ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟକୁ ବିପ୍ରମାନେ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ତଥା ବ୍ୟାଖ୍ୟାତାମାନେ ବହୁବିଧ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ? ସମ୍ଭବତଃ, ଅସଲ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଆଖି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ, ତେଣୁ ସେମାନେ ଘ୍ରାଣ କରି ପାରୁଥିବା ସତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ଆଖି ଯେତିକି, ଆମ ପାଇଁ ଧରା ହେଉଥିବା ସତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ।

ଆଖିଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ଗ୍ରହଣଶୀଳ, ତେଣୁ ସତ୍ୟକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ବାହାରିଥିବା ଆଖିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅନୁସାରେ ଅଧିକ ଗ୍ରହଣଶୀଳ । ଆଖିମାନେ କ'ଣ ଖାଲି ଏହି ଜଡ଼ସ୍ତରରେ, ଯାହାକୁ ଆମେ ପଞ୍ଚେନ୍ଦ୍ରିୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ବୋଲି କହିଥାଉ ? ଏହି ମନର ମଧ୍ୟ ଆଖି ରହିଛି । ହୃଦୟର ମଧ୍ୟ କ'ଣ କମ୍ ଆଖି ରହିଛି ! ଆଗେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ବାହ୍ୟ ଜୀବନପରିଧି ଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ଅଳପ ଥିଲେ । ଗୋଡ଼ମାନେ ମୋଟେ ବେଶୀ ଦୂରକୁ ସାହସ କରୁ ନଥିଲେ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଜୀବନଯାକ ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ଜଳବାୟୁର ପ୍ରସୀମନ ଭିତରେ ହିଁ ଜୀବନକୁ ଜାଣୁଥିଲେ, ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ହିଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ନିତାନ୍ତ ଏକପ୍ରସ୍ଥଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଆତଯାତ ହେଉଥିଲେ । ସେତିକି ଭିତରେ ଯେତିକି ଦେଖୁଥିଲେ ଏବଂ ଘ୍ରାଣ କରି ପାରୁଥିଲେ, ସେତିକିକୁ ହିଁ ସବୁଯାକ ବୋଲି ଧରି ନେଉଥିଲେ । ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ କୌତୁହଳପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା ଯେ ସକଳ ଯୁଗରେ ଏବଂ ସକଳ ପୃଥ୍ୱୀଖଣ୍ଡରେ ଏହି କାଟର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ ସର୍ବାଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହି ଆସିଛନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାଟି ସର୍ବାଧିକ ହୋଇ ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କର ନିୟମନ ବା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିବା କୌଣସି ବିଧାତା ଯେ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସେହି ହାରାହାରି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସର୍ବଦା ସର୍ବାଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଥାଆନ୍ତୁ ବୋଲି ବିଶେଷ ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ସେଭଳି ହେଉଛି, ସମ୍ଭବତଃ ତାହା ମୋଟେ ସତ ନୁହେଁ । ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚେତନାର, ଆସ୍ପୃହାର ତଥା ନିଜଠାରୁ କରୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟାଶାଗୁଡ଼ିକର ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ ବା ଆୟତନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଆତଯାତ ହେଉଛନ୍ତି, ସମ୍ଭବତଃ ସେତିକିକୁ ମାନି ନେଉଛନ୍ତି ବୋଲି ତାହା ହେଉଛି । ସେମାନେ ସତେଅବା ବାଛି ବାଛି ଅନୁରୂପ ଗୁରୁମାନ କରୁଛନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେହି ମାପର ନୈତିକତା ମଧ୍ୟରେ ରହିବାକୁ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି । ତଥାପି ଅଳପ ମଣିଷ ସର୍ବଦା ରହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ସେତିକିରେ ଆଦୌ ନିଜକୁ ବୁଝାଇ ଶାନ୍ତ କରି ରଖି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜ ପୃଥିବୀଟିର 'ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ' କରୁଛନ୍ତି । କିଛି ଅଧିକର ବାସନା ପାଉଛନ୍ତି, ଅଭ୍ୟସ୍ତଗୁଡ଼ିକର ଗାର ଡ଼େଇଁ ତାହାକୁ ହିଁ ଲୋଡୁଛନ୍ତି ତଥା ନିଜର ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକୁ ଏବଂ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ସେହିପରି ନୂତନ ନାନା ମାପଦ୍ୱାରା ସମୃଦ୍ଧ କରିନେବାର ସାହସ କରି

ପାରୁଛନ୍ତି । ଆମ ଇତିହାସ କହୁଛି, ସେହିମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀର ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ କରିଛନ୍ତି; ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ କରିଛନ୍ତି, ତେଣୁ ପୃଥିବୀର, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଉନ୍ମୋଚନରେ ନିମିତ୍ତ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ଏକ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ପରିତ୍ରାଣରେ ଏବଂ ପୁନର୍ଜନ୍ମରେ ନିମିତ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ବୃହତ୍ତର ଏବଂ ଆହୁରି ବୃହତ୍ତର ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସାକ୍ଷାତ୍କାର ପାଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀର କୌଣସି ଭାଷାରେ ହିଁ ସେଗୁଡ଼ିକର ଆଭାସ-ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରି ଶାସ୍ତ୍ରର ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଏହି ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଶାସ୍ତ୍ର ଲେଖିଛନ୍ତି ଯେ ଆହୁରି ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହେବେ, ପରିଚୟ ପାଇବେ ଓ ବାଟଟିଏ ଚାଲିବେ । ଏବଂ, ସେହିପରି ଭାବରେ ପୃଥିବୀ ବଦଳିବ, – ନୂତନ ସତ୍ୟର ନିକଟତର ହେବ, ଏକ ଅନ୍ୟଭଳି ସହଜୀବନର ଯୋଗ୍ୟ ହେବ । ତଥାପି, କେଉଁ ଦୁରାଗ୍ରହଗୁଡ଼ିକୁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରି ଆମେ ଏହି ଅଧିକପକ୍ଷଟି କେଡ଼େ ହାଉଳେ ହାଉଳେ ସେହି ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଆଳ କରି ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଗଲୁ, ଅଲଗା ଅଲଗା ପ୍ରତିମାଗୁଡ଼ିକର ଭିଆଣ କଲୁ, – ଏବଂ ନାନା ଭୟାନକ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରୀତିସରସର ହୋଇ ଅର୍ଦ୍ଧସତ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଖଣ୍ଡସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ହୁଡ଼ି ରହିଲୁ । ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଆମର ବୋଲି କହି ଅହଙ୍କାରୀ ହେଲୁ । ଏକ ଆରେକ ସହିତ ବହୁ ବଇରୀପଣରେ ମାତି ରହିଲୁ । ଅର୍ଦ୍ଧସତ୍ୟଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟ ବୋଲି କହି ଅଫିମ ଖାଉଥିବା ଅବିବେକୀମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀରେ ନୃଶଂସ ହୋଇଛନ୍ତି, ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗିଛନ୍ତି, ନିଜ ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ସବାବଡ଼ କରି ଦେଖାଇ ପାରିବେ ବୋଲି ଅନ୍ୟ ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ଅପମାନିତ କରିଛନ୍ତି । ଏହାରି ଫଳରେ ପୃଥିବୀର ଏହି ଜୀବନଗ୍ରାମଟିକୁ କେତେ ନା କେତେ ତାଡ଼ନା ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି ଓ ପଡୁଛି, ପୃଥିବୀରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଏତେ ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ସତେଅବା ଭଳି ଭଳି କୃତ୍ରିମତା ଭିତରେ ଅଲକ୍ଷଣା ହୋଇ ରହିଛୁ । ପରସ୍ପରର ଭିତରକୁ ଦେଖିବାଲାଗି ଏକାନ୍ତ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ରହିଛୁ । ସତ୍ୟ ରହିଛି, ସତ୍ୟ ହିଁ ଦୁଃଖ ପାଉଛି ଏବଂ ତଥାପି ସବୁ ଅବଶ୍ୟ ଫରଚା ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ବିଧାତା ବି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ସତ୍ୟକୁ ଚିହ୍ନିଥିବା ମଣିଷକୁ ତା'ର ବାଟ ଚାଲିବାରୁ ହିଁ ସିଧା ଚିହ୍ନି ହୋଇଯାଏ ।

ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ ଉଭୟତ୍ର ହିଁ ସତ୍ୟକୁ ଥାନ ଦେଇ ପାରନ୍ତି । ତେଣୁ, ସେମାନଙ୍କର ଏକ ସଦା-ପ୍ରସନ୍ନତା ହିଁ ଜୀବନର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ସନ୍ତକ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ଯାହାର ମାଧ୍ୟମରେ କି ସେମାନଙ୍କୁ ଚଟ୍ କରି

ଚିହ୍ନି ହୋଇଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ, ଯଦି ମୁଁ ସ୍ୱୟଂ ଖଣ୍ଡସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଆଦରି ରହିଥାଏ, ତେବେ ସତ୍ୟସ୍ଥ ଆଉଜଣେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମୁଁ କଦାପି ସହଜରେ ଚିହ୍ନି ପାରିବିନାହିଁ । ନିଜେ ମୁଖା ଲଗାଇଥିବା ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ମୁଖା ନଥିବା ଆଉଜଣେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଚିହ୍ନିପାରିବା ମୋଟେ ସହଜ ହୁଏନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ହିଁ ମୁଖା ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ଆସୁଣୁ ଯାଉଣୁ ରୋଦନ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ, ସତେଅବା କୋଉ ଧର୍ମର ଏରୁଣ୍ଡିଟା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଅଭିଯୋଗ କରୁଥାଏ । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସତ୍ୟ ଛାଡ଼ି ନଥାଏ, ମୋତେ ବିଧାତା ମଧ୍ୟ ଛାଡ଼ିନଥାନ୍ତି; ତଥାପି ମୁଁ କାହିଁକି ସାଥୀଟିଏ ପାଉନାହିଁ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରୁଥାଏ । ଭିତର ସହିତ ବାହାରକୁ ଯୋଡ଼ି ପାରୁନଥାଏ । ବ୍ୟକ୍ତି ସହିତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଯୋଡ଼ି ପାରୁନଥାଏ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ ବୃହତ୍ତରଟି ପାଖରେ ସତେଅବା କୌଣସି ଚାହାଲିଚୋର ପରି ଆଚରଣ ଦେଖାଏ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସତ୍ୟ ପାଖରେ ମୋ'ର ତଥାକଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିସତ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଧରା ହିଁ ପଡ଼ିଯିବେ ବୋଲି ଭାରି କାତର ହୋଇ ରହିଥାଏ । ବ୍ୟକ୍ତି ତ ସେହି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଟା ଭିତରେ ରହିଥାଏ, ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଟି ସହିତ ଯାବତୀୟ କାରବାର ଦ୍ୱାରା ଛନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଥାଏ, – ତେବେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପାଖରେ କ'ଣ ପାଇଁ ଚୋରଟାଏ ପରି ଆଚରଣ କରେ ? ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଠକିବାର ମତଲବ ରଖିଥିବା ମଣିଷମାନେ ହିଁ ଏଠି ଧର୍ମତଃ ଚୋରଭଳି ଆଚରଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି କି ? ମୂଳତଃ ପୃଥିବୀକୁ ଡରୁଥାଆନ୍ତି, ତେଣୁ ଆପଣା ସହିତ ମଧ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବୁଝାମଣାରେ ବାସ କରି ପାରୁନଥାନ୍ତି । ଆପଣାଟାକୁ ମଧ୍ୟ ସନ୍ଦେହ କରୁଥାନ୍ତି କି ? ଏବଂ, ଯିଏ ଆପଣାକୁ ମଧ୍ୟ ସନ୍ଦେହ କରୁଛି ଅର୍ଥାତ୍ ଆପଣାଠାରୁ ଲୁଚି ବୁଲୁଛି, ଆପଣାର ଜୀବନରେ ସିଏ ବସ୍ତୁତଃ କେଉଁ ସତ୍ୟଟି ସହିତ ପରିଚିତ ହୋଇପାରିଛି, ଥରେ ଆପେ ଚିନ୍ତା କରି କହୁ ତ !

ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ଆମପାଇଁ ସମ୍ଭବତଃ ଯାବତୀୟ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କହିଲେ ସବାଆଗ ଏହି ପୃଥିବୀଟିକୁ ହିଁ ବୁଝାଇବ, – ଏହି ଚାରିପାଖରେ ତାକୁ ନାନାଭାବେ ପାଥେୟ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିବା ଏହି ପୃଥିବୀ । ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଏଡ଼ି ଦେଇ ସିଏ କଦାପି ବୃହତ୍ତର କୌଣସି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟକୁ ପଳାଇଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ପୃଥିବୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ଜୀବନବାସ୍ତବଟି ସହିତ ନାନାବିଧ ସମ୍ପର୍କରେ ତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ତଥା ଭରସା ଦେଇ ରଖିଥିବା ଏହି ପୃଥିବୀ । ଏହି ପୃଥିବୀରେ ତାହାରିପରି ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ରହିଛନ୍ତି : ନିର୍ମିତ ହେଉଛନ୍ତି, ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ବନ୍ଧ ଯୋଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ସମ୍ବନ୍ଧ ଯୋଡ଼ି ରହିଥିବାରୁ ହିଁ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ତା' ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ସେହି ପୃଥିବୀ ତା'ଲାଗି ଯେପରି ଦାୟୀ, ସିଏ

ସ୍ୱୟଂ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀଟି ପାଇଁ ତଦନୁରୂପେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟୀ । ସିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣସଚେତନ ରହିଥିବ, ଯେପରି କି ଅନ୍ୟମାନେ ତାକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚିତ କରି ନରଖିବେ ଏବଂ, ସିଏ ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ପୂର୍ଣ୍ଣସଚେତନ ହୋଇ ରହିବ, ଯେପରିକି ତା'ର ନିଜ ଜୀବନୋଦ୍ୟମ ତଥା ଜୀବନମମତାଟି ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିବାରେ ନିମିତ୍ତରୂପେ କେବେହେଲେ କାର୍ଯ୍ୟ ନକରେ । ବହୁ ସମ୍ପଦଦ୍ୱାରା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଏହି ପୃଥିବୀ ତାହାରିଭଳି ସକଳ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବହୁ ସମ୍ଭାବନାଦ୍ୱାରା ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଏଠି ସମସ୍ତେ ହିଁ ନିର୍ମିତ ହେବେ, ସଂବଳିତ ହେବେ ଏସଂ ପୃଥିବୀକୁ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଏକ ମମତାମୟ ତଥା ଭରସାପୂର୍ଣ୍ଣ ଘରରୂପେ ତିଆରି କରି ନେବାରେ ସହଯୋଗ କରିବେ । ପୃଥିବୀସତ୍ୟ କହିଲେ ନ୍ୟାୟତଃ ସକଳ ଅବସରରେ ସବାଆଗ ଏହି କଥାଟିକୁ ହିଁ ବୁଝାଇବ । ଏବଂ, ଏଥିରୁ ବାହାର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ତଥାକଥିତ ସତ୍ୟଜିଜ୍ଞାସାର ଆଳ ଦେଖାଇ ଆମେ, ତୁମେ ତଥା ଅନ୍ୟମାନେ କଦାପି ପଳାଇ ଯିବାନାହିଁ । ଯେତେ ଯାହା ସଦ୍‌ଭାବନା ବା ସାଧୁ ମତଲବ ସହିତ ସେପରି କରି ସର୍ବଦା ବହୁ ଅନିଷ୍ଟର ହିଁ କାରଣ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବା । ଅକାରଣଟାରେ ଏଠି ବହୁ ଅସୁସ୍ଥତାକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଉଥିବା ।

ମନୁଷ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା କଳ୍ପିତ ଯାବତୀୟ ସତ୍ୟ ସର୍ବମୂଳ ସେହି ପୃଥିବୀସତ୍ୟ ଉପରେ ହିଁ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଛି । ସେସବୁ ଯାହାକିଛି ସତ୍ୟ, ସେଗୁଡ଼ିକ ମନୁଷ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିର ଅନୁମାନରୁ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛି । ପୃଥିବୀରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟ ଯାବତୀୟ ବୃହତ୍ତର ଅନ୍ୟ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ଅନୁମାନ କରିପାରିଛି । ଏବଂ, ଆହୁରି ଆଗକୁ ସେହି ବୃହତ୍ତର ଯେତେଯାହା ସତ୍ୟ ପ୍ରକଟ ହେବାକୁ ଅପେକ୍ଷା ରହିଛି, ସେସବୁ ଏହି ପୃଥିବୀ ଉପରେ ହିଁ ପ୍ରକଟ ହେବ ତଥା ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ ସେହି ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ବଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ନିମିତ୍ତରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବେ, କାମରେ ଲାଗିବେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଏବେ ମଧ୍ୟ ବହୁତ କିଛି ବାକୀ ରହିଛି, – ବହୁତ କିଛି ତଥାପି ସଜଡ଼ା ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଆପଣା ମଥାରୁ ଅପ୍ରମିତ ଜ୍ଞାନ ତଥା କୌଶଳଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସେଥିଲାଗି ବସ୍ତୁତଃ ଅଭାବନୀୟ ଭାବରେ କେତେ କ'ଣ ଉଦ୍‌ଭାବନ କରି ରଖିଲେଣି । ସତେଅବା, ମଥାମାନେ ହିଁ ଆଗେ ଆଗେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବେଗରେ ଦଉଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ ପଛରେ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ବହୁତ ବହୁତ ମଣିଷ ପଛରେ ହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ସେହି ତୁଚ୍ଛା ମଥାଟା ମୋଟେ ବୁଦ୍ଧି ଦେଇ ପାରିବନାହିଁ ବୋଲି କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରଜ୍ଞାବାନ୍ ମନୁଷ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେଣି । ବର୍ତ୍ତମାନ ସବାଆଗ ହୃଦୟର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ବୋଲି ସମାଧାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଜୁଥିବା

ବିବେକମାନେ ମଧ୍ୟ କହୁଛନ୍ତି । ହୃଦୟ ହିଁ ପାରିବ, ହୃଦୟ ହିଁ ଯୋଡ଼ିବ, – ମଥାଗୁଡ଼ିକୁ ପୋଷ ମନାଇ ଆଣିବ । ବ୍ୟକ୍ତି-ସତ୍ୟ ଏବଂ ପୃଥ୍ୱୀ-ସତ୍ୟ ପରସ୍ପରକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତର କରି ବୁଝି ପାରିବେ । ଅର୍ଥାତ୍, ପରସ୍ପରର ଅବଦାନକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ, ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ ହେବେ । ଏଇଟି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଆୟାମର କଥା, ଏକ ଅନ୍ୟ ଆସ୍ପୃହାର କଥା । ଆହୁରି ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ କହିଲେ ଏକ ଅନ୍ୟ ସମନ୍ୱୟର କଥା । ଜଣେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ଆମେ ସକଳ ମନୁଷ୍ୟ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ନିଜର ଘର ବୋଲି କେତେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିପାରିଲେ ଯେ ତେଣେ ଅନୁରାଗୀ ହୋଇପାରିବା, ଆପଣ କହିଲେ !

□□

ଷଡ଼ରିପୁ

ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ବନ୍ଧୁ ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ରିପୁମାନଙ୍କୁ ଭେଟିଲେ ନା ରିପୁମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୁଝୁ ଯୁଝୁ ଜୀବନରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସଂସାରରେ ବନ୍ଧୁମାନେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ବାରତାଟିଏ ପାଇଲେ ? ବାରତାଟିକୁ ପାଇ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଗଲେ କି ? ମୁଁ ବାଟରେ ଯାଉ ଯାଉ ଯୋଉଠି କ'ଣ ପାଇଁ ଅଚାନକ ଝୁଣ୍ଟି ପକାଇଲି, ଏକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ପାଖରେ ଆସି ହାବୁଡ଼ିଗଲି, ସେତିକିବେଳେ ଏମାନେ ମୋ'ର ରିପୁ ବୋଲି ଆବିଷ୍କାର ବି କରି ପକାଇଲି କି ? ଆମ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଷଡ଼ରିପୁଙ୍କ କଥା ଲେଖା ହୋଇ ରହିଛି । ଯଦି ଋଷିମାନେ ହିଁ ଉକ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ରଚନା କରିଥିବେ, ତେବେ ଋଷିମାନେ ମଧ୍ୟ ଝୁଣ୍ଟନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ କି ? ଅବଶ୍ୟ, ଶାସ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବି ପ୍ରଭେଦ ଅର୍ଥାତ୍ ବର୍ଗଭେଦ ସର୍ବଦା ରହିଛି । ମୁଖ୍ୟତଃ ସଂହିତା ମାନଙ୍କରେ ହିଁ ଉଚିତ ତଥା ଅନୁଚିତଗୁଡ଼ିକର ବୟାନମାନ ଦିଆଯାଇଛି । ଏଇଟି ବିଧି, ସେଇଟି ଅବିଧି, ଏଇଟି କରଣୀୟ ଓ ସେଇଟି କରଣୀୟ ନୁହେଁ, – ଏହିପରି ଏକ ନ୍ୟାୟରେ ଚେତାବନୀଗୁଡ଼ିକୁ ଦିଆଯାଇଛି ।

କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ, ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ, – ଏଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି ରିପୁ । ଛଅଟି ରିପୁ, ଷଡ଼ରିପୁ ଏବଂ ସେହି କାଳରୁ ହିଁ ଆମ ଚଳଣିଗୁଡ଼ିକରେ କଥାଟିର ପ୍ରୟୋଗ କରା ହୋଇ ଆସିଛି । ରିପୁଗୁଡ଼ିକୁ ଏଡ଼ି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନହେଲେ ଜୀବନ ଭିତରେ ଏକାଧିକ ପ୍ରମାଦ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବେ । ରିପୁମାନେ ତୁମକୁ ତୁମ

ସମୁଚିତ ମାର୍ଗଟିରୁ ଟଳାଇ ଦେବାର ସାଜିଶ୍ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଗୁରୁମାନେ ସେକାଳେ କେତେ ସଚେତନ ଭାବରେ କେତେ କେତେ ଉପମାଯୁକ୍ତ ସ୍ୱଷ୍ଟତା ସହିତ ସେହି କଥାଟିକୁ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଶ୍ରବଣକୁହର ପ୍ରବେଶ କରାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିବେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ଶୁଦ୍ଧ ଜୀବନଚାରଣାମାନ ଶିଖାଇ ବି ଥିବେ, ଷଡ଼ରିପୁଙ୍କ ଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ନିଷ୍ଠାମୟ ଜୀବନଟିଏ ଆଚରି ପାରିଲେ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ଏପରି ନୈତିକ ଜୀବନଟିଏ କ୍ରମଶଃ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଆସିବ, ଯାହାକି ତୁମକୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଗୁଳାମାନଙ୍କରେ ବାଟ ଚାଲିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବଶ୍ୟ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ କରି ରଖି ପାରିବ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ଆୟତନରେ ହୁଏତ ତାହାରି ଭିତରେ ବାସ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟନାମକ ଏକ ଜୀବକୁ କେତେ କେତେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼େ, କେତେ ପ୍ରକାରେ ଝୁଣ୍ଟିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ତେଣୁ, ରିପୁ କେବଳ ଛଅଟି, ସାତଟି ନୁହନ୍ତି କିମ୍ବା ସତେଇଶିଟି ନୁହନ୍ତି ବୋଲି ଆମେ ମୋଟେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ସେପରି ଚିନ୍ତା ମଧ୍ୟ କରିବାନାହିଁ ।

କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ ଓ ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ, – ଏଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକୃତରେ କିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆୟତନସିଦ୍ଧ ଭାବରେ ପରସ୍ପର ଠାରୁ ଅଲଗା କରି ଦେଖାଇ ଏବଂ ଚିହ୍ନାଇଦେଇ ପାରିବ ? ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଣୁଥିବା ସମୟରେ ଆମେ ଛଅଟିଯାକ ଶବ୍ଦର ଏକକ ଅର୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଛଅଟି ଅଭିଧାରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଥିବା ଭଳି ସିନା ଅନୁଭବ କରୁ, ମାତ୍ର ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ କେଉଁଠାରେ ସରିଛି ଏବଂ ଆଉଗୋଟିଏ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି, ସେହି କଥାଟିକୁ ଜାଣିବାଲାଗି କେହି ସେତେ ଆବଶ୍ୟକ ମନେ କରନ୍ତି ବି ନାହିଁ । ଜୀବନରେ ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିବା ବେଳେ ଠିକ୍ କେଉଁ ରିପୁଟି ସକାଶେ ଆମକୁ ଏପରି ଝୁଣ୍ଟିବାକୁ ପଡ଼ିଲା, ସେହି କଥାଟିକୁ ଉଖାରି ଜାଣିବାପାଇଁ ଆମଭିତରୁ କେହି ହେଲେ ସେହି ଚେଷ୍ଟା କରିନଥାନ୍ତି । ଉଖାରି ଦେଖିବାପାଇଁ ବଳ ମଧ୍ୟ କେଉଠି ଥାଏ ? ପ୍ରତିକାରଟିଏ କରିବା ହିଁ ସେତେବେଳେ ସବାମୂଳ କଥା ବୋଲି ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଜୀବନଧନ୍ଦାଟିକୁ ମାର୍ଗରେ ରଖିବାର ବିଦ୍ୟାରେ ନୈପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ଗୁରୁମାନେ କ'ଣ ନିଜ ଜୀବନରେ କେବେ ଝୁଣ୍ଟିନଥାନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରକୃତରେ କେବେହେଲେ ରିପୁଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ନଥାନ୍ତି ଯେ ସତେଅବା କୌଣସି ତତ୍ତ୍ୱଦୋରସ୍ତ ସୂତ୍ରପୁସ୍ତକରୁ ରିପୁଗୁଡ଼ିକର ଏହି ତାଲିକାଟି ଆଣି ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଘୋର ଭକ୍ତି ଭରେ ବୁଝିଗଲୁ ବୋଲି ଏକ ପ୍ରତୀତି ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହିଁ ଆମର ସର୍ବୋତ୍ତମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାର କରିନେଉ ? ସମ୍ଭବତଃ ତାହାହିଁ ଏକ ବୃହତ୍ କାରଣ ଯେ, ବହିମାନଙ୍କରେ ତାଲିକାଟି ତଥାପି ଲେଖା ହୋଇ ରହିଛି, ରିପୁମାନଙ୍କର ତାଲିକାରେ ରହିଥିବା ଛଅଟି ରିପୁ ସାତ ବା ପାଞ୍ଚ ନହୋଇ

ସେହି ଛଅ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନେ ସେହି ସେକାଳ ପରି ଏକାଳେ ମଧ୍ୟ ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଏହି ଜଗତଟିରେ ବଳବତ୍ତର ରହିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ମଣିଷମାନେ ତଥାପି ନିଜ ବାଟଗୁଡ଼ିକରେ ସେଥିଲାଗି ଆଦୌ ହତାଶ ନହୋଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ରିପୁମାନଙ୍କ ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏପରି ସମ୍ଭବତଃ ଆଉକିଛି ରହିଛି ଯାହାକି ସେମାନଙ୍କୁ ସଚଳ କରି ରଖିଛି । ରିପୁଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ ହେବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଫୁରସତ ବା କୋଉଠି ମିଳୁଛି ? ବାଟ ଚାଲିବାରୁ ମଧ୍ୟ ମିଳୁଥିବା ନୂଆ ନୂଆ ବିଶ୍ୱାସ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏପରି ଏକ ସାତତ୍ୟ ଭରିଦେଇ ପାରୁଛି ଯେ ସେମାନେ ଚାଲିଛନ୍ତି, ଅପ୍ରତିହତ ଭାବେ ଚାଲିଛନ୍ତି । ଝୁଣ୍ଟୁଛନ୍ତି, ପୁଣି ଉଠି ଚାଲିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ରିପୁମାନେ ମଧ୍ୟ କାଳକ୍ରମେ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ବେଶ୍ ବୁଝି ବି ଯିବେଣି; ଏଣୁ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ବିଶେଷ ଉତ୍ପାତ କରୁନାହାନ୍ତି । ଦୁଃଖ ଅଛି, କାମନାର ବିନାଶରେ ଦୁଃଖର ବିନାଶ ବୋଲି ଉପାସ୍ୟ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଲେଖାହୋଇ ରହିଛି, ତଥାପି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆଦୌ ରହି ଯାଉନାହାନ୍ତି । ଜୀବନନାମକ ସେହି ସକାରାତ୍ମକ ନିତ୍ୟଲୀଳାଟି ଉତ୍ସବବତ୍ ଲାଗିରହିଛି ।

ଷଡ଼ରିପୁର 'କାମ' ଶବ୍ଦଟିକୁ ସାଧାରଣତଃ ଯେଉଁପରି ଅର୍ଥପ୍ରସାର ଦେଇ ବ୍ୟବହାର କରା ଯାଇଥାଏ, ତାହାର 'କାମନା' ବୋଲି ପ୍ରଚଳିତ ସେହି ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦଟି ସହିତ ସେପରି କୌଣସି ସିଧା ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି କି ନାହିଁ, ସେହି ବିଷୟରେ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟ ହୁଏତ ମୋଟେ ଏକମତ ହେବେନାହିଁ । କାମନାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଜନ ମଣିଷଦ୍ୱାରା ଆଦୌ ସମ୍ଭବ କି ? ତେଣୁ ଧର୍ମଗୁରୁମାନେ ସେକାଳେ କାମନା ବୋଲି ଯେତେ ଅର୍ଥରେ ବୁଝି ତାହାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା ସକାଶେ ପରାମର୍ଶ ଦେଉଥିଲେ, ସେମାନେ ତଥାକଥିତ ମନ୍ଦ କାମନାଗୁଡ଼ିକୁ ନଜର ଦେଇ ସେପରି କହୁଥିବେ । କାମନାକୁ ବର୍ଜନ କରିବା, ଆମର ଏହି ପ୍ରାୟ ଏକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାମନାଗୁଡ଼ିକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଦବାଇ ରଖିବାକୁ ହିଁ ବୁଝାଉଥିଲା । ଏବେ ତ କାମନାକ୍ଷେତ୍ରରେ ସକଳ ପ୍ରକାର ଦବାଇ ରଖିବାର ପ୍ରତିକାରମାର୍ଗଟିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିପଜ୍ଜନକ ବୋଲି କୁହାଯିବ । ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ସେଥିଲାଗି ଏକାଧିକ ଅବସରରେ କାମନାର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଛି । ମଣିଷ ସେହିପରି କ୍ରୋଧନାମକ ସେହି ଦ୍ୱିତୀୟ ରିପୁକୁ ପରିହାର କରି ପାରିବ କି ? ପୁରାଣରେ ଦେବତାମାନଙ୍କ ଠାରେ ବି ଯେତେବେଳେ ଆଦୌ କୌଣସି କ୍ରୋଧର ଆରୋପ କରାନଯିବ, ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ପାତ୍ରରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି କୌଣସି କାହାଣୀ ରଚନା କରିବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ । ପୁଣ୍ୟଗୁଣର, ଶୌର୍ଯ୍ୟଗୁଣର ବ୍ୟକ୍ତିପ୍ରତୀକମାନେ ପାପୀ, ଭୀରୁ ଏବଂ କାତରମାନଙ୍କ ଉପରେ ଯଦି ନିଜର କ୍ରୋଧ

ବ୍ୟକ୍ତ କରି ସେମାନଙ୍କର କବଳ ମଧ୍ୟରୁ ପୃଥିବକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଆଣିବାର ଚିନ୍ତା କରିନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ତ ପୃଥିବୀର ଉଦୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ରହି ଯାଇଥାନ୍ତା ।

କାହାକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନିଜର ବୋଲି କହିବାରେ ଏକ ସୁସ୍ଥ ମୋହ ରହିବ ହିଁ ରହିବ । ନିଜର ଭାଷାଟିକୁ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ଭାଷାର ତୁଳନା କଲାବେଳେ ସେଇଟି ପ୍ରତି ଅଧିକ ଆକର୍ଷଣ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ ଏବଂ ତାହାକୁ ଏକ ମୋହ ବୋଲି କହି ମୋଟେ ବାଦ୍ ଦେଇ ହେବନାହିଁ । ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଏତେ ଧର୍ମ, ଏତେ ସଂସ୍କୃତି ଏବଂ ଏତେ ଏତେ ସାହିତ୍ୟ, – ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପିଲାଟି ଦିନରୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂସ୍କୃତି, ଧର୍ମ ତଥା ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରାଣବନ୍ତତା ମଧ୍ୟରେ ବଢ଼ି ଆସିଛି, ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ମୋ'ର ନିଜ ଭୂମି ବୋଲି କହି ମୁଁ ତାହାରି ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ହିଁ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ଧର୍ମ, ସଂସ୍କୃତି, ସାହିତ୍ୟ ତଥା ଆହୁରି କେତେ କ'ଣକୁ ଲୋଡ଼ି ବାହାରିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ପ୍ରେରଣା ପାଇଛି, ମୋ'ଟିମାନଙ୍କ ସହିତ ଏତେ ଏତେ ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ଓ ଧର୍ମ ରହି ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ଖୁସୀ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛି ଏବଂ ସେଥିଲାଗି କୌଣସି ନୀତିବାଦୀ ଅବିଚାର ମୋ' ସମ୍ପର୍କରୀତିର ଶୈଳୀଟିକୁ କଦାପି ମୋହ ବା ଲୋଭ ବୋଲି ଉଡ଼ାଇ ଦେଇ ପାରିବନାହିଁ । ବରଂ, ଠିକ୍ ଆରକଥାଟି ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ସମ୍ଭବ ନହେବ, – ଗୋଟିଏ ଭୂମି, ଗୋଟିଏ ଭାଷା ଓ ଗୋଟିଏ ଏଇଟି ଏବଂ ସେଇଟିକୁ ମୁଁ ମୋ' ନିଜର ବୋଲି କହି ବଞ୍ଚିଜାଣିଛି ବୋଲି ଅନ୍ୟ ଭୂମି ତଥା ଅନ୍ୟ ତତ୍ତୁଲ୍ୟ ସବୁକିଛିକୁ ଅଧିକ ଅନୁରାଗ ଓ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ସହିତ ନବୁଝି ପାରିବି ଓ ଅଧିକ ବିବେକପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସଙ୍କୋଚରହିତ ଭାବରେ ବୁଝି ନପାରିବି ? ନିଜ ଘରେ ଡ଼ୋରଟିଏ ଲାଗିନଥିଲେ ମୋ' ଭାବଜୀବନରେ କିପରି ଆଦୌ କୌଣସି ସଂପ୍ରସାରଣ ସମ୍ଭବ ହେବ ! ଡ଼ୋର ଲଗାଇବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅନୁଭବୀ ହୋଇ ନଥିବା ହୁଏତ ସେଥିରେ କିଛି ମୋହ ଅଥବା ଲୋଭ ତଥାପି ପଶିଗଲା ବୋଲି ମନ୍ତବ୍ୟଟିଏ ଦେବ । ଏହି ପ୍ରଥମ ଚାରୋଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ଗ୍ରହଣଗତ ଅସୁସ୍ଥତା ପଶିଗଲେ ଯାଇ ମଦ କିମ୍ବା ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଅବକାଶ ଆସିବ । ତା' ନହେଲେ, କ'ଣ ପାଇଁ ଅନ୍ୟକୁ ଈର୍ଷା କରିବାକୁ ମନ ହେବ, – ମୁଁ କ'ଣ ପାଇଁ ବା କେବଳ ନିଜଟିକୁ ଦେଖିବି ଓ ଗର୍ବ ସହିତ ହୁଡ଼ିଯିବି ବୋଲି ମୁଁ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ଲାଗି ଆଖିମାନଙ୍କୁ ବୁଜି ଦେଇଥିବି ?

ପୁନଶ୍ଚ, ହୁଏତ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନଟି ହେଉଛି, ଏହି ସଂସାର ଭିତରେ ମୁଁ ସତେଅବା ମୂଳରୁ ହିଁ କୌଣସି ବ୍ୟାଧିଦ୍ୱାରା ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି କେଉଁ ଦୁଃଖରେ ରିପୁସଚେତନ ହେବାକୁ ମନ କରିବି ? ଶ୍ରଦ୍ଧାସଚେତନ କାହିଁକି ନହୋଇ ପାରିବି ?

ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମୋତେ କାହିଁକି ସବାଆଗ ଭଲ ବି ନଲାଗିବେ ଏବଂ ନିଜଭିତରେ ମୁଁ କାହିଁକି ଏପରି ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିଥିବି ? ନିଜ ଭିତରେ କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟାଧିତ ନକାରାତ୍ମକତା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏକ ବିଶେଷ ମାର୍କାର ମଣିଷମାନେ ହିଁ ଆପଣା ଭିତରେ ତୁଚ୍ଛା ରିପୁଟାଏ ଅଥବା ରିପୁମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି, ଖୁବ୍ ଦଗ୍ଧ ଏବଂ ସନ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ବୋଲି ସିନା ସେମାନେ ବାହାରେ ଯାବତୀୟ ବାଟ ଚାଲିବାରେ ରିପୁମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଦେଖୁଥାଆନ୍ତି । ନିଜ ପାଖରେ ଚୋରଟିଏ ଅଥବା ପୋଲିସ୍‌ଟିଏ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସେହିମାନଙ୍କୁ କିଛି ଅନୁକୂଳ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇ ଦେବାର ପ୍ରାୟ ଏକ ଖଳ ଅଭିଳାଷ ରଖି ନୈତିକତାର ସୂତ୍ରବାଗୀଶମାନେ ଷଡ଼ରିପୁର ସନ୍ଦର୍ଭଟିଏ ଫାନ୍ଦି ରଖିବାକୁ ଏତେ ଆଗ୍ରହ କରି ଆସିଛନ୍ତି କି ? ଯିଏ ଆଗ ବନ୍ଧୁଟିଏ ହୋଇ ପାରୁଛି, ସଂସାରର ଏହି ସମୃଦ୍ଧିସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସକଳ ମେଳରେ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ଖୋଜି ପାରୁଛି, ଷଡ଼ରିପୁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ସିଏ ଏକାବେଳେକେ ଅନ୍ୟଭଳି ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ ଚିହ୍ନି ପାରୁଥିବେ ଓ ତାକୁ ମୋଟେ କଷ୍ଟ ଦେବାକୁ ଆସୁନଥିବେ ।

□□

ଶୃଙ୍ଖଳା / ଶୃଙ୍ଖଳ

ବଡ଼ମାନଙ୍କର ଶୃଙ୍ଖଳାକୁ ସେମାନେ ସଚରାଚର ସାନମାନଙ୍କ ଉପରେ ହିଁ ଜାରି କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ସାନମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବଡ଼ମାନଙ୍କର ବୋଲି ବଡ଼ମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ କହି ଆସୁନାହାନ୍ତି କି ? ଏବଂ, ତାହାହିଁ ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ଭାରି ବଡ଼ କାରଣ, ଯେଉଁଟି ସକାଶେ କି ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ହିଁ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନାନାଭଳି ଶୃଙ୍ଖଳା ସ୍ଥିରୀକୃତ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ସେହି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଧର୍ମତଃ ଦାୟୀ ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ମାନି ନେଇଥାନ୍ତି । ଆଗେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଗୁରୁ ବୋଲି କୁହା ଯାଉଥିଲା ବୋଲି ସେହି ହିସାବଟି ଅନୁସାରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଶିଷ୍ୟ ବୋଲି କୁହା ଯାଉଥିଲା । ସେହି ବିଧାନଟିର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆଗର କୌଣସି ଗୁରୁ ସାନ ଅବସ୍ଥାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷାନବୀଶ ହୋଇ ବଡ଼ ହେଉଥିବାର ଅବସ୍ଥାରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ତାଡ଼ନା ଦେବା ହିଁ ସବାବଡ଼ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରା ଯାଇଥିଲା । ହଁ, ପ୍ରଥମ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ 'ଲାଳୟେତ୍' ଏବଂ ତା'ପରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥିବା ବୟସ ଗୁଡ଼ିକରେ 'ତାଡ଼ୟେତ୍' ର ପରାମର୍ଶମାନ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା । ଏବଂ, ଶୃଙ୍ଖଳା ସେହି 'ତାଡ଼ୟେତ୍'

ର ମାଧ୍ୟମ ହୋଇ ରହିଥିଲା । 'ଲାଳୟେତ୍'ର ମିଆଦଟା ପୂରିଯିବା ପରେ 'ତାଡ଼ୟେତ୍'ର ବସ୍ତାନିଟାକୁ ଫିଟାଇବା ବୋଲି ସତର୍କ କରି ଦିଆ ହୋଇଥିଲା । ପିଲାମାନେ ବଡ଼ ହୋଇ ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ଗୁଳାର ଅନୁସରଣ କରି ସେମାନଙ୍କର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଶୃଙ୍ଖଳାର ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ 'ତାଡ଼ୟେତ୍'ର ବିଧାନଟିକୁ ମାନି ସମାଜର ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । 'ତାଡ଼ୟେତ୍' ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ସତକୁ ସତ ଆବଶ୍ୟକ ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକୁ କେତେଦୂର ଆୟତ୍ତ କରି ପାରିଲେ କି ନାହିଁ, ସେହି ବିଷୟରେ ଥିରଚିତ୍ତ ହୋଇ କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବା ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ବେଳ ହେଉନଥିଲା ।

ରାଜା ଶୃଙ୍ଖଳା ତିଆରି କରିବେ, ପ୍ରଜାମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମାନିବେ । ଶାସକମାନେ ପ୍ରଜାଗଣଙ୍କୁ ସୁଶାସନ ଦେଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ସେହିଭଳି କେତୋଟି ଶୃଙ୍ଖଳାର ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିଥିବେ । ତୁମେ ଓ ଆମେ ସକଳ ପ୍ରଜା ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଶ୍ୟ ମାନିବା, – ନହେଲେ ରାଜକ୍ରୋଧର ଶିକାର ହେବା । ପରିବାରର ପାଞ୍ଚକୋଡ଼ି ମଧ୍ୟରୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଚାରିକୋଡ଼ିରୁ ଅଧିକ ଶୃଙ୍ଖଳା ବାପାଙ୍କର, – ସ୍ଥୂଳ ଔପଚାରିକ ଭାବରେ କହିଲେ ଗୃହସ୍ୱାମୀଙ୍କର । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପରିବାରର ସମସ୍ତେ ଅବଶ୍ୟ ପାଳନ କରିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜରେ ସେହିଭଳି କେତୋଟି ଶୃଙ୍ଖଳା ରହିଥାଏ, – ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମାନିବାକୁ ହୁଏ । ସେହି ଅନୁସାରେ ଆମ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂସାରଟିର ଚଉକତି ଗୋଟିଏ ଗାର ବୁଲାଇ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ଗାର ଡେ଼ଇଁଲେ ତାହା ବିଶୃଙ୍ଖଳା, – ତାହା ଅରାଜକତା । କାଳକ୍ରମେ, ଏହି ସାଂସାରିକ ଜୀବନର ପ୍ରାୟ ସବୁକିଛି ଏପରି ହୋଇ ଗଲାଣି ଯେ, ଯୁଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବ, କେବଳ ଶାସନଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ଜାରି ହୋଇ ରହିଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ । ଶୃଙ୍ଖଳା ଏବଂ ଶାସନ ଭିତରେ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ନାହିଁ ? ସବୁଆଡ଼େ ସତେଅବା କ୍ଷମତାଟା ହିଁ ରାଜତ୍ୱ କରୁଛି । କ୍ଷମତା ହିଁ ବାଧ୍ୟ କରୁଛି । ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କାରଣରୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷ କଳେ ବଳେ କୌଶଳେ ଧାଇଁ ଯାଇ ଆଗ କିଛି କ୍ଷମତାକୁ ଅକ୍ତିଆର କରି ନେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଇଠୁ ଥାଇ ବହୁପ୍ରକାରେ ସଂପୃକ୍ତ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କେତେ କ'ଣ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ବହୁ କ୍ଷୋଭର ସହିତ ଭିତରେ ଥାଇ କିଏ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି: ଲାଳନପାଳନର ସର୍ବବିଧ ଧର୍ମର ଆଚରଣ କରୁଥିବା ଜନନୀମାନେ କ'ଣ ଜୀବନର କେବଳ ସେହି ଆଦ୍ୟ ପାଞ୍ଚୋଟି ବର୍ଷ ନିମନ୍ତେ ? କ୍ଷମତାର ଏହି ଦୋସରାମାନେ କ'ଣ ଜନନୀମାନଙ୍କୁ ମୋଟେ ସହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଜନନୀମାନେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସେହି ପିଲାବେଳଟି ପରେ ଏହି ପୃଥିବୀରୁ ମୁହଁ ଲୁଚାଇ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ? ଜନନୀର ମଧ୍ୟ

ଶୃଙ୍ଖଳା ଲାଗି ଏକ ଅନ୍ୟ ମାର୍ଗ ରହିଛି ବୋଲି ଏହି କଠୋରବୁଦ୍ଧି କ୍ଷମତାଧାରୀମାନେ କାହିଁକି ବୁଝି ପାରନ୍ତିନାହିଁ ? ସୋମନେ ତ ସିଆଡୁ କଦାପି ମା'ଛେଉଣ୍ଡ ହୋଇ ମୋଟେ ପୃଥିବୀକୁ ଆସି ନଥିବେ ।

କ୍ଷମତାର ଶାସନଦ୍ୱାରା ଜାରି ହୋଇ ରହିଥିବା ଯେଉଁ ଶୃଙ୍ଖଳା, – ତଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀ ଖାଲି ହନ୍ତସନ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଭାରି କଲବଲ ହୁଏ । ଯୁଆଡ଼େ ଚାହିଁ ଦେଖିବ, ଖାଲି କ୍ଷମତା । ଜଣକ ହାତରେ ଠୁଳ ହୋଇ ରହିଥିବା କ୍ଷମତା ଏବଂ ସତେଅବା ନିଜ ଭିତରେ ସଲା କରି ଏକତ୍ର ଆସି ଜୁଟି ଯାଇଥିବା କେତେଜଣଙ୍କ ହାତରେ । ରଜ୍ଜୁଗୁଡ଼ାକ ସେହିମାନଙ୍କ ହାତରେ । ଅସ୍ତ୍ରବଳ, ଅର୍ଥବଳ, – ସବୁକିଛି ସେହିମାନଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ୟରେ । ମୁକ୍ତିମଣ୍ଡପ ଗୁଡ଼ାକ ସେହିମାନଙ୍କର ଚଉପାଢ଼ୀ ଉପରେ । ସେମାନେ ଭଳି ଭଳି ବହି ତିଆରି କରି ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କେତେ ପ୍ରକାରର ଟେଳା ଟେଳା ଅଫିମ, କେତେ ଭଳି ପ୍ରତୀକ ଏବଂ ପ୍ରତିମା । ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ଗିଳିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ତେବେ ଯାଇ ତୁମେ ମାର୍ଗରେ ଅଛ ବୋଲି ତୁମକୁ ଔପଚାରିକ ସ୍ୱୀକୃତିଟିଏ ମିଳିପାରିବ । ମୁଁ ନିଜ ଭିତରେ ବନ୍ଧୁଟିଏ ଆବିଷ୍କାର କରିବି, ଯିଏକି ମୋତେ ତା' ସାଙ୍ଗରେ ବାଟ ଚାଲିବି ବୋଲି ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲା ଭଳି ଭରସାଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇ କହୁଥିବ, – ଏତିକିରେ ମୋତେ କେଡ଼େ ହାଲୁକା କରି ବି ଦେଉଥିବ, – ହାଲୁକା ହେବା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ମୁଁ ଆପଣାକୁ କେଡ଼େ ବଳବାନ୍ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିବି, – କ୍ଷମତାମାନେ କଦାପି ସେକଥା ସହ୍ୟ କରିବେନାହିଁ । ସେମାନେ ମୋତେ କେଡ଼େ କଠୋରତା ସହିତ ଜଣେ ଅବାଧ୍ୟ କଳଙ୍କ ଭଳି ବିଚାର କରିବେ ଏବଂ ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ପୋତି ପକାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବେ । ମୋତେ ମୋ' ନିଜ ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ସୁଯୋଗ ଦେବେ ନାହିଁ । କାରଣ, ବିଧାତାଙ୍କର ଅସଲ ନିୟମଟି ହେଉଛି ଯେ, ଯଦି ସବୁ ମଣିଷ ବା ଏପରିକି କେତେ ମନୁଷ୍ୟ ସେହିପରି ଫରଚା ଟିକିଏ ପାଇ ନିଜର ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିପାରନ୍ତେ, ତେବେ ତା'ପରେ କ୍ଷମତାର ଏହି ଉଚ୍ଚ ଭାଡ଼ିଗୁଡ଼ାକ ତିଷ୍ଠି ରହିବା ନିମନ୍ତେ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହନ୍ତା ନାହିଁ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ପୃଥିବୀଯାକର କବି ଏହି ଜଗତ ନାମକ ଜୀବନ-ପରିମଳଟିକୁ ନାନା ଅନୁରାଗପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିତ୍ର ଯୋଡ଼ି ଦେଇ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ଫୁଲବଗିଚା ପରି କଳ୍ପନା କରି ଆସିଛନ୍ତି, ଯେଉଁଠାରେ କି ଆମେ ସମସ୍ତେ ଫୁଲଗଛଟି ସଦୃଶ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ବଢ଼ି ପାରୁଥାଆନ୍ତୁ ଏବଂ ଆପଣା ଲାଗି ଏକ ଶୃଙ୍ଖଳା ଆବିଷ୍କାର କରି ଫୁଲ ଫୁଟାଇ ପାଇଥାନ୍ତୁ । ପୃଥିବୀଯାକର ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମଧ୍ୟ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ତାହାହିଁ କରିଆସିଛି । ତଥାପି ସବୁଆଡ଼େ ଶୃଙ୍ଖଳ ହିଁ ଶୃଙ୍ଖଳମାନେ

ଶୃଙ୍ଖଳାମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରାସ କରି ପକାଇଛନ୍ତି । ନିଜକୁ ବହୁ ଶୃଙ୍ଖଳ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପର ପାଖରେ କେତେ କେତେ ଦର୍ପର ସହିତ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଓ ସେହିଭଳି ରହିବାକୁ ହିଁ ପବିତ୍ର ହୋଇ ରହିବାର ପ୍ରାୟ ଏକମାତ୍ର ମାର୍ଗବତ୍ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଗୁରୁମାନେ କ'ଣ ପାଞ୍ଚ ଅଧ୍ୟାତ୍ମକୁ ପରିହାର କରି ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସତେଅବା ଅଧିକ ଏକକ ଏବଂ ତେଣୁ ଅଧିକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଦିଶିବାକୁ ମନ କରିଛନ୍ତି ଓ ନିଜର ଗଣମାନଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରଧାନତଃ ବହୁ ଅଭିନବ ଶୃଙ୍ଖଳର ଅଚଳାୟତନ ମଧ୍ୟରେ କିଳି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ବାଦମାନେ ନିଜନିଜର ସୂତ୍ର ତଥା ତତ୍ତ୍ୱଶୃଙ୍ଖଳ ଗୁଡ଼ିକରେ ପୃଥୁଳ ହୋଇ ବସି ବହୁ ବିବାଦର ହାଟ ମେଲାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । କିସମ କିସମର ପ୍ରଭୁତ୍ୱମାନେ ମୁଣ୍ଡକୁ ମୁଣ୍ଡ ଲଢ଼ାଇ କରିବାରେ ସତେ ଯେପରି ପ୍ରଭୂତ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ।

ରାଜନୀତି ନାମକ ସତ୍ୟଟି ତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏକ ସୁସ୍ଥ ସାମୂହିକ ଶୃଙ୍ଖଳାର ପରିବେଶଚୟକୁ ଯୋଗାଇ ଦେବାରେ ହିଁ ଆପଣାକୁ ନିୟୋଜିତ କରି ପାରୁଥାନ୍ତା ତଥା ଏକ ସମୁଦାର ବିବେକବୋଧକୁ କ୍ରମଶଃ ସାକାର କରି ଆଣୁଥାନ୍ତା । ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଉଦୟରେ ସତକୁ ସତ ସହଯୋଗ ହିଁ ତ କରୁଥାନ୍ତା ! ବିଶ୍ୱ-ରାଜନୀତି କହିଲେ ଏବେ ସମଗ୍ରତଃ ଯେଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ରବ୍ୟବସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝାଉଛି, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ସମୁଚିତ ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକୁ ମାନି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଅନୁକୂଳ ହେବାଭଳି ଭିତ୍ତିଭୂମି ଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣୁଥାନ୍ତେ, ଯାହାଫଳରେ କି ଅଳ୍ପସମ୍ପନ୍ନମାନେ ବାକୀ ମାନଙ୍କର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ଆସୁଥାଆନ୍ତେ । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସତେଅବା ପୃଥିବୀଭାଗ୍ୟର ମଞ୍ଚଗୁଡ଼ିକରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲଜ୍ଜାହୀନ ଭାବରେ ଖଳନାୟକର ଭୂମିକାଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଅଧିକ ସମର୍ଥ ଏବଂ ଅଧିକ ବଳବାନ୍, ସେମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ଅନ୍ୟ ଅଳ୍ପବଳମାନଙ୍କର ନାକରେ ସୂତା ଗଳାଇ ନିଜନିଜର ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକର ପରିପୂରଣ ଲାଗି ହିଁ ଅଧିକ ମନୋନିବେଶ କରୁଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ଏବଂ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଦା ପରୋକ୍ଷ ତଥା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂଘାତମାନ ଲାଗି ରହିଛି । ଅଳପ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଅଳ୍ପବଳମାନଙ୍କୁ ନିଜ ମଣ୍ଡଘର ମାନଙ୍କରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛନ୍ତି । ତେଣୁ,ଶୃଙ୍ଖଳା କାହିଁ ? ତଥାକଥିତ କୂଟନୀତିମାନେ ହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ସଂପ୍ରତି ପୃଥିବୀରେ ସବୁଠାରୁ ମୋଟା ଖର୍ଚ୍ଚଟା ହେଉଛି ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ; ବୋମାମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଖର୍ଚ୍ଚ । ଅନାହାର, ଅଶିକ୍ଷା, ରୋଗ, କଷ୍ଟ ଏବଂ ଆହୁରି ନାନାବିଧ ଅବହେଳାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସଂଗ୍ରାମ କରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ପଇସା ନାହିଁ । ପରିବେଶମାନେ ତୁଚ୍ଛା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମ୍ଳେଚ୍ଛସ୍ତରକୁ ଖସି ଖସି ଯାଉଛନ୍ତି । ସାମୁଦାୟିକ ଜୀବନର

କୌଣସି ସ୍ତରରେ ଭାରସାମ୍ୟ ନାହିଁ । ଅସଲ ବିଜ୍ଞାନଟା କୁଆଡ଼େ ଲୁଚି ପଳାଇଲା କେଜାଣି, ଅଧିକାଂଶ ବୈଜ୍ଞାନିକ ରାଷ୍ଟ୍ରନାମକ ସାଆନ୍ତ ମାନଙ୍କର ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ଅସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଭୟାବହ କରିବାର ପ୍ରାୟ ଏକ ଦାନବୀୟ ପ୍ରୟାସମାନଙ୍କରେ ଗୋଡି ଖଟିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । କେବଳ ତଥାକଥିତ ବହୁବିତ୍ତ ଦେଶ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ନୁହନ୍ତି, ପୂରା ଧେଡ଼େଙ୍ଗା ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ମଧ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ରାଗାରଟା ସକାଶେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପଇସା ବ୍ୟୟ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଶୃଙ୍ଖଳା କାହିଁ ? ପରସ୍ପରକାତର ମଣିଷପଲ ମାନଙ୍କୁ ତୁଚ୍ଛା ଶୃଙ୍ଖଳାମାନେ ହିଁ ବାନ୍ଧି ରଖିଛନ୍ତି ।

ବୟସ୍କ ମେଧାମନ୍ତମାନଙ୍କର ଯାବତୀୟ ଶୃଙ୍ଖଳା ଚୂଲୀକୁ ଯାଉଥିବାର ଏହି ସମୟଟାରେ ପୃଥିବୀର ପିଲାମାନେ ପୁଣି ଇସ୍କୁଲଘର ମାନଙ୍କରେ ଆଉ କି ଶୃଙ୍ଖଳାର ଶିକ୍ଷା କରିପାରିବେ ? ଯେଉଁସବୁ ରାଷ୍ଟ୍ରବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସରକାରମାନେ ହିଁ ଶିକ୍ଷାର ବରାଦ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ତେଣୁ ଅନୁରୂପ ଗୋଲାମମାନଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ କରି ଶୃଙ୍ଖଳଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ମଜବୁତ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଶାସକର ସ୍ୱାର୍ଥ ଅନୁସାରେ ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରର ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକ ମୋଡ଼ିମାଡ଼ି କେତୋଟା ଶୃଙ୍ଖଳରେ ହିଁ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ପିଲାମାନେ ପକ୍ଷୀଶାବକବତ୍ ତଥାକଥିତ ପାଠମାନଙ୍କୁ ପଇଟାଇ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଆପେ ଭାବିବାର, ବାଛି ପାରିବାର ତଥା ଏହିସବୁ ପାଠର ଯେ ଜୀବନ ସହିତ ଏକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଛି ଏବଂ ସେହି ମୁତାବକ ଯେ ଯଥାର୍ଥ ସଂହତି ରକ୍ଷା କରି ନିଜକୁ ଗଠନ କରି ନେବାର ଯେ ଏକାଧିକ ଆହ୍ୱାନ ରହିଛି, ଛାତ୍ର ସେସବୁ କଥାକୁ ଆଉ କେତେବେଳେ ଓ କାହିଁକି ଚିନ୍ତା କରିବ ? ବିଚରା ଶିକ୍ଷକକୁଳ ଅଗତ୍ୟା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗାଈ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଓ ଅମଲାତନ୍ତ୍ରଟାଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଶିଙ୍ଗ ଦେଖାଇ ଉଠବସ୍ କରାଉଛନ୍ତି । ନିଜ ଜୀବନକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ପରିଚାଳିତ କରି ପାରିବାକୁ ହେଲେ ଆଗ ନିଜର ବୋଲି ଦାବୀ କରି ପାରୁଥିବା ଶୃଙ୍ଖଳାଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର । ସାନବେଳେ ନିଜ ନିକଟତମ ଆତ୍ମୀୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଏବଂ ତା'ପରେ ନିଜ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗୁରୁସାନ୍ନିଧ୍ୟ ନାମକ ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରୁ ହିଁ ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକୁ ଅର୍ଜନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବସ୍ତୁତଃ ସକାରାତ୍ମକ ମୂଳଦୁଆଟିଏ ପଡ଼ିଥାଏ । ନିଜ ଅନୁଭବମାନଙ୍କୁ ମେରୁଦଣ୍ଡ ପରି ବ୍ୟବହାର କରି ସେହି ପ୍ରାରମ୍ଭ ସ୍ତରରୁ ହିଁ ଶୃଙ୍ଖଳାର ନିଜସ୍ୱ ସଂସାରଟିଏ ଗଢ଼ି ଆଣିବାର ଅବସର ଆସି ତା'ପରେ ପହଞ୍ଚେ । ତାହାହିଁ ଆଖିଟିଏ ଆଣିଦିଏ,– ମୁଁ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ମୋ'ର କହି ପାରିବାଭଳି ଭିତ୍ତିଭୂମିଟିଏ ସେହିଥିରୁ ହିଁ ତିଆରି ହୋଇ ଆସେ । ନିଜସ୍ୱ ବିବେକଟିଏ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରେ । ଆଦୌ ଗ୍ରହଣକାତର ନହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ମୁଁ କ'ଣସବୁକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବି ବା

ନକରିବି, ମୋ' ନିଜ ବିବେକଟି ମିତ୍ରବତ୍ ସେଇଟିକୁ ବତାଇ ଦେଇ ପାରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରେ । ଏତିକି ଯଥାସମ୍ଭବ କମ୍ ନିରୁପଦ୍ରବ ଭାବରେ ଉଚିତ ସମୟଗୁଡ଼ିକରେ ସମ୍ଭବ ନହୋଇଥିଲେ ଜୀବନଟା ଉପରେ କେବଳ ଗୁଡ଼ାଏ ଶୃଙ୍ଖଳ ଲଦି ହୋଇ ରହିଥାଏ ସିନା, ମାତ୍ର ଶୃଙ୍ଖଳା ବୋଲି ବିଶେଷ ସେପରି କିଛି ନଥାଏ, ଯାହାକି ମୋତେ ମୋ' ନିଜପାଖରେ ତଥା ମୋ ପୃଥିବୀଟି ପାଖରେ ପ୍ରତ୍ୟୟଯୁକ୍ତ କରି ରଖି ପାରିବ; ମୁଁ ଯେପରି କେବେହେଲେ ଚୋରଙ୍କ ପରି ପଘା ଛିଣ୍ଡାଇ ଆଦୌ ପଳାଇ ଯିବାକୁ ମନ କରିବିନାହିଁ, – ଏଠି ସତକୁ ସତ ନିଜର ତଥା ମୋ' ପୃଥିବୀର ମଧ୍ୟ ବହୁତ ବହୁତ କାମରେ ଲାଗି ପାରୁଥିବି ।

ଏହି ପୃଥିବୀରେ ମୋ ସହିତ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ସେହି ପୃଥିବୀର ଭବିଷ୍ୟତ ଉପରେ ମୋ' ନିଜର ତଥାକଥିତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭବିଷ୍ୟତଟି ମଧ୍ୟ ସତତ ନିର୍ଭର କରିବ : ଏହି ବୋଧଟି ହେଉଛି ସମ୍ଭବତଃ ଯାବତୀୟ ଜୀବନ-ଶୃଙ୍ଖଳାର ସର୍ବମୂଳ କଥା । ଏତିକି ନଥିଲେ, ଆମେ ଯେତେ ବେଶୀ ପାଠ ପଢ଼ି ଯେଡ଼େ ବଡ଼ ଥାନରେ ଯେତେ ଉଚ୍ଚ ହୋଇ ବସି ଯେତେ ଧନ ଉପାର୍ଜନ କରୁଥାଉ ପଛକେ, ସେହି ସର୍ବମୂଳ ବୋଧଟି ନଥିଲେ ଏଠି ମୁଁ ରାକ୍ଷସଟାଏ ହୋଇ ବହୁ ପ୍ରକାରର ଦୁର୍ଯୋଗର କାରଣ ହୋଇ ରହିଥିବି ସିନା, ଆଉ ଆଦୌ କିଛିର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବିନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନର ପୃଥିବୀଟିରେ ଏହିପରି ଗୁଡ଼ାଏ ଅସୁର ଓ ରାକ୍ଷସ ଅତିବେଶୀ ସଂଖ୍ୟାରେ ବୋଧହୁଏ ବାଟ ଓଗାଳି ରହିଛନ୍ତି, – ହେତୁ ହରାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ପୃଥିବୀକୁ ଏଇଠି ଅଟକାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଯାବତୀୟ ଯୋଜନା ଏବଂ ରଚନାରେ ସବୁ ମଣିଷ ଅବଶ୍ୟ ରହିବେ, – ସେଇଟି ଦ୍ୱିତୀୟ ଶୃଙ୍ଖଳା । ପୃଥିବୀରେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକ ଅପ୍ରମିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି, – ତା'ର ହୁଏତ ଏକ ବଡ଼ କାରଣ ହେଉଛି ଯେ, ଆମେ ସେହି ବହୁତଙ୍କର ବିଚାରକୁ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ସ୍ୱୟଂ ଏକା ଏକା ଆଗକୁ ବାହାରିଯିବୁ ଏବଂ ପୃଥିବୀରେ ସବାବଡ଼ ଏବଂ ସବାଆଗ ହୋଇ ରହିବୁ । ଆମ ତୁମ ଗାଆଁମାନଙ୍କରେ ଯାହା, ରାଜ୍ୟ ତଥା ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଯାହା, ସାରା ପୃଥିବୀଯାକ ମଧ୍ୟ ସେଇଆ ।

ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକୁ ମଉକା ଅନୁସାରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲଦିଦେବା ଯେତିକି ସହଜ, ଅସଲ ଶୃଙ୍ଖଳାମାନଙ୍କୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବାପାଇଁ ସମୁଚିତ ଆରମ୍ଭଟିଏ ଆମ ନିଜଠାରୁ ହିଁ ସମ୍ଭବ ହେଉ ବୋଲି ଏକ ସଂକଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସମ୍ଭବତଃ ସେତିକି ଅସୁବିଧାଜନକ । କିନ୍ତୁ ସେଥିଲାଗି ରୋଦନ କରି ରାଗ ମେଣ୍ଟାଇଦେଲେ କିଛି

ହେବନାହିଁ । କେବଳ ଶକ୍ତି ସାରିବା ହିଁ ସାର ହେବ । ଶୃଙ୍ଖଳାର ସମସ୍ୟା ହେଉଛି ଏକ ଶିକ୍ଷାର ସମସ୍ୟା । ଏକ ରାଜନୀତିକ ଶିକ୍ଷାର ମଧ୍ୟ ସମସ୍ୟା । ପ୍ରାୟ ପୃଥିବୀଯାକ ଯେଉଁମାନେ ରାଜନୀତିକ, ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ସାମାଜିକ ଉଚ୍ଚଡ଼ିହ ମାନଙ୍କରେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ କ୍ଷମତାରେ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଆମ ଅଙ୍କଗୁଡ଼ାକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଶୃଙ୍ଖଳାର କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝାଇଦେଇ ପାରିବାନହିଁ । ମାତ୍ର, ଆମେ ବିକଳ୍ପ କରି କିଛି ସମ୍ଭବ କରି ପାରିବା । ଦେଖିଲେ ଯାଇ ସେମାନେ ପରତେ ଯିବେ । ବାଧ୍ୟ ହେବେ । ଏକଥା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇପାରିବ, ସମାଜରେ ବିକଳ୍ପ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିକଳ୍ପ ସଂଗଠନ ଗୁଡ଼ିକୁ ତିଆରି କରି ଆଣିବା ଦ୍ୱାରା ହେବ । ସତକୁ ସତ ଏହି ଭୂମିସ୍ତରରୁ ହିଁ କିଛି ସଚଳତା କ୍ରମଶଃ ସାକାର ହୋଇ ଆସିଲେ ଯାଇ ମଞ୍ଚରେ ବସିଥିବା ଉଗ୍ର ଏବଂ ଅତ୍ୟୁଗ୍ରମାନଙ୍କର ହେତୂଦୟ ହେବ; ଅତୀତର ଯାବତୀୟ ଯଥାର୍ଥ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଳ୍ପବହୁତ ସେହିମତି ହିଁ ହୋଇଛି । ମନେ ବି ହେଉଛି ଯେ, ଏହି ଶୃଙ୍ଖଳମାନେ ସାଧାରଣ ବିବେକ ରହିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏବେ ଭଲ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁନାହିଁ । ହିଁ, ସେମାନେ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି, ତେଣୁ ଶୁଣିଲେଣି । ଶୁଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି କି ? ବାହ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ରହିଥିବା କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଆହୁରି କେତେ କେତେ ଧାରାରେ ତଳସଚେତନ କରାଇ ଆଣୁଛନ୍ତି । ଶୃଙ୍ଖଳାଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ତଥାପି ଆସ୍ଥା ରଖିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସେହି ଧାରାଗୁଡ଼ିକୁ ସେପରି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଦେଇ କଦାପି ଦେଖିବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ଏହି ପୃଥିବୀଟା ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ହିଁ ଚାଲୁ ଏବଂ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ବିଚାର ମଧ୍ୟକୁ ନେଇ ଅବଶ୍ୟ ଚାଲୁ ବୋଲି ଯାହାର ଅନ୍ତସ୍କରଣ ଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ବୁଝି ଆସୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ସମଝି ନେବେ । ସତେ ତ, ଏହି ଅନ୍ଧାରମାନେ ଆଉ କେତେଦିନ ଯାଏ ଆଲୁଅଟା ଉପରେ ପ୍ରକୋପ ଜାରି କରିବାରେ ଲାଗିଥିବେ ?- ଏହିପରି ଏକ ସଂଶୟଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ପୃଥିବୀର ବହୁ ମନୁଷ୍ୟ ଏବେ ଆପଣାକୁ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ପଚାରିଲେଣି । ସେମାନେ ଏକ ଆରେକୁ ଚିହ୍ନି ବି ନାହାନ୍ତି, ମାତ୍ର ସେହି ଏକା ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ପଚାରି ପାରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ରହି ଆଉକେହି ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ପଚାରିବାର ଅନ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିଟିଏ ଆଣି ଦେଇଯାଇଛି କି ? ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଏଣିକି ଶୃଙ୍ଖଳ ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ଶୃଙ୍ଖଳାଦ୍ୱାରା ହିଁ ଚାଲିବ ।

□□

ମନ ଦେବ, – କଥାଟିରୁ କିଛି ଖଟକା ଲାଗିବ ହିଁ ଲାଗିବ । ତେବେ, ଶରୀରର ଧର୍ମ କ'ଣ ଆମ ସମଗ୍ର ଜୀବନଧର୍ମର ଏକ ଅଙ୍ଗ ନୁହେଁ ? ଜୀବନର ଧର୍ମସାଧନରେ ଶରୀରଧର୍ମର ପ୍ରସଙ୍ଗଟିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନକରି କାହିଁକି ଅଲଗା କରି ଦର୍ଶାଗଲା ବା ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ତାହାର ସମ୍ଭବତଃ ଆଉ କୌଣସି କାରଣମାନ ରହିଛି ବୋଲି ନିଜକୁ ପଚାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେବ ।

ଭାରତୀୟ ଜୀବନର ବାସ୍ତବ ଚଳଣିଟିରେ ଦେହ ବା ଶରୀରକୁ ସେହି ପାରମ୍ପରିକ କାଳରୁ ହିଁ ହେୟ, ତୁଚ୍ଛ ତଥା ଅଳପ ଗୁରୁତ୍ୱର ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଦିଆଯାଇଛି । ଦେହଟା ଆମ ଜୀବନରେ ନଶ୍ୱରତାର ପ୍ରତୀକ; – ଦେହ ଆଜି ଅଛି, କାଲି ଚାଲିଯିବ, – ତେଣୁ ହେ ମଣିଷମାନେ, ତୁମେ ଗୋଟିଏ ଦେହକୁ ଧାରଣ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋଟେ ତାହାର ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ପଡ଼ି ଯିବନାହିଁ । କେବଳ ଅଜ୍ଞାନର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ତାହା କରନ୍ତି, ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ନ୍ତି ଏବଂ ମାର୍ଗରୁ ହୁଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଭଜନ ଏବଂ ଜଣାଣଗୁଡ଼ିକ କେତେ କେତେ ଲାଳିତ୍ୟଯୁକ୍ତ କଳ୍ପନାରେ ଶରୀରକୁ ସକଳ ଈଶ୍ୱରାନୁସନ୍ଧାନ ଓ ଈଶ୍ୱରସ୍ମରଣର ବଇରୀ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ସତେ ଯେପରି ଦେହନାମକ ଏହି ଅନାବଶ୍ୟକ ତତ୍ତ୍ୱଟିକୁ ବହନ କରି ଆମେ କୌଣସି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ହେତୁ ହିଁ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଛୁ । ଆମର ସତ୍ୟ 'ମୁଁ'ଟା ଆଦୌ ଇଚ୍ଛା ନକରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆସିଛୁ, କେଉଁ ଦେବତାର କୋପ ହେତୁ ଆସିଛୁ । କେଡ଼େ ଗଦ୍‌ଗଦ ଚିତ୍ତମୁଦ୍ରାରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ମନୁଷ୍ୟଟିଏ ପ୍ରତି ସତେଅବା ବେଶ୍ ସହାନୁଭୂତି ବ୍ୟକ୍ତ କରି କହିଆସିଛୁ ଯେ, ଭୂମିଷ୍ଠ ହେବା ସମୟରେ ସମସ୍ତେ ସିନା ହସୁଥିଲେ ଓ ଖୁସୀ ହେଉଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଶିଶୁଟି କୁଆଁ କୁଆଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ସତେଅବା ଏଠିକୁ ଆସିବାକୁ ତା'ମନ ଜମା ନଥିଲା; ପୁନଶ୍ଚ, ଯେତେବେଳେ ସେ ଏଠାରୁ ବିଦା ନେଇ ଯାଉଥିବ, ସେତେବେଳେ ସିଏ ଚାଲିଯାଉଛି ବୋଲି ସ୍ୱଜନ ସର୍ବଜନ ସିନା କାନ୍ଦୁଥିବେ, ମାତ୍ର ତା'ର ମୁହଁଉପରେ ଏକ ଦରସ୍ମିତ ଅବଶ୍ୟ ଫୁଟି ଉଠୁଥିବ । ସିଏ ଆଖର ତା'ର ଅସଲ ଘରଟିକୁ ଚାଲିଯାଉଛି ବୋଲି ହିଁ ଖୁସୀ ହେଉଥିବ । ସଂସ୍କାରଟି ଏବେ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ମଜବୁତ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଭାରତବର୍ଷର ମୁନିଋଷିମାନେ, ଯେଉଁମାନେ କି ଆମ ପାଇଁ ଆମର ପ୍ରଖ୍ୟାତତମ ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ରଚନା କରି ଯାଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ନିୟମତଃ କେହି ସାଧାରଣ ଜୀବନର ଏହି ସଂସାରହାଟରେ ନଥିଲେ । ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ଏବଂ ଈଶ୍ୱରସତ୍ୟର ସନ୍ଧାନରେ ସେମାନେ ଏହି ସଂସାରକୁ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ । ଯତି ହେଲେ, ସନ୍ୟାସୀ ହେଲେ । ସଂସାରକୁ କ୍ଷଣିକ ଓ ଅଳୀକ ବୋଲି କହିଲେ । ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସେମାନେ ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିବା

ସଂସାରର ପ୍ରତୀକରୂପେ ସବାଆଗ ଶରୀରଟାକୁ ଦେଖିଲେ ଏବଂ ତଦନୁରୂପ ଭଳି ଭଳି ଶାସ୍ତ୍ରଗତ ବର୍ଣ୍ଣନାଦ୍ୱାରା ଆମକୁ ମଧ୍ୟ ନିଜର ମୋହଗୁଡ଼ାକ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରି ଖୁବ୍ ପ୍ରଭାବିତ କରିନେଲେ କି ? ବିଧାତାଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ଖୁବ୍ କଉତୁକିଆ ଲାଗୁଥିବ ଯେ, ଆମେ ସଂସାରୀମାନେ ସ୍ୱବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ଆପଣା ଆପଣାର ସୁଖହର୍ମ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ କଳ୍ପନା କରିବାରେ ତଥା ମିହନ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ବେକଯାଏ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସଂସାର ଏବଂ ଶରୀର ବିଷୟରେ ଉକ୍ତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ମନବୋଧ ଚଉତିଶାଗୁଡ଼ାକୁ ରଟିବାରେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଛୁ । ସଂସାର କହିଲେ ଆମ ପ୍ରବଚନଦାତାମାନେ କାଳକ୍ରମେ ସଡେଅବା ଏହି ଦେହ ଏବଂ ଶରୀରର ବ୍ୟାପାରଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ସମୟ ସମୟରେ ଭାବିଲେ ସେଥିଲାଗି ପୂରା ଅନୁମାନ କରିହୁଏ ଯେ ସେହି ବିଧାତା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ହିଁ ଭାରି କଉତୁକପ୍ରିୟ ହୋଇଥିବେ; ତା' ନହେଲେ ସେ କଦାପି ପ୍ରବଚନ ଶୁଣୁଥିବା ଆମକୁ ଅଥବା ପ୍ରବଚନ ଦେଉଥିବା ଯତିବର ମାନଙ୍କୁ କ୍ଷମା ଦେଉନଥାନ୍ତେ । ତୁ ମରିବା ପରେ ତୋ' ପଞ୍ଜରାହାଡ଼ ଗୁଡ଼ାକୁ ଶ୍ୱାନ ଏବଂ ଶୃଗାଳମାନେ ହିଁ ଭୋଜନ କରୁଥିବେ, ତୁଚ୍ଛା ଏହି ଚର୍ମଦ୍ୱାରା ଘେରିହୋଇ ଚିତ୍ରପ୍ରତିମା ବାଗିର୍ ଦିଶୁଥିବା ତୁ ବିଚରା କି ନାରଖାର ହେଉଥିବୁ, — ଏସବୁ ବାକ୍ୟୋପମା ଗୁଡ଼ିକୁ ମଞ୍ଚାସୀନ ପ୍ରବରମାନଙ୍କ ମୁଖଶ୍ରୀରୁ ଶୁଣି ଆମଭିତରେ ଯେ କୌଣସି ଭାବାନ୍ତର ଜାତ ହେଉନଥିବ ଓ ଆମେ ଯେ ପୁନର୍ବାର ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ସଭାସ୍ଥଳରୁ ସଂସାର ଭିତରକୁ ଫେରି ଆସିବୁ ଓ ସଂସାର ତଥା ସଂସାରକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ବରାଦଗୁଡ଼ିକ ପାଖରେ କଦାପି ନିମକହାରମ ହେବୁନାହିଁ, ସେକଥା ବିଧାତାଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ଉତ୍ତମ ପ୍ରକାରେ ଜଣା ଥିବ । ଏବଂ ପୁନଶ୍ଚ, ତାଙ୍କର ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ଯତିମାନଙ୍କୁ ତ ସିଏ ଆହୁରି ଅଧିକ ଭଲ କରି ବି ଚିହ୍ନିଥିବେ ।

ଆମର ଏହି ଆଧୁନିକ କାଳରେ ଜଡ଼ ପ୍ରତି, ଦ୍ରବ୍ୟଚୟ ପ୍ରତି ତଥା ଦେହ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ଅତିମୋହ ଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଛି, ତାହାକୁ ଆମେ ସେହି ଶରୀରଟାକୁ ହେୟ କରି ଦେଖିବାର ପରମ୍ପରା ବିରେଧରେ ଏକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଓ ପ୍ରତିବାଦ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରିବା କି ? ଏବେ ତ ସମସ୍ତେ ଧନୀ ହେବେ, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଧନ କମାଇବେ ଓ ଜମା କରି ରଖିବେ, ତଥାକଥିତ ସାଂସାରିକ ଆରାମଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ଅସଲ ସଫଳତା ଏବଂ ଚରିତାର୍ଥତା ବୋଲି ମାନିବେ, ନିଜର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାନମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ମଣ କରି ରଖିବେ, — ଏସବୁ ଖୁବ୍‌ସମ୍ଭବ ସେହି ପ୍ରଥମଟିର ପ୍ରତିବାଦ ରୂପେ ଦେଖା ଦେଇଛି ଓ ଆମ ଯୁଗକଳନାର ମାପଦଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇଛି । ଏବର ବିଜ୍ଞାପନ, ଏବର ରାଜନୀତି, ଏବର ସର୍ବବିଧ ନେତୃତ୍ୱର ଧାତୁଗୁଡ଼ିକ, ସଫଳତା ତଥା ବିଫଳତା ବିଷୟରେ ଆମ ହାଟବଜାରର ଯାବତୀୟ ସଂଜ୍ଞା, — ଗୋଟିଏ କଥାରେ କହିଲେ,

ଏହି ସମୟଟିର ଭଳି ଭଳି ହୃଦୟହୀନ ମୂଲ୍ୟନିଷ୍ଠା ଏବଂ ଦେହସର୍ବସ୍ୱତା, – ସଂବଳର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ପଛରେ ଥିବା ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପଣ୍ୟପ୍ରଧାନ ଦୃଷ୍ଟି ତଥାକଥିତ ଆଧୁନିକ ଜୀବନର ଧାଡପେମାତ୍ର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସୁଥିବା କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ବାତୁଳ କରି ପକାଉଥିବା ପରି ଲାଗୁଛି । ସଜ୍ଜନମାନେ କିଛି ହିଁ ବୁଝି ପାରୁନାହାନ୍ତି ଏବଂ କେବଳ ଗୁଡ଼ାଏ ସଜ୍ଜନୋଚିତ ଉଦ୍‌ବେଗ ହିଁ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ସଂସାରୀମାନେ ତ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ, ଯେଉଁ ମାର୍ଗଟିକୁ ମୋଟେ ବୁଝିନାହାନ୍ତି, ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ସେଇଟିରେ ଧାଇଁଛନ୍ତି । ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ବି କିଭଳି ପାରିବେ ? ତେଣୁ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜର ପ୍ରିୟ ଶାନ୍ଦିକତାମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ କହୁଛନ୍ତି ଯେ ଏଥର ମୋଟେ ସମ୍ଭାଳି ହେବନାହିଁ । ଉପସ୍ଥିତ ଏତେ ଏତେ ଦୁର୍ଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ ଏହି ଯୁଗହାନିଟି ଆଖର ଏକ ପ୍ରଳୟରେ ହିଁ ସମାପ୍ତ ହେବ । ଏଇଟା ମଧ୍ୟ ଯେ ଆଦୌ କୌଣସି ସାଧୁ ବିଚାର ନୁହେଁ, ସେକଥା ପୃଥିବୀର ତୁମ ଓ ଆମ ଭଳି ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନେ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ଘ୍ରାଣ କରି ପାରୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରାଚୀନ କୌଣସି ଶାସ୍ତ୍ରରେ ମନକୁ ଶରୀର ଏବଂ ପ୍ରାଣର ନେତା ବୋଲି କୁହା ଯାଇଥିଲା । ମନ ଚଳାଇବ, ଏବଂ ଶରୀର ତଥା ପ୍ରାଣ ସେହି ଅନୁସାରେ ଚଳିବେ । ସେମାନେ ମନର କୁହା ମାନିବେ । ଆମ ଏଯୁଗରେ ମନଟା ହୁଏତ ସେତେ ଯୋଗ୍ୟତାର ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ଶରୀରକୁ ନିଜ କାଇଦାରେ ରଖି ପାରୁନାହିଁ କି ? ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ତ ଶରୀରକୁ ଉଚିତ ନେତୃତ୍ୱ ଦେବାର ଯୋଗ୍ୟ କରିବାଲାଗି ମନକୁ କେତେ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇ ଆସିଛି । ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ବିଦ୍ୟାକୁ ମନସ୍ୱୀ ମହୀୟାନ୍‌ମାନେ ମୂଳତଃ ସେହି ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଲେଖିଛନ୍ତି । ସେହି ପାଇଟିଟିକୁ ବିଶେଷ ଶୀଳଯୁକ୍ତ ଭାବରେ କରିବାପାଇଁ ବିଷ୍ଣୁଶର୍ମାମାନେ ମଧ୍ୟ ବାହାରିଛନ୍ତି । ତଥାପି ମନଟା ସେପରି ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ସଫଳତା ଲାଭ କରିନାହିଁ । ବିଜ୍ଞାନରୂପୀ ବିଶେଷ ନୌକାଟି ତାକୁ ମିଳିଯିବା ପରେ ମନ ତଥାପି ସତେଅବା ଗୋଟାଏ ଚରମ ଆୟୁଧ ପ୍ରୟୋଗ କରି ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧ୍ୟ କରି ରଖିପାରିବ ବୋଲି ବୋମାଯାଏ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲାଣି । ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ସତକୁ ସତ ପାଉନାହିଁ । ତଥାପି ପୁରୁଣା ବ୍ୟାକରଣଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ ଛାଡ଼ି ହେଉନାହିଁ । ସାରା ପୃଥିବୀଟାକୁ ଅବିଭେଦ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଘର ବୋଲି ହିସାବକୁ ନେଇ ତା'ପରେ ଯାଇ କୌଣସି ପ୍ରତିକାର ଖୋଜିବାର ଅକଲଟାକୁ ମନ ମୋଟେ ପାରୁନାହିଁ । ସିଏ ତ ସତେଅବା କୌଣସି ଦୁର୍ଯୋଗ ଭିତରେ ପଡ଼ିଯାଇ ରାଷ୍ଟ୍ର, ଦେଶ, ସ୍ୱାର୍ଥ ତଥା ବାଦ ପ୍ରଭୃତି ସାନ ସାନ ବାଡ଼ବନ୍ଦୀର ଚିନ୍ତା କରିପାରୁଛି । ବରଂ, ଶରୀର ସମ୍ଭବତଃ କିଛି କିଛି ପାରନ୍ତା, ନିଜ ଭୋକରୁ ଅନ୍ୟ ବହୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଭୋକକୁ ଶରୀର ବୁଝିପାରନ୍ତା, ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି; କିନ୍ତୁ ମନଟା ଏଠି ମଧ୍ୟ ଏରୁଣ୍ଡି ବନ୍ଧଟା ଉପରେ ବାଟ ଓଗାଳି ବସିଥିବାରୁ ଶରୀରକୁ ମଧ୍ୟ ତା' ବାଗରେ ଛାଡ଼ି ଦେବା

ନିମନ୍ତେ ହୁଏତ ମୋଟେ ରାଜୀ ହେବନାହିଁ । ଆପଣାର ସେହି ପୁରୁଣା ମାଲିକାନାଟିକୁ ମୋଟେ ଛାଡ଼ିବନାହିଁ । ଏବଂ, ସେହି ପୁରୁଣା ବେହିସାବ ଗୁଡ଼ିକରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହି ଆସିଥିବା ଆମ ଶରୀରଟି ମଧ୍ୟ ପୁଣି କ'ଣ ପାଇଁ ମଙ୍ଗିଯିବ ? ଶରୀର ପ୍ରତି ଆମ ମୂଳ ଦୃଷ୍ଟିଟି ବଦଳି ପାରିଲେ ସିନା ଶରୀର ବି ଆପଣାକୁ ଅନ୍ୟଭଳି ଚିହ୍ନିବ, ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ପରିଚାଳିତ ହେବ ତଥା ଅନ୍ୟଭଳି କାମରେ ମଧ୍ୟ ଲାଗିପାରିବ !

ଶରୀର ମନର ପ୍ରଜା ନୁହେଁ । ତଥାପି, ଆମ ମନଟା କାହିଁକି ନିଜକୁ ସତେଅବା କୋଉ ଜମିଦାରଙ୍କର ଗୁମାସ୍ତା ଭଳି ମନେ କରୁଥାଏ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ସେ ଶରୀରଟିକୁ ବସ୍ତୁତଃ ସେହି ପ୍ରଜା ବୋଲି ହିଁ ଧରି ନେଇଥାଏ ? ହଁ, ମନ ଆପଣାକୁ ଯାହାର ଗୁମାସ୍ତା ବୋଲି ଭାବୁଛି, ଶରୀର ମଧ୍ୟ ନ୍ୟାୟତଃ ତାଙ୍କରି ପ୍ରଜାବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ ତ ସେତିକି ମଧ୍ୟ କେତେ ବଡ଼ କଥାଟିଏ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତା ! କିନ୍ତୁ, ସଚରାଚର ଗୁମାସ୍ତାମାନେ ଯେଉଁଭଳି ଆଚରଣ କରିଥାନ୍ତି, ପ୍ରକୃତ କାରବାର ଗୁଡ଼ାକରୁ ମନ ଶରୀରକୁ ସତେଅବା ନିଜର ପ୍ରଜାଟାଏ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁଥାଏ ଏବଂ ହାକିମୀ କରୁଥାଏ । ଏଥିରୁ ନିସ୍ତାର ଲାଭ କରିବାର ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବାଟ ରହିଛି ଯେ, ମୁଁ ଶରୀରକୁ ନିଜର ଶରୀର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବି । ମୋ' ମନ ଯେପରି ମୋ'ର ଏହି ଶରୀରଟି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ମୋ'ର । ଅର୍ଥାତ୍, ଶରୀର ସହିତ ମଧ୍ୟ ମୋ'ର ଅସଲ ସମ୍ବନ୍ଧଟି ହେଉଛି ଏକ ମମତାର ସମ୍ପର୍କ, ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାନୁଭୂତି ଓ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବୁଝାମଣାର ସମ୍ପର୍କ । ଶରୀର ପଛରେ ମୁଁ କେବେହେଲେ ବେତ ଧରି ଗୋଡ଼ାଇବି ନାହିଁ । ମୋ' ଶରୀରକୁ ମୁଁ ବୁଝିବି । ଖାଲି ତା'ର ଅକ୍ଷମତାଗୁଡ଼ିକୁ ନୁହେଁ, ତା'ର ବିଶେଷତାଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝିବି । ମୋ' ଶରୀରକୁ ମୁଁ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରୁଥିବି । ଜଣେ ମାଆ ଯେପରି ଶତଶହସ୍ର ତ୍ରୁଟି ସତ୍ତ୍ୱେ ତା' ଛୁଆକୁ କ୍ଷମା ଦେଉଥାଏ, ସେହିପରି, ତେବେ ଯାଇ ଶରୀର ନିଜକୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ସହିତ ଚିହ୍ନିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବ । ମୋ'ଠାରୁ ସିଏ କଦାପି ଚୋର ପରି ଲୁଚି ବୁଲିବନାହିଁ । ହଁ, ମୋ' ଶରୀରକୁ ମୁଁ ଭଲ ପାଇବି, ଏବଂ ତେବେଯାଇ ମୁଁ ବହୁ ଶରୀରମୋହରୁ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିପାରିବି ।

ଏହି ଶରୀରଟିକୁ ବହନ କରୁଛି ବୋଲି ମୁଁ କଦାପି ଲଜ୍ଜା ଅନୁଭବ କରୁନଥିବି । ନିଜର ଶରୀରଟିର ବିଷୟରେ ଚେତନ ତଥା ଅବଚେତନ ବିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ଶରୀରକୁ ମଧ୍ୟ ବିକାରମୁକ୍ତ ହୋଇ ଦେଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବି । ଶରୀରଟାକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଚିଉଟି ମଧ୍ୟରେ କ'ଣ କମ୍ ଘର୍ମାକ୍ତ ପ୍ରୟାସମାନ ଲାଗି ରହିଥାଏ ! ଏହି ଶରୀରର ଯେ ନିଜସ୍ୱ ଗୋଟିଏ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ରହିଛି, ସେହି ଆବିଷ୍କାରଟିରୁ ଆମେ ନାନାଭାବେ ହିଁ ନିଜକୁ ଅଭାଜନ କରି

ରଖିଥାଉ । କେତେଭଳି କୃତ୍ରିମ ପରିପାଟୀ ତଥା ପ୍ରସାଧାନର ଚଳନ୍ତି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଶରୀରକୁ ଢ଼ାଙ୍କିରଖିଲେ ଯାଇ ଆମେ ନିଜର ଏହି କୁତ୍ସିତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟତାଟା ଠାରୁ ରକ୍ଷା ମିଳିଯିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ବି କରୁଥାଉ । ସେହି ଲୁଚାଇ ରଖିବାରୁ କ'ଣ କମ୍ ଶାରୀରିକ ଅସୁସ୍ଥତାର କାରଣ ହେଉ ? କାରଣ, ଶରୀର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଶୋଧ ନିଏ । ଆମର ମନ ଏବଂ ଭାବାବେଗ-କ୍ଷେତ୍ରର ବହୁ ମଳିନତା ତଥା ଅସମତାଗୁଡ଼ିକୁ କେଡ଼େ ବଙ୍କା ବଙ୍କା ବାଗରେ ଧରା ପକାଇ ଦେଉଥାଏ । ସେହିସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତଥାକଥିତ ନୈତିକତାଗୁଡ଼ିକ ବିଶେଷ କାମ ଦେଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଆଧୁନିକ କାଳର ବିଚକ୍ଷଣତମ sublimation ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ନିଷ୍କୃତି ଦେଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ ।

କାରଣ, ଆମ ଜୀବନରୂପୀ ଏହି ସମଗ୍ରଗ୍ରାମଟିର ଯାବତୀୟ ନକ୍‌ସା ଭିତରେ ଶରୀର ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭୂମିକାଟିଏ ବା ଭୂମିକାମାନ ରହିଛି । ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଯଦି ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ମନର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଓ ପ୍ରାଣକ୍ଷେତ୍ରୀୟ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ସଦୃଶ ଶରୀର-ସମ୍ଭାବନାର ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଅବଶ୍ୟ ଅଛି । ମନ ସହିତ ଏବଂ ଆବେଗଗତ ନାନା ଆତୁରତା ସହିତ ସଲା କଲାପରି ଆମେ ନିଜ ଶରୀରଟିକୁ ଯେତିକି ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ କରି ରଖିବାକୁ ମନ କରିବା, ଆମର ଦେହ ସେତିକି ହିଁ ଆମର ଉଦୟମାର୍ଗରେ ବାଧା ହୋଇ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେବ । ତେଣୁ, ଶରୀର ସହିତ ଆମ କେନ୍ଦ୍ରାକାଶସ୍ଥ ବିଧାତାଙ୍କର ସର୍ବଦା ହିଁ ସୂତ୍ରଟି ଲାଗି ରହିଥିବ ଏବଂ ମଝିରେ ମନଟା ବାଧା ହୋଇ ଛିଡ଼ା ବି ହୋଇନଥିବ, ତାହାହିଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ସର୍ବୋତ୍ତମ ସମାଧାନ । ତାହାହିଁ ଅସଲ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ତାହାହିଁ ସୁଖ । ଭିନ୍ନ ଯାହାକିଛି ପକ୍ଷର ସମର୍ଥନ କରି ଆମେ ଯେତେ ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଇଲେ ମଧ୍ୟ ଅସଲ ସତ୍ୟକୁ କେବେହେଲେ ଟାଳିଦେଇ ହେବନାହିଁ ଯେ, ଦେହ ବା ଶରୀର ହେଉଛି ନିଜ ଜୀବନରେ ପାଦଗୁଡ଼ିକୁ ଥାପି ଆଗକୁ ଯିବାର ସର୍ବପ୍ରଥମ ସୋପାନ । ସବୁକିଛିର ମୂଳଦୁଆଟି ଏହି ଶରୀରଠାରୁ ହିଁ ପଡ଼ିଛି । ଦେହଟିଏ ରହିଛି ବୋଲି ଆମର ମନ ସତକୁ ସତ ଠାବଟିଏ ପାଇଛି; ଦେହର ଆଶ୍ରୟଟିଏ ମିଳିଛି ବୋଲି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସବୁଯାକ ସୋପାନ ବସ୍ତୁତଃ ଆପେ ମଧ୍ୟ ଥୟ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଦେହର ଆସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ଇକୁ ବୁଝିଆସିବା ସହିତ ସିନା ତଥାକଥିତ ଦେହାତୀତ ଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଭୂମିଟିକୁ ତଥା ସୋପାନଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଗୋଟିଏ ସାରଣୀରୂପେ ବୁଝିବା ନିମନ୍ତେ ପଦ୍ଧତିଟିଏ ପାଇଯାଉଛି । ସବାତଳେ ସତେଅବା ସବୁଯାକ ଭାରାକୁ ସମ୍ଭାଳିନେବା ପାଇଁ ଦେହଟିଏ 'ମହଜୁଦ ନଥିଲେ ହୁଏତ ଆତ୍ମାଟା ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ଧର୍ମମୁତାବକ କଦାପି ସାହସ କରି ପାରୁଥାନ୍ତା ବୋଲି କହିଲେ ତାହା କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ କିଛି ମଠମାରା ହୋଇଗଲା ପରି ଶୁଭନ୍ତା ? ଏବଂ, ଆତ୍ମାଠାରୁ ଆମେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ

ଲୋଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଥିବା ପରମାତ୍ମା ମଧ୍ୟ ମୋଟେ ବହୁଦୂର ଯେ ହେବେନାହିଁ, ସେକଥାକୁ ଅଧିକ ବୁଝାଇ କହିବାର ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଆମ ଶରୀରଟା ସର୍ବଦା ହିଁ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଛି ।

□□

ଶତ୍ରୁ

ଏହି ପୃଥିବୀଟା ପ୍ରାୟ ଚିରକାଳରୁ ଏଭଳି ହୋଇ ରହି ଆସିଛି ଯେ, ଏଠାରେ ସମସ୍ତେ ସର୍ବକ୍ଷଣରେ ହିଁ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥାଆନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଧିକ ସଚେତନ ଅର୍ଥାତ୍ ସତର୍କ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ପରମବନ୍ଧୁ ବୋଲି କହି ଧର୍ମମାନେ ନାନାବିଧ କାବ୍ୟିକତାର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଇ କେତେ କ'ଣ କହି ଆସିଛନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ବିଧର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରି ହୁଏତ ଅଧିକ ଉତ୍ସାହର ସହିତ କଥାମାନ କହିଛନ୍ତି । ଦଣ୍ଡେ ଘଡ଼ିଏ ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ସମାହିତଚିତ୍ତ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ସମୟରେ କେବଳ ତାଙ୍କରି ବ୍ୟତୀତ ଭୁବନଯାକରେ ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି ତଥା ସିଏ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଥିବା ଯାଏ ପୃଥିବୀରେ କେହି କୌଣସି ପ୍ରମାଦ ଘଟାଇ ପାରିବେନାହିଁ ବୋଲି ବଡ଼ ଗଦ୍‌ଗଦ ହୋଇ ଭାବନ୍ତି ସିନା, ମନ୍ଦିରର ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସିବା ମାତ୍ରକେ ଏହି ସଂସାରଟା କେବଳ ଶତ୍ରୁପଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୂରି ରହିଛି ବୋଲି ନିଜ ପାଖରେ ବିଜ୍ଞବାଣୀ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଆଏବା ଏତେ ମାସ ବା ଏତେ ବର୍ଷ ଶତ୍ରୁମାନେ ପ୍ରବଳ ହେବେ ବୋଲି ପରମ-ଉପକାରୀ ନାହାକମାନେ ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ କରିଦେଲେ ହିଁ ଆମେ ପ୍ରତିବିଧାନମାନ କରିବାରେ ଲାଗିଯାଉ, ସିଦ୍ଧ ଗୁଣିଆମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଢେ଼ଉଁରିଆ ଆଣି ପିନ୍ଧୁ; ପୁନଶ୍ଚ, ଶାସ୍ତ୍ରାନୁମୋଦିତ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଗ୍ରହଶାନ୍ତି ନିମନ୍ତେ ହୋମକର୍ମାଦି ଅବଶ୍ୟ କରୁ ସିନା, ମାତ୍ର, ଗୋଟିଏ ଗ୍ରହ ଆମ ପାଇଁ ଭଲ ପଡ଼ିଥିଲା, ତେଣୁ ଆମେ ବିଗତ କୌଣସି ଏକ ଅବଧିରେ ଏତେ ସୁଖ ପାଇଲୁ ଓ ଏତେ ଏତେ ସୌଭାଗ୍ୟର ଅଧିକାରୀ ହେଲୁ ବୋଲି ସେହି ଗ୍ରହଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରି ଆମେ ସେପରି କିଛି ଅନୁଷ୍ଠାନ କେବେ କରୁନାହିଁ ତ ! ଏବଂ, ଏଇଟି ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ କୌଣସି ଗୁଣିଆ ବା ବିଶେଷ ତଦ୍‌ବିତ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ଆମକୁ ସେସବୁ ବିଷୟରେ କୌଣସି ପରାମର୍ଶ ବି ଦିଅନ୍ତିନାହିଁ । ଏତେ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଏହି ବହୁଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ ପୃଥିବୀରେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ କେବେଠାରୁ ଏତେ ପ୍ରମାଦସଚେତନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ କାହିଁକି କେଜାଣି ? କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଅଧିକ କାମ୍ୟକୁ ପାସୋରି ଦେଲେ ବୋଲି ସେଭଳି ହେଲେ କି ?

ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ବିବିଧ କାରଣବଶତଃ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ବଳିଗଲେ । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଯେଉଁସବୁ କଥା ପ୍ରଥମେ ଦରକାର, ସେଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୀନସ୍ଥାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅପୁଛା ଏବଂ ଅପୂରା ହୋଇ ରହିଲା । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଯାହାକୁ ଅଧିକ ଜରୁରୀ ବୋଲି ଅନୁଭବ କଲେ, ପୃଥିବୀଯାକ ଅଧିକ ପଇସା ସେହିସବୁ ବାବତରେ ଖରଚ ହେଲା । ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ରମାନ ପରସ୍ପରକୁ ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ମଣିଲେ । ପରସ୍ପରର ଡରରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅସ୍ତ୍ରସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ରହିଲେ । ସୁତରାଂ, ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ଅଧିକତମ ଅର୍ଥ ସେହି ବାବତରେ ହିଁ ବରବାଦ ହେଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ତାହାହିଁ ହେଉଛି । ଏହିସବୁ ଧନ୍ଦାକୁ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଆସିଛି । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ପଚିଶି ପିସାଦରେ ମେଣ୍ଢମାନେ ବି ଗଢ଼ା ହେଉଛନ୍ତି । ଯୁଦ୍ଧକୁ ସବାଆଗରେ ଥାପି ଅର୍ବୁଦ ଅର୍ବୁଦ ଅର୍ଥକୁ ବିଞ୍ଚି ଦିଆଯାଉଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ସମେତ ଜାଣିବା ଶୁଣିବା ମନୁଷ୍ୟ ସମସ୍ତେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦେଶର ସାଧାରଣ ଜନଗଣ ଯୁଦ୍ଧ ଚାହୁଁନାହାନ୍ତି । ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନଗୁଡ଼ିକର ସେର ମାଣ ପୂରାଇବାରେ ହିଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଦୁଃଖ ଏକାଭଳି, ସୁଖ ଏକାଭଳି, ଅଶ୍ରୁ ତଥା ଆନନ୍ଦ ଏକାଭଳି, ସ୍ୱପ୍ନ ଏବଂ ପ୍ରୟାସଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଏକାଭଳି । ସେମାନେ କେହି ଯୁଦ୍ଧ ଚାହୁଁନାହାନ୍ତି । ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସକାଶେ ଜାଗା ଅବଶ୍ୟ ହେବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛନ୍ତି । ଏକାଠି ହୋଇ ସମବେତ ପ୍ରୟାସ କରିବାର ବହୁ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରଶସ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି । ଉଚିତ ପ୍ରୟାସଗୁଡ଼ିକର ଅଭାବରୁ ମନୁଷ୍ୟକୃତ ବହୁ ଦୈନ୍ୟକୁ ଦୂର କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଯେଉଁ ଖାସ୍‌ମାନଙ୍କ ହାତରେ ଶାସନର ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ କ୍ଷମତା ଦେଇ ନିୟୋଜିତ ରଖିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ତ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲୋକମାନଙ୍କ ସମ୍ମତି ସହିତ ହିଁ ସେହିସବୁ ସ୍ଥାନରେ ରହିଛନ୍ତି । ତେବେ, ଯଦି ଲୋକମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀରେ ଶତ୍ରୁତାଗୁଡ଼ିକ ଦୂର ହୋଇଯାଉ ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି, ସେହି ପ୍ରତିନିଧିମାନେ କ'ଣ ପାଇଁ ସେହି ମୂଳ ଦାୟିତ୍ୱଟିକୁ ଏଡ଼ି ଦେଇ କେବଳ ତଥାକଥିତ କୂଟନୀତିର ଫାଶମାନଙ୍କରେ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଛନ୍ଦି ରଖିଛନ୍ତି ?

ତଥାପି, ଫରଚା ହୋଇ ଯେତିକି ଦିଶି ପାରୁଛି, ସେଥିରୁ ହୁଏତ ଏତିକି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଏପରି କୌଣସି ଶାସନସୂତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର କ୍ରମୋଦ୍‌ଭାବନ ସମ୍ଭବ ହେଉ, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟପକ୍ଷଟି ହାତରେ ହିଁ ରଜ୍ଜୁଗୁଡ଼ିକ ରହିପାରିବେ । ଏବଂ, ଲୋକସ୍ତରରେ ଏଥିଲାଗି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉଦ୍‌ବେଳନ ଜନ୍ମ ଲାଭ କରୁ । ଏ କାର୍ଯ୍ୟଟି ରାଷ୍ଟ୍ରର କଦାପି ନୁହେଁ । ତଥାକଥିତ ଜାତୀୟତାବାଦ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ସେପରି ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇ ପାରିବନାହିଁ । ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ଶିକ୍ଷା ସେଥିଲାଗି ବଳ

ଆଣି ଦେବ । ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ତରମାନଙ୍କରେ ଆର୍ଥିକ ସମାଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରି ପ୍ରାୟ ଏକ ଅନ୍ୟ ବିବେକର ସହିତ କରାଯିବ, ଯେଉଁଟିରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ସାମିଲ୍ ହୋଇ ପାରୁଥିବେ, ସଙ୍କୋଚମୁକ୍ତ ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମେଳରେ ନିଜର ମତଟିକୁ ବା ମତଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦେଇ ପାରୁଥିବେ । ତେବେଯାଇ ସେହି ସ୍ଥାନୀୟ ସାଂଗଠନିକ ପରସ୍ପର-ନିର୍ଭରଶୀଳତାର ଅବସର ମାନଙ୍କରେ ଏପରି ବାହ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନମାନ ମଧ୍ୟ ଚାକ୍ଷୁଷ ହୋଇ ଆସିବ, ଯାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ବଳ ଦେବ । ସମ୍ଭବତଃ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ସିଏ କମ୍ ଶତ୍ରୁସଚେତନ ହେବ, ଏକ ସକାରାତ୍ମକତା ସହିତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହେବ ।

❑❑

ଶକ୍ତି

ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ନାମରେ ଭଣିତା ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ କାବ୍ୟର ଆଦ୍ୟ ଶ୍ଳୋକଟିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଶକ୍ତିଯୁକ୍ତ ନହୋଇଥିଲେ ଶିବ ବସ୍ତୁତଃ ଶବବତ୍ ହୋଇ ହିଁ ରହି ଯାଇ ଥାଆନ୍ତେ । ଶକ୍ତି ହିଁ ତ ଏହି ଖିଳ ଜଗତକୁ ଚଳାଉଛି ! ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଶକ୍ତି, ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଜ୍ଞାନର ନାନା ଶକ୍ତି, ଶ୍ରମିକର ଶ୍ରମଶକ୍ତି । ଶାସକର ଶାସନଶକ୍ତି, – ଔଷଧର ଆରୋଗ୍ୟଶକ୍ତି । ପୁଣି, ଅପଶକ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରତିକୂଳ ଶକ୍ତି । ମନ୍ତ୍ର-ଶକ୍ତି, ତପଃଶକ୍ତି, – ବ୍ରାହ୍ମଣର ଶକ୍ତିଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବ୍ରହ୍ମଙ୍କର ଶକ୍ତି । ସାହିତ୍ୟର ଯାବତୀୟ ରଚନାରେ ଏକ କଳାଶକ୍ତି ରହିଥାଏ ବୋଲି କେହି କେହି ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ସେହିପରି ମେଧାଶକ୍ତି – ଯାହବଳରେ କି ଆଧୁନିକ ମଣିଷମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପୂର୍ବପୁରୁଷ ମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ ଯୋଜନ ଯୋଜନ ଦୂର ଆଗକୁ ଚାଲିଯାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ଗ୍ରହମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, ଅମୁକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଲେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଗ୍ରହ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୁଭ କେତେ କ'ଣ ଘଟାଇ ପାରିବେ ଏବଂ କେତେ କେତେ ସଫଳତା ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ପଦଲାଭର ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳସ ଆଣି ଆମ ଉପରେ ଢ଼ାଳିଦେଇ ଯିବେ ଓ ଭିନେ ଅମୁକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଲେ ତୁମ ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ପୂରା କଳାକନା ବୁଲାଇଦେବେ । ରାବଣ ରାକ୍ଷସ ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା, ତା'ର ଶକ୍ତିର ମୁକାବିଲା କରିବା ସକାଶେ ଆଖର ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏକଦା ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଏହି ମର୍ତ୍ତ୍ୟପାଏ ଆସି ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହୋଇଥିଲା ।

ସେହି ପ୍ରଥମ କାଳର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀସ୍ଥ ଜୀବନରେ ପ୍ରାକୃତିକ ଦୁର୍ବିପାକଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝି ପାରୁନଥିଲେ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିକାର କରି

ପାରୁନଥିଲେ ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ ସେମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଜଣେ ଦେବତାରୂପେ କଳ୍ପନା କଲେ ଏବଂ ସେଇଥିରୁ ପୃଥିବୀଯାକକୁ କେତେ କେତେ ନିତ୍ୟ ନବ ଉଚ୍ଚାଟନକାରୀ ଅନୁଭବମାନ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଆସିଥିବା ଧର୍ମୋପନ୍ୟାସ ଗୁଡ଼ିକୁ ଫାନ୍ଦି ମଧ୍ୟ ପାରିଲେ । କେତେ ବିଦ୍ୱାନ୍ ମଧ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ି ଦେଇ କହିବାକୁ ମନ କରିବେ ଯେ, ସତ୍ୟ ଭଳି ଅସତ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଶକ୍ତି ବୋଲି ବେଶ୍ କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ପୁଣ୍ୟଶକ୍ତି ଓ ପାପର ଶକ୍ତି । ଆମର ବିଦ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ଆଗ ପରି ଏବେ ମଧ୍ୟ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖୁବ୍ କାମରେ ଲାଗି ପାରୁଛି । ଶରୀରକୁ ରୋଗମାନଙ୍କୁ ବହି ଆଣିବାର ଶକ୍ତି ଯେପରି କେତେ ଜୀବାଣୁଙ୍କର ରହିଛି, ସେହି ଜୀବାଣୁଙ୍କ ସହିତ ଲଢ଼ି ଶରୀରକୁ ରୋଗମୁକ୍ତ କରି ରଖିବାର ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆଉ କେତେପ୍ରକାର ଜୀବାଣୁଙ୍କର ରହିଛି । ଏହିପରି ଭାବରେ ଏକାବେଳେକେ ଦୁଇଭଳି ଶକ୍ତି ପୃଥିବୀକୁ ଯୋଗାଇଦେଇ ବିଧାତା କ'ଣ ମଜା ଦେଖିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି କି ? କେତେବେଳେ ଏଇଟା ଅପଶକ୍ତି ତ ସେଇଟା ଶକ୍ତି, ପୁଣି ଆଉ କେତେବେଳେ ସେଇଟା ଶକ୍ତି ତ ଏଇଟା ଅପଶକ୍ତି । ଅପଶକ୍ତି ଏବଂ ଶକ୍ତି ଦୁଇଟାକୁ ନେଇ ଅନୁକ୍ଷଣ ଧନ୍ଦି ହୋଇ ରହିବା ନିମନ୍ତେ ବିଚରା ମଣିଷ ଦଣ୍ଡ ପାଉଥିବା ପରି ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରେ ତା'ର ତଥାକଥିତ ଭାଗ୍ୟଟା ସହିତ ନିତାନ୍ତ ଅସହାୟ ଭାବରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିଛି କି ?

ବହୁସମୟରେ ବେଶ୍ କାତର ଏବଂ ବିମୂଢ଼ ଭାବରେ ଏହିପରି ଭାବି ଭାବି ହୁଏତ ହାତର ରଜ୍ଜୁଗୁଡ଼ିକ ସରିଯାଏ ସିନା, କିନ୍ତୁ ତେବେ ମଧ୍ୟ ଥଳକୂଳ ମିଳେନାହିଁ । ବହିମାନେ ଭିନେ ଭିନେ ହୋଇ ଲେଖା ହୋଇଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ନିର୍ଭର ସହିତ ସେପରି କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଗୁରୁମାନେ ପୃଥିବୀରେ ମେଳା ମେଳା ହେଉଥାନ୍ତି; – କେଉଁ ଯୁଗରେ, ସମ୍ଭବତଃ ମୋଟେ କୌଣସି ଯୁଗରେ ସେମାନଙ୍କର ଅଭାବ ହୋଇ ନଥିବ ! ସେମାନେ ନିଜନିଜର ଖାତାଗୁଡ଼ିକୁ ମିଳାଇ କୋଉଟା ଶକ୍ତି ଏବଂ କୋଉଟା ଅପଶକ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ କୋଉଟାକୁ ଆମେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ତଥା କୋଉଟାକୁ ବର୍ଜନ କରିବା, ଆମ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଟିକିଏ କହିଦେଇ ପାରନ୍ତେ ନାହିଁ ? ପୁଣି, ସତକଥାଟିକୁ ସ୍ମରଣ କରି ନିରସ୍ତ ହୋଇ ଲେଉଟି ଆସିବାକୁ ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ସତ କଥାଟି ହେଉଛି, ଗୁରୁମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ଆଖିରେ, ଅନୁମାନରେ ଏବଂ ଆନୁପାତିକତାରେ ଗୋଟିଏ ମତ ହୋଇ ପାରିଲେନାହିଁ ବୋଲି ତ ଅଲଗା ଅଲଗା ସଂପ୍ରଦାୟ ଗଠନ କଲେ ଏବଂ ସେହି ଭେଳିକି ଭିତରେ ପୃଥିବୀଟାକୁ ବାଉଳା କରି ରଖିଲେ । ଆଖିର ଅପଶକ୍ତିଗୁଡ଼ାକର ହିଁ ବୃଦ୍ଧି ଘଟାଇଲେ, ଶକ୍ତି ବୋଲି ଆଦୌ କିଛି କେଉଁଠିହେଲେ ନାହିଁ ବୋଲି ନିତାନ୍ତ ନକାରାତ୍ମକ ହୋଇ ରହିବାର ନୂଆ ନୂଆ ବିପନ୍ନତା ମଧ୍ୟକୁ ପୃଥ୍ୱୀବାସୀଙ୍କୁ ପ୍ରଲୋଭିତ କରି ନେଲେ । ଅସଲ ଶକ୍ତିମତ୍ତା ଯେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ନିଜ ଭିତରୁ ହିଁ ଲାଭ କରନ୍ତି, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେହି

ବିଶ୍ୱାସଟିରୁ ହୁଡ଼ାଇ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ । ଆମର ଏହି ତଥାକଥିତ ଆଧୁନିକ ଶତାବ୍ଦୀଗୁଡ଼ିକ ହୁଏତ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବ ଯେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସତେଅବା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଘରକୁ ଫେରି ଆସି ପାରିନାହାନ୍ତି ଏବଂ ଅନୁମାନାତୀତ ନାନା ସଂଗଠିତ ବୃହତ୍ତାମାନେ ହିଁ କ୍ରମେ ମନୁଷ୍ୟର ଅସଲ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଛନ୍ତି । ଅଦୃଶ୍ୟ କେତେ କେତେ ଏପରି ଦୁଷ୍ଟ ବଳ ପାଖରେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିତାନ୍ତ ନିର୍ଭରଶୀଳ କରି ରଖାଯାଇଛି, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ କି ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି କଳ ହିଁ ପାଇନାହିଁ ।

ଆଗେ ରାଜଶକ୍ତି ଥିଲା ଏବଂ ତାତ୍କାଳିକ ବିବେକଟାକୁ ମାନି ନେଇ ରାଜାମାନେ ତଥାପି ପ୍ରଜାଇଚ୍ଛାର ସମ୍ବାଦ ରଖୁଥିଲେ, ତାହାକୁ ଏକାଧିକ ପ୍ରକାରେ ସ୍ୱୀକାର ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ମାନବିକତା-ସୁଲଭ ନୈକଟ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଥିଲା, ଯାହାକୁ ସଂପୃକ୍ତ କାଳଟା ରାଜଧର୍ମ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ପ୍ରାୟ ଏକାଧିପତି ହୋଇ ରହିଥିବା ରାଜାଟିଏ ସେହି ରାଜଧର୍ମରୁ ତା' ନିଜର ଖିଆଲ ଅନୁସାରେ ବାହାରି ଯାଇ ପାରୁନଥିଲା । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚାଭିଳାଷୀ ନରପତିମାନେ ରାଜ୍ୟଜୟରେ ଅବଶ୍ୟ ଯାଉଥିଲେ, ମାତ୍ର ଯୁଗନ୍ୟାୟର ଚଳଣି ଅନୁସାରେ ଯୁଦ୍ଧଜୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜ୍ୟର ହିଁ ଗୌରବରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଉଥିଲା । ଏବେ ତ ଯୁଦ୍ଧଭିଯାନମାନେ ଯୁଗଧର୍ମ ଅନୁସାରେ ନୁହେଁ, ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟଶାସନଙ୍କର ଗଚ୍ଛିତ ଅସ୍ତ୍ରଶକ୍ତି ବଳରେ ହେଉଛି, – ଆଗର ଯୁଦ୍ଧପଡ଼ିଆମାନେ ଆଉ ଆଗପରି ମୋଟେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉନାହାନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, ତୁଚ୍ଛା ବାଣିଜ୍ୟିକ ବଜାରର ସ୍ୱାର୍ଥମାନେ ହିଁ ପ୍ରାୟ ସବୁକିଛିର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରୁଛନ୍ତି । ଜାତୀୟତାବାଦ ମଧ୍ୟ କମ୍ ଅଫିମ ଯୋଗାଇ ଦେଉନାହିଁ । ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହିସାବରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ବଳ, – ଏଯୁଗରେ ତାହାର ଆଉ କୌଣସି ଅସ୍ତିତ୍ୱ ରହିଥିଲା ପରି ମନେ ହେଉନାହିଁ । ଶକ୍ତିର ସାଧନ ତଥା ପ୍ରତୀକମାନେ ପୃଥିବୀଯାକ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ମଣିଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଶକ୍ତି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ସାଧନମାନଙ୍କର ଦାସ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ନାନାବିଧ ସାମୂହିକତା ତାକୁ ନିତାନ୍ତ ଅଜ୍ଞତାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବିମୂଢ଼ କରି ପକାଇଛି, ନାନାବିଧ ବାଧ୍ୟତାଦ୍ୱାରା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସିଏ ନିଜ ଜୀବନରେ ସତକୁ ସତ କୌଣସି ଗିରିଶିଖକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ବାଟଟିଏ ଚାଲୁଛି ବୋଲି ଧାରଣା ମଧ୍ୟ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଧର୍ମନାମରେ ନେତମାନେ ଫରଫର ଉଡୁଛନ୍ତି । ବିବେକଟିଏ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସେହି ବବେକଘରେ ମୋଟେ କରାଘାତ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ତେଣେ ତୁଚ୍ଛା ବିଜ୍ଞାପନମାନେ ତା'ର ଅସଲ ଜିଜ୍ଞାସାଗୁଡ଼ିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଦାରୁଣ ଭାବରେ ପ୍ରସୀମିତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏହି ସବୁକିଛିରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ନିମନ୍ତେ ମଣିଷ ଭିତରୁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତମଟା ରୋଦନ କରି ଉଠୁଛି । ବିଶ୍ୱଯାକର ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ସେହି ରୋଦନଟିକୁ ହିଁ ସୂଚିତ କରିଦେଉଛି । ତଥାପି, ମଣିଷ ଯେ ତଥାପି ସିଧା

ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାରିବାଲାଗି ବଡ଼ ଅସମର୍ଥ ଅନୁଭବ କରୁଛି, ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୟନୀୟ ତଥା ଶ୍ଳେଷପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସହାୟତାବୋଧ ମଧ୍ୟ ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ସେହି ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟର ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକଟ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଆତ୍ମଶକ୍ତି, ଶ୍ରଦ୍ଧାଶକ୍ତି, ଯାବତୀୟ ଅ-ଭଲ ଉପରେ ଭଲର ବିଜୟ, ଅସୁର ଉପରେ ଭଗବାନଙ୍କର ବିଜୟ, ଖଣ୍ଡସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତର ସର୍ବସତ୍ୟର ବିଜୟ, – ଏକ ଶକ୍ତିହୀନତାର ଏହି ଉପସ୍ଥିତ ସମୟଟାରେ ତୁଚ୍ଛା ବହିଗୁଡ଼ାକରେ ପଣ୍ୟପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଲାଣି । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପରସ୍ପର ପାଖରେ ବେଶ୍ ଗର୍ବ କରି ପାରୁଛନ୍ତି, ଅତୀତରେ ଏହି ସବୁକିଛି ଭଣ୍ଡାର ଭରି ରହିଥିଲା ବୋଲି କହି ସେଥିରୁ ହୁଏତ ଖୁବ୍ ଏକ ବିସ୍ମରଣକାରୀ ସାନ୍ତ୍ୱନା ମଧ୍ୟ ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି । ଶକତି ହରାଇ ବସିଥିବା ଅବିବେକଟା ହିଁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏହିଭଳି ପଳାୟନର ଚକ୍ରାନ୍ତମାନ ଫାନ୍ଦି ଶକତି ହରାଇ ବସିଥିବାର ସତ୍ୟଘଟଣାଟିକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବାର ଗ୍ଳାନିଟାକୁ ଭୁଲି ରହିବାର ଚାତୁରୀମାନ କରିଥାଏ । ଅସଲ ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଦାବି ରଖି ବୃହତ୍‌କାୟ ସାମୂହିକତାମାନେ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ଅଶେଷ ଅନୁକୂଳତା ପାଇ ପାରୁଛନ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଏହିପରି ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ଧୂଜଭଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରେ କାବୁ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ । ଏବଂ, ସତକୁ ସତ ଏକ ମହାବିଡ଼ମ୍ବନାର ବିଷୟ ଯେ, କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ କ୍ରୂରବୁଦ୍ଧି ହୋଇ ଅପର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାଡ଼ି ଦଳି ଦେଇ ଅମାପ କ୍ଷମତାରେ ରାକ୍ଷସବତ୍ ହୋଇ ବସିବାଲାଗି ଉପସ୍ଥିତ ନାନା ପ୍ରତାରଣାର ନାଟକଟିଏ ଭୁବନ ଭରି ଜାରି କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଭିତରେ ଥିର ହୋଇ ତଥାପି ଯେଉଁମାନେ ଏହି ସମୁଦାୟ ଦୁଃସ୍ଥିତିଟିର ବିଚାର କରିବେ, ସମ୍ଭବତଃ ସେହିମାନେ ହାତଛଡ଼ାପ୍ରାୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ସୂତାଟିର ଥଳକୂଳ ପାଇବେ । ଏକ ନୂତନ ଆରମ୍ଭ ତଥାପି ସମ୍ଭବ ବୋଲି ଉଚିତ ପ୍ରତ୍ୟୟଟିକୁ ଲାଭ କରିବେ; ନିଜ ଭିତରୁ ପାଇବେ, ବାହାଚର ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ତମାମ ବିଶ୍ୱରୁ ମଧ୍ୟ ପାଇ ପାରିବେ । ଆପଣାକୁ ନିମିତ୍ତ କରିପାରିବେ ସବାଆଗ ସେଇମାନେ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ବ୍ୟକ୍ତି ସମୂହକୁ ମନ କରିବ ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ସମୂହକୁ ଲୋଡ଼ିବ । ଆତ୍ମଶକ୍ତି ସଂଘଶକ୍ତିକୁ ଲୋଡ଼ିବ । କୌଣସି ପ୍ରକାର ସାମୂହିକତାକୁ ଆଣି ତା'ଉପରେ ଲଦି ଦିଆ ଯିବନାହିଁ ।' ରାଷ୍ଟ୍ରଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ସରକାର ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ଧର୍ମଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ । ସିଏ ନିଜେ ପାରସ୍ପରିକତାଟିଏ ବାଛିବ, କାରଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସହିତ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବ ଯେ, ସଂଘନାମକ ମାଟିର ବିସ୍ତାରଟି ଉପରେ ହିଁ ସିଏ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଏକ ଆତ୍ମପରିଚୟକୁ ଗଢ଼ିଆଣି ପାରିବ; ତା'ର ଯବାତୀୟ ବିକାଶ ଏବଂ ବିବର୍ତ୍ତନ ତାହାରି

ଉପରେ ହିଁ ସମ୍ଭବ ହେବ । ଏହିପରି ନିଜ ଭିତରୁ ସଚେତନ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସଂଘଟିଏ ଲୋଡ଼ି ପରସ୍ପରକୁ ଭେଟିବେ ଏବଂ ପରସ୍ପର ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ମନ କରିବେ । ଆତ୍ମ-ଉପଲବ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ଆଉ କୌଣସି ଗୁମ୍ଫାର ମୋହରେ ପଡ଼ି ଆଦୌ ପଳାଇ ଯିବେନାହିଁ । କାରଣ, ଏହି ଆତ୍ମ-ଉପଲବ୍ଧି ସମେତ ଯାବତୀୟ ଉପଲବ୍ଧି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଗୁହାମୁକ୍ତିକୁ ବୁଝାଇଥାଏ; ଅଧିକ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ କହିଲେ ଗୁହାପରେ ଗୁହାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବାହାରି ଆସିବାକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ଗୁହାମୁକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ପାରସ୍ପରିକତାର ପରିଚୟ ଲାଭ, ତାହାହିଁ ଯଥାର୍ଥ ଉପଲବ୍ଧି । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ଏତିକି ହାସଲ କରି ବାହାରିଲେ ବି ବର୍ତ୍ତମାନର ପୃଥିବୀରୁ ବହୁତ ବିରୋଧ ଆସିବ ହିଁ ଆସିବ । ଦଶଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ସତକୁ ସତ ବାହାରିଲେ ହୁଏତ ଶହେଜଣ ବିରୋଧ କରି ବାହାରିବେ । ରାଷ୍ଟ୍ର ବିରୋଧ କରିବ, ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥବର୍ଗ ବିରୋଧ କରିବେ, Big Brother ମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଏକାଧିକ ଆୟୁଧ ଧରି ବାହାରିବେ । ଗୋଳ ଅବଶ୍ୟ ଲାଗିବ । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ଗୁରୁ ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ସଜ୍ଜନ ତୁମର ଭିନ୍ନ ବେଭାର ଦେଖି ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ଘୋର ପ୍ରମାଦ ପହଞ୍ଚିଲା ବୋଲି ଗର୍ଜି ଉଠିବେ । ବସ୍ତୁତଃ ଏହାଦ୍ୱାରା ଖାସ୍ ସେହିମାନଙ୍କ ଲାଗି ହିଁ ସବାଆଗ ପ୍ରମାଦମାନ ମାଡ଼ି ଆସିବ । ସଂଘଶକ୍ତି ପ୍ରତିବାଦ କରିବ – ସହିବ ତଥାପି ପ୍ରତିବାଦ କରିବ । ସେହି ପ୍ରତିବାଦ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ବିଶ୍ୱରେ ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଚାର ହେବ । ବିଶ୍ୱହୃଦୟ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ସଚଳ ହେବ । ଦିଗ୍‌ବଳୟ ମାନଙ୍କରେ ଏକ ନୂଆ ରଙ୍ଗ ଉକୁଟି ଆସୁଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହେବ । ଏହି ସଂଘଶକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିର ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ହରଣ କରି ନେବାପାଇଁ ମୋଟେ ମନ କରିବନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ତାହା ଆପଣାକୁ ଅଧିକ ନିରାପଦ ମନେ କରୁଥିବ । ସେହି ସଂଘଶକ୍ତି ଶ୍ରଦ୍ଧାଶକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଗ୍ରତ କରି ଆଣିବ । ପୃଥିବୀରେ ସେହି ନୂଆ କାଇଦାଟି କ୍ରମଶଃ ଚାକ୍ଷୁଷ ହୋଇ ଆସିଲାଣି ବୋଲି ଖୁବ୍ ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ମିଳୁଛି । ତେଣୁ, ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ, ଆତ୍ମଶକ୍ତିମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସଂଘ ତଥା ସଂଘଶକ୍ତି ଲାଗି ଆପଣାକୁ କ୍ରମଶଃ ପ୍ରଶସ୍ତ କରି ଆଣନ୍ତୁ ।

□□

ଲୀଳା

ନିଜର ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ କେତେ କେତେ କଥାକୁ ଜାଣୁଛି । ସଭ୍ୟତାମାନେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା' ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ସେହି ପାରମ୍ପରିକ ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକ ପ୍ରସାରିତ ଏବଂ ବହୁପ୍ରସ୍ଥ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଜ୍ଞାନ ସହିତ ବିଜ୍ଞାନ ସହଯୋଗ ବି କରୁଛି । ପୋଡାମାନେ ଉଭାରେ ପରିଣତ ହେଉଛନ୍ତି । ଦୂରମାନେ ନିକଟ ହୋଇ ଆସିଲେଣି । ବାହ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନେ ମଧ୍ୟ ସହାୟକ ହେଲେଣି । ଚେତନ ସହିତ ଅବଚେତନମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଭିନବ ଅନୁଭବଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ମଣିଷ ମନଦ୍ୱାରା ଜାଣୁଛି, ହୃଦୟଦ୍ୱାରା ବି ଜାଣୁଛି । ତଥାପି ଜାଣିବାର ଶେଷ ନାହିଁ । ସିଏ ସବୁ ଜାଣିବାର ଏକ ସଂକଳ୍ପ ନେଇ ଯେତିକି ଯେତିକି ବହୁପ୍ରକାରେ ସଜ ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ତଥାପି ଆଦୌ କୌଣସି ଅନ୍ତ ହିଁ ମିଳୁନାହିଁ । କୌଣସି ବିଧାତା କ'ଣ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସର୍ବକାଳ ନିମନ୍ତେ ଏହିପରି ଅଧାପନ୍ତରିଆ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତୁ ବୋଲି ମଣିଷକୁ ଏକ ଅଭିଶାପ ଦେଇଛନ୍ତି କି ? ତେଣୁ ବେଳେ ବେଳେ ସତେଯେପରି ହାରି ଯିବାପରି ଲାଗୁଛି । ତଥାପି ଥମ୍ଭି ଯିବାକୁ ବିବେକଟା ରାଜୀ ହେଉନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ବେଳେ ବେଳେ ଲାଗୁଛି, ଯେଉଁ ବିଧାତା ମଣିଷକୁ ନିରନ୍ତର ଏହିପରି ଏକ ଅସରନ୍ତି ଦଉଡ଼ରେ ସଦାଧାବିତ କରି ରଖିଛି, ସେଇ ତା' ଭିତରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ମଣିଷକୁ କେବେହେଲେ ଥମ୍ଭି ନଯିବାକୁ ହିଁ ଏକ ଉଚ୍ଚାଟନା ଦେବାରେ ଲାଗିଛି । ଏହି କେବେହେଲେ ପ୍ରଶମିତ ହେଉ ନଥିବା ଗୋଟିଏ ପିପାସା, – ଏକ ଅଦମ୍ୟ ଜିଜ୍ଞାସା । ଏଇଟି କ'ଣ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜ ଜୀବନରେ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଉଥିବା ସର୍ବପ୍ରଥମ ଲୀଳାଟି, ଯାହାକି ତା' ଜୀବନକୁ ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତାର ବୋଧ ଆଣି ଦେଉଛି ? ସେହି ବୋଧଟି ହିଁ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣସଙ୍ଗତିଯୁକ୍ତ ଅର୍ଥରେ ଏକ ସଭ୍ୟତାବୋଧ, ଏକ ଚିର-ଅନବଦମିତ ସଂସ୍କୃତିବୋଧ । ଏହି ନିତ୍ୟ ଦଉଡ଼ରେ ଆଦୌ କ୍ଳାନ୍ତ ଅନୁଭବ ନକରିବା, – ସମ୍ଭବତଃ ତାହାହିଁ ହେଉଛି ତା' ଜୀବନର ସଭ୍ୟତା ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିନାମକ ପ୍ରସ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସହଯୋଗ କରିବା ।

ହଁ, ମନୁଷ୍ୟ ଅଥବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଯେତିକିକୁ ଜାଣୁଛନ୍ତି, ତାତ୍କାଳିକ କାମଗୁଡ଼ିକ ଚଳିଯିବ ବୋଲି ସେଗୁଡ଼ିକର ଆପାତ୍ତତଃ କେତେଟା ଗାର ଅବଶ୍ୟ ପକାଇ ଦେବାକୁ ପଡୁଛି, କିନ୍ତୁ ଗାରମାନେ ମୋଟେ ଯେଉଁଠି ସେଠି ରହି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଏକପ୍ରସ୍ଥମାନେ ବହୁପ୍ରସ୍ଥ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି; ଶିଖରପରେ ଆଉ ଏକ ଶିଖର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଯାଉଛି । ଉଚ୍ଚତାଟି ସହସା ଏକ ଗଭୀରତା ପରି ପ୍ରତୀୟମାନ ହେବାର ଲାଗିଛି ଏବଂ ସେହି ନ୍ୟାୟରେ ଗଭୀରତା ଉଚ୍ଚତା ସଦୃଶ ବୋଧ ହେଉଛି । ଯିଏ ଏତେ କାଣ୍ଡମାନ ଘଟାଇବାରେ

ଲାଗିଛି, ସିଏ ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ ଚପଳ ବାଳକ ହୋଇଥିବ । ବାର ବାର ପ୍ରତିହତ ହୋଇଯିବା ପରି ଅନୁଭବ କରୁଛି ଏବଂ ତଥାପି ପୁନର୍ବାର ଆକୃଷ୍ଟ ହେବାରେ ଲାଗିଛି, – ମୁଁ ସେହି ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇବାର ମୋ' ଜୀବନରୁ ହିଁ ମୋତେ ସତେଅବା ନିତ୍ୟ କ୍ରୀଡ଼ାରତ କରି ରଖିଥିବା ତାହାକୁ ସବାବଡ଼ ସକାରାତ୍ମକ ବୋଲି ଯେ ଜାଣୁଛି, ହୁଏତ ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଏକ ଲୀଳା । ସେହି ଲୀଳାଟିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇ ଥିବାରୁ ବାହାରୁ ଏକାନ୍ତ ଅଳପ ଓ ନଶ୍ୱର ବୋଲି ବୋଧ ହେଉଥିବା ଜୀବନଟି ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ଚିହ୍ନିଥିବା ପରି ଲାଗୁଛି । ନିଜର ଏହି ତଥାପି ଦରଚିହ୍ନା ଜୀବନରେ ତଥାପି ଥୟକୂଳ ମିଳିଯାଉଛି, – ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ଆଧାରଶିଳା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟୟ ମିଳୁଛି । ତାହାହିଁ ନିର୍ଭୟ ହୋଇ ବାଟଟିଏ ଚାଲିବାରେ କେତେ କାରଣ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି । ବିଶ୍ୱଭୁବନ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଘର ପରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହେଉଛି, ଯେଉଁଟିରେ କି ଏତେ ମଣିଷ ଏକତ୍ର ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ନିଜର ତଥା ଏହି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଅବଶ୍ୟ ଏକ ନିୟତି ରହିଛି ବୋଲି ଘ୍ରାଣ କରି ହେଉଛି । ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହିତ ଡ଼ୋରଗୁଡ଼ିକୁ ଲଗାଇ ହେଉଛି । ଏବଂ, ସେହି ଡ଼ୋର ଲଗାଇବାରୁ ହିଁ ଏହି ପୃଥିବୀ ଆଦୌ ଶତ୍ରୁଦୁର୍ଗ ନୁହେଁ ଏବଂ ବିଧାତା ଏଠାରେ ଆପଣାର କୌଣସି ଖିଆଲ ଗୁଡ଼ିକର ମିଛ ଖେଳରେ ଆମକୁ ମୋଟେ ନଚାଇବାର ମତଲବ ରଖିନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସକାରାତ୍ମକ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧି କରି ବି ହେଉଛି ।

ମଥା ସତକୁ ସତ ପାରେନାହିଁ; ପାରେ, ତଥାପି ପାରୁନଥାଏ । କିପରିଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ ଏତେ ଫାଇଲପତ୍ର ମେଲାଇ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଥାଏ ସିନା, ତଥାପି ପାରେନାହିଁ । କାହିଁକିର ହତାଟା ଭିତରକୁ ପଶିଯିବ ବୋଲି ଯେତେ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ହତା ଭିତରକୁ ତଥାପି ପ୍ରବେଶ କରି ପାରେନାହିଁ । ଏବଂ, କାହିଁକି ମଧ୍ୟକୁ ବାଟ ନମିଳିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମ 'କିପରି' ଗୁଡ଼ାକୁ ମଧ୍ୟ କିପରି ପ୍ରମାଦରହିତ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ? ହୃଦୟ ବି ଆଉ ଅଧିକା କ'ଣ ବା ସାଧ୍ୟ କରିଥାଏ ? କାହାକୁ ଯାଇ କୁଣ୍ଢାଇ ଧରିପାରିଛି ବୋଲି ନିଜର ତାରିଫଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ କରୁ କରୁ ସ୍ୱୟଂ ସେହି ସୂତରରେ ଆଉ କ'ଣଟିଏ ଦ୍ୱାରା ବା କାହାଦ୍ୱାରା ଯେ କୁଣ୍ଢାଇ ହୋଇ ରହି ଯାଉଥାଏ, ବିଚରା ନିଜେ ଠଉରାଇ ପାରେନାହିଁ । କିଏ ଗୋପଲୀଳା ପାଖରେ ଅଟକି ଯାଇଥାଏ ଓ ଦ୍ୱାରକାଲୀଳା ପାଇଁ ସାହସ ହିଁ କରି ପାରୁନଥାଏ । ଅସଲ କଥା ହେଉଛି, ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ, ସାମୂହିକ ତଥା ସଂସ୍କୃତି-ସୀମିତ ଗାରଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ରହି ମଧ୍ୟ କିଏ ତଥାପି ଆପଣାର ଆସ୍ପୃହାଟି ଭିତରେ ନିଜକୁ ଯଥାର୍ଥ ସାଧର୍ମ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଭାଜନ କରି ପାରିଥାଏ, ସବୁକିଛି ତାହାରି ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରୁଥାଏ । ଅପାରଗମାନେ ହିଁ ସବୁକିଛିକୁ ସାଧ୍ୟ କରିପାରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଦମ୍ଭ

ଦିଗରେ ଯାଇ ଚହିଁଥାନ୍ତି । କ୍ରୀଡ଼ନକ ହେବାକୁ ହିଁ ବିଶ୍ୱଲୀଳାର ସବୁକିଛି ବୋଲି ଧରିନିଅନ୍ତି । ବିଚରା ସେହି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଗୁରୁ ପାଖରେ, ସଂପ୍ରଦାୟ ପାଖରେ ଅଥବା ତୁଚ୍ଛା ମାର୍କାଗୁଡ଼ାକ ପାଖରେ ଅଟକି ଯାଆନ୍ତି । ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ନେଇ ଯେ ବିଶ୍ୱଧାତାର ଏକ କଉତୁକମୟ ପରମଲୀଳା ନିରନ୍ତର ଲାଗି ରହିଛି, ସେମାନେ ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ହିଁ ଆପଦଟିଏ ବୋଲି ଭାବୁଥାନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ, ଏହି ସହଜମାନେ ହିଁ ସହଜ ଗୁରୁମାନଙ୍କୁ ଖୋଜନ୍ତି, ଏକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ବେଢ଼ ଭିତରେ ପଶିଗଲେ ହିଁ ସବୁକିଛିର ସମାଧାନ ମିଳିଯିବ ବୋଲି ସତେଅବା କେଡ଼େ ନିରୀହ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ସକଳ ସଙ୍କଟରୁ ଉଦ୍ଧରି ଆଣି ପାରୁଥିବା ଜଣେ ପାରଙ୍ଗମ ବୋଲି ଭାବନ୍ତି । ତାହା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଅଧିକତର ଥଳରେ ଆପଣାର ଗୁରୁଙ୍କୁ ନେଇ ବସାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଏମାନେ ଲୀଳା ବିଷୟରେ ମୋଟେ କିଛିହେଲେ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ଆପଣ ମନ କଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁଖବାଦୀ ବୋଲି ଖୁବ୍ କହିପାରିବେ । ଖାଲି ଦେହ ଏବଂ ମନର ସ୍ତରରେ ନୁହେଁ, ତଥାକଥିତ ଭାବାତ୍ମ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମମତାରହିତ ଭାବରେ ଭୋଗବାଦୀ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ କଦାପି ଏହି ସଂସାରଜୀବନରେ ଲୀଳାର ଅନୁଭବ କରିବେନାହିଁ । ଜଣେ ଲୀଳାମୟ ଯେ ଆମ ସଭିଙ୍କୁ ଆମର ଏହି ଚେତନ ଜୀବନରେ ଏତେ ଏତେ ପ୍ରକାରେ ଏକ ଲୀଳାରେ ସହଭାଗୀ କରି ରଖିଛନ୍ତି, ସେହି କଥାଟିକୁ ସୁଖବାଦୀମାନେ କଦାପି ବୁଝି ପାରିବେନାହିଁ ।

ତେଣୁ, ମଣିଷର ଶକ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳ୍ପ, – ଜଣେ ମଣିଷ ପ୍ରକୃତ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କେବେହେଲେ ଜାଣିପାରିବ ନାହିଁ, – ସିଏ ଏହିପରି ହିଁ ଅଳପ ଭିତରେ ହିଁ ରହିବ, – ଅଳପ ଭିତରେ ରହିଛି ବୋଲି ସନ୍ତାପିତ ହେଉଥିବାରୁ ହିଁ ହୁଏତ ତଥାକଥିତ ଖାସ୍ ନିଜପାଇଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମାଡ଼ିବସିବା ସକାଶେ ଉନ୍ମାସିକ ହୋଇ ରହିଥିବ, – ଏସବୁ କୀର୍ତ୍ତନକୁ ଯେଉଁମାନେ ଜୀବନଦର୍ଶନର ସର୍ବସ୍ୱ ବୋଲି ଭାବୁଥାନ୍ତି, ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ସେମାନେ ଆପଣାକୁ ଅନେକ ସମୟରେ କେଡ଼େ ଖୁସୀ ହୋଇ Agnostic ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ଆମ ଭାଷାରେ ଅନେକେ 'ସଂଶୟବାଦୀ' ବୋଲି ସେହି ଶବ୍ଦଟିର ଅନୁବାଦ କରିଥାଆନ୍ତି । ଜଣେ ମଣିଷ ପୂର୍ଣ୍ଣସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ସଂଶୟବାଦୀ ହୋଇ ପାରିଲେ ତ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ଜଣେ ଜିଜ୍ଞାସୁ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ଓ ଏହି ଅନେକ ଆହ୍ୱାନମୟ ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକ ଉତ୍ସାହର ସହିତ ଭଳି ଭଳି ବହୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ବୁଝିବାକୁ ବାହାରି ଯାଆନ୍ତା । ସର୍ବଦା ସତେଅବା ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରନ୍ତା । ସେଇ ଲୀଳାକୁ ତା' ଜୀବନର ସକଳ କ୍ଷଣରେ ଏବଂ ସବୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆସ୍ୱାଦନ କରିପାରନ୍ତା । ଏବେ ଯେଉଁ ସଂଶୟବାଦ ବହୁ ବହୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଘାରି ରହିଛି, ତାହା ଅଧିକତର ଅବକାଶରେ ଏଠି ସବୁକିଛିକୁ ଆପେକ୍ଷିକ ବୋଲି କହୁଛି । ଅଳପ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହିଁ ସତେଅବା କେଉଁ ଅସଲ

ସୂତ୍ରଟିକୁ ଧରି ପାରେନାହିଁ ବୋଲି ଜଗତରେ ସବୁକିଛିକୁ ଆପେକ୍ଷିକ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ନିଜକୁ ଗୋଟାଏ କରି ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ସୂତ୍ରଟିକୁ ପାଇନଥାଏ ଏବଂ ତେଣୁ ଅନବରତ ଆପଣାକୁ ପ୍ରତିହତ-ପ୍ରାୟ ଅନୁଭବ କରେ । ସବୁ ଆପେକ୍ଷିକକୁ ଗୋଟିଏ ସର୍ବସମଗ୍ର ବା ବିଶ୍ୱସମଗ୍ର ରୂପେ ଦେଖିବା, ତାହାହିଁ ଲୀଳାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରିବା । ଲୀଳା କେବଳ ଆକର୍ଷଣ ହିଁ କରେ, ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ, - ସମଗ୍ରଟି ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ରହିବାରେ ମୋଟେ କୌଣସି କ୍ଳାନ୍ତି ବୋଧ କରେନାହିଁ । ବରଂ, ସମ୍ଭବତଃ ଏପରି ମଧ୍ୟ କାହିଁକି କହି ନହେବ ଯେ, ସମଗ୍ରଟି ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ରହିଥାଏ ବୋଲି ହିଁ କ୍ଳାନ୍ତି ବୋଧ କରେନାହିଁ !

ତେଣୁ, ଲୀଳାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବା ଭିତରେ ହିଁ ସକଳ ସଂଶୟକୁ ମୋଚନ କରିଦେଇ ପାରିବାର ଶକ୍ତିଟି ରହିଥାଏ, - ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାଏ । ଏବେ ତ ମୂଳତଃ ଆପେକ୍ଷିକମାନେ ହିଁ ପରସ୍ପରକୁ ଗିଳି ପକାଇବାକୁ ଧାଇଁଛନ୍ତି । ଅପୂର୍ଣ୍ଣମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଗିଳି ପକାଇବେ ବୋଲି ଧାଇଁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଆପଣା ପ୍ରଚକ୍ଷୁଟାର ଦେଖିବା ଅନୁସାରେ ଖିଳ ସଂସାରଟାର ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ କେବଳ ଆପଣାଟାକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ସବୁ ଆପେକ୍ଷିକକୁ ଏକତ୍ର ସମ୍ଭାରି ରଖିଥିବା ସେହି ସମଗ୍ରଟି, - ତାହା ହେଉଛି ସେହି ଲୀଳା । ସେହି ଲୀଳାକୁ ଚିହ୍ନିଲେ ଆପେକ୍ଷିକମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଦୌ ଡ଼ର ମାଡ଼େନାହିଁ । ମୁଁ ସ୍ୱୟଂ ଯେଉଁ ଆପେକ୍ଷିକଟି ମଧ୍ୟରେ ସଂସ୍କାରବଶତଃ ରହିଛି, ସେଇଟି ପ୍ରତି ଘୃଣା ବି ହୁଏନାହିଁ । ଏହି ସକଳ ଆପେକ୍ଷିକଗୁଡ଼ିକୁ ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ ରୂପେ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ହୁଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଜ ନିଜର ଆପେକ୍ଷିକଟି ଭିତରେ ରହିଥାନ୍ତି ଏବଂ ତଥାପି ଲୀଳାଟିକୁ ବଞ୍ଚି ପାରନ୍ତି, - ତାହାହିଁ ସୁଖୀ ଜୀବନ, ତାହା ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନ । ଭୂମିଟିକୁ ଆକାଶଟି ସହିତ ଯୁକ୍ତ କରି ଦେଖିବା ଏବଂ ଯୁକ୍ତ କରି ବଞ୍ଚିବା, - ତାହାହିଁ ଜଣେ ପରମ ଲୀଳାମୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଶିଷପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଏହି ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରେ ବିଚରଣ କରିବା । ଅର୍ଥାତ୍, ଆକାଶଟିଏ ରହିଛି ବୋଲି ଭୂମିଟି ମୋଟେ ପ୍ରତିହତ ହେଉନାହିଁ କିମ୍ବା ଏହି ଭୂମିମାନେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଆକାଶଟି ମଧ୍ୟ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଯାଉନାହିଁ । ଭୂମି ଆପାଶକୁ ମୋଟେ ନିନ୍ଦା କରୁନାହିଁ । ଭୂମିମାନେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଆକାଶଟି ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ପ୍ରମାଦ ଗଣିବ ? ଏବଂ, ସେଇଥିପାଇଁ ହିଁ ଭୂମି ଶାନ୍ତି ତଥା ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ଶାନ୍ତି ବୋଲି ଋଷିମୁଖରେ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଏକତ୍ର ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥିଲେ କି ? ନିଜ ଭିତରେ ଆମେ ସେହି ଗୋଟିଏ ଲୀଳା ଭିତରେ ହିଁ ଭୂମି ଓ ଆକାଶକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇପାରିଲେ ଋଷିମାନଙ୍କର ସେହି ବାର୍ତ୍ତାଟିକୁ ଶୁଣିପାରିବା !

□□

ଲକ୍ଷ୍ୟ

ମଣିଷ ମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତଙ୍କର କିଛି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିଥାଏ । ଏବଂ, ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ବଦଳିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ପିଲାବେଳେ ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିଥାଏ, ବଡ଼ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାହା ବଦଳି ଯାଉଥାଏ । ପରିବେଶ ବଦଳେ, ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରସାରିତ ହେଉଥାଏ । ବଡ଼ମାନେ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତି, ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ପରୋକ୍ଷ ଅଥବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟର କଥା କୁହା ଯାଇଥାଏ । ଇତିହାସରେ ବଡ଼ ଅର୍ଥାତ୍ ବିଖ୍ୟାତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବିଷୟରେ ବହୁ ବର୍ଣ୍ଣନା ପଢ଼ିବାକୁ ମିଳେ । ଲକ୍ଷ୍ୟମାନେ ଯେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନରେ ସିଏ ବୟସରେ ବଡ଼ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରସାରିତ ମଧ୍ୟ ହେଉଥାଏ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ବହୁ ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରଥମେ କେତେ କେତେ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରି ତଥା ଉତ୍ତମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ନିଜପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବୃହତ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟଟିଏ ରଖିଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ତା'ପରେ, ସେମାନେ ଯେପରି ଅନେକ ସମୟରେ କହନ୍ତି, ଏକ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ବା ଲକ୍ଷ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରମଶଃ ସଙ୍କୁଚିତ କରି ଆଣନ୍ତି । ସେମାନେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଥାଆନ୍ତି ଓ ଏଣିକି ବାସ୍ତବବାଦୀ ହୁଅନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଅପବାଦ ରହିଛି ଯେ, ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନେ ଆକାଶରେ ଉଡୁଥାଆନ୍ତି, ବଡ଼ ବଡ଼ ସ୍ୱପ୍ନମାନ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ଓ ବାସ୍ତବବାଦୀ ହେଲେ ଭୂମିକୁ ଆସନ୍ତି । ବାସ୍ତବବାଦୀମାନେ କ'ଣ କମ୍ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି, ବାସ୍ତବବାଦୀମାନେ କ'ଣ କମ୍ ଉଡ଼ନ୍ତି ?

ଅର୍ଥାତ୍, ଅସଲ କଥାଟି ହେଉଛି, ଜଣେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ କିମ୍ବା ବାସ୍ତବବାଦୀ ଯାହା ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ତା'ର ଏକ ଭୂମି ରହିବ ଏବଂ ଏକ ଆକାଶ ମଧ୍ୟ ଥିବ । ଏଇଟା ହୋଇ ଅଥବା ସେଇଟା ହୋଇ ସିଏ ଯାହାକିଛି ହାସଲ କରିବ ବା ନକରିବ, ତାହାକୁ ଏଇଠି ଏହି ପୃଥିବୀରେ ହିଁ କରିବ । ପ୍ରସାରିତ ହେଲେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ପ୍ରସାରିତ ହେବ, ଏବଂ ଏଇଟା ଅଥବା ସେଇଟା ହୋଇ ସିଏ ଯାହାକିଛି ହେବ ଓ ପାଇବ, ଏହି ପୃଥିବୀଟିର ସନ୍ଦର୍ଭରେ ହିଁ ତାହାକୁ ହାସଲ କରିବ । ପୁନଶ୍ଚ, କୌଣସି ଆଦର୍ଶ କିମ୍ବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରେରିତ ହୋଇ ସିଏ ଯେଉଁଭଳି ଆକାଶକୁ ଉଡ଼ିଯାଉ ପଛକେ, ସେହି ଆକାଶଟି ମଧ୍ୟ ଏକ ଭୂମିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ହିଁ ରହିଥିବ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନେ ତୁମ୍ଭ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ସକାଶେ ଯାହାକିଛି ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ କହି ଯାଇଛନ୍ତି, ଏହି ପୃଥିବୀରେ ହି ତାହାର ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଛି । ତେଣୁ ଅନେକ ସମୟରେ ସେହିଭଳି ବିଚାର କରି ଆଦର୍ଶବାଦୀ ମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଜଣେ ବାସ୍ତବବାଦୀ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । କଥାଟିକୁ କିଞ୍ଚିତ୍ କମ୍ ଅବୋଧ୍ୟ କରି

ସମ୍ଭବତଃ ଆମେ କହିପାରିବା ଯେ ସେମାନେ ଆମକୁ ଏ ବାସ୍ତବଟି ଭିତରୁ ସେ ବାସ୍ତବଟି ଆଡ଼କୁ ନେଇଯିବା ଲାଗି ଯାହାକିଛି କହିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଯାବତୀୟ ଯଥାର୍ଥ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସର୍ବଦା ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି, ସାକାର ହୋଇଆସିଛି ।

ଲକ୍ଷ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ନା ସାମୂହିକ ? ଜଣେ ଜଣେ ଏପରି ହିଟ୍‌ଲର୍ ମଧ୍ୟ ଆମର ଏହି ସାଂପ୍ରତିକ ପୃଥିବୀରେ ଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ କି କିମିଆ କଲାପରି ଗୋଟାଏ ଦେଶର କୋଟିସଂଖ୍ୟକ୍ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଆପଣାର ଭଳି ଭଳି ଅପପ୍ରେରଣାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଅନ୍ତତଃ କେତେ ବର୍ଷ ସକାଶେ ଭୁଆଇନେଇ ପାରିଲେ ! ଯଦି ଘଟଣାକ୍ରମେ ସେତେବେଳର ଯୁଦ୍ଧଟାରେ ନାତ୍‌ସୀ କ୍ଷମତାଧାରୀମାନେ ଜିତି ଜିତି ଯାଇଥାନ୍ତେ ଏବଂ ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀକୁ ଗ୍ରାସ କରିଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଜର୍ମାନୀର ଜନଗଣ କ'ଣ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ସମର୍ଥନ କରିଥାନ୍ତେ ? ଏବେ ତ କ୍ଷମତାସୀନମାନେ ଜାତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଥା କହୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ ଦେଶର ନାଗରିକମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ କେଡ଼େ ନିଷ୍ଠା ସହିତ ସମର୍ଥନ ବି ଜଣାଉଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ପୃଥିବୀରେ ଅକ୍ଷୌହିଣୀ ମନୁଷ୍ୟ ବହୁ ଅଭାବ, ଅଶିକ୍ଷାରୂପକ ଅନ୍ଧାର ତଥା ନାନା ବଞ୍ଚନା ଓ ପ୍ରବଞ୍ଚନାଦ୍ୱାରା ନିପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ମାରଣାସ୍ତ୍ରମାନ ବହୁଗୁଣିତ କରିବାରେ ହିଁ ଇଚ୍ଛା କଲା ମାତ୍ରକେ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯାଉଛି, ସେହି ପୃଥିବୀକୁ ଆମେ ସୁସ୍ଥ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥ ବୋଲି କେତେଦୂର କହିପାରିବା ? ବିଜ୍ଞାନଟା ମଧ୍ୟ ସେହି ଅବିବେକଟା ପାଖରେ ଭୃତ୍ୟଗିରି କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆଗ ଦଉଡ଼ି ଯାଉଛି, ସେହି ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ନା ବାସ୍ତବବାଦୀ, ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ବୋଲି କହିବା ? ସହ୍ୟ କରିବାଟା କ'ଣ ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଅଧିକ ବାସ୍ତବବାଦୀ ଲକ୍ଷ୍ୟଟାଏ ହୋଇ ରହିଛି ଯେ ଏଭଳି ଏକ ଘଟଣା ଏବର ଅଧିକାଂଶ ରାଷ୍ଟ୍ରର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘଟିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପ୍ରତିବାଦରେ ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିଆସି ନିଜ କ୍ରୋଧକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁନାହାନ୍ତି ? ଧର୍ମମାନେ ତଥାପି କିପରି ବାଆଁରେଇ ହୋଇ ରହିଯାଇ ପାରୁଛନ୍ତି ? ଗୁରୁମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଠାକୁରମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ରାଷ୍ଟ୍ରଟାକୁ କାହିଁକି ଅଧିକ ଡ଼ରୁଛନ୍ତି ? ମାନବୀୟ ଯାବତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟର ଘରଟା କ'ଣପାଇଁ ଏପରି ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଛି ?

ଶୀଘ୍ରରେ ହେଉ ଅଥବା ବିଳମ୍ବରେ ହେଉ, ପୃଥିବୀର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି, କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ଏହି ବଡ଼ ବା ସାନ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ନିଜନିଜର ମନମୁଖୀ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଅଗ୍ରସର ହେବେ ବୋଲି ଯଦି ସମୁଦାୟ ପୃଥିବୀର ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ବିଚାରକୁ ନେଉନଥିବେ, ତେବେ ସେମାନେ କେବଳ ପୃଥିବୀ ଲାଗି ନୁହେଁ, ନିଜ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ବହୁ ପ୍ରମାଦର କାରଣ ହେବେ । ତେଣୁ ପୃଥିବୀକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ସ୍ଥିରୀକୃତ ସକଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ସକାଶେ କେବଳ ବହୁ ଅସୁସ୍ଥତାକୁ ଡାକି ଆଣୁଥିବ । ସେହି ଭୟାନକ ସ୍ଥିତିଟିକୁ ଟାଳିଦେଇ

ପାରିବାଲାଗି ଅଧିକରୁ ଆହୁରି ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ବିଶ୍ୱବାସୀ ସମ୍ମିଳିତ ଭାବରେ ସେହି ବିଶେଷ ଶକ୍ତିମତ୍ତାଟିକୁ ଉଦ୍‌ବୋଧିତ କରାଇ ଆଣିବାକୁ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟ ହିସାବରେ ନିଜର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେଇଟି ହିଁ କାମରେ ଲାଗିଛି ଓ ପୃଥିବୀକୁ ବାଟକୁ ଆଣିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ତାହା ଅବଶ୍ୟ କାମ ଦେବ ।

□□

ଲଜ୍ଜା

ଦେବୀଙ୍କର ସ୍ତୋତ୍ରମାନଙ୍କରେ ତାଙ୍କର କେତେ କେତେ ରୂପର କଳ୍ପନାରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଶସ୍ତି ଗାନ କରାଯାଇଛି : ଶକ୍ତି, ବିଦ୍ୟା, ମାତା, ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝି ହେଉଛି ଏବଂ ନିଜେ ଉପାସନାର ମୁଦ୍ରାରେ ରହି ଦେବୀଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଯଥାନୁରୂପ ଥଳଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଭବ କରି ହେଉଛି । ସେହି କ୍ରମରେ ତାଙ୍କୁ ରାତ୍ରିରୂପେ ସଂସ୍ଥିତା ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ଓ ସେଇଟିର ସଂଗତିଟିଏ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ନମିଳିବାର କୌଣସି କାରଣ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର, 'ଲଜ୍ଜାରୂପରେ ସଂସ୍ଥିତା' ବୋଲି ଏକ କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ କ'ଣ ପାଇଁ ରହିଛି । 'ଲଜ୍ଜା' ପାଖକୁ ଆସିବାବେଳେ ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିବାଭଳି ମୋଟେ ଲାଗେନାହିଁ ସିନା, ତଥାପି କିଛି ଅବୁଝା ରହିଗଲା ପରି ଲାଗେ । ହୁଏତ ଅବୁଝା ରହି ଯାଉଥିବା ହେତୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ବିଶେଷ ଭାବରେ ରୋମାଞ୍ଚକର ବି ଲାଗୁଥାଏ ।

ପୁରୁଷ ହିଁ ନିୟାମକ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏକ ସଂସ୍କୃତିରେ ଲଜ୍ଜା ପ୍ରାୟ ସକଳ ଅବକାଶରେ ଏକ ନାରୀର ହିଁ ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱଭାବଲକ୍ଷଣ ପରି ପରିଗଣିତ ହୋଇ ଆସିଛି । ନାରୀର ଜନ୍ମ ପାଇଥିବାରୁ ଜଣେ ନାରୀ ଆପଣାର ସେହି ଗତିଟି ନିମନ୍ତେ ନିଶ୍ଚୟ ଲଜ୍ଜା ଅନୁଭବ କରୁଥିବ, ଭଗବାନଙ୍କର ସୃଷ୍ଟିରେ ଖାଲି ପୁରୁଷପଣିଆକୁ ହିଁ ଆଦୌ କୌଣସି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟର ବୋଲି ଦେଖୁଥିବା ପୁରୁଷ ପାଇଁ ସେଭଳି କଳ୍ପନାଟିଏ କରିବା ଆଦୌ ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ନାରୀର ଲଜ୍ଜାକୁ ସନ୍ଦର୍ଭ କରି ପୁରୁଷବୀରମାନେ କାଳକାଳରୁ ଯେତେଯାହା ନକ୍ସାଙ୍କନ କରି ଆସିଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ନାରୀର ଅଙ୍ଗଟା ପ୍ରତି ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଆଖିମାନେ ଅଧିକ ଟାଣି ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ପୁରୁଷ ମୁଖ୍ୟତଃ ନିଜପାଇଁ ଏକ ଉପଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁରୂପେ ନାରୀର କେବଳ ଦେହଟାକୁ ଦେଖି ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ହୁଏତ ନୈତିକତାର ମୂଲ୍ୟାୟନ-ବଜାରରେ ସେଇଟି ଲାଗି ବହୁ ନିନ୍ଦାସୂଚକ ଶବ୍ଦର ଆବିଷ୍କାର କରିଛନ୍ତି କି ? ଏକାଧିକ ସାହିତ୍ୟରେ ତଥାକଥିତ ରୀତିଯୁଗ ନାମକ ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କାବ୍ୟର ଶାବ୍ଦିକ ମୃଗୟାମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ବିଶେଷ ପବନଟା ବହିଛି, ସେଥିରେ

ରଚୟିତାମାନେ ନାରୀର ଶରୀରଟା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ସାମଗ୍ରୀ କାହିଁକି ଯେ ପାଇନାହାନ୍ତି, ସେକଥା ଏବେମଧ୍ୟ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ବୁଝି ହେଉନଥିବ । ନାରୀଟିଏ ହୋଇ ଧରଣୀପୃଷ୍ଠକୁ ଆସିଥିବାର ସତେଅବା ସେହି ଜନ୍ମଜାତ ଅଘଟଣଟାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ପାସୋରି ପାରିବ ବୋଲି ପୁରୁଷମାନେ ତା'ପାଇଁ ଏତେ ଏତେ ପ୍ରସାଧାନ-ଖୋରାକର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଆମର ଏକାଳଟାରେ ପ୍ରାୟ ସେଇଟାର ହିଁ ବହୁଧୈର୍ଯ୍ୟଶୀଳ ବିଜ୍ଞାପନର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ତା' ଉପରେ କେତେଦୂର କ'ଣ ପଡ଼ିଛି କି ନାହିଁ, କେବଳ ଜଣେ ନାରୀ ହୁଏତ ସେକଥା କହିପାରନ୍ତା ।

କିନ୍ତୁ, ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଆପଣାକୁ କେବଳ ଜଣେ ନାରୀ ବୋଲି ନଭାବି କିଛି ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଯାଇ ସବାଆଗ ମଣିଷଟିଏ ବୋଲି ଭାବିପାରିଲେ ଯାଇ ସିଏ ସେକଥା କରିପାରନ୍ତା । ହଁ, ପୁରୁଷ ହୋଇ ଜନ୍ମଟିଏ ପାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ କ'ଣ ପାଇଁ ଜଣେ ନାରୀ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ସଚେତ ହୋଇ ରହୁଥିବା ଜଣେ ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟ କ'ଣ ଆପଣାର ଦେହଟି ଲୁଚାଇବା ସକାଶେ କମ୍ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ ? ସିଏ ଏତେବେଶୀ । ପରିମାଣରେ ଦେହକାତର ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ ବୋଲି ସିନା ସେହି କଷଣଟି ଭିତରେ କେଡ଼େ ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ । ଉପରକୁ ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ ପରି ଦିଶୁଥାଏ, ତଥାପି ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୀଡ଼ାଦାୟକ ଭାବରେ ବିଭାଜିତ ହୋଇ ଥାଏ । ଲଜ୍ଜାର ଅନୁଭୂତିଟିକୁ ଆମେ ଏଯୁଗରେ କାହିଁକି କେବଳ ଦେହଟା ସହିତ ହିଁ ଯୋଡ଼ି ପକାଇଲୁ, ତାହାର କିଛି କାରଣ ଆମେ ବଞ୍ଚୁଥିବା ସଂସ୍କୃତିଟିରୁ ହିଁ ଅନୁମାନ କରାଯାଇ ପାରିବ । ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନରୂପୀ ଆମର ଏହି ସଂସ୍ଥିତିଟିକୁ ଏକ ସମଗ୍ରତାର ପ୍ରସ୍ଥ ଉପରେ ବିଚାର କରୁଥିବା ବିଜ୍ଞାନଗୁଡ଼ିକ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ନିରୀଖି ଦେଖିବାର ନାନାବିଧ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି ।

ଏତେ ମଣିଷ ଏହି ଏତେବଡ଼ ପୃଥିବୀଟାରେ ପ୍ରାୟ ମୋ'ର ଦେହକୁ ଦେହ ଘଷି ହୋଇ ଆତଯାତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତଥାପି କାହିଁକି ଏଠାରେ ଏକୁଟିଆ ଅନୁଭବ କରୁଥିବି, ସମ୍ଭବତଃ ଏଇଟି ହେଉଛି ଏ ଯୁଗରେ ମୋ'ର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଲଜ୍ଜା । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ମୋ'ର ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ପାରନ୍ତେ, କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ନିୟତି ସହିତ ମୋ' ନିୟତିଟା ଏକାନ୍ତ ଭାବରେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ରହିଛି; ମାତ୍ର ତଥାପି ମୋ'ର ଆକାଶଟିକୁ ଏକ ନିଃସଙ୍ଗତାବୋଧ କାହିଁକି ଯେ ମାଡ଼ି ବସିଥିବ, ଏହି ଲଜ୍ଜାଟିର ନିରାକରଣ ମୋତେ ହିଁ କରିବାକୁ ହେବ । ଲଜ୍ଜା ପରିହାର କରି ସଭିଙ୍କ ସହିତ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଭୁବନଭର୍ତ୍ତି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରୟାସ ସହିତ ସାମିଲ କରିପାରିଲେ ମୋତେ ଯେଉଁ ଅସଲ ବଳଟି ସଚରାଚର ମିଳିଯିବ, ତାହାରି ନାମ ହେଉଛି ଶ୍ରଦ୍ଧା, – ଯାବତୀୟ ଲଜ୍ଜାର ବ୍ୟାଧିରୁ ମୋତେ ସେହି ଶ୍ରଦ୍ଧା ହିଁ ମୁକୁଳାଇ ନେଇ ପାରିବ । ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଏତେ ଏତେ ସମ୍ପଦ

ଏବଂ ସମ୍ଭାବନା, ଏତେ ଏତେ ବିଦ୍ୟା ତଥା ବୁଦ୍ଧିକୌଶଳ; ତଥାପି ମୋ'ରି ଭଳି କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ କାହିଁକି ବହୁପୀଡ଼ାଦାୟୀ ନାନା ଅସହାୟତା ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ପଡ଼ି ରହିଥିବେ, ଏଇଟି ହେଉଛି ପୃଥିବୀରେ ବାସ କରୁଥିବା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜା । ସଂସାରଯାକର ମନୁଷ୍ୟ ନାନାବିଧ ସଂପୃକ୍ତିରେ ପରସ୍ପର ସହିତ କାହିଁକି ମିତ୍ରବତ୍ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ନରହିବେ, କାହିଁକି ମୁଁ ଏହି ଘରଟି ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଏକତ୍ର ରହିଲେ ଯାଇ ପ୍ରକୃତ ସୁଖରେ ରହିପାରିବି ବୋଲି ଅନୁଭବ ନକରି ଜାତି ଜାତି, ରାଷ୍ଟ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ତଥା ସ୍ୱାର୍ଥ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ମହାଭୟଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ରମାନ ତିଆରି ହେବାନିମନ୍ତେ ସହଯୋଗ କରୁଥିବି, ସେଇଟି କ'ଣ କମ୍ ଲଜ୍ଜା ? ତେଣୁ, ସେହି ଲଜ୍ଜାଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ପୃଥିବୀରେ ନାନା ପ୍ରୟାସ ଯେତିକି ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ସେତୁଗୁଡ଼ିକ ଯେତିକି ଯେତିକି ପଡ଼ି ଆସୁଥିବେ, ଆମର ଲାଜଗୁଡ଼ିକ ଆମକୁ ସେତିକି ସେତିକି ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଉଥିବେ । ସେତେବେଳେ ତଥାକଥିତ ଦେହର ଲଜ୍ଜାଗୁଡ଼ିକୁ ଘୋଡ଼ାଇବା ସକାଶେ ଆମକୁ ମୋଟେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭେଷଜମାନ ଖୋଜି ବାହାରିବାକୁ ପଡ଼ିବନାହିଁ ।

□□

ରୋଗ / ଆରୋଗ୍ୟ

ପାରମ୍ପାରିକ କାଳମାନଙ୍କରୁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆପଣାର ସାମୂହିକ ଅନୁଭୂତିମୟ ଜୀବନରୁ ପ୍ରମାଣ ପାଇ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆସିଛନ୍ତି ଯେ ଆମର ଏହି ଦେହଟି ଯେଉଁଦିନୁଁ ପୃଥିବୀରେ ରହିଲାଣି, ରୋଗମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହିଦିନୁଁ ହିଁ ତା'ଭିତରେ ଘର କରି ରହିଛନ୍ତି । ଦେହଟା ରହିଛି ବୋଲି ରୋଗମାନେ ଯେ ରହିଛନ୍ତି, ଏକଥାଟିକୁ କହିଲେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବତଃ ସେମାନେ ମୋଟେ ବେଶୀଗୁଡ଼ାଏ ଆପତ୍ତି କରିବେନାହିଁ । ଭଳିକି ଭଳି ରୋଗ ଏବଂ ତାହା ଫଳରେ ଭଳିକି ଭଳି କଷ୍ଟଭୋଗ । କଷଣ ବୋଲି କହିଲେ ହିଁ ସବାଆଗ ରୋଗଜନିତ କଷଣଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝାଇ ଆସିଛି । ରୋଗର ଚିନ୍ତାକ୍ଷେତ୍ରରେ ସବୁକାଳ ପରି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଦୈହିକ ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ଚିନ୍ତାକୁ ବୁଝି ଆସିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଦେହକୁ ରୋଗମୁକ୍ତ କରି ରଖିବାର ଯେଉଁ ସ୍ଥିତିଟି, ତାହାହିଁ ତ ଆରୋଗ୍ୟ । ସ୍ୱର୍ଗପୁରଟା ବିଷୟରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ପୃଥିବୀରେ ଯେତେ ଯାହା କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି, ସେଥିରୁ ସର୍ବଦା ସମସ୍ତଙ୍କର ସେହି ଗୋଟିଏ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଯେ, ସେଠାରେ ରାଗ, ରୋଷ, ବାଦ, ଛିଦ୍ରାନ୍ୱେଷଣ, ଭୟ ବା ଭୀତି ଆଉ ଯାହା ଥାଉ ପଛକେ, ଦେହମାନେ ଅବଶ୍ୟ ନୀରୋଗ ରହିଥିବେ ।

ଆରୋଗ୍ୟର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରତିବିଧାନ ଆମର ଏହି ଦେହର ସ୍ତରରେ ହିଁ ଖୋଜାଯାଇଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯାବତୀୟ କ୍ଳେଶ ଅପେକ୍ଷା ସେହି ଦେହର କ୍ଳେଶଟା ହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଘାରିଛି ।

ରୋଗମୁକ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଆରୋଗ୍ୟର ବିଧାନମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ସନ୍ଧାନରତ ହୋଇ ରହିବାର ସେହି ବିଶେଷ ଉପଚାର ତଥା ତାହାର ପଦ୍ଧତିଗୁଡ଼ିକୁ ଏବେ କ୍ରମେ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ବିଜ୍ଞାନରୂପେ ବିଚାର କରାଯାଉଛି । ଏବଂ, ସେହି ମୂଳ ବିଜ୍ଞାନବୃକ୍ଷର ପୁଣି ବହୁ ଶାଖା ଓ ପ୍ରଶାଖା । ଦେହଟା ସମ୍ଭବତଃ ଏପରି ଏକ ଜଟିଳ ଏବଂ ଜୀଦ୍‌ଖୋର ବ୍ୟାପାର ଯେ ତାହାକୁ ଖିନ୍‌ଭିନ୍ ଓ ଭାଗ ଭାଗ କରି ଖାସ୍ ବିଶେଷଜ୍ଞ ମାନଙ୍କର ଜରୀବ ପକାଇ ନଦେଖିଲେ ରୋଗମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ ଆୟତ୍ତ କରି ହେଉନାହିଁ । ପୂର୍ବେ କ'ଣ ପାଇଁ ରୋଗ ମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଖୁବ୍ ଅଳପ ଥିଲା, ତେଣୁ ତତ୍ତ୍ୱମାନେ ସରଳ ଥିଲେ । ଚଟ୍ କରି ନିଦାନମାନେ ଧରି ହେଉଥିଲେ ଓ ଚିକିତ୍ସକମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସହଜରେ ଆରୋଗ୍ୟର ଉପଚାରମାନ କରାଇ ପାରୁଥିଲେ । ଏବେ, କେତେଭଳି ନିଦାନ-ନିରୂପଣର ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ପଦ୍ଧତି । ତଥାପି ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ତରରୂପେ ପ୍ରାୟ କିଛି ଠଉରାଇ ହେଉନାହିଁ । ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟାନୁପାତରେ ରୋଗ-ଚିକିତ୍ସକମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାଟା ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ବଢ଼ିଯାଉଛି ବୋଲି ଏବର ରୋଗମାନେ କ'ଣ ଜାଣି ଜାଣି ଜଟିଳ ହୋଇ ପଡୁଛନ୍ତି କି ? ବା, ଅଧିକ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ହୁଏତ କହିହେବ ଯେ, ରୋଗମାନେ ଏବେ ଅଧିକ ଜଟିଳ ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । ନିତାନ୍ତ ସହଜ କଥାଟାଏ ଯେ ବଙ୍କା କରି ଦେଖିଲେ ପୃଥିବୀରେ ସବୁକିଛି ବଙ୍କା ହିଁ ଅବଶ୍ୟ ଦେଖାଯିବ । ତେବେ, ଦେହକୁ ଏବେ କାହିଁକି ବଙ୍କା କରି ଦେଖିବାରେ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଏତେ ପରିତୋଷ ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି ? ଆମେ ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନେ ବି କୌଣସି ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ି ନିଜ ଦେହକୁ ବଙ୍କା କରି ଦେଖୁଛୁ କି ?

ହଁ ସତେ ତ, – କ୍ରମେ ଚିକିତ୍ସକ ମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ପୂର୍ବ ତୁଳନାରେ ଆହୁରି କେତେଗୁଣ ହେଲାଣି, ସେମାନେ ଏବେ ପଇଟି ପକାଉଥିବା ପାଠର କେତେ କେତେ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ସେମାନେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ହେଲେଣି । ଏବେ ତ ବଜାରରେ ଭଲି ଭଲି ଔଷଧ, ଜୀବାଣୁନାଶକ, ଶକ୍ତିବର୍ଦ୍ଧକ, ପରିପୂରକ ଏବଂ, ପରିପୋଷକ ଆଦି କେତେ କ'ଣ । ଚିକିତ୍ସାଳୟମାନେ ଠାକୁରଙ୍କର ଦେଉଳ ପରି ଦିଶିଲେଣି, ପରିଚାରିକାବର୍ଗ ଖାସ୍ ତାଲୀମ ପାଇ ଦିନରାତି ମହଜୁଦ ରହିଛନ୍ତି, ବେଳ ଅନୁସାରେ କାମରେ ଲାଗିପାରିବ ବୋଲି କିସମ କିସମର ବୀମା-ବ୍ୟବସ୍ଥା । କେତେ ବୁଦ୍ଧି ଖଟାଯାଉଛି ସେହି ରୋଗମାନଙ୍କର ଆରୋଗ୍ୟ ନିମନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ତେବେ ବି ରୋଗମାନେ ଯାଉନାହାନ୍ତି, ଗୋଟାଏ ପଛରେ ଆଖିଦୃଶିଆ କିଞ୍ଚିତ୍ ସଫଳତାର ସହିତ ଲଢ଼ିହେଉଛି ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟୟଟିଏ

ଜନ୍ମୁ ଜନ୍ମୁ କ'ଣପାଇଁ ଆହୁରି ଚାରିଟା ନୂଆ ରୋଗ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଛି । ଚିହ୍ନାଗୁଡ଼ିକୁ ଆୟତ୍ତ କରୁ କରୁ ପାଞ୍ଚଟା ଅଚିହ୍ନା ଆସି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଏହି ନୂଆମାନେ ଏବଂ ଅଚିହ୍ନାମାନେ ପୁରୁଣା ବିଧାନ ଅଥବା ପୁରୁଣା ନିଦାନମାନଙ୍କୁ ମୋଟେ ମାନୁନାହାନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ଭାରି ବୋକା ବୋକା ହିଁ ଲାଗୁଛି । ଛାର ଦେହଟା ପୁଣି ଏତେ ନଚାଇବାରେ ଲାଗିଛି ବୋଲି ଦେଖି ବିରକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆସୁଛି । ଦେହଟା ଆମର ଏହି ଯାବତୀୟ ବିଧାନ ଉପରେ କ'ଣ ପାଇଁ କୁପିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ବୋଲି ଏଭଳି ଘଟୁଛି କି ?

ତେଣୁ, କ୍ରମେ ଚିକିତ୍ସକମାନେ ମନ ସ୍ଥିର କରି ବିକଳ୍ପମାନଙ୍କୁ ଖୋଜିଲେଣି । ଦେହର Humour ଟା ହୁଏତ କୌଣସି କାରଣରୁ ବିଗିଡ଼ି ଯାଉଛି ବୋଲି ଆଶଙ୍କା କରି ସେମାନେ ଅଧିକ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ଦେହର ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହେବାକୁ ଚିନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି । ନିଜର ଅଭ୍ୟସ୍ତ ପଦ୍ଧତିଟାକୁ ହିଁ ପ୍ରାୟ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ମାଡ଼ି ଦେବାକୁ ସେମାନେ ଆଉ ଉଚିତ ବୋଲି ଭାବୁନାହାନ୍ତି । ଚିକିତ୍ସାବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରଚଳିତ ଆଖିମାନେ ମନୁଷ୍ୟର ଦେହକୁ ତୁଚ୍ଛା ଏକ ଯନ୍ତ୍ରବତ୍ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଆମର ଦେହ ସତେଅବା ନିଜର ପ୍ରତିବାଦ ଜଣାଇବ ବୋଲି ଏକ ରୋଗକୁ ଆଦରି ନେଉଛି କି ? କଥା କହି ପାରୁନାହିଁ, ତେଣୁ ରୋଗଦ୍ୱାରା ନିଜ ପ୍ରତିବାଦଟିକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି କି ? ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାରୁ ଆମେ ସେହି ପ୍ରତିବାଦର ଭାଷାକୁ ଆଦୌ ବୁଝି ପାରୁନାହୁଁ । ଏବଂ, ଭାଷାଟିକୁ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ ହୁଏତ ଦେହପ୍ରତି ଆମର ବଦ୍ଧମୂଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ଦୃଷ୍ଟିଗୁଡ଼ିକୁ ଯେ ବଦଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ, ବିକଳ୍ପ ଖୋଜୁଥିବା ଚିକିତ୍ସକମାନଙ୍କର ମନରେ କ୍ରମେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଉଦ୍‌ବେଳନ ବି କ୍ରମେ ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି । ଛାଟ ମାରି ପିଲାକୁ ସାଧ୍ୟ କରିହେବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆସୁଥିବା ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ପକ୍ଷରେ ନାଇଁ – ଏଥର ଏହି ଛାଟଦ୍ୱାରା ମୋଟେ କିଛି ହେବନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ ଏଣିକି କୌଣସି ବିକଳ୍ପ ବାହାର କରିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ସାଧୁତାର ସହିତ ଚିନ୍ତା କରିବା ଆଦୌ ସହଜ ହେବନାହିଁ । ତତ୍ତ୍ୱମାନେ ସହଜ ଶୁଣାଯିବେ ବୋଲି ଭାବି ଏବେ କେଡ଼େ ଚଞ୍ଚଳ ସଂପୃକ୍ତ ଏକାଧିକ ଶିବିର କହି ପାରୁଛନ୍ତି ଯେ, ଆମ ଜୀବନନାମକ ଏହି ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଚାରି ଥାକ, –ଦେହ, ପ୍ରାଣ, ମନ ଆଉ ଆତ୍ମା; ଏଗୁଡ଼ିକ ସତେଅବା ସିଆଡୁ ହିଁ ସେହିପରି ଥାକ ଥାକ ହୋଇ ଅର୍ଥାତ୍ ତଳ ଉପର ହୋଇ ତିଆରି ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଦେହ, ପ୍ରାଣ, ମନ ଏବଂ ଆତ୍ମା । ଦେହରୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ ଏବଂ ଉପର ଆଡ଼କୁ ଉଠି ଉଠି ତୁମେ ଆତ୍ମାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିବ । ଯିଏ ତଳେ ରହିଛି, ସିଏ ଯେ ଉପରଟାର ବୋଲଗୁଡ଼ିକୁ ନିଶ୍ଚୟ ମାନିବ, ଏଇଟି ତ ଆମ ସମାଜର ନୀତିକାରମାନେ ସେହି ପ୍ରପିତାମହ ମାନଙ୍କର ସମୟରୁ ହିଁ କହି ଆସିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ସେହି ମଣିଷମାନେ ବସ୍ତୁତଃ କେଡ଼େ ଆତ୍ମଘାତୀ,

ଯେଉଁମାନେ ଦେହଟାକୁ ନେଇ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି ଓ ମାନବଜୀବନକୁ ବୃଥା କରି ପକାଉଛନ୍ତି । ଦେହକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବାରେ ହିଁ ଆମ୍ଭର ଆରାମ; ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ନିୟମତଃ ଆମ ଭିତରେ ରହିଥିବା କରୁଣା-ବାରିଧି ଭଗବାନ ମନ ଏବଂ ପ୍ରାଣ ନାମକ ଦୁଇ ସୁବେଦାରଙ୍କୁ ଏହି ମଞ୍ଚମଣ୍ଡଳରେ ନିୟୋଜିତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀ ସେହି ଭ୍ରମଟା ଭିତରେ ପଡ଼ିଛି ବୋଲି ଦେହକୁ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ନା କେତେ କଷଣ ଭୋଗିବାକୁ ନପଡୁଛି ! ନାଇଁ, ନାଇଁ, – ଦେହ, ପ୍ରାଣ ତଥା ମନ, ଏହି ତିନୋଟିଯାକ ଆମ ଜୀବନ ନାମକ ଏକକ ଏବଂ ସମଗ୍ରଟିର ତିନୋଟି ଆଧାର । ଗୋଟିଏ ଆଉଗୋଟିଏ ସହିତ ଧର୍ମତଃ ନାନା ପରିପୂରକତାରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଛି । ତିନୋଟିଯାକକୁ ଗୋଟିଏ ଏକକରୂପେ ବଞ୍ଚିବା ଅର୍ଥାତ୍ ଆମକୁ ବେଷ୍ଟନ କରି ରହିଥିବା ଏହି ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ନିଜ ସହିତ ସଂସାରକୁ ଯୋଡ଼ି ପାରିଥିବା ତଥା ସଂସାର ସହିତ ନିଜକୁ ଯୋଡ଼ି ପାରିଥିବା, – ତାହାହିଁ ତ ଆମ୍ଭନାମକ ନିଜ ଭିତରର ସେହି ଉପଲବ୍ଧିଟି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା । ନିଜକୁ ଯେଉଁପରି ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଦେଖିବା, ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଦେଖିବା ।

ତେଣୁ, ସଂଯମ କେବଳ ଦେହସ୍ତରର ନୁହେଁ, ତାହା ହେଉଛି ଏକାବେଳେକେ ତିନୋଟିଯାକ ସ୍ତରର । ଠିକ୍ ସେହି ନ୍ୟାୟରେ, – ମୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବାର ସେହି ସାବଲୀଳ ଅନୁଭବଟି, – ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ଏକାବେଳକେ ତିନୋଟିଯାକ ସ୍ତରର । ଖୁସୀ ହୋଇ ରହିଥିବାର, ସମର୍ପିତ ହୋଇ ରହିଥିବାର, ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିଥିବାର ଯେଉଁ ଅନୁଭବର ବିଚିତ୍ର ସମ୍ପଦଟି, – ତାହା ଏକାବେଳେକେ ତିନୋଟିଯାକ ସ୍ତରର, - ତାହାହିଁ ଆରୋଗ୍ୟର ସେହି ଅସଲ ସ୍ତରଟି, – ନିଜର ଆମ୍ଭାକୁ ପାଥେୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି, ଯାବତୀୟ ବୋଧସଙ୍କୋଚରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ତଥା ବିଶ୍ୱଚରାଚର ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ତଥା ସଦାକ୍ରିୟାଶୀଳ ଭାବରେ ଏକ ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ସହଜତା ସହିତ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା, – ତାହା ହେଉଛି ନୀରୋଗ ହୋଇ ରହିବାର ଏକସ୍ଥିତି । ଆମେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ, ସବୁ ଜଳବାୟୁର, ସବୁ ବୟସର ଏବଂ ସବୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିବେଶର ଆମେ ସମସ୍ତେ ନିଜ ଜୀବନରେ ଅନ୍ତତଃ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସେହି ସ୍ଥିତିଟିକୁ ତଥାପି ଅନୁଭବ କରିଥାଉ । ସେହିସବୁ କ୍ଷଣରେ ନିଜକୁ କେଡ଼େ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଥିବାର ଅନୁଭବ ହୁଏ, କେତେକେତେ ଡ଼ୋର ଆସି ଲାଗି ରହିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିରୁ କେଉଁ ଗୋଟିଏକୁ ବି କାଢ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦେବାକୁ ମନ ହେଉନଥାଏ, କାରଣ ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଦୌ ଭାରି ଲାଗନ୍ତିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ସେମାନେ ଠିକ୍ କେଉଁସବୁ ଅନୁକୂଳତା ପାଇ ଆସନ୍ତି ଓ ପୁଣି କେଉଁସବୁ ଅନୁକୂଳତା ପାଇ ପାରିଲେନାହିଁ ବୋଲି ଆମକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଆନ୍ତି ତଥା, ଆଦୌ କାହିଁକି ଆସନ୍ତି, – ସେ ବିଷୟରେ

ଆମେ କିଛି ଜାଣି ପାରୁନାହିଁ । ହୁଏତ, ସେହି ପୂର୍ଣ୍ଣସମାହିତ ସ୍ୱଭାବସହଜତାର ସ୍ଥିତିଟା ନଥିଲାବେଳେ ହିଁ କିଛି କିଛି ହୃଦୟଙ୍ଗମ ହେବାପରି କିଛି ଅନ୍ଦାଜ କରିହୁଏ । ଆରୋଗ୍ୟ ଅବସ୍ଥାଟିକୁ ଆଦୌ ରେଖାଟାଣି ସମୀଙ୍କିତ କରି ଚିହ୍ନି ହୁଏନାହିଁ । ରୋଗଟାଏ ପଶିଯିବା ମାତ୍ରକେ ଯାଇ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଥିଲା ଏବଂ ଚାଲିଗଲା ବୋଲି ବେଳେ ବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ଲାଗେ । ଦେହର ରୋଗ ପ୍ରାଣ ତଥା ମନକୁ ମଧ୍ୟ ଘାରି ରଖେ, — ଏବଂ ସେହିପରି ପ୍ରାଣ ଓ ମନରେ କେଉଁଠି କ'ଣ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇଗଲେ ଦେହଟା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପ୍ରତିଫଳନ ନହୋଇ ଗତି ହିଁ ନଥାଏ ।

ଲୁଇ ପାଷ୍ଟର୍‌ଙ୍କର ଜୀବାଣୁତତ୍ତ୍ୱ ଆଦୌ ମିଥ୍ୟା ନୁହେଁ । ଏଇଟି ଏକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସତ୍ୟରୂପେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଷ୍ଠ ହୋଇ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ, ଜୀବାଣୁମାନେ ଶରୀର ଭିତରେ ପଶିଗଲା ମାତ୍ରକେ ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୋଗରେ ଅବଶ୍ୟ ପଡ଼ିବାକୁ ହୁଏ, ଏବେ ସେହି କଥାଟିକୁ ଆଉ ସେପରି କେହି ଜିଦ୍ କରି କହୁନାହାନ୍ତି । ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଶରୀର ମଧ୍ୟରେ ତ ଏକାଧିକ ରୋଗର ଜୀବାଣୁ ସର୍ବଦା ହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଖାସ ସେହି କାରଣରୁ ସମସ୍ତେ ସେହି ରୋଗଟାରେ ଆଦୌ ପଡୁନାହାନ୍ତି । ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ କାରଣ ସହଯୋଗ କରୁଥିଲେ ଯାଇ କିଛି ଘଟିବାର ସହାୟକ ସ୍ଥିତିଟିଏ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଦେହର ପ୍ରାୟ ସକଳବିଧ ରୋଗସ୍ଥିତି ପଛରେ ଆମର ପ୍ରାଣ ତଥା ମନର ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଅବଦାନ ରହିଛି । କୌଣସି କାରଣରୁ ଅସଲ ଏକତାଟି ଭାଙ୍ଗିଯାଉଛି, ରଜାଙ୍କୁ ଉଚ୍ଛୁଆଳ ଭିତରେ ରଖିଦେଇ ତିନି ରାଜ-କର୍ମଚାରୀ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ହୁଏତ ଆପଣାକୁ ରାଜା ବୋଲି ଜାହିର କରିବାକୁ ବାହାରି ଆସୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସେତିକିବେଳେ ଯାଇ ଛନ୍ଦଟି ଭାଙ୍ଗିଯାଉଛି । ଗୋଟାଏ ସତେଅବା ଏକୁଟିଆ କ'ଣ ମନ କରିବାର ଦୁଷ୍ଟତା କରି ଉପଦ୍ରବ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଉଛି ବୋଲି ଛନ୍ଦୋଭଙ୍ଗଟିଏ ଘଟୁଛି । ଯାବତୀୟ ଛନ୍ଦୋଭଙ୍ଗର ଅବସ୍ଥା, — ସ୍ଥୂଳ ଭାବରେ ବୁଝିବା ସକାଶେ ତାହାହିଁ ରୋଗର ଅବସ୍ଥା । ହାତର ଚାରିଟାଯାକ ନାଡ଼ୀ କେହି କାହାରିକୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ପ୍ରକୁପିତ ହୋଇ ରହିବାରେ ସତେଅବା ଖୁବ୍ ଖୁସୀ ପାଉଥିବାର ଏକ ଅବସ୍ଥା । ଔଷଧ ଦ୍ୱାରା ସେହି ଅବସ୍ଥାଟିକୁ ବଦଳାଇ ଦେବାର ଏକ ପ୍ରୟାସ ହିଁ କରାଯାଏ । କେତେ କ'ଣ ଝୁଣ୍ଟି ଓ ପୁନର୍ବାର ଉଠି ସେହି ପ୍ରୟାସଟି ଆମ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ପ୍ରାୟ ଆଦିକାଳରୁ ଲାଗିରହିଛି । ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତିରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରୟାସ । କେଉଁଠି କ'ଣ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିଲା ବୋଲି ତାହାକୁ ପୁନର୍ବାର ଯୋଡ଼ି ଆଣିବାର ପ୍ରୟାସ; କିଏ ସତେଯେପରି ରୁଷି ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା ଓ ତାକୁ ପୁଣି ଘରକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାର ପ୍ରୟାସ ।

ଚାରିପାଖରେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଏହି ପୃଥିବୀଟି । ଏଠାରେ ନିତାନ୍ତ ସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧିଟାଏ ରହିଥିବା ଜଣେ ମଣିଷ ଯେ ନିଜଲାଗି ସୁଖର ଇଚ୍ଛା ହିଁ କରୁଥାଆନ୍ତି, ସେଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅସ୍ୱାଭାବିକତା ରହିଛି ବୋଲି କହି ହେବନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ହୃଦୟଟି ମଧ୍ୟ କ'ଣ ପାଇଁ ସେଥିଲାଗି ଅପ୍ରସନ୍ନ ବି ହୋଇ ପଡ଼ିବ, ତାହାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯେଉଁଠି ରହିଛି, ସେହିଟି ମୋଟେ ଘର ବୋଲି ଲାଗିବା, ତାହାହିଁ ଯାବତୀୟ ସୁଖାନୁଭୂତିର ସର୍ବମୂଳ କାରଣ । ମାତ୍ର, ଦୁଃଖର ଅନୁପସ୍ଥିତି, ଦୁଃଖ କଦାପି ଆସିବନାହିଁ ବୋଲି ସର୍ବବିଧ ପ୍ରତିବିଧାନ ଲାଗି ନିତ୍ୟ ହିଁ ନସରପସର ହୋଇ ଧାଇଁଥିବା, – ତାହାହିଁ କ'ଣ ସୁଖ ? ଅଥଚ, ସଚରାଚର ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ମନୁଷ୍ୟ ସେଇଠାରେ କ'ଣ ପାଇଁ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି କେଜାଣି ? ସେମାନେ ଘର ବୋଲି ଯାହାକୁ କହି ନିଦ୍ରା ତଥା ଜାଗରଣରେ ଯେଉଁଟିକୁ ନେଇ ତତ୍ପର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ତା ଚାରିପାର୍ଶ୍ୱରେ ପାଚେରୀ ଘେରାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ସତେଯପରି ଆପଣାର ଗୋଟିଏ କୋରଡ଼ ତିଆରି କରି ନେଇ ତାହାରି ଭିତରେ ରହିଛନ୍ତି । ଦେହଟାକୁ ରୋଗମୁକ୍ତ କରି ରଖିବେ ବୋଲି କେତେ ମିହନ୍ତ ନକରୁଛନ୍ତି ! ଚିକିତ୍ସକମାନଙ୍କର ମପାଚୁପା ଅନୁସାରେ ପୂରା ସୁସ୍ଥ ଅଛନ୍ତି, – କାଳେ ଅତରକିତ ଭାବରେ କୌଣସି ରୋଗ ଦେହ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିବ, ସେଥିଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟହ ପ୍ରତିଷେଧକ ହିସାବରେ ଏଇଟା ଓ ସେଇଟା ହୋଇ ଅଧଡ଼ଜନେ କ'ଣସବୁ ସେବନ କରୁଛନ୍ତି । ସତକଥା ତ, ଉପରକୁ ମୋଟେ କୌଣସି ରୋଗ ହିଁ ନାହିଁ । ଔଷଧ-ଉତ୍ପାଦନର ବାଦଶାହୀ ବଜାରରେ ବିଚରା କୋମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ସେହିମାନେ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ପୂରା ଦେହଟା ସକାଶେ ଚିନ୍ତା କରିବା, ସେଇଟାକୁ କ୍ରମେ ପୁରୁଣା ବୋଲି କୁହାଗଲାଣି । ଚିକିତ୍ସା-ଉପଚାର ଜଗତର ଆଧୁନିକତମ ବିଜ୍ଞାନମାନେ ମଣିଷର ଦେହଗତ କାରୁଣ୍ୟଟିକୁ ପୂରା ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଉଥିବା ପରି ଆମ ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ବିଚାରକୁ ନେଇ ତଦନୁରୂପ ଚେନାଏ ଚେନାଏ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ନେଇ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଂଶ-ଉପଚାର ତଥା ଔଷଧମାନ ବାହାର କଲେଣି ଏବଂ ରୋଗର ଜଗତରେ କେତେ ନା କେତେ ନୂଆ କୋଳାହଳ ବି ସୃଷ୍ଟି କଲେଣି । ସତେଅବା ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ମଧ୍ୟ ଔଷଧ-କୋମ୍ପାନୀମାନଙ୍କର କାରବାର ଦୁଃଖଟିକୁ ବୁଝି ସମଗ୍ର କ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ କ୍ରମେ ଏକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରଚକ୍ଷୁ ଦେଇ ଦେଖିଲେଣି । ତଥାପି ଅନ୍ୟଭଳି ଗବେଷଣାମାନେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତଥ୍ୟ ଯୋଗାଇଦେଇ କହିଲେଣି ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ବଜାରରେ ବିକ୍ରୀ ହେଉଥିବା ଔଷଧସକଳ ସଂପୃକ୍ତ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥସଂପନ୍ନତା ବେଶ୍ ବଢ଼ାଉଛନ୍ତି ସିନା, କିନ୍ତୁ ଆରୋଗ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ବହୁ ସ୍ଥଳରେ କୌଣସି ଭୂମିକା ହିଁ ନାହିଁ । ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ଏସବୁ ଔଷଧ ସେବନ ନକରି ଆରୋଗ୍ୟଲାଭ କରିବାରେ ଦେହକୁ ଯେତିକି ସମୟ ଲାଗୁଥାନ୍ତା, ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଅନେକତଃ ମୋଟାମୋଟି ସେତିକି ସମୟ ହିଁ ଲାଗୁଛି ।

ଦେହକୁ ରୋଗମୁକ୍ତ କରିବାର ଯେଉଁ ଅତିସଚେତନତା, ତାହାହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଜୀବନାଗ୍ରହ ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାରି ଅଳ୍ପ କରି ପକାଉଛି । କାତରତାମାନ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥି ନିମନ୍ତେ ନୂଆ ନୂଆ ବେମାରି ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଦେହକୁ ଆମ ଜୀବନଚେତନାର ସମଗ୍ର ଲୀଳାଟିରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମତିହୀନ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖାଯାଉଛି । ଦେହର ଯେ ଏକ ସ୍ୱକୀୟ ମହିମା ରହିଛି, ସମଗ୍ର ଜୀବନବୋଧଟି ସହିତ ତାହାର ଖିଅସକଳ ଛିନ୍ନ ହୋଇଯିବା ଫଳରେ ହୁଏତ ଦେହ ଭାରି ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ଯାଉଛି, ଭୀରୁ ହୋଇ ପଡୁଛି । ତେଣୁ, ମଉକା ପାଇ ତ୍ରେଣୁ ମନ ଏବଂ ପ୍ରାଣ ବହୁ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ମାଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି । ସମଗ୍ରଟି ସହିତ ଦେହର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗ, ତାହାହିଁ ଦେହର ଆରୋଗ୍ୟ ଅବସ୍ଥା । ସେତିକିବେଳେ ହିଁ ମନ ତଥା ପ୍ରାଣ ସହିତ ମଧ୍ୟ ତାହା ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମାନର ସହିତ ସହଯୋଗ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥାଏ । ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ଅଥବା ଏକ ମନୁଷ୍ୟସମୂହ, କେଉଁ ତାରାଟିର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ମାନି ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଛି, ତାହାରି ଉପରେ ତାହାର ତଥା ସେହି ସମୂହର ଯାବତୀୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନିର୍ଭର କରୁଥାଏ । ତାରା, ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ବୃହତ୍ତର ଆଉକିଛି, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସମୂହ ସତେଅବା ପରସ୍ପରକୁ ଖୁବ୍ ବୁଝୁଥିବା ଏକ ଦାୟିତ୍ୱ-ସଚେତନତା ସହିତ ଆପଣାକୁ ସଚଳ କରି ରଖିଥାଏ; ବୃହତ୍ତର ଆଉକିଛି, ଯାହାର ଆସ୍ପୃହା ସହିତ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚୁଥାଏ ତଥା ଏକ ବୃହତ୍ତର ଆଉ କିଛି, ଯାହାପାଇଁ ଆମର ଦେହ, ପ୍ରାଣ ଏବଂ ମନର ଏହି ସମ୍ମିଳିତ ତଥା ସମନ୍ୱିତ ଜୀବନପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଅନୁକ୍ଷଣ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ସେହି ଅବସ୍ଥାଟି ହେଉଛି ଆରୋଗ୍ୟର ଅବସ୍ଥା, – ତାହାହିଁ କାମ୍ୟ ।

ତେଣୁ, ରୋଗର ଆରୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ, ଦେହର ହିଁ ଆରୋଗ୍ୟ । ତା' ନହେଲେ ଭେଷଜବିଦ୍ୟାର ଗୋଦାମଘର ଭର୍ତ୍ତି ହେବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ରୋଗମାନେ ମଧ୍ୟ ଅସୁମାରି ହେଉଥାନ୍ତି । ସମଗ୍ର ସମାଜଟା ହିଁ ହୁଏତ ଏକ ରୋଗୀ ହେବାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭିତରେ ଘାଣ୍ଟି ହେଉଥାଏ ଏବଂ ଚିକିତ୍ସକମାନେ ଏଣେ ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଔଷଧ ଗିଳାଇ ଗିଳାଇ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ସେହିଭଳି ଏକ ଅବସ୍ଥା ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଘୋଟି ରହିଛି ବୋଲି ସମୟର ନାଡ଼ୀ ଦେଖି କିଛି ଅନୁମାନ କରୁଥିବା ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମଧ୍ୟ ବେଳେ ବେଳେ ବି କହିଲେଣି । କିନ୍ତୁ, ପୂରା ବିଶ୍ୱ-ପରିମଳଟା ନବଦଳିବା ଯାଏ ଆମେ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ କ'ଣ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଯିବା ? କେବଳ ସଂସାରବିମୁଖ ବାବାଜୀମାନେ ସିନା ସେଭଳି କୌଣସି ପରାମର୍ଶ ଦେଇ ପାରୁଥିବେ । ଆପଣାର ଅଭିପ୍ରାୟଚୟର କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି କିଛିର ଦୁହାଇ ଦେଇ ଜଡ଼ବତ୍ ବସି ପଡ଼ିବ, – ଏଇଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ କଦାପି ଆରୋଗ୍ୟ ବୋଲି କହି ପାରିବାନାହିଁ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମତି ସହିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଚଳ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ନିଜର ଅସଲ ଧର୍ମ ବୋଲି ବୁଝିଥିବା ଦେହ, ଆମର ମନ

ତଥା ପ୍ରାଣ ସହିତ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ହିଁ ନିଜର ଅସଲ ଧର୍ମ ବୋଲି ବୁଝିଥିବା ଦେହଟି ନ୍ୟାୟତଃ ଆମକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଅସୁବିଧାରେ ପକାଇବ ନାହିଁ, କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଆମକୁ ବିଫଳ କରାଇବ ନାହିଁ । ଆମର ଦେହ ପ୍ରତି ଆମେ ସିଧା ହୋଇ ରହିପାରୁଥିଲେ ଆମର ଦେହଟି ମଧ୍ୟ କେବେହେଲେ ବଙ୍କା ହେବାକୁ ମନ କରିବନାହିଁ । ଆମ ଜୀବନର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିମୋଚନର ସକଳ ଅବକାଶରେ ଯେ ଏହି ଦେହ ଅବଶ୍ୟ ସାଥିରେ ରହିଛି, ଆମ ଆରୋଗ୍ୟର ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବାରେ ଲାଗିଥିବ ।

❑❑

ମୋକ୍ଷ

ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆମେ କେଉଁଠାରୁ ଓ କେଉଁ କାରଣରୁ ଆସିଛୁ, ସେହି କଥାଟିକୁ ଅନ୍ତତଃ ନିଜକୁ ପଚାରି ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ବୁଝିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଅନେକ ମନୁଷ୍ୟ ଏଠାରୁ ଚାଲିଯିବା ସକାଶେ ଏତେ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତି କ'ଣ ପାଇଁ କେଜାଣି । ପଚାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେତେଜଣ ଆଦୌ କୌଣସି ଉତ୍ତର ପାଇ ଥାଆନ୍ତି ? ପୁନଶ୍ଚ, ସେମାନେ କ'ଣ ସତକୁ ସତ ପଳାଇ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି ? ବରଂ, ଅଧିକ ସତ୍ୟ କଥାଟି ସମ୍ଭବତଃ ହେଉଛି ଯେ, ସେମାନେ ଆଦୌ ଯିବାକୁ ହିଁ ଚାହୁଁନଥାନ୍ତି; ଯେଉଁଠାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏଇଠି ମଞ୍ଜି ପୋତିଥାନ୍ତି ଓ କେଡ଼େ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ସବୁଯାକ କୋଳି ଆପେ ଭୁଞ୍ଜିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି । ଅଥଚ, ଏହି ସଂସାରର ସକଳ ଜଞ୍ଜାଳରୁ କେମିତି ଅତି ଚଞ୍ଚଳ ମୁକ୍ତି ମିଳିଲେ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିବ ବୋଲି ତୁଣ୍ଡରେ କହି ହେଉଥାନ୍ତି ।

ମୋକ୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ପାପରୁ ମୁକ୍ତି । ଏହା ବାହାରେ ସାଧାରଣତଃ ଆଉ ଏକ ଦେବଲୋକ ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବସୁଖଲୋକର କଳ୍ପନା ଏହି ପୃଥିବୀର ଲୋକମାନେ ହିଁ କାଳେ କାଳେ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ସେହି ଲୋକଟିର ମଞ୍ଜୁଳ ବର୍ଣ୍ଣନାଗୁଡ଼ିଏ ଦେଇ ଉପନ୍ୟାସ-କାହାଣୀର ଢାଞ୍ଚାରେ ପୁରାଣଗୁଡ଼ିକର ରଚନା କରାଯାଇଛି । କଳ୍ପନାର ବହୁବିଧ ରନ୍ଧନସାମଗ୍ରୀକୁ କୁଶଳ କାବ୍ୟକାରିଗରମାନେ ଏକାଠି ଫେଣ୍ଟି ମନୋରମ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ ସୃଜି ଆଣିଛନ୍ତି, ଯାହା ଏହି ମଞ୍ଚର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ହିଁ ସାମୟିକ ନାନା ଉଚ୍ଚାଟନାମାନ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇଛି । ପ୍ରକୃତରେ ଭାରି ବିଚିତ୍ର ମନେହୁଏ ଯେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପାଠ କରି ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସତ ବି ମଣନ୍ତି ଏବଂ ନିଜ ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ଜୀବନବେଭାର ସକାଶେ କିଛି କିଛି ଉତ୍ତର ବି ପାଇଯାଆନ୍ତି । ଏତିକି ହେଉଥିଲେ ତ ସର୍ବଦା ବେଶ୍ ଚଳୁଥାନ୍ତା । ଏବଂ, ପୃଥିବୀ ଉପରର ନିଜ ଜୀବନପଥ ମାନଙ୍କରେ ଚାଲୁଥିବା ସମୟରେ

ଏଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଯେ ସହାୟକ ଭାବରେ କାମରେ ଲଗାଯାଇ ପାରିବ, ସେହି କଥାଟିକୁ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତେ ଉତ୍ତମରୂପେ ବେଶ୍ ବୁଝି ମଧ୍ୟ ପାରୁଥାଆନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଏଡ଼େ ଶରଧାରେ ଧର୍ମଟି ସହିତ କ'ଣ ପାଇଁ ମିଶାଇ ଦିଆଗଲା ?

ଧର୍ମ କରିବ ମୋକ୍ଷ ନିମନ୍ତେ । ଧର୍ମ କରିବ ଏହି ଭବସାଗରକୁ ତରିଯିବା ନିମନ୍ତେ । ଏବେ ତ ଆମ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ବିବିଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିର୍ବୋଧ, ପ୍ରକୃତରେ ନିର୍ବୋଧ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମୋଟେ ବେଶୀଗୁଡ଼ାଏ ସଂଖ୍ୟାରେ ନାହାନ୍ତି; ସେମାନେ ଭଲ ମନ୍ଦ ତଥା ହିତ ଅହିତ ଗୁଡ଼ିକୁ କେତେ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ବୁଝିଲେଣି । ଖାଲି ଏକାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭଲ ମନ୍ଦ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ହିତ ଅହିତ ନୁହେଁ, ସାରା ପୃଥିବୀର ଭଲ ମନ୍ଦ ଏବଂ ହିତ ଅହିତ ମାନଙ୍କୁ କେତେ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ବୁଝି ପାରିଲେଣି । ଏବଂ, ଖାସ୍ ସେଇଥିଲାଗି ତ ଅଧିକ ବିଦ୍ୱାନ୍ ତଥା କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ପ୍ରବୀଣମାନେ ସତେଅବା ଅଙ୍କଟାଏ କଷି ଦେଲାପରି ସେମାନଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟଯୁକ୍ତିର ନକ୍ସା ସାହାଯ୍ୟରେ ବୁଝାଇ ବି ଦେଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ତଥାପି ମୋକ୍ଷକଳ୍ପନାର ମହତ୍ତ୍ୱଟା ସେହି କାରଣରୁ ଆଦୌ ଊଣା ହୋଇ ଯାଇନାହିଁ । ଆମ ଠାକୁରମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲିଖିତ ଭଜନ ଏବଂ ଜଣାଣଗୁଡ଼ିକ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେହି ମୋକ୍ଷଲାଭ କରିବାର ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ସଂସାରଶୟଳଟାରୁ ତରିଯିବାର ବ୍ୟାକୁଳତାଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ କେତେ କାରୁଣ୍ୟ ସହିତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଆଗେ ତ ଶାସ୍ତ୍ରମାନେ ଲେଖା ହେଉଥିଲେ ମୁଖ୍ୟତଃ ମୋକ୍ଷ ପାଇବା ନିମନ୍ତେ; ଏପରି ଅପବାଦଟିଏ ମହଜୁଦ ରହିଛି ଯେ ଆମ ଋଷି ବାତ୍ସାୟନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ସୁବିଖ୍ୟାତ ଗ୍ରନ୍ଥ 'କାମଶାସ୍ତ୍ର'କୁ ସେହି ମୋକ୍ଷପ୍ରାପ୍ତି ନିମନ୍ତେ ରଚନା କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ସ୍ୱୟଂ ସ୍ୱୀକାର କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ବି ସେହି ଏକା ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ଲେଖାଯାଇଛି ।

ବିଶ୍ୱଧାତାଙ୍କୁ ବସ୍ତୁତଃ ବହୁତ ଧନ୍ୟବାଦ ଯେ, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ମୋକ୍ଷଲାଭ ନିମନ୍ତେ ଏକ ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହଟିର ସଦର ମଫସଲ ଦୁଇଟିଯାକକୁ ସେ ଉତ୍ତମରୂପେ ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ଆଦିକାଳରୁ ହିଁ ଠଉରାଇ ନେଇ ପାରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ତାଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ବ୍ୟାଘାତର ସାମନା କରିବାକୁ ହିଁ ପଡୁନାହିଁ । ଏହି ବିଶ୍ୱର ନିୟତିକୁ ସିଏ ଯେଉଁ ଭଳି ଦିଗ୍‌ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ନେବାକୁ ଯେତେବେଳେ ଯେପରି ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି, ସେହିପରି ଖୁବ୍ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆଦୌ ବାଧା ଦେଉନାହାନ୍ତି ଓ ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ମୋକ୍ଷକାମନାର ଅଭ୍ୟାସଟିକୁ ଛାଡ଼ି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଏଥିଲାଗି ବିଧାତାଙ୍କୁ ବହୁତ humour ସହିତ ସବୁକିଛି କରିବାକୁ ପଡୁଥିବ । ବିରକ୍ତ ହେଲେ ଏବଂ ଆପଣାର ସୃଜନପ୍ରକ୍ରିୟାରୁ ଆଡ଼େଇ ହୋଇ ରହିଲେ ତ ଏପରିକି ତୁମେମାନେ ଏହି ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସଟାକୁ ନଛାଡ଼ିଲେ ମୁଁ ପୃଥିବୀକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଅନ୍ୟତ୍ର ଚାଲିଯିବି ବୋଲି ଧମକ

ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ବିଚରା ଏହି ସରଳ ଓ ସହଜ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ତଥାପି ଗାରଟାରୁ ହଟିବେନାହିଁ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି ନେଇଛନ୍ତି ।

ହଁ, ତେଣୁ, ମୋକ୍ଷର କାମନାର ହୁଏତ ଆଉଗୋଟିଏ ବ୍ୟଞ୍ଜନା ରହିଛି ବୋଲି ସିଏ ହୁଏତ ଅନୁମାନ କରିଛନ୍ତି । ଯେତିକି ରହିଛି, ଯେଉଁପରି ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟରୁ ମୋକ୍ଷ, – ଏହି ସଂସାରଟି ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଅଳପ ଭିତରୁ ଅଧିକ ମଧ୍ୟକୁ ନିରନ୍ତର ମୋକ୍ଷ ଲାଭ କରିବାର ଅନୁଭବ । ସେହି ଅନୁଭବ ସହିତ ଯେଉଁ ପ୍ରାଥମିକ ଅସନ୍ତୋଷର ଭାବଟି, – ତାହାହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଆହୁରି ଆଗକୁ କିଛି ନା କିଛି ଫରଚା ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ ଏକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ତଥା କ୍ରିୟାଶୀଳ ପ୍ରୟୋଗ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଜାଣି ପାରୁନାହାନ୍ତି ଓ ବିଧାତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ କିଛି କ୍ଷତି ହେଉନାହିଁ । କେବଳ, ସେପରି ଟାଣ ହୋଇ ବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ମନୁଷ୍ୟ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ । ଏବଂ, ବିଧାତା ସତକୁ ସତ ମନୁଷ୍ୟର ପକ୍ଷରେ ରହିଥିବାରୁ ସିନା ସେହିଭଳି ଏକ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ମୋକ୍ଷଲାଭର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ଏହି ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ଅବିରାମ ଭାବରେ ଚାଲିଛି । ଗୁହାମୁକ୍ତିର ଏକ ନିତ୍ୟ ଲୀଳା । ମନୁଷ୍ୟମାନେ, ସଚେତନ ଓ ଅସଚେତନ ଉଭୟେ ସେଥିରେ ସତତ ଏକ ସହଯାତ୍ରାର ସାଥୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏଥିରେ କାହାର କ'ଣ ବା କ୍ଷତି ହୋଇଯାଉଛି ?

□□

ମୃତ୍ୟୁ / ଜନ୍ମ / ପୁନର୍ଜନ୍ମ

ଜନ୍ମ ପରେ ମୃତ୍ୟୁ ଏକାନ୍ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ ବୋଲି ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ମାତ୍ର କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିମାଣରେ ମଧ୍ୟ ହେତୁ ହେବାପରେ ଉତ୍ତମରୂପେ ହିଁ ଜାଣନ୍ତି । ମୃତ୍ୟୁ ହିଁ ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିବା ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ମନୁଷ୍ୟେତର ସବୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଆମେ ମୃତ୍ୟୁଟିଏ ଆସିବ ବୋଲି ମୋଟେ ସଚେତନ ରହି ପାରୁନାହିଁ । ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଯାବତ ଦୁଃଖ ବି ଭୋଗ କରୁଥାଉ ! ସମ୍ଭବତଃ, ଏହି କଥାଟିର ପଛରେ ସର୍ବତ୍ର ସେହି ଗୋଟିଏ କାରଣ ହିଁ ରହିଛି ଯେ, ଆମେ କେହିହେଲେ ମରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ସଂସାରକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯିବାପାଇଁ ଆପଣା ଆଡୁ ଆଦୌ ଚାହୁ ନଥାଉ । ଅର୍ଥାତ୍, ମୃତ୍ୟୁ ଅପେକ୍ଷା ଜୀବନକୁ ଅଧିକ କାମ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଉ । ଏହି ପୃଥିବୀରେ ବସ୍ତୁତଃ ସବୁକିଛି ନଶ୍ୱର ହୋଇଥିଲେ

ମଧ୍ୟ ତଥାପି ପୃଥିବୀ ମୂଳଭୂତ ଭାବରେ ଭଲ ଲାଗେ ବୋଲି ଏପରି ହୁଏ କି ? ଏବଂ, ଭଲ ଲାଗେ ବୋଲି ଦିନେ ନା ଦିନେ ଏଠାରୁ ବିଦା ହୋଇ ଯିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ବିଜ୍ଞମାନେ ସତତ ଚେତାବନୀମାନ ଶୁଣାଇ ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟେ ଏହି ସହିତ ଆମେ ଏପରି ଦୁର୍ବଳ ଭାବରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ପଡ଼ିଥାଉ କି ?

ଜୀବନ ଲାଗି ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଏହି ଅତିଆକର୍ଷଣର ନିନ୍ଦା କରି କିଏ ସବୁ କାଳେ କାଳେ କେତେ କ'ଣ କହି ଯାଇଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ତଥାପି ନିଜ ଭିତରର କଥାଟିକୁ ହିଁ ମାନିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ତାଚ୍ଛିଲ୍ୟସୂଚକ ବହୁ ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଏଇଟାକୁ ମାୟା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ତଥାପି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଶୁଣିନାହାନ୍ତି । ବରଂ କେତେ କେତେ ମାୟାକୁ ସ୍ୱୟଂ ଆଦରି ନେଇଛନ୍ତି । ଏହି ଆଦରି ନେବାରୁ ସେହିଭଳି କିଛି ବହୁମୂଲ୍ୟ ସତ୍ୟାନୁଭୂତି ମିଳୁ ନଥିଲେ ସେମାନେ କ'ଣ ପାଇଁ ଆଦୌ ତେଣେ ମନ ବି କରନ୍ତେ ? ଆମ୍ବଗଛରେ ବଉଳ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ମହକ ଛୁଟାଉଥିବା ସମୟରେ ଅନ୍ତଃକରଣ ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇଉଠୁଛି । ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଏହି ମହକ କ'ଣ କେବେ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହୁଛି ? ଅର୍ଥାତ୍, ଏଇଟି ତ ଶାସ୍ତ୍ରର ମନ୍ତବ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଏକ ମାୟା ।- ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମର ପୁନରାବୃତ୍ତି କରି ପ୍ରତ୍ୟହ ଯେଉଁ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଏବଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଆକାଶବକ୍ଷରେ ଝଟକି ଉଠୁଛି, ସେଇଟି କ'ଣ ମାୟା, କେବଳ ସୃଷ୍ଟି ଚଳିବା ପାଇଁ ନିୟମଟାଏ ? ତେବେ ତାହା ଆମଭିତରେ ଏପରି ନୂଆ ନୂଆ ଆବେଦନର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି କିପରି ? ଅର୍ଥାତ୍, ଏହି ଯାବତୀୟ ନଶ୍ୱରତା ମାନଙ୍କରୁ ତଥାପି ଚିତ୍ତ-ଉତ୍ତୋଳନକାରୀ ଏପରି ଏକ ଅବିନଶ୍ୱରତାର ଉପଲବ୍ଧି ହେଉଛି, ଯାହାକି ମନୁଷ୍ୟ ପାଇଁ କେତେ ନା କେତେ ଭାବଗତ ସମ୍ପଦ ଆଣି ଦେଇଯାଉଛି । ତା'ପାଇଁ ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ମୃତ୍ୟୁ ଉପରେ ଜୀବନ ହିଁ ଜୟଲାଭ କରୁଥିବାର ଏକ ଅକାଟ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଆସୁଛି । ଏବଂ, ସେହି ଅନୁଭବଟି ଭିତରେ ଆଦୌ କେଉଁଠି ହେଲେ କୌଣସି ଅସାଧୁତା ନାହିଁ ।

ତେଣୁ, ପରମ ଈଶ୍ୱର ଏହି ଭୁବନରେ ହିଁ ଭରି ରହିଛନ୍ତି, ସିଏ ଏହି ସବୁଟି ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି, – ଏହି ଅନ୍ୟ ସତ୍ୟୋପଲବ୍ଧିରୁ ହିଁ କ୍ରମଶଃ ମୂର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଆସିଛି କି ? ସିଏ ମୋ' ଭିତରେ ସଦାବିଦ୍ୟମାନ୍ ଅଛନ୍ତି - ସେଇଠାରେ ତାଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ିହେବ ତଥା ସାକ୍ଷାତ୍କାର କରିହେବ, – ଏବଂ ଅଧ୍ୟାତ୍ମଦ୍ରଷ୍ଟାମାନେ ନିଜର ଅନ୍ତରଗଭୀରରୁ ନିଶ୍ଚିତ ସ୍ପର୍ଶଟିଏ ପାଇ ସେହି କଥାଟିକୁ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଛନ୍ତି କି ? ପ୍ରଭୁ ପୃଥିବୀ ବାହାରେ ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟରେ ରହିଛନ୍ତି, – ଏକଦା ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକ ସେହି ଗାରଟି ଭିତରେ ରହି ହିଁ ପୃଥିବୀର ଜନସମୂହକୁ ତଦନୁରୂପ ବାର୍ତ୍ତାଟିଏ ଦେଇ ପାରୁଥିଲେ । ଏବଂ, ମୁଖ୍ୟତଃ ସେହି କାରଣରୁ

ଧର୍ମମାନେ ସେହି ସତ୍ୟଦ୍ରଷ୍ଟାମାନଙ୍କୁ ସଚରାଚର ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଆଦୌ ସହ୍ୟ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ସତ୍ୟଦ୍ରଷ୍ଟାମାନେ ସେହି ନୂତନ ଅର୍ଥରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କହି ଯାଇଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମରିପାରିଲେ ହିଁ ଆମେ ନୂତନ ନୂତନ ଜନ୍ମର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବା, – ଅଧ୍ୟାତ୍ମସାଧନା ପ୍ରାୟ ଏକ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ-ଅନୁଭୂତ ଜୀବନବ୍ୟଞ୍ଜନା ସହିତ ସର୍ବତ୍ର ତାହାରି ଘୋଷଣା କରି ଆସିଛି । ଆମେ ମରୁଥିବା, ଅର୍ଥାତ୍ ପୁରୁଣା କାତିଟାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ବାହାରି ଆସୁଥିବା, – ତେବେ ଏହି ଗୋଟିଏ ଜାଗତିକ ଜନ୍ମରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁକ୍ଷଣ ନୂଆ ହୋଇ ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଥିବା । ନୂତନ ଜନ୍ମକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପୁରାତନଟା ମରି ଯାଉଥିବ । ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଆମେ ସେହି ଅନୁଭବଟିକୁ ଆଖିଟିଏ, ସମ୍ବନ୍ଧଟିଏ ପରି ବ୍ୟବହାର କରି ଜୀବନ ବଞ୍ଚି ପାରିଲେ, ପୃଥିବୀରୁ ମଧ୍ୟ ପୁରାତନ ବହଳ ସଂସ୍କାରମାନେ ମରି ଯାଉଥିବେ ଏବଂ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନାମାନ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଆସୁଥିବ । ପୁରୁଣା ବିଶ୍ୱାସମାନେ ମରି ଯାଉଥିବେ, ନୂଆ ଦ୍ୱାରମାନେ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇ ଆସୁଥିବେ । ଧର୍ମକୁ ଏକ ଗାଦୀରେ ପରିଣତ କରି ରଖିଥିବା ମହନ୍ତମାନେ ସେହି କଥାଟିକୁ ଧାରଣା କରି ପାରିବେନାହିଁ ଓ ମରିବାଲାଗି ମୋଟେ ରାଜୀ ହେବେନାହିଁ । କ୍ଷମତାସୀନ, ସ୍ୱାର୍ଥମାନେ ମଧ୍ୟ ତେଣିକୁ ଆଦୌ ସାହସ କରିବେନାହିଁ । ତଥାପି ପୁନର୍ଜନ୍ମର, ନବ ନବ ଜନ୍ମର ଜୟଜୟକାର ଅବ୍ୟାହତ ରହିଥିବ, ପୃଥିବୀ ତଥାପି ଅଗ୍ରସର ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ, ଅମର ହୋଇ ରହିଥିବ ।

❑❑

ମାର୍ଗ

ମାର୍ଗ ନଥାଏ, ମାର୍ଗ ତିଆରି ହୋଇଯାଏ । ଚାଲୁ ଚାଲୁ ତିଆରି ହୁଏ । ମୋ' ବାଟ ଚାଲିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମାର୍ଗଟିଏ ତିଆରି ହୋଇ ଯାଉଛି ବୋଲି କୌଣସି ଖାସ୍ ସଚେତନତା ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମାର୍ଗଟିଏ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ଏବଂ, ଅସଲ ମାର୍ଗଟିଏ ସତତ ବଦଳି ବଦଳି ଯାଉଥାଏ । ଚାଲିବା ଲୋକଟି ସୁସ୍ଥ ରହିଛି ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ପୃଥିବୀରେ କେତେକ ଲୋକ ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ମୋଟେ କୌଣସି ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତିନାହିଁ, ଅଥଚ ମାର୍ଗୀ ବୋଲାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, – ହୁଏତ ସେହିମାନେ ହିଁ ପ୍ରାୟ ଅଧୀର ଭାବରେ ମାର୍ଗଟିଏ ଲୋଡ଼ନ୍ତି । ଅଥବା, କିଛି ଦୂର ଯାଉଯାଉ ହାଲିଆ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ସେତିକିବେଳେ କ'ଣ ପାଇଁ ଏହି ଜଗତରେ ଗୁରୁମାନେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଦେଖିପାରନ୍ତି । ଗୁରୁକୁ ଆଦରି ପକାନ୍ତି, ଶାନ୍ତିଲାଭ

କରନ୍ତି; ମାର୍ଗ ଭୁଲନ୍ତି । ପରିଚିତ ସଂସାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଣ ହୋଇ ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକତର ସଂଖ୍ୟାର ମଣିଷ ଗୁଳାରେ ପଡ଼ିଯାଇ ଜଣେ ଜଣେ ମାର୍ଗୀ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି, – ସେଇଥିରୁ ଅପାର ସୁଖ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ନିଜର ତଥାକଥିତ ମାର୍ଗଟିର ଦୈର୍ଘ୍ୟପ୍ରସ୍ଥ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖାଇଦେଇ ହିଁ ସେମାନେ ଏକ ଉଚିତ ଓ ବିହିତ ମାର୍ଗରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ନିଜକୁ ନିରନ୍ତର ହିଁ ବୁଝାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଯେଉଁଠି ନିଜର ପଇତାଟାରୁ ହିଁ ପଇତାଟି ଧାରଣ କରିଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଥବା ଏକ ସମୂହ ମାର୍ଗଟିଏ ଅଲବତ ଚାଲୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାଣ କରନ୍ତି, ସେହିଠାରେ ହିଁ ମାର୍ଗ ମାର୍ଗ ଭିତରେ ବହୁବିଧ କଳହ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ସତକୁ ସତ ଆପଣାର କୌଣସି ମାର୍ଗକୁ ଚାଲିବା ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ରହିଥିଲେ ଆମର ସମଗ୍ର ଆନୁଗତ୍ୟଟି ନ୍ୟାୟତଃ ଚାଲିବା ଉପରେ ହିଁ ଅଭିନିବେଶିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଏବଂ, ଆହୁରି ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ମୋ' ଭଳି ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ମାର୍ଗଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ଚାଲୁଛନ୍ତି ବୋଲି କେଡ଼େ ସହଜରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ ବି କରିହୁଏ । ତେଣୁ କଳହର ଅବକାଶ ନଥାଏ । ବରଂ ଖୁସୀ ହିଁ ଲାଗେ ।

ମାର୍ଗୀ ବୋଲାଉଥିବା ବହୁତ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏବେ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ପରାକ୍ରମ ସହିତ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ରହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଏତେ ଏତେ ନିଶାରେ ନିଜ ମାର୍ଗର ଧ୍ୱଜାଗୁଡ଼ାକୁ ଧରି କୋଳାହଳ କରୁଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ମାର୍ଗଟିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଚାଲିବା ସକାଶେ କୌଣସି ଫୁରସତ ବି ପାଉନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଗୁରୁ ହେଉଛନ୍ତି ଅଯୋନିସମ୍ଭୂତ, ସେମାନଙ୍କର ଶାସ୍ତ୍ରମାନେ ଅପୌରୁଷେୟ, ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦିପବିତ୍ର ଏକମାତ୍ର ସ୍ୱୀକୃତ ଭାଷାରେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଦେବତାମାନେ ବି କଥା ହୁଅନ୍ତି ପ୍ରଭୃତି ନାନା ବାଣ ମାରି ଏମାନେ ପୃଥିବୀର ବିବେକଟିକୁ ଭାରି ଚହଲାଇ ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରି ଆସିଛନ୍ତି । ସେହିପରି ଅନେକ ଧର୍ମ ତଥା ଅନେକ ତତ୍ତ୍ୱ ତ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମଣ କରି ବି ରଖି ପାରିଥିବା ଭଳି ଅନୁମାନ କରୁଛନ୍ତି । ବସ୍ତୁତଃ, କେବଳ ନିଜର ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ବହୁତ ବହୁତ ଭାଗବତ ସମ୍ଭାବନାକୁ ମଧ୍ୟ ବରବାଦପ୍ରାୟ କରି ରଖିଛନ୍ତି ।

ଯେକୌଣସି ସୁସ୍ଥ ମାର୍ଗର ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ଲକ୍ଷଣ ହେଉଛି ଯେ ମାର୍ଗଟି ଆଦୌ ଯେଉଁପରି ଥିଲା ସେହିପରି ହୋଇ କଦାପି ରହିବନାହିଁ । ନିରନ୍ତର ବଦଳି ଯାଉଥିବ । ମାର୍ଗ ପଛରେ ରହି ଯାଉଥିବ ଏବଂ ମାର୍ଗ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଦିଶି ମଧ୍ୟ ଯାଉଥିବ । ସେହିଥିରୁ ହିଁ ଆମେ ମାର୍ଗଟିଏ ଚାଲୁଛୁ ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ ଜଣା ପଡ଼ିବ । ନିଘାଗୁଡ଼ିକରେ ସଦା ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଥିବ । ସ୍ୱପ୍ନମାନେ ସଂପ୍ରସାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବେ । ତେଣୁ, ଏହି ପୃଥ୍ୱୀ-ସତ୍ୟଟି ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ଥାପି ଥାପି ଯାଉଥିବା ଆମର ମାର୍ଗଟିର ବ୍ୟଞ୍ଜନାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ

ବଦଳି ଯାଉଥିବ । ଏବଂ, ସେଥିରେ ଆମେ ଆଦୌ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡୁ ବି ନଥିବା । ବରଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଚାଲିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ।

ଏହି ମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ, – ସମ୍ଭବତଃ ତାହାହିଁ, ଏହି ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀଟିର ବୈଚିତ୍ର୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବାରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରକାରେ ଆମର ସହାୟକ ହୋଇପାରୁଛି । ମୋ'ରି ଏବଂ ଆମରି ମାର୍ଗଟି ହିଁ ଏକମାତ୍ର ମାର୍ଗ, ଏହି ଦୁଷ୍ଟ ଭାବନାଟି ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଆସୁରିକ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି କେଡ଼େ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଏବଂ ଅବିବେକୀ କରି ନରଖିଛି ! ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ବଡ଼ ଅଲକ୍ଷଣା କରି ରଖିଛି । ଏବଂ, ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଅଲକ୍ଷଣା ହେବାରୁ ବିଚରା ଭଗବାନ ଯେ ନାନା ଅଲକ୍ଷଣା ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେଣି, ଆମେ ତାଙ୍କୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେଲେ ସିଏ ସେହି କଥାଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତେ । ତେଣୁ, ଆଗ ବାଟ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ; ନିଜ ଭିତରେ ସତେଅବା ମନ୍ଦିରଚୂଡ଼ାଟିଏ ବାଗିର୍ କ'ଣଟିଏ ପ୍ରାୟ ସେହି ଚୂଡ଼ାଟିକୁ ନିଘା କରି ବାଟଟିଏ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ, ଯେଉଁ କାରଣରୁ ଜୀବନରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଥର ନିମନ୍ତେ ମାର୍ଗଟିଏ ପଡ଼ି ଆସୁଥିବା ଭଳି ଏକ ଅନୁଭବ ଆଣିଦିଏ । ସେହି ଅନୁଭବଟି ଅନୁସାରେ ଆମ ଜୀବନର ଯାବତୀୟ ପ୍ରତିମାମାନେ ଗଢ଼ି ହୋଇ ଆସନ୍ତି । ଆମକୁ ସତକୁ ସତ ବହୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତାର ବୋଧଟିଏ ଆଣି ଦେଉଥାନ୍ତି । ମୋ'ଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ ସତ୍ୟ, ମୋ'ର ମାର୍ଗ ଚାଲିବା ଦ୍ୱାରା ମୋ' ପାଖରେ କେଡ଼େ ଠୁଳ ଭାବରେ ଧରା ଦେଇଥିବା ମୋ' ଦେଶଟି, – ଏବଂ ଆହୁରି ଯେତେ ଯାହା, ସେହିଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ମୋତେ ଉଚିତ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇ ପୃଥିବୀଟି ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସତତ ଏକ ପରମ ବୃହତ୍ତରର ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସୁଥିବାର ସୁସ୍ଥ ବୋଧଟିକୁ ଆଣିଦିଅନ୍ତି । ମାର୍ଗଟିଏ ଚାଲିବାରୁ ହିଁ ମୋ'ର ଏହି ଯାବତୀୟ ପରିଚୟ ତଥା ସେହି ପରିଚୟଜନିତ ଭଳି ଭଳି ଆନନ୍ଦ । ପୃଥିବୀଟା ତା'ପରେ ସତେଅବା ଜଣେ ପରମାତ୍ମୀୟର ସ୍ୱସଦନ ସଦୃଶ ଦେଖାଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସମସ୍ତେ ତ ଏହି ଗୋଟିଏ ଘରେ, ସମସ୍ତେ ବାଟ ଚାଲୁଛନ୍ତି, ପରସ୍ପରକୁ ଚାଲିବାର ପ୍ରେରଣା ଦେଉଛନ୍ତି, – ସେହି ଦର୍ଶନଟି ମୋ'ଲାଗି ଈଶ୍ୱରଦର୍ଶନବତ୍ ଏକ ପାବନପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇ ରହେ । ମୁଁ ସତେଅବା ସକଳ ମାର୍ଗ ସହିତ ହିଁ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

❑❑

ମାୟା / ମାୟାବାଦ

ଯିଏ ମାୟାଦ୍ୱାରା ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ ମାୟାକୁ ଆଦରି ନେଇନାହିଁ, ତାଙ୍କୁ ଆଉ କ'ଣ ପାଇଁ ମଣିଷ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ମାୟାଗୁଡ଼ାକୁ ବଢ଼ାଇ ବଢ଼ାଇ ଭଗବାନଙ୍କ ଯାଏ ଆସିଛି ଅଥବା ମାୟାକୁ କାଟି କାଟି ସେଯାଏ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଛି, ସେକଥା ହୁଏତ କେବଳ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ୍ ହିଁ କହିପାରନ୍ତେ । ମାୟା ଲଗାଇବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କୌଣସି କାରଣରୁ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ କେଉଁଠି ଅଟକିଯାଇ ମାୟାବାଦୀ ହୁଏ ବା ଏହି ମାୟାଗୁଡ଼ିକୁ କାଟି ଆଉ କେଉଁଠି ବିମୁଖ ହୋଇ ରହିବାକୁ ମନ ହେବାରୁ ହିଁ ସିଏ ନିଜକୁ ଜଣେ ମାୟାବାଦୀ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରେ, ସେକଥାଟିର ଯଥାର୍ଥ ନିଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ନିରୂପଣ କରି ସତକୁ ସତ କିଏ କହିପାରିବ ? ଅର୍ଥାତ୍, ମାୟା କହିଲେ ସକଳ ସ୍ଥଳରେ ଏକ ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ଯଦି ବୁଝାଇବ, ପ୍ରଧାନତଃ ନିଜଭିତରେ ରହିଥିବା କୌଣସି ଅସମର୍ଥତା ହେତୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଠାରୁ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇଗଲେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆଖର ମାୟାବାଦୀ ହେବାକୁ ହିଁ ମନ ହେବ । ସଂସାରର ରହସ୍ୟଟିକୁ ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ଉନ୍ମୋଚିତ କରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହେବାର ଯେଉଁ ଆଗ୍ରହ, ତାହାହିଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଆପେ ଟାଣିହୋଇ ଯିବା ହିଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ସୁନ୍ଦର ଦୃଶ୍ୟଟି ଆଡ଼କୁ ଟାଣିହୋଇ ଯିବା, ଉଚ୍ଚ ଚେତନାଟି ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ହୋଇଯିବା, – ତାହାହିଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଏହି ଜଗତରେ ମୁଁ ଏକାକୀ ନୁହେଁ, – ଅର୍ଥାତ୍ କେବଳ ମୋ'ର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ଆଦୌ ନୁହେଁ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏହି ଏଠି ଗୋଟିଏ ମେଳରେ ଏକାଠି କରି ଏକ ସହଜ ଆକର୍ଷଣମୟ ସର୍ବାନୁଭବ ମଧ୍ୟରେ ସହଜ ଓ ସଚଳ ହୋଇ ରହିବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଏହି ସଂସାରର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅନୁରାଗ ସହିତ ସବୁଟି ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିବା, – ତାହାହିଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଏହି ସବୁଟିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ଗ୍ରନ୍ଥିମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଜଣେ ପରମ ବିଧାତାର ବେଢ଼ ଭିତରେ ଏକଠୁଳ ହୋଇ ରହିଥିବାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବା ତଥା ସେହିଥିରୁ ହିଁ ସତେଅବା ଏକ ଅନିର୍ବଚନୀୟ ଆନନ୍ଦ ଏବଂ ଅଭୟ ଲାଭ କରିବା, – ତାହା ଭଗବତ୍‌ଶ୍ରଦ୍ଧା ।

ଯୁକ୍ତ ହେବାର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏବଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଯୁକ୍ତ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଆପଣାକୁ ତଦନୁରୂପ ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରେ ଗଠିତ କରି ଆଣିବାର ଶ୍ରଦ୍ଧା, – ତାହା ହେଉଛି ଅସଲ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ । ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଭିତରେ ତୁମେ ଯେତେ ଯାହା ଭଳି ଭଳି ପ୍ରତିମାର ଉପାସନା ତଥା ଆରାଧନା କରୁଥାଅ ପଛକେ, ତାହା ତୁମକୁ କଦାପି ଦୁଃଖ ଦେବନାହିଁ । ସଂସାରବିମୁଖ ହେବାର କୌଣସି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବା ଗଞ୍ଜଣା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ତୁମେ କାହିଁକି ବା ଘାଣ୍ଟି ହେବ ? ତଥାପି ଯେ ସଂସାରରେ ଏତେ ଏତେ ମନୁଷ୍ୟ ସଂସାରବିମୁଖ ହୋଇ

ରହୁଛନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ତତ୍ତ୍ୱକାରମାନେ ମାୟାବାଦ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି କି ? ସଂସାରଟିକୁ ଚାଖୁ ଚାଖୁ ଅଥବା ସ୍ପର୍ଶ କରୁ କରୁ ଯେ ମୁଁ ତାହାକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକାରେ ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିଯିବି, ଏପରି ଦମ୍ଭୋକ୍ତି ଆଦୌ କରାଯାଇଁ ପାରିବନାହିଁ । ଅନ୍ତଃପ୍ରବେଶ କରିବା, କତିରୁ ଆହୁରି କତିକୁ ଆସିବା, ସେଥିଲାଗି ନିଜକୁ କ'ଣ କମ୍ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ? କେତେ ପ୍ରକାରେ ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଖସିଯାଆନ୍ତି, ସମର୍ପଣବୁଦ୍ଧିଟି ତଥାପି ପାକଳ ହୋଇ ନଥାଏ ଏବଂ ତେଣୁ ଆମର ଆଖିଗୁଡ଼ିକ ତଥାପି ଚଙ୍ଗଚଙ୍ଗ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ହୃଦୟ ହୃଦୟବତ୍ ଟାଣ ବି ହୋଇନଥାଏ । ତେଣୁ, ଅଧା ଦେଖିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୂରା ଦେଖିଲି ବୋଲି ବେଶ୍ କହି ହୋଇଯାଏ, ଅନ୍ଧାର ରହିଥିବାରୁ ବେଳେ ବେଳେ ରଜ୍ଜୁଟିଏ ସର୍ପଟିଏ ପରି ବି ଖୁବ୍ ଭ୍ରମ ହୁଏ । ବହୁଭାବେ ପରାହତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ସର୍ବଦା ହିଁ ରହିଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଅଧିକ ସାହସର ହିଁ ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ । ଯାବତୀୟ ଦର୍ଶନ, – ଯଦି ତାହା ମନୁଷ୍ୟ ଉପରେ ଯଥାର୍ଥ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଥାଏ, ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭାବଟିର ମେଣ୍ଟଣ ହୋଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ସିନା ତାହା ଆମକୁ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇ ଦିଅନ୍ତା ଓ ଆମର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ଭାବନା ବିଷୟରେ ଆମକୁ ସଚେତନ କରି ବି ପାରନ୍ତା । ଅଥଚ, ସର୍ବବିଧ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିତାନ୍ତ ସାମୟିକ ସେହି ନପାରିବାଟିକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁଞ୍ଜି ପରି ଏଡ଼େବଡ଼ କରି ଦେଖାଇ ଯେ ତତ୍ତ୍ୱକାରମାନେ ମାୟାବାଦର ସେହି ବିଶେଷ ଇମାରତଟିକୁ ଗଢ଼ି ଛିଡ଼ା କରିଥିଲେ, ବହୁତ ଅବସରରେ ବେଶ୍ ଆଚମ୍ବିତ ହେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେହି ବିଶେଷ ତତ୍ତ୍ୱକାରମାନେ କୌଣସି କାରଣବଶତଃ ସ୍ୱୟଂ ହିଁ ସଂସାର ତଥା ସଂସାରରେ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚି ଦିଗ୍‌ବଳୟଟିଏ ଖୋଜୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବିମୁଖ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ କି ? ସଂସାର ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣସବୁ ସକାଶେ ପ୍ରତାରିତ କରିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ, – ସ୍ୱୟଂ ସଂସାର ପ୍ରତି ଉଦାସୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ?

ସେହି ମାୟାବାଦର ବି ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଭଳି ଭଳି ଉପପିଣ୍ଡମାନ ବାହାରିଲା । ଏମାନେ ଦେଶ ପରିକ୍ରମା କରି ବାହାରିଲେ, ଅନ୍ୟ ମତଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସଂଗ୍ରାମ ଲଢ଼ିଲେ, ଦିଗ୍‌ବିଜୟୀ ହେଲେ । ଏହି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିଟାକୁ ହିଁ ଏକ ନିର୍ମମ ଉଦାସୀନତା ଗ୍ରାସ କରି ରହିବାର ବହୁତ ପ୍ରଶ୍ରୟ ପାଇଲା । କାଳକ୍ରମେ ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିରୁ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ବିଜ୍ଞମାନେ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାବନ୍ତମାନେ ବହୁତ ପ୍ରେରଣା ପାଇଲେ ଏବଂ ଉତ୍‌ଆସୀନ ହୋଇ ରହିଗଲେ । ମାୟାବାଦଟା ଜନଜୀବନର ସ୍ତରରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ନିର୍ମମ ଭାଗ୍ୟବାଦରେ ପରିଣତ ହେବାପାଇଁ ଅଧିକ ସମୟ ମଧ୍ୟ ଲାଗିଲାନାହିଁ । ବ୍ରହ୍ମର ଆଲୋଚନାକୁ ଦାବି ଦେଇ ମାୟାର ଆଲୋଚନା ପ୍ରବଳତର ହେଲା । ତେଣୁ, ଭେକମାନଙ୍କର ଉପଦ୍ରବ ବୃଦ୍ଧି

ପାଇଲା । ବାସ୍ତବ ସାମୂହିକ ଜୀବନଟି ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ନୀରସ ହୋଇ ରହିଗଲା । ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକ ଚାରିପାଖରେ ଚୁନୌତି ଦେବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜଡ଼ତାମାନେ ଜବର ହୋଇ ରହିଲେ । ଏହିଭଳି ଏକ ଦୁଃସମୟ ଭିତରୁ ମୁକୁଳି ଆସି ପାରିବାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ପୃଥିବୀ ଉପରେ ଯେତିକି ଦୁର୍ଦ୍ଦମ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ବାହାରି ଆସିବାକୁ ପଡ଼େ, ତତ୍ତ୍ୱକାରମାନେ ସେତିକି ଶ୍ରଦ୍ଧାଯୁକ୍ତ ହୋଇ ତେଣେ ବି ଖୁବ୍ ମନ କରି ପାରନ୍ତେ ।

□□

ମାଆ

'ମାଆ' ନାମଟି ଏଡ଼େ ମଧୁର, – ସବୁ ଭାଷାରେ ଏବଂ ସବୁ ଦେଶରେ । 'ମାଆ' ଶବ୍ଦଟି ଭିତରେ ସେପରି କୌଣସି ବିଶେଷ ମାଧୁରୀ ରହିଛି ବୋଲି ଯେ ଏପରି ଘଟୁଛି, ସେ କଥା ନୁହେଁ । ମାଧୁରୀ ରହିଛି 'ମାଆ' ନାମକ ସମ୍ବନ୍ଧଟି ହେତୁ । ପୃଥିବୀର ସବୁ ସଂସ୍କୃତିରେ 'ମାଆ' ସହିତ ଯେଉଁଭଳି ସମ୍ବନ୍ଧଟିଏ ରହିଆସିଛି ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧଟି ହିଁ 'ମାଆ' ଶବ୍ଦଟିକୁ ଏପରି ମହିମାମୟ କରି ରଖିଛି । ସମାଜରେ ଗୋଟିଏ ଶିଶୁକୁ ସେବା ଓ ଯତ୍ନ ଦେଇ ବଡ଼ କରି ଆଣିବାର ଯେଉଁ ଭୂମିକାଟି, ସେଇଟି ପାଇଁ କ'ଣ ଶବ୍ଦଟିକୁ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରକେ ଆମେ ସଚରାଚର କୃତଜ୍ଞତାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠୁ ଓ ସତେଅବା ଆମର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ଥଳଟି ମଧ୍ୟକୁ ଟାଣି ହୋଇ ଯାଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରିଥାଉ ? ମାଆ ଉପରେ ଆମର ଏତେ ଏତେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା, ସେଇଥି ନିମନ୍ତେ କ'ଣ 'ମାଆ' ଲାଗି ଏତେ ବେଶୀ ମମତା ? ମାତ୍ର, ଏହି ପୃଥିବୀର ସମ୍ବନ୍ଧଭୂମିରେ ଜଣେ ମାଆ ମଧ୍ୟ ସଚରାଚର ପିଲାଟି ଉପରେ କେତେ ନା କେତେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଶିଶୁକୁ ଆପଣାର ଲାଳନ ପ୍ରଦାନ କରି ମାଆ ତାହାରି ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଆବିଷ୍କାର କରିଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, 'ମାଆ' ନାମକ ଏହି ପୃଥିବୀ ଉପରର ଯେଉଁ ସମ୍ବନ୍ଧଟି, ତାହା ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ଅର୍ଜନ କରିବାରେ ସମ୍ଭବତଃ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସହାୟତା କରି ଆସିଛି । ପୁନଶ୍ଚ, 'ମାଆ' ହେଉଛି ନାନାବିଧ ସମ୍ବନ୍ଧଦ୍ୱାରା ନକ୍ସାଙ୍କିତ ଆମର ଏହି ଜଗତରେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଅନନ୍ୟ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭୂମିକା, ଯାହାକି ଉଭୟ ପକ୍ଷକୁ ପ୍ରାୟ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ପୁଲକ ହିଁ ପ୍ରଦାନ କରେ; ଉଭୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା- ବୋଧଟିଏ ଆଣି ଦେଉଥାଏ । ଏଥିରେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ କଦାପି କ୍ଳାନ୍ତ ଅନୁଭବ କରେନାହିଁ । ଯିଏ ଦିଏ, ସିଏ ପାଇଲା ପରି ଅନୁଭବ କରେ ଏବଂ, ଯିଏ ପାଉଥାଏ, ସିଏ ମଧ୍ୟ ପାଇବାପରି ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ । ସ୍ଥାନ ଅର୍ଥାତ୍ ସାମୂହିକ ସମ୍ବନ୍ଧର ସ୍ୱଭାବଟି ଅନୁସାରେ

ଭୂମିକାଟିରେ କେତେଭଳି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏବଂ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଥାଏ, କିନ୍ତୁ ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ମୂଳଧର୍ମଟି ସର୍ବତ୍ର ଏକାପରି ହିଁ ଥାଏ ।

ଯେତେଦୂର ପଛକୁ ଅନାଇ କହି ହେଉଛି, ଆମେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଏହି ବିଶ୍ୱପୃଥିବୀଟିକୁ ପ୍ରଥମେ ମାଆ ବୋଲି ଚିହ୍ନିଥିବୁ ଓ ସେଇଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରି ଆମକୁ ଗର୍ଭରେ ଧାରଣ କରି ପୃଥିବୀକୁ ଆଣିଥିବା ଜନନୀକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ପରିଚୟଟି ଦେଇ ନିଜର କଳ୍ପନା ଭିତରେ ଆମର ଏତେ କତି ହୋଇ ରହିଥିବା ଆଉଏକ ଠାବ ମିଳିଗଲା ବୋଲି ଆହୁରି ଗଦ୍‌ଗଦ ହୋଇ ଯାଇଥିବୁ । ଉଭୟେ ହେଉଛନ୍ତି ଆମର ଜନନୀ, ଆମର ଧାତ୍ରୀ, ଆମର ସର୍ବବିଧ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ଉତ୍ସ, – ତେଣୁ ଇଏ ଯାହା, ସିଏ ମଧ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭିନ୍ନ ଭାବରେ ତାହା । ଉଭୟେ ସର୍ବଂସହା, – ସବୁ ସହନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବଦା ସ୍ନେହ ହିଁ ଦିଅନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବଦା କ୍ଷମା ହିଁ ଦିଅନ୍ତି । ଅଭୟ ଜୀବନର ପ୍ରତୀକ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ପ୍ରକୃତି ଅର୍ଥାତ୍ ପୃଥିବୀଟି ପ୍ରତି ଆପଣାର ସର୍ବବିଧ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟର ସର୍ବପ୍ରଥମ ପବିତ୍ରତାବୋଧଟି ହୁଏତ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛି ! ତା'ର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଉପାସନାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେହି ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ, – ତା'ର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ଜନନୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉପାସନା, – ସମୃଦ୍ଧି ତଥା ସମ୍ପନ୍ନତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଏବଂ, କାଳକ୍ରମେ, ସେହି କରଣିଟି ତାକୁ ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ଏକ କ୍ରୋଡ଼ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିବା ଜନନୀଟି ଲାଗି କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ସଙ୍ଗତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରଲମ୍ବିତ ବି ହୋଇ ଆସିଥିବ । ଏବଂ, ତା'ପରେ ସେହି ସମ୍ପର୍କଗତ ଭାବନାଟି ଏକ ଅର୍ଚ୍ଚନାବିଧିରେ ବି ପରିଣତ ହେବାକୁ ମୋଟେ ବେଶୀ ବିଳମ୍ବ ହୋଇ ନଥିବ ।

ଭାରତୀୟ ସାଂଖ୍ୟ ଦର୍ଶନରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ଥ ହେଉଛି ପ୍ରକୃତି ଓ ଆରଟି ପୁରୁଷ । ପୁରୁଷ ସ୍ଥିର, ଅବିଚଳ । ତାଙ୍କର ସଚଳ ସଂସ୍କାରଟି ହେଉଛି ପ୍ରକୃତି । ପୁରୁଷଙ୍କର ଅନେକ ରୂପ ହେବା, ତାହାହିଁ ପ୍ରକୃତି । ସେହି ଅନେକରୂପ ପ୍ରକାଶଟି ହେଉଛି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ, – ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମାଣରେ ଆମେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆତଯାତ ହେଉଛୁ । ଏହିଯାଏ ବୁଝିବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର, ଗୋଟିଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ 'ପ୍ରକୃତି' ନାମକ ସେହି ଅର୍ଥଅଭିଧାଟିକୁ ନାରୀ ବୋଲି ବୁଝିବାର ରୀତିଟା ଆସି ଯେ ପହଞ୍ଚିଗଲା, ତାହାର ଉତ୍ସଟିକୁ ତଥାପି ଧରି ହୁଏନାହିଁ । ସେକାଳେ ମୁଖ୍ୟତଃ ପୁରୁଷମାନେ ହିଁ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ରଚନା କରୁଥିଲେ ଓ ସେଇଥିଲାଗି ସେପରି ହୋଇଗଲା କି ? ସମ୍ଭବତଃ, କେତେକ ସାଧନାରେ ନାରୀକୁ ଏକ ପ୍ରତୀକସ୍ତରୀୟ ସାଧନରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଗଲା ଏବଂ ସେଇଥିରୁ ଏହି ପରମ୍ପରାଟିକ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରକୃତି ଦେବୀରୂପେ ପୂଜା ପାଇଲେ, ଶକ୍ତି ସର୍ବମୟୀ ହେଲେ, ତାଙ୍କର ବହୁ ଭୁଜ ତଥା ବହୁ ଆୟୁଧର କଳ୍ପନା

କରାଗଲା । ତେଣିକି ସିଏ ସଂହାର କରୁଥିବା ରାକ୍ଷସଟିକୁ ମଧ୍ୟ କେବଳ ପୁରୁଷରୂପେ କଳ୍ପନା କରାଯାଇ ପାରିଲା । ପୁରୁଷଚିତ୍ତ ସମ୍ଭବତଃ ନିଜର ଚେତନାଗତ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଓ ପ୍ରସ୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ସିଏ ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ସମାଜଟି ଅନୁସାରେ ଅନୁକୂଳିତ କରିନେବାରେ ଅଧିକ ଆନନ୍ଦ ପାଇପାରିଲା କି ? ସିଏ ଦେବୀଙ୍କୁ ଶକ୍ତି, ମହାଶକ୍ତି, ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି – ଏହିପରି କେତେ କ'ଣ ରୂପେ କଳ୍ପନା କଲା ଓ ପରମ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କଲା । କେତେକ ବିଶେଷ ଗୁଣକୁ ସେ କ୍ରମେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ନାରୀର ଗୁଣ ବୋଲି କହି ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବହୁତ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଲାଭ କଲା । ଆପଣା ମୁଣ୍ଡଟା ଉପରୁ ସତେଅବା ବହୁତ ଦାୟିତ୍ୱ ଓହ୍ଲାଇଗଲା ପରି ଅନୁଭବ କଲା କି ? ପ୍ରଧାନତଃ ଆର୍ତ୍ତ ପ୍ରାଣୀଟିଏ ପରି ନିଜର କଳ୍ପନା କଲା ଓ ସନ୍ତାନପଣଟାକୁ ପାସୋରି ରହିବାକୁ ନିରାପଦ ମଣିଥିଲା । କ୍ରମେ ଅଧିକ ଉତ୍ସାହୀ ହୋଇ କେବଳ ନିଜପାଇଁ ହିଁ ପ୍ରାୟ ସବୁକିଛି ମାଗିଲା, ନିୟୋଜିତ ପୂଜକମାନେ କର୍ତ୍ତାର / କର୍ମର ମଙ୍ଗଳ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଚଣ୍ଡୀପାଠ କଲେ । ସିଏ ସମଗ୍ର ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଯେ ଜନନୀ, ସେହି ଅଧିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସତ୍ୟଟି କ୍ରମେ ଗୌଣ ବି ହୋଇଗଲା । ତନ୍ତ୍ରପୂଜାର ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ବିଧିମାନ ସତେ ଯେପରି ଆଉକିଛି ପାଂଶରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଗଲେ ଓ ମୂଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତାଟିକୁ ଭାରି ଚହଲାଇ ପକାଇଥିଲେ ।

ନିଜ ଜୀବନର ଏହି ଜନନୀ-ଚେତନା ତଥା ଜନନୀ-ସମ୍ବନ୍ଧର ଭୂମିରୁ ବିଶ୍ୱ-ଜନନୀର ସ୍ତରଯାଏ ଆସିବା, ସେଇଟି ହେଉଛି ଉନ୍ମୋଚନକାମୀ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ କାହାଣୀ । ମୋ'ର ଯେପରି ଜଣେ ମାଆ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ସମୁଦାୟ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ମଧ୍ୟ ଜଣେ ମାଆ, ଏହି ଅନୁରାଗଟିକୁ ନିଜ ଜୀବନାନୁରାଗର ଏକ ଯଥାର୍ଥ ସନ୍ତକରେ ପରିଣତ କରି ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚିବା, ଏଥିପାଇଁ ଯେ ଗୁଡ଼ାଏ ଗଭୀର ଜଟିଳ ଦର୍ଶନତତ୍ତ୍ୱକୁ ପ୍ରଥମେ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ, କେବଳ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣସମ୍ମତିଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତରଣ ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣସମ୍ମତିଯୁକ୍ତ ଅବତରଣକୁ ନିଜ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ପରିମଳରେ ପରିଣତ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ରାଜୀ ହୋଇଗଲେ ତେଣିକି ସବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ହୋଇଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଯାହାର ନିରନ୍ତର ଶୁଶ୍ରୂଷା ସଚଳ ତଥା ସଦାସତେଜ କରି ରଖିଛି, ସେହି ହେଉଛନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ମାଆ, – ଜଗତର ଜନନୀ । ଗୋଟିଏ ଅନୁରାଗମୟ ଦୃଷ୍ଟି ଏକାବେଳେକେ ଏହି ଜଗତ୍‌ସମଗ୍ରର ସମ୍ବାଦ ରଖୁନଥିଲେ, ମୋ'ର ନିଜ ଜନନୀ ଏବଂ ମୁଁ, ତୁମେ ଏବଂ ଆଉ ସମସ୍ତେ, ସ୍ଥାବର ତଥା ଜଙ୍ଗମ ସବୁକିଛି ସମେତ କିପରି ଯେ ସମ୍ଭବ ହେଉଥାଆନ୍ତା, କେଉଁ ବୁଦ୍ଧିର ଅନୁମାନ ତାହାର ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ବାଖ୍ୟାଟିଏ ଦେଇ ପାରିବ ? ତେଣୁ, ମୁଁ ମୋର ତାତ୍କାଳିକ ଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ ବାହାରିବି, ଏହି ଯାବତୀୟ ତାପ ତଥା ସନ୍ତାପଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଏକ ବୃହତ୍ତର

ଆସ୍ପୃହା ମଧ୍ୟକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ କରିଦେବି, ତେବେ ବିଶ୍ୱଜନନୀକୁ ଅବଶ୍ୟ ଭେଟିବି, – ଏଇଠି ହିଁ ଭେଟିବି । ତା'ପରେ ମୋ'ର ଯାବତୀୟ ପ୍ରସ୍ଥକଳନାରେ ଏକ ଗୁଣାତ୍ମକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବ, ନୂଆ ଢେ଼ଣାସବୁ ଲାଗିଯିବ ଏବଂ ଘର କହିଲେ ମୁଁ ମୋ'ର ଏହି ତୁଚ୍ଛା ନିଜର ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଆସିଥିବା କାନ୍ଥଗୁଡ଼ାକୁ ନବୁଝି ଏକ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡବାଚୀ ଆତ୍ମୀୟତା ବୋଲି ହିଁ ବୁଝିବି । ମୋତେ କୁଆଡ଼େ ପଳାଇବି ନାହିଁ । ଅଳପଗୁଡ଼ାକୁ ଆଦୌ ନାକ ଟେକିବି ନାହିଁ, – ଅଳପ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ବୃହତ୍ତରଟିକୁ ବଞ୍ଚିବାରେ ସମର୍ଥ ହେବି । ଠିକ୍ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଆହୁରି ଥୋକେ ଯେପରି ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଏତେଟିକିଏ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠିଯିବା ମାତ୍ରକେ ସେହି ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ହିଁ ବିଲଗ ହୋଇ ରହିଯିବାକୁ ବହୁତ ବହୁତ ସରାଗ କରନ୍ତି, – ତଳକୁ ଆସିବାକୁ ସଦାଅମଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସତ୍ୟର ଯେଉଁ ଭେଟ ପାଇ ପାରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଦାବୀ କରୁଥାନ୍ତି, ସେହି ଭେଟର ସବୁଯାକ ଫଳକୁ ଆପେ ଭୋଗିବେ ବୋଲି କହୁଥାନ୍ତି । ନିଜକୁ ସତେଅବା କୋଉ ଶେଠ ସଦୃଶ ଭାଗ୍ୟଘରେ ଗେହ୍ଲାପୁଅ ବୋଲି ବିଚାରୁ ଥାଆନ୍ତି ।

ସେମାନେ ଅବତରଣକୁ ଡରନ୍ତି । ତଳଟାକୁ ତୁଚ୍ଛା ପଙ୍କ ବୋଲି କହନ୍ତି ଓ ସେହି ଉପରଟାକୁ ପବିତ୍ର ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରନ୍ତି । ଆପଣାର ଏକ ସଂସାରବିଲଗ ଅଲଗା ଗଣ ଗଠନ କରିବାକୁ କେଡ଼େ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ସଂସାର ଭିତରେ ନିଜର ଏକ ବିଲଗ ସଂସାର ଗଢ଼ି ତାହାରି ମଧ୍ୟକୁ ପଳାୟନ କରିବାକୁ ହିଁ ନିରୀହ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରନ୍ତି । ମଠ, ପୀଠ, ଅଭିନବ ପ୍ରକାରର ନାନା ଭେକ ଓ ବିଧାନ, ଯାନିଯାତ୍ରା ତଥା ଆଉ ଆଉ କେତେ କଅଣ, – ଗୋଟାଏ ଚମକ ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖିବାରେ ଖୁବ୍ ସୁଖ ପାଉଥିବେ ସେମାନେ । ଏମାନେ ବି ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନକାରାତ୍ମକ ମନୋଦୃଷ୍ଟି ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ପୃଥିବୀ ନାମକ ଏହି ବହୁ ବହୁ ଆସ୍ପୃହାର ଭୂମିଟି ଉପରେ ସତକୁ ସତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅବୋଧଗମ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ନିଜ ମାଆଟିର ବ୍ୟକ୍ତିଗତଟି ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁମାନେ କ୍ରମପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ବୃହତ୍ତର ଯାଏ ଯାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ ଏହିଠାରୁ ହିଁ ଯାଇଛନ୍ତି, ଯିବାନିମନ୍ତେ ଏହିଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ପାଇଥାନ୍ତି ଓ ଏହିଠାରେ ହିଁ ଆକର୍ଷଣର ଅନୁଭୂତିଟିକୁ ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ଫେରି ଆସନ୍ତି ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ମାଆକୁ ଏହିଠାରେ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରନ୍ତି । ହଁ, ତାଙ୍କରି ବାରତାଟିକୁ ସେମାନେ ଏହିଠାରେ ହିଁ ଶୁଣି ପାରନ୍ତି । ଏଠାରେ ତାଙ୍କରି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଟିକୁ ବଞ୍ଚନ୍ତି, – ଏଠା ପୃଥ୍ୱୀଜୀବନଟିକୁ ସେଠୋଟିର ଆହ୍ୱାନଚୟର ସ୍ତରକୁ କ୍ରମସମୃଦ୍ଧ କରିନେବାରେ ସେମାନେ ନିମିତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଏଇଟି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଅଭିନବ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସହିତ ଏକ ଅଭାବନୀୟ ଆତ୍ମୀୟତା ଆଣି ଦେଉଥିବା ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ନିଜର କ୍ରମପ୍ରସାରଣ ସହିତ ଏପରି ଏକ

ଅନୁଭବର ଭାଗ୍ୟଶାଳିତା ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥାଏ, ଯାହାର ଶକ୍ତିବଳରେ ଆମ ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ମାଆ କ୍ରମେ ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଥିବା ପରି ଲାଗିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସେହି ଲାଗିବାଟା ପରୋକ୍ଷରୁ କ୍ରମେ ଅପରୋକ୍ଷ ହେବାରେ ଲାଗେ । ସତକୁ ସତ ନିମିତ୍ତଟିଏ ହେବା, ସେହି ମାଆର ସନ୍ତାନଟିଏ ହେବା, ସେଇଟି କ'ଣ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ମାଆ ହିଁ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବାଟଟିକୁ ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ବୁଝାଏ କି ? ତା'ପରେ ମୋ' ନିଜର କାମ ଓ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଜନନୀଙ୍କର କାମ, ମୋ'ର କାମ ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର କାମ ଭିତରେ ଆମେ ଆଗରୁ କରି ଆସିଥିବା ଦୂରତାମାନେ ହ୍ରାସ ହୋଇ ହିଁ ଆସନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆଦୌ କିଛି ଗୋଳମାଳିଆ ହୋଇ ଯାଏନାହିଁ, ବରଂ ଅଧିକ ସଫା ହୋଇ ଯିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ମୋ' ମାଆ, ସମସ୍ତଙ୍କର ମାଆଙ୍କ ଭିତରେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ମାଆଙ୍କୁ ଦେଖିହୁଏ ଏବଂ ସେହିଭଳି, ନିଖିଳ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ମାଆଙ୍କ ଭିତରେ ମୋ'ମାଆ ଏବଂ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ମାଆ କେଡ଼େ ପ୍ରଭାମୟ ଭାବରେ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସେଠାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଶକ୍ତି ସବୁଠାରୁ ମିଳେ, ଏବଂ,– ଏକ ଅନମନୀୟ ଆଶାବାଦ ଆମ ଜୀବନକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦର୍ଶନ କରାଇ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଆଖି ଦେଇ ନେଇ ଯାଉଥାଏ । ଏହିଠାରେ ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହେବ ବୋଲି ଦୃଢ଼ ପ୍ରତ୍ୟୟଟିଏ ହିଁ ଆମର ହୃଦୟକୁ ବହୁବଳ କରି ଧରି ରଖିବାକୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ । ଏହି ମାର୍ଗରେ ମୁଁ ଏକାକୀ ବୋଲି ଆଗରୁ ରହି ଆସିଥିବା ଯାବତୀୟ ଭ୍ରମର ଅପସାରଣ ହୋଇଯାଏ । ପୃଥିବୀଟାଯାକ ସମସ୍ତେ ହିଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନିମିତ୍ତ ବୋଲି ଅନୁଭବ ହୁଏ; ଭେକ ହୁଏତ ଅଲଗା, ସୂତ୍ରମାନେ ଅଲଗା, ସମ୍ଭବତଃ ଭାଷାର ଶବ୍ଦକଳ୍ପନାମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଲଗା, – ଅଥଚ ସମସ୍ତେ ସାଙ୍ଗରେ ଅଛନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ଜନନୀ ହେବାର ସେହି ପରମ ଆଶୀର୍ବାଦଟିକୁ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି, ସେହି ସାନ୍ନିଧ୍ୟଟି ହିଁ ଆମକୁ ସତେଅବା ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ ଲାଗି ତିଆରି କରିନିଏ, – କାମରେ ଲଗାଉଥାଏ ଏବଂ ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ତିଆରି କରି ନେଉଥାଏ ।

❑❑

ମହାପୁରୁଷ

ଭାରତବର୍ଷରେ ମହାପୁରୁଷମାନେ ମେଳା ମେଳା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ମହାପୁରୁଷ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରୁଥିବା ଆମେ ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନେ ମଧ୍ୟ ମେଳାମେଳା । ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖଣ୍ଡରେ ବି ଠିକ୍ ଏହିପରି ଏକ ସ୍ଥିତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ କି ନାହିଁ କେଜାଣି ? ସ୍ୱୟଂ

ମହାପୁରୁଷମାନେ ନିଜକୁ ଜଣେ ଜଣେ ମହାପୁରୁଷ ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ କେବେହେଲେ ଇଚ୍ଛା କରିନଥିବେ । ପ୍ରକୃତ ମହାପୁରୁଷମାନେ ତ ଏକଥା ଭାବିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଫୁରସତ ପାଉନଥିବେ ! ଆମେ ମାମୁଲି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ 'ମହାପୁରୁଷ' ନାମକ ଏହି କଥାଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛୁ । ଆମ ଆପଣାର ପ୍ରୟୋଜନାର୍ଥେ ହୁଏତ ଆରମ୍ଭ କରିଛୁ । ମାମୁଲି ହୋଇ ରହିବାରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସୁଖ ମିଳେ ବୋଲି ମନସ୍ଥ କରି ସେହିଭଳି ଏକ ଜୀବନ ବ୍ୟତୀତ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ଆମ ଅନେକଙ୍କର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ହିଁ ସେହି ଚଳଣିଟିର ଏହି ସଂସାରରେ ଖୁବ୍ ପ୍ରଚାର ହୋଇଆସିଛି । ମାମୁଲି ମଣିଷମାନେ ତ ପୃଥିବୀରେ ସବୁକାଳେ ଅଧିକତମ ସଂଖ୍ୟାରେ ନିଶ୍ଚୟ ରହି ଆସିଥିବେ । ତେଣୁ,ମହାପୁରୁଷ କଥାଟିର ପ୍ରସାର ମଧ୍ୟ ଏଠି ଖୁବ୍ ହୋଇଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରୁଛି ।

ସବାଆଗ ପୁରୁଷଟିଏ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଜଣେ ମହାପୁରୁଷ ହୋଇପାରିବା, – ତାହା ହେଉଛି ବସ୍ତୁତଃ ଗୋଟିଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିରଳ ସମ୍ଭାବନା । ଜୀବନରେ ଏକ ସତ୍ୟର ପରିଚୟ ଲାଭ କରିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି କୌଣସି ଏକ ମାର୍ଗର ଉଦ୍‌ବୋଧନ କରାଇ ଆଣିବା । ବହୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏବଂ ସତେଅବା ମୋ'ରି ନିମନ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ମୋ'ରି ମାର୍ଗଟି । ତାହାରି ଭାବସନ୍ଧାନଟିକୁ ପାଇପାରିଲେ ସତେଅବା କେଉଁ ବିଧିଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥାତ୍ ବନ୍ଧୁଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିବା ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଆବଶ୍ୟକ ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ସନ୍ଧାନ ମଧ୍ୟ ମିଳି ଯାଇଥାଏ । ନିଜ ଭିତରେ ଅମିତ ବିଶ୍ୱାସର ଜାଗରଣ ଘଟେ । ଆମକୁ ପୁରୁଷଟିଏ ହେବାଲାଗି ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଜଣାଏ, ମାଆଟିଏ ପରି ଭରସା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଆମର କଞ୍ଚା ହାଣ୍ଡିଟି ପାକଳ ହେବାର ସନ୍ଦୀପନକାରୀ ଏକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରବେଶ କରେ । ଜୀବନ-ବିଦ୍ୟାଳୟର ଚାଟ ହୁଏ । ଏବଂ, ପୁରୁଷଟିଏ ହୋଇ ବାହାରେ । ପୃଥିବୀର ବହୁତ କାମରେ ଲାଗେ । ଏହି ସବୁଯାକ କ୍ରମପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଗୋଟିଏ କଥାରେ 'ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା' ଲାଭ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ବୋଲି କହିଲେ ତାହା ଆଦୌ ଏକ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ଆଦୌ କୌଣସି ଅପରାଧ ନକରି ଆମେ ତାହାକୁ ପୁରୁଷାର୍ଥ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିପାରିବା । ପୁରୁଷାର୍ଥରେ ସେହି ଆହ୍ୱାନଟିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାରୀ ଏବଂ ପୁରୁଷ-ଭେଦ ଅନୁସାରେ ମୋଟେ କୌଣସି ଲିଙ୍ଗ-ବିଚାରର ଅବକାଶ ନଥାଏ । ଏଇଟିକୁ ବାଛିବା ଅର୍ଥାତ୍ ମନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତେ ମାମୁଲି ହୋଇ ହିଁ ରହିଥାଆନ୍ତି । ପୁରୁଷ ହୋଇ ଦ୍ୱିଜ ହୁଅନ୍ତି । ବହୁତ ମନୁଷ୍ୟ ତଥାପି ଏକ ଅନ୍ୟାଭଳି ଭାବବୃତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ସବୁକାଳ ସକାଶେ ମାମୁଲି ହୋଇ ରହିବାକୁ ଅଧିକ ମନ କରୁଥିବାରୁ ମାମୁଲି ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ହିଁ ଅପରିମିତ ଆଶ୍ୱସ୍ତି କାହିଁକି ଲାଭ କରୁଥାନ୍ତି କେଜାଣି, ସେମାନେ ପୁରୁଷ ହେବାର ଝିଞ୍ଜଟ ଭିତରକୁ ଆଦୌ ଯାଆନ୍ତିନାହିଁ ।

ସେହିମାନେ ହିଁ ମହାପୁରୁଷ ମାନଙ୍କୁ ଦରକାର କରନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଆପେ ଏହି ପୃଥିବୀର ସକଳ ଭାରାକୁ ବହନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଖାସ୍ ତିଆରି ହୋଇଥିବେ । ମାମୁଲି ମଣିଷମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ହିରୋ ବୋଲି କହନ୍ତି ଓ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ଆପଣାର ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ସମତଳଟିରେ କେଡ଼େ ସହଜସନ୍ତୁଷ୍ଟ ମୁଦ୍ରାରେ ଆତଯାତ ହେଉଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ମହାପୁରୁଷ ମାନଙ୍କର ମନୋବେଦନା ଗୁଡ଼ିକୁ ମୋଟେ ବୁଝି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ମହାପୁରୁଷମାନେ ତ ଏହି ମାମୁଲିମାନଙ୍କର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କରିବାଲାଗି ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ମାମୁଲିମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମାମୁଲି ହୋଇ ରହିବା ନିମନ୍ତେ ଆଦୌ ଇଚ୍ଛା କରୁନଥାନ୍ତି । ମାମୁଲିମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବା ପୁରୁଷାର୍ଥଟିର ଜାଗୃତି ଘଟାଇବାକୁ ତ ସେମାନେ ପୃଥିବୀରେ କେଉଁ ପରମପୁରୁଷଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାବହ ହୋଇ ଜଗତକୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ଯାବତୀୟ ଜଡ଼ତାର ଅବସାନ ଲାଗି ଆସିଥାନ୍ତି । ତାହାକୁ ହିଁ ଅସଲ ଲୋକହିତ ଏବଂ ପୃଥ୍ୱୀହିତ ବୋଲି ଜାଣିଥାନ୍ତି । ଅଥଚ, ସେମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଜଣେ ଅବତାରର ବୃହତ୍‌ମାର୍କାମାନ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ ମାମୁଲିମାନେ ଯେତେବେଳେ ପିତୁଳାଟିଏ କରି ବସାଇ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ଜଗତର ଉଦ୍ଧାର ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଉତ୍ସବପାଳନ କରନ୍ତି, ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କର ଯଥାର୍ଥ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ସେତେବେଳେ ପ୍ରକୃତରେ ଭାରି ମର୍ମାହତ ହୋଇ ପଡୁଥିବେ ।

ତେଣୁ ପୃଥିବୀରେ ମହାପୁରୁଷ ମାନଙ୍କର ଯେତିକି ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ, ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ତାହାର ବହୁତ ବହୁତ ଗୁଣ ଅପେକ୍ଷା ହିଁ ସତକୁ ସତ ରହିଥାଏ । ପୁରୁଷ ସିଆଡୁ ମୋଟେ ତିଆରି ହୋଇ ସଂସାରର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ଆସି ଏଠାରେ ପହଞ୍ଚ ଯାଆନ୍ତିନାହିଁ । ତଥାକଥିତ ମାମୁଲିମାନେ ହିଁ ନିଜ ଭିତରେ ଯଥାର୍ଥ ସଂକଳ୍ପଟିଏ ସମ୍ଭବ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ପୃଥିବୀରେ ସେହିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବହୁତ ବହୁତ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧିତ ହେଉଥାଏ । ମାମୁଲିମାନେ ମନ୍ଦିର ଗଢ଼ି ନିଜର ପ୍ରିୟ ମହାପୁରୁଷ ମାନଙ୍କୁ ପୂଜାମଞ୍ଚ ଉପରେ ଥାପି ଭେରୀ ତୂରୀ ବଜାଇ କାଳକୁ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ପୃଥିବୀଟାକୁ ନିଷ୍ଫଳା କରି ରଖିବାର ବହୁତ ପ୍ରୟୋଗ କାଳେ କାଳେ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏପରି ଏକ ମୋହମୁକ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁହାମୁକ୍ତିର କ୍ଷଣ ଆସି ଆମର ଏଠି ଦ୍ୱାରମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆଘାତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି, ଯାହାକି ପୁରୁଷମାନେ ହିଁ ଏକାଠି ହୁଅନ୍ତୁ, କ୍ରିୟାଶୀଳ ତପଃସାଧନାରେ ଏକାଠି ପରସ୍ପରକୁ ଲୋଡ଼ି ବାହାରନ୍ତୁ ବୋଲି ଆହ୍ୱାନ ଦେଇ ଯାଉଛି । ସେହି ଆହ୍ୱାନଟିର ଭାଷା ମଧ୍ୟ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାଷା; ଆମର ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଭାଷା ସହିତ ତା'ର ହୁଏତ କୌଣସି ମେଳ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ଆମ ଭିତରର ପୁରୁଷଟି କେବଳ ସେହି ଭାଷାଟିକୁ ବୁଝି ପାରିବ, ତେଣୁ ବସିବ ।

□□

ମନ୍ନାଥ / ଜଗନ୍ନାଥ

ମୋ'ର ପ୍ରଭୁ ଖାଲି ଜଗତଯାକର ପ୍ରଭୁ, ମୋ' ଗୁରୁ ଜଗତଯାକର ଗୁରୁ, ମୋ'ର ଆତ୍ମା ମଧ୍ୟ ସେହି ଉପଲବ୍ଧିଟି ଅନୁସାରେ ସର୍ବଭୂତାତ୍ମା, ସମଗ୍ର ଜଗତର ଆତ୍ମା । ଏଥିରୁ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସର୍ବପ୍ରଥମ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ମୁଁ ଯେତିକିଯାଏ ଯାଇପାରୁଛି, ମୋ'ର ପ୍ରଭୁଚେତନା, ଗୁରୁଚେତନା ଏବଂ ଆତ୍ମଚେତନା ମଧ୍ୟ ସେହି ଅନୁସାରେ ସେତିକି ଯାଏ ଯିବ; ମୁଁ ଯେଉଁଠି ଅଟକିବି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେଇଠାରେ ଅଟକିବ ଏବଂ, ଅପର ପକ୍ଷରେ, ମୁଁ ଯେତିକି ଯାଏ ବିସ୍ତାର ଇଚ୍ଛା କରିବି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବେ । ଏହି କଥାଟିକୁ ତାହାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥରେ ନିଜ ଚେତନାର ପ୍ରସ୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିଦେଇ ଛୁଇଁବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହେଲେ ଜୀବନରେ ଏପରି ଏକ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସତକୁ ସତ ମିଳିଯିବ, ଯାହାକି ଆମକୁ ଏକ ସତତ ଉନ୍ମୋଚନସମର୍ଥ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମଧ୍ୟରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭୟ ସହିତ ପରିଚାଳିତ କରି ନେଇ ଯାଉଥବ । ଅଥଚ, ସାଧନାର କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ କ'ଣ ପାଇଁ କ'ଣ ବିଗିଡ଼ିଗଲା ଯେ, ପ୍ରଭୁମାନେ ଅଲଗା ହୋଇ ରହିଲେ, ଗୁରୁମାନେ ବଡ଼ କାମାତୁର ହେଲେ ଏବଂ ଭଳି ଭଳି ଉତ୍ତେଜନା ଭିତରେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟମାନ ରଚନା କରି ପୃଥ୍ୱୀ-ଆସ୍ପୃହାଟିର ମୂଳଭୂତ ପବିତ୍ରତାଗୁଡ଼ିକୁ ନଷ୍ଟ ହିଁ କରିଦେଲେ ? ଯାହାର ଅଭୀପ୍ସା ସତକୁ ସତ କରାଯାଇ ଥାଆନ୍ତା, ତାହା କେବଳ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ରହିଗଲା ? ଏବଂ, ସେହି ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଅକାଟ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବା ସକାଶେ କ'ଣ କମ୍ ଦିଗ୍‌ବିଜୟର ପ୍ରଦର୍ଶନ ହେଲା ?

ଯଦି ସତକୁ ସତ ଆମର ତଥାକଥିତ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ-ଧାରଣା ଗୁଡ଼ିକରେ ଜଗତ୍‌ପ୍ରଭୁ ବା ଜଗତନାଥ ବୋଲି କିଛି ସାରାଂଶ ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ଆମର ଏହି ନିକଟ ତଥା ଦୂର ଉଭୟ ପୃଥିବୀ ଏପରି ଅଲକ୍ଷଣା ହୋଇ କାହିଁକି ରହିଥାନ୍ତା, ଦୂରତାମାନେ କାହିଁକି ରାଜା ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତବାଦ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଆପଣାକୁ ଏକମାତ୍ର ସର୍ବଶୁଦ୍ଧ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ନାନା ଅବାଞ୍ଛିତ କଳହ ଭିତରେ ଲିପ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତେ ? ଏବେ ତ ସେହି ଉତ୍ସାହରେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପରସ୍ପର ଆଡ଼କୁ ଖଣ୍ଡା ଉଞ୍ଚାଇବାକୁ ମନ ବି କଲେଣି, – ଏହି ପୃଥିବୀ ପଛକେ ନରହୁ, ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ରହିବି ବୋଲି ପ୍ରମତ୍ତ ହୋଇ କହିବାକୁ ବି ବାହାରିଲେଣି ! ପ୍ରଭୁ ହେଉଛନ୍ତି କେବଳ ମୋ'ର, ଏବଂ ତେଣୁ ସେ ଜଗନ୍ନାଥ; ଧର୍ମ ହେଉଛି କେବଳ ମୋ'ର ବା ଆମର, ଏବଂ ତେଣୁ ତାହା ସଦ୍ଧର୍ମ, – ରାଜନୀତି ଭିତରେ କେବଳ ମୁଁ ବା ଆମେ ହେଉଛି ନିର୍ବାଚିତ ପୁଂଛାଗଲ ମାନଙ୍କର ପକ୍ଷଟି, ତେଣୁ ମୋତେ ଆଉ ସକଳେ କେବଳ ମୋତେ ହିଁ

ସେହିରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ, – ସେହି ଦୌରାତ୍ମ୍ୟଟା ପୃଥିବୀରେ କ'ଣ ପାଇଁ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଜାଗା ମାଡ଼ିବସିଛି କେଜାଣି ? ବରଂ ମୁଁ ସିନା ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି, ଏହି ବୃହତ୍ ପୃଥିବୀଟି ସ୍ତରର ସତ୍ୟଚୟ ସିନା ମୋ'ର ବୁଦ୍ଧି ଓ ମୋ'ର ବିବେକଟିକୁ ମାର୍ଗମାନ ଯୋଗାଇଦେବ ଏବଂ ତା'ହେଲେ ଯାଇ ଏହି ପୃଥିବୀ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମୁଚିତ ଭାବରେ ବିବର୍ତ୍ତିତ କରି ନେଇ ପାରିବ ! ସମ୍ପ୍ରତି ତ ଏପରି ଅଣଅକ୍ତିଆର ଭାବରେ କେଉଁଠି କ'ଣ ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଛି ଯେ, ଜଗନ୍ନାଥ ଆମର ଏହି ପାଖ ଭୂଇଁଟାରେ ବିଗ୍ରହାକାର ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି ବୋଲି ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଆମର କହିବାରେ ବାଇ ହୋଇ ରହିଛୁ !

ଏବଂ, ଯେମିତି ମଲ୍ଲ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ବୈଦ୍ୟମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି । ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତର୍ପଣ ସହିତ ଆଉ କଥାଟିକୁ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି କୁହାନଯିବ ଯେ ଠିକଣା ବୈଦ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଠିକଣା ମଲ୍ଲମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି । ଅନୁରୂପ ଗୁରୁମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୂପ ଅନୁଗାମୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ମିଳି ଯାଇଛନ୍ତି ଓ ଅନୁରୂପ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୂପ ଗୁରୁ ବି ମିଳି ଯାଇଛନ୍ତି । ଜଗନ୍ନାଥ ମୋଟେ ଦିଶୁ ବି ନାହାନ୍ତି । ବେଢ଼ାଟି ଭିତରେ ଯେଉଁ ଅର୍ଥାଥୀମାନେ ଆସି ଭିଡ଼ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସ୍ୱଜୀବନରେ ଆଦୌ କେବେହେଲେ ବି ଜଣେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ିଛନ୍ତି କି ? ଏବଂ, ଜଣେ ଗୁରୁ ପାଇବା ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଗହନର ହିଁ କଥା । ସେମାନଙ୍କ ସକାଶେ କୌଣସି ଜଗତ୍ ହିଁ ନାହିଁ, ତେଣୁ ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ଯାଏ ଏମାନଙ୍କର ଆଖି ପାଇଥାନ୍ତା ମଧ୍ୟ କିପରି ? ତେଣୁ, କୋଲାହଳମାନେ ଜମିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, – ପୁରୁଣା କଳେବରଟା ବିଧି ଅନୁସାରେ ନୂଆ ହେଉଛନ୍ତି ସିନା, – ଅସଲ ଶୋଷ ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ନାହିଁ । ନିଜର ଛାତିତଳେ ପରମବନ୍ଧୁ ରୂପେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ଜଗନ୍ନାଥ ଶୁଖି ଶୁଖି ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଏବେ ତ ସେହିପରି ଏକ ଜାଗରଣର ପ୍ରତୀକ୍ଷା ରହିଛି, ଯାହାକି ଆତ୍ମାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ସର୍ବଭୂତାତ୍ମାର ଉପଲବ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଯୋଗ୍ୟ କରାଇ ଆଣିବ । ସେତେବେଳେ ଏହି ଗୋଟିଏ ଦାଣ୍ଡକୁ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡ ବୋଲି କହି ମନୁଷ୍ୟମାନେ କଦାପି ଆପଣାକୁ ବୋଧ ଦେଇ ପାରିବେନାହିଁ, – ମୁର୍ଦ୍ଦାର ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସେହି ଦ୍ୱାରଟିକୁ ଆଉ କ'ଣପାଇଁ ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର ବୋଲି କହିବାକୁ ମନ କରିବେ ? ଯେଉଁଠାରେ ଯେତେ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚେତନାର ଗବାକ୍ଷଟିକୁ ଖୋଲିଦେବା ମାତ୍ରକେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖିବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହେବେ । ବାହ୍ୟ ଜୀବନର ସକଳ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଥିବ, ମାତ୍ର ନିକଟ ଓ ଦୂର ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ପତର ପଡ଼ି ପାରିବ, ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ନ ରନ୍ଧା ହେଉଥିବ । ସେହି ଆନନ୍ଦବଜାରକୁ ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆନନ୍ଦବଜାର ସହିତ ତୁଳନା ହିଁ କରି ପାରିବାନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ କଥା ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିରଖିବା ଯେ, ସେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଭିତରେ ମନ୍ନାଥ ମଧ୍ୟ ଅଲବତ ଥିବେ ଏବଂ ଉଭୟଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତଥା ନିଜସ୍ୱ କରି ପାରିବା ସକାଶେ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଅନୁକମ୍ପାର ଆଶୀର୍ବାଦ ହେତୁ ଆମର ଆଖିମାନେ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ସାହସ କରି ପାରିବେ । ଅନୁରୂପ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିଏ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିବାରୁ ଅନୁରୂପ ଗୁରୁମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମଲାଗି ଆଦୌ ଅଭାବ ହେବେନାହିଁ । ସେହି ଗୁରୁଙ୍କୁ ଆମେ ଭିତରେ ତଥା ବାହାରେ ଉଭୟତ୍ର ଦେଖି ପାରୁଥିବା ।

□□

ମଣିଷ / ଭଲ ମଣିଷ

କାଳକାଳର ବହୁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଭଲ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ସଜ୍ଜନ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଆସିଛି । ସଜ୍ଜନ ଅର୍ଥାତ୍ ସତ୍+ଜନ । ସଜ୍ଜନବିଦ୍ୟାରେ ଧୁରନ୍ଧର ଜଣେ ବହୁବିଦିତ ମହାବ୍ୟକ୍ତି ତ ଏପରି ମଧ୍ୟ କହି ବି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ, ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ କ୍ଷଣ ସକାଶେ ହେଉ ପଛକେ, ସଜ୍ଜନମାନଙ୍କର ସଙ୍ଗତି ଲାଭ କରିପାରିଲେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ଏହି ଭବାର୍ଣ୍ଣବଟାକୁ ପାରି ହୋଇ ପାରିବାଲାଗି ସୁନିଶ୍ଚିତ ନୌକାଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ପାଇଯିବ । ଏହି ବାକ୍ୟଟି ଯାହାଙ୍କର ମୁଖରୁ ନିଃସୃତ ହୋଇଛି, ସିଏ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ସଜ୍ଜନ ବୋଲି ସେହି ମୂଳରୁ ହିଁ ଅବଶ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି ସାରିଥିବେ ଏବଂ ଭବସମୁଦ୍ରର ସକଳ ଦୁଃଖଭୋଗରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ସଂସାରବାସୀ ସତ୍‌ଜନସଙ୍ଗ ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତୁ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବତଃ ପ୍ରତ୍ୟାଶାଟିଏ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ରଖିଥିବେ । ସମାଜ ଭିତରେ ସବୁ ଯୁଗରେ ଏପରି ମହାନ୍ ବିଶେଷ ପୁରୁଷମାନେ ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ସ୍ୱଜୀବନର ପ୍ରାୟ ଅନ୍ତିମ ଚରଣକୁ ଆସିଗଲେ କନିଷ୍ଠ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହିଁ ଜଣେ ଭଲ ମଣିଷ ହୁଅ ବୋଲି କହି ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତି । ଭଲ ମଣିଷ କହିଲେ କ'ଣ ଦୁଇଟିଯାକ ପକ୍ଷ ସେହି ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ବୁଝୁଥାନ୍ତି ?

ଭଲ ମଣିଷ ଅର୍ଥାତ୍ ସଫଳ ମଣିଷ । ଅବସ୍ଥା ଯେଉଁଭଳି ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ସଫଳ ହୁଅନ୍ତି । ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକରେ ଆଗକୁ ଯିବାଲାଗି ସବୁଯାକ ବାଟ ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ତଥାପି ନିଜ ପାଇଁ ଗଳି-ବାଟଟିଏ ବାହାର କରି ନିଅନ୍ତି । ସକଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିମନ୍ତେ କନ୍ଦିଟିଏ ପାଇଯାଇ ପାରନ୍ତି । ସିଏ ରତ୍ନାକର ଦସ୍ୟୁ ହୁଅନ୍ତୁ ଅଥବା ବାଲ୍ମିକୀ ଋଷି ହୁଅନ୍ତୁ, ଭଲ ମଣିଷମାନେ କେଡ଼େ ଦ୍ୱିଧାହୀନ ଭାବରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ମନ ନେଇ ଜାଣିଥାନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟପାତ୍ର ହୋଇ

ପାରନ୍ତି । ହଁ, ଆଦର୍ଶବାଦୀଙ୍କ ପାଖରେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ହୁଅନ୍ତି ଓ ବାସ୍ତବବାଦୀଙ୍କ ପାଖରେ ବାସ୍ତବବାଦୀ ବି ହୁଅନ୍ତି । ସକଳ ସ୍ଥିତିରେ ସତେଅବା ସଦାମଙ୍ଗଳମୟ କେଉଁ ଭଗବାନଙ୍କର ବହୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ପାତ୍ର ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଭଲ ଏବଂ ସଫଳ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ଆଦୌ କେହି ନଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ହୋଇ କ'ଣ ସମସ୍ତେ ରହିଥାନ୍ତି ବୋଲି ଶତ୍ରୁଘରେ କେହି ନଥାନ୍ତି ? ସଫଳ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ସକଳ ପ୍ରକାରେ ହିଁ ସଫଳତା ମଧ୍ୟରେ ଆତଯାତ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ଉଚ୍ଚ ପଦ ପାଆନ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବୀଙ୍କର କୃପାଟି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି କେବେହେଲେ ଊଣା ହୁଏନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟକୁଣ୍ଡଳୀରେ ରହିଥିବା କୌଣସି ଗ୍ରହ କେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ କୋପ କରନ୍ତିନାହିଁ । ନିଜ ଗୁଣରେ ସେମାନେ ଆପଣାର ସମଗ୍ର ପରିପାର୍ଶ୍ୱଟିକୁ ମଜାଇ ରଖିଥାଆନ୍ତି ବୋଲି ଯୁଗର ମାଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ସେମାନଙ୍କର ଦେହରେ କଦାପି ବାଜେନାହିଁ । ଏହି ସଫଳ ଭଲ ମଣିଷଙ୍କୁ ହିଁ ଆପଣ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ବୋଲି କହିବାକୁ ଅବଶ୍ୟ ବାଧ୍ୟ ହେବେ ।

କୌଣସି ଜନପଦ ଅଥବା ଜନସମୂହକୁ ଘୋର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ପଡ଼ିଥିବା ବେଳେ ଭଲ ମଣିଷମାନେ ସତେଅବା କେଡ଼େ ଢ଼ଉଲଡାଉଲ ଭାବରେ ସ୍ଥିତପ୍ରଜ୍ଞବତ୍ ଅଚଳ ରହିଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ସବୁ ବୁଝନ୍ତି, ସବୁ ଜାଣନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କିଛି କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଥରେ ହେଲେ ହାଂସକୁ ହାଂସ ବୋଲି କହନ୍ତି ନାହିଁ, ମାଛିକୁ ମ' ବୋଲି କହନ୍ତି ନାହିଁ । ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଇଚ୍ଛାରେ ଦିନେ ସବୁ ବଦଳିଯିବ ବୋଲି କି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ପ୍ରବଚନ ଶୁଣାଇବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ବିଷୟରେ କଥାଣିମାନ କହି ନେତ୍ରରୁ ଅଶ୍ରୁ ବୁହାଇ ଆଣୁଥାନ୍ତି ସିନା, ତଥାପି ଅନ୍ୟାୟକୁ ଅନ୍ୟାୟ ବୋଲି କହନ୍ତି ନାହିଁ । କାଳେ ଅନ୍ୟାୟୀମାନେ ଅପ୍ରସନ୍ନ ହେବେ ଓ ମୋ ଜୀବନଟାରେ କିଛି ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗର ଆଶଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଜନ୍ମଲାଭ କରିବ, ସେଇଥିପାଇଁ ସେମାନେ ତୁନି ପଡ଼ି ଯାଇଥାନ୍ତି କି ? ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ଘୋଟି ରହିଥିବା ସମୟରେ ଭଲ ମଣିଷଟିଏ କ'ଣ ପାଇଁ ଏହିପରି ମାଦଳ ହୋଇ ଯେ ରହିଥାଏ, କେବଳ ସେହିମାନେ ସିନା ସେକଥାଟିକୁ କହିପାରନ୍ତେ ! ହାଡ଼ ମାଂସ ତିଆରି ଆମେ ସାଧାରଣମାନେ ଏପରି ଦେଖି ସବୁବେଳେ ଭାରି ବିସ୍ମିତ ହୋଇଯାଉ ଏବଂ ସେମାନେ ଖାଲି ଆପଣା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକାନ୍ତ କୋମଳଚିତ୍ତ ହୋଇ ଚଉପାଶର ପୃଥିବୀଟା ପ୍ରତି କିପରି ଏଭଳି ନିଦାରୁଣ ହୋଇ ରହି ପାରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ନିଜକୁ ପଚାରି ହେଉଥାଉ । ଯେତେଦୂର ଅନୁମାନ ହୋଇପାରୁଛି ସେମାନେ କେବଳ କେତେଟା ନୀତି ମାନିବାର ଗାରଯାଏ ହିଁ ହୁଏତ ଯାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନର ଯେଉଁସବୁ ନିୟମ ରହିଛି, ନୀତିନିର୍ଦ୍ଦେଶମାନ ରହିଛି, କେବଳ ସେହି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ସେହି ସାମୂହିକତାଟି ଭିତରେ ଭଲ ମଣିଷଟିଏ ବୋଲି ଗଣ୍ୟ

ହେବା ହିଁ ସତେଯେପରି ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ବୃହତ୍ତମ ନିଷ୍ଠାରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇ ରହିଛି । ନୈତିକତା ହେଉଛି ଏକ ନିତାନ୍ତ ସ୍ଥାନୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ, ସ୍ଥାନୀୟ ବଣିଜଗୁଡ଼ିକ ମୋଟାମୋଟି ଚଳିପାରିବ ବୋଲି ସଚରାଚର ସେଗୁଡ଼ିକର ଭିଆଣ ହୋଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଡେ଼ଇଁଲେ ଯାଇ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଲାଗିଥିବା ନିଜର ଗଭୀରତର ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ଦାଜ କରିହୁଏ । ସେଇଟି ବୋଧହୁଏ ହୃଦୟର ସ୍ତର । ଅଧିକାଂଶ ଧର୍ମର ଚଳଣିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ମଣିଷ ସେହି ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ମାନି ଚଳିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶତଃ ଆମ ଧର୍ମମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଗତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ କ'ଣ ପାଇଁ କେବଳ ସେତିକିର ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରଖନ୍ତି ଓ ଅଧିକକୁ ମନ କରନ୍ତି ନାହିଁ ? ଅଧିକକୁ ମନ କଲେ ତଥାକଥିତ ଧର୍ମଟି ଲାଗି ହୁଏତ କିଛି ପ୍ରମାଦ ଉପସ୍ଥିତ ହେବ ବୋଲି ସେମାନେ ଭୟ କରୁଥାନ୍ତି କି ? ଭଲ ମଣିଷମାନେ ସେଇ ନୀତିନିଷ୍ଠା ଯାଏ ଯାଇଥାଆନ୍ତି, ଖାପ ଖାଇ ରହିଥାନ୍ତି, ସେତିକିକୁ ହିଁ ଗୁରୁଆଜ୍ଞା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନିଅନ୍ତି । ସେତିକିରେ ପ୍ରସନ୍ନ ଥାଆନ୍ତି, – ଦାଣ୍ଡମାନଙ୍କରୁ ପ୍ରଶଂସା ମଧ୍ୟ ପାଆନ୍ତି ।

ସଜ୍ଜନମାନଙ୍କ ଭିତରେ କେଉଁଠି ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ଜନ ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ କି, ଯିଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ ? ସଂପୃକ୍ତ ମନୁଷ୍ୟମୂର୍ତ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଏକାଧିକ ପ୍ରକାରେ ନିଷ୍କ୍ରିୟ କରି ରଖେ, ପ୍ରାୟ ସଚେତନ ଭାବରେ କିଞ୍ଚିତ୍ କପଟଯୁକ୍ତ କରି ବି ରଖିଥାଏ ? ଏହି ପୃଥିବୀଟା କ୍ରମେ ଦୁର୍ଜନତା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଲାଣି ବୋଲି ଏକ ତାଚ୍ଛିଲ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ମନୋଭାବ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଭିତରେ ଖୁବ୍ ପୃଥିବୀବିମୁଖ ମଧ୍ୟ କରି ରଖିଥାଏ। ଏତେ ଏତେ ଦୁର୍ଜନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ ଯେ ସଜ୍ଜନ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ଏପରି ଧାରଣାଟିଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ସତେଅବା କେତେ ଉପରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ମାନଜନକ ସ୍ଥାନ ଦେଇଛି ବୋଲି କିଛି ଆତ୍ମଶ୍ଲାଘା ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଥିବ । ପୃଥିବୀଟି ମନ୍ଦ ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଉଛି, ସେଥି ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ନିଜ ଅବଚେତନର ଗୁପ୍ତ ଅଳିନ୍ଦମାନଙ୍କରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିମାଣରେ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ଅନୁଭବ କରୁଥାଆନ୍ତି କି ତଥା ପ୍ରଧାନତଃ ପ୍ରାୟ ଏକ ଅନୁଗ୍ରହପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁକମ୍ପା ଦେଖାଇ ସେହି ପୃଥିବୀର କିଛି ନା କିଛି ଉପକାର କରିବାରେ ଆପଣାକୁ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କରି ରଖିବାର ପ୍ରେରଣା ମଧ୍ୟ ପାଆନ୍ତି କି ? ସଜ୍ଜନପଣଟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ସଚରାଚର ଏକ ଉଦାସୀନତାରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯେତେବେଳେ ଏହି ଯାବତୀୟ ଜାଲମାନଙ୍କରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପଳାଇ ଯିବାର ଏକ ଉଦ୍‌ବେଗ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠେ, କେତେ କେତେ ମନୁଷ୍ୟ ସେତେବେଳେ ପୃଥିବୀ ଛାଡ଼ି ବାହାରି ଯାଆନ୍ତି । ବୈରାଗୀମାନେ କେଡ଼େ ଅନୁରାଗରେ ସେହି ପଳାଇ ଯିବାକୁ ହିଁ ସନ୍ନ୍ୟାସ ବୋଲି କାହିଁକି କହି ଆସିଛନ୍ତି କେଜାଣି ? ଏବଂ, ବୈରାଗ୍ୟ ଅଥବା ସନ୍ନ୍ୟାସ ଯାହା କୁହାଯାଉ ପଛକେ,

ତାହା ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ପଳାଇ ଚାଲିଯିବାକୁ ହିଁ ବୁଝାଏ ଏବଂ ଏକ ମୂଳଭୂତ ଅସମର୍ଥତାର ଦ୍ୟୋତକ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେପରି କରି ସମ୍ଭବତଃ ତଥାପି ଅସଲ ସମାଧାନଗୁଡ଼ିକ ମିଳିନଥାଏ କି କ'ଣ କେଜାଣି, ସେଠାରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସେହି ତ୍ୟାଗୀମାନେ ସଂସାର ସହିତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସୂତାଗୁଡ଼ିକୁ କାଟିଦେଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ – ସଂସାରର ସେବା କରିବାରେ ଆପଣାକୁ ବ୍ରତୀ କରି ରଖନ୍ତି । ସଂସାରର ବିବେକଉଦୟ ନିମନ୍ତେ ନାନା ଅବସରରେ ତାହାକୁ ମୁକ୍ତିଲାଭର ପରାମର୍ଶମାନ ଦିଅନ୍ତି, – ବାଣୀଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରସାର ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ସଂସାରକୁ ତ୍ୟାଗ କରିଥିବା ଏହି ଭଲ ମଣିଷ ଓ ସଂସାର ଭିତରେ ରହିଥିବା ଭଲ ମଣିଷ, – ଉଭୟେ ବସ୍ତୁତଃ ଏକାଧିକ ମାର୍ଗରେ ସଂସାରବାସୀଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରି ଦିଅନ୍ତି । ଘଡ଼ିଏ ଘଡ଼ିଏ ନିଶା ଖୁଆଇ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ସର୍ବଦା ସେହି ଦୂରରେ ଥାଇ ବହୁତ ବହୁତ ସଂଯମ ଅବଲମ୍ବନ କରି ସଂସାରର ଦୁଃଖ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ।

ନିଷ୍କର୍ଷ ହେଉଛି, ସଂସାର ପ୍ରତି, ଜୀବନ ପ୍ରତି ସତକୁ ସତ ଏକ ଅନୁରାଗ ସହିତ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିବାକୁ ହେଲେ କେବଳ ଭଲ ମଣିଷଟିଏ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ଆଦୌ ହେବନାହିଁ । ସାହସୀ ହେବାକୁ ହିଁ ହେବ । ଜଣେ ସାହସୀ ମଣିଷ ହେଉଛି ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଜଣେ ପ୍ରକୃତ ମଣିଷ । ସାହସୀ ମଣିଷ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ସହିତ ହିଁ ରହିଥିବ, ଭିତରେ ରହିଥିବ, ବାହାରେ ବି ରହିଥିବ । ସଂସାରର ଅପାରଗତା ଦେଖି ମୋଟେ ନାକ ଟେକିବନାହିଁ ଏବଂ ମୋଟେ ଦୂରରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ସଂସାରର ଉଦ୍ଧାର ନିମନ୍ତେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକୁଛି ବୋଲି କହିବା ସକାଶେ ମନ କରିବ ନାହିଁ । ଜଣେ ସାହସୀ ମଣିଷ ହିଁ ଭଲ ମଣିଷ: ସେ ସବୁଦିନେ ପାଖରେ ହିଁ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବ, ସାଙ୍ଗରେ ଥିବ, ମୋଟେ କପଟ କରିବନାହିଁ । ଜଣେ ସାହସୀ ମଣିଷ ଏକାଧାରରେ ଦୁଇ ଦାଣ୍ଡିରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଥିବା ଜଣେ ଭୀରୁର କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଜାଣିଥାଏ ଏବଂ ତେଣୁ ଭୀରୁ ହେବାକୁ କଦାପି ମନ କରେନାହିଁ । ଏପରିକି, ଭଗବାନଙ୍କ ସକାଶେ ମଧ୍ୟ ଦୁଇଟା ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାକୁ ସିଏ ଭୀରୁତା ବୋଲି ଭଲ କରି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଥାଏ । ସାହସୀ ମନୁଷ୍ୟର ସକଳ ତପସ୍ୟା, – ଏହି ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ରହି ତପସ୍ୟା । ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ଆପଣାକୁ ଦାୟୀ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବା, ତାହା କେବଳ ସାହସୀ ଜଣେ ହିଁ କରିପାରିବ । ଭଲ ମଣିଷମାନେ ହିଁ ଯୁଗେଯୁଗେ ବିଚରା ଏହି ପୃଥିବୀଟା ଉପରେ ବହୁତ ଓ ଆହୁରି ବହୁତ କେତେ କ'ଣ ଦାବୀ କରି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାହାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଳପ ଦେଇ ପାରିଛନ୍ତି । ଅସଲ ସଂଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକର ବେଳ ଆସିଲେ ସେମାନେ କେତେ କ'ଣ ସାଧୂକ୍ତିମାନ ବାଢ଼ିଦେଇ ନିଜର ସେହି ସଜ୍ଜନପଣର ମହଦାଶ୍ରୟ ମଧ୍ୟରେ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ସାହସୀ ମଣିଷ ହିଁ ଭଲ ମଣିଷ । ସାହସୀ ମଣିଷ ଜଣେ କୃତଜ୍ଞ ମଣିଷ । ଏହି ସାମୂହିକ ଜୀବନର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ପାଇ ହିଁ ସିଏ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଯାହାକିଛି ହୋଇଛି ବୋଲି ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ସ୍ୱୀକାର କରେ । ସେଥିରେ ମୋଟେ କୌଣସି ଦ୍ୱିଧା କରେନାହିଁ । ସେହି ସାମୂହିକ ଜୀବନ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ତିଆରି ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ସଜ୍ଜନମାନେ ଯେକୌଣସି ସ୍ଥିତିରେ ସବା ଆଗ ନିଜକୁ ଦେଖନ୍ତି, ନିଜର ହିଁ ରକ୍ଷା କରିବା ଲାଗି ଛନଛନ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଆପଣା ଭାବବିବେକର ଘରଟିକୁ ସତେଅବା ତାଲା ପକାଇ ରଖି ଦେଇଥାନ୍ତି । ସାହସୀ ମଣିଷ ସବାଆଗ ନିଜକୁ ହିଁ ବଞ୍ଚାଇ ଓ ଋଦ୍ଧିମନ୍ତ କରାଇ ରଖିବାର ସକଳ ପ୍ରୟାସକୁ ଭୀରୁତା ବୋଲି କହେ ଓ ସିଆଡ଼କୁ ମୋଟେ ମନ କରେନାହିଁ । ସେ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଏକ ନିଷ୍କପଟ ଜୀବନ ବଞ୍ଚି ବି ପାରେ । ପୃଥିବୀର ମହାଭାଗ୍ୟ ଯେ ଏଠି ସବୁଯାକ ମନୁଷ୍ୟ ସଜ୍ଜନ ହେବାର କିମିଆଟି ଦ୍ୱାରା ଆଦୌ ଆକୃଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନେ ସବୁ ଯୁଗରେ ରହିଆଆନ୍ତି । ସେହିମାନେ ହିଁ ଆଗରେ ଥାଆନ୍ତି, ପୃଥିବୀକୁ ପାହାଚ ପାହାଚ ହୋଇ ଆଗକୁ ଯିବାଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ନେଉଥାନ୍ତି । ନିଜେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହି କାଳର ଭୂମିଟିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ନେଉଥାନ୍ତି । ସ୍ୱୟଂ ବିଧାତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ ସିଏ ଅବଶ୍ୟ କହିବେ ଯେ ସିଏ ଆପଣାର ପୃଥ୍ୱୀବିଷୟକ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ କାର୍ଯ୍ୟସାଧନାରେ ଭଲ ମଣିଷଙ୍କ ଉପରେ ମୋଟେ ସେତେବେଶୀ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ, ସ୍ୱ-ଅନୁଭୂତିରୁ ତାଙ୍କୁ ଏହି ଶିକ୍ଷାଟି କ୍ରମଶଃ ମିଳିଯାଇ ପାରିଛି ଯେ ସଜ୍ଜନମାନେ ସବୁକିଛିର ମୂଳ ବିନ୍ଦୁରୂପେ ଆପଣାକୁ ହିଁ ଦେଖନ୍ତି । ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ବୋଧ ଭାବରେ ମଣିଷଟିଏ ହେବାର ଯାବତୀୟ ସୁଯୋଗକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଆସିଥାନ୍ତି ।

❑❑

ଭୋଗ/ଭୋଗୀ : ଯୋଗ/ଯୋଗୀ

ଭାରତୀୟ ସାଧନାରେ ମଧ୍ୟଯୁଗର ଜଣେ ସନ୍ଥ ଆପଣାର କୌଣସି ବାଣୀରେ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଗୋଟିଏ କିସମର ଭୋଗ ଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଯୋଗ ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ ଏବଂ, ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ଯୋଗ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଥାଏ, ଯେଉଁଟିରେ ଭୋଗ ରହିଥାଏ । ସେହି ସନ୍ଥଙ୍କର ଜୀବନୀକାରମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ଉକ୍ତ ସନ୍ଥ ଏକ ରାଜପରିବାରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସ୍ୱଜୀବନର ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଯୋଗମାର୍ଗର ଅନୁଗାମୀ ହୋଇଥିଲେ । ଭୋଗରୁ ଯୋଗ ମଧ୍ୟକୁ ଗଲେ: ଭୋଗନାମକ କଙ୍କଡ଼ାବିଛାଟା ହଠାତ୍ କାମୁଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ବୋଲି ସିଏ ଯେ ସେପରି କରିଥିଲେ, ତା' ନୁହେଁ ।

ସିଏ ଖୁସୀ ହୋଇ ଭୋଗର ପ୍ରଥମ ବେଷ୍ଟନୀଟିକୁ ଛାଡ଼ି ଯୋଗର ଦ୍ୱିତୀୟ ବେଷ୍ଟନୀଟି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁସ୍ଥ ଚିତ୍ତରେ ହିଁ ଗୋଟିକ ମଧ୍ୟରୁ ଆରଟି ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଗଲେ: ସତେଅବା କୌଣସି ପର୍ବତର ପାଦଦେଶରେ ଏହି ସମତଳରେ ହିଁ ଥିଲେ ଏବଂ ଶିଖରଟିଏ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବାରୁ ତେଣିକି ଶ୍ରଦ୍ଧା ବଳିଲା ଓ ତେଣୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ସେଥିନିମନ୍ତେ ମନ କଲେ । ଶିଖରଟିଏ ଉପରେ ପହଞ୍ଚି ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ତଳକୁ ଅନାଇଥିବେ ଏବଂ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଭୂମିବ୍ୟାପ୍ତି ଦେଇ ପାଦଦେଶର ସମତଳଟିକୁ ଦେଖିଥିବେ । ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ତଥା ଅନ୍ୟ ପ୍ରସ୍ଥ ଦେଇ ହିଁ ଦେଖିବା । ସେଇଟି ମଧ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କମ୍ ଆକର୍ଷକ ନୁହେଁ । ଭୋଗରୁ ଯୋଗଯାଏ ଯିବାକୁ ଏହିପରି ସୌଭାଗ୍ୟଟିଏ ଲାଭ କରିପାରିଲେ ବିଧାତାଙ୍କର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କରୁଣା ଲାଭ କରୁଥିବା ପରି ହିଁ ଅନୁଭବ ହୋଇଥାଏ । ଆମ୍ଭ ସାନ୍ନିଧ୍ୟର ସୂତାଟି ସତକୁ ସତ ଧନ୍ୟ ହୁଏ । ତାହା ହେଉଛି ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ଅନ୍ୟ ଉତ୍ତରାଧିକାର ଏବଂ ତେଣୁ ଏକାବେଳେକେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧତା ।

ବହୁତ ବହୁତ ମଣିଷ ଭୋଗ ଭିତରେ ରହିଥାଆନ୍ତି, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଭୋଗ କରି ପାରିବେ ବୋଲି କେଡ଼େ ଚେଙ୍ଗା ହୋଇ ଦଉଡ଼ି ଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଭୋଗର ଦଉଡ଼ଗୁଡ଼ାକୁ ଏକ ଆତୁରତା ହିଁ ବଡ଼ ଦୈନ୍ୟଗ୍ରସ୍ତ କରି ପକାଏ । ବିଚରାମାନେ ସେଥିଲାଗି କେତେ କେତେ କୃଚ୍ଛ ଓ କସରତର ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ତଥାପି ଥୟ ଓ ଥିର ହୋଇ ହୁଏତ କିଛି ଭୋଗ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । କେତେ କ'ଣ ଜମା କରନ୍ତି, ସାଉଁଟି ଆଣନ୍ତି, ଛଡ଼ାଇବାର କେତେ କେତେ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି, ତଥାପି ଭୋଗି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସତେଅବା ଆତୁରତାଟା ହିଁ ସବୁଯାକ ଉଦ୍ୟମକୁ ପଣ୍ଡ କରି ଦେଉଥାଏ । ଏମାନେ ଖୁବ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି, – ଏକ ନକାରାତ୍ମକ ବୈରାଗ୍ୟଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ବିଧାତା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବତଃ ଆତୁରମାନଙ୍କର ଏହି ସୁକୁଟଟାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଏତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ଯେ, କେଉଁଠୁ କ'ଣସବୁ ଆକସ୍ମିକତା ଆଣି ହାବୁଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତି, ଯାହାଫଳରେ କି ଭିତରୁ ଭୟାନକ ବିରକ୍ତିଭାବଟାଏ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ ଅଥୟ ମନୁଷ୍ୟଟିକୁ ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ପ୍ରରୋଚନା ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ଏହିପରି ଏକ ଧର୍ମସଙ୍କଟରେ ପଡ଼ି ଭୋଗୀମାନେ ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ହୁଅନ୍ତି । ସଂସାରୀମାନେ ବୁଝି ପାରୁଥିବା ଭାଷାରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏହି କାରୁଣ୍ୟମୟ କରଣିଟିକୁ କ'ଣପାଇଁ ଯୋଗ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଆସିଛି କେଜାଣି ? ଆତୁରମାନେ ହିଁ ଭୋଗ ଭିତରୁ ଯୋଗ ଭିତରକୁ ଡ଼େଇଁ ପଡ଼ନ୍ତି । ଏଠିତ ତୃପ୍ତି ମିଳିଲାନାହିଁ, ସେଠି ମଧ୍ୟ ତୃପ୍ତି ମିଳିବ, ଏହିପରି ଏକ କଲବଲ ଚିତ୍ତବୃତ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଏଇଟା ମଧ୍ୟରୁ ସେଇଟା ମଧ୍ୟକୁ ବାହାର କରି ନେଇଥାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ କି

ଦୁର୍ଯୋଗରେ ନିଜର ଜୀବନଟା ପିତୁଳିଆ ଲାଗିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ କେଜାଣି, ସେମାନେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଥୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସଂସାରତ୍ୟାଗ, – ଯାହାକୁ ସେମାନେ ଯୋଗଚାରଣା ବୋଲି କହି ସଂସାରୀମାନଙ୍କୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିମାଣରେ ନିଜ ବିଷୟରେ ଏକ ପରିଚିତି ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଥାନ୍ତି, – ତାହା ତଥାପି ଛାଡ଼ି ଆସିଥିବା ସଂସାରଭୋଗଟା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ କି ?

ତଥାପି, ଆପଣାର ଆତୁରତା ମଧ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିନଥିବା ସଂସାରତ୍ୟାଗୀଟି ବି ସତେଅବା ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ନଅରର ନକ୍ସାରେ ପୀଠଟିଏ, ଧାମଟିଏ ବା ସାଧନାତୀର୍ଥଟିଏ ସ୍ଥାପନ କରିବାରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ କେତେ ମନୋଧ୍ୟାନ ଦେଇ ନଆସିଛି । ସେଇଠୁ ଥାଇ ସଂସାରଯାକର ଆକର୍ଷଣଯୋଗ୍ୟ ହେବାପାଇଁ କେତେ କେତେ ମେହେନତ କରା ନଯାଇଛି । ତୁମ ଆମ ଏହି ଭୋଗଜୀବନର ସଂସାରଟି ସେହିସବୁ ପୀଠମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆକର୍ଷିତ ହେଉନଥିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ଏଗୁଡ଼ିକ ମୋଟେ ନିଜର ଏକ ମଜବୁତ ଖୁଣ୍ଟଟିଏ ପକାଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପାରୁନଥାନ୍ତା । ଯୋଗୀ ତଥା ଭୋଗୀ ଉଭୟଙ୍କର ଖିଆଲ ରଖୁଥିବା ପରମବିଧାତା ନିଶ୍ଚୟ କାଳେ କାଳେ ଭୋଗୀ ଏହି ସଂସାରୀମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଅଧିକ ସାଧୁବାଦ ଦେଇ ଆସୁଥିବେ, କାରଣ ସେମାନେ ସେତେ ଏକସ୍ୱାର୍ଥ ହୋଇ କେବଳ ନିଜେ ତିଷ୍ଠିରହିବା ବିଷୟରେ କେବେ ଭାବିନାହାନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅକ୍ଷମ ବୋଲି ଅପବାଦ ଦେଇ ଏକ ଅଲଗା ପାଟକ ହୋଇ ବାସ କରୁଥିବା ଯୋଗୀମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଖିଆଲ ରଖି ପାରୁଛନ୍ତି । ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଯାହାକିଛି ହେବ, ତାହାରି ସର୍ବପ୍ରଥମ ମୂଳଦୁଆ ଗୁଡ଼ିକୁ ଗଢ଼ିବାରେ ଏହି ସଂସାରୀ ଭୋଗସ୍ଥମାନଙ୍କର ହିଁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଏକତରଫା ଅବଦାନ ରହି ଆସିଛି । ଏହି ମୂଳଦୁଆଟି ଉପରେ ଆଗାମୀ ଯାହାକିଛି ଗଢ଼ାହେବ, ସେଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକତର ଶ୍ରେୟଃଗୁଡ଼ିକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିନେବେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚତର ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇ ଭୋଗ କରିବେ ବୋଲି କ'ଣ ଏହି ସଂସାରତ୍ୟାଗୀମାନେ ଯୋଗୀଭେକ ହୋଇ ତେଣେ ଛକି ରହିବାକୁ ଆମ ମେଳରୁ ବାହାରି ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି କି ? ଉଚିତ ଜୀବନ ବିଷୟରେ ସେମାନେ ସଂସାରୀମାନଙ୍କୁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ କେତେ ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ପରାମର୍ଶମାନ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଯାହାର ସନ୍ଧାନ-ଆଳରେ ତେଣେ ଚାଲିଗଲେ, ସିଏ ଏଠି ନାହାନ୍ତି ବୋଲି କେଉଁପରି ଜାଣିଲେ, ଏକଥାଟି କେହି ପଚାରିଲେ ସେମାନେ କେଉଁ ଉତ୍ତର ଦେବେ କେଜାଣି, ମାତ୍ର, ଯେଉଁଭଳି ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତୁ ପଛକେ, ତଦ୍ୱାରା ଆପଣା ପାଖରେ ନିଶ୍ଚୟ ଦ୍ରୋହୀ ହୋଇ ରହିବେ । ସତ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ସଂସାରବିମୁଖମାନେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ଯେତେ ଯେତେ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ଅର୍ଥାତ୍ ନେତିବାଚକ ଚାରୁବାକ୍ୟର ସହାୟତା ଗ୍ରହଣ କରି ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କିଳି ହୋଇ ରହିବାରେ ହିଁ ହୁଏତ ଅଧିକତର ସହାୟତା କରି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ

ବରଂ ସଂସାରସ୍ଥମାନେ ହିଁ ଯେତେ ଅପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ଭାବରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟର ପ୍ରକଟ ହୋଇ ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଥିବା ମୂଳଦୁଆଟି ପଡ଼ିବାରେ ସହଯୋଗ ହିଁ କରୁଛନ୍ତି ।

ଯୋଗ କହିଲେ ଯଦି ମୂଳତଃ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିବାର ଏକ ଜୀବନସ୍ଥିତିକୁ ବୁଝାଏ, ତେବେ ଜଣେ ଯୋଗୀ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଅଳ୍ପ ଅଥବା ଅଧିକ ପରିଧିଯୁକ୍ତ ସେହିଟି ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି, ନ୍ୟାୟତଃ ସେଇଥିରୁ ତା'ର ଯୋଗସ୍ଥତାର ନିରୂପଣ ହୋଇ ପାରିବା ଉଚିତ । ସମସ୍ତେ ତ ଅବଶ୍ୟ ଘୋଷଣା କରନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ଯେଉଁଟି ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେଇଟି ହେଉଛି ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସତ୍ୟ, – ସିଏ ପରମ ଈଶ୍ୱର, ପରମ ପଦ, ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି । ଅନେକେ ତ ସେହିଟି ହିଁ ଏକମାତ୍ର ପରମ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଦାବୀ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ବିବିଧ ମାର୍ଗଦ୍ୱେଷର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଭାବ ଉପରେ ଅତିରିକ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ ବି କରାଯାଇଛି । ଯୋଗରେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟମାନେ ମସ୍ତକ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ବହୁତ ସମୟରେ ସେଥିରୁ ଯୋଗର ମୁଖ୍ୟ ଆସ୍ପୃହାଟି ପ୍ରାୟ ଦୂଷିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ ଧର୍ମମାର୍ଗ ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସେହି ଯୋଗକିସମ ଗୁଡ଼ିକ ଆସି ଛନ୍ଦି ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଓ ତେଣୁ, ଲୋକପ୍ରିୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଧିକ ଆକର୍ଷକ ହେବାର ଲୋଭରେ କିଛି କିଛି ପୌତ୍ତଳିକତାକୁ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଯୋଗୀମାନେ ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ହୋଇ ସତେଅବା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଜୀବକିସମ ପରି ଆଚରଣ ବି କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାହାରି ମାଧ୍ୟମରେ ଯୋଗର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଥଟି ମଧ୍ୟ କ୍ରମଶଃ କେତେଟା କଳା ଅର୍ଥାତ୍ କୌଶଳ ବୋଲି ଅନୁମିତ ହେବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଯୋଗର ଯେ ଏହି ଇହଜୀବନ ନିମନ୍ତେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଏକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଛି, ସେକଥା ସଂସାରର ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚୁଥିବା ତଥାକଥିତ ସାଧାରଣ ଜନଗଣ ଆଖିର ପାସୋରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏବଂ, ସେହି ପାସୋର ହେବାରେ ସଂସାର ତ୍ୟାଗ କରିଥିବା ଯୋଗୀମାନଙ୍କର ଏକ ସହଯୋଗମୂଳକ ଭୂମିକା ରହିଆସିଛି ।

ଆମେ ପରମ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଧ୍ୟେୟରୂପେ ଯାହାକିଛିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଏବଂ ତାହାର ଉପଲବ୍ଧି ପାଇଁ ଯୋଗକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା, ସେଥିରେ ଏହି ଜଗତ୍‌ସଂସାର ଅବଶ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ହୋଇ ରହିବ । ଜଗତ୍ ବା ସଂସାର ସହିତ ବିଲଗ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ସତ୍ୟକୁ କଦାପି ଗୋଟିଏ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଦାବୀ କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଯୋଗ ଯେ ଏକାଧିକ କାରଣରୁ ପୃଥିବୀରେ କେତେକ ଖାସ୍ ମାର୍ଗର ଅବଲମ୍ବନ କରି ସଂସାରରୁ ତରି ଯାଇଥିବା ପରି ମଣୁଥିବା ବିଶେଷମାନଙ୍କର ଧନ୍ଦା ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ନିଆଯାଇଛି, ସେଥିଲାଗି ଏହି ପୃଥିବୀର ଜୀବନଟି ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ ଅଲକ୍ଷଣା ହୋଇ

ରହିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ଏକ ଭାଗବତ ସମ୍ଭାବନାଶକ୍ତି ଯେ ଅପେକ୍ଷାକରି ରହିଛି, ତୁମ ଆମ ସଂସାରଟାକୁ ତୁଚ୍ଛା ଭୋଗୀମାନଙ୍କର ଏକ ମହାଭ୍ରାନ୍ତି ବୋଲି ଭାବି ଏଠୁ ଅଲଗା ବେଢ଼ାମାନ ବୁଲାଇ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରୁଥିବା ତଥାକଥିତ ଯୋଗୀମାନେ କ୍ରମେ ସେହି ଚେତନାଟିକୁ ଆମଠାରୁ ଅପସରି ଯିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଅସଲ ଯୋଗ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ପରମସତ୍ୟର ଉପଯୁକ୍ତ କରି ଗଢ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ଏକ ଅନୁରୂପ ସଂକଳ୍ପ ସହିତ ଆପଣାକୁ ନିବେଦିତ କରି ରଖିବା ଲାଗି । ନହେଲେ, ଗତ ଅନୁଭୂତିମାନ ଯାହା ଯୋଗୀ ଓ ଭୋଗୀ ଉଭୟଙ୍କୁ ଜଳଜଳ କରି ପ୍ରମାଣ କରି ଦେଉଛି, –ପରମ ସତ୍ୟ, ପରମ ପଦ ତଥା ପରମ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ସବୁକିଛି ଏହିଠାରେ ହିଁ ଆମର ପ୍ରାୟ ଏକ ଯୋଗସ୍ତରୀୟ ପାରସ୍ପରିକତା ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ନରହିଥିଲେ ଆମେ ଅସୁମାରି ନାନା ଆତୁରତା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ବାଟ ହୁଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଥିବା । ଏହି କାଳ ଆମକୁ ନାନାପ୍ରକାରେ ଆଘାତ ଦେବାରେ ଲାଗିଥିବ, ତଥାପି ଆମେ ବଳହୀନ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ।

ତେଣୁ, ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିସ୍ତରୀୟ ପାରସ୍ପରିକତାରେ ସଂସାର ସନ୍ନ୍ୟାସକୁ ଲୋଡ଼ିବ, –ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ମଧ୍ୟ ଏହି ସଂସାରରେ ରହିବ, ସଂସାର ନିମନ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ସକଳ ଉତ୍ତୋଳନରେ ସିଏ ଏଇଠି ପାଖେ ପାଖେ ସଂସାରୀର ସହୋଦର ହୋଇ ରହିବ । ସଂସାରୀକୁ କଦାପି ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ବୋଲି ଭାବି ଆପଣାର ଏକ ଅଲଗା ସଂସାରରେ ସିଏ କଳ୍ପନା କରୁଥିବା ତଥାକଥିତ ଭଗବତ୍-ସାନ୍ନିଧ୍ୟକୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଳାଇଯିବ ନାହିଁ । କାରଣ, ଯାହାକିଛି ଘଟିବ ତାହା ଏହି ପୃଥିବୀରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ହିଁ ଘଟିବ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ସେହି ଅଲଗା ବେଢ଼ାଟି ଭିତରେ ମୋଟେ ଘଟିବନାହିଁ । ଅଲଗା ହୋଇ ରହିବାକୁ କାମ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ଯୋଗୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଅସଲ ଉନ୍ମୋଚନ ଗୁଡ଼ିକରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥିବେ ଓ ଏଣେ ପୃଥିବୀଟା ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ଅଲକ୍ଷଣା ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବ । ବହୁ ବହୁ ଉଗ୍ର ପ୍ରୟାସରେ ପରାକ୍ରମୀମାନେ ତ୍ରାସ ବଢ଼ାଇବାରେ ହିଁ ଲାଗିଥିବେ ଓ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରୂର ଭାବରେ କିଳି ରଖିଥିବେ । ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଚିତ୍ତ ହାହାକାର କରୁଥିବ ଅଥଚ ସେମାନେ ଅସଲ ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ରହିଛି ବୋଲି ତଥାପି ସମ୍ବାଦ ପାଉନଥିବେ । ଯୋଗ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆପଣାର ସକଳ ଅର୍ଥଯୁକ୍ତ ଗୃହଟି ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଲେ ତା'ପରେ କଦାପି ଅଲଗା ବେଢ଼ାମାନ ତିଆରି କରି ରହିବାକୁ ମନ କରିବନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ବହୁତ ଆକର୍ଷଣ ଭିତରେ ଏକ ମିଛ ପରିତୃପ୍ତି ଲାଭ ହୁଏତ କରୁଥିବ, କିନ୍ତୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଏହି ସଂସାର ଲାଗି କୌଣସି କାମରେ ହିଁ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ସଂସାର ନିମନ୍ତେ, ସଂସାରର ଉଦୟ ନିମନ୍ତେ ଲାଗି ପାରୁନଥିବା

ଯାହାକିଛି ସାଧନା, ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଭୋଗମାର୍ଗ ବୋଲି ଖୁବ୍ କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ସାଂପ୍ରତିକ ପୃଥିବୀର ଧର୍ମମାନେ ତ ମତିହୀନପ୍ରାୟ ହୋଇ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ତୁଚ୍ଛା ଭୋଗଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ ହିଁ ମଜ୍ଜି ରହିଛନ୍ତି, – ଯାବତୀୟ ଭାଗବତ ସତ୍ୟଲାଗି ସେମାନେ ନୂଆ ନୂଆ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି । ଯୋଗ ତଥା ଯୋଗୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଜାଣତ ଅଥବା ଅଜାଣତରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଧର୍ମମାର୍ଗ ପରି ଦିଶିବାକୁ ଖୁବ୍ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେଣି । ତାହା କେବଳ ପୃଥିବୀ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବହୁ ପ୍ରମାଦର କାରଣ ହୋଇ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲାଣି । ଅସଲ ଯୋଗ ସଂସାରକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ହିଁ ଯାହାକିଛି ହେବ; – ପରମ ଭଗବାନ୍ ଏହି ସଂସାର ଭିତରେ ଅମିତ ସମ୍ଭାବନାରୂପେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ସବାଆଗ ଯେଉଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଟି ଆବଶ୍ୟକ, ଯାଗୀମାନେ ସେହି ଶ୍ରଦ୍ଧାଟିକୁ ହିଁ ଅର୍ଜନ କରନ୍ତୁ ।

□□

ଭୂମା

ଭୂମିରୁ ଭୂମା । ଆଗ ଭୂମି, ତା'ପରେ ଯାଇ ଭୂମା । ସବାଆଗ ଗୋଡ଼ଦୁଇଟି କେଉଁଠି ନା କେଉଁଠି ଏକ ଭୂମି ଉପରେ ସତକୁ ସତ ଠାକି ରହିଥିଲା ପରି ଅନୁଭବ ହେବ; – ତା'ପରେ ସିନା ମୁଁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଅନାଇବି ଓ କେଉଁଠାରେ କ'ଣ ଅଛି ବୋଲି ଜାଣିବି । ଏବଂ, ସବାଶେଷରେ ଯାଇ ଉପରକୁ ଚାହିଁବି ଏବଂ ଭୂମାଟିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବି । ତେବେଯାଇ ଭୂମାର ସେହି ଆବିଷ୍କାର ମୋ'ର ସେହି ଭୂମିଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ ନିର୍ଭରଟିଏ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରୁଥିବ । ଭୂମିରୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ଯାଇ ଆମେ ସତକୁ ସତ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ଭୂମାଟି ଯାଏ ପହଞ୍ଚି ପାରିବା; – ହଁ, ସେହି ଭୂମାକୁ ମଧ୍ୟ ଆମ ଭୂମିଟିର ଏକ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ପ୍ରସ୍ଥ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ।

ତା'ପରେ ସେହି ତଥାକଥିତ ଭୂମାଟି ଆମଠାରୁ, ଆମର ଏହି ଭୂମିଟି ଠାରୁ ଆଦୌ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରହିନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଅନୁଭୂତ ହେବ । ଭୂମି ଉପରେ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ ବସ୍ତୁତଃ ଭୂମାରେ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ପରି ମନେ ହେବ । ଭୂମିରେ ବାଟଟିଏ ଚାଲିବା, – ଭୂମାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବାଲାଗି ସମ୍ଭବତଃ ଆଉ ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପାୟ ଆଉ କେଉଁଠି କିଛିହେଲେ ନାହିଁ । ଅତି ଭାଗ୍ୟହୀନ ତ ସେହିମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ଭୂମାର ହେବେ ବୋଲି ଭୂମିକୁ ଭୁଲନ୍ତି ଏବଂ ଭୂମିର ହେବେ ବୋଲି ଭୂମାଠାରୁ ଲୁଚି

ବୁଲନ୍ତି । ଭୂମାକୁ ଫାଙ୍କି ଦିଅନ୍ତି, ଏବଂ ତେଣୁ ଭୂମିଟାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଏକ ସ୍ୱାଧିକାରୀ ପ୍ରମତ୍ତତା ସହିତ ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ସଂସାରକୁ କାମୁଡ଼ି, ଏଇଠି ଏତିକି ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତି । ଭୂମିନାମକ ପ୍ରସ୍ଥଟିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଭୂମାଟି କେବଳ ଯେ ଦୁଃଖ ହିଁ ଦେବ, ସେଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନଥାଏ । ସେତେବେଳେ ଭୂମିଟା ବହୁ ଆଡ଼ମ୍ବରମୟ ସାଧନ ତଥା ପ୍ରସାଧନ ଦ୍ୱାରା ବିମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଏବଂ ଆମକୁ ନାନା ପ୍ରକାରେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରି ରଖିଥାଏ ସିନା, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଗଞ୍ଜଣା ହିଁ ଗଞ୍ଜଣା ରହିଥାଏ ।

ସେତିକିବେଳେ ଗୋଟିଏ ଖାସ୍ କିସମର ଗୁରୁମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଆମକୁ ଭୂମିକୁ ବର୍ଜନ କରି ଭୂମାର ଭଜନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଭୂମି ନିମନ୍ତେ ଅନେକ ପରାଭବର କାରଣ ହୁଅନ୍ତି । ଭୂମି ଉପରେ ଭୂମାର ଅବତରଣକୁ ବିଳମ୍ବିତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଭୂମି ଏବଂ ଭୂମା ଦୁହିଁଙ୍କର ଗୋଡ଼ରେ ପଥର ବାନ୍ଧି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ଭୂମାଲାଗି ଭୂମିଉପରେ କେତେ ମର୍ଦ୍ଦଳ ବାଜେ, ଭେରୀତୁରୀରେ ଗଗନ କମ୍ପି ଉଠୁଥାଏ, – ତଥାପି ଇପ୍ସିତ ସେହି ସମ୍ପଦଟି ସୁଦୂରପରାହତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଭୂମିକୁ ବର୍ଜନ କରି ଭୂମାଟା ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀଟାରେ ଯେ ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଭୂମିତ୍ୟାଗୀ କେତେଜଣ, ବିଶେଷ ତତ୍ତ୍ୱକାର ତଥା ଧର୍ମବାଦୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପତ୍ତିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହିଛି, ସେଥିଲାଗି ଆମେ ସେହିମାନଙ୍କୁ ସିନା କାର୍ଯ୍ୟତଃ ଦାୟୀ କରି ପାରିବା ! ତାହାରି ଫଳରେ ହିଁ ତ ପୃଥିବୀକୁ କାଳେ କାଳେ ଅପ୍ରମିତ ଦୁଃଖ ଭୋଗ କରିବାକୁ ହୋଇଛି ଓ ଏବେ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି ବୋଲି ଏକାଧାରରେ ଭୂମା ଓ ଭୂମି ଦୁଇଟଯାକର ଅନୁରାଗୀ ଆମ ହୃଦୟଟାହିଁ ବାରବାର ଚେତାଇ ଦେବାଲାଗି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ ! ଭୂମାର ବାସ୍ତବ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିଲେ ସିନା ଭୂମି ଆପଣାର ପ୍ରକୃତ ମହିମାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ପାରନ୍ତା ଏବଂ ଭୂମିଟି ସହିତ ସେହି ମୂଳରୁ ହିଁ ଲାଗି ରହିଥିବା ଉଚ୍ଚ ଭୂମାର ଅନୁରାଗସୂତ୍ରଟିର ବାରତାଟିକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରିଲେ ସିନା ଭୂମାକୁ ଭୂମିଠାରୁ ବିଲଗ କରି ଦେଖୁଥିବା ଭୂମାବାଦୀମାନେ ଭୂମାକୁ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଦେଖିପାରନ୍ତେ !

ସମ୍ଭବତଃ ଏଇଟି ହିଁ ପ୍ରାୟ ଅଦ୍ୟାବିଧି ପୃଥିବୀରେ ବାସ କରି ଆସିଥିବା ଆମ ମଣିଷମାନଙ୍କର ବହୁ ଦୁଃଖର କାରଣ ହୋଇ ରହିଛି : ଭୂମା ଭୂମିଟି ପ୍ରତି ନିଃସ୍ପୃହ ହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ଭୂମି ନିଷ୍ଫଳ ଓ ନିର୍ଭୟ ହୋଇ ଭୂମାଲାଗି ମନ କରି ପାରିନାହିଁ । ଏବଂ, ଭୂମା ନିମନ୍ତେ ନିତାନ୍ତ ଏକତରଫା ଭାବରେ ମନ କରିଥିବା ବିଶେଷଜନମାନେ ଭୂମିକୁ ମାୟା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ଏକ ସମଗ୍ର ସତ୍ୟ ଭିତରେ

ଯିଏ ଭୂମି ଓ ଭୂମା ଉଭୟଙ୍କୁ ସମ୍ଭାରି ଆଣି ପାରୁଥିବ, ଏହି ପୃଥିବୀର ଆଗାମୀ ନିୟତିଟି ସକାଶେ ହୁଏତ ସେହି ବିହନ ହେବ । ସେଇ ଏହି ପୃଥ୍ୱୀଜୀବନକୁ ସତକୁ ସତ ବ୍ୟାଧିମୁକ୍ତ କରି ଗଢ଼ିପାରିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ପୃଥିବୀର ଯେଉଁସବୁ ଅଡ୍ଡୁଆ ଉପସ୍ଥିତ ଏତିକି ବିବେକ ଭିତରେ ମୋଟେ ଛିଣ୍ଡି ପାରୁନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ବାହାରିଯିବା ନିମନ୍ତେ ହୁଏତ ଉପଯୁକ୍ତ ତଥା ସକାରାତ୍ମକ ଜଳବାୟୁଟିଏ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇଯିବ । ଏଇଠି ଏହି ଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଭୂମା ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିଥିବ ଏବଂ ଭୂମିର ବହୁ ବହୁ ସଙ୍କୋଚର ଆଉ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବି ଏକ ଭୂମି, ଏକ ପୃଥିବୀ ତଥା ଏକ ଭୂମା ଅବସ୍ଥିତ ରହିଛି ବୋଲି ଏକ ଅନ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇଗଲେ ସେହି ଅନ୍ୟ ଅବବୋଧଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବାହାରେ ଯାବତୀୟ ପାରସ୍ପରିକତାର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇଯିବ । ଭୂମା ଏବଂ ଭୂମି ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଏକ ସେତୁ ହିଁ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଛି ଏବଂ ସେହି ସେତୁର ଆବିଷ୍କାର କରିବା ହେଉଛି ଆମର ସର୍ବବିଧ ସାଧନାର ଅସଲ ଫଳଶ୍ରୁତି ବୋଲି ଆମକୁ ବୁଝାଇଦେବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଗୁରୁମାନଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସିବ ।

□□

ଭାଷା

ଆପଣାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଭାଷାଟିଏ ଆବଶ୍ୟକ । କେବଳ ନିଜର ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ନୁହେଁ, ନିଜ ସଂବେଗ ଏବଂ ସଂବେଦନାମାନଙ୍କୁ ବି ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାପାଇଁ । କେବଳ ପରସ୍ପର ପାଖରେ ନୁହେଁ, ନିଜପାଖରେ ମଧ୍ୟ । ସହାନୁଭବର କାଠିଗୁଡ଼ିକୁ ଆହୁରି ଲମ୍ବ କରିଦେଇ ଏବେ ତ ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରୟୋଗ ତଥା ଅଧ୍ୟୟନ ଦ୍ୱାରା ଏପରି ବି ଅନୁମାନ କରିହେଲାଣି ଯେ ଇତରପ୍ରାଣୀଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ଯୂଥଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ପର୍କ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାବପ୍ରକାଶର ଏକ ବିଧିବଦ୍ଧ ମାଧ୍ୟମ ରହିଛି । ବାନରମାନଙ୍କର ରହିଛି, ଆମ ଘରେ ପ୍ରତିପାଳିତ ଗାଈବଳଦଙ୍କର ରହିଛି, ଚଢ଼େଇଙ୍କର ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ମଣିଷମାନଙ୍କର ଇତିହାସରେ ଆଗ କଥିତ ଭାଷା ଓ ତା'ପରେ ଯାଇ ଲିଖିତ ଭାଷା । ଆଉ ଆଉ ପ୍ରକାରଭେଦରେ ଠାର ଭାଷା, ଚିତ୍ରଭାଷା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ଆମ ଭାଷାମାନଙ୍କର ଅକ୍ଷରମାନେ ଯେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଛବି ବା ଚିତ୍ରରୁ କ୍ରମୋଦ୍‌ଭୂତ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି, ସେହି କଥାଟିର ବି ପ୍ରାମାଣିକ ସୂଚନାମାନ ଖୁବ୍ ମିଳୁଛି । ମଙ୍ଗୋଲୀୟ ଲିଖିତ ଭାଷାରେ ଆମ ପରି ଏକ ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକର ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଚଳନ ଏବେ ମଧ୍ୟ

ଚଳୁଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ମୂଳକାଳର କୌଣସି ଏକ ଚିତ୍ରରୁ ଛିଣ୍ଡି ଛିଣ୍ଡି ଆସି ଶବ୍ଦସଦୃଶ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଛନ୍ତି ।

ପୃଥିବୀର ଲିଖିତ ଭାଷା ଅଳପ, କଥିତ ଭାଷା ବହୁଗୁଣ ଅଧିକ । ଲିଖିତ ଭାଷାରେ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ଲେଖାହେବା ଆଗରୁ ଯେଉଁ ଗ୍ରନ୍ଥସାହିତ୍ୟ, ଭାରତବର୍ଷରେ ତାହାକୁ ସେକାଳେ ଶ୍ରୁତି ବୋଲି କୁହା ଯାଉଥିଲା । ପୃଥିବୀରେ ଏତେ ଭାଷା, ଭାବପ୍ରକାଶର ଭଳି ଭଳି ଏତେ ମାଧ୍ୟମ, – ଏଇଟି ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦର କଥା ନୁହେଁ ତ ଆଉ କ'ଣ ? ତଥାପି ଭାଷାମାନଙ୍କର ଇତିହାସରେ ଯେ ନାନା ଅଖୁସୀର କାହାଣୀମାନ ଭରି ରହିଛି, ତାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଦେଖିଲେ ବସ୍ତୁତଃ ଭାରି ବିସ୍ମିତ ହିଁ ଲାଗିବା ଉଚିତ । ମୋ ଭାଷା ବଡ଼, ମୋ' ଭାଷା ଅଧିକ ଧନାଢ୍ୟ ଏବଂ ସମ୍ପନ୍ନ, ଏଇଟି ଦେବତାମାନଙ୍କର ଭାଷା ଓ ସେଗୁଡ଼ିକ ମ୍ଳେଚ୍ଛମାନଙ୍କର ଭାଷା, ଏହିଭଳି ଗୋଳଗୁଡ଼ିକ ପୃଥିବୀରେ ଖୁବ୍ ଲାଗି ଆସିଛି । ରାଜାର ଭାଷା, ପ୍ରଜାର ଭାଷା; ଦେବତାମାନଙ୍କର ଭାଷା ଏବଂ ଗରୁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଭାଷା, – ଗୋଟିଏ ଦେବଭାଷା, ସୁରଭାରତୀ, ଗୀର୍ବାଣ ଭାଷା, – ଆଉଗୁଡ଼ିଏ କେବଳ ଭାଷା । ଆମେ ହସିବା ନା ଦୁଃଖିତ ହେବା ? ଏହି ଅସୁନ୍ଦର ଇତିହାସଟାରେ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତମାନଙ୍କର, ଶିଷ୍ଟ ଓ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ମାନଙ୍କର, ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ମାନଙ୍କର ଅହଙ୍କାରଟା ହିଁ ଅଧିକତର ପରିମାଣରେ ନିମିତ୍ତବତ୍ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସିଛି । ମୋହ ହିଁ ଅହଙ୍କାରର ଅସଲ କାରଣ । ଏହି ଭାଷା ମୋ'ର, ଏ ଦେଶଟା ମୋ'ର, ଏ ସଂସ୍କୃତି ମୋ'ର, – ତେଣୁ ଏଇଟି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅବଶ୍ୟ ଅଧିକ ଏବଂ ତେଣୁ ସର୍ବତ୍ର ସମସ୍ତେ ସେହି କଥାଟିକୁ ଅଲବତ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ । ପୁଣି, ନିଜେ ହଡ଼ପ କରି ନେଇଥିବା କୌଣସି କ୍ଷମତା ବଳରେ ମୁଁ ସେଇଟାକୁ ନିତାନ୍ତ ରୁଚିହୀନ ଭାବରେ ଦାବୀ ବି କରୁଥିବି । ଏହିଭଳି ଅଶୋଭନୀୟ ଆଚରଣ କରୁଥିବା ଉଗ୍ର ବର୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ସର୍ବବିଧ ବିବେଚନାରେ ହୁଏତ କେବଳ ନିର୍ଲଜ୍ଜ ହିଁ କୁହାଯିବା ଉଚିତ । ଉପରର ଏହି ସକଳ ଉଗ୍ରତାର ପଶ୍ଚାତରେ ଏକ ହୀନମନ୍ୟତା ହିଁ ସଚରାଚର ସେମାନଙ୍କୁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଥିବାରୁ ସେମାନେ ବାହାରେ ଏପରି ଅସୁନ୍ଦର ହୁଅନ୍ତି କି ?

ଇଉରୋପରେ ଲାଟିନ୍ ଭାଷା ଏକଦା ଏହିଭଳି ଏକ ଏକାଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି ରହିଥିଲା । ଗ୍ରନ୍ଥମାନେ କେବଳ ସେହି ଲାଟିନ୍ ଭାଷାରେ ଲେଖା ହେଉଥିଲେ । କଳ୍ପନା କରନ୍ତୁ ତ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ନିଉଟନ୍‌ଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଗ୍ରନ୍ଥପ୍ରମାଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ତାଙ୍କ ଘରଭାଷା ଇଂରାଜୀରେ ନୁହେଁ, ଲାଟିନ୍‌ରେ ଲେଖିବାକୁ ହୋଇଥିଲା । ଗୀର୍ଜା-ଉପାସନା କେବଳ ଲାଟିନ୍ ଭାଷାରେ ଚଳୁଥିଲା । କଥିତ ଭାଷାରେ ଆପଣାର ଧର୍ମ-ଉପାସନାକାଳୀନ ବକ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇଥିବାରୁ ଲାଟିନ୍ ଜଗତର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଧୀଶ୍ୱର ମହାମାନ୍ୟ ପୋପ୍

ଏକଦା ମାଇଷ୍ଟର୍ ଏକ୍‌ହାର୍ଟ୍ ଏବଂ ମାର୍ଟିନ୍ ଲୁଥରଙ୍କୁ ଶାସ୍ତି ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ମାର୍ଟିନ୍ ଲୁଥର୍ ସେହି ଶାସ୍ତିସ୍ୱରୂପ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିଥିବା ସମୟରେ ହିଁ ଲାଟିନ୍ ବାଇବେଲ୍ ଗ୍ରନ୍ଥର ଭାଷାନୁବାଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ଓଡ଼ିଆରେ ପବିତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଶ୍ରୀମଦ୍‌ଭାଗବତର ଅନୁବାଦ କରିଦେଲେ ବୋଲି ସଂସ୍କୃତ ପକ୍ଷଟି ନିତାନ୍ତ ଅପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଓ ଏପରି ଏକ ଦୁଃସାହସିକ ଉଦ୍ୟମର ଘୋର ନିନ୍ଦା ବି କରିଥିଲେ । ସେହି ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ଯେତେବେଳେ ସାରା ଭାରତବର୍ଷରେ ଭାଷାରେ ହିଁ ସନ୍ଥମାନେ ସ୍ୱରଚନାଗୁଡ଼ିକୁ ଲେଖିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସଂସ୍କୃତର ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥଟି ତରଫରୁ ବହୁତ କଟାକ୍ଷ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ି ବି ଥିଲା । ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ଦେବ ସାଙ୍ଗରେ ସ୍ୱଅନୁଗାମୀ ଗହଣଟିଏ ଧରି ବଙ୍ଗଦେଶରୁ ପୁରୀ ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପ୍ରଚାରିତ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମର ଭଜନ ଓ କୀର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ ନିଜ ବଙ୍ଗଭାଷାରେ ହିଁ ଗାଉଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଧର୍ମବାର୍ତ୍ତା ଏବଂ ଧର୍ମଶାଖାଟି ଓଡ଼ିଶାର କେତେ କୁଆଡ଼କୁ ଚରିଯାଇଛି ଏବଂ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସଂପୃକ୍ତ ଅନୁରକ୍ତମାନେ ସେହି ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ଗାଉଛନ୍ତି ଓ କୀର୍ତ୍ତନ କରୁଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ପାଦନ ତଥାପି ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଉକ୍ତ ଭକ୍ତମଣ୍ଡଳଟା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ବଙ୍ଗଳାକୁ ଯାବତୀୟ ଅନ୍ୟ ଭାଷାଠାରୁ ଅଧିକ ପବିତ୍ର ଓ ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ଫଳଦାୟକ ବୋଲି ବିଚାରୁଛି କି ? ନା କେବଳ ମୋଟେ କିଛି ନ ବିଚାରି କେବଳ ଏକ ପରମ୍ପରାର ଅନୁସରଣ କରୁଛି ?

ତେଣୁ, କେଉଁ ଭାଷା ସାନ ଓ କେଉଁ ଭାଷା ବଡ଼ ? କେଉଁ ଭାଷା ଅଧିକ ପବିତ୍ର ଏବଂ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଧିକ ପାଖ ? ଭଗବାନ ଯଦି ସତକୁ ସତ ଶିଷ୍ଟ ଭଗବାନଟିଏ ହୋଇଥିବେ, ତେବେ ସିଏ କୋଉ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାଷାଟିକୁ କାହିଁକି ତାଙ୍କର ଅଧିକ ପ୍ରିୟ ଅଥବା ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ବୋଲି ଅନ୍ୟ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକୁ ନୀରସ ବା ଉଣା ବୋଲି ଭାବୁଥିବେ ? ସଚରାଚର ଅଶିଷ୍ଟ ଅନ୍ୟମନାମାନେ ହିଁ ଭଗବାନ୍‌ଙ୍କୁ ଭଣ୍ଡାଇ ଦେଇ ତାଙ୍କରି ଦୁହାଇ ଦେଇ ଏହିସବୁ ଯାବତୀୟ କାଣ୍ଡ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଅଶିଷ୍ଟମାନେ ଅର୍ଥାତ୍ ଖାସ୍ ଅହଙ୍କାରୀମାନେ । ଆପଣା ମୋହଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସେମାନେ ନିଜର ଭାଷାଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଏକ ଅହେତୁକ ମୋହ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛନ୍ତି । ମୂଳତଃ ଆପଣାର ପ୍ରାପ୍ତ୍ୟର୍ଥେ ହିଁ ଏସବୁ କରୁଛନ୍ତି । ସମାଜର ସମ୍ପର୍କମାନଙ୍କୁ ସତେଅବା ଆହୁରି ଦୀର୍ଘକାଳ ଲାଗି ଦ୍ୱେଷପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ରଖିବାର ଫନ୍ଦି କରିଛନ୍ତି । ମୂଳତଃ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ଖଳ ବୁଦ୍ଧି ହେତୁ ଲାଟିନ୍ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତଭାଷା କାଳକ୍ରମେ ପ୍ରାୟ ଏକ ମୃତଭାଷାରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହିଗଲା କି ? ଲାଟିନ୍ ହେଉ, ସଂସ୍କୃତ ହେଉ, ଓଡ଼ିଆ ହେଉ ଓ ଅଥବା ଆଉକିଛି ହେଉ, – ଗୋଟିଏ ଭାଷାରେ ପ୍ରକୃତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ତଥା ଅନୁରାଗ ସହିତ ଗମି ପାରୁଥିଲେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ

ପୃଥିବୀର କୌଣସି ଭାଷାକୁ ମଧ୍ୟ ଗୌଣ କରି ଦେଖିବ ନାହିଁ । ଯେକୌଣସି ଭାଷା ହେଉ ପଛକେ, ତାହା ପୃଥିବୀରେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଜନସମୂହର ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ଭାବଗୁଡ଼ିକର ଆଦାନପ୍ରଦାନ ଲାଗି ଯେ ମାଧ୍ୟମଟିଏ ହୋଇ ରହିଛି, ସେହି ସତ୍ୟଟିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇ ପାରୁଥିଲେ ଆଦୌ କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟକୁ ଅହଙ୍କାରୀ ହେବା ସକାଶେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅବକାଶ ହିଁ ରହିବନାହିଁ । ଏବଂ, ସେହି ନିଜଟି ପ୍ରତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଚେତନ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରଦ୍ଧାଶୀଳ ଭାବରେ ସିଏ ଏତେ ଏତେ ଅନୁବଦ୍ଧତା ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଯିବ ଯେ, ବିକାରଗୁଡ଼ାକୁ ମିଶାଇ ଭାଷାର ସେହି ପୃଥିବୀଟାକୁ ଅଲକ୍ଷଣାଟାଏ ହୋଇ ଦେଖିବାଲାଗି ତା'ର ବେଳ ମଧ୍ୟ ହେବନାହିଁ ।

❑❑

ଭାବ / ଅଭାବ / ଅଭାବବୋଧ

ବହୁ ସନ୍ଥ ଓ ସାଧକ ସବୁକାଳେ କହି ଆସିଛନ୍ତି ଯେ ଭଗବାନ ଭାବରେ ହିଁ ମିଳନ୍ତି । ତଥାପି ଏତେ ଏତେ ମନୁଷ୍ୟ ଏତେ ଅସୁମାରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ନିଜର ଅଭାବଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ଜଣାଇବା ଲାଗି କ'ଣ ପାଇଁ ଅଧିକ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇଛନ୍ତି ? ଈଶ୍ୱର କ'ଣ ମୁଖ୍ୟତଃ ଅମୁକର ତଥା ସମୁକର ଅମାରଘର ଗୁଡ଼ାକୁ କୋଉଠି ମେଲି ରଖିଛନ୍ତି ଯେ, ଆମେ ମାଗିବା ମାତ୍ରକେ ସିଏ ବଦାନ୍ୟତା ଦେଖାଇ ଆମକୁ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଦେଇଦେବେ ଏବଂ ଆମର ଅଭାବମାନଙ୍କୁ ହରଣ କରିନେବେ । ତେବେ, ସିଏ ମନ କଲେ ତ ଏକାବେଳେକେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସକଳ ଅଭାବର ମୋଚନ କରିଦିଅନ୍ତେ ଏବଂ ମଣିଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିତୋଷ ଲାଭ କରି ଆଉ ତା'ର ସତକୁ ସତ କୌଣସି ଅଭାବ ରହିଲାନାହିଁ ବୋଲି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରନ୍ତା ଏବଂ ତା'ପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଭାବରେ ହିଁ ରହନ୍ତା । ଭାବରେ ବଞ୍ଚନ୍ତା, ଭାବରେ ଏକ ଆରେକୁ ଲୋଡ଼ନ୍ତା, ଭାବରେ ଡ଼ୋରଗୁଡ଼ିକୁ ଲଗାଇବାରେ ଲାଗି ଯାଆନ୍ତା । ପୁନଶ୍ଚ, ଭାବରେ ସ୍ୱପ୍ନମାନ ବି ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତା । ସେତେବେଳେ ଏହି ପୃଥିବୀଟା ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଭଗବାନଙ୍କର ବୋଲି କେଡ଼େ ଚାକ୍ଷୁଷ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଆସନ୍ତା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ସମସ୍ତେ ଖାଲି ରୋଦନ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, – ଧନ ମାଗୁଛନ୍ତି, ଜୟ ମାଗୁଛନ୍ତି, ପଦ ମାଗୁଛନ୍ତି, ଭାଗ୍ୟ ମାଗୁଛନ୍ତି, – ସୁଖ ମାଗୁଛନ୍ତି । ଏବଂ, ମାଗି ମାଗି ଭାରି ଜ୍ୟୋତିହୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି ।

ପୃଥିବୀଟା କ'ଣ ପ୍ରଧାନତଃ ସେଇଥି ସକାଶେ ଏପରି ଭାବହୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି କି ? ବିଶ୍ୱାସ ବଦଳରେ ଅବିଶ୍ୱାସ ବଢୁଛି, ପ୍ରୀତି ବଦଳରେ ଭୀତି

ବଢୁଛି, ମଣିଷମାନେ ପରସ୍ପରର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କତି ହୋଇ ଆସିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସତେଅବା ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ସନ୍ଦେହମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରବଳ ହେଲେଣି । ଏମିତି ଗୋଟିଏ ପୃଥିବୀ, ଯେଉଁଟିରେ କି ସକଳ ମନୁଷ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଘରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତେ ! ଇହାଦେ ତ ଆମେ ଆଗ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏଠୁ ନିକାଲିଦେଇ ପାରିଲେ ଏବଂ ଏପରିକି ନିର୍ମୂଳ କରିଦେଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରିପାରିବା ବୋଲି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ ପ୍ରକାରେ ଅଲକ୍ଷଣା ବୁଦ୍ଧି ସେମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ମାଡ଼ିବସିଛି । ବିଜ୍ଞ ମନୁଷ୍ୟମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ନ ଅଛି, ସୁଖ ସମ୍ଭାବନା ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି, ତଥାପି ଅଭାବବୋଧ ନାମକ ମ୍ଳେଚ୍ଛଟା ତାକୁ କାହିଁକି ଏପରି ଅଣଅକ୍ତିଆର କରି ପକାଉଛି ।

କ୍ରମେ, ସାନ ସାନ କ୍ଷେତ୍ର ଓ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିଖୋଇଟା ଖୁବ୍ ସଂକ୍ରାମିତ ହୋଇଗଲାଣି । ଆମ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଜଣେ ଛାତ୍ରଭିତରେ ଆଗ ତା'ର ସାମର୍ଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ନଦେଖି ଅଭାବ ଅର୍ଥାତ୍ ଦୋଷଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖୁଛି । ଅସାଧାରଣମାନେ ତଥାକଥିତ ସାଧାରଣମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅଭାବଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଦେଖିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ବହିଗୁଡ଼ିକରେ କେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ହେବ, ପ୍ରାୟ ସେହି ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଫେଣେଇ ଫେଣେଇ କଥାମାନ କୁହାଯାଇଛି । ଜଣେ ଆଉଜଣଙ୍କର ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିଯିବା ମାତ୍ରକେ ତା'ର ଅଭାବଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଆଗ ଦିଶିଯାଉଛି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ସେହି ମଣିଷଟି ବଡ଼ ଅପସନ୍ଦ ଲାଗୁଛି । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ଫଳରେ ପୃଥିବୀରୁ ସତକୁ ସତ ଅନ୍ଧାର ଯିବ ବୋଲି ସେତେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରତ୍ୟୟଟି ଆମକୁ କ୍ରମେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କାବୁ କରି ନେଉଛି, – ନିଜର ଅଭାବମାନଙ୍କୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାର ଅର୍ଥାତ୍ ଆମେ ଯାହା ନୋହୁ, ଯଥାଶକ୍ତି ସେହିପରି ଦେଖାଇ ହେବାର କରାମତିଗୁଡ଼ିକ ବି କେତେ କୁଶଳତା ସହିତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଆହୁରି ଆଗକୁ ଆମପାଇଁ ଆହୁରି କ'ଣସବୁ ରହିଛି କେଜାଣି ? ଏଥିରୁ ଏକ ଅସହାୟତା-ବୋଧ ଅର୍ଥାତ୍ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା-ବୋଧ ବି ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଛି କି ?

ଆମେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମନ କଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ଆଚରି ବି ପାରନ୍ତେ ଓ ଏକ ଅନ୍ୟଭଳି ବାଟରେ ଯାଆନ୍ତେ । ଆମେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଆଗ ଭାବଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖନ୍ତେ । ଶହେ ସାତଟା ଅଭାବ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭାବ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କିଛି ଥିବ ହିଁ ଥିବ, – ଏହିପରି ଏକ ଅନମନୀୟ ଅନ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ଆମେ ପରସ୍ପରର ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ ହୁଅନ୍ତେ । ମୋ' ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ହଜାରେ ସାତଟା ଅଭାବ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ

ଭାବ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କିଛି ଥିବ ହିଁ ଥିବ । ମୁଁ ତାହାର ଆବିଷ୍କାର କରିବି । ବନ୍ଧୁ ପରି ନିଜ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ସେହି ଧର୍ମରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇ ବାହାରିବି । ନିଜ ଭିତରେ ଭାବର ସନ୍ଧାନ କରି ବାହାରିଲେ ସେଇଥିରୁ ବୁଦ୍ଧି ପାଇଯାଇ ମୁଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେହିପରି ଭାବର ସନ୍ଧାନ କରିବି । ତା' ଭାବର ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଯାଇ ଆଘାତ କରିବି । ତାକୁ ଅବାକ୍ କରିଦେବି । ଆଗ ମୋ' ନିଜଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବି ଅଥବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନିଜ ପାଖକୁ ଆସିବି, ତାହା ଆମ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟିପରିମଳଟି ଅନୁସାରେ ହିଁ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହେବ । ଏବଂ, ଯେଉଁଟିରୁ ଆରମ୍ଭ କରେ ପଛକେ, ସେଉଠୁ ଅନ୍ୟଟି ପାଖକୁ ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ନିଶ୍ଚୟ ବାଟ ପାଇଯିବି । ତା'ପରେ ମୋ' ପାଖରେ କ୍ରମେ ଖୁବ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସିବ ଯେ, ଭାବରୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ମୋ' ଭିତରୁ ପୂର୍ବର ସେହି ଅଭାବ-ସଚେତନତା ନାମକ ବ୍ୟାଧିଟି ଅପସରି ଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ସତକୁ ସତ ମୋତେ ବହୁତ ନିଷ୍କୃତି ଦେବ । ଅଭାବମାନେ ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ଥିବେ, କିନ୍ତୁ ମୋତେ ବ୍ୟାଧି ପରି ଆଦୌ କାମୁଡ଼ି ଧରି ନଥିବେ । ମୋତେ ଭାରି ହାଲୁକା ଲାଗୁଥିବ । ଭଗବାନ ଭାବରେ ମିଳନ୍ତି ବୋଲି ସେହି ନୀତିବାକ୍ୟଟି ମୋ'ଲାଗି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଜୀବନସତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଆସିବ । ମୋତେ ନିମିତ୍ତ କରି ଏହି ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ କେତେ କାମରେ ଲଗାଇ ପାରିବ ।

❑❑

ଭାଗ୍ୟ

ଯେଉଁମାନେ ଫଳିତ ଜ୍ୟୋତିଷ ଭିତରେ ଅବଗାହି ଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ତାହାକୁ ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ୟା ବୋଲି କହନ୍ତି । ଗଣିତ ସଦୃଶ ଏକ ବିଜ୍ଞାନ, ଯେଉଁଥିରେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ଭବିଷ୍ୟତ ବିଷୟରେ ସତ୍ୟାନୁମାନ କରା ଯାଇଥାଏ । ଅତୀତରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନରେ ଯାହାସବୁ ଘଟି ଯାଇଛି ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯାହାସବୁ ଘଟିବ ବୋଲି ନିରୂପିତ ହୋଇ ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅଳ୍ପବହୁତ ପରିମାଣରେ କହିହୁଏ । ଏହି ଭାଗ୍ୟଗଣନା-ଶାସ୍ତ୍ରର ଏକ ପରମ୍ପରା କେବଳ ଭାରତବର୍ଷରେ ନୁହେଁ, ପ୍ରାଚୀନ ମିଶର ଏବଂ ଇଉରୋପରେ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଭଳି ଭଳି ରହିଛି ଏବଂ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି । କିଛି ବ୍ୟକ୍ତି ବି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ବିଶେଷ ଭାବରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଆପଣାର ଜୀବିକାନିର୍ବାହ କରୁଛନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟ ବିଷୟରେ ଏହିପରି ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ

କରିବା କେତେଦୂର ବିଶ୍ୱସନୀୟ ବା ନୁହେଁ, ତାହା ଆଦୌ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଥବା ଜନସମୂହ ମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବନାହିଁ। ଆମ ଜୀବନରେ ବେଳେ ବେଳେ ଏପରି ଉଦ୍‌ବେଗପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷଣମାନ ଆସନ୍ତି, ଯେତେବେଳେ କି ଆଗକୁ ମୋଟେ କିଛି ଠଉରାଇ ହେଉନଥାଏ, ସେତିକିବେଳେ ହିଁ କେତେ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜ ଜାତକକୁ ମନେ ପକାନ୍ତି। ଅନିଶ୍ଚିତ ଆଏବାଟା ବିଷୟରେ ଆଉଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ କିଛି ଶୁଣିବା ନିମନ୍ତେ ଭିତରଟା ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହେଉଥାଏ। ଏବଂ, ଭଲ ପଦେ ଶୁଣିଲେ ବହୁତ ଦମ୍ଭ ଲାଗେ ଓ ପ୍ରମାଦଟାଏ ରହିଛି ବୋଲି ସୂଚନା ପାଇଲେ ବିହିତ କୌଣସି ପ୍ରତିକାର ମଧ୍ୟ କରିହୁଏ। ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଘାଟିଟିକୁ ଟାଳି ଦେଇହୁଏ। ଗୋଡ଼ମାନେ ଥଳ ପାଇ ଯାଆନ୍ତି। ସେତିକି ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଜଣେ ମଣିଷଙ୍କୁ କେତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉନଥିବ।

ଏହିପରି ତଥାକଥିତ ବାସ୍ତବ ପରିପାର୍ଶ୍ୱଟି ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସାହ ହଜି ଯାଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସରୁ ସମ୍ଭବତଃ ଅସଲ ବଳ ଲାଭ କରି ଆସିଛନ୍ତି। ଭାଗ୍ୟଟା ଆଗକୁ ମନ୍ଦ ବୋଲି ଜାଣିବାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ବିଜ୍ଞମାନଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ଲାଭ କରି ଯେଉଁ ପ୍ରତିବିଧାନମାନ କରିବାରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି, ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସଚରାଚର କମ୍ ବଳ ଦେଇନାହିଁ। ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଲାଭବାନ୍ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି କହିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ଆଦୌ ଭୁଲ୍ ହେବନାହିଁ। ବାହାରେ ଭାଗ୍ୟ ମୋ' ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ରହିଛି ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟୟଟିଏ ପାଇ ସିଏ ନିଜଭିତରୁ ମଧ୍ୟ ଏପରି କିଛି ଦୋସରବତ୍ କାହାର ବଳ ପାଇଛି, ଯାହାକି ତାହାର ବହୁ ଅସମର୍ଥତାବୋଧକୁ ଦୂର କରିନେଇଛି। ଆପଣାର ଭାଗ୍ୟ ବା ନିୟତିଟି ପୂର୍ଣ୍ଣଗଠିତ ହୋଇ ଆସିବାର କ୍ରମଟିରେ ତା' ନିଜର ମଧ୍ୟ ଏକ ଅବଦାନ ରହିଛି, ମନୁଷ୍ୟ ନିଜ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ସେହି ସାହସଟିକୁ ଲାଭ କରିଛି। ନିଜକୁ ଏହିପରି ସକାରାତ୍ମକ ସ୍ୱୀକୃତିଟିଏ ଦେଇ ସିଏ ବହୁ ଅନିଚ୍ଛା ଏବଂ ଅବସାଦଯୋଗ ଗୁଡ଼ିକୁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରିଛି। ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସଟି ଏହିପରି ଭାବରେ ନିଜ ଉପରେ ଅତୁଟ ବିଶ୍ୱାସଟିଏ ରଖିବାର ସେହି ଅନ୍ୟ ଭୂମିକାଟିକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛି।

ନିଜ ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିବା ଏବଂ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହେବା, – ଦୁହେଁ ଆଦୌ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାପାର ନୁହନ୍ତି। ଏହି ବୃହତ୍ ପୃଥିବୀର ଅବଶ୍ୟ ଏକ ବହୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟତି ରହିଛି, ଏବଂ ଆମେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ତାହାରି ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ନିମନ୍ତେ ପୃଥିବୀରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛୁ, – ଏହା ଜଣେ ମଣିଷକୁ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହେବାର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଭିତରକୁ ଗୋଡ଼ ଖସାଇ ଦେବାରୁ ବରଂ ସୁରକ୍ଷା ହିଁ ପ୍ରଦାନ କରି ପାରୁଥିବ। ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ

ସଂସ୍କୃତି ସତେଅବା ଏକ ବୈରୀପଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ମନୁଷ୍ୟଗଣଙ୍କୁ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ମନୁଷ୍ୟର ଏହି ବହୁବର୍ଣ୍ଣାଢ଼୍ୟ ସଭ୍ୟତା କଦାପି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା, ଯଦି ମଣିଷମାନେ ଧର୍ମତଃ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହୋଇଥାଆନ୍ତେ । ଭାଗ୍ୟବାଦୀର ବିବେକଟି କେବେହେଲେ ମଣିଷର ଆପଣା ବଶରେ ନଥାଏ ଏବଂ ପ୍ରଧାନତଃ ତାକୁ ଧୋକା ଦେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଏକ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ସମୂହର ଧର୍ମ ତଥା ଠାକୁରମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ବେଢ଼ା ଭିତରର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ କମ୍ ଧୋକା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏହି ପୃଥିବୀର ଭାଗ୍ୟଟା ଆମର ଭାଗ୍ୟନାମକ ସେହି ସତ୍ୟଟି ଉପରେ ହିଁ ଏକାଧିକ ପ୍ରକାରେ ନିର୍ଭର କରିବ । ଆମେ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହେଲେ ଏହି ପୃଥିବୀର ରଜ୍ଜୁଗୁଡ଼ିକ ଆମ ହାତରୁ ସତକୁ ସତ କୁଆଡ଼କୁ ଯେ ଚାଲିଯିବ, ଆମେ ତାହାର ଥୟକୂଳ ହିଁ ପାଇବାନାହିଁ । ଆମେ ହିଁ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ଦାୟୀ, ଅବସାଦଗ୍ରସ୍ତ ଆମ ଭିତରର ସେହି ଭାଗ୍ୟବାଦୀଟା ହିଁ ସବାଆଗ ଦାୟୀ । ଏବଂ, ଆମର ଏହି ତଥାକଥିତ ଭାଗ୍ୟଟା ବଦଳିଗଲେ ଯେ ଆମ ଅବସାଦମାନେ ମଧ୍ୟ ଦୂର ହୋଇଯିବେ, ସେକଥା ବି ମୋଟେ ନୁହେଁ । ସମ୍ଭବତଃ, ଅବସାଦମାନଙ୍କର ଆମଉପରେ ରହିଥିବା ପ୍ରତାପଟା କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିମାଣରେ ଊଣା ଅନୁଭବ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଆସିବ । ହଁ, ଆମେ ଏଠି ପରସ୍ପରର ଭାଗ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ଦାୟୀ । ତା'ପରେ ସଂପୃକ୍ତ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏପରି ଏକ ସତ୍ୟ-ଅନୁଭବର ସ୍ତରକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ପରସ୍ପରର ଏପରି ଏକ କତିକୁ ଆସିଯାଇ ପାରିବା, ଯେତେବେଳେ କି ସେହି ଗୋଟିଏ ନିୟତି ହିଁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚଳାଉଛି ବୋଲି ସତତ ଅନୁଭବ ହେବ । ସେତେବେଳେ ଆମ ଭିତରେ ଭାଗ୍ୟବାଦ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଆକର୍ଷିତ ହେବାଭଳି ଆଦୌ କିଛି ନଥିବ ।

❑❑

ଭୟ

ଆମର ଏହି ଏଡ଼େବଡ଼ ପୃଥିବୀଟାରେ ଖାଲି ଗୁଡ଼ାଏ ଭୟ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି । ପୃଥିବୀଟା ପ୍ରକୃତରେ ଭାରି ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଆଗେ ପୃଥିବୀର ଜୀବନଟା ଖୁବ୍ ସ୍ଥାନୀୟ ଥିଲା ଓ ସେହି କାରଣରୁ ଭୟଟା ଅଳପ ମାଲୁମ ହେଉଥିଲା କି ? ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୟ ସବୁ ସ୍ତରରେ : ରାଷ୍ଟ୍ରର ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଭୟ, ଗୋଷ୍ଠୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭିତରେ ଭୟ, ଥିଲାବାଲାଙ୍କର ନଥିବାବାଲାଙ୍କୁ ଭୟ ଓ ପାଠୁଆମାନଙ୍କର ଅପାଠୁଆମାନଙ୍କୁ ଭୟ । ରାଷ୍ଟ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ଭିତରେ

ମେଣ୍ଟ ବି କମ୍ ବନ୍ଧା ହେଉନାହିଁ । ଭାଇଚାରାମାନ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଦରବାରୀ କାଇଦାରେ କେତେ ପ୍ରଦର୍ଶନମାନ କରାଯାଉଛି । ଶାସକ ଶାସିତମାନଙ୍କ ଭିତରେ କ'ଣ କମ ଭୟ ! ମେଣ୍ଟ କେତେମନ୍ତେ ସଜ ବି ହେଉଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ଆଉମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱୟଂ ଗିଳି ପକାଇବାର ପାଞ୍ଚ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ ଗିଳିବା ପାଇଁ ଆଉଗୋଟିଏ କିଏ ସଜ ହେବାର ଲାଗିଛି ବୋଲି ଭୟ କରୁଛନ୍ତି କି ? ପୃଥିବୀର ଅଧିକ ପଇସା ସେହିସବୁ ଭୟରୁ ହିଁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଖରଚ ହେଉଛି । ବହୁ ବୁଦ୍ଧିକୁ କେଡ଼େ ଯତ୍ନର ସହିତ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିରେ ପରିଣତ କରି ସରକାରମାନେ ହତିଆର ପଜାଇ ରଖିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତ୍ରାସସବୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ହିଁ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଭଳି ଭଳି ଭୟ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ମାଡ଼ି ବସିଛି । ମୁଖ୍ୟତଃ ଭୟ ହେତୁ ହିଁ ମଣିଷମାନେ ନିଜ ନିଜର ଭଗବାନମାନଙ୍କୁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରିଛନ୍ତି । ଗ୍ରହ-ଭୟ, ରିଷ୍ଟ-ଭୟ, ମୃତ୍ୟୁଭୟ – କିସମଗୁଡ଼ାକରେ ହୁଏତ ଆଦୌ କୌଣସି ସୁମାରି ନାହିଁ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜାଣିଲେ, ଚିହ୍ନିଲେ ଭୟ କମେ ବୋଲି ସେହି ଲୋକାପବାଦଟି ତ କେଉଁ କାଳରୁ ରହିଛି । ମନୁଷ୍ୟମାନେ କ୍ରମେ କେତେ କ'ଣ ଜାଣିଲେଣି, ଉଭା ଓ ପୋତା ଉଭୟକୁ ଜାଣିଲେଣି । ଚେତନକୁ ଭେଦି ଅବଚେତନକୁ ପଦାକୁ ଆଣିଲେଣି, ତେବେ ବି ଭୟର ଭୂତମାନେ ଆଦୌ ଓହ୍ଲାଇ ଯିବାର କୌଣସି ଇସାରା ଦେଉନାହାନ୍ତି । ଏବଂ, ସେହି ଭୟଟା ସକାଶେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ସଂସାରରେ ବର୍ତ୍ତମାନ କେତେ ଘୃଣା, କେତେ କପଟ ଓ କେତେ କ'ଣ ବକ୍ରତା ଏବଂ ନାଟକୀୟତା ! ସେହି ଭୟଟା ସକାଶେ ହୁଏତ ଆପଣାକୁ ଦେଖିବାଟା ମଧ୍ୟ ବହୁତ ସମୟରେ ସିଧା ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ଏବଂ ସେହି ଅତି ଦୁଃଖଦାୟକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପରସ୍ପରକୁ ସିଧା ଓ ସହଜ ଭାବରେ ଦେଖିବା ଓ ଛୁଇଁ ପାରିବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠୁନାହିଁ ।

ତଥାପି ମଣିଷମାନଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ କାଳେ କାଳେ ଅଭୟ-ପ୍ରଦାନକାରୀ ବୋଲି ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଇ ଆସିଛି । ଏବେ ତ ଦେଉଳମାନଙ୍କର ସେହି ପ୍ରାର୍ଥନା ଅହର୍ନିଶ ଲାଗିରହିଛି ଓ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନାର ବହୁବର୍ଣ୍ଣ କୋଳାହଳମାନ ଲାଗି ରହିଛି । ତଥାପି ଅଭୟ ମିଳୁନାହିଁ । କ୍ରମେ ଭଗବାନମାନେ କ'ଣ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଭୟ କଲେଣି କି ? ଭଗବାନଙ୍କର ଯେତିକି ବୁଦ୍ଧି, ଆମ ମଣିଷମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧିଟା ତା'ଠାରୁ ଖୁବ୍ ଅଧିକ ହୋଇଗଲାଣି ବୋଲି ଭଗବାନ ଆମକୁ ଭୟ କରୁଛନ୍ତି କି ? ଏବଂ, ଭୟରେ ଜଡ଼ସଡ଼ ହୋଇ ରହିଥିବା ଜଣେ ଭଗବାନ୍ ଯେତେ ମନ କଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁ ଅଭୟ ବା ଦେଇପାରିବେ ? ତେଣୁ, ଆଗ ଭଗବାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ

ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭାଗବାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ ହେବା ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀଘରଟିର ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ ହେବା, – ପରସ୍ପରର ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ ହୋଇ ପାରିବା । ତା'ହେଲେ ଯାଇ ଆମ ଜୀବନରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସତ୍ୟ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବା ନିମନ୍ତେ କିଞ୍ଚିତ୍ ସାହସ କରିପାରିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଆଦୌ କିଛି ନଥିବାପରି ହିଁ ମନେ ହେଉଛି । ହଁ, ମୋ' ସତ୍ୟ, ମୋ' ଧର୍ମ, ମୋ' ଦେଶ, ମୋ' ଆଦର୍ଶ, ମୋ' ସୁଖ, – ଏହିଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ରହିଛି, ବଡ଼ ଆବୁରୁଜାବୁରୁ ହୋଇ ରହିଛି । ବିଚରା ଭଗବାନଙ୍କୁ ଏହି କଥାଟି ମୋଟେ ସୁହାଉ ନଥିବ । ତେଣୁ, ସିଏ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ମନ କରୁଥିବେ ସିନା, ତଥାପି ଓହ୍ଲାଇ ପାରୁନଥିବେ । ଆମେ ପୂଜୁଥିବା ଏହି ମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ଖାଲି ଫମ୍ପା ହୋଇ ହିଁ ପଡ଼ିଥିବେ ।

ଯାହା ସତ୍ୟ, ତାହା ଆମର ଏହି ଅହଙ୍କାରୀ ଅଳପଗୁଡ଼ାକୁ ମୋଟେ ମାନି ନେଇ ପାରୁନାହିଁ । ଆମ ମଣିଷମାନଙ୍କର ସିନା ଏକାବେଳେକେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଆଖି, – ବିଚରା ଭଗବାନଙ୍କର ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଆଖି; ଅନାଇଦେଲେ ଏକାବେଳେକେ ସବୁ ଦେଖାଯାଏ, ସମସ୍ତେ ଦେଖିଯାଆନ୍ତି, ସାରା ପୃଥିବୀଟା ସତକୁ ସତ ଦେଖାଯାଏ । ମୋଟେ ପାତରଅନ୍ତର କରି ହୁଏନାହିଁ । ସେହିପରି ଦେଖିପାରିଲେ ଯାଇ ଅଭୟ ମିଳେ । ବିପଦ ମାଡ଼ି ଆସୁଥାଏ, ତଥାପି ଡ଼ର ମାଡ଼େନାହିଁ । କେଡ଼େ କେଡ଼େ ପାହାଡ଼କୁ ବି ଆରୋହଣ କରିବାର ଗୁମରଗୁଡ଼ିକ ମିଳି ଯାଉଥାଏ । ବହୁ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ରହିଥାଏ, – ସମସ୍ତେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୀତିରେ ଚାଲୁଥାଆନ୍ତି, ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବାଟରେ ବି ଚାଲୁଥାନ୍ତି; ତଥାପି ଚାଲୁଥାଆନ୍ତି, କେହି ହତିଆର ପଜାଉ ନଥାନ୍ତି । ହତିଆର ପଜାଇବା ନିମନ୍ତେ ବେଳ ନଥାଏ । ଏଠୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସାଉଁଟି ପକାଇ ଏକା ଏକା କୁଆଡ଼େ ପଳାଇବାକୁ ଅଥବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ମାଂସଳ ଦିଶିବାକୁ ମୋଟେ ମନ ବଳେ ନାହିଁ । ଏହିପରି ବଞ୍ଚିବାର ଏକ ଅନ୍ୟ ନାମ ହେଉଛି ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଶ୍ରଦ୍ଧାଦ୍ୱାରା ହିଁ ଭୟ ଦୂର ହୁଏ । ଭିତରେ ଯେଉଁ ମିତ୍ରଟି ଥାଏ, ସେତେବେଳେ ସେହି ମିତ୍ରଟିକୁ ବାହାରେ ବି ଦେଖିହୁଏ, ସାଥୀରୂପେ ପାଇହୁଏ ।

□□

ଭବ / ଭବସିନ୍ଧୁ / ଭାବସିନ୍ଧୁ

ସିନ୍ଧୁ ବା ସମୁଦ୍ର ଆମର ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିନିଏ, ଆମ ଚିତ୍ତରେ ଶିହରଣ ଆଣେ, ଜଡ଼ତା ଭାଙ୍ଗି ତରଙ୍ଗମାନ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଏହି ଯେଉଁ ପୃଥିବୀଟିରେ ଆମେ ଅଛୁ, ସେଇଟି ସହିତ ସିନ୍ଧୁଶବ୍ଦଟିକୁ ଯୋଡ଼ିଦେଇ ଆମେ ପୃଥିବୀନାମକ ସେହି ଅନୁଭବଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ନାନା ଶିହରଣ ହିଁ ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତୁ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ତ ଆମ ଚିତ୍ତକୁ ପୁଲକ ହିଁ ଆଣି ଦେଉଥାନ୍ତେ । ଆମେ ଉଭୟ ଭିତରେ ଏବଂ ବାହାରେ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଆଡ଼କୁ ଖେଳିଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତୁ, ଖେଦିଯାଇ ପାରୁଥାନ୍ତୁ । ଏକ ନିତ୍ୟଆକର୍ଷଣମୟ ଜୀବନର ଭରସା ଲାଭ କରି ପାରନ୍ତୁ ଏବଂ ତାହାହିଁ ଆମକୁ କେତେ ନା କେତେ ସୁଖ ବି ଦେଇ ପାରନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଭବସିନ୍ଧୁ ବୋଲି ଶବ୍ଦଟିର କଳ୍ପନା କରିବା ମାତ୍ରକେ ଅନେକ ମନୁଷ୍ୟ ଏପରି ଆତଙ୍କିତପ୍ରାୟ କାହିଁକି ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ? ଭବସିନ୍ଧୁକୁ ଡ଼ରନ୍ତି ବା କାହିଁକି ? ଏଡ଼େ ବଡ଼ ସାଗରଟାକୁ ପାର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଆମେ କାହିଁକି କାତର ହୋଇପଡୁ ? ଆମ ଧର୍ମଚାରଣାଗୁଡ଼ିକର ବିବିଧ ଅବସରରେ ଯେଉଁ ବିଧାତାଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଆମେ ଦଇନି ଜଣାଉଥାଉ, ତାଙ୍କରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଣାଣ ଓ ଭଜନମାନ ଫାନ୍ଦି ଗାଇବାରେ ଲାଗିଥାଉ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ସେହି କାତରତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଲିଅଳଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସତେଯେପରି ଆମେ ଆଉକେଉଁଠି ଥିଲୁ, ପରମ ବିଧାତାଙ୍କର ପାଖରେ ଥିଲୁ ଏବଂ କୌଣସି ଏକ ଅଘଟଣାର ପରିଣାମରେ ଆମକୁ ବିଧାତା ପ୍ରାୟ ଏକ ଶାସ୍ତିସ୍ୱରୂପ ଏହି ଏପାଖଟିକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ, ଆମେ ଆମର ସର୍ବବିଧ ଶକ୍ତିକୁ ଲଗାଇ ତାହାହିଁ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଉ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଏହି ଭବସିନ୍ଧୁକୁ ପାରି ହେଲେ ଯାଇ ଆମେ ଯଥାର୍ଥ ସେହି ଥାନଟିକୁ ଫେରିଯାଇ ପାରିବା ବୋଲି ରଟି ହେଉଥାଉ । ଏପାଖରେ ଆମେ, ସେପାଖରେ ସର୍ବସୁଖଦାତା ପରମ ବିଧାତା ଏବଂ ମଝିରେ ଏହି ସଂସାରରୂପକ ସିନ୍ଧୁଟା । ଅଧିକ ବିଜ୍ଞ କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ତ ଏହାକୁ ମାୟା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଏଠୁ ଯାବତୀୟ ମିଛଖେଳ ଓ ମିଥ୍ୟାଚାରିତା ଗୁଡ଼ିକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଆମକୁ ସ୍ୱସଦନକୁ ଫେରି ଯିବାଲାଗି ଉଚ୍ଚାଟନପୂର୍ଣ୍ଣ ଆହ୍ୱାନମାନ ବି ଦେଇଛନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ ଆମ ଧର୍ମାଚାର ତଥା ଧର୍ମାଚରଣର ଅଳିନ୍ଦମାନଙ୍କରେ ସେହି ଉଚ୍ଚାଟନମାନେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ କରିତ୍‌କର୍ମା ହୋଇ ଆମକୁ ସାଧ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏପାଖଟି ବିଷୟରେ ଆମକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିମୁଖ କରି ରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେପାଖଟି ବିଷୟରେ ଆମକୁ ଭୁଲାଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଆମ ଜୀବନରୁ ସତେଅବା ସବୁଯାକ ଜ୍ୟୋତିକୁ ହରଣ କରି ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି ।

କବି ଭୀମଭୋଇ ଭବସିନ୍ଧୁ ସହିତ ଭାବସିନ୍ଧୁ ବୋଲି ଆଉ କଥାଟିକୁ ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନେତ୍ରରେ ଦେଖିଲେ ଭବସିନ୍ଧୁ ଭାବସିନ୍ଧୁରୂପେ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ଉଠିବ । ତା'ପରେ ଭବରୂପୀ ସେହି ସିନ୍ଧୁଟିକୁ ଶୀଘ୍ରାତିଶୀଘ୍ର ପାରି ହୋଇ ପଳାଇବା ନିମନ୍ତେ ମୋଟେ ମନ ବଳିବନାହିଁ । ଭବସିନ୍ଧୁକୁ ଭାବସିନ୍ଧୁ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟଲାଗି ଏଠାରେ ଘରଟିଏ ମିଳିଯିବ, କ୍ରମଶଃ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସିବା ଲାଗି ଆପଣାର ବାଟଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯିବ । ପୃଥିବୀଟି ସକାରାତ୍ମକ ହିଁ ଲାଗିବ : ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଯାବତୀୟ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ତଥା ସମ୍ପର୍କ ସକାରାତ୍ମକ ଲାଗିବ । ଦୁଃଖ ଓ ସୁଖ ସକାରାତ୍ମକ ଲାଗିବ, କ୍ରୋଧ ସକାରାତ୍ମକ ଲାଗିବ, – ମିଳନ ଏବଂ ବିଚ୍ଛେଦ, ନୈକଟ୍ୟ ତଥା ଦୂରତାମାନେ ଏବଂ ସଫଳତା ଓ ବିଫଳତା ଉଭୟେ ସକାରାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତ ହେବାକୁ ଲାଗିବେ । ମୋଟେ କିଛି ବୃଥା ବୋଲି ମନେ ହେବନାହିଁ । ଏହି ଭବସିନ୍ଧୁ ପଛରେ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ଅନୁକ୍ଷଣ ରହିଛି ଏବଂ ଏଠାରେ ନିଜନିଜର ଜୀବନଗୁଡ଼ିକୁ ବଞ୍ଚିବାଦ୍ୱାରା ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଯେ ତାହାର ଯେତେ କିଞ୍ଚିତ୍ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବାସ୍ତବ ହୋଇ ଆସିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛୁ, ତାହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସକାରାତ୍ମକ ଭାବରେ ଅନୁଭୂତ ହେବ । ତା'ପରେ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଆଉ କିଛିହେଲେ ରହିବ ନାହିଁ । ଆମେ ମନମୋଟା ହେବାକୁ ମନ କଲେ ଯେ ଯାବତୀୟ ଶୂନ୍ୟତାବୋଧକୁ ସାମନା କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ, ସେହି କଥାଟି ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ଆସୁଥିବ ।

ଭବସିନ୍ଧୁକୁ ଭାବସିନ୍ଧୁବତ୍ ଗ୍ରହଣ କରିନେବା ନିମନ୍ତେ ଯଥାନୁରୂପ ସବଳ ତଥା ବିଶ୍ୱାସଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିବା ହିଁ ଏଣିକି ପୃଥିବୀରେ ବାସ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଯାବତୀୟ ଆସ୍ପୃହା ତଥା ସାଧନାରେ ଆଗ କାମ୍ୟ ହୋଇ ରହିବ । ଆମ ଜୀବନର ଯାବତୀୟ ପ୍ରୟାସ ଆମଲାଗି କ୍ରମେ ଏକ ଭାଗବତ ପ୍ରୟାସରେ ପରିଣତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ପୃଥିବୀ-ବିବର୍ତ୍ତନର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସୋପାନମାନଙ୍କର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ତେଣିକି ନିଜ ଭିତରେ ଏବଂ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଶୁଣିବାକୁ ସମର୍ଥ ମଧ୍ୟ ହେବା । ସେତିକିରେ ହିଁ ତ ଏହି ସାଂପ୍ରତିକ କାଳଟାର ଅନେକାନେକ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ମିଳିଯିବ । ଆମ ବାଟଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସିଧା ବି ହୋଇଯିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ମଣିଷର ମଥାଟାକୁ ହିଁ ପ୍ରାୟ ସକଳ ସତ୍ୟର ଉନ୍ମେଷକ ବୋଲି ମାନୁଥିବା ଏକ ବିଶେଷ ହାଓ୍ୱା ଏବଂ ପ୍ରାୟ ସର୍ବତ୍ର ସେହି ମଥାରୁ ହିଁ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ଅସହଜ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକୋପଟା ଆମ ପୃଥିବୀଯାକକୁ କେତେ ନା କେତେ ବଳୀୟାରପଣ ଦେଖାଇ ଶାସନ କରି ରଖିଛି । ପୃଥିବୀକୁ ସତକୁ ସତ ଏକ ଭାବସିନ୍ଧୁ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କଲେ ହୃଦୟଟି କ୍ରମଶଃ ଆଗକୁ

ବାହାରି ଆସି ପାରିବ ଏବଂ ବାଟ ଯୋଗାଇ ଦେବ । ସେହି ହୃଦୟ ଆମର ବୁଦ୍ଧିକୁ କଦାପି ଅନାବଶ୍ୟକ ବୋଲି କହି ବର୍ଜନ କରିବନାହିଁ । ଏକ ଅନ୍ୟଭଳି ପୃଥିବୀକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ହୃଦୟ ବୁଦ୍ଧିକୁ ବରଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ଦେଖିପାରିବ ଏବଂ ତେଣୁ ସତକୁ ସତ ବହୁତ କାମରେ ଲଗାଇ ମଧ୍ୟ ପାରିବ । ଭାବସିନ୍ଧୁର ମାଧ୍ୟମରେ ଭବସିନ୍ଧୁକୁ ଦେଖିବା, – ଚେତନାର ଉତ୍ତୋଳନ-କ୍ରମରେ ସମ୍ଭବତଃ ତାହାହିଁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଏହି ଭିତ୍ତିଭୂମିଟି ଉପରେ ଆମ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ନିୟତି ହୋଇ ରହିଛି, ଆମଲାଗି ପ୍ରକୃତରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ।

□□

ବ୍ରହ୍ମ / ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ

ଆଗ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ, ତା'ପରେ ଯାଇ ବ୍ରହ୍ମ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରୁ ବ୍ରହ୍ମ । ବ୍ରହ୍ମ ବିଷୟରେ ଯାହାକିଛି କଳ୍ପନା ଏବଂ ଧାରଣା, ବ୍ରହ୍ମକୁ ସାମଗ୍ରୀ କରି ଯାହକିଛି ତତ୍ତ୍ୱ, – ସବୁ ଏହି ମନୁଷ୍ୟ ହିଁ କରିଛି । ଏବଂ, ଗୋଟିଏ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭିତରେ ନଥିଲେ ମଣିଷ ପ୍ରକୃତରେ କିପରି କ'ଣ କରି ପାରିଥାନ୍ତା ! ମଣିଷ ସମ୍ଭବତଃ କେବଳ ନିଜକୁ ହିଁ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଥିଲା, – ଜୀବନଧାରଣ ହିଁ କରିଥିଲା । ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପରସ୍ପରକୁ ଭେଟିଲା । ଆପଣାର ଆହାର ତଥା ଆଶ୍ରୟ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ସକାଶେ କେବଳ ଏକୁଟିଆ ସଂଘର୍ଷ କରୁଥିଲା । ନିତାନ୍ତ ଏକକେନ୍ଦ୍ରିତ ଏବଂ ଏକନିଷ୍ଠ ହୋଇ ରହିଥିଲା । କ୍ରମେ ସମ୍ମିଳିତ ଭାବରେ ସଂଘର୍ଷ କରି ଶିଖିଲା, ଏକାଧିକ ଉଦ୍ୟମର ପ୍ରୟୋଜନଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ପ୍ରାୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଭାବରେ ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ମିଳିତ ହେଲା । ତା'ର ଆଖିମାନେ ଯହୁଁ ଯହୁଁ ଅଧିକ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ଜାଣିଲେ, ମଥାମାନେ ବି କେବଳ ତାତ୍କାଳିକ ଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ଡେଇଁ ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ପର୍କର ଡୋରଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରମେ ଲମ୍ବାଇ ଏକ ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ନିଜକୁ ଓ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ମଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର ସଚଳ କରି ଶିଖିଲେ, ସେତେବେଳେ ତୁଚ୍ଛା ତାହାରି ପାଇଁ ହିଁ ଏହି ସବୁକିଛି ଆଦୌ ଚାଲିନାହିଁ ବୋଲି ଏକ ଉପଲବ୍ଧି ବି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଆସିଲା । ଏଠି ଘଟଣା ବୋଲି ଯାହାକିଛି ଘଟୁଛି, ତାହା କୌଣସି ସାଧାରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ସାର୍ବଜନୀନ ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଘଟୁଛି କି ବୋଲି ସଂଶୟଟି ଜନ୍ମଲାଭ କଲା । ଏଠି ଦିନ ରାତି ହେଉଛି, ଦିନରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ରାତିରେ ଗ୍ରହନକ୍ଷତ୍ରଗଣ, ଋତୁ ପରେ ଋତୁ, ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି,– ଏସବୁ ଆଦୌ ଆକସ୍ମିକ ଭାବରେ ଘଟୁନାହିଁ; – ଯେହେତୁ ଏକ ଧାରାରେ ଘଟୁଛି, ତେଣୁ ଏକ ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ମଧ୍ୟ

ଘଟୁଛି । ଏକ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ଘଟୁଛି । ବିଶ୍ୱବିଧାନ ଉପରେ ସେହି ବିଶ୍ୱାସଟି କ୍ରମଶଃ ପାକଳ ହୋଇ ଆସିବା ସହିତ ବିଶ୍ୱସତ୍ୟର ଧାରଣା ବି ହେଲା । ଏବଂ ଅନେକ ବିଶ୍ୱସତ୍ୟକୁ ଅଧିକ ସଙ୍ଗତି ସହିତ ବୁଝିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନାନାଭାବେ ସଜାଡ଼ି ଆଣିବାକୁ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ପଡ଼ିଥିବ । ସେହିଥିରୁ ଏକ ବିଶ୍ୱସତ୍ୟଟିଏ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୱେଷଣ କରି ହେଲା । ମଣିଷର ମଥାମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବେ ।

ତେଣୁ, ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ-ପରିଚୟରୁ ବ୍ରହ୍ମର ପରିଚୟ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସତ୍ୟରୁ ବ୍ରହ୍ମସତ୍ୟ, ଅନେକକୁ ସଜାଡ଼ି ଆଣି ଏକ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ନାନାବିଧ ଜଳବାୟୁ, ପରିବେଶ ତଥା ସଂସ୍କାରଗତ ପରିମଳଗୁଡ଼ିକରେ ବାସ କରୁଥିବାରୁ ବ୍ରହ୍ମର କଳ୍ପନାଟି ମଧ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ବେଶ୍ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ପ୍ରଧାନତଃ ସେହିପରି କିଛି କାରଣରୁ ପୃଥିବୀର ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟାଖ୍ୟାରେ ଏଡ଼େ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କି ? ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଆଘ୍ରାଣ ଅନୁସାରେ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଦର୍ଶନ, – ଜୀବନସମ୍ପର୍କିତ ନାନାବିଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ଆରୋପ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଟି ବିଚିତ୍ର, ତେଣୁ ବ୍ରହ୍ମର କାହାଣୀଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଏତେ ବିଚିତ୍ର । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନୀତିନିୟମ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ କେବେ କେବେ ଗୋଟାଏ ଅସମ୍ଭବ ଜଙ୍ଗଲ ଭଳି ଦେଖାଯିବା ଏକାନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ନିଜଟି ସହିତ ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର ସଜାଇ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ସହଜରେ ଦେଖି ହୁଏନାହିଁ ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମ ତଥା ସତ୍ୟକୁ ନେଇ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏତେ ବିକ୍ଷୋଭ ଏବଂ ବିଦ୍ୱେଷ ରହି ଆସିଛି କି ? ସଚରାଚର ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଟି ଅନୁସାରେ ସମଗ୍ର ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର କଳନା କରିଛନ୍ତି, ନିଜ ଚିହ୍ନା ଠାକୁରମାନଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥା ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଅନୁଗତ ହୋଇ ରହିବେ ବୋଲି ଅନ୍ୟ ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ରାଜୀ ହୋଇନାହାନ୍ତି, ଆପଣାର ପରିଚିତ ଛାଞ୍ଚଗୁଡ଼ିକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଅନ୍ୟ ଛାଞ୍ଚଗୁଡ଼ଇକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ବିସ୍ମିତ ଓ ବିଚଳିତ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ସେଥିରୁ ବହୁତ ବହୁତ କନ୍ଦଳ ହୋଇଛି, ତୁଚ୍ଛା ଅଧର୍ମପଣମାନେ ହିଁ ବଢ଼ିଛନ୍ତି, – ସତ୍ୟମାନେ ହାତଛଡ଼ା ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଖଣ୍ଡିଆ କରି ବୁଝିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବ୍ରହ୍ମକୁ ଓ ସତ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଯେ ଖଣ୍ଡିଆ କରି ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ଖୁବ୍ ଉତ୍ସାହ ଅନୁଭବ କରିବେ, ସେଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ବିଶେଷ କାରଣ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ତେଣୁ, ସମ୍ଭବତଃ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବିଷୟରେ ଆମର ଖଣ୍ଡିତ ଅନ୍ଦାଜଗୁଡ଼ିକ ବଦଳିଗଲେ ବ୍ରହ୍ମନାମକ ସେହି ଅନୁଭୂତିଟି ନିମନ୍ତେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଅଧିକ ସମର୍ଥ ହୋଇ ଆସିପାରିବା । ଆମେ ଯେକୌଣସି ଭାଷାରେ କଥା କହୁଥାଉ ପଛକେ ତଥା ଯେକୌଣସି ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ପବିତ୍ର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଉ ପଛକେ,

ଆମେ ସମସ୍ତେ କେବଳ ଆମର ତଥାକଥିତ ଖଣ୍ଡଟି ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ସର୍ବଥା ଅବଶ୍ୟ ଦାୟୀ । ସାଂପ୍ରତିକ କେତେକ ସମସ୍ୟା କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡର ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ, ଆମ ସକଳ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡବାସୀଙ୍କର ସମସ୍ୟା । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାନୀୟତାର ଦୁହାଇ ଦେଇ ମୋଟେ ଟାଳି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଓଲଟି, ସମ୍ମିଳିତ ଭାବରେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ହିଁ ତାହାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବ, ସମାଧାନମାନ ବାହାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସୁଖ କହିଲେ, ନିରାପତ୍ତା କହିଲେ, ଉନ୍ନୟନ କହିଲେ କେବଳ ସୈଦ୍ଧାନ୍ତିକ ଭାବରେ ନୁହେଁ, ନିତାନ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଭାବରେ ହିଁ ଏହି ସମଗ୍ର ପୃଥ୍ୱୀନାମକ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଟିର ସୁଖ, ନିରାପତ୍ତା ଓ ଉନ୍ନୟନକୁ ବୁଝାଇବ । ନହେଲେ ବିଶ୍ୱଯାକ ଅଶାନ୍ତି ଲାଗି ରହିଥିବ, ଅସୂୟା ଲାଗି ରହିଥିବ । ବିଶ୍ୱଯାକର ଯାବତୀୟ ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନର ଅପଚୟ ହିଁ ହେଉଥିବ । ବ୍ରହ୍ମକୁ ଆସିବାର ତେଣୁ ସେହି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସମୀଚୀନ ପଥ ହିଁ ପ୍ରକୃତରେ ଦେଖାଯିବା ଉଚିତ । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଟିର ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ମିଳିତ ଭାବରେ ଘୁଞ୍ଚାଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ଆମେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଯାକର ସଚେତନ ସମସ୍ତେ ଯେତିକି ପରସ୍ପରକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇ ପାରିବା ତଥା କ୍ରିୟାଶୀଳ ଭାବରେ ପରସ୍ପରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସିବା, ବ୍ରହ୍ମସତ୍ୟଟି ମଧ୍ୟ ସେତିକି ଚାକ୍ଷୁଷ ଭାବରେ ଆମପାଇଁ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ଉଠିବ, – ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ଏକତ୍ର ବାଟଚାଲିବା ଦ୍ୱାରା ଆମେ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସତକୁ ସତ ଚିହ୍ନିବା ।

□□

ବ୍ୟକ୍ତି / ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ

ଆପଣାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ପାରିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସାମର୍ଥ୍ୟ ବହନ କରୁଥିବା ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଆମେ ଜଣେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି କହିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ତାହା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉଚିତ ହେବ । ସେହି ସାମର୍ଥ୍ୟ ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଥାଏ, ମାତ୍ର ସମସ୍ତେ କ'ଣ ଆପଣାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ପାରନ୍ତି ? ସର୍ବବିଧ ଅନୁକୂଳତା ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଶୈଶବ ଅବସ୍ଥାରେ ଆମେ ସକଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଠନକ୍ଷମ ହୋଇ ରହିଥାଉ, – ବହୁ ସମ୍ଭାବନା ଓ ଶକ୍ତି ସହିତ ପୃଥିବୀକୁ ଆସୁ । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିବେଶର ବେଢ଼ା ମଧ୍ୟରେ ସାନରୁ ବଡ଼ ହେଉ । ତେଣୁ, ଯାହାକିଛି ହେଉ, ସେଥିରେ ସମାଜ, ସଂସ୍କୃତି, ଉଚିତ-ଅନୁଚିତର ଯାବତୀୟ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ ନିଷେଧ, ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସ, ମୂଲ୍ୟଗତ କେତେ କେତେ ଧାରଣା, – ଏଗୁଡ଼ିକ ଭଳି ଭଳି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଆସି ହାବୁଡ଼ନ୍ତି ଓ ଆମର ଜୀବନକୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

ଚେହେରା ଦେଇ ତିଆରି କରି ନେଉଥାନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ, ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୋଲି କହିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକ ନିର୍ଭୁଲ ହେବ, – ସେହି ପ୍ରଭାବିତ ହେବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଆମେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ବେଢ଼ାର ଏକକ ପରମ୍ପରା ଭିତରେ ହିଁ ବଢୁଥାଉ ବୋଲି ପ୍ରାୟ ଏକ ନିରୀହ ଅନମନୀୟତାରେ ସେହି ଛାଞ୍ଚର ସବୁକିଛିକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସୁସ୍ଥ ଏବଂ ସମୁଚିତ ବୋଲି କହିବାଲାଗି ମଧ ବେଶ୍ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥାଉ । ସେପରି ହେବାଦ୍ୱାରା ଆମର ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଲାଭ ଅଥବା କେତେ କ୍ଷତି ହୁଏ, ସେ ବିଷୟରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ହିଁ ମତଦ୍ୱୈଧ ରହିଆସିଛି । ଆମ ଏବକାଳଟାରେ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ନରହିବ ? ତଦ୍ୱାରା ବହୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଗ୍ରହଣଶୀଳତା ଗୁଡ଼ିକ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି, ଅପରିଚିତ ଅନେକ କିଛିକୁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଭୟ କରିଛନ୍ତି ଓ ଏକୁଟିଆ ଆପଣାକୁ ପାକ୍ ଏବଂ ପବିତ୍ର ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ସେମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମ୍ଳେଚ୍ଛ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ସାଧାରଣ ଲୋକଜୀବନରେ ବହୁ ଦୂରତାକୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବଜାୟ ରଖିଛନ୍ତି, – ଏହି ପୃଥିବୀର ଜୀବନଦାୟୀ ମୂଳଧର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ବାଟ ଓଗାଳି ରହିଛନ୍ତି ।

ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସମୁଦାୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିଜୀବନଗୁଡ଼ିକୁ ସମାଜର ନିତ୍ୟଚଳଣି ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଏପରି ପ୍ରସୀମିତ କରି ରଖିଦିଆ ଯାଇଥାଏ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଧର୍ମତଃ ସାମୂହିକ ଜୀବନଶାଳାରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନମୁନାମାତ୍ର ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ବାହାରକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଚିନ୍ତା କରିବାର ଅବକାଶ ନଥାଏ । ଆମ ଆଦିବାସୀ ସମାଜରେ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହିଭଳି ଏକ ସ୍ଥିତି ରାଜତ୍ୱ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ କି ? ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଜୀବନ ବଡ଼ ସରଳ ଏବଂ ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳପ । ସଂସ୍କାର ତଥା ଅଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକରେ ଜଣେ ଆଉଜଣଙ୍କ ଠାରୁ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ବାରି ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ନାଚ, ଗୀତ, ପର୍ବସଂସ୍କାର ତଥା ସାଂସ୍କୃତିକ ଅଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ସତେଅବା କୋଉ ଆଦି ସମୟଟା ଠାରୁ ହିଁ ଏକାଭଳି ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ନିଜ ବ୍ୟୂହଟି ଭିତରେ ଯେତେ ଅଧିକ ଆତ୍ମୀୟତା ସହିତ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଆଦିବାସୀ ସମାଜ ପ୍ରାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତର୍କ ଭାବରେ ପ୍ରତିବେଶୀରୂପେ ବହୁକାଳରୁ ବାସ କରି ଆସୁଥିବା ଆଉଗୋଟିଏ ଆଦିବାସୀ ସମାଜ ଠାରୁ ଆପଣାକୁ ଅଲଗା କରି ରଖିଛି । ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ତଥାକଥିତ ଆଧୁନିକ ସମାଜ ଗୁଡ଼ିକରେ ମଣିଷମାନେ ସମସ୍ତେ ଏକାଭଳି ଦିଶିବାକୁ ଓ ଖାପ ଖାଇ ରହିଯିବାକୁ ଏପରି ଟାଉଟାଉ ହୋଇ ଦଉଡ଼ିଛନ୍ତି, ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱବିକାଶରେ ତାହା ଖୁବ୍ ଅନ୍ତରାୟ ହେଉଛି । ବିଜ୍ଞାପନଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ସତେଅବା ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନରୂପୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରରୋଚକ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ଭିତରଟା ସହିତ ଆଉ ପ୍ରାୟ କୌଣସି ଯୋଗସୂତ୍ର ନାହିଁ । ନିଜ

ଭିତରର ମାଳିଟିଏ ଯେ ଆଉକିଛି ଅନନ୍ୟ କରି ଭିତରୁ ଫୁଟାଇଆଣି ପାରନ୍ତା, – ବାହାରୁ ଯାବତୀୟ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ଭିତରୁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱନାମକ ଏକ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଗଢ଼ି ଆଣନ୍ତା, ଉପସ୍ଥିତ ପବନମାନେ ତାକୁ ଆଉ ସେଥିଲାଗି କୌଣସି ପ୍ରେରଣା ଦେଉନାହାନ୍ତି । ଏବଂ, ସତକୁ ସତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଟିଏ କ୍ରମପ୍ରକଟ ହୋଇ ନଆସୁଥିଲେ ଲକ୍ଷେ ପ୍ରସାଧନରେ ନିଜକୁ ବହଳ କରି ରଖିବାରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ତା'ନିଜ ପାଖରେ ଆଉ କ'ଣ ପାଇଁ ଏକ ମୂଲ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ ହେବ ?

ଅର୍ଥାତ୍, ସବୁ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସିଏ ଉପବାସୀ ହୋଇ ରହିବ । ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ସୁସ୍ଥ ଜୀବନ-ସମ୍ଭାବନାର ଯାବତୀୟ ଅନୁପାତକୁ ରକ୍ଷା କରି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଭାବେ କ୍ରମବିକଶିତ ହୋଇ ଆସିବାକୁ ଆମେ ତା'ର ଦ୍ୱିଜତ୍ୱ ଲାଭ କରିବାର ଏକ କ୍ରମପ୍ରକ୍ରିୟା ବୋଲି ସର୍ବଦା କହିପାରିବା । ସୁସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ହେଉଛି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନରେ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସହିତ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଏକ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ । ଅମୂଲ୍ୟ, କାରଣ ଅନନ୍ୟ, – ଯେଉଁଟି ସକାଶେ ସିଏ ଯେକୌଣସି ପଲ କିମ୍ବା ଭିଡ଼ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ବାରିହୋଇ ପଡୁଥିବ, ମୂଳତଃ ସେହି ଅନନ୍ୟତାଟି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସିଏ ବାହାରର ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ସବାଆଗ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଆମକୁ ତା' ନିଜଆଡ଼କୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ସହିତ ଟାଣି ନେଇ ପାରୁଥିବ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଟି ହିଁ ଯେକୌଣସି ସମାଜ ନିମନ୍ତେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ କାମର ହୋଇ ବାହାରିବ । ସୁସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଟିର ଏକ ନିଜସ୍ୱ ସମ୍ମାନବୋଧ ତଥା ସମ୍ଭ୍ରମ ରହିଥିବ ଓ ତେଣୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଶୋଷଣ କରିବାକୁ ମନ ବଳାଇବ ନାହିଁ । ବଳବାନ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଏବଂ ଅନ୍ଧ କ୍ଷମତାସୀନମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ମୋଟେ ସହ୍ୟ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ଏବଂ, ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱମାନେ ମଧ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ତଥା କ୍ଷମତାର ବୋଲ ମାନିବାର ବଳଦ ହେବାକୁ ଆଦୌ ରାଜୀ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ବୋଧହୁଏ ସେଥିଲାଗି ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୟନ କରା ଯାଉଥିବା ଶିକ୍ଷା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେହି କଞ୍ଚା ବୟସରୁ ହିଁ ବଳଦ ବନାଇବା ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ଚିନ୍ତା କରିଆସିଛି । ତଥାପି, ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଆଖର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ହାରି ଯାଇଛନ୍ତି, କ୍ଷମତାଧାରୀ ହାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱମାନଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ଖୋଜା ପଡ଼ିଛି । ଗୋଟିଏ ଯଥାର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ପ୍ରକୃତରେ ନିଜ ଭିତରୁ ତଥା ବାହାରୁ ହୁଏତ ଜଣେ ପରମମିତ୍ରର ଭରସା ସର୍ବଦା ପାଇପାରେ ବୋଲି ରାଷ୍ଟ୍ରଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଏଡ଼ି ପାରୁଥାଏ, – ଆମେ ଏକାଠି ବସି ମନ କଲେ ସେହି ବିଷୟରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ଚିନ୍ତା ବି କରି ପାରିବା ।

□□

ବିଶ୍ୱାସ / ଅବିଶ୍ୱାସ / ଅତିବିଶ୍ୱାସ

ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଆଗ ବିଶ୍ୱାସ ନା ଆଗ ଅବିଶ୍ୱାସ । ବିଶ୍ୱାସର ବିପରୀତ ଶବ୍ଦଟା କ'ଣ ଅବିଶ୍ୱାସ ? ନିଜର ପ୍ରିୟ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକରୁ ଧୋକା ଖାଇ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ନା ଅବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ାକ ଆଦୌ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ନଲାଗିଲେ ବିଶ୍ୱାସ ଆଡ଼କୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ? ସତକୁ ସତ ଭୀରୁମାନେ ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସ ପକ୍ଷଟାକୁ ଆଉଜି ରହିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ଭିତରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହସ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି ବୋଲି ଅନୁମାନ କରୁଥିବା ଅନ୍ୟ ଧାତୁର ମଣିଷମାନେ ବିଶ୍ୱାସ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ଚଳିବ ବୋଲି ଭାବନ୍ତି ଓ ଅବିଶ୍ୱାସୀ ହୁଅନ୍ତି ? ପୃଥିବୀସାରା ଗୁରୁମାନେ ହିଁ ବିଶ୍ୱାସ ଉପରେ ଅଧିକ ଜୋର ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱାସ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ହରି ମିଳନ୍ତି ଓ ତର୍କକୁ ବହୁଦୂର ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ବୋଲି ଏକ ଅପବାଦ ମଧ୍ୟ ସବୁକାଳେ ରହିଆସିଛି । ଏବଂ, ସାଂପ୍ରତିକ ଜୀବନରେ ବିଶ୍ୱାସମାନେ ବଢୁଛନ୍ତି ନା ଅବିଶ୍ୱାସ ଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ପ୍ରବଳରୁ ପ୍ରବଳତର ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ? ଏବଂ, ସବାଶେଷରେ ବିଶ୍ୱାସ ନା ଅବିଶ୍ୱାସ କୋଉଟା ବଢୁଛି ? ନା ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ, ବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷ ସବୁ ଯୁଗରେ ରହିଥିଲେ ତଥା ଏ ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି ? ଅର୍ଥାତ୍, ପୃଥିବୀ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ୱାସ ତଥା ଅବିଶ୍ୱାସ ଉଭୟ ପକ୍ଷର ବି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଅକ୍ଷବତ ରହିଥିବେ ? ସଚଳ ସତୀଗୁଡ଼ିକର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ବିଶ୍ୱାସ ତଥା ଅବିଶ୍ୱାସ ଦୁଇଟିଯାକ ଲୋଡ଼ା ହେଉଥିବ ବୋଲି ଉଭୟେ ନିଶ୍ଚୟ ରହିବେ ?

ତଥାପି, ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଅବିଶ୍ୱାସ ଏକ ଆରେକ ସହିତ ପ୍ରାୟ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ କ'ଣ ପାଇଁ ଲଢ଼େଇ କରି ଆସିଛନ୍ତି ? ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟାପାରଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ବିଶ୍ୱାସ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ସମାନତର ଭାବରେ ରହିଛି । ସହାବସ୍ଥିତ ଭାବରେ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ରହିଛି । ଏବଂ, ସେଇଥିରୁ ହିଁ ପୃଥିବୀପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉପକାର ହୋଇଛି । ବିଶ୍ୱାସନିଷ୍ଠା ଅବିଶ୍ୱାସ-ନିଷ୍ଠାଗୁଡ଼ିକୁ ଯେତିକି ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ବୁଝିଛି, ସେତିକି ପରିମାଣରେ ତାହା ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ପାରିଛି । ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବାର ଅବକାଶମାନେ ନଥିଲେ ବିଶ୍ୱାସ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ହୋଇଛି, ରାଷ୍ଟ୍ର ହାତରେ କ୍ରୀଡ଼ନକବତ୍ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି । କେବଳ ମୋ'ରି ପଟେ ଧର୍ମ ରହିଛି ବୋଲି ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ଆସ୍ଫାଳନ କରାଯାଇଛି । ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ କ'ଣ ପାଇଁ ହଠାତ୍ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଡ଼ଟାକୁ ଜିଣି ପକାଇବେ ବୋଲି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ରାଢ଼ମାନଙ୍କ ପଟକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଏବଂ, ଶୀଘ୍ର ହେଉ ଅଥବା ବିଳମ୍ବରେ ହେଉ ପଛକେ, ତା'ପରେ ଭାରି ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ହୋଇଛନ୍ତି; ଅସଲ କର୍ପୂରଟି ଉଡ଼ିଯାଇଛି ଓ ତୁଚ୍ଛା ବାହ୍ୟଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ବହ୍ୱାଡ଼ମ୍ବର ସହିତ ଲୋକଜୀବନକୁ ଦୂଷିତ କରି ପକାଇଛନ୍ତି ?

ଅତିବିଶ୍ୱାସମାନେ ହିଁ ଏହିପରି ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକୁ ଧୋକା ଦେଇଛନ୍ତି । କେବଳ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ନୁହନ୍ତି, ରାଜନୀତିକ ମତବାଦମାନେ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଖର ହୋଇ ପୃଥିବୀରେ ବହୁ ଉପଦ୍ରବର କାରଣ ବନିଛନ୍ତି । ମୋ' ଧର୍ମଟା ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ, ମୋ' ଆଦର୍ଶଟା ଏକମାତ୍ର ଆଦର୍ଶ, ମୋ'ର ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକର ସବୁ ଅବକାଶରେ ଏକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ରହିବ ହିଁ ରହିବ, ମୋ' ସ୍ୱାର୍ଥନିମନ୍ତେ ଆଉ ସମସ୍ତେ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ, – ଏଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି ଅତିବିଶ୍ୱାସ । ଏବର ବହୁତ ବହୁତ ତ୍ରାସର ପଶ୍ଚାତରେ ଅତିବିଶ୍ୱାସମାନେ ହିଁ ଏବେ ଭଳି ଭଳି ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀବାସୀ ହସୁଛନ୍ତି ଏବଂ ନାନାବିଧ ସମାନ୍ତର ଲାଗି ପଥର ସନ୍ଧାନ କରୁଛନ୍ତି । ଅତିବିଶ୍ୱାସମାନେ ହିଁ ବର୍ତ୍ତମାନର ବହୁ ଅସୁସ୍ଥ ଅବିଶ୍ୱାସ ତଥା ଦୁରାଗ୍ରହ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାୟ ନାନାଭାବେ ଏକ ଜନନୀର ଭୂମିକାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ପରି ବୋଧ ହେଉଛନ୍ତି ।

ଏହିସବୁ ଅତିବିଶ୍ୱାସ ଦ୍ୱାରା ବହୁବିକ୍ଷୁବ୍ଧ ଆମର ଏହି ପୃଥ୍ୱୀନାମକ ମନୁଷ୍ୟସଂସାରଟି ରହିବ ନା ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ? ହଁ, ରହିବ, ଯଦି ଆମେ ବିଶ୍ୱାସ ତଥା ଅବିଶ୍ୱାସ ଉଭୟ ସହିତ ଆପଣାକୁ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ କରି ରଖିବା । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବିବେକବଳଟି ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିବା ଏବଂ ଆମ ପାଇଁ ବହୁବିଧ ତ୍ରାସଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାୟ ଥାଟ ପରି ଠିଆ କରି ରଖିଥିବା ଅତିବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକୁ ସତକୁ ସତ ଅବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା । ଆମର ସେହି ଅବିଶ୍ୱାସମାନେ ହିଁ ଅସଲ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକୁ ବଳ ଦେଇ ପାରୁଥିବେ । ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକ ପୋଖତ ହୋଇ ଆସିଲେ ଏକ ସୁସ୍ଥ ପ୍ରତିବାଦ ମଧ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ପ୍ରକଟ ହୋଇ ଆସିବ ଏବଂ ତାହାହିଁ ଉପଦ୍ରବଗୁଡ଼ିକର ଅନ୍ଧାରକୁ ଟାଳିବାକୁ ସଜ ହୋଇ ସଂଗଠିତ ହୋଇ ଆସିବ । ଅନ୍ଧାର ପାଖରେ ଏବଂ ଅନ୍ଧାରର ଭୟରେ ଆକୁଳ ରୋଦନ ହିଁ ନକରି ସେତେବେଳେ ଆମେ ପୃଥିବୀଯାକର ନିୟତିକୁ କେତେ ନା କେତେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସହିତ ଅବିଭାଜ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଦେଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବା । ଅବିଶ୍ୱାସମାନଙ୍କର ପ୍ରରୋଚନାରେ ଆଦୌ ଭୁଡ଼ିଯିବା ନାହିଁ । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ଆପଣାର ଧର୍ମ, ଆଦର୍ଶ, ମତବାଦ ଯାବତୀୟ ସବୁକିଛିକୁ ଅବଶ୍ୟ ବଞ୍ଚିବା, – ଆପଣାର ଭୂମିଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଭଲ ପାଉଥିବା, – କିନ୍ତୁ ସେହି ବିଶ୍ୱନିୟତିର ସମୁଦାୟ ଭିତ୍ତିଭୂମିଟି ଉପରେ ହିଁ ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ବଞ୍ଚି ପାରୁଥିବା । ଯେଉଁ ସାଧୁ ବିଶ୍ୱାସଟି ଅତିବିଶ୍ୱାସକୁ ମନା କରି କେବଳ ନିଜଠାରୁ ନୁହେଁ, ଏହି ପୃଥିବୀରୂପକ ପାରସ୍ପରିକତାରୁ ମୋଟେ ହୁଡ଼ାଇ ଦିଏନାହିଁ, ସେଇଟିର ହିଁ ଅପେକ୍ଷା ରହିଛି । ସେଥିରେ ରାଜନୀତି ରହିବ, ଅର୍ଥନୀତି ତଥା ଆଉ ସବୁକିଛି ରହିବ । ପାରସ୍ପରିକତା ହିଁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ମୀମାଂସକ ହୋଇ ପାରୁଥିବ । ଏଇଟି ଅଦ୍ୟାବଧି କେବଳ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଲେଖା ହୋଇଥିଲା ସିନା, ଏଥର ତାହାର ଭୂମିସ୍ପର୍ଶ ହେବ ।

ଅଭିନବ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତିଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବା ସକାଶେ ଯେଉଁ ବୃହତ୍ ହୃଦୟଟି ଆବଶ୍ୟକ, ସେଇଟି ଏକାଧିକ ଚକ୍ରାନ୍ତ ହେତୁ ପ୍ରାୟ ଅବହେଳିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଅତିବିଶ୍ୱାସମାନେ ସେହି ହୃଦୟଟାକୁ ହିଁ କାଳେ କାଳେ ଭୟ କରି ଆସିଛନ୍ତି ।

□□

ବିଶ୍ୱଚେତନା

ମୀନଠାରୁ କଳ୍କି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ବିଶେଷ ବ୍ୟାଖ୍ୟାଟିଏ ଦେଇ କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି କହନ୍ତି ଯେ ସେଥିରେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଜୀବର ବିବର୍ତ୍ତନ-କ୍ରମଟି ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ସୂଚିତ ହୋଇ ରହିଛି । ପୁରୀକ୍ଷେତ୍ରର ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଏବଂ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ଯେ ତିନି ରଙ୍ଗର ହୋଇ ସେହି ମୂଳରୁ ରହି ଆସିଛି, ସେଇଟି ଆମ ପୃଥିବୀର ତିନି ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଦେହର ରଙ୍ଗକୁ ମଧ୍ୟ ସୂଚାଇ ଦେଉଛି ଏବଂ ତେଣୁ ସମୁଦାୟ ପୃଥିବୀର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଛି । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କହିଲେ ତ ଗଣନାତୀତ ଆହୁରି କେତେ ଗ୍ରହ ତଥା ନକ୍ଷତ୍ରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେଉଛି । ପରମେଶ୍ୱର ତେଣୁ ଆମର ଏହି ଗୋଟିଏ ପୃଥିବୀର ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ନୁହନ୍ତି, ସିଏ ଏହି ସମଗ୍ର ସବୁକିଛିର ସର୍ଜନା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ବିଧାନ କେବଳ ଆମେ କଳ୍ପନା କରି ପାରୁଥିବା କେବଳ ଗୋଟିଏ ଭୂମି, ଦେଶ ଅଥବା ମହାଦେଶ ପାଇଁ ନୁହେଁ, କେବଳ ଆମର ଏହି ଗୋଟିଏ କାଳ ନିମନ୍ତେ ନୁହେଁ, - ପୃଥିବୀର ମଙ୍ଗଳ କହିଲେ ତେଣୁ କେବଳ ମୋ'ର ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମଙ୍ଗଳକୁ କଦାପି ବୁଝାଇବ ନାହିଁ । ଏହି ବିଶ୍ୱର ଆୟତନକୁ ସନ୍ଦର୍ଭ କରି ତେଣୁ ଆମେ ଯାହାକିଛି ଲୋଡ଼ିବା, ସେଥିରେ ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ପରମାର୍ଥ ବୋଲି ଦୁଇଟି ଅଲଗା ଅଲଗା ଇଲାକା ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ରହିବ ? ତେଣୁ, ଯାବତୀୟ ଭାଗବତ ଉପାସନା ତଥା ଅଭୀପ୍ସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାଦ ଦେବା ମାତ୍ରକେ ଆମେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ବେଢ଼ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଅନୁରାଗୀ ହେଲୁ ବୋଲି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ହେବ, ଯାହାକୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପରିଭାଷାରେ ବିଶ୍ୱଚେତନା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଆସିଛି । ଯଥାର୍ଥ ଆତ୍ମଚେତନାଟି ମଧ୍ୟ ସେହି ବିଶ୍ୱଚେତନାରୁ କାହିଁକି ଅଲଗା ହୋଇ ରହିବ, ତାହାର ଆଦୌ କୌଣସି କାରଣ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଈଶ୍ୱର କହିଲେ ତେଣୁ ସକଳ ଭୁବନର ଈଶ୍ୱର, — ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଚେତନା କହିଲେ ସେହି ଭୁବନସମେତ ଆମେ ଅନ୍ଦାଜ କରି ପାରୁଥିବା ଏହି ସବୁକିଛିର ଚେତନା । କବିମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେହି ସତ୍ୟଟିକୁ କହିବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ଅଧ୍ୟାତ୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନାରେ ସେହିଆଡ଼କୁ ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଅଥଚ,

ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସ୍ୱାର୍ଥ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ନେଇ ସଂଘାତ ଲାଗିଛି, ରାଜାମାନେ ରାଜ୍ୟଜୟ କରିବାର ଅଭିଯାନରେ ବାହାରିବା ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଇଷ୍ଟଦେବମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ପୁଣି ଆଶୀର୍ବାଦ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଏବେ ରାଜାମାନେ ସିନା ନାହାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେହି ଭ୍ରାନ୍ତିଟି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ତଥାପି କେତେ କେତେ ପ୍ରକାରେ ବାୟା କରି ରଖିଛି । ଗୋଟିଏ ସାଧନାମାର୍ଗ ଆଉଗୋଟିଏ ସାଧନାମାର୍ଗ ପ୍ରତି କେତେ ନା କେତେ ଅସହିଷ୍ଣୁତା ବି ଦେଖାଇ ସତେଅବା କୌଣସି ଗୋଟାଏ ଗଡ଼ ଜିତି ପକାଇବା ପରି ଅନୁଭବ କରିଛି । ଜାତୀୟତାବାଦ ନାମକ ସେହି ଉତ୍ତାପ ଆମକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଏପରି ଘାରି ରଖିଛି ଯେ, ଆମ ଦେଉଳରେ ଆମଦ୍ୱାରା ପୂଜା ପାଉଥିବା ଠାକୁରଙ୍କୁ ଆମେ କେଡ଼େ ମତିହୀନ ଭାବରେ କେବଳ ଏହି ଜାତିର ହିଁ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ବୋଲି କହି ଅଧିକ ଉତ୍ସାହ ବି ପାଇଛୁ । ଏମିତି ବି ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଛି ଯେ, ୧୯୪୫ ମସିହାରେ ହିରୋସିମା ଉପରେ ଯେତେ ବେଳେ ଅଣୁବୋମା ପକାଇବା ସକାଶେ ଆଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଅନୁକୂଳ କରି ବାହାରିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖରେ ଆଶୀର୍ବାଦ ଭିକ୍ଷା କରି ପ୍ରାର୍ଥନା ମଧ୍ୟ କରା ଯାଇଥିଲା ।

ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ, ଜାତିମାନେ, ଦେଶମାନେ, ଗୁରୁମାନେ ଏବଂ ମାର୍ଗମାନେ ଏହିପରି ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ୱଚେତନା ପ୍ରକୃତରେ ବେକୁବ୍ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଥିବ, କିନ୍ତୁ ବେକୁବ୍ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଆଦର୍ଶମାନେ ଅଫିମ ହୋଇ ରହିଥିବେ । ଏବଂ, ବିଶ୍ୱଚେତନାଟି ସତେଅବା ଜନନୀ ସଦୃଶ ଭରସା ଦେଇ ନରହିଲେ ତଥାକଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିଚେତନା ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ଏକ ଅଚେତନା ପରି ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀଟିକୁ ଜ୍ୱରାକ୍ରାନ୍ତ କରି ରଖିଥିବ । ପୁନଶ୍ଚ, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବହନ କରି ରହିଥିବା ଏହି ବାସ୍ତବ ପୃଥିବୀଟି ମଧ୍ୟ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଏପରି ଏକାଧିକ ଆହ୍ୱାନ ସହିତ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲାଣି ଯେ ଆମେ ଆପଣାକୁ ରାଜୀ ହୋଇ ବିଶ୍ୱଚେତନା ମଧ୍ୟକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ନଗଲେ ପରସ୍ପର ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଧାନତଃ ଆତଙ୍କ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା, – ସର୍ବୋତ୍ତମ ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ିକୁ ଖରଚ କରି ବୋମାମାନଙ୍କୁ ତିଆରି କରିବାରେ ଉନ୍ମତ୍ତ ଭାବରେ ଦଉଡୁଥିବା । କେବଳ ଶାସ୍ତ୍ରପ୍ରବଚନ ଅଥବା ଭାବପ୍ରବଣ ଅନ୍ୟ ଏକାଧିକ ଆର୍ତ୍ତତାର କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ନୁହେଁ, ସାମୂହିକ ଜୀବନର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ବାସ୍ତବ ପ୍ରୟୋଜନଗତ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱଚେତନା ସାଙ୍ଗରେ ନଥିଲେ ଆଉ ମୋଟେ ଚଳିବନାହିଁ । ଆର୍ଥିକ ସ୍ତରରେ, ରାଜନୀତିକ ସ୍ତରରେ, ଶିକ୍ଷା ତଥା ସଂସ୍କୃତିର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସକଳ ସ୍ତରରେ ଏବେ ବିଶ୍ୱଚେତନା ହିଁ ଆମର ଯାବତୀୟ ପ୍ରୟାସରେ ସବାଆଗରେ ରହିବ । ଯାବତୀୟ ଜାତୀୟ ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ବିଶ୍ୱଚେତନା ହିଁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ବନ୍ଧନରୂପେ ଉତ୍ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ପାରୁଥିଲେ ଯାଇ ଏଠାରେ ସର୍ବବିଧ ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ପୃଥିବୀର କଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ କାମରେ ଲାଗିପାରିବ ।

ଏହିଭଳି ଏକ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ପାରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଏକାବେଳେକେ ସମୁଦାୟ ବିଶ୍ୱଟିକୁ ସଚେତନ ଭାବରେ ନିଜଭିତରେ ଅନୁଭବ କରି ପାରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ସର୍ବଦା ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ନାନାବିଧ ଦୂରତାବୋଧ ଆମକୁ ଏହି ଗୋଟିଏ ଘର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରସ୍ପରବିମୁଖ କରି ରଖିଛି । ଏକ ଅନ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ନିମନ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା ରହିଛି, ଯାହାକି ଆମକୁ ଆପଣା ଭିତରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତପ୍ରାୟ ନାନା ଭୟରେ ଅମଙ୍ଗ ଓ କୁଣ୍ଠାଗ୍ରସ୍ତ କରି ରଖିବାରେ ଲାଗିଛି । ଯଥାର୍ଥ ସାହସ କରିପାରିଲେ ଆମେ ଭୟରହିତ ହୋଇ ନିଜ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବା ଏବଂ ଆପଣାକୁ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରି ବି ପାରିବା । ସେଠାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେ କେତେ ନା କେତେ ଗବାକ୍ଷ ସତେଅବା ଏକ ନୂତନ ପବନର ସ୍ପର୍ଶ ପାଇ ଖୋଲି ହିଁ ଯିବ ଏବଂ ସେତେବେଳେ ଆମେ ବ୍ୟକ୍ତିଚେତନା ତଥା ବିଶ୍ୱଚେତନା ଦୁଇଟିଯାକକୁ ଅକୃପଣ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିପାରିବା । ଭଗବାନ, ଆମ ଭିତରେ ତଥା ଏହି ବିଶ୍ୱଯାକ ରହିଥିବା ସେହି ଏକା ଭଗବାନ୍ ମଧ୍ୟ କ'ଣ କମ୍ ଖୁସୀ ହେବେ ?

□□

ବିରାଗ / ବୈରାଗ୍ୟ

ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ ବିରାଗରୁ ବୈରାଗ୍ୟ ଏବଂ ବୈରାଗ୍ୟରୁ ବୈରାଗୀ । ତଥାପି ଆମେ ନିତାନ୍ତ ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ଭାବରେ ଦେଖୁଥିବା ବୈରାଗୀମାନେ ନିଜର ଚିହ୍ନ ଦେବା ନିମନ୍ତେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଭେକ ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ କାହିଁକି ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିଥାଆନ୍ତି କେଜାଣି ? ଭେକଗୁଡ଼ିକ ନଥିଲେ କ'ଣ ବୈରାଗୀମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରିବା ସମ୍ଭବ ହେଉନଥାନ୍ତା କି ? କିନ୍ତୁ, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ଆମେ ବୈରାଗୀମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ ପଚାରିବା ନାହିଁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ସେପରି କରି ଆଦୌ ଅପ୍ରସନ୍ନ କରିଦେବା ନାହିଁ । ବରଂ ଆମେ ସଂସାରୀମାନେ ହିଁ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ନେଇ କିଞ୍ଚିତ୍ ଆଲୋଚନା ହୁଏତ କରିପାରିବା । ବୈରାଗୀ କହିଲେ ସର୍ବଦା ଜଣେ ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ମନୁଷ୍ୟକୁ କ'ଣ ପାଇଁ ବୁଝାଇବ ? ଏବଂ, ଏପରି ଏକ ସନ୍ଦେହ ମଧ୍ୟ କ'ଣ କରାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ବୈରାଗୀ-ବେଶଧାରୀ ସବୁ ବୈରାଗୀଙ୍କ ଠାରେ ସତକୁ ସତ ସେପରି କୌଣସି ବୈରାଗ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ନଥାଏ ଏବଂ ସତେଅବା ଆଉ ଅନ୍ୟକିଛି ଅନୁରାଗରେ ପଡ଼ି ସେମାନେ ବୈରାଗୀର ଭେକକୁ ଧାରଣ କରିଥାଆନ୍ତି ?

ବୈରାଗୀମାନଙ୍କର ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୌପୀନବନ୍ତ ମାନଙ୍କୁ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ହୁଏତ ସଂସାରତ୍ୟାଗ ସକାଶେ କିଞ୍ଚିତ୍ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯାଇଛି । ସଂସାର ଭିତରେ ରହିଥିବା କେହି ବ୍ୟକ୍ତି କୌପୀନବସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର କଲେ ତାହା ସତକୁ ସତ କେଡ଼େ ହାସ୍ୟକର ବ୍ୟାପାରଟାଏ ମଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତା । ତେଣୁ, ସକଳ ସଙ୍ଗତି ସହିତ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ ବୈରାଗ୍ୟର ଯେକୌଣସି ଅନୁଶୀଳନ କରିବାକୁ ହେଲେ ବୈରାଗୀଟିଏ ଭଳି ଦିଶିପାରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭେକଟିଏ ଧାରଣ କରିବାର ମୋଟେ ପ୍ରୟୋଜନ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଏବଂ, ବୈରାଗ୍ୟର ଆଚରଣ କରିବାକୁ ହେଲେ ସଂସାରବୈରାଗ୍ୟ ନାମକ ସେହି ମାର୍ଗଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ମଧ୍ୟ ମୋଟେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ବୈରାଗ୍ୟର ପଶ୍ଚାତରେ କ'ଣ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ଭାବରେ ବିରାଗଟିଏ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବା ଉଚିତ ? ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକାଂଶ ବୈରାଗ୍ୟସମ୍ବନ୍ଧୀ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରାୟ ସଚରାଚର ବିରାଗ ସହିତ ଏକାଠି ଗୁନ୍ଥି କରି କୁହା ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାରୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ସୁସ୍ଥତର ବୈରାଗ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ବୋଲି ଆମେ ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିଥିବା ଏବଂ ବହୁବାର ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇଥିବା ଅଳପ ପ୍ରତି ବୈରାଗ୍ୟ, କାରଣ ଭୂମା ଲାଗି ଶ୍ରଦ୍ଧା; ମୋ'ର ଏହି ସାନ ସାନ ଆଶଙ୍କା ଓ କାତରତାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ବୈରାଗ୍ୟ, କାରଣ ମୋ' ଚାରିପାଖରେ ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ମୋ'ରି ପରି ସ୍ୱ ସ୍ୱ ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସଦାସଚଳ ଅସୁମାରି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ନିକଟତର ହେବା ନିମନ୍ତେ ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଯେତେବେଳେ ନିଜ ଭିତରେ ଏକ ନୂଆ ହାଓ୍ୱା ଆସି ବାଜିଲାପରି ପୁରୁଣା ରୀତିଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରତି ବିରାଗ ଜାତ ହୁଏ, ସେତିକିବେଳେ ହିଁ ତ କେତେ ନା କେତେ ସହଜରେ ଏକ ବୈରାଗ୍ୟ ସତେଅବା ଜନନୀ ସଦୃଶ ଆମକୁ ମାଠି ମୁଠି ଦେବାକୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ, ଆମକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ନେଇଯାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ପ୍ରକୃତ ସତ୍ୟଟି ହେଉଛି ଯେ, ଏକ ଅସୁସ୍ଥ ବୈରାଗ୍ୟ ରହିଛି ଓ ଏକ ସୁସ୍ଥ ବୈରାଗ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ।

ସିଧା ପାଇଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ତେଣୁ ବଙ୍କା ପ୍ରତି ବୈରାଗ୍ୟ । ଏବଂ, ସହଜ ନିମନ୍ତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଜଟିଳ ନିମନ୍ତେ ବୈରାଗ୍ୟ । ବିଧାତା ଖିଳ ସଂସାରର ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଦାୟୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, – ଏହି ସତ୍ୟଟି ଲାଗି ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଏବଂ, ସିଏ କେବଳ ମୋ ପାଇଁ ନଷ୍ଟୟ ସବୁ କରିଦେବେ, କାରଣ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସକାଶେ ଏହି ଦେଉଳଟିକୁ ଗଢ଼ି ଦେଇଛି ଅଥବା ଏତେ ଏତେ ଭୋଗ ଖଞ୍ଜି ଦେଇଛି, ଏହି କଥାଟି ପ୍ରତି ବୈରାଗ୍ୟ । ଅସଲ ଈଶ୍ୱର–ଉପସ୍ଥିତିଟିଏ ଅନୁଭବ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏବଂ ତେଣୁ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଭୂତ ପ୍ରେତ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେହି ଅନ୍ୟ କଥାଟି ବିଷୟରେ ବୈରାଗ୍ୟ, ମୋର ସକଳ ଉଦ୍ୟମର

ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଫଳ କେବଳ ମୋତେ ହିଁ ମିଳିବ, – ଏହିଭଳି କଥାଟି ବିଷୟରେ ବୈରାଗ୍ୟ, କାରଣ ସମଗ୍ର ସମସ୍ତେ ହିଁ ଏଇଟି ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେବେ, ଏହି ଅନ୍ୟ କଥାଟିରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ପୃଥିବୀରେ ସମସ୍ତେ ସତକୁ ସତ ଧର୍ମରେ ରହନ୍ତୁ, ବୁଝାମଣାରେ ରହନ୍ତୁ ଓ ଏକ ପାରସ୍ପରିକ ପରିପୂରକତାର ବାସ୍ତବ ପ୍ରେରଣାଟିଏ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ରହନ୍ତୁ ଏଇଟିରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ସମସ୍ତେ ମୋ'ର ଧର୍ମର ବେଢ଼ ମଧ୍ୟକୁ ଆସନ୍ତୁ, ମୋ'ର ଆଦର୍ଶକୁ ହିଁ ସବାବଡ଼ ଓ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି ଅଲବତ ମାନନ୍ତୁ, ଏହି କଥାଟିରେ ସତକୁ ସତ ବୈରାଗ୍ୟ ।

ଯେଉଁମାନେ ସଂସାରକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ଓ ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀଶୃଙ୍ଖଳା ମାନି ଅନ୍ୟ ଭେକଟିଏ ଧାରଣ କରି ଚାଲିଗଲେ, ସେମାନଙ୍କର ସ୍ମରଣ କରି ଆମେ ହୁଏତ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ କରିବା ସିନା, – ତଥାପି, ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଶଙ୍କାର କାରଣ ତ ସେହିମାନେ ହୋଇଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ସଂସାରର ଭିତରେ ହିଁ ଅଛନ୍ତି, ଆଦୌ କୌଣସି ଭେକ ଧାରଣ କରିନାହାନ୍ତି ଏବଂ ତଥାପି ବୈରାଗୀ ପରି ରହିଛନ୍ତି । ଅଧିକ ବିଦ୍ୟା, ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ, ଅଧିକ ବିତ୍ତ ତଥା ଅଧିକ ସିଦ୍ଧିଗତ କୌଶଳଗୁଡ଼ିକ ସେହିମାନଙ୍କ ପାଖରେ ହିଁ ରହିଛି, ଅଥଚ ସେମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ କେବଳ ନିଜର ହିଁ ଭୋଗ୍ୟରୂପେ ଆବୋରି ରଖିଛନ୍ତି, – ଆମ ପୃଥିବୀ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ କେତେ କେତେ ଭରସା ସ୍ଥାପନ କରି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ବୈରାଗୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏଠି ପୃଥିବୀର ଶହେରେ ନବେ ମନୁଷ୍ୟ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଉଦାସୀନତା ହିଁ ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି । ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ତା' ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହରେ ବୈରାଗୀ ଭଳି ଆଚରଣ କରୁଛି, ବିଚକ୍ଷଣ ବିଜ୍ଞାନବିତ୍‌ମାନେ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ମୋଚନ କରିବାର ପ୍ରାୟ ଆଦ୍ୟତମ ବିବେକଗୁଡ଼ିକୁ ଭୁଲି ରାଷ୍ଟ୍ରର ସେବା ଖଟୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଅଧିକ ଉପାର୍ଜନ କରି କେବଳ ନିଜ ସକାଶେ ହିଁ ଉଚ୍ଚରୁ ଆହୁରି ଉଚ୍ଚ ସଫଳତା ହାସଲ କରିବାକୁ ବୈରାଗ୍ୟବ୍ରତର ଆଚରଣ କରୁଛନ୍ତି । ଆମ ପୃଥିବୀନାମକ ଏହି ଘରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବଳୀଆର ହୋଇ ରହିବେ ବୋଲି କେଡ଼େ ଚମତ୍କାର ପ୍ରକାରେ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ରହି ପାରୁଛନ୍ତି । ନିଜର ହୃଦୟଟିକୁ କିଳି ରଖିଛନ୍ତି । ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଡ଼ୋରଗୁଡ଼ିକୁ କାଟି ପକାଇଛନ୍ତି । ପରିଣାମତଃ, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଏକାଠି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏକ ନକାରାତ୍ମକ ବୈରାଗ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଆମର ଏହି ଜୀବନମୟ ପୃଥିବୀଟି ଧର୍ମତଃ ସକାରାତ୍ମକ, – ଏହାର ଯାବତୀୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ମଧ୍ୟ ସକାରାତ୍ମକ । ଏଠାରେ ସବାମୂଳ ଆଖିଟି ହେଉଛି ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଆଖି । ସେହି ଶ୍ରଦ୍ଧାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ହୁଏତ ଯାହାକିଛି ବୈରାଗ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା । ନହେଲେ ନୈବ ନୈବ ଚ ।

ବିଦ୍ୟା / ଅବିଦ୍ୟା

ଈଶାବାସ୍ୟ ଉପନିଷଦରେ କୁହାଯାଇଛି : ଯେଉଁମାନେ ଅବିଦ୍ୟାର ଉପାସନା କରୁଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ଘୋର ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏବଂ, ଯେଉଁମାନେ ବିଦ୍ୟାରେ ରତ ଥାଆନ୍ତି, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ତା'ଠାରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଅନ୍ଧକାରମୟତା ଭିତରେ ହିଁ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଚଳନ୍ତି ଭାଷାର ଶବ୍ଦଗଠନ ଅନୁସାରେ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ହିଁ ମନେ ହେବ ଯେ ବିଦ୍ୟା ଓ ଅବିଦ୍ୟା ହେଉଛନ୍ତି ପରସ୍ପରର ବିପରୀତ ଦୁଇଟି ଶବ୍ଦ । ଅର୍ଥାତ୍, ବିଦ୍ୟା ଓ ତାହାର ବିପରୀତ ଅ-ବିଦ୍ୟା । ଯାହା ବିଦ୍ୟା, ତାହା ଅବିଦ୍ୟା ନୁହେଁ ଏବଂ ଯାହା ଅବିଦ୍ୟା, ତାହା ବିଦ୍ୟା ନୁହେଁ । ଅବିଦ୍ୟାର ଦୂରୀକରଣ ନିମନ୍ତେ ବିଦ୍ୟା । ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ପୁଣି ପରା ବିଦ୍ୟା ଏବଂ ଅପରା ବିଦ୍ୟା ବୋଲି ଗୋଟିଏ କଥାର ପ୍ରଚଳନ ମଧ୍ୟ ରହିଆସିଛି । ଆମେ ବ୍ୟବହାରିକ ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚିବାରେ ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାସକଳ ଲୋଡ଼ା, ତାହା ଅପରା ବିଦ୍ୟା – ଅସଲ ବିଦ୍ୟାଟି ହେଉଛି ଗାରଟିକୁ ଡେ଼ଇଁଲେ । ଏ ପାଖରେ ଅପରା ବିଦ୍ୟା, ଏଠି ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବାର ଏଗୁଡ଼ିକ ଅସଲ ମୁକ୍ତିର କାରଣ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଅସଲ ମୁକ୍ତି ପରା ବିଦ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ । ତେଣୁ, ଉପନିଷଦର ଉକ୍ତିଟି ଅନ୍ୟଭଳି ଲାଗିବ ହିଁ ଲାଗିବ । ଶବ୍ଦଦୁଇଟିର ଅର୍ଥ ଅବଶ୍ୟ ଏକାଭଳି । ଅବିଦ୍ୟା ଏପାଖର ଓ ବିଦ୍ୟା ସେପାଖର । ତେଣୁ, ବିଦ୍ୟା ତ ଆମ ପାରମ୍ପରିକ ଭାଷାଗତ ଅର୍ଥଟି ଅନୁସାରେ ଅଧିକ କାମ୍ୟ ହେବା ହି ଉଚିତ । ମାତ୍ର, ତଥାପି କେଉଁ କାରଣରୁ କୁହା ହୋଇଛି ଯେ, ଅବିଦ୍ୟାର ଉପାସନା ଦ୍ୱାରା ତୁମେ ଯେତିକି ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ରହିବାକୁ ବାଧ ହେବ, ବିଦ୍ୟାରେ ରତ ହୋଇ ରହିବାଦ୍ୱାରା ତା'ଠାରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଅନ୍ଧାରରେ ଘାଣ୍ଟି ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ ।

ଏଥିରୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ଯେ ବିଦ୍ୟା ଏବଂ ଅବିଦ୍ୟା ପରସ୍ପରର ବିପରୀତ ନୁହନ୍ତି । ପ୍ରକୃତ ବିଦ୍ୱାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଏବଂ ଅବିଦ୍ୟା ଦୁଇଟିଯାକର ଅନୁଶୀଳନ କରିବ । ଗାର ଡେ଼ଇଁବା ପୂର୍ବରୁ ଏଇଟି ଏବଂ ଗାର ଡେ଼ଇଁଗଲେ, ସେଇଟି, – ସେପରି ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ନିମନ୍ତେ ଯୋଗ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ମୋତେ ଅବିଦ୍ୟା ଓ ବିଦ୍ୟା ଉଭୟଟିର ଅନୁରାଗ ରଖିବାକୁ ହେବ । ଭୂମି ଥିବ, ଆକାଶ ନଥିବ; ପୁଣି ଆକାଶ ଥିବ, ଭୂମି ନଥିବ, – ଇଏ ପୁଣି କିଭଳି ବିଦ୍ୟାର୍ଜନ ଏବଂ ସେଥିରୁ କିପରି ମୁଁ ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ଯାପନ ବା କରିପାରିବ ? ଏଇଟି ନୁହେଁ, ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ, – ଏଇଟିକୁ ଛାଡ଼ି ସେଇଟି ଓ ସେଇଟିକୁ ଛାଡ଼ି ଏଇଟି ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ, – ଏଇଟି ଏବଂ ସେଇଟି । ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ଏଇଟି ଏବଂ ସେଇଟି, – ତାହାହିଁ ସୁସ୍ଥ, ଖଣ୍ଡରହିତ,

– ତେଣୁ ଯଥାର୍ଥରେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ । ତଥାପି, ଉପନିଷଦର ବାର୍ତ୍ତାଟିରେ ଖୁବ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରୁଥିବ ଯେ, ଦୁଇଟିର – ବିଦ୍ୟା ଓ ଅବିଦ୍ୟା ମଧ୍ୟରେ କିଛି ତୁଳନା ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ କେଉଁଟିରେ ଅଧିକ ପ୍ରମାଦ ରହିଛି, ସେହି କଥାଟିର ଏକ ଅନ୍ଦାଜ ମଧ୍ୟ ସୂଚିତ ହୋଇଛି । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ କେବଳ ଅବିଦ୍ୟାର ଉପାର୍ଜନକୁ ମନ କଲେ, ଅର୍ଥାତ୍, ତପୋରତ ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ମାନଙ୍କର ପରିଭାଷାଟି ମୁତାବକ କେବଳ ଇହକାମ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ମୋହ ଭିତରେ ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିଲେ, ସେମାନେ ବିଦ୍ୟାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ଘୋର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ନିଶ୍ଚୟ ପଡ଼ି ରହିଥିବେ । କିନ୍ତୁ, ଯେଉଁମାନେ ଆଗତୁରା ହିଁ ସଂସାରତରକା ହୋଇ ବିଦ୍ୟାର ଅନୁଧାବନରେ ମଜ୍ଜି ରହିଲେ, ସେମାନେ ଅଧିକ ଘୋର ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ମଜ୍ଜି ରହିବେ । ଏଥିରୁ ସମ୍ଭବତଃ ଏପରି ଅର୍ଥାନୁମାନଟିଏ କରାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଯିଏ ଆଜି ଅବିଦ୍ୟା ମଧ୍ୟରେ ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି, ହୁଏତ କାଲି ତାହାର ମୋହଭଙ୍ଗ ହେବାର ସମ୍ଭାବନାଟିଏ ରହିଥିବ ଏବଂ ସିଏ ଠିକ୍ ପଥଟିକୁ ହିଁ ଧରିଛି, ଏବଂ ତେଣୁ ଅବିଦ୍ୟାଗୁଡ଼ାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବାକୁ ତା'ର ଆଦୌ ମନ ହେବନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଭୂଇଁରେ ଚାଲୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର କେବେ ହୁଏତ ଆକାଶ ଆଡ଼କୁ ମଧ୍ୟ ମନ ହେବ ଏବଂ ସିଏ ପ୍ରଲମ୍ଭିତ ହୋଇଯାଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ଏକ ଅବଲମ୍ବନଟିକୁ ବାଛିନେଇ ପାରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ପାଦତଳର ଭୂମିଟିକୁ ଖୁବ୍ କମ୍ ମନ କରିବେ । ସୋପାନ ଓହ୍ଲାଇ ଏଠି ଅବିଦ୍ୟା ପାଇଁ ସ୍ପୃହାଟିଏ କରିବାକୁ ସେତେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିବେ ନାହିଁ ।

ଏକ ଯଥାର୍ଥ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନ ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଟି ଆବଶ୍ୟକ, ସେଥିରେ ଅବିଦ୍ୟା ଏବଂ ବିଦ୍ୟା ଉଭୟ ନିମନ୍ତେ ସ୍ଥାନ ରହିଛି । କେଉଁ ଗୋଟିଏ ତୁଚ୍ଛ ବୋଲି ଭାବି ପରିତ୍ୟାଗ ଅଥବା ପଳାୟନ କରିବାର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ତଥାକଥିତ ବିଦ୍ୟା– ଉପାସକମାନେ ଭୂମିକୁ ଛାଡ଼ି ଆକାଶକୁ ଉଡ଼ି ପଳାଇବାର ଭ୍ରାନ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିଯାଇ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଜୀବନରେ ଚିରକାଳ ହିଁ ବହୁତ ବହୁତ କ୍ଷତି କରିଛନ୍ତି । ନିଜର ଯେତିକି କ୍ଷତି କରିଛନ୍ତି, ଭୂମିଟିର ସେତିକି କ୍ଷତି କରିଛନ୍ତି । ସଂସାର-ଅନୁରାଗୀ ହୋଇ ନାନାବିଧ ପାରସ୍ପରିକତାର ସନ୍ଧାନ କରୁଥିବା, କେତେ ନା କେତେ ଝୁଣ୍ଟିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ଯାବତୀୟ ଭାଗବତ ଜୀବନ ମୁକୁଳିତ ହୋଇ ଉଠିବ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରି ପ୍ରୟାସମାନ କରୁଥିବା କୋଟି କୋଟିଙ୍କର ଉଦୟପଥ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତିହତପ୍ରାୟ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏହି ଭୂମିଟିକୁ କେତେ ନା କେତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ତଥା ଈଶ୍ୱରକରୁଣାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଉଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଏହି ଅବିଦ୍ୟାକୁ ମନ କଲେ ଆମର ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ନା କେତେ ନିକଟକୁ ଆସିଯାଇ ପାରନ୍ତେ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟା ହିଁ ସେତେବେଳେ ପବିତ୍ର

ବୋଲି ଲାଗନ୍ତା, ଏବଂ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ପଥଚାରୀ ବୋଲି ଅନୁଭବ ହୁଅନ୍ତା । ଏବେ ତ ସଂସାରୀ ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୂରତାଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ବଢ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ଅଧିକ ଅନୁକୂଳତା ପାଉଛନ୍ତି । ଅବିଦ୍ୟା ବିଦ୍ୟାଠାରୁ ଛିନ୍ନ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା ହୋଇଛି ଏବଂ ବିଦ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଅବିଦ୍ୟାକୁ ସତେଅବା ନାକ ଟେକି ଅନାଇ ରହିଛି, ପ୍ରାୟ ଏକ ଆତ୍ମକେନ୍ଦ୍ରୀ ଉଦାସୀନତା ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାକୁ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ କରି ରଖିଛି । ଏବଂ, ଏହିପରି ଭାବରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ହିଁ ଭାରି ଅଶାନ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି । ପଥଗୁଡ଼ିକ, ମତଗୁଡ଼ିକ ବିଦ୍ୟାପଟେ ପୂରା ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଏଡ଼େବଡ଼ ପାଟିରେ ରଡ଼ି କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । କେବଳ ବିଦ୍ୟା ବା କେବଳ ଅବିଦ୍ୟା, ଯେଉଁଟିକୁ ଯାବୁଡ଼ି ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମରି ବାଉଳାପଣ ଗୁଡ଼ିକର ଉପଦ୍ରବରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀଟି ଯେ ଘୋରତମ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ନିଶ୍ଚୟ ପଡ଼ି ରହିବ, କେବଳ ସେହି ଉପଲବ୍ଧିଟି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେଇଯାଇ ପାରିବ ।

□□

ବିଜ୍ଞାନ / ଅବିଜ୍ଞାନ

ଜ୍ଞାନ ନାମକ ଶବ୍ଦଟି ପ୍ରାୟ ସର୍ବପ୍ରାଚୀନ ସେହି କାଳରୁ ହିଁ ଆମ ଚଳନ୍ତି ଭାଷାରେ ରହିଥିଲା । ବିଜ୍ଞାନ ଶବ୍ଦଟି ଅଧ୍ୟାତ୍ମଶାସ୍ତ୍ରରେ ରହିଥିଲା ସତ, କିନ୍ତୁ ଲୋକମୁଖର ସ୍ତରକୁ ତଥାପି ହୁଏତ ଆସିନଥିଲା । ଜ୍ଞାନ କହିଲେ କୌଣସି ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ସବୁ ଲୋକ ସେହି ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ବୁଝୁନଥିଲେ । ଏବେ ବି କ'ଣ ବୁଝୁଛନ୍ତି ? 'ଜ୍ଞାନ' ଶବ୍ଦଟି ସକଳ ଯୁଗ ପରି ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏକାଧିକ ଅର୍ଥବ୍ୟଞ୍ଜନା ସହିତ ଆମ କଥୋପକଥନ ଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଯୋଗରେ ଜ୍ଞାନଯୋଗ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ମାର୍ଗ ମଧ୍ୟ ସେହି ମୁନିଋଷିଙ୍କ ଅମଳରୁ ରହିଛି । ତେଣୁ, ଏକାଳେ ବିଜ୍ଞାନ କହିଲେ ଯେଉଁ ଖାସ୍ ଅର୍ଥରେ ଆମେ କଥାଟିକୁ ବୁଝିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଗଲୁଣି, ସେଇଟି କେବଠାରୁ ଆମ ଚଳଣି ଗୁଡ଼ିକର ଘରଭିତରେ ଆସି ପ୍ରବେଶ କରିଛି କେଜାଣି ? ବିଦେଶର Science ଶବ୍ଦଟିର ପାରିଭାଷିକ ଅନୁରୂପଟିଏ ବାହାର କରିବାକୁ ଯାଇ ଆମେ ବିଜ୍ଞାନ ଶବ୍ଦଟିକୁ କିଭଳି ଓ କାହିଁକି ବାଛିଲୁ ଏବଂ ସେଇଟିରେ କାହିଁକି ଯେ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ମନ ବି ମାନିଗଲା, ସେକଥା ମୋଟେ କେହି କହି ପାରିବନାହିଁ । ବିଜ୍ଞାନ ଶବ୍ଦର ଉପନିଷଦୀୟ ଅର୍ଥଟି ବିଷୟରେ ଅବଗତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ହୁଏତ କେବେହେଲେ ତାହା କରିନଥାନ୍ତେ । ଇଉରୋପର Science ଶବ୍ଦଟି ବି ପ୍ରାଚୀନ କାଳମାନଙ୍କରେ ସେଇଟିରେ

ବର୍ତ୍ତମାନ ଆରୋପିତ ହେଉଥିବା ଅର୍ଥଟିକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁନଥିଲା । ସତ୍ୟ ଘଟଣାଟି ବରଂ ହେଉଛି ଯେ, ପାରସ୍ପରିକ ଜୀବନରେ ଏପରି ବିଶେଷ ଅବସରମାନ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୁଅନ୍ତି, ଯାହାଫଳରେ କି ପରିଚିତ ଏକାଧିକ ଶବ୍ଦଚଳଣିରେ ସତେଅବା ନୂଆ ଢ଼େଣାମାନ ଲାଗିଯାଏ ଏବଂ ପୁରୁଣା ଶବ୍ଦମାନେ ନୂଆ ଅର୍ଥମାନ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଆଗରୁ କ୍ଷେତ୍ରଟିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ, ତେଣୁ କେହି ଜମା ଆପତ୍ତି କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଭାରତରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନର ସେହି ପ୍ରଥମ କାଳରେ ଯେତେବେଳେ ସରକାର ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ କେଉଁଭଳି ବିଷୟମାନ ପଢ଼ାହେବ ବୋଲି ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଉଥିଲା, ସେତେବେଳେ ହିଁ Science ନିମନ୍ତେ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ସହମତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । କଣ୍ଟାକଣ୍ଟି ପ୍ରାୟ ସେତିକିବେଳେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଏକ ଅନ୍ୟତମ ପାଠ୍ୟରୂପେ ତାହାକୁ ବାଛିବା ସମୟରେ 'ବିଜ୍ଞାନ' ଶବ୍ଦଟିର ପ୍ରୟୋଗ କରା ଯାଇଥିବ । ଭାରତବର୍ଷର ତାତ୍କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟ ଚିନ୍ତାଶୀଳମାନେ ଇଉରୋପର ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଶଳଦ୍ୱାରା ହିଁ ଦେଶକୁ ଯଥାର୍ଥ ସାମର୍ଥ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ହିଁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ଯେ ସେହି କୌଶଳଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିଛି ବୋଲି ବ୍ରିଟେନ୍ ଭାରତବର୍ଷର ଶାସନ କରିପାରୁଛି, ଏତେ ଏତେ ବିତ୍ତର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରୁଛି । ଇଉରୋପର ଦେଶମାନେ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ତ ଆହୁରି କେତେ କେତେ ମହାଦେଶ ଉପରେ ଆପଣାର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଜମାଇ ରଖି ପାରିଛନ୍ତି, ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି ।

ସେହି ପ୍ରଥମ ଅନୁମାନଟିର ଦେଢ଼ଶହ ବର୍ଷ ପରେ ଆଜି ତ ସେହି ବିଜ୍ଞାନନାମକ ବିଦ୍ୟାକୌଶଳଟି ହିଁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ପ୍ରାୟ ସର୍ବମୀମାଂସକର ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଲାଣି । ଆଜି ମୋଟେ କେହିହେଲେ ଆଉ କାହାରି ତୁଳନାରେ ପଛେ ହେଲେ ବି ପଛରେ ରହିବାକୁ ଚାହୁଁନାହାନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାନ ହିଁ ଯାବତୀୟ ଅଗ୍ରଗତିର ମଇଦାନରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ବେଗଶାଳୀ ଅଶ୍ୱରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ଓ ପୃଥିବୀର କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ବିସ୍ମିତ କରି ରଖିଛି ! ସୁଖଗୁଡ଼ିକୁ ସତେଅବା ଯୋଜନା ମୁତାବକ କାରଖାନାମାନଙ୍କରେ ତିଆରି କରାଯାଇ ପାରିଲାଣି । ବିଜ୍ଞାନପାଠଟା ହିଁ ପ୍ରଗତିକାମୀ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସର୍ବବିଧ ଅନ୍ଦାଜକୁ ସବାଆଗ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ତେଣୁ ସର୍ବାଦୌ ଗ୍ରହଣୀୟ ବୋଲି ଅନୁଭବ ହେଲାଣି । ସେହି ବ୍ରିଟିଶ୍ ଅମଳରୁ ହିଁ ରଚନା ଲେଖିବା ସମୟରେ ଏବଂ ତର୍କସଭା ମାନଙ୍କରେ ଆପଣାର ବକ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଉପସ୍ଥାପନା କରୁଥିବା ବେଳେ ଆମେ କେତେ ଖୁସୀରେ 'ଏ ଯୁଗ ବିଜ୍ଞାନର ଯୁଗ' ବୋଲି କହିବାକୁ ଖୁବ୍ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲୁ । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସତକଥା

ଯେ ବିଜ୍ଞାନ ଭିତରେ ସେହି ଅନୁରୂପ ସହସ୍ରବିଧ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିମାନ ବି ନିହିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ମନୁଷ୍ୟର ସକଳ ଅସହାୟତା ଓ ମଳିନତା ଯେ ଏଣିକି ଅବଶ୍ୟ ଦୂର ହୋଇଯିବ, କଳ୍ପନାର ଆଖି ଆଗରେ ଚାକ୍ଷୁଷ ଭାବରେ ଦେଖିହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ବିଜ୍ଞାନର ନିତ୍ୟ ଅଭିନବ କେତେ କେତେ କୌଶଳ କେଡ଼େ ସତ୍ୱର ବେଗରେ ପୃଥିବୀଯାକ ବ୍ୟାପି ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା । ମଣିଷମାନେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ପଡ଼ିଶା ପରି ଦେଖାଗଲେ । ଶିକ୍ଷାର, ଦେବାର ତଥା ନେବାର ଏବଂ ନିଜର ଅନୁରାଗ ଗୁଡ଼ିକର କେତେ ନା କେତେ ଅଭୂତପୂର୍ବ ପ୍ରସାରଣ ଘଟିଲା । ମେଧାସମ୍ପନ୍ନ ବିଜ୍ଞାନୀମାନେ ପ୍ରାୟ ଅଙ୍କ କଷି ବୁଝାଇଦେଇ ପାରିଲେ ଯେ ଏଣିକି ଅନ୍ନର, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର କୌଣସି ଅଭାବ ରହିବ ନାହିଁ । ସ୍ଥାନୀୟ ଜୀବନଗୁଡ଼ିକ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱାୟତନର ସହଜ ଅନ୍ଦାଜ ତଥା ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟକୁ ବିମୋଚିତ ହୋଇଯିବେ । ତେଣୁ, ଅଜ୍ଞତା ମଧ୍ୟରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିବାର କୌଣସି ଅବସର ବା କାହିଁକି ରହିବ ? ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ ହେବେ, – ଅଭ୍ୟସ୍ତ ବହୁ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ତଥା ଭାବସଙ୍କୋଚ ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ଆସି ପାରିବେ । ଅନ୍ନଗତ ଜୀବନର ବାଧ୍ୟତାଗୁଡ଼ିକ ଅପସାରିତ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନେ ଅଧିକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଅନ୍ୟ ବୃହତ୍ତର ଜୀବନମୂଲ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ବଞ୍ଚିବା ଲାଗି ଆସ୍ପୃହା ବି କରିପାରିବେ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦଶକଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରାୟ ସେଇଥି ସକାଶେ ହିଁ ବିଜ୍ଞାନଲାଗି ମଣିଷମାନଙ୍କର ଆକର୍ଷଣଟା ପ୍ରାୟ ଏକ ଜ୍ୱରପରି ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଫଳରେ ଦ୍ରବ୍ୟମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିଛି, ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଭୋଗ କରିବାର ଉପାୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟ ବିଚକ୍ଷଣ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ମାତ୍ର, ଯଦି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଏକକରୂପେ ଧରାଯାଏ, ତେବେ ଅନାହାର, ଅଶିକ୍ଷା, ଅବହେଳା ଏବଂ ଅସହାୟତା ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିଛି । ପରିବେଶଟା ମଧ୍ୟ ଏପରି ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ଯେ, କ୍ରମେ ଆଉ ତା'ଉପରେ ଆଗପରି ନିର୍ଭର କରି ହେଉନାହିଁ । ପୃଥିବୀରେ ସବୁ ରାଜ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ମାଛମାନେ କେବଳ ନିଜପାଇଁ ମଉକାମାନ ସୃଷ୍ଟି କରି ସାନ ମାଛମାନଙ୍କୁ ଗିଳିବା ଲାଗି ବେଶ୍ ତତ୍ପର ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦରିଦ୍ର ଓ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ଧନୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କର ଚକ୍ରାନ୍ତଜାଲ ଭିତରେ କ୍ରୀଡ଼ନକ ପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଏତେ ଏତେ ଭୋଗମୟତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେହି ବୃହତ୍‌ମାନେ କ'ଣ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ରହି ପାରୁଛନ୍ତି ? ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ତ ଦୁଇଟା ବଡ଼ ଯୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ ହୋଇଗଲା, ଯାହାକୁ କି ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକର ଭୟଙ୍କରତା ହେତୁ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ବୋଲି ମନେ ରଖିଲୁ । ଏଥିରେ ବିଜ୍ଞାନର ହିଁ ସତକୁ ସତ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସମ୍ମାନହାନି ହେଲା । ବିଜ୍ଞାନକୁ କାନ ଧରି ନୂଆ ନୂଆ ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ତିଆରି କରିବାରେ ବ୍ୟବହାର କରାଗଲା । ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ହାରିଲା ଓ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ଜିତିଲା ସତ୍ତ୍ୱେ

ତଥାପି ଯୁଦ୍ଧମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସରୁନାହାନ୍ତି । ପରମାଣୁ ବୋମାର ଭଳି ଭଳି କିସମ ବାହାରିବାରେ ଲାଗିଛି । ଅଧିକତମ ସଂଖ୍ୟାର ବିଜ୍ଞାନପାଠୁଆମାନେ ବୋମା ସମେତ ସେହି ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର ତିଆରି କରିବାରେ ନିୟୋଜିତ ରହିଛନ୍ତି । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କୁ ସର୍ବାଧିକ ପାରିଶ୍ରମିକ ମିଳିପାରୁଛି ବୋଲି ସେମାନେ ସେପରି କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ହିସାବଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପଇସା ସେହି ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର–ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ହିଁ ଖରଚ ହେଉଛି । ଏସବୁକୁ ଆମେ ବିଜ୍ଞାନ ବୋଲି ନକହି ଅବିଜ୍ଞାନ ବୋଲି ହିଁ କହିବା । ଜ୍ଞାନକୌଶଳମାନ ବହୁଗୁଣିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ, ଏବଂ ଏଣେ ପୃଥିବୀଟି ବହୁ ହିଂସ୍ରତା ଓ ବହୁ ଅବହେଳା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ଭରସାହୀନ ହୋଇ ରହିଥିବ, ଏହାକୁ ନିତାନ୍ତ ମୂର୍ଖ ମଣିଷଟିଏ ମଧ୍ୟ ଅବିଜ୍ଞାନ ବୋଲି କହିବ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ବିଜ୍ଞାନ ନିମନ୍ତେ ଅନୁକୂଳ ଭିତ୍ତିଭୂମିଟିଏ ତିଆରି ହୋଇନାହିଁ, – ଏକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିବେକର ବିକାଶ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ ବୋଲି ଏତେ ବିଜ୍ଞାନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଅବିଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପୃଥିବୀ ବାଟହରା ହୋଇ ଯାଉଛି । ବିଜ୍ଞାନ କ'ଣ କେବଳ ବାହ୍ୟ ପ୍ରକୃତିଟାର ଅଧ୍ୟୟନ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିଥିବ ଏବଂ ସେଥିରୁ ଉପଲବ୍ଧ କୌଶଳଗୁଡ଼ିକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ଭୋଗ-ସାମଗ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ହିଁ ପର୍ବତପ୍ରମାଣେ ଆଣି ଗଦା କରି ଦେଉଥିବ ? ଆମର ସମାଜ, ସାମୁଦାୟିକ ଜୀବନ, ଏକ ଆରେକକୁ ଲୋଡ଼ିବାର ବ୍ୟାବହାରିକ ନାନା ବିବେକ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଶାସନ, ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା, ରାଜନୀତିକ ଅଧିକାର ତଥା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, – ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ସେହି ପୁରୁଣା ଆଖିରେ ଦେଖୁଥିବା ଅଥଚ ଆଧୁନିକ କୌଶଳମାନଙ୍କର ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା ସାମଗ୍ରୀ ବଢ଼ାଇବାରେ ଲାଗିଥିବା, – ଏହାଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀ ସେହି ବିବେକହୀନ ଆଦିମ ସ୍ତରରେ ଯାଇ ରହିଥିବ, ବହୁ ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଉଥିବ । ଇଉରୋପ ତଥା ସମଗ୍ରତଃ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତରେ ସମାଜକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସାମୁଦାୟିକ ଜୀବନକୁ ତଥାପି ବଦଳାଇବାର ବହୁତ ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇଛି: ସେଥିପାଇଁ କେତେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରକ୍ତାକ୍ତ ବିଦ୍ରୋହମାନ ବି ହେଇଛି ଓ ତେଣୁ କିଛି ଆବଶ୍ୟକ ଭଙ୍ଗାଗଢ଼ା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ସବୁ ମଣିଷ ଶିକ୍ଷାଲୋକ ତଥା ସମାନନ୍ୟାୟର ପରିସର ମଧ୍ୟକୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଆସି ପାରିଛନ୍ତି । ପରସ୍ପର ପାଖରେ ଏକ ସର୍ବନିମ୍ନ ସମ୍ମାନର ସହିତ ସ୍ୱୀକୃତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ବିଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେବାର ପ୍ରାୟ ସକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତଥା ବରାଦଦ୍ୱାରା ଲଭାବାନ୍ ହୋଇଛନ୍ତି । ସବୁ ମନୁଷ୍ୟ ଆପଣାର ସାମୂହିକ ଜୀବନ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ନହୋଇଥିବା ଯାଏ ଅବିଜ୍ଞାନମାନେ ହିଁ ଅଧିକ ବଳବାନ୍ ହେବେ ହିଁ ହେବେ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନବସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ବିଶେଷ ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଭାଗ୍ୟଗାର ଗୁଡ଼ିକୁ ବିଜ୍ଞାନ ସ୍ପର୍ଶ ହି କରିନାହିଁ । ଉପରେ ସାମନ୍ତବାଦ ରାଜା ହୋଇଛି

ଏବଂ ତଳଟା ସହିବାରେ ଲାଗିଛି । ସାମନ୍ତମାନେ ଯାବତୀୟ ସୁଯୋଗ ତଥା ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ନିଜ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ରୋକି ଦେଇ ରଖିଛନ୍ତି ଓ ତଳ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛି । ବିଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ଅଳପଙ୍କର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରୁଛି । ସେହି ସ୍ଥିତିଟିକୁ ହିଁ ଆମେ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଅବିଜ୍ଞାନ ବୋଲି କହି ପାରିବା । ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, ଧର୍ମ, ସଂସାରନୀତି, – ସବୁକିଛି ଅଳପଙ୍କର ଆନନ୍ଦବର୍ଦ୍ଧନ ନିମନ୍ତେ ନିତାନ୍ତ ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ନାନା ଫିସାଦରେ ସେହି ଅଳ୍ପ ପକ୍ଷଟାର ହିଁ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରୁଛି ।

ତଳ ସଚେତନ ହେବ, – ତା'ର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବ, – ସିଏ ଆପଣାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ବୋଲି ଜାଣିବ । ତେବେଯାଇ ଉପରକୁ ଉଦାସୀନ କରି ରଖିଥିବା ମୂଢ଼ତା ଯିବ । ସତକୁ ସତ ଏକ ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ ହେବ । ପୃଥିବୀଯାକ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ଉଦ୍‌ବେଳନଟି କ୍ରମେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅବସରରେ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସୋଚ୍ଚାର ଭାବରେ ସେହି କଥାଟିର ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ହେଲାଣି । ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଏକଦା ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରତ୍ୟୟର ସହିତ ସେଗୁଡ଼ିକର କଥା ପକାଇଲେଣି । ଦୁଇ ପକ୍ଷ ହିଁ ଏଣିକି ଅଧିକ ଅଧିକ ବୁଝୁଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଅସଲ ବିଜ୍ଞାନ ବସ୍ତୁତଃ ଠିକ୍ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ପରି । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ନେଇ ତାହାର କାରବାର । ଏବଂ ତେଣୁ, ସାମନ୍ତବର୍ଗର ସ୍ୱାର୍ଥ ନିମନ୍ତେ ସେବା ଖଟୁଥିବା ଯାଏ ବିଜ୍ଞାନର ସକଳ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅବିଜ୍ଞାନ ହିଁ ମାଡ଼ି ବସିଥିବ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଅନୁସାରେ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାର୍ଥମାନେ ଅବଶ୍ୟ ତାତ୍କାଳିକ ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ହୁଏତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହେବେ, – କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞାନର ସର୍ବବିଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ – ଏପରିକି ବ୍ୟାବହାରିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନ ସମୁଦାୟ ମନୁଷ୍ୟଜାତିର ହିଁ ସମ୍ପଦ ହୋଇ ରହିବ । ତେବେଯାଇ ନାନାପ୍ରକାରେ ନରଖର ହେଉଥିବା ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀ ତଥା ମାନବିକ ବିରାଦରିଟି ଅବିଜ୍ଞାନର କବଳ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ପାରିବ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟି ସହିତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଅସଲ ବୁଝାମଣାଗୁଡ଼ିକ ହୋଇଗଲେ ବର୍ତ୍ତମାନର ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ନିମନ୍ତେ ସେବା ଖଟୁଥିବା ଯାଏ ବିଜ୍ଞାନର ସକଳ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅବିଜ୍ଞାନ ହିଁ ମାଡ଼ି ବସିଥିବ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଅନୁସାମନ୍ତବର୍ଗର ସ୍ୱାର୍ଥ ନିମନ୍ତେ ସେବା ଖଟୁଥିବା ଯାଏ ବିଜ୍ଞାନର ସକଳ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅବିଜ୍ଞାନ ହିଁ ମାଡ଼ି ବସିଥିବ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଅନୁସାରେ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାର୍ଥମାନେ ଅବଶ୍ୟ ତାତ୍କାଳିକ ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ହୁଏତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହେବେ, – କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞାନର ସର୍ବବିଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ – ଏପରିକି ବ୍ୟାବହାରିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନ ସମୁଦାୟ ମନୁଷ୍ୟଜାତିର ହିଁ ସମ୍ପଦ ହୋଇ ରହିବ । ତେବେଯାଇ ନାନାପ୍ରକାରେ ନରଖର ହେଉଥିବା ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀ ତଥା ମାନବିକ ବିରାଦରିଟି ଅବିଜ୍ଞାନର କବଳ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସି ପାରିବ । ବୈଜ୍ଞାନିକ

ଦୃଷ୍ଟି ସହିତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଅସଲ ବୁଝାମଣାଗୁଡ଼ିକ ହୋଇଗଲେ ବର୍ତ୍ତମାନର ରାଜନୀତିକ ଢ଼ାଞ୍ଚାମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ହେବେ । ଅର୍ଥନୀତି ଦ୍ୱାରା ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ମୂଳ ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ ହେବାର ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଏହି ସବୁକିଛି ଉପରୁ ଆସୁଥିବା କୌଣସି କିମ୍ବା କାହାରି ଅଧାଦେଶ ବଳରେ ହେବନାହିଁ, ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ହେବ । ଉପରୁ ହୁଏତ ସମଗ୍ର ପରିମଳଟିକୁ ବଦଳାଇବା ଦିଗରେ ଔପଚାରିକ ଭାବରେ ସଂକଳ୍ପଟିଏ ନିଆଯିବ, କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ସବୁକିଛି ତଳୁ ଲୋକସ୍ତରରୁ ହିଁ ଘଟିବ । ଅବିଜ୍ଞାନକୁ ହିଁ ସଚରାଚର ଉପରୁ ଆଦେଶ ଦେଇ ଲଦି ଦିଆଯାଏ । ବିଜ୍ଞାନ ତଳୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ କରେ – ପାହାଚ ପାହାଚ କରି ସିଡ଼ିଗୁଡିକୁ ଉଠେ, ତେଣୁ ସତକୁ ସତ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ହାସଲ ବି କରିପାରେ ।

❑❑

ପ୍ରତିମା / ପ୍ରତିମାତୃଷ୍ଣା

ପ୍ରତିମାଟିଏ ଦେଖିବାକୁ ସତକୁ ସତ କେତେ ସୁନ୍ଦର । ଜଗତଯାକ ଗଢ଼ା ହୋଇ ରହିଥିବା ତଥା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଗଢ଼ା ହେଉଥିବା ସବୁ ପ୍ରତିମା ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ସୁନ୍ଦର । ନିଜର ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ସେତିକିଯାଏ ସୌଷମ୍ୟଯୁକ୍ତ କରି ପାରିଥାଏ ବୋଲି ସିଏ ଶିଳ୍ପୀଟିଏ ଏକ ପ୍ରତିମା ଗଢ଼ିବାଲାଗି ମନସ୍ଥ କରେ ! ଶିଳ୍ପୀକୁ କୌଣସି ଅବସରରେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ଜଣେ କାରିଗର ବୋଲି କଦାପି କୁହା ଯିବନାହିଁ । ଜଣେ ସତଶିଳ୍ପୀର ଅନ୍ତର୍ଭିତରେ ଜଣେ ଉପାସକ ରହିଥାଏ । ଉପାସନାଦ୍ୱାରା ହିଁ ତୁଚ୍ଛା ପଥରଖଣ୍ଡଟାଏ ହିଁ ଏଭଳି ପ୍ରାଣବନ୍ତ ହୋଇପାରେ । ତେଣୁ, ଆଦୌ କୌଣସି ଅତିରଞ୍ଜନ ନକରି ସର୍ବଦା କୁହାଯିବ ନାହିଁ କାହିଁକି ଯେ, ଶିଳ୍ପୀ ମଧ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପୀର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମତିରେ ହିଁ ସେହି ଉପାସକଟି ପଥର ଭିତରୁ ଭବ୍ୟ ପ୍ରତିମାଟିଏ ଗଢ଼ି ଥୋଇ ଦେଇପାରେ । ଗଢ଼ାଳି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଉପାସକଟିର ଆବେଦନଟି ସହିତ ଯେତେବେଳେ ସେହି ମୂର୍ତ୍ତିଟିକୁ ଦେଖୁଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପାସନାମୟ ବ୍ୟାକୁଳ ଆଖିଟି ପ୍ରକୃତରେ ମିଳିତ ହୁଏ, ସେତିକିବେଳେ ପ୍ରତିମା ଭିତରୁ ସତେଅବା ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ ଦିଶି ଦିଶି ଯାଉଥାଏ, ଆହୁରି ଅନେକ କିଛି ସ୍ପର୍ଶକୁ ଅନୁଭବ କରି ହୁଏ, ପ୍ରତିମାଟି ପ୍ରାଣ ପାଏ; ଅର୍ଥାତ୍, ସାନ୍ନିଧ୍ୟଟିଏ ମିଳିଯାଏ ?

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମସାଧନାରେ ହିଁ ପ୍ରତିମାମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଛି । ଆମ ଆରାଧନାରେ ସଂସାରଟି ମଧ୍ୟରେ ସେହି ପ୍ରତିମା ତଥା ପ୍ରତୀକମାନେ ମାଧ୍ୟମରୂପେ ରହିଛନ୍ତି

ବୋଲି ଏହି ପୃଥିବୀର କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ପାଦତଳେ କିଛି ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଭୂମି ରହିଛି ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସେହିଠାରେ ହିଁ ନିର୍ଭର ସହିତ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ନିଜ ଭିତରେ ଏବଂ ବାହାରେ ଆହୁରି ଆଗକୁ ପଡ଼ିଥିବା ରାସ୍ତା ଗୁଡ଼ିକର ଠାବ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ତା'ନହେଲେ ଜୀବନଟା ନିତାନ୍ତ ଅରାଜକ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତା ଓ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶୂନ୍ୟ ପହଁରି ବହୁତ ହାଲିଆ ହୋଇ ପଡୁଥାନ୍ତେ । ତେଣୁ, କୌଣସି ସତ୍ୟର ଉତ୍ତରାଧିକାରକୁ ଏକ ମୂର୍ତ୍ତ ନିକଟରୂପ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଯିଏ ଏହି ନାନା ପ୍ରତିମାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ବିଷୟରେ ପ୍ରଥମେ ବୁଦ୍ଧିଟିଏ ଦେଇଥିବ, ସିଏ ନିଶ୍ଚୟ ଜଣେ ଶିଳ୍ପୀ ହୋଇଥିବ, ଜଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସମଝଦାର ବନ୍ଧୁ ହୋଇଥିବ । ପୃଥିବୀଯାକ ଏତେ ଏତେ ଧର୍ମ, ଏତେ ଏତେ ଉପାସନାମାର୍ଗ ଏବଂ ତେଣୁ ସେହି ଅନୁସାରେ ଏତେ ଭଳି ପ୍ରତିମାସର୍ଜନା । ମାଟି, ପଥର, ମର୍ମର, କାଷ୍ଠ, – ଉପାଦାନରୂପେ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଟିରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଆଦୌ କୌଣସି ବାଡ଼ବତା ପଡ଼ିନାହିଁ । ଭଗବାନ୍ ଯେତେ ଜଣ ହୋଇଥାଆନ୍ତୁ କିମ୍ବା ସତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଯେତେ ଯେତେ ପ୍ରସ୍ଥ ତଥା ପ୍ରକାରର ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ସେମାନେ ଏହିସବୁ ପ୍ରତିମା ଓ ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ିକର ଭିଡ଼ ପାଇଁ ମୋଟେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉନଥିବେ, – ଆଦୌ କୌଣସି ଅପ୍ରସନ୍ନତା ବି ଅନୁଭବ କରୁନଥିବେ । ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଫୁଲ ଏତେ ଏତେ ପ୍ରକାରର, ସକାଳ ଏବଂ ସନ୍ଧ୍ୟାମାନେ ଏତେ ଏତେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟରେ ଭରି ରହିଛନ୍ତି, – ଏସବୁ ତ ଆମର ଜୀବନଗୁଡ଼ିକୁ ଏତେ ବହୁବିଧ କରି ରଖିଛନ୍ତି ଓ ଏତେ ଏତେ ଆନନ୍ଦର କାରଣ ହୋଇଛନ୍ତି । ମଣିଷର ସର୍ଜନାତ୍ମକ ପ୍ରୀତି-ଆକର୍ଷଣମାନେ ତେଣୁ ଏତେ ଏତେ ପ୍ରତିମା ଗଢ଼ି ଆମର ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନାର ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ଏଭଳି ବହୁସ୍ପନ୍ଦନମୟ କରି ରଖିଛନ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ୱଯାକର ବିଧାତାଙ୍କୁ କଦାପି ଆଦୌ କିଛି ବିଗିଡ଼ି ଯାଉଥିଲା ପରି କାହିଁକି ଲାଗୁଥିବ ?

ତଥାପି, ପ୍ରତିମା ଏବଂ ପ୍ରତୀକମାନଙ୍କୁ ନେଇ ପୃଥିବୀରେ ଏତେ ଏତେ ଝଗଡ଼ା କ'ଣ ପାଇଁ ? କେବଳ ଏବେ ନୁହେଁ, ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି । ଗୋଟାଏ ମନ୍ଦିର ଆଉଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିରକୁ ସହ୍ୟ କରି ପାରୁନାହିଁ, ଉପାସନାର ଗୋଟାଏ ପଦ୍ଧତି ଆଉଗୋଟିଏ ପଦ୍ଧତିକୁ ମଧ୍ୟ ସହ୍ୟ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସନ୍ତକ ଆଉ ଗୋଟାଏ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସନ୍ତକମାନଙ୍କୁ ସହ୍ୟ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ନିଜର ଗର୍ତ୍ତଟା ମଧ୍ୟକୁ ଟାଣି ଆଣିବାକୁ ତ ମନ୍ଦୋତ୍ସାହୀମାନେ କେତେ ଭଳି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ବାହାରିଛନ୍ତି । ପ୍ରତିମାଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ପ୍ରତୀକ, ପତାକାମାନେ ଯଦି ପ୍ରତୀକ, ଆମର ଭଳି ଭଳି ଉପାସନା ଯଦି ପ୍ରତୀକ ତଥା ଆମର ସାଧନାମାନେ ଯଦି ମୁଖ୍ୟତଃ ଆମେ ଆଦରି ନେଇଥିବା ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନିଷ୍ପାପର ଉଦ୍ୟମ, ତେବେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଏତେ ଏତେ ଅସୂୟାକୁ କାହିଁକି ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଆଯିବ ? ଏବେ ତ ଏଥିପାଇଁ ବିଶେଷ ଚତୁର ଏବଂ ଚଣ୍ଡମାନେ

ହତିଆର ଧରି ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ବାହାରି ବି ପଡୁଛନ୍ତି ! ଏହି ଯାବତୀୟ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଆମକୁ ବସ୍ତୁତଃ ଭଲ ଲାଗୁଥାନ୍ତା, – ପରସ୍ପରକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ଆମେ ପରସ୍ପରର ପ୍ରକାରଗୁଡ଼ିକରୁ ସମ୍ଭବତଃ ବହୁତ କିଛି ଗ୍ରହଣ ମଧ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତେ ଓ ଅଧିକ ଧନୀ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ । ପୃଥିବୀରେ ସତ୍ୟର ମହିମା ହିଁ ବଢ଼ନ୍ତା । ଏସବୁ ହୁଅନ୍ତା, ଯଦି ଆମେ ସ୍ୱୟଂ ସୁସ୍ଥ ଥାଆନ୍ତେ । ଜଣେ ସୁସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ସକଳ ସକାରାତ୍ମକ ଅର୍ଥରେ ଗ୍ରହଣଶୀଳ ହୋଇ ପାରିବ । ସତକୁ ସତ ପ୍ରତିମାଗୁଡ଼ିକର ବଦଳରେ ଏକ ପ୍ରତିମାତୃଷ୍ଣା ହିଁ ଆମ ଜୀବନକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଛି ବୋଲି ଆମ ପ୍ରତିମାମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଜୀବନରେ ଅଫିମ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ସିଧା ଭାବରେ କହିଲେ, ପ୍ରତିମା ଭିତରେ ଥିବା ସତ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଯଥାର୍ଥ ଅର୍ଥପ୍ରତିଶ୍ରୁତିଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ଆଦୌ ଠଉରାଇ ନେଇ ପାରୁନାହୁଁ ଏବଂ ତେଣୁ ଅଫିମ ଖାଇ ଆଉକିଛି ହୋଇଯାଉଛୁ । ଆମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ରହିଥିବା ଏକାଧିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ସେତିକି ଭିତରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିଚରା ପ୍ରତିମାମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଆଉ କୌଣସି ଇଜ୍ଜତ୍ ରହୁନାହିଁ । ସେମାନେ ଆମର ସେହି ତୁଚ୍ଛା ତୃଷ୍ଣାଗୁଡ଼ାକ ହାତରେ ହିଁ କ୍ରୀଡ଼ାସାମଗ୍ରୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ତୃଷ୍ଣାର ସେହି ଅଫିମଗୁଡ଼ାକରୁ ସମ୍ଭବତଃ ଆମର ମନ ଛାଡ଼ିଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ, ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ସତ୍ୟଟିକୁ ଆମେ ପ୍ରତିମାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଠାବ କରି ଆସିଛୁ, ତାହାକୁ ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବାର ଅନୁଭବ କରିବା । ବହୁ ବିଚିତ୍ର କିସମର ମନ୍ଦ ପ୍ରରୋଚକମାନେ ଏପରି ହେଉ ବୋଲି କେବେହେଲେ ଇଚ୍ଛା କରିନାହାନ୍ତି ! ତଥାପି, ଏକାଧିକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକରୁ କ୍ରମେ ଖୁବ୍ ଲାଗୁଛି ଯେ ଏଥର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂଆ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଛି, ଯେଉଁଟିରୁ କି ଆମେ କ୍ରମେ ଅଫିମକୁ ଅଫିମ ବୋଲି ଚିହ୍ନିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବା ଏବଂ ପ୍ରତିମାତୃଷ୍ଣା ଗୁଡ଼ିକରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବା । ଆମ ଭିତରର ଏକ ଅନ୍ୟ ଆସ୍ପୃହା ମଧ୍ୟ ସେହି କ୍ଷଣଟିକୁ ଆହୁରି ନିକଟ କରି ଆଣିବ ।

□□

ପ୍ରକୃତି / ପୁରୁଷ

ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନର ଏକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ ପୁରୁଷ ସଦାସ୍ଥିର ଏବଂ ପ୍ରକୃତି ସଚଳ । ଗୋଟିଏ ଉପନିଷଦରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବୃକ୍ଷରେ ଥିବା ଦୁଇଟି ଏପରି ଡ଼ାଳର କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି, ଯେଉଁଟି ଅନୁସାରେ ଉପର ଡ଼ାଳରେ ବସିଥିବା ଚଢ଼େଇଟି ଥିର ରହିଛି ଏବଂ ତଳ ଡାଳର ଚଢ଼େଇଟି ଫଳଟିଏ ଭକ୍ଷଣ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ପ୍ରଥମ

ଚଢ଼େଇଟି ସ୍ୱୟଂ ଭକ୍ଷଣ କରୁନାହିଁ, ଭକ୍ଷଣରତ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଆଡ଼କୁ ଖାଲି ଅନାଇ ରହିଛି । ଅଧିକ ପ୍ରସାରିତ କରି କୁହାଯିବ ଯେ, ପରମ ସତ୍ୟର ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ଥିର କଳ୍ପନାଟି ହେଉଛି ପୁରୁଷ ତଥା କର୍ମରତ ସଚଳ କଳ୍ପନାଟି ପ୍ରକୃତି । ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟ, ଦୁଇଟି କଳ୍ପନା; ଅର୍ଥାତ୍ ଦୁଇ ବିଭାବ । ସେହି ଗୋଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣସତ୍ୟର ଦୁଇ ବିଭାବ । ସତ୍ୟର କ୍ରିୟାଶୀଳ ବିଭାବଟି ପ୍ରକୃତି, ସାକ୍ଷୀ-ରୂପଟି ହେଉଛି ପୁରୁଷ । ଉଭୟେ ହେଉଛନ୍ତି ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ । ଉତ୍ସଟି ସ୍ଥିର, ଅବିଚଳ, – ନିଷ୍ପାଦନଟି ସଚଳ, ସୃଜନରତ । ଅର୍ଥାତ୍, ସଚଳ ପକ୍ଷଟି ଯେତେବେଳେ ଆପଣାକୁ କେବଳ ସଚଳ ବୋଲି ଧରିନେଇ ତାହାରି ଭିତରେ ହିଁ ବଣା ହୋଇ ଯାଉଛି, ସେତେବେଳେ ତାହା କେବଳ ସେଇଟି ଭିତରେ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ରହିଯାଉଛି ଏବଂ ସମଗ୍ରର ପୂର୍ଣ୍ଣତର ଉପଲବ୍ଧିଟିକୁ ହରାଇ ଦେଉଛି । ଅସଲ ଉପଲବ୍ଧି ହେଉଛି ଏହି ବିଶ୍ୱସଂସାରର କ୍ରିୟାଶୀଳତା ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାର ଭୂମିକାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ନାନାଭାବେ ଚଳମାନ୍ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ସଟି ବିଷୟରେ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇଗଲେ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ଯାବତୀୟ ପ୍ରମାଦ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବ । ଅବବୋଧଗୁଡ଼ିକ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିଯିବ, – ନାନା ମିଥ୍ୟାପାଂଶ ମଧ୍ୟରେ ବିମୂଢ଼ ହୋଇ ରହିବା ହିଁ ସାର ହେବ ।

ଏହି ପରିପୂରକତାର ତତ୍ତ୍ୱଟି କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ ଏବଂ ମିଶରରେ ରହିଥିଲା ବୋଲି ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ମାନେ ଅନୁମାନ କରୁଛନ୍ତି । ନିଷ୍କର୍ଷ ହେଉଛି, ଦୁଇଟିଯାକ ବୋଧକୁ ଏକତ୍ର ସ୍ୱସମ୍ପଦ କରି ନିଜର ଜୀବନ ତଥା ଚେତନା ମଧ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇଥିଲେ ଆମେ ସତ୍ୟଟିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବଞ୍ଚି ପାରିବା; ସଂସାରକୁ ଏକମାତ୍ର ସବୁକିଛି ବୋଲି ଏକ ଖଣ୍ଡ-ଉତ୍ସାହରେ ପଶିଯାଇ ହଟହଟା ହେବାନାହିଁ କିମ୍ବା ସାଂସାରିକ ଜୀବନରେ କଦାପି ସ୍ଥିରତା ମିଳିବନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରାୟ ସନ୍ତାପିତ ଭାବରେ ସଂସାରବିମୁଖ ହୋଇ ଆଉ କେଉଁଠିକୁ ପଳାୟନ ବି କରିବାନାହିଁ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରଟିରେ ସମୁଚିତ ସମାଧାନଟିକୁ ନିଜସ୍ୱ କରି ଅନେକେ ବଞ୍ଚି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ସତେଅବା ମଝିରେ ରହି ଛଟପଟ ହିଁ ହୁଅନ୍ତି । ସଂସାରକୁ ତୁଚ୍ଛା ନଶ୍ୱର ବୋଲି କହୁଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ତଥାପି ତାହାରି ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ନାକଯାଏ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ମଧ୍ୟ ରହିଥାନ୍ତି । ବିଧାତାଙ୍କର ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ମଧ୍ୟରେ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ଆଦୌ ସହଯୋଗ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସୁତରାଂ ଯଥାର୍ଥ ସମାଧାନଟି ହେଉଛି ଯେ ଆମରି ଭିତରେ ପୁରୁଷ ଓ ଆମରି ଭିତରେ ପ୍ରକୃତି । ସେମାନଙ୍କର ସକଳ ଅବସରରେ ହିଁ ଏକ ସମାନ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ଏବଂ ସେଥିରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ରହିଲେ ଆମର ଅଜ୍ଞାନ କଦାପି ତୁଟିବନାହିଁ ।

ଭାରତୀୟ ସାମାଜିକ ବିଚାର ମଧ୍ୟରେ ପୁରୁଷ ତଥା ପ୍ରକୃତିର କଥାଟି କେଉଁ ଅବେଳରେ କିପରି ଆସି ପ୍ରବେଶ କରିଛି, ଏଠି ଆମ ଚଳନ୍ତି ସାମୁଦାୟିକ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକର

କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀର ବିଶେଷ ଅର୍ଥରେ ସେହି ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟକୁ ବିଚାର କଲୁ ? ନାରୀ ତ ଆମର ସମାଜବାସ୍ତବଗତ ଯାବତୀୟ ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ପୁରୁଷଠାରୁ ନିମ୍ନରେ ରହିଥିଲା, – ପୁରୁଷର ପରିଚର୍ଯ୍ୟାକାରିଣୀ ରୂପେ ହିଁ ତା'ର ଯାହା ଏକ ଭୂମିକା ରହିଥିଲା । ନାରୀର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗୁଣ ତଥା କର୍ତ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅଳ୍ପବହୁତ ସେହି ମୁତାବକ ନିର୍ଣ୍ଣିତ କରିଦିଆ ହୋଇଥିଲା । କେତେକ ସାଧନାରେ ମଧ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ପୁରୁଷ ନାରୀକୁ ତା' ଆତ୍ମାର ଗାଭୀ ବୋଲି ହିଁ ଦେଖୁଥିଲା । ଏପରିକି, ଗୀତାରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଥିବା 'ପୁରୁଷାର୍ଥ'ର ଅଭିଧାଟିକୁ ବି କାଳକ୍ରମେ କେବଳ ପୁରୁଷର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତେ ବୁଝିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଏବଂ ନାରୀଟିଏ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଭିତରେ ପୁରୁଷାର୍ଥର ସେହି ସମ୍ଭାବନାଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ବହନ କରୁଛି, ସେହି ସତ୍ୟଟିକୁ ଗୋପ୍ୟ କରି ରଖିଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଏବଂ, ତା'ପରେ ବିଗତ ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ନାରୀକୁ ଯେଉଁ ଭୂମିକାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ବାଧ୍ୟ କରି ରଖାଯାଇ ଆସିଛି, ସେହିଗୁଡ଼ିକର ଗୋଟିଏ ନକ୍ସା ଭିତରେ ହିଁ ନାରୀର କଳ୍ପନା କରାଯାଇ ପାରିଲା । ତେଣୁ, ନିତାନ୍ତ ଅବୋଧ ଲାଗିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଯେ, କାବ୍ୟମାନଙ୍କରେ ନାରୀକୁ ବହୁଶ୍ଳାଘାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକାମାନଙ୍କରେ ବସାଇ ନାନା କାବ୍ୟାଡ଼ମ୍ବର କରାଗଲା ଓ ଏପରିକି ତନ୍ତ୍ରର ସାଧନା ମଧ୍ୟରେ ଦେବୀ ହିଁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ସିଦ୍ଧିର ଶିଖର ଉପରେ ଯାଇ ଅଧିଷ୍ଠିତା ହୋଇ ରହିଲେ ସିନା, ମାତ୍ର ସମାଜଜୀବନରେ ସିଏ ତଥାପି ଦୁର୍ଗତି ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ରହିଗଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଉଭା ଏବଂ ପୋତାରେ ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଟି ହିଁ ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ବିବେକଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକାର କରି ରହିଛି । ତାହାର ପ୍ରତିକାର ନିମନ୍ତେ ଭାରତବର୍ଷ ସମେତ ପୂରା ପୃଥିବୀଟାରେ ହିଁ କେବଳ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ମେଳ କରାଇ କେତେ କେତେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦାନା ବାନ୍ଧି ଆସୁଛି ।

ନାରୀର ଏପରି କ'ଣସବୁ କରଣୀୟ ରହିଛି, ଯାହାକି କେବଳ ତାହାରି ଆଚରଣ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିବ ଏବଂ ପୁରୁଷପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ସବୁ ଏକୋଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଛି, ନାରୀ ସେଥିରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ମନ କଲେ ବିଧାତାଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀଟା ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯିବ – କ୍ରମେ ସେହି ଅନ୍ୟ କଥାଟିର ବିଚାର ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗଲାଣି ।

□□

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ / ପ୍ରାଚ୍ୟ

ପ୍ରଥମେ ତେଣୁ ଏଆଡ଼େ ସମୁଦ୍ରପଥସବୁ ଖୋଲି ଯାଇଥିଲା । ତା'ପରେ ବଣିକମାନେ ଆସିଲେ । ମୁଖ୍ୟତଃ ମସଲା, ସୁନା, କଞ୍ଚାମାଲର ଆକର୍ଷଣରେ ସେମାନେ ଏଣେ ଆସିବାକୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ । ତା'ପରେ ଶାସକ ହେଲେ, ଶୋଷଣ କଲେ । ପାଦ୍ରୀମାନେ ଧର୍ମପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଆସିଲେ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରୟୋଜନରେ ପଡ଼ି ଏଠି ଭାଷାମାନଙ୍କୁ ଶିଖିଲେ । ଇସ୍କୁଲ ବସାଇଲେ । ଏହି ଉଭୟ ଗହଣରେ କିଛି ଅଧିକ ସଂବେଦନାଯୁକ୍ତ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆସିଥିଲେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କି ଏଠା ସାମୁଦାୟିକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଚାରଗୁଡ଼ିକ ଭଲ ବି ଲାଗିଲା । ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏମାନଙ୍କୁ ପଶ୍ଚିମ ଜଗତର ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଆତିଶଯ୍ୟମାନ ସମ୍ଭବତଃ କ୍ଳାନ୍ତ କରି ଦେଉଥିଲା ଓ ସେମାନେ ଏଠାକୁ ଆସି ସତେଅବା ଅଧିକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଆଉକିଛିର ଘ୍ରାଣ ବି କରି ପାରିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନତଃ ମମତାଦ୍ୱାରା ଟାଣି ହୋଇ ଅଧିକ ବୁଝିବାକୁ ଏବଂ ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ । ସେମାନେ ପ୍ରାଚ୍ୟର ପ୍ରାଚୀନ ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ପଦାକୁ ଆଣିଲେ । ପ୍ରାଚ୍ୟ ଜୀବନଦର୍ଶନର ବାର୍ତ୍ତାଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁବାଦ ସାହାଯ୍ୟରେ ଘରକୁ ନେଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ସେତୁଗୁଡ଼ିଏ ସମ୍ଭବ ହେଲା । ନିଜକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ୟ ବୋଲି ବୁଝୁଥିବାରୁ ଏମାନେ ଏପାଖଟିକୁ ସମଗ୍ରତଃ ପ୍ରାଚ୍ୟ ବୋଲି କହିବାଲାଗି ବେଶ୍ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଇଉରୋପର ବିଦ୍ୟାକେନ୍ଦ୍ର ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାଚ୍ୟର ଅଧ୍ୟୟନ ଏବଂ ଗବେଷଣାମାନ କରା ଯାଇଥିଲା । ପୁସ୍ତକ ପରେ ପୁସ୍ତକ ଲେଖା ହେଲା । ତଥାପି, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଧରି ନେଇଥିଲେ ଯେ, ପ୍ରାଚ୍ୟର ବାଟ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବାଟ । ତେଣୁ, ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟମାନ, ବିଶେଷତ୍ୱମାନ ରହିବ ହିଁ ରହିବ । ଏପାଖରେ ଲୋକେ ତ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶାସନଦଣ୍ଡର ଅଧୀନରେ ହିଁ ରହିଥିଲେ । ମୂଳତଃ ଏକ ଅନ୍ନସଂସ୍ଥାନର ଯୋଗାଡ଼ ହୋଇ ପାରିବ ବୋଲି ନିଜର ପିଲାଙ୍କୁ ଶାସନଦ୍ୱାରା ଖୋଲିଥିବା ଶିକ୍ଷାସ୍ଥାନମାନଙ୍କୁ ପଠାଉଥିଲେ ।

ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସେମାନେ କ୍ରମଶଃ ନିଜର ଭୂମିଟିରୁ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ହିଁ ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ପ୍ରାଚ୍ୟର ଭୂଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କଲେ ଏବଂ ନିଜର ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜେ ବାଛିବାର ଆହ୍ୱାନଟି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା, ସେତେବେଳେ ଯାଇ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଏବଂ ଆରଟି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବୋଲି ହୁଏତ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ ସଚେତନ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ପୁନଶ୍ଚ, ପାଠର ମୂଳ ଧାତୁଟାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ କିଛିହେଲେ ନୂଆର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେନାହିଁ, ଯାହାକି ସେମାନଙ୍କୁ ଆପଣାର

ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆନୁଗତ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ସତକୁ ସତ କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିମାଣରେ ବଦଳିବାର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଆଣି ଦେଇଥାନ୍ତା । ଭାରତବର୍ଷର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଏଠାରେ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ବିଦେଶୀ ରାଜତ୍ୱ ସମୟରୁ ହିଁ ଏଠାରେ ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ଶିକ୍ଷାର କେତେକ ନୂତନ ପ୍ରୟୋଗ ତଥା ଚିନ୍ତନ ବେଶ୍ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଭାରତବର୍ଷର ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରାୟ ଏପରି ଅଭିସନ୍ଧିମୂଳକ ଭାବରେ ସେହି ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଯାବୁଡ଼ି ରଖିଲା ଯେ, ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କାଳର ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଏଠାରେ ପ୍ରକୃତରେ ଆଦୌ କିଛି ଘଟିଲାନାହିଁ । ଏହସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା-ଗୁହାଳରୁ ଯେଉଁମାନେ ଉଚ୍ଚରୁ ଆହୁରି ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଲାଭ କରି ବାହାରିଲେ, ଭୂମି ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଚେର ଲାଗିନଥିଲା, କୋଟି କୋଟି ଦେଶବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତରେ କୌଣସି ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ନଥିଲା । ସେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଶାସକମାନଙ୍କର ଅନୁସରଣ କଲେ । ସେହିମାନଙ୍କର ଭାଷାରେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହେଲେ । ସବୁଠାରେ ଗୋଲାମମାନେ ଯାହା ହୁଅନ୍ତି, ଏଠି ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ପୂର୍ଣ୍ଣଉଦାସୀନ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବର୍ଗ ହୋଇ ରହିଲେ । ଯେଉଁ ପ୍ରଜାପକ୍ଷଟିର ଶାସକରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଚରମ ଅବଜ୍ଞା ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲେ । ଏହି ସ୍ଥୂଳମତି ମଣିଷମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ କଦାପି ସୁସ୍ଥଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିନଥାନ୍ତେ । ତେଣୁ, ଖୁବ୍ ସହଜରେ ବୁଝି ହେଉଛି ଯେ ଏମାନେ ସେଇଟିର କିଛି ବାହ୍ୟର ଅନୁକରଣ କରି ଏଠାରେ ସାହେବଙ୍କ ପରି ଦିଶିଲେ, ବାବୁ ହେଲେ; ଭେକରେ, ଅନ୍ଦାଜରେ ତଥା ଅମିତାଚାରରେ ନିତାନ୍ତ ଲଜ୍ଜାହୀନ ଭାବରେ ସତେଅବା ଆଉକ'ଣ ଏକାବେଳେକେ ଅନ୍ୟଭଳି ହୋଇ ରହିଲେ । ଏହି ଦେଶରେ ସେମାନଙ୍କର ଏପରି ହୋଇ ରହିବାଟା ହିଁ ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମର ସାର୍ବଜନୀନ ଅନ୍ତର୍ବିବେକ ଲାଗି ଏକ ଲଜ୍ଜା ହୋଇ ରହିଲା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସେହିମାନଙ୍କ ହାତରେ ରାଜକୀୟ ରଜ୍ଜୁଗୁଡ଼ିକ ରହିଥିବାରୁ ଦେଶ ଘୋର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ମଧ୍ୟଦେଇ ଗତି କରୁଛି । ତା' ଜୀବନକୁ ଖେଳନାପ୍ରାୟ କରି ତା' ରଜାମାନେ ଯେପରି ଆଚରଣ କରୁଛନ୍ତି, ସେଇଟିକୁ ତା'ର କୌଣସି ବଳ ପାଉନାହିଁ । ସତେଅବା ଆଉ କିଛି ନିମନ୍ତେ ଏକ କାତର ଅପେକ୍ଷା ରହିଛି ।

ଔପନିବେଶ ଶାସନ ହଟିଯିବାର ବିଗତ ଏହି ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀର ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ସେହି ଏକଦା ଶାସକ ଭୂଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକରେ କ'ଣ ସବୁ ଘଟିଛି । ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପରେ ସେମାନଙ୍କର ସେମାନେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିବା ବିପର୍ଯ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ କାଟି ମୋଟାମୋଟି ବାହାରି ଆସି ପାରିଛନ୍ତି । ନିଜର ଅର୍ଥନୀତି ତଥା ଅନ୍ୟ ଆଧାରଶିଳା ଗୁଡ଼ିକୁ ଇତିମଧ୍ୟରେ ମଜବୁତ କରି ଆଣି ପାରିଲେଣି । ଆବଶ୍ୟକ ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ

ନିଜକୁ ଖୁବ୍ ଚଳାଇ ନେଇ ପାରିଲେଣି । ଯଥାର୍ଥ ମୂଳଦୁଆମାନେ ଟାଣ ନଥିଲେ ସେକଥାଟି ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରନ୍ତାନାହିଁ । ବିଶ୍ୱସମ୍ରଗ୍ରର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତି ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜର ବିଶ୍ୱଦୃଷ୍ଟି ଗୁଡ଼ିକୁ ବଦଳାଇ ଆଣିବାରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ବି କରି ଆଣିଲାଣି । ନିଜ ବିତ୍ତୀୟ ଭୂମିଗୁଡ଼ିକୁ ପୋଖତ କରି ଆଣୁଥିବା ସହିତ ସେମାନେ ସମୁଦାୟ ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କର ବିଷୟରେ ଭାବିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରଧାନତଃ ସେହିମାନଙ୍କର ଉଦ୍ୟମରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସଂସ୍ଥାମାନେ ସ୍ଥାପିତ ହେଉଛନ୍ତି, ଯେଉଁଠାରେ କି ପୃଥିବୀର ସକଳ ସରକାର ଏକତ୍ର ବସି ପାରୁଛନ୍ତି; ପାରସ୍ପରିକ ବିତର୍କ ଦ୍ୱାରା ପୁରୁଣାମାନଙ୍କୁ ସଜାଡ଼ିବାର ତଥା ନୂଆ ବାଟମାନ ବାହାର କରିବାର ଉଦ୍‌ଯୋଗମାନ କରାଯାଇ ପାରୁ ଛି । ଏସବୁ ତ ପୂର୍ବେ କଳ୍ପନା ହିଁ କରାଯାଇ ପାରୁନଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରର କମ୍‌ସମର୍ଥ ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଆଶୁ ଉନ୍ନୟନର ସମ୍ଭାବନାମାନ ଯୋଗାଇ ଦେବାଲାଗି ସେହି ଅଧିକ ବିକଶିତ ଦେଶମାନେ ହିଁ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଗଲତି ତ କେତେ ନା କେତେ ରହିଛି, – କିନ୍ତୁ ଭାବନାଟିରେ ଆଦୌ ଅସାଧୁତା ନାହିଁ ।

ଆଧୁନିକ ଭାରତବର୍ଷରେ ନବବିଧାନର ପ୍ରାୟ ସବୁକିଛି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ମୂଳପ୍ରେରଣା ହୋଇ ରହିଥିବା ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ, ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ, ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ ତଥା ଆହୁରି ଅନେକେ ଏଠାରେ ସମ୍ଭବତଃ ଆମକୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବିଷୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଗ୍ରହଣଶୀଳ ହେବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଥମ ଉଦ୍‌ବୋଧନମାନ ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବିଷୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅଭିଜ୍ଞତାମାନ ଲାଭ କରିଥିଲେ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ତଥା ପ୍ରାଚ୍ୟ ଉଭୟକୁ ଏକତ୍ର-ସମନ୍ୱିତ ଭାବରେ ଦେଖି ଏହି ପୃଥିବୀର ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ମୂଳଭୂତ ସନ୍ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଦେବାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ହିଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରତିନିଧି ବୋଲି ଭାରତବର୍ଷରେ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇ ପାରିବ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ ରାଜନୀତିକ ତଥା ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ସାଧାରଣକ୍ଷେତ୍ରୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରେରଣାରୁ ପ୍ରାୟ କିଛିହେଲେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସତେଅବା ରାଜୀ ହିଁ ହେଲାନାହିଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୁ ବା କ'ଣ ଶିଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲା ? ଏକ ଅପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ଜାତୀୟତାବାଦ ବରଂ ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତତନ୍ତ୍ରକୁ ସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ଗୁଡ଼ିକୁ କାମୁଡ଼ି ରହିବାକୁ ମନ ହିଁ କଲା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟଠାରୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଅସଲ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ଆଖି ବୁଜି ରହିଲା ।

ଏକ ଉନ୍ନୟନମୁଖୀ ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ମୁଖଦୃଷ୍ଟି ସମାଜପାଇଁ ଯେ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ମଜବୁତ ସାମାଜିକ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ମୂଳଦୁଆ ଅବଶ୍ୟ ପଡ଼ିବ, ଏକାଧିକ ଅର୍ଥରେ ଏହାକୁ ହିଁ ଆମେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଆଧୁନିକ ସଂସାରଟିର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ

ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଦାନ ବୋଲି ଜାଣିବା । ସାର୍ବଜନୀନ ଜୀବନର ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ତରଟି ସମାଜରେ ରହିଥିବା ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବଳିଷ୍ଠ ଭରସାଟିଏ ଯୋଗାଇଦେଇ ପାରୁଥିବ । ସମାଜର ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ ହୋଇ ପାରିବାଭଳି ଭିତ୍ତିଭୂମିଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ଭାରତୀୟ ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ଭାଷାରେ ତାହାକୁ ଅନ୍ନବ୍ରହ୍ମର ଏକ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଅନ୍ନବ୍ରହ୍ମର ଶୃଙ୍ଖଳାଟିକୁ ସାଧ୍ୟ ନକଲେ ପ୍ରଧାନତଃ କପଟାଚାର ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରତାପ ଦେଖାଇବାରେ ଲାଗିଥିବ । ଅଳପ ଉଚ୍ଚବର୍ଗ ଅଧିକ ଲୋକସାଧାରଣଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥିବେ ଏବଂ ସର୍ବବିଧ ଯୋଜନା, କଲ୍ୟାଣକାର୍ଯ୍ୟ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଉଦ୍ୟମକୁ ପଣ୍ଡ କରି ଦେଉଥିବେ । ସମ୍ପଦ ଥିବ, ବିଜ୍ଞାନ ସହାୟତା କରିବାଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବ, ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାର ଆଦୌ କୌଣସି ଅଭାବ ନଥିବ, – ତଥାପି ଦାରୁଣ ନାନା ଅସହାୟତା ମଧ୍ୟରେ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ଘାଣ୍ଟି ହେଉଥିବେ । ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମାନେ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥମାନଙ୍କର ଗୋଲାମି ଖଟୁଥିବେ । ବାଚନିକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିରେ ଗଗନ କମ୍ପୁଥିବ, କିନ୍ତୁ ସବୁ ଅବକାଶରେ ନାନା ପ୍ରତାରଣା ହିଁ ଏକ ସମୂହ ହିସାବରେ ଯେକୌଣସି ଦେଶକୁ ମୋଟେ ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ଦେଉନଥିବେ । ପ୍ରାଚ୍ୟର ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତମାନେ ସାହେବଙ୍କୁ ଆହୁରି ସାହେବ ବନି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ସମକକ୍ଷ ହୋଇଗଲୁ ବୋଲି ବୃଥା ଭାଣ କରୁଥିବେ ସିନା, କାଳଟାକୁ ଗଡ଼ାଇ ଦେବାରେ ଲାଗିଥିବେ । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସହିତ ସକଳବିଧ ସଂସ୍ରବ ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରାଚ୍ୟକୁ ସବାଆଗ ଉପଯୁକ୍ତ ଭିତ୍ତିଭୂମିଟିଏ ତିଆରି କରି ଆଣିବାରେ ହିଁ ମନୋନିବେଶ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରାଚ୍ୟର ନେତୃତ୍ୱମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଜାତୀୟ ନିୟତିଟି ସତକୁ ସତ ବଦଳୁ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କଲେ ସିନା ତାହା ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ସମ୍ଭବ ହେବ !

ଯୁଗ ଯୁଗରୁ ପ୍ରାଚ୍ୟର ସମାଜଜୀବନରେ ଭୟାନକ ଦୂରତା ତଥା ନିର୍ମମତା ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଆଯାଇ ଆସିଛି ଏବଂ ଧର୍ମୀୟ ମିଛ ପରମ୍ପରାମାନେ ତାହାର ସମର୍ଥନ କରିଛନ୍ତି । ଜାତି ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ବହୁ ଭେଦକୁ ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତିମାନଙ୍କର ଉଲୁଗୁଣା ଦେଇ ସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖାଯାଇଛି । ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଭାବନା ଏବଂ ଆସ୍ପୃହାମାନେ ଯେପରି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହୋଇ ରହିବେ, ନିତାନ୍ତ ଭୀରୁ ଭାବରେ ଆଗକୁ କିଛି ଅଲଗା ବି ସମ୍ଭବ ହେଉ ବୋଲି ଏକ ଅନୁରାଗ ସହିତ ଆଦୌ ଖୋଜଟିଏ ବି ପକାଇବାକୁ କୁଣ୍ଠିତ ହେଉଥିବେ, ସୁବିଧାଭୋଗୀ ଦୁରାଗ୍ରହୀମାନେ ସେଥିଲାଗି ଅନବରତ ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନ୍ଧାରକୁ କେଡ଼େ ବହଳ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଅତୀତର କାହାଣୀଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିରଞ୍ଜିତ କରି ଏହି ଭୂମିରେ ଏକଦା ସବୁକିଛି ଥିଲା ବୋଲି ଏକ ଚତୁର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦିଆଯାଇ ଉପସ୍ଥିତ ବର୍ତ୍ତମାନଟା ବିଷୟରେ ଲୋକମାନସକୁ ପ୍ରାୟ ଅସଚେତନ କରି ରଖାଯାଇଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ

ଶାସନଟି ମଧ୍ୟ ସେହି ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତମାନଙ୍କର ଅକ୍ତିଆରରେ ରହିଥିବାରୁ କେତେ କ'ଣ ଏଥର ଅଳବତ ବଦଳିବ ବୋଲି କୋଳାହଳ କରାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବସ୍ତୁତଃ ସବୁକିଛି ଶୀତଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ଲାଗୁଛି । ରାଶି ରାଶି ଅର୍ଥ ଆସୁଛି, କିନ୍ତୁ ପାଣିରେ ପଡୁଛି । ନାଗରିକ ହିସାବରେ ଯେ ଭୂମିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର ଯେ ମୌଳିକ ଅଧିକାରମାନ ରହିଛି, କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପାଖରେ ସେହି ବାର୍ତ୍ତାଟି ଏବେ ମଧ୍ୟ ପହଞ୍ଚି ପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ, ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ବହୁବିଧ ଅବସରରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପ୍ରାଚ୍ୟଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢ଼ାଇ ତା'ର ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଚ୍ୟ ସେଥିରୁ ଆଶାନୁରୂପ ଲାଭବାନ୍ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ଯିଏ ଦେବ ଓ ଯିଏ ଗ୍ରହଣ କରିବ, ଉଭୟ ଶିବିର ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିନଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂସ୍ରବଟିରୁ ମୋଟେ ସେପରି କିଛି ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପ୍ରାଚ୍ୟଟି ବିଷୟରେ ଯେତିକି ଜାଣିବାଲାଗି ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟକୁ ବୁଝିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାଚ୍ୟର ଉଦ୍ୟମଟିର ତୁଳନାରେ ସେଥିରୁ ସିଏ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ହାସଲ କରି ପାରୁଛି । ପ୍ରାଚ୍ୟର ଅଭାବଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରିକି ପ୍ରାଚ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ହାର୍ଦ୍ଦିକତା ସହିତ ବି ବୁଝୁଛି । ପ୍ରାଚ୍ୟର ନାନା ସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟରେ ହେଉଥିବା ଅଧ୍ୟୟନ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଆମକୁ ଚାହିଁବା ମାତ୍ରକେ ତାହାର ଢେର ପ୍ରମାଣ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯିବ । ପ୍ରାଚ୍ୟର ଦର୍ଶନ ତଥା ପ୍ରଜ୍ଞାର ଚର୍ଚ୍ଚାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକତର ଉଦ୍ୟମ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟଦ୍ୱାରା ହେଉଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ପୃଥିବୀରେ ଯେ ସଂପ୍ରତି ଏକ ନୂଆ ପରିଚୟ ଏବଂ ଆଦାନପ୍ରଦାନର ଦିଗ୍‌ବଳୟ କମୋନ୍ମୋଚିତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି, ପ୍ରାଚ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ତାହାକୁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଇ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଛି । ସେହି ଉପନିବେଶ-କାଳର ମିଛ ମାନଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ି ତାହା ଯେ ଏବେ ପ୍ରାଚ୍ୟର ଏକ ସମକକ୍ଷ ସାହଚର୍ଯ୍ୟ କାମନା କରୁଛି, ତାହାର ଅଧିକ ଉଦାହରଣ କ୍ରମେ ପ୍ରକଟ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ପ୍ରାଚ୍ୟର ବି ସଙ୍କୋଚବୋଧଟା କେବେ ତାକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଇ ପାରିବ ? ତାହା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଉପରେ ନୁହେଁ, ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରାଚ୍ୟଉପରେ, ପ୍ରାଚ୍ୟ ଖଣ୍ଡରେ ବାସ କରୁଥିବା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ହୁଏତ ଅନେକ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ନିର୍ଭର କରିବ ।

ଘଘ

ପରୋପକାର

ପରୋପକାରଃ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ – ପରର ଉପକାର କଲେ ସ୍ୱର୍ଗଲାଭ ଏବଂ, ପାପାୟ ପରପୀଡ଼ନମ୍ – ପରକୁ ପୀଡ଼ା ଦେଲେ ପାପ ହିଁ ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ହୁଏ, – ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ଏହି କଥାଟି ହୁଏତ କେଉଁ ଭଟ୍ଟଙ୍କ ଅମଳରୁ ତୁଣ୍ଡକୁ ତୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଆମ ଏଯାଏ ଚାଲିଆସିଛି । ହାୟରେ ସେହି ପରମାନେ, – ଯେଉଁମାନେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ କାଳେ କାଳେ ରହି ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ସିନା ସେମାନଙ୍କର ଯତ୍‌ପରୋନାସ୍ତି ଉପକାର କରି ସ୍ୱର୍ଗାକାଙ୍କ୍ଷୀମାନେ ଆପଣାର ଆଶା ପୂରଣ କରି ପାରୁଛନ୍ତି, – ଅନ୍ତତଃ ସେହପରି ଏକ ପ୍ରବୋଧନା ଦ୍ୱାରା କିଛି ନା କିଛି ଉପକାର କରିବାଲାଗି କ୍ରିୟାଶୀଳ ହେଉଛନ୍ତି ! କଥାଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେବାରେ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ଆଦୌ ସେପରି କୌଣସି ବାଧା ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ, ସବୁପ୍ରକାର ବିଡ଼ମ୍ବନା ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବ, ଯେତେବେଳେ ଆମେ ଦେଖିପାରିବା ଯେ ଯେଉଁମାନେ ପରପୀଡ଼ନରେ ନାନାମନ୍ତେ ଲିପ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ସାଧୁତାର ସହିତ ପରୋପକାରରେ ମନୋନିବେଶ କରି ପାରୁଛନ୍ତି ! ଏପରି ଭାବି ପକାଇବା ଲାଗି ବି ମନ ହେବ ଯେ, ପରପୀଡ଼ନ ନଥିଲେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ପରୋପକାର ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଅବକାଶ ନଥାନ୍ତା କି ? ଅର୍ଥାତ୍,ଏପରି କେତେଦୂର ବି ଅନୁମାନ କରାଯାଇ ପାରିବ ଯେ ପରପୀଡ଼ନ ଦ୍ୱାରା କତିପୟ ମନୁଷ୍ୟ ବଳକା ହେବାଭଳି କିଛି ରୋଜଗାର କରି ପାରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ହିଁ ଉଶ୍ୱାସ ଅନ୍ତସ୍କରଣରେ ପରମାନଙ୍କର ଉପକାର କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି ଚିନ୍ତା କରି ବି ପାରୁଛନ୍ତି ? ଯଦି ପରପୀଡ଼ନ ପୃଥିବୀରୁ କେବେ ଲୋପ ପାଇଯିବ, ତେବେ ପରୋପକାରର ସେତେବେଳେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅବସର ରହିବନାହିଁ କି ? ଆମେ ବଞ୍ଚୁଥିବା ନିଜନିଜର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜୀବନରେ ଅନ୍ତତଃ କିଛି ସମାଧାନ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଠି ପରପୀଡ଼ନ ଲାଗି ହିଁ ରହିଥିବ । ପରୋପକାର ଖୁବ୍ ଚାଲିଥିବ ଏବଂ ପରପୀଡ଼ନ ମଧ୍ୟ ଲାଗି ରହିଥିବ ।

ତୁମେ ଉଚ୍ଚରୁ ଆହୁରି ଉଚ୍ଚ ଯେକୌଣସି ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଆଗରେ ରଖି ଆପଣାର ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଯେତେ ଯାହା ସଜାଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଠାରୁ କଦାପି ପରପୀଡ଼ନର ଏହି ଅତିପୁରାତନ ରୀତିଟିର ବିଲୋପସାଧନ କରି ପାରିବନାହିଁ । ଏହିପରି କିଛି ଚରମ ନିରାଶାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ତଥା ଆପଣାର ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ଜଗତର ଶୁଭମନାସକାରୀ ଶିଷ୍ଟମାନେ ହିଁ ପରୋପକାରର କଥାଟିକୁ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ କି ? ଯେତେବେଳେ ପରପୀଡ଼ନକୁ କେବେହେଲେ ବନ୍ଦ କରି ହେବନାହିଁ, ଆପାତତଃ ପ୍ରତିକାର ରୂପେ ପରୋପକାରର ଏକ ସମ୍ଭାବନା ତଥାପି ଥାଉ ତଥା କିଛି ହୋଇପାରୁଛି ବୋଲି ନିଜକୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଉ

ବୋଲି ସେହି ବରିଷମାନେ ସେହିଭଳି କଲେ କି ? ତଦ୍ଵାରା ଏହି ଅସମ୍ଭବପ୍ରାୟ ପୃଥିବୀଟି ବିଷୟରେ ଅନ୍ତତଃ କିଛିହେଲେ ଉତ୍ତମ ଚିନ୍ତା ତ କରାଯାଇ ପାରିଲା ? ପରୋପକାର ଏକ ଉତ୍ତମ କଥା, ଏବଂ ଅନ୍ତତଃ କିଛି ସମୟ ନିମନ୍ତେ ତାହା ସଂପୃକ୍ତ ମୋତେ ଏବଂ ତୁମକୁ ଏକ ଉତ୍ତମ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ପରି ଅଧ୍ୟାସଟିଏ ଦେଇଯାଇ ପାରୁଛି ବୋଲି ଆମେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଖୁବ୍ ସାନ୍ତ୍ଵନା ବି ପାଇଲୁ ଏବଂ କମ୍ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ବି ଲାଭ କଲୁ ! ପୃଥିବୀରେ ମଧ୍ୟ ତାହାରିଦ୍ଵାରା କେତେ କେତେ କଲ୍ୟାଣକର ଉତ୍ତମ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇଗଲା । ବୃକ୍ଷଛାୟା ଦ୍ଵାରା ସୁରକ୍ଷିତ ସଡ଼କ ତିଆରି ହୋଇ ପାରିଲା, ତଡ଼ାଗମାନେ ଖୋଳା ହେଲେ, ଅଭାବ ଅନାଟନ ସମୟରେ କେତେ କେତେ ଅସହାୟ ବଞ୍ଚିଯାଇ ପାରିଲେ, – ଚଣ୍ଡାଶୋକମାନେ ଧର୍ମାଶୋକ ହେଲେ । ରାମମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟଟା ରାମରାଜ୍ୟ ପରି ଲାଗିଲା । ପୃଥିବୀରେ ଧର୍ମ ରହିଲା । ଲୋକେ ଅଧିକ ସହିପାରିଲେ, – ସବୁରି ଉପରେ ଧର୍ମବୋଲି ମହାବସ୍ତୁଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ପୃଥିବୀର ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କହି ସେମାନଙ୍କର ହୃଦ୍‌ବୋଧ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିଲା । ଏସବୁ ଘଟିନଥିଲେ ତ ପୃଥିବୀଟା ପ୍ରଳୟ ହୋଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତା । ଏବଂ ସେହି ପ୍ରଳୟକୁ ସ୍ଵୟଂ ଭଗବାନ୍ ମଧ୍ୟ ଅଟକାଇ ପାରିନଥାନ୍ତେ !

ଏପରି କିଛି ଅନ୍ୟ ମାର୍ଗ ଯଦି ରହିଛି, ଯଦ୍ଵାରା ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରୁ ପରପୀଡ଼ନ କ୍ରମଶଃ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇ ପାରନ୍ତା, ତେବେ ତାହାର ଆଉ ଯାହାକିଛି ନାମକରଣ ହୋଇପାରନ୍ତା ପଛକେ, ପରୋପକାର ବୋଲି କଦାପି କୁହାଯାଇ ପାରନ୍ତାନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆଉଗୋଟିଏ କ'ଣ ଆକର୍ଷଣର ମାୟାରେ ପଡ଼ି ପରସ୍ପରର ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସନ୍ତେ, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ସତକୁ ସତ ଗୋଟିଏ ହିଁ ନିୟତି ବୋଲି ସ୍ଵୀକାର କରିନେଇ ପାରନ୍ତେ, ସବୁକିଛିରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଖୁସୀ ହୋଇ ପରସ୍ପରକୁ ଭାଗ ଦେଇ ପାରନ୍ତେ, ଏକତ୍ର ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖନ୍ତେ ଏବଂ ଏକତ୍ର ବାଟଟିକୁ ଚାଲନ୍ତେ, ସେଇଟିକୁ ଆମେ ଭ୍ରମରେ ମଧ୍ୟ ପରୋପକାର ବୋଲି କହନ୍ତେ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀରେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ସବୁକିଛି ରହିଛି ବୋଲି ଏକ ସ୍ଵାଭାବିକ ବୋଧ ହିଁ ଆମ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ସକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୀମାଂସା କରନ୍ତା । ସେହି ସ୍ଵପ୍ନଟି ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ-ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରାୟ ସେହି ଆଦିକାଳରୁ ରହିଛି । ମାତ୍ର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ତାତ୍କାଳିକ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ିକ ବସ୍ତୁତଃ ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇନାହିଁ ବୋଲି ସେହି ବୋଧଟି ବାରବାର ମାଡ଼ ଖାଇ ଯାଇଛି । ରାଜନୀତିକ, ସାମାଜିକ, ଧର୍ମୀୟ ଓ ଏପରିକି ଅଧ୍ୟାତ୍ମପ୍ରେରିତ ଆଦର୍ଶମାନେ ନାନାପ୍ରକାରେ ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ତେଣୁ ସମ୍ଭବତଃ ସାହସ ମଧ୍ୟ ପାଇନାହିଁ । 'ପରୋପକାର'ର ବ୍ୟଞ୍ଜନାଟି କେଡ଼େ ଦୁଃଖଦ ଭାବରେ

ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେଉଛି ଯେ, ପୃଥିବୀରେ ତଥାପି ଦୂରତା ରହିଛି, – ଉଦାସୀନତା ରହିଛି ଓ ଉଦାସୀନତା ରହିଛି ବୋଲି ତ ଭଳି ଭଳି ଅନ୍ୟାୟ ଏଠି ଅନ୍ଧାର କରି ରଖିଛନ୍ତି ଓ ପୃଥ୍ୱୀଜୀବନର ଅସଲ ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅନେକଙ୍କ ଲାଗି ଅଦୃଶ୍ୟ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏହି ଧରଣୀପୃଷ୍ଠରେ ମନୁଷ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ତଥା ତାହାରି ମାଧ୍ୟମରେ ସମୂହ ଏବଂ ସମୂହ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରୀତି ଓ ପାରସ୍ପରିକତାର ସ୍ୱର୍ଗଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ଭବ ଯଦି ହୋଇ ନପାରିବ, ତେବେ ଏଠା ଛାଡ଼ି ଆଉ କେଉଁଠି ମଧ୍ୟ ସୁଖଟିଏ ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଗଟିଏ ବରାଦ୍ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ମନୁଷ୍ୟମାନେ କାହିଁକି ବା ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ ? ସବୁ ସିନା ହୃଦୟଗୁଡ଼ିକୁ କିଳି ରଖିବାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଫନ୍ଦି ହୋଇଥିବେ, ମାତ୍ର ତା'ର ଅସଲ ଅନ୍ତର୍ଶୋକଗୁଡ଼ିକୁ ଦୂର କରିବାରେ ମୋଟେ ସହାୟକ ହେବେନାହିଁ । ହଁ, ଶାସ୍ତ୍ରରେ ସାଇତା ହୋଇ ରହିଥିବେ; ବିଦ୍ୟାବନ୍ତ କେତେକଙ୍କୁ ନାନା ମିଛ ସୁଖାଭାସ ଭିତରେ ମଜାଇ ରଖିଥିବେ ସିନା, ତଥାପି ଅସମର୍ଥତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଟାଳି ପାରୁନଥିବେ । ପରୋପକାରର କୋଳାହଳମାନ ଲାଗି ରହିଥିବ, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ରହିଥିବା ବିଧାତାର ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକ ରୋଦନ ହିଁ କରୁଥିବେ ଏବଂ ବାହାରକୁ ଆସିବାଲାଗି ବାଟ ପାଉନଥିବେ ।

□□

ପରିବର୍ତ୍ତନ

ପରମ ବିଧାତାଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଇ ଗୋଟିଏ ସ୍ତୋତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ଏହି ଜଗତର କର୍ତ୍ତା; –ସେଇ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି, ଏହାର ପାଳନ କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ପ୍ରହର୍ତ୍ତୁ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ସେଇ ଇଚ୍ଛା କଲେ ପ୍ରହାର କରି ତାହାକୁ ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଦେଉଛନ୍ତି । ଏହି ସବୁଯାକ ଭୂମିକାକୁ ତାଙ୍କରି ଉପରେ ଯେତେ ଆରୋପିତ କଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେ ବିଧାତା ଯାହାକିଛି କରୁଛନ୍ତି, ଆମ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ହିଁ ମାଧ୍ୟମ କରି କରୁଛନ୍ତି । ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ହିଁ ସଭ୍ୟତାମାନେ ଆସିଛନ୍ତି ଓ ଯାଇଛନ୍ତି । ନୂଆଟିଏ ଆସିବ ବୋଲି ପୁରୁଣାଟି ଚାଲିଯାଉଛି । ପୁରୁଣାଟିଏ ସେଥିଲାଗି ସ୍ଥାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଦେଉଛି । ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ରହିଛି ।

ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ବୁଝିବାର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସେହି ନିତ୍ୟ-ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ବୁଝିବା । ସକଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ କ'ଣ କୌଣସି ନିୟମ ଅନୁସାରେ ହେଉଛି ? ଯୁଗ ପରେ ଯୁଗ ଯେ ବଦଳି ଯାଉଛି, – ବାହାର ବଦଳି ଯାଉଛି, ଭିତର ବଦଳି ଯାଉଛି, ଅଗ୍ରାଧିକାରମାନେ ବଦଳି ଯାଉଛନ୍ତି, ସେଇଟି କ'ଣ କୌଣସି ଆକାଶରୁ, ଆକସ୍ମିକତାରୁ

ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଥିବା ନିୟମ ଅନୁସାରେ ହେଉଛି ? ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରୁନାହାନ୍ତି ଅଥଚ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଛି ? ପରିବର୍ତ୍ତନମାନେ ଏଭଳି ନହୋଇ ସେଭଳି ହେଉ ବୋଲି ସେମାନେ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଅଥଚ ସେଭଳି ନହୋଇ ଏଭଳି ହେଉଛି ? ତଥ୍ୟ ଏବଂ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ନାନାମନ୍ତେ ଖେଳାଇ ବିଜ୍ଞ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକାରମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୂତ୍ର ଦେଇ ବୁଝିବେ ବୋଲି ଚିରଦିନ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆସିଛନ୍ତି, – ଏବେ ମଧ୍ୟ ଗବେଷଣା ଲାଗି ରହିଛି । ଭଳି ଭଳି ସତ୍ୟାନୁମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱଭାବତଃ ଭଳି ଭଳି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ବାହାରୁଛି । ମାତ୍ର, ଗୋଟିଏ କଥାରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସବୁବେଳେ ସହମତି ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ଯେ, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବାଦ୍‌ଦେଇ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ଯେତିକି ଆୟାମରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇପାରୁଛି, ସେତେବେଳେ ତାହାରି ଅନୁରୂପ ସେତିକି ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ହେଉଛି । କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟସମୂହ ଜଡ଼ବତ୍ ହୋଇ ରହିଲେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ ମନ୍ଥର ହେଉଛି ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ସେମାନେ ସଚେତନ ଓ ଜାଗରୂକ ହେଲେ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସତ୍ୱରତା ଆସୁଛି ।

ତେଣୁ, ସବାମୂଳରେ ସଚେତନ ଏବଂ ଜାଗ୍ରତ୍ରୂକ ମନୁଷ୍ୟ ବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ । ଯାହାକିଛି ଥାଉ ବା ନଥାଉ ପଛକେ, ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର କିଛି କରିବାକୁ ନାହିଁ, – ଆମେ କେବଳ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ଏବଂ ବିଧାତା ଯେତେବେଳେ ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ, ସେତେବେଳେ ସେହି ଅନୁସାରେ ସବୁ କରାଇନେବ ତଥା ସେଇ ଉଚିତ ମନେକଲେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ କାମରେ ଲଗାଇବ ଅଥବା ଇଚ୍ଛା ନକଲେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ଟଙ୍କ ପେଷି ସବୁ କରାଇନେବ, ଏହି ଚିନ୍ତାଟିକୁ କେବଳ ଅଚେତନମାନେ ହିଁ କରିବେ, – ବିଧାତାସହିତ ସହଯୋଗ କରିବାପାଇଁ ନିଜର ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଘେରଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ ବାହାରିବାକୁ ମନ ନକରୁଥିବା ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥମାନଙ୍କର ତାହାହିଁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଆଚରଣ ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ଭାରତବର୍ଷରେ ବହୁ ସମୟରେ ସେହିପରି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ନାନାଭାବେ ବିସ୍ମୃତ କରାଇ ସାଧାରଣ ଅଖିଳ ଇଚ୍ଛାଟିକୁ ଅମଙ୍ଗ କରି ରଖିଛନ୍ତି ବୋଲି ସେପରି ହେଉଛି କି ? ଯେଉଁମାନେ ଆଗ ବାହାରନ୍ତେ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସଚଳ ଓ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରିବାରେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତେ, ଏହି ଦେଶ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କଲାବେଳେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସେଇ ବହୁସଂଖ୍ୟାର ସାଧାରଣୀ ପକ୍ଷଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣା ସହିତ ସାମିଲ କରି ଭାବିବାର ସହଭାବନାଟିକୁ ବଞ୍ଚିପାରନ୍ତେ, ସେମାନେ କ'ଣ ପାଇଁ ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକୁ ଗଡ଼ାଇ ଗଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ଏପରି ଆବଶ୍ୟକ ମଣୁଛନ୍ତି କେଜାଣି ?

ସର୍ବପ୍ରଥମେ ପରିବର୍ତ୍ତନଟ ସବାତଳୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହୁଅନ୍ତା । ସର୍ବପ୍ରଥମ ତେଣୁ ଅସଲ, ଅର୍ଥାତ୍ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଜରୁରି । କେବଳ ଏହି ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଭାରତବର୍ଷରେ

ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀର ବିକାଶଶୀଳ ସବୁ ଦେଶରେ ତଥା ସକଳ ଜନସମୂହର ଜୀବନରେ । ଅନ୍ନସ୍ତରରେ ଏକ ସର୍ବନିମ୍ନ ନିରାପତ୍ତାର ଭିତ୍ତିଭୂମି, ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ । ସେହିମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ସଚେତନ କରି ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ । ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଅନ୍ନସଂସ୍ଥାନର ପରିସରଗୁଡ଼ିକ ଅବଶ୍ୟ ରହିବେ । ସବୁ ପିଲା ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସିବେ । କେବଳ ଯେଉଁଠାରେ ଉପର ଅଳିନ୍ଦମାନଙ୍କରେ କୌଣସି ନା କୌଣସି କାରଣରୁ ଏକ ଅନିଚ୍ଛା ଲୁଚି ରହିଥାଏ, ସଚରାଚର ସେହିଠାରେ ଏହି ସହଜବୋଧ୍ୟ ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ନିଆଯିବାରେ ନାନା ବାଧା ରହିଥାଏ । ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷା, ଉତ୍ତମ ଶିକ୍ଷା କିପରି ହେବା ଉଚିତ, ସଜ୍ଜନମାନେ ଦିନରାତି ସେହି ବିଷୟଟିର ଆଲୋଚନା ଦ୍ୱାରା କାଳକ୍ଷେପଣ ଓ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ନକରି ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ସକାଶେ ଅନ୍ତତଃ କେତେ ବଖରା ବସିବାଯୋଗ୍ୟ ଘର, ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ କିଛି ସରଞ୍ଜାମ ଏବଂ କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ ଯୋଗାଇ ଦେବା ହେଉଛି ସକଳ ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେକ ଅନୁସାରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ । ଏତିକି ଆଦୌ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ, ତଥାପି ଏତିକିରୁ ଅବଶ୍ୟ ଆରମ୍ଭ । ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସର୍ବନିମ୍ନ ତଥାକଥିତ ବାହ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁଡ଼ିକ । ତେବେଯାଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଚର୍ଚ୍ଚାଗୁଡ଼ିକରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହେବ । ମାତ୍ର, ସଜ୍ଜନମାନେ ଶୃଙ୍ଖଳା ଡିହଗୁଡ଼ିକରେ ବସି ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷା କିପରି ଥିଲା, ତାହାର ମହାର୍ଘ ବିଜ୍ଞଚର୍ଚ୍ଚାମାନ କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତଳଟା ଅବହେଳିତ ହୋଇ ରହିଥିବ, – ଅଲଗା ହୋଇ ରହିବ । ଅସଲ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ସବୁ ମଣିଷ ହିଁ ସାମିଲ ହେବେ । ତେବେଯାଇ ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଦେଶର ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ହେବ, – ଭୂମିଟା ପ୍ରକୃତରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀମନ୍ତ ଦିଶିବ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ଯଥାର୍ଥ ତତ୍ପରତାଗୁଡ଼ିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଆଣିବ ।

□□

ପରିଚିତି / ପରିଚୟ

ପରିଚୟ, ନିଜ ସହିତ ଏବଂ ବିଶ୍ୱ ସହିତ । ବିଶ୍ୱ ସହିତ ଏବଂ ନିଜ ସହିତ । ଆତ୍ମପରିଚୟ ଓ ବିଶ୍ୱ-ପରିଚୟ । ବିଶ୍ୱକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜାଣିବାରେ ନିଜକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜାଣିବା, ଆପଣାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଜାଣିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱକୁ ମଧ୍ୟ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅନୁଭବ କରିବା । ଯିଏ ଆପଣାକୁ ଜାଣିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱପାଖରୁ ହୁରୁଡ଼ି ପଳାଇବାରେ ଲାଗିଥାଏ, ଉପନିଷଦର ଭାଷାରେ ତାକୁ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ଆତ୍ମଘାତୀ ବୋଲି କୁହାନଯିବ ? ଏବଂ, ବିଶ୍ୱକୁ ଅଧିକ ଜାଣିବ ବୋଲି ନିଜପାଖରେ

ଧରା ଦେଉନଥାଏ, ତାକୁ ମଧ୍ୟ କ'ଣ ପାଇଁ ଆମେ ଅନ୍ୟକୌଣସି ଶବ୍ଦ ଦେଇ ଜାଣିବା ? ନିଜ ଭିତରେ ଜିଜ୍ଞାସା ଅର୍ଥାତ୍ ଜ୍ଞାନଲୋଭୀ 'ମୁଁ' ଟିଏ ରହିଛି, ସଙ୍ଗଲୋଭୀ 'ମୁଁ'ଟିଏ ରହିଛି; ଦରଦୀ 'ମୁଁ' ଟିଏ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ନିଜକୁ ନେଇ ଆଉକାହା ପାଖରେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ସମର୍ପିଦେବ ବୋଲି, ଦେଇଦେବ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା 'ମୁଁ' ଟି କ'ଣ ଆମକୁ କମ୍ ଅଶାନ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ? ପୁଣି, ଏହି ଚାରିପାଖରେ ମୋତେ ଘେରି ରହିଥିବା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତଥା ସବୁଟିକୁ ଏକାବେଳେକେ କତିକୁ ଆଣି ଛାତିରେ ଲଗାଇଦେବ ବୋଲି ବି କ'ଣ ସିଏ କମ୍ ଆତୁର ହୋଇ ରହିଥାଏ ଓ କମ୍ ଉତ୍ପାତ କରେ ? ଏସବୁ କ'ଣ ଅଲଗା ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ନା ପ୍ରକୃତରେ ଗୋଟିଏ ? ଏହି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ଗୋଟାଏ କରି ଚିହ୍ନିବା, – ତାହାହିଁ କ'ଣ ଆତ୍ମପରିଚୟ ? ଏବଂ, ସେହି ଚିହ୍ନିବାକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ହିଁ ଆମର ବିଶ୍ୱ-ପରିଚୟ । ବିଶ୍ୱ-ପରିଚୟଟି ଆଦୌ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଅବସରରେ ମଧ୍ୟ ଟଳି କିମ୍ବା ଚହଲି ନଗଲେ, ସର୍ବଦା ହିଁ ମୋତେ କିଏ ଛୁଇଁକରି ରହିଛି ଅଥବା ମୁଁ କାହାକୁ ଯେ ଛୁଇଁ କରି ରହିଛି, ସେହି ଅନୁଭୂତିଟିକୁ ସଚଳ ଭାବରେ ବଞ୍ଚି ପାରିଲେ ହୁଏତ ତାହାହିଁ ଯାବତୀୟ ବ୍ୟଞ୍ଜନାରେ ଭଗବତ୍-ପରିଚୟ ।

ସ୍ୱଭାବଟି ଉଚିତ ପରିମଳ ପାଇ ବିକଶିତ ହୋଇ ଆସି ପାରୁଥିଲେ ତାହାହିଁ କ୍ରମସମ୍ମତ ହୋଇ ସେହି ପରମ-ଭାବଟି ସହିତ ସାକ୍ଷାତ୍କାର ଲାଭ କରିବାର ଭାଜନ ହୁଏ ଏବଂ ତାହାର ସେହି ସାକ୍ଷାତ୍କାରକୁ ଆମେ ତା' ଜୀବନର ଭଗବତ୍-ପରିଚୟ ବୋଲି କହିପାରିବା । ଏହି ବହୁଘଟଣାମୟ ଏବଂ ବହୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନାପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିରେ ଅସଲ ମାଧ୍ୟମଟି ରୂପେ ଆମର ବିଶ୍ୱପରିଚୟଟି ହିଁ ସର୍ବଦା କାମରେ ଲାଗୁଥାଏ । ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଅନନ୍ୟ ଏବଂ ତେଣୁ ମାର୍ଗଟି ଅର୍ଥାତ୍ ବିଶ୍ୱ-ପରିଚୟଟି ଅନନ୍ୟ, ସାଧନାଟି ଅନନ୍ୟ, ଘ୍ରାଣ ତଥା ନିର୍ବାଚନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଅନନ୍ୟ । ଏବଂ, ଏହି ଯାବତୀୟ ସବୁକିଛି ହେତୁ ଭଗବତ୍‌ପରିଚୟଟି ମଧ୍ୟ ଅନନ୍ୟ । ଏବଂ, ସେଇଥିଲାଗି ଏତେପ୍ରକାରେ ଚମତ୍କାର ତଥା ଆନନ୍ଦଦାୟକ । ଯେତେବେଳେ ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନେ ଆମ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଗୁଳାରେ ଚାଲିବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ପ୍ରଧାନତଃ ସେଇଥିଲାଗି ଆମକୁ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ଦିଅନ୍ତି, ଆମଠାରୁ ଆମର ସର୍ବଦା ଅବଶ୍ୟପ୍ରାପ୍ୟ ଆନନ୍ଦକୁ ଅପହରଣ କରି ନିଅନ୍ତି । ଆମ ଗୋଡ଼ରେ ଘୁଙ୍ଗୁର ଲଗାଇଦେଇ ଆମକୁ ଗୋଟାଏ ତାଳରେ ନାଚିବା ସକାଶେ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଗୁଳାଗୁଡ଼ାକୁ ବିଭିନ୍ନ ଅବସରରେ ଆମର ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ଧର୍ମ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଅର୍ଥାତ୍ ରାଷ୍ଟ୍ର ନାମରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଣ କରୁଥିବା ଉଚ୍ଚ ଏବଂ ଉତ୍ତମମାନେ ସକଳ ବିଧିରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ବିକୃତିକୁ ଆଣି

ଭର୍ତ୍ତି କରିଦିଅନ୍ତି । ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଆମର ବିଶ୍ୱ-ପରିଚୟଟା ମଧ୍ୟ ଏକାଧିକ ଅର୍ଥରେ ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ ହୋଇଯାଏ । ଭଗବତ୍‌ପରିଚୟଗୁଡ଼ିକ ବକ୍ର ହୋଇ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ।

ଗୁଳାରେ ପକାଇବାର ସେହି ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିଟା ଏବେ 'ପରିଚିତି' ନାମକ ସେହି ଅନ୍ୟ କଥାଟିକୁ ନେଇ ବି ବେଶ୍ କୋଳାହଳ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ଆପଣାର ସ୍ୱଭାବକୁ ଚିହ୍ନି ଯଥାର୍ଥ ଆତ୍ମପରିଚୟ ଲାଭ କରିବାର ପ୍ରୟାସୀ ନହୋଇ ଯିଏ ଆମକୁ ପରିଚିତି ନାମରେ ବଣା ହୋଇ ରହିବାଲାଗି ଚକ୍ରାନ୍ତମାନ କରୁଛି, ତାକୁ ଆମେ ସମ୍ଭବତଃ ଜଣେ ଦ୍ରୋହୀ ବୋଲି କହିପାରନ୍ତେ । ଆମକୁ ସିଏ ଆମ ଭେକରୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି; ଅର୍ଥାତ୍ ଖୁବ୍‌ସମ୍ଭବ ନିଜ ସ୍ୱଭାବଟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ କୌଣସି କାରଣରୁ ରାଜୀ ହେଉନାହିଁ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ସିଏ ନିଜର କେତେଟା ଭେକରୁ ହିଁ ପରିଚିତ ହେବାର ମନ୍ଦପନ୍ଥାଟାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ସାମୂହିକ ଜୀବନଟାକୁ ମୂଳତଃ ଦଳମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ନିତାନ୍ତ ନିକୃଷ୍ଟମାନଙ୍କର କେବଳ ବୋଲ ମାନୁଥିବା ଗୋଟାଏ ଖୁଆଡ଼ରେ ପରିଣତ କରି ରଖିବାକୁ ବିଚରା ଚକ୍ରାନ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ସାଂପ୍ରତିକ ଯୁଗଟାରେ ଅସଲ ପରିଚୟଟିରୁ ହୁଡ଼ି ଲୋକମାନେ ଯେପରି ଖୁଆଡ଼ ମାନଙ୍କରେ ମତ୍ତ ହୋଇ ମହିମା ଭୁଲି ଖପି ରହିଥାଆନ୍ତୁ, ତାହାର ବହୁ ଉଦ୍ୟମ ଆମର ରାଷ୍ଟ୍ରଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଇସ୍କୁଲଘର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଢ଼ୋଲ ପିଟାଇ ଲାଗି ରହିଛି, ସେଇଥିରୁ ତ ବର୍ତ୍ତମାନର ବହୁ ବହୁ ବିଡ଼ମ୍ବନା ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଛନ୍ତି । ସବାଆଗ ଗୋଟାଏ ପରିଚିତି-ଖାତାରେ ଆମକୁ ନାଆଁ ଲେଖାଇ ଦେଇ ତାହାକୁ ହିଁ ସବୁକିଛି ବୋଲି ଧାରଣାମାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଦ୍ୱାରା ଆମକୁ ସ୍ୱପରିଚୟସନ୍ଧାନର ସର୍ବମୂଳ ଆହ୍ୱାନଟିରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖାଯିବାର ଫିକରମାନ କରାଯାଉଛି । ପରିଚୟରୁ ବଞ୍ଚିତ ଏବଂ ଗୋଟାଏ କିଛି ପରିଚିତି ଭିତରେ ଦିଗ୍‌ଭ୍ରଷ୍ଟ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ନିଜ ସମେତ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଖାଲି ପରିଚିତିର ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଖିଲେ ଯାଇ ଖୁସୀ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ସକଳବିଧ ଆତ୍ମପରିଚୟକୁ ସମ୍ଭବତଃ ଭାରି ଭୟ କରୁଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଏହିପରି ଏକ ଅନ୍ଧାରକୁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଆମେ ଏତେ ଏତେ ଗୋଳ ଲଗାଇଥିବା ଏମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ଆତ୍ମଘାତୀ ବୋଲି ନକହିବା ?

ପରାର୍ଥ / ପରମାର୍ଥ / ସ୍ୱାର୍ଥ

ପରମାର୍ଥ ବିଷୟରେ ଧର୍ମପ୍ରବଚନର ସମ୍ମିଳନୀ ମାନଙ୍କରେ ବକ୍ତୃତା ଦିଆଯାଏ । ସାଧାରଣତଃ ପରାର୍ଥର ଭୂରି ଭୂରି ପ୍ରଶଂସା କରି ବଡ଼ମାନେ, ବୟସ୍କମାନେ ସାନମାନଙ୍କୁ, ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ପରାମର୍ଶମାନ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ଏବଂ, ସ୍ୱାର୍ଥଟାକୁ ଯାବତୀୟ ଅବସର ତଥା ଅନବସରରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଗାଳି ଦିଆ ଯାଉଥାଏ । ସମ୍ମିଳନୀର ବକ୍ତାମାନେ ପରମାର୍ଥର ପାବନପ୍ରସଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ିକୁ ଯେତିକି ଗଦ୍‌ଗଦ ହୋଇ ବାଢ଼ିଦେବାରେ, ବୁହାଇ ଦେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ଶ୍ରୋତାମାନେ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ଗଦ୍‌ଗଦ ହୋଇ ଶୁଣି ଯାଉଥାନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଅଥବା ସେଇଥିପାଇଁ ସେହି ବିଶେଷ ଅବସରଗୁଡ଼ିକୁ ଧର୍ମସଭା ଅଥବା ଧର୍ମ ସମ୍ମିଳନୀ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ, ସତେଅବା ଦୁଇପକ୍ଷ ହିଁ ଭାରି ଭୋକିଲା ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ବକ୍ତା ପକ୍ଷଟି ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତଥା ଶ୍ରୋତପକ୍ଷଟି ବକ୍ତାମୁହଁର ଉଦ୍‌ଗାରଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ।

ଗୁରୁଜନମାନେ ପରାର୍ଥର ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତି । ପଢ଼ାବହି ମାନଙ୍କରେ ଗଦ୍ୟ ତଥା ପଦ୍ୟ ଉଭୟ ଭାଗରେ ସତକୁ ସତ ପରାର୍ଥ ହିଁ ଆଚରଣୀୟ ବୋଲି ଦିଆ ଯାଉଥିବା ପରାମର୍ଶ ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରାୟ ଆଉକିଛି ହେଲେ ନଥାଏ । ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ମାନଙ୍କର ପିଲାମାନଙ୍କର ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟଟା ଉପରେ ଅଜାଡ଼ି ଦେବାରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସର୍ବାଧିକ ଆନନ୍ଦ ମିଳେ । ମହାପୁରୁଷ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦାପୁରୁଷମାନେ କିପରି ସକଳର ହିତ ଲାଗି ନିରନ୍ତର ନିଜ ନିଜ ଜୀବନଗୁଡ଼ିକୁ ବଞ୍ଚୁଥିଲେ, ଆଜ୍ଞାମାନେ ପ୍ରାୟ ନାହିଁ ନଥିବା ସହଜତା ସହିତ ସେକଥାମାନ କହନ୍ତି । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମୁହଁଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ ବୋଧ ହୁଏ ଯେ ଏହି ଉତ୍ତମ କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ କରି ସେମାନେ କେତେ ନା କେତେ ପଛରେ ଛାଡ଼ି ଆସିଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଏହି ଶ୍ରେଣୀଗୃହଟି ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ପାଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ସେହି ଶିକ୍ଷକମାନେ ବି ଦିନେ କେବେ ପିଲା ହୋଇ ଶ୍ରେଣୀଗୃହରେ ବସିଥିଲେ । ପରାର୍ଥ ବିଷୟରେ ସେମାନେ ଗଉଣୀ ଗଉଣୀ କଥା ଅବଶ୍ୟ ଶୁଣିଥିବେ । ତେଣୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶୈଳୀଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୋଟେ କୌଣସି ବାଡ଼ି ବୁଲାଇବାକୁ ପଡୁନଥିବ । ପରାର୍ଥମୟ ଜୀବନ ହିଁ ଅସଲ ଜୀବନ, ସକଳ ଯୁଗରେ ତାହାହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଉପଯୁକ୍ତ ଜୀବନ ବୋଲି ଯେ ସର୍ବତ୍ର ଘୋଷିତ ହୋଇ ଆସିଛି, ସେଇଥିପାଇଁ ସେମାନେ ସଚରାଚର ସମ୍ମୁଖର କଅଁଳ କାନଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ କେଡ଼େ ସାବଲୀଳ ଭାବରେ ନିବେଦନ କରିଦେଇ ପାରୁଥାନ୍ତି ।

ଏବଂ, ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସକଳ ଅବସରରେ କେବଳ ଭର୍ତ୍ସନା ହିଁ କରାଯାଏ । କବି ଓ ଲେଖକମାନେ, ପ୍ରାଚୀନ ପୁରାତନ ଉଭୟ ଶୈଳୀର ନୀତିବାଗୀଶମାନେ କେଡ଼େ କଳାତ୍ମକ ଭାବରେ ପୁରୋଧାରୂପେ ପ୍ରାୟ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ସ୍ୱାର୍ଥ ଭିତରୁ ବାହାରିଗଲେ ଯେ ଏପରି ଭର୍ତ୍ସନାମାନ କରାଯାଏ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ସ୍ୱାର୍ଥ ଭିତରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବାଧରେ ସ୍ୱାର୍ଥର ନିନ୍ଦା କରା ଯାଇପାରେ । କେତେ ମନୁଷ୍ୟ ଏଭଳି କରି ଆନନ୍ଦ ବି ପାଆନ୍ତି କି ? ଅଥବା, ଭିତରେ ରହିଥିବା ଓ ସନ୍ତାପ ଦେଉଥିବା କୌଣସି କ୍ଷତିର ପୂରଣ କରନ୍ତି କି ? କିମ୍ବା, ପୃଥିବୀରେ ଏତେ ଏତେ ଲୋକ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଅଛନ୍ତି, ପୃଥିବୀଟାକୁ ବହୁପ୍ରକାରେ ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ବୋଲି ସଜାଇ ରଞ୍ଜାଇ କହିବା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଆଉକ'ଣ ମଧ୍ୟ ମିଳିଯାଏ, ଯାହାକି ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜେ ଆଗପରି ନିର୍ମଳ ଚିତ୍ତମୁଦ୍ରାରେ ସ୍ୱାର୍ଥ ଭିତରେ ରହିବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ମେରୁଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ଟାଣ ହୋଇ ରହିବାରେ ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ?

ବେଳେ ବେଳେ କ'ଣ ପାଇଁ ବେଶ୍ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ ଯେ ଏହି ତିନୋଟିଯାକ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ସୂତା ମଧ୍ୟ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଲାଗିରହିଛି । ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁଠାରୁ କେଉଁଯାଏ ପଡ଼ିଛି କେଜାଣି । ଏବଂ, ସତକୁ ସତ ସେହିଭଳି ନିର୍ଭରଟିଏ ଆଗ ପାଇହେବ ଏବଂ ଭରସାଟିଏ ମିଳିବ, ତେବେ ଯାଇ ଆମେ କେଉଁଟିରୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଏବଂ କେଉଁଠି ଯାଇ ମୁଣ୍ଡି ମାରିବା ? ସାଧାରଣତଃ ସମସ୍ତେ ପରମାର୍ଥ ପାଖରୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା ବିଷୟରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମତମାନ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ସେହି ରୀତିଟିକୁ ମାନି ତ ପୃଥିବୀରେ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର ଏହି ଯାବତୀୟ ପ୍ରଚାର ହୋଇଛି, — କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ତ ନିଜ ନିଜ ବେଢ଼ା ଭିତରେ ସତେଅବା ସ୍ୱାର୍ଥର କର୍ଷଣମାନଙ୍କରେ ହିଁ ମଜ୍ଜି ରହିଛନ୍ତି । ନିଜ ଜମିଦାରୀର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ତୁଚ୍ଛା ଏକବାଗିଆ ହୋଇ ଭାବିବା ତଥା ବଞ୍ଚିବାଲାଗି ମନ୍ତ୍ରଣା ଦେଇଛନ୍ତି ଓ ଏକ ଆରେକୁ ଭର୍ତ୍ସନା କରିବା ନିମନ୍ତେ ବହୁ ଉତ୍ସାହ ଦେଇଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ପରାର୍ଥର ଅନୁଶୀଳନମାନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ ତଥା ବିଜ୍ଞାନକୌଶଳମାନ ସମ୍ବନ୍ଧଗତ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଗୁଡ଼ିକୁ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା କେତେ ଅଧିକ ଫର୍ଚ୍ଚା ସିନା କରିଦେଇ ପାରିଲେଣି, କିନ୍ତୁ ଆଧୁନିକ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ତଥାପି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଭାବନା ଓ ଆଚରଣଗୁଡ଼ିକୁ କେଡ଼େ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ନିତାନ୍ତ ସ୍ଥାନୀୟ ଏବଂ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ପରାର୍ଥ ନିମନ୍ତେ ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନ ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଯଦି କିଛି ବି ଅନୁକୂଳତା ଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ପୃଥିବୀର ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସର୍ବାଧିକ ପଇସା ହତିଆର ଏବଂ ବୋମାଗୁଡ଼ାକ ପିଛା କଦାପି ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉନଥାନ୍ତା । ତେଣୁ, ହୁଏତ ସ୍ୱାର୍ଥର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ଭବତଃ ଯାହାକିଛି ଅବକାଶ ରହିଥିବ । ସ୍ୱାର୍ଥ ଛାଡ଼,

ସ୍ୱାର୍ଥ ଛାଡ଼ ବୋଲି କହି ଦୁନିଆ କମାଉଥିବାର ସେହି ଛଳଭର୍ତ୍ତି ରୀତିଟି ତ ସେପରି କିଛି ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରିନାହିଁ ଏବଂ ଇହାଦେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଅନ୍ୟଭଳି ଘଟଣାକୁ ଘଟାଇବାରେ ସଫଳ ହେବ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ନୂଆ ବିବେକଟି କହୁଛି ଯେ, ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ କରାଯାଇ ପାରିବ । ସଂପ୍ରସାରିତ କରିପାରିଲେ କ୍ରମେ ପରାର୍ଥଟିଏ ପାଇଁ ସାହସ ହେବ । କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଦେଶ ପାଳନ କରି ନୁହେଁ, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଇଚ୍ଛା କରି ହିଁ ସେହି ସାହସଟିକୁ କରିବେ । ହୁଏତ ସେଥିରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ହାଉଆ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ଏବଂ, ପରାର୍ଥରୁ ଏକ ସୁସ୍ଥ ପରମାର୍ଥ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ହେବା ହୁଏତ ମୋଟେ କଷ୍ଟକର ହେବନାହିଁ ।

❑❑

ପରମ୍ପରା

ବିଧାତାଙ୍କର ଏହି ସୃଷ୍ଟିରେ ଆମ ଜାଣିବାରେ ମନୁଷ୍ୟ ହିଁ ତାଙ୍କର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଅନ୍ଦାଜ କରିପାରିଛି । ଏବଂ, ଆମେ ତାହାକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ବିଧାତାଙ୍କର ବିଷୟରେ ପ୍ରାମାଣିକତମ ଅନୁମାନ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବା । ଏବଂ, ନିଜକୁ, ନିଜର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ସଦାଗତିଶୀଳ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ତଥା ସ୍ୱୟଂ ବିଧାତାଙ୍କୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଉଥିବା ସବୁ ମଣିଷ ନିଶ୍ଚୟ କହିବେ ଯେ ପରମ୍ପରାଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ହିଁ ସେମାନେ ପରମ୍ପରାଟିଏ ରହିଥିଲା ବୋଲି ସଜ୍ଞାନ ହୁଅନ୍ତି । ପରମ୍ପରାଟିଏ ଗଠିତ ହୋଇ ଆସିଥାଏ ବୋଲି ତ ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଭାଙ୍ଗିବି ଯାଏ । ସେଇଟି ଗଠିତ ହେଉଥିବାର ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅମୁକ ପରମ୍ପରାଟି ଗଠିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ବୋଲି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସଚରାଚର ମୋଟେ ସଚେତନ ନଥାନ୍ତି । ଠିକ୍ ଯେପରି ବଞ୍ଚୁଥିବା ବେଳେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ 'ମୁଁ ବଞ୍ଚୁଛି' ବୋଲି କଦାପି ସଚେତନ ନଥାନ୍ତି, କେବଳ ବଞ୍ଚିବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି, ସେହିପରି, ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ତଥା ଏକ ମନୁଷ୍ୟସମଷ୍ଟିର ଗଢ଼ିହେବାର ପର୍ଯ୍ୟାୟଟାରେ ପରମ୍ପରାଗୁଡ଼ିକର ତା' ଉପରେ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ପଡୁଥାଏ ସତ, ମାତ୍ର ସଂପୃକ୍ତ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ତାହାଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ବିଷୟରେ ଆଦୌ ସଚେତନ ନଥାନ୍ତି ।

ପରମ୍ପରା ଭାଙ୍ଗୁଥାଏ, ପରମ୍ପରା ଗଢ଼ି ହୋଇ ଚାଲିଥାଏ । ମଣିଷମାନେ ପ୍ରଭାବିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ପରମ୍ପରାର ଭାଙ୍ଗିବା ଏବଂ ଗଢ଼ିହେବା, – ଆମ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ନିମିତ୍ତ କରି ହିଁ ଦୁଇଟିଯାକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅବିରାମ ଚାଲିଥାଏ । ଭାଙ୍ଗିବା ଏବଂ ଗଢ଼ିବା, – ଦୁଇଟିଯାକ ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ଚାଲିଥାଏ । ନିତ୍ୟନବୀକରଣଟିଏ ଲାଗି ହିଁ ରହିଥାଏ ।

ନିତ୍ୟପ୍ରକୃଷ୍ଟୀକରଣ ଲାଗି ହିଁ ରହିଥାଏ । ଯାହାକିଛି ରହିଗଲା, ଅଟକି ଗଲା, ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପାରମ୍ପାରିକ ଭାବରେ ତାହାକୁ ପ୍ରାଚୀନ ବୋଲି କହନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ ତାହାର ସର୍ବସ୍ୱୀକୃତ କାରଣ ହେଉଛି ଯେ, ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁଟି ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି, ସେଇଟିକୁ ସେମାନେ ଆଧୁନିକ ବୋଲି କହିବାକୁ ହିଁ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି । ଏପରି ମଧ୍ୟ ବେଳେ ବେଳେ ହୋଇଥାଏ ଯେ, ସେମାନେ ସର୍ବବିଧ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରାଟି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥାନ୍ତି, ତଥାପି ନିଜକୁ ଆଧୁନିକ ବୋଲି କହିବାକୁ ଅଧିକ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ବହୁତଙ୍କ ତୁଳନାରେ ମୁଁ ବା ଆମେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଆଗରେ ରହିଛୁ ବୋଲି କହି ନିଜକୁ ବୁଝାଇ ଦେଇ ପାରିଲେ ମଣିଷମାନେ ହୁଏତ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଖୁବ୍ ହୃଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରି ଆସିଛନ୍ତି ।

ଏହି ପରମ୍ପରାର ବହୁତ ଜାତି, ତେଣୁ ବହୁତ ନାମ । ସଂସ୍କୃତି–ପରମ୍ପରା, ସାହିତ୍ୟ-ପରମ୍ପରା ଓ ସାମାଜିକ ପରମ୍ପରା; ଧର୍ମୀୟ ପରମ୍ପରା, ପର୍ବ-ପରମ୍ପରା, ଲୋକ-ପରମ୍ପରା, ଉପାସନା-ପରମ୍ପରା, ଶାସ୍ତ୍ର-ପରମ୍ପରା, ଶାସନ-ପରମ୍ପରା, - ପୁଣି ଜାତୀୟ ପରମ୍ପରା, କୌଳିକ ପରମ୍ପରା ଏବଂ ସେହିଭଳି କେତେ କ'ଣ । ନୃତତ୍ତ୍ୱବିଜ୍ଞାନୀମାନେ ଏବେ କ୍ଷୁଦ୍ର ପରମ୍ପରା ଏବଂ ବୃହତ୍ ପରମ୍ପରା ବୋଲି ଦୁଇଟି କଥା ବି ବାହାର କରିଛନ୍ତି । ଯିଏ ଯେତେପ୍ରକାର ଆଗ୍ରହ ନେଇ ବର୍ଗବିଭାଜନ କରିବାକୁ ବାହାରିବ, ପରମ୍ପରା ସେତେପ୍ରକାରର ଅବଶ୍ୟ ହୋଇଯିବ । କ'ଣସବୁ ପସନ୍ଦ, ସେହି ଅନୁସାରେ ଆଉ କ'ଣସବୁ ନାପସନ୍ଦ; କ'ଣ ସବୁ ରହୁ ବୋଲି ଆମେ ଇଚ୍ଛା କରୁଛୁ, ସେହି ଅନୁସାରେ କ'ଣ ସବୁ ଯାଉ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଆମର ନାନା ନିଷ୍ପତ୍ତି । ଏବଂ, ଯେତେବେଳେ କ'ଣ ସବୁର ସମୟଟା ଅତୀତ ହୋଇଗଲାଣି, ଅଥଚ ସେଗୁଡ଼ିକ ଚାଲିନଯାଉ ବୋଲି ଆମେ ଭିତରେ ଭିତରେ ଇଚ୍ଛା ହୁଏତ କରୁଛୁ, – ଏବଂ ସେଇଥି ସକାଶେ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅମେ ପରମ୍ପରା ନାମକ କଥାଟିକୁ ଉତ୍ଥାପନ କରୁଛୁ କି ? ଏଇଟି ଚାଲିଗଲେ ଆମକୁ ହୁଏତ କେଉଁସବୁ ବିଶେଷ ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ତଥା ନୂତନ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକ ଦବାର ଆମେ କେତେ କ'ଣ ଉପକୃତ ହେବୁ ବା ନହେବୁ, ସେହି ବିଷୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ନିଶ୍ଚୟତା ସହିତ ଅନୁମାନ କରି ହେଉନାହିଁ ; - ସେହି ପରସ୍ଥିତିରେ ଆମେ ପରମ୍ପରା ନାମକ କଥାଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁ, ପରମ୍ପରାଟିକୁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ପବିତ୍ର ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହୁ । ଏହି ରୀତିରେ ନିଜର ପ୍ରତିବାଦଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥାଉ । ବେଶ୍ କଷ୍ଟପାଉ । କାରଣ, ଯାହାର ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥାଏ, ସେଇଟି ତଥାପି ଆସେ, ଅବଶ୍ୟ ଆସେ । ଆମେ ସେଥିଲାଗି ରାଜୀ ହୋଇ ନଥାଉ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ନିଜର ଭିତରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ନଥାଉ । ବାହାରେ ବାଧ୍ୟ ହେଉ, ବେଶ୍ କଷ୍ଟ ପାଉ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମୂହରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁଗପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏପରି ଜଣେ ଜଣେ ଅଥବା କେତେଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ କି ସାଧାରଣ ଅନେକଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ଦୂରକୁ ଦେଖିପାରନ୍ତି । ସଚରାଚର ସେହିମାନେ ହିଁ ଅଧିକ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ସହିତ ପଛକୁ ଅନାଇ ଦେଖିପାରନ୍ତି ଏବଂ ଦେଖିପାରୁଥିବାର ସେହିଟି ଉପରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଏକ ସମୀକ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାମନା କରନ୍ତି । ସେହି କାମ୍ୟଟିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବାଲାଗି ଅଗ୍ରଗାମୀ ହୁଅନ୍ତି ଓ ସତେଅବା ଏକ ଅନ୍ୟ ଶକ୍ତିର ଆବାହନ କରି ପାରୁଥିବାରୁ ଚଳନ୍ତି ପରମ୍ପରାମାନଙ୍କୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବା ନିମନ୍ତେ ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ନୂତନ ଅନୁମାନଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ଠିକ୍ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ସେଥିଲାଗି ସମୁଚିତ ଅନୁସ୍ପନ୍ଦନଗୁଡ଼ିକ ମିଳିଯାଏ । ସତେଅବା ସେହି ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଆପଣା ଭିତରେ ଏକ ଅନୁରୂପ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଆଗ ଆଉ କେହି ସେକଥା କହୁ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ! ଏଥିରୁ ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଜନ୍ମଲାଭ କରେ, ଏକ ବିଶେଷ ଗତିଶୀଳତା ମୂର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଆସେ । ଥିର ହାଉଆଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସଚଳ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ଏବଂ ପରମ୍ପରା ଭାଙ୍ଗେ । ବେଳେ ବେଳେ ସଂଘାତମାନ ବି ଆସନ୍ତି – ସତେଅବା ଜଡ଼ ଓ ଚେତନ ମଧ୍ୟରେ ସମରମାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ସବୁବେଳେ ଯେ ଚେତନଟା ଜୟଲାଭ କରେ, ସେକଥା ତଥାପି ମୋଟେ ସତ ନୁହେଁ । ଲୋକଚିତ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାଏ ସିନା, ତଥାପି ପ୍ରତିପକ୍ଷଟି ଜିତେ । ତେଣୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଅଧିକ ପୋଖତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ସ୍ପଷ୍ଟତଃ, ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଇତିହାସର ଗତିରେଖାଟି ଏହି ପୃଥିବୀରେ ବଙ୍କାଢ଼ଙ୍କା କେତେ ପ୍ରକାରେ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହେବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ବିଧାତା ମଧ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତି । ପରମ୍ପରା ଯାଏନାହିଁ, ରହି ଯାଏ । ପରମ୍ପରା ପ୍ରକୃତରେ ଯାଏନାହିଁ । ନୂଆ ନିର୍ମାଣ ଲାଗି ପରମ୍ପରାମାନେ ମୂଳଦୁଆ ପରି କାମ ଦିଅନ୍ତି । ପୁରୁଣା ଇଟାମାନେ ନୂଆ ଅଟ୍ଟାଳିକା ନିମନ୍ତେ ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବିଧାତା ପରମ୍ପରା ପକ୍ଷରେ ନୁହେଁ, ସର୍ବଦା ମନୁଷ୍ୟପଟେ ହିଁ ରହିଥାଆନ୍ତି ।

□□

ନେତୃତ୍ୱ / କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ

କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱରେ କର୍ତ୍ତା, ନେତୃତ୍ୱରେ ନେତା । କର୍ତ୍ତା ହୁକୁମ ଦିଏ ଏବଂ ସେହି ହୁକୁମକୁ ସମସ୍ତେ ପାଳନ କରନ୍ତି । ନେତା ସାଙ୍ଗରେ ଥାଏ, ପାଖରେ ଥିଲା ପରି ଅନୁଭବ ହେଉଥାଏ । କର୍ତ୍ତା ଉଚ୍ଚ ଆସନରେ ଆସୀନ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସତେଅବା ଅପହଞ୍ଚ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ନେତାକୁ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ବାଛିଥାଉ । ଆମରି ଭିତରୁ ବାଛି ଥାଉ । ସିଏ ସତକୁ ସତ ଆମରି ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥାଏ । ଆମେ ଯେତେବେଳ ଯାଏ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଉ, ନେତା ସେତିକି ଯାଏ ନେତୃତ୍ୱ ପଦରେ ରହେ । ଆମେ ନଚାହିଲେ ସେଠାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସେ । କୁଆଡ଼େ ପଳାଇ ଯାଇ ପୁନର୍ବାର ଆସନଟିକୁ ଦଖଲ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରେନାହିଁ । ସିଏ ଆମରି ଭିତରକୁ ହିଁ ଓହ୍ଲାଇଆସେ । ଆମେ ନିୟମତଃ ଆଉଜଣକୁ ବାଛୁ ଏବଂ ସେହି ମୁତାବକ ସିଏ ଆମର ନେତା ହୁଏ । କିନ୍ତୁ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ବେଳକୁ ଏସବୁର କୌଣସି ହାଙ୍ଗାମା ହିଁ ନଥାଏ । ସିଏ ସିଆଡୁ ଆସେ ଏବଂ ଆମକୁ ଶାସନ କରେ । ଆଗେ ରାଜାମାନେ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ବଳରେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲେ । ନ୍ୟାୟତଃ ରାଜନ୍ୟପଣଟା ବଂଶ ଅନୁକ୍ରମରେ ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ଆସୁଥିଲା । ରାଜ୍ୟବାସୀ ପ୍ରଜା ବୋଲାଉଥିଲେ । ସେକାଳର ରାଜାଙ୍କୁ ତ ତାଙ୍କ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଏହି ଧରଣୀପୃଷ୍ଠରେ ନର ରୂପରେ ନାରାୟଣ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ସ୍ୱୟଂ ପରମେଶ୍ୱର ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ରାଜା ହୋଇ ଶାସନ କରିବାର କ୍ଷମତା ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ପଶ୍ଚିମ ଜଗତରେ ମଧ୍ୟ ସେକାଳେ ଖୁବ୍ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ବିଶ୍ୱାସ କରା ଯାଉଥିଲା । ବାପଅନ୍ତେ ପୁଅ ରାଜଗାଦୀରେ ବସୁଥିଲା ଅଥବା ଜଣେ ରାଜା ଗାଦୀରେ ବସିଥିବା ରାଜାକୁ ହତ୍ୟା କରି ସିଂହାସନରେ ବସି ପାରୁଥିଲା । ପ୍ରଜାମାନେ ଏହି ସବୁକିଛି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଭାବିକ ବୋଲି ମାନି ନେଉଥିଲେ । ବିଧାନଟା, ବରାଦଟା ତାହାରି ପରି ଥିଲା ।

ରାଜାମାନେ ଗଲେ, ରାଜତନ୍ତ୍ର ଚାଲିଗଲା । ତଥାପି କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ରହିଲା । ମଝିରେ ମଝିରେ ଡିକ୍ଟେଟରମାନେ ଆସି ଶାସନ କଲେ । ଏକାଧିପତି ହେଲେ । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ରାଜ୍ୟରେ ଏକାଧିପତିତ୍ୱର ଶାସନ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଛି । ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ କ୍ରମଶଃ ଆମ ପୃଥିବୀଟିକୁ କେତେମନ୍ତେ ଫରଚା କରି ଆଣିଛି ସତ, ମାତ୍ର ଦୃଶ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ଉଭୟ ପରିଚ୍ଛଦରେ ପୃଥିବୀଟା କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଦ୍ୱାରା ହିଁ ଚାଲିଛି । ଗଣତନ୍ତ୍ର କହିଲେ ଆମ ବହିମାନଙ୍କରେ ଗଣର ତନ୍ତ୍ରକୁ ବୁଝାଉଛି ସିନା, ତଥାପି ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଛାଞ୍ଚଟା ତଳେ ବହୁବିଧ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ହିଁ ସବୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରୁଛନ୍ତି । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଫାଶମାନଙ୍କୁ ପକାଇ ଆପଣା ଅକ୍ତିଆରରେ କାବୁ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକର ରାଜପଣ ଲାଗି ରହିଛି । ଧର୍ମମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱପ୍ରଧାନ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ ସେଇ

କାରଣରୁ ଧର୍ମଗୁରୁ ତଥା ଧର୍ମମହକୁମାଗୁଡ଼ିକ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ପଟେ, ସମ୍ପତ୍ତିବାନ୍ ମାନଙ୍କର ପଟେ ଏବଂ କ୍ଷମତାପଟେ ରହିଛନ୍ତି । କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ବି କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ମଣ ହୋଇ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି ।

ନେତୃତ୍ୱ କେବଳ ରାଜ୍ୟଶାସନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ; – ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେହି ଆବହମାନ କାଳରୁ ସମାଜକୁ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇ ଆସିଛି । କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱର ପ୍ରତିବାଦ୍ କରି ସାହିତ୍ୟ ସବାଆଗ ତୁଣ୍ଡ ଫିଟାଇଛି । ତା'ର ତୁଣ୍ଡକୁ ଶାସନରେ ଥିବା କର୍ତ୍ତାମାନେ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଛନ୍ତି, – ତଥାପି ସାହିତ୍ୟ ପଳାଇ ଯାଇନାହିଁ । କୌଣସି ଦେଶର ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଖୁବ୍ ଅନୁକୂଳ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ବିକଳ୍ପ ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଲୋକଚିତ୍ତରେ ଏକ ଅନୁରୂପ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଅବଶ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ । ହଁ, କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱପ୍ରଧାନ ଶାସନମାନେ ସେଥିରେ ଅବଶ୍ୟ ବହୁ ଅଙ୍କୁଶ ଆଣି ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରନ୍ତି, - ତଥାପି ଯୁଗମାନେ ଅନ୍ତତଃ ଅଳ୍ପ କେଇପାଦ ଆଗେଇ ଯିବାଲାଗି ସେଥିରୁ ଖୁବ୍ ହିମ୍ମତ ପାଇଯାଆନ୍ତି । ଆଗ ଶିକ୍ଷା ସୁସ୍ଥ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ହେଲେ ଦେଶର ନେତୃତ୍ୱ ସେଥିରୁ ଆବଶ୍ୟକ ସହାୟତା ଲାଭକରେ ଓ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଗୁଡ଼ାକ ଦ୍ୱାରା ପୀଡ଼ିତ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମାନସଟିକୁ ବଦଳାଇ ବି ଦେଇପାରେ ଅଥବା ଆଗ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱମାନେ ବିଦା ହୋଇ ଶାସନଟିଏ ନେତୃତ୍ୱର ପରିଧିଗୁଡିକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଯାଇ କୌଣସି ଦେଶରେ ଯାଇ ସୁସ୍ଥ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଆଦୌ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦିଆଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ସର୍ବଦା ନିଶ୍ଚୟ ଏତିକି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ହିଁ ବଳ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ଅନୁକୂଳ ବିଶ୍ୱାସମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରି ଆଣୁଥାନ୍ତି । ଆମେ କିଏ କେଉଁପଟେ ରହିଛୁ, ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ସେହି ଅନୁସାରେ ହିଁ ଆମେ ଏଇଟିକୁ ବା ସେଇଟିକୁ ଆଗ ଦେଖିଥାଉ ।

ଆଖର, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ନେତୃତ୍ୱ ଅଥବା କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ କିଏ ଜିତିବ ? ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାନା ମୁନିଙ୍କର ନାନା ମତ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ତଥାପି, କିଞ୍ଚିତ୍ ନିଶ୍ଚୟତା ସହିତ ଅନୁମାନ କରାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ସାମୁଦାୟିକ ଜୀବନର ତଳସ୍ତରଟି ଯେତିକି ପରିମାଣରେ ସମୁଚିତ ଭାବରେ ଜାଗରୂକ ଓ ସଚେତନ ହେବ, ସେତିକି ସେତିକି ନେତୃତ୍ୱମାନେ ଅଧିକତର ଅବକାଶ ପାଇ ଯାଉଥିବେ ଏବଂ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱମାନେ ଆଦୌ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ନୁହନ୍ତି ବୋଲି ସାହସଯୁକ୍ତ ଉପଲବ୍ଧିଟିଏ ହୋଇ ପାରୁଥିବ । ସେହିଠାରୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦୃଢ଼ ମୂଳଦୁଆଟି ପଡ଼ି ଆସିବ । ନେତୃତ୍ୱର ଉପାଦେୟତା ବିଷୟରେ ଯାବତୀୟ ଉଦ୍ୟମ-କୋଳାହଳ ମୁଖ୍ୟତଃ ଉପର ସ୍ତରରେ ରହିଥିବା ସଜ୍ଜନ ତଥା ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନଙ୍କ ଭିତରେ ତଥା ତୁଣ୍ଡରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ସମ୍ଭବତଃ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱମାନେ

ହଟି ଯିବାପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତି ତଥାପି ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ। ସଜ୍ଜନମାନେ ଏବଂ ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନେ କେତେ ଉତ୍ସାହରେ ନେତୃତ୍ୱ ପକ୍ଷଟାର ଗୁଣଗାନ ନିଶ୍ଚୟ କରୁଥିବେ, ମାତ୍ର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱମାନେ ତଥାପି ଏଡ଼ି ଏଡ଼ି ରହିବାର ମଉକାଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇ ଯାଉଥିବେ । ଭାଗ୍ୟର କଥା ଯେ, ନେତୃତ୍ୱପ୍ରଟଟି ସେହି ସତକଥାଟିକୁ କ୍ରମେ ବୁଝି ପାରୁଛି ଏବଂ ତେଣେ ତଳଟା ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସଚଳ ହେଲାଣି । ଭଗବାନ ମୋଟେ ତରତର ହେବେ ନାହିଁ ଓ ଚକ୍ର ପେଷି ନକ୍ରଟାକୁ ନାଶିବେ ନାହିଁ । ସିଏ ମଣିଷମାନେ ସ୍ୱୟଂ ଯୋଗ୍ୟ ହୁଅନ୍ତୁ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ, ସେମାନେ ସାବାଳକ ହୁଅନ୍ତୁ ବୋଲି ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଥିବେ ।

□□

ନୀତି / ରାଜନୀତି / ରାଜ୍ୟନୀତି

ପୃଥିବୀର ସର୍ବାଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ପୁସ୍ତକ ସମ୍ଭବତଃ ନୀତି ଏବଂ ନୈତିକତା ବିଷୟରେ ହିଁ ଲେଖା ହୋଇଛି । କିଏ ସତକୁ ସତ କୋଉଠାଏ ଯାଇଛି ବା ତଥାପି ଆହୁରି କେତେ ବାଟ ଯିବାକୁ ରହିଛି, ସେକଥା ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଆମ୍ଭେ ସଚରାଚର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ପାଇଁ ନୀତି – ପରାମର୍ଶ ଦେବାଲାଗି ଏତେ ହକ ହକ ହେଉ କେଜାଣି ? ପଥିକଟିଏ ହେବାଲାଗି ଯଥେଷ୍ଟ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନଥାଏ ବୋଲି ହୁଏତ ବହୁତ ମନୁଷ୍ୟ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଗୁରୁର ଥାନରେ ଯାଇ ବସିଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ପରାମର୍ଶ ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ଏହିଟାକୁ କରିବୁ ଓ ସେହିଟାକୁ କରିବୁନାହିଁ, ଏଇଟି ଉଚିତ ଏବଂ ସେଇଟି ଅନୁଚିତ ବୋଲି ବେତା ବେତା ନୀତିକଥା କହିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଭାରି ଭଲ ହୋଇଛି ପୃଥିବୀର ଅଧିକତର ଅବସରରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଲୋକମାନେ ମାନି ନେଇନାହାନ୍ତି । ମନ ଦେଇ ଖୁବ୍ ଶୁଣିଛନ୍ତି, ବହିମାନଙ୍କରେ ଲେଖି ରଖିଛନ୍ତି ତଥା ଏଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପବିତ୍ର ବୋଲି ପରସ୍ପର ଆଗରେ କହିଛନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ସେତେବେଶୀ ଗ୍ରହଣ କରିନାହାନ୍ତି । ତା' ନହେଲେ ତ ପୃଥିବୀ ବି ଆଦୌ ଆଗକୁ ହିଁ ଯାଇ ପାରିନଥାନ୍ତା । କାରଣ, ଅସଲ ନୈତିକତା ବରଂ ହେଉଛି ଯେ ଯହୁଁ ଯହୁଁ ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀଟି ସହିତ ଆମର ପରିଚୟ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ହେଉଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ତ ଆମେ ପରସ୍ପରଠାରୁ ପରସ୍ପରର ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା କରି ପାରିଥାଆନ୍ତୁ ଓ ସେହି ନିତ୍ୟଗ୍ରହଣଶୀଳତା ହେତୁ ଏହି ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଏକ ଯଥାର୍ଥ ନୈତିକ ଅର୍ଥାତ୍ ନୀତିସ୍ଥ ଜୀବନ ଲାଗି ଶରଧା ରହିଥାଏ, ସେମାନେ ସର୍ବଦା ତାହାହିଁ କରନ୍ତି । ସେପରି ପ୍ରକୃତରେ ଘଟିଥିଲେ

ବର୍ତ୍ତମାନ ଭଳି ଆମ ଧର୍ମମାନେ ଆମକୁ କେବଳ ଗୋଟାଏ ଗୁଳାକୁ ମାନି ଜୀବନଯାକ ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ମୋଟେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ପାରୁନଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଆମେ ମଧ୍ୟ ମୁଣ୍ଡ ବିଗିଡ଼ାଇ ଏକ ଆରେକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତଡ଼ାବାଡ଼ି ନେଇ ବାହାରି ପଡ଼ୁନଥାନ୍ତୁ ।

ରାଜନୀତି କହିଲେ ଆମେ ସଂପ୍ରତି ଆମ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ଯେଉଁ ଚଳଣିଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧାରଣତଃ ବୁଝିଥାଉ, ସେଗୁଡ଼ିକର ନୀତି ଓ ନୈତିକତା ସହିତ କିଛି ସମ୍ପର୍କ ରହିଥିବ କି ? ରାଜାର ନୀତି, – ତାହାହିଁ ହୁଏତ ଦିନେ ରାଜନୀତି କହିଲେ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ସମସ୍ତେ ସେହିପରି କିଛି ବୁଝୁଥିଲେ । ଏବେ ତ ଲୋକନୀତି । ରାଜଶକ୍ତି ବଦଳରେ ଲୋକଶକ୍ତି । ଲୋକୋଦୟ, ସର୍ବୋଦୟ ଏବଂ ଅନ୍ତ୍ୟୋଦୟ ଆଦି କେତେ ଅଭିନବ କଥା ଓ କଳ୍ପନା । ଏଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରେରଣାଗତ ଉତ୍ସ ଅଲଗା, ଓ ତେଣୁ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଅବୟବମାନ ଦେଇ କଳ୍ପନା କରି ପାରୁଥିବା ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟ ଅଲଗା ଅବଶ୍ୟ ହେବ । ଯେକୌଣସି ସମାଜର ସାମୂହିକ ଭାଗ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଆଗକୁ ଅନୁମାନ କରିହୁଏ, କୌଣସି ଏକ ଗନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିବା ଲାଗି ସେହି ଅନୁମାନର ନକ୍ସାଟି ମଧ୍ୟରେ ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଠାବ କରିହୁଏ, – ବର୍ତ୍ତମାନର ମାନସଭୂମିଟି ଉପରେ ସେଇଟି ହେଉଛି ଆମପାଇଁ ରାଜନୀତି । ଇତିହାସରୁ ଅବଶ୍ୟ ସାକ୍ଷ୍ୟ ମିଳିଯିବ ଯେ, କାଳେ କାଳେ ରାଜାମାନେ ଲୋକଶକ୍ତି ବିଷୟରେ ଅଧିକତଃ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନେ କେତେ ନା କେତେ ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରଶସ୍ତିକାର କବିମାନଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନାଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ, ଅପତ୍ୟବତ୍ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ପାଳନ ବି କରିଛନ୍ତି । ଅଦ୍ୟତମ ଏହି ଯୁଗଟାରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଖୁବ୍ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଯିବା ଯେ, ଲୋକସାଧାରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଗାଦୀମାନଙ୍କରେ ଆସୀନ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମଧ୍ୟ ମିଜାଜରେ ଓ ଅନ୍ଦାଜରେ ସେକାଳର ରାଜାମାନଙ୍କ ଭଳି ମଧ୍ୟ ଆଚରଣ କରିବାରେ ବେଶ୍ ଶରଧା ମଧ୍ୟ ପାଉଛନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ତ ଜଣେ ଜଣେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ କୌଶଳୀ ମଧ୍ୟ ଖଣ୍ଡା ଓ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ଅଚାନକ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ରାଜ୍ୟଶାସନର ସର୍ବୋଚ୍ଚ କ୍ଷମତାଟିକୁ ହଡ଼ପ କରି ନେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ବଦାନ୍ୟ ରାଜାଧିରାଜପ୍ରାୟ ବନି ଏଣିକି ତାଙ୍କରି ଆଦେଶ ଏବଂ ବରାଦରେ ରାଜ୍ୟରେ ଏକ ରାମରାଜ୍ୟ ସହଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରୁଛନ୍ତି । ଲୋକମାନେ ତଥାପି ମଙ୍ଗି ଯାଉଛନ୍ତି, ବଳ ପାଇବନାହିଁ ବୋଲି ଉତ୍ତମରୂପେ ଜାଣୁଥିବାରୁ ସିନା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସହୁଛନ୍ତି ।

ଶାସକ ଯେମିତି, ରାଜ୍ୟନୀତିଟା ମଧ୍ୟ ତାହାରି ମୁତାବକ । ତାହାହିଁ ରାଜନୀତି ବୋଲି ମନାଇ ନିଆଯାଉଛି । ଏହି ଯାବତୀୟ ନାଟକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ନୀତିଟା କେତେବେଳେ କେଉଁ ଲଟାରେ ଯେ ଯାଇ ପଶିଯାଉଛି, ସେକଥା ଠଉରାଇ ବି ହେଉନାହିଁ । ତଥାପି ପଣ୍ଡିତମାନେ, ପ୍ରବରମାନେ ନୈତିକତାର ପାଂନୁଷଗୁଡ଼ାକର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, କ'ଣପାଇଁ ବଡ ପାଟି କରି କହିଦେଇ ହେବନାହିଁ ଯେ ନୀତି ତଥା ନୈତିକତା, – ଏମାନଙ୍କର ବାପାମାଆ ଆଉ ପ୍ରକୃତରେ କେହି ନାହାନ୍ତି । ତଥାପି, ଇସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ସେହି ପୁରୁଣା ବହିକଳ୍ପନା ଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ନୀତି ଏବଂ ନୈତିକତାର ବୟାନମାନ ଦିଆଯାଉଛି । ପିଲାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଖଳକୌଶଳୀ ଶାସକମାନଙ୍କର ଜାଲରେ ଏହି କଅଁଳ ଅବସ୍ଥାରୁ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଖବରକାଗଜରେ ସେହି ଖଳତାଗୁଡ଼ାକର ବୃତାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଅଧିକ ବହଳ ହୋଇ ବାହାରୁଛି । ଅସଲ ନୈତିକତା ହେଉଛି ଏହି ଯାବତୀୟ ବିଡ଼ମ୍ବନା ସତ୍ତ୍ୱେ ବାହାରି ଯିବାର ବାଟଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଜିବା, ସେଥିଲାଗି ସମଧର୍ମୀମାନଙ୍କର ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବା, – ବିଡ଼ମ୍ବନାମୟ ଏହି ଦାଣ୍ଡଗୁଡ଼ାକର ସର୍ବବିଧ ପରାକ୍ରମ ସତ୍ତ୍ୱେ ସତ୍ୟର ଅନ୍ୱେଷଣ କରି ବାହାରିବା । ଯଥୋଚିତ ଉଦୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଥିବା ଯଥାର୍ଥ ନୀତି ତଥା ରାଜନୀତି ହେଉଛି ଲୋକଶକ୍ତିର ରାଜନୀତି, ତାହା ହିଁ ଯାବତୀୟ ନୀତିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥାର୍ଥ ବିବେକ । ସେହି ବିବେକଟି ହିଁ ବାଟ ଦେଖାଇ ଆସିଛି । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଯାବତୀୟ ଯୁଗପ୍ରମାଦର ଆହ୍ୱାନପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକରେ ସେହି ବିବେକ ଆବଶ୍ୟକ ସାହସ ଆଣି ଦେଇଛି, – ପୃଥିବୀଟା ଭୀରୁ ହୋଇ ରହିଥାଉ ବୋଲି ପୃଥିବୀର ରାଜାମାନେ ସବୁକାଳେ ପ୍ରୟାସ କରି ଆସିଛନ୍ତି – ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ତାହାହିଁ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଏବେ ରାଜନୀତିରେ ଏକ ନୂତନ ଦୀକ୍ଷାଗ୍ରହଣ ଲାଗି ଡ଼ାକରା ଦିଆଗଲାଣି ।

□□

ନିଃସଙ୍ଗତା / ସଙ୍ଗକାତରତା

ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀଟି ପୋଖତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତାରେ ସବାଆଗ ଏକ ବିଶ୍ୱମୟ ନୈକଟ୍ୟର ହିଁ ବୃହତ୍‌କ୍ଷେତ୍ରକୁ ବୁଝାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଏହି ନାନା ମେଳଭିତରେ ଦିନରାତିଗୁଡ଼ିକୁ ପୁହାଉଥିବା ଆମକୁ ତେବେ ନିଃସଙ୍ଗ ଲାଗିବାର ପୁଣି କେଉଁ କାରଣ କ'ଣ ପାଇଁ ରହିବ ? ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିବା ମାତ୍ରକେ ହିଁ ସର୍ବବିଧ ଅବସରରେ ଏହି ମେଳ ଆଉ ମେଳ । ତେଣୁ ଏକୁଟିଆ ଲାଗିବାର ବେଳ ବା ଆଉ କେଉଁଠି ରହିବ ? ମୋ' ଜୀବନଘରକୁ କେତେ କେତେ ଖୁଣ୍ଟ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ହଜାର ହଜାର ଘର ରହିଛି ଏବଂ ସେଥିରେ ଠିକ୍ ମୋ'ରି ଭଳି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ଠିକ୍ ମୋ'ରି ଭଳି ଶକ୍ତିମନ୍ତ, ବହୁ ସମ୍ଭାବନା ଦ୍ୱାରା ଭରପୂର ହୋଇଥିବାରୁ ଠିକ୍ ମୋ'ର ପରି ସଦାସଚେତନ । ମୋ'ଭଳି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଅସୁମାରି ସ୍ୱପ୍ନମାନେ ସଚଳ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ମୁଁ ଯେଉଁ ନାହାକକୁ ଡାକି ଖଡ଼ି ପକାଇ ମୋ'ର ଭାଗ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅଲଗା କରି ଯେତେ ଯାହା ଜାଣେ ପଛକେ, ଏହି ସମସ୍ତଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ସହିତ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ନିୟତି ଭିତରେ ଗୁନ୍ଥିହୋଇ ରହିଛି । କେତେକେତେ ଭରସାର କଥା ଯେ, ମୋ'ର ତଥାକଥିତ ଦୁଃଖମାନେ କେବଳ ଏକା ମୋ'ର ଦୁଃଖ ନୁହନ୍ତି, – କୌଣସି ଗୋଟିଏ ହେଲେ ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଏକୁଟିଆ ଆଦୌ ମୋ'ର ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ ।

ବିଶେଷ ଭାବରେ ଏହି ସାଂପ୍ରତିକ କାଳଟାରେ, ଯେତେବେଳେ କି ମନୁଷ୍ୟଜୀବର ଏହି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଚଳ ତଥା ଆହ୍ୱାନପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱକ୍ଷେତ୍ରରେ ନିକଟରୁ ଆହୁରି ନିକଟ ହୋଇ ଆସିବାଲାଗି ସତେଅବା ପ୍ରଲୋଭନ ପରେ ପ୍ରଲୋଭନମାନ ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ସେତେବେଳେ କେତେକ ମନୁଷ୍ୟ ବଡ଼ ନିଃସଙ୍ଗ ହୋଇ ପଡୁଛନ୍ତି ଏବଂ କ୍ରମେ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବରେ ତାହାରି ଅଭିଯୋଗ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଖେଳରେ ମନ ନାହିଁ କିମ୍ବା ମେଳମାନଙ୍କରେ ମନ ନାହିଁ, – ଭୋଗ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ କାନପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭୋଗ ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ଳାନ୍ତ କରି ପକାଉଛି । କାମ କରିବାର ଜାଗାରେ ମଣିଷ ଗଧ ପରି ଖଟୁଛି, ଅଥଚ କାମରେ ମନ ନାହିଁ । ପାଠ ପଢୁଥିବା ପିଲାଟାର ପାଠରେ ମନ ନାହିଁ ବା ପାଠ ପଢ଼ାଉଥିବା ଶିକ୍ଷକର ପଢ଼ାଇବାରେ ମନ ନାହିଁ । ଭବ୍ୟ ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକର ବେଢ଼ା ଭିତରେ ହେଉଥିବା କୀର୍ତ୍ତନର ଉଚ୍ଚକୋଳାହଳରେ କାନ ବଧିରା ହୋଇଯାଉଛି, ଅଥଚ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ମୋଟେ ମନ ନାହିଁ । ମନଟା ନିସ୍ତେଜ ହୋଇ ସିନା ପଡ଼ିଛି, ଅଥଚ ଆଦୌ ଥିର ହୋଇ ପାରିନାହିଁ ।

ଭିତରେ ବାହାରେ ମଣିଷ କେଡ଼େ ପରିପାଟୀରେ ସତେଅବା କାହାକୁ ଭେଟିବାକୁ ଯାଉଥିବା ପରି ନିଜକୁ ସଜାଇବାରେ ଲାଗିଛି, ତଥାପି ଗୋଟିଏ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅରୁଚି ହିଁ ତାକୁ ଅସମର୍ଥ କରି ରଖିଛି ।

ସାଙ୍ଗ ଅଛନ୍ତି, ଅବିରାମ ସଙ୍ଗମୟତାର ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି, ଅଥଚ ନିଃସଙ୍ଗତାର ବୋଧଟାଏ ପ୍ରବଳାକାର ହୋଇ ମାଡ଼ି ବସିଥିବାରୁ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ପ୍ରାୟ କୌଣସି ସୁଖ ହିଁ ନାହିଁ । ଏକାବେଳେକେ ସବାପ୍ରଥମ ବେଳରୁ ସେହି ସୁଦୂର କାଳରେ ନିତାନ୍ତ ଅଜ୍ଞତାଗୁଡ଼ିକର ପରିବେଶରେ ମଣିଷ ବାସ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ତଥାପି ଏତେ ବେଶୀ ଅସୁଖୀ ଅନୁଭବ କରିନଥିବ । ସିଏ ଏକୁଟିଆଟି ଜଙ୍ଗଲରେ ବୁଲି ଶିକାର କରିଥିବ, ଏକୁଟିଆ ଫଳମୂଳ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବ, ଗୁମ୍ଫାଟି ଭିତରେ ନିଆଁଟାଏ ଜାଳି ଏକୁଟିଆ ଶୋଇବାକୁ ହୁଏତ ଯାଇଥିବ, – ତଥାପି ଆଜିର ଥୋକେ ମଣିଷଙ୍କ ପରି ସେତେ ବେଶୀ ନିଃସଙ୍ଗ ଅନୁଭବ କଦାପି କରିନଥିବ । ତେବେ କ'ଣ ଆମେ ଏହି ଆଧୁନିକ କାଳଟିକୁ ହିଁ ସେହି ନିଃସଙ୍ଗତା-ବୋଧ ନିମନ୍ତେ ଦୋଷ ଦେବା ? ଅର୍ଥାତ୍, କାଳ ଭିତରେ କ'ଣ ସର୍ବଦା ଏପରି ଏକ ଦୁଷ୍ଟ ଉପାଦାନ ରହିଥାଏ, ଯାହାକି ମନୁଷ୍ୟର ସୁଖସଂକଳ୍ପ ମାନଙ୍କୁ ପଣ୍ଡ କରି ଦେଇଥାଏ ? ମାତ୍ର, ସେପରି ହୋଇଥିଲେ ତ ମଣିଷ ତା' ସଭ୍ୟତାର କାହାଣୀରେ ହୁଏତ ପାଦେ ହେଲେ ଆଗକୁ ଯାଇ ପାରିନଥାନ୍ତା ବା ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଏଡ଼େ ବୈଚିତ୍ର୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସଜାଇ ବି ପାରିନଥାନ୍ତା । କାଳ ହିଁ କାଳେ କାଳେ ମଣିଷର କଥା ମାନି ଆସିଛି । ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ଈଶ୍ୱର ମଧ୍ୟ ସର୍ବଥା ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ଯେ ସିଏ ସକଳ ସ୍ଥିତିରେ କାଳର ପଟେ ନୁହେଁ, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ପଟେ ରହି ଆସିଛନ୍ତି । ବାହାରେ ପରମ ବିଧାତାଙ୍କର ମହିମାମଣ୍ଡିତ ସ୍ପର୍ଶଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇ ମନୁଷ୍ୟଜଗତର ବୀରମାନେ ସତେଅବା ନିଜଭିତରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କରି ପ୍ରେରଣାକୁ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି ତଥା ସେଇଥିରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପାଥେୟଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଭ କରି କାଳକୁ ମଧ୍ୟ ବଦଳାଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ଯେଉଁମାନେ ତଥାପି ଏଠାରେ ନିଃସଙ୍ଗତାଟାକୁ ହିଁ ନିଜ ଜୀବନର ସର୍ବମୀମାଂସକ ପ୍ରାପ୍ତିବତ୍ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି, ଖାସ୍ ନିଜର ସେହି ସଂସ୍କାରଟି ନିମନ୍ତେ ଆପଣାକୁ ନିଃସଙ୍ଗବୋଧ କରୁଛନ୍ତି କି ? ନିଃସଙ୍ଗତାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ, ତଥାପି ନିଃସଙ୍ଗ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ଗେହ୍ଲା ହୋଇଥିବେ, ନିଶ୍ଚୟ ସଂସାରରୂପୀ ଏହି ନଅରଟା ଭିତରେ ନିଜକୁ ସତେଅବା ଏକମାତ୍ର ରାଜପୁତ୍ର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥିବେ । ଖେଳନାଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ନିତାନ୍ତ ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥିବେ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇବା ମାତ୍ରକେ ଏକ ଭାରି ଗେଲବସର ଗର୍ବ ସହିତ ଭାଙ୍ଗି ପକାଉଥିବେ ।

ମୋଟେ କାହାରି ହୋଇ ପାରୁନଥିବେ ଏବଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହାଉଆଟା କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କର ଅନୁକୂଳ ହେଇ କାହିଁକି ବୋହିଲାନାହିଁ ବୋଲି ଖୁମାଣ କରିବାକୁ ଭଲ ପାଉଥିବେ । ଏଠି ସମଗ୍ର ଜୀବନଟିକୁ, ମନୁଷ୍ୟ ସହିତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଡ଼ୋର ଯେ ଏକତ୍ର କରି ବାନ୍ଧି ରଖିଛି ଏବଂ ସେହି ଡ଼ୋରଟିକୁ ଆମ ପୃଥିବୀଟା ପାଇଁ ଅସଲ ସନ୍ତକ ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି କରିବାକୁ ହେବ, ଏହି ମନମୋଟା ରାଜପୁଅମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ କିଏ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ଘରକୁ ଆଣିପାରିବ ? ଏହି ପୃଥିବୀଟା ଯାକ କେତେ କେତେ ଭାଷା, କେତେ ଭଳି ଲୋଡ଼ିବା, ହରାଇବା ଓ ପାଇବା, କେତେ କେତେ ବିଫଳତା ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପୂରକ ହୋଇ ତଥାପି ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ରହିଥିବା କେତେ କେତେ ସଫଳତା, – ତୁମର ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ବନ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇନଥିଲେ ହିଁ ହୁଏତ ତୁମେ ରୋଦନ କରିବାକୁ ମନ କରିବ – ଏବଂ, ସବୁ ଗେହ୍ଲା ପିଲାଙ୍କ ଭଳି ରୋଦନଟାକୁ ହିଁ ତୁମ ଗୁଣବତ୍ତାର ଏକମାତ୍ର ସ୍ୱଭାବଲକ୍ଷଣ ସଦୃଶ ମନେ କରୁଥିବ । ନିଜ ରୋଦନ ତଥା ନିଃସଙ୍ଗତାଜନିତ ବୋଧଟିକୁ କେତେ କଳାତ୍ମକ ଭାବରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାରେ କିଛି ଆନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ପାଉଥିବ । ଆପଣାକୁ ବହୁ ଉତ୍ତରାଧିକାରରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୟନୀୟ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥିବ ।

ଆମ ସ୍ଥାନୀୟ ଚର୍ଚ୍ଚାଗୁଡ଼ିକରେ ନିଃସଙ୍ଗତା ନାମକ ସେହି କଥାଟି ମୁଖ୍ୟତଃ ସାହିତ୍ୟକୁ ବାହନ କରି ଆସିଲା । ବେଶ୍ ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ଭାବରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଦେଶ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିଥାଏ । ଏହି ପ୍ରଥମ ସିନ୍ଦୂରାଟା ଫାଟିବା ପରେ ଦେଶବାସୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଏକାଧିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସକାଳଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଆନ୍ତି । ଥୋକେ ଉଚ୍ଚପଢ଼ୁଆ କବି ସାହିତ୍ୟର ଗଡ଼ିଆଟା ଭିତରକୁ ସତେଅବା କେତେବଡ଼ ଟେକାଟାଏ ମାରିଦେଇ ପାଣିଟାକୁ ପୂରା ଚହଲାଇ ଦେଲେ ଓ ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଯୁଗର ପ୍ରତିନିଧି ବୋଲି ନୂଆ ଢ଼ଙ୍ଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନକଲରେ କବିତା ଲେଖିଲେ । କେବଳ ପାଠୁଆମାନେ ବୁଝିବାକୁ ଲେଖିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍, କବିତାର ପରମ୍ପରାଟାକୁ ପ୍ରାୟ ଏକାବେଳେକେ ସହରକୁ ନେଇ ଆସିଥିଲେ । ଏବଂ, ସହର ବୋଲି ସେତେବେଳେ ଏହି ରାଜ୍ୟରେ କ'ଣ ବା ଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ କାବ୍ୟକବିତାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଯେଉଁ ସଂଗ୍ରହସମ୍ପଦଟି ରହିଥିଲା, ସେଇଟିରୁ ଏମାନେ ନିଜକୁ ପ୍ରାୟ ପୂରାପୂରି ଅସ୍ପୃଶ୍ୟପ୍ରାୟ ଅନବଗତ କରି ରଖିଥିଲେ । ଦେଶଟା ଯେପରି କ୍ରମେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଦୁର୍ବିପାକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପୁରାତନ ଅମଲାତନ୍ତ୍ରଟା ହାତକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା, ସତେଅବା ତାହାରି ଏକ ସମାନ୍ତର ଭଳି ହୋଇ ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅମଲାତନ୍ତ୍ର ପୂରା ମହୁଡ଼ଟାକୁ ଦଖଲ କରିନେଲା । ଏମାନେ ନିଃସଙ୍ଗତାର ପ୍ରଶସ୍ତିଗାନ କଲେ ଓ ଆପଣାକୁ ନିଃସଙ୍ଗ ବୋଲି

ଘୋଷଣା କରି ଖୁବ୍ ଗୌରବ ଅନୁଭବ କଲେ । ପୂରା ସାହେବୀ ମିଜାଜଟାଏ ଆସି ବିଚରା କବିତାର ଦାଣ୍ଡିଗୁଡ଼ିକୁ ଦଖଲ କରି ନେଇଥିଲା । ଆଉମାନେ ସେହି କଳାମ୍ରକ ପ୍ରଚଣ୍ଡତାଟା ଆଗରେ କିଏ କୁଆଡ଼େ ଦବି ରହିଗଲେ ଓ ଜବାବ ଦେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏହି ବିଡ଼ମ୍ବନାର ଗୋଳଟି ମଧ୍ୟରେ ଏହି ତଥାକଥିତ ଆଧୁନିକତା ବୃହତ୍ତର ଜୀବନରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଲା ଏବଂ ପାଠୁଆ କବିମାନଙ୍କ ଲାଗି ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ରମଣଘରରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ।

ନିଃସଙ୍ଗତା ନାମକ ଏହି କଥାଟିକୁ ଇଉରୋପରେ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଏକ ସମଗ୍ରତର ଅର୍ଥବ୍ୟଞ୍ଜନା ଦେଇ ଆଲୋଚନାକୁ କାର୍ଲ୍ ମାର୍କ୍ସ୍ ହିଁ ଆଣିଛନ୍ତି । ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଉତ୍ପାଦନର ନୂଆ ଅବଶ୍ୟାମ୍ଭିତା ଗୁଡ଼ିକ ଫଳରେ ଶ୍ରମିକ କ୍ରମେ ଗୋଟିଏ ବିଶାଳ କଳର ସାମାନ୍ୟ ପେଚଟାଏ କି ପୁର୍ଜାଟାଏ ହୋଇ ରହିଯାଉଛି, ନିଜର ଶ୍ରମିକ-ଭୂମିକାରେ ସିଏ ଆପଣାକୁ ଆଦୌ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ । ଖଟୁଛି, ମଜୁରି ପାଉଛି, – ଆଉସବୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମାଲିକମାନେ କରୁଛନ୍ତି । ତାହାହିଁ ଏକ ବିଶେଷ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ତାକୁ ନାନା ଖଣ୍ଡରେ ବିଭାଜିତ କରି ରଖୁଛି ଏବଂ ସେଇଥିରୁ ଏକ ନିଃସଙ୍ଗତା ଉପୁଜି ସିଏ ଆଉ ଆପଣାକୁ ମୋଟେ ଜଣେ ସୁସ୍ଥ ତଥା ସତକୁ ସତ ନିଜ ଜୀବନଟିକୁ ନିଜେ ସନ୍ତୋଷଲାଭ କଲାଭଳି ପୂର୍ଣ୍ଣସମର୍ଥ ପରି ଅନଭୁବ କରୁନାହିଁ । ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ମନୁଷ୍ୟ ପରି ବଞ୍ଚିବାର ସେହି ଅସଲ ଆନନ୍ଦଟି ସୁଦୂରପରାହତ ହୋଇ ରହିଯାଉଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସତେଯେପରି କାହାରି ସହିତ ଏକାଠି ହୋଇ ରହୁଥିବାର ଓ ବଞ୍ଚୁଥିବାର ଅନଭୁବଟିକୁ ହରାଇ ଦେଉଛି । ଏକ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନ ବ୍ୟତୀତ କରୁଥିବାରୁ ସେପରି ଅବଶ୍ୟ ହେଉଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ମାର୍କସ୍ କଦାପି କେବଳ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟର ଏହି ନିଃସଙ୍ଗ ଅନୁଭବ କରିବାର ଦଶା ପାଇଁ ଦାୟୀ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିନାହାନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ ତଥାପି ନିଜର ଶକ୍ତି ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହେବ ଏବଂ ପୁନର୍ବାର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସି ଏକ ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ ପାରସ୍ପରିକତାର ଜୀବନ ବଞ୍ଚି ଯେ ପାରିବେ, ସିଏ ସେକଥାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଦୃଢ଼ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ତାଙ୍କରି ଭାଷାରେ କହିଲେ, ସେତେବେଳେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଜୀବନର ବୃହତ୍ତର ଆତ୍ମୀୟତା ମଧ୍ୟରେ ଜୀବନଯାପନ ଅବଶ୍ୟ କରିପାରିବେ ଏବଂ ସେତେବେଳେ ନିଃସଙ୍ଗତା ନିମନ୍ତେ ଆଉ କୌଣସି ଅବକାଶ ହିଁ ରହିବନାହିଁ । ନିଜପାଖରୁ ନିଃସଙ୍ଗ ନୁହେଁ, ପରସ୍ପରର ପାଖରୁ ମଧ୍ୟ ନିଃସଙ୍ଗ ଆଦୌ ନୁହେଁ, ଅର୍ଥାତ୍, ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ଏତେ ଏତେ ଉଚ୍ଚ ଶବ୍ଦରେ ଦରବାରମାନଙ୍କରେ ଆଲୋଚିତ

ନିଃସଙ୍ଗତାଟିକୁ ଆମେ କାର୍ଲ୍‌ମାର୍କ୍‌ସ୍‌ଙ୍କର ପ୍ରଦତ୍ତ ଅର୍ଥରେ ଆଦୌ ବୁଝିବାକୁ ମନ କରିବା ନାହିଁ । କାର୍ଲ ମାର୍କ୍‌ସ୍ ନିଃସଙ୍ଗତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଯିବା ଲାଗି ତାଙ୍କ ବ୍ୟାଖ୍ୟାଟିରେ ମାର୍ଗଟିଏ ମଧ୍ୟ ସୂଚିତ କରି ଦେଇଥିଲେ; ନିଜକୁ ନିଃସଙ୍ଗ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ସେଥିରୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ସୁଖାନୁଭବ ନିମନ୍ତେ ମୋଟେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇନଥିଲେ ।

ଆଖର ଅସଲ ସତ୍ୟଟି ହେଉଛି, ଆମର ସଙ୍ଗକାତରତା ହିଁ ଆମ ନିଃସଙ୍ଗତାବୋଧଟିକୁ ଆମଲାଗି ନାନାଭାବେ ଉତ୍ସାହିତ କରି ରଖିଥାଏ । ମଣିଷକୁ ମଣିଷ ସେତେବେଳେ ଭାରି ଗନ୍ଧାଉଥାଏ । ଅନ୍ୟମାନେ କେତେ ତଳେ ଯାଇ ରହିଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଗଭୀରତର କାରଣ ଯେ, ଆମେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ କୌଣସି କାରଣରୁ ହୀନ ଏବଂ ଅଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥାଉ ତଥା ତଜ୍ଜନିତ ଗ୍ଲାନିମାନଙ୍କୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାକୁ ଆପଣାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ବୋଲି ଦେଖାଇ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ଏକ ଅସମାନ ଅସୁନ୍ଦର ସମାଜରେ ସେଥିପାଇଁ ଆମକୁ ନାନା ସୁଯୋଗ ମଧ୍ୟ ମିଳିଯାଏ । ଭଲ ଭେକ, ଅଧିକ ବିତ୍ତ, ବେଶୀ ପାଠ, ଉପର ତଳ ହିସାବରେ ବହୁ ଥାକରେ ଶୋଭା ପାଉଥିବା ଏକ ବହୁ ଅନାଚାର ଏବଂ ଅଗୌରବ ଦ୍ୱାରା ଭରି ରହିଥିବା ଗୋଟିଏ ସମାଜରେ ଏଥିପାଇଁ ତଦନୁରୂପ କେତେ କେତେ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ମିଳି ଯାଉଥାଏ । ଦୂଷିତ ହାଉଆମାନେ ମଧ୍ୟ ସଚରାଚର ଆମରି ପକ୍ଷରେ ଥାଆନ୍ତି, – ଧର୍ମମାନେ ଆମକୁ ଅନୁରୂପ ଦାମ୍ଭିକତାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦିଅନ୍ତି । ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ କୌଣସି ବିରାଦରି ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ । ଓହ୍ଲାଇ ହୋଇ ହୁଏନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ ସଙ୍ଗକାତରତା-ଜନିତ ବହୁ ଶ୍ଳେଷ ଏବଂ କୁଣ୍ଠା ଆମକୁ ସେହି ଭିତରୁ ହିଁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଥାନ୍ତି । କପଟମାନେ ରଜା ହୋଇଥାନ୍ତି – ବାହ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସତେଅବା ଇଚ୍ଛା କଲାମାତ୍ରକେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି । ଆମେ ହୁଏତ ସବୁକିଛି ମୋତେ ମିଳୁ ବୋଲି ଦାବୀ କରୁଥାଉ ସିନା, ମାତ୍ର ନିଜେ କାହାକୁ କିଛି ଦେବାର ଚିନ୍ତା ହିଁ କରି ପାରୁନଥାଉ । ଆମର ନିଜ ପୃଥିବୀଟା ହିଁ ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଥାଏ ଓ ତେଣୁ ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀଟିକୁ ମୋଟେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ନିଃସଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିଥାଉ । କାହାରି ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ପାରିବାର ଭାଗ୍ୟଟି ଆମକୁ କେବେହେଲେ ଜୁଟେନାହିଁ । ଆଗ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ପାରିଲେ ସିନା ନିଃସଙ୍ଗତା ଯାଏ । ନିଜେ ଭଲ ପାଇଁ ପାରିଲେ ସିନା ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶନ୍ତି । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମୋତେ ସତକୁ ସତ ଲୋଡୁଛନ୍ତି ବୋଲି ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହୁଏ । ଏବଂ, ତାହାହିଁ ଯାବତୀୟ ନିଃସଙ୍ଗତାବୋଧରୁ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିବାର କାରଣ ହୁଏ ।

□□

ନାସ୍ତିକ / ଆସ୍ତିକ

ଈଶ୍ୱର ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ, – ଏହା ଆସ୍ତିକତା, ଏବଂ ଈଶ୍ୱର ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଯେଉଁ ଅନ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସଟି, ସେଇଟି ନାସ୍ତିକତା । ଆମର ବୁଦ୍ଧି ଯେତିକି ଦୂର ସାଧାରଣତଃ ପାଇଥାଏ, ନାସ୍ତିକତା ଏବଂ ଆସ୍ତିକତା କହିଲେ ଆମେ ସଚରାଚର ଏହିଭଳି କିଛି ବୁଝିଥାଉ । ଆସ୍ତିକତା ଏକ ବିଶ୍ୱାସ, ଏତିକି କହିଲେ ଆମେ ଠିକ୍ କରି କଥାଟିକୁ ବୁଝି ଗଲାପରି ଅନୁଭବ କରିଥାଉ ସିନା, କିନ୍ତୁ ତା'ବୋଲି ନାସ୍ତିକତାକୁ ଏକ ଅବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି କାହିଁକି କୁହାଯିବ ? ଅବଶ୍ୟ ଆସ୍ତିକମାନେ ସର୍ବଦା ହିଁ ନାସ୍ତିକ କହିଲେ ବିଶ୍ୱାସ ନକରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବୁଝି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ତା'ପରେ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ କେତେ କ'ଣ ଅନୁମାନ କରି ପକାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସେହି ଅନୁମାନଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଠିକ୍ ବୋଲି ହିଁ ଧରି ନେଇଛନ୍ତି । ତଥାପି ହୁଏତ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଯଦି ତଥାକଥିତ ବିଶ୍ୱାସୀମାନେ ନାସ୍ତିକମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସହୀନ ଅର୍ଥାତ୍ ଅବିଶ୍ୱାସୀ ବୋଲି କହିବାକୁ ମନ କରୁନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ବିଚରା ଏହି ପୃଥିବୀଟା ଅବଶ୍ୟ କେତେ ନା କେତେ ଉପଦ୍ରବରୁ ରକ୍ଷା ପାଇ ଯାଉଥାଆନ୍ତା ।

ମୁଁ ଯେଉଁ ବାଟଟିରେ ରହିଛି ଯଦି ମୁଁ ସେଇଟିକୁ ବିଶ୍ୱାସର ବାଟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେଉଛି, ତେବେ ସେହି ଝୁଙ୍କରେ ହିଁ ଅନ୍ୟ ବାଟଗୁଡ଼ିକ ମୋତେ ପୂରା ଅବିଶ୍ୱାସର ବାଟ ବୋଲି ପରତେ ହୋଇଯାଉଛି । ମୁଁ କ'ଣ ବାଛି କରି ଅର୍ଥାତ୍ ଏଇଟିକୁ ବିଶ୍ୱାସର ବାଟ ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି କରି ଏହି ବାଟଟିକୁ ବିଶ୍ୱାସର ବାଟ ବୋଲି କହୁଛି ? ଅଧିକାଂଶତଃ ମୁଁ ଯେଉଁ ବଂଶରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛି, ସେହି ବଂଶରେ ଆଚରିତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଧର୍ମଟିକୁ ସଂସ୍କାରବଶତଃ ହିଁ ବିଶ୍ୱାସର ବାଟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ଶିଖିଛି । ପୃଥିବୀରେ ସେହପରି ପ୍ରକାର ପ୍ରକାରର ଧର୍ମ ଏବଂ ତେଣୁ ପ୍ରକାର ପ୍ରକାରର ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମରେ ଈଶ୍ୱରକଳ୍ପନା ରହିଛି ଏବଂ ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ କେଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଭାବରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାର୍କାର ବିଶ୍ୱାସ ଓ କଳ୍ପନାଗୁଡ଼ିକୁ ଆସ୍ତିକତା ବୋଲି କହୁଛୁ । ଏକାଧିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଜାମାନେ ଯେତେବେଳେ ସରାଗ କରି କୌଣସି ଏକ ଧର୍ମରେ ଆପଣାକୁ ଦୀକ୍ଷିତ କରି ନେଉଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଧର୍ମ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଧର୍ମ ହେବାର ପାହିଆଟାଏ ପାଇ ଯାଉଛି ଏବଂ ଆଉ ଏଇଟାରୁ ଯାହାକିଛି ଭିନ୍ନ, ସେଇଟାକୁ ନାସ୍ତିକତା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଦେଉଛି । ତା'ପରେ ଆପଣାକୁ ଅଧିକ ବଳୀୟାର ବୋଲି ବୁଝିନେଇ ଆସ୍ତିକମାନେ ନାସ୍ତିକମାନଙ୍କୁ ହାଣି ବାହାରିଛନ୍ତି । ଇଉରୋପୀୟ ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ଯେତେବେଳେ

ପ୍ରଚାରକ ମାର୍ଟିନ୍ ଲୁଥର ନିଜର ଏକ ଅଲଗା ଧର୍ମଶାଖାକୁ ଅଧିକ ଠିକ୍ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ତାଙ୍କର ସେହି ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟ ଶାଖାଟିକୁ କାଥୋଲିକ୍ ଶାଖାରୁ ଅଲଗା କରିନେଲେ, ସେତେବେଳେ ସିଏ କେତେ ନା କେତେ ସପ୍ରତିଭ ଭାବରେ କାଥୋଲିକ୍ ମାର୍ଗର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପଦାଧିକାରୀ ମହାମାନ୍ୟ ପୋପ୍ ମହାଶୟଙ୍କୁ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହି ନିନ୍ଦା କଲେ । ପୋପ୍ ବା କ'ଣ ପାଇଁ ଛାଡ଼ିଥାଆନ୍ତେ ? ସିଏ ମଧ୍ୟ ଓଲଟା ଝିଙ୍ଗାସଟାଏ ଦେଇ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମାର୍ଟିନ୍ ଲୁଥରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନାସ୍ତିକ କହିଥିଲେ ।

ଅର୍ଥାତ୍, କାଳଟାର ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରରେ କ୍ରମେ ସମ୍ଭବତଃ ଏପରି ହୋଇଗଲା ଯେ ଯିଏ ମୋ' ବିଶ୍ୱାସମାର୍ଗରେ ନାହିଁ, ମୁଁ ତାକୁ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି କହିଲି । ଫଳରେ, ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଯେ ବସ୍ତୁତଃ ନାସ୍ତିକ ଓ ଆସ୍ତିକ ଏହିଭଳି ଦୁଇଟି ଶିବିରରେ ବିଭକ୍ତ ହେଲେ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ବରଂ, ଅଧିକତର ନ୍ୟାୟ ସହିତ ଏପରି କୁହାଯିବା ଉଚିତ ଯେ ଗୋଟାଏ ପଟୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲେ ଖାଲି ଆସ୍ତିକମାନେ ଦେଖାଗଲେ ଏବଂ ଆରି ପଟଟାରୁ ଦେଖିଲେ କେବଳ ନାସ୍ତିକମାନେ । ପୃଥିବୀରେ ତେଣୁ ମଜାଟାଏ ସେହିଦିନୁଁ ହିଁ ଲାଗିରହିଛି । ଈଶ୍ୱର ହିଁ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ନାସ୍ତିକ ଏବଂ ଆସ୍ତିକ ଉଭୟଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସାରର ହିଁ କର୍ତ୍ତା, ସେଇ ଅନୁମନ୍ତା । ତେଣୁ, ନାସ୍ତିକ ଓ ଆସ୍ତିକ ଦୁଇଟାଯାକ କଥାକୁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏହି ସଂସାରରେ ହିଁ ଶିକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ସେମାନଙ୍କୁ ବଳଦପଲ ପରି ଅଡ଼ାଇ ନେଉଥିବା ବୁଦ୍ଧିମାନ୍‌ମାନେ ହିଁ ସେଥିରୁ ସର୍ବାଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଲାଭବାନ୍ ହେଉଛନ୍ତି ।

ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଯଦି ସହଜ ଅନ୍ତଃସ୍ଫୁରଣରେ ଏତିକି ବୁଝିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ହୁଅନ୍ତେ, ତେବେ କେହି କାହାରିକୁ ନାସ୍ତିକ ବୋଲି ଦେଖିବାର ନ୍ୟାୟତଃ ଆଦୌ କୌଣସି ଅବକାଶ ରହନ୍ତା ନାହିଁ । ଭେକର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବୈଚିତ୍ର୍ୟଗୁଡ଼ିକ ତଥାପି ରହିଥାନ୍ତା, ମାତ୍ର ଉପଦ୍ରବ ରହନ୍ତା ନାହିଁ । ବୈଚିତ୍ର୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସକଳ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଆଖିତଳେ ରହିଥିବା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧର ନାନା ଅନୁରାଗକୁ ବିକଶିତ କରାଇ ଆଣୁଥାଆନ୍ତା । ପୃଥିବୀଟି କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶନ୍ତା । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପରର ଆଖିରେ କେତେ ସୁନ୍ଦର ନଦିଶନ୍ତେ ! ତେଣୁ, ଅସଲ ଈଶ୍ୱରବିଶ୍ୱାସୀ ତଥା ଅସଲ ଆସ୍ତିକ ତ ଆମେ ସେହିମାନଙ୍କୁ କହିବା, ଯେଉଁମାନେ ମଣିଷମାତ୍ରଙ୍କେ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରେ ମଧ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରୁଥାନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ବୁଦ୍ଧିର ବର୍ଣ୍ଣନାଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇ ଆମେ ଯାହାକିଛି ବୁଝନ୍ତେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଆମ ହୃଦୟକୁ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରୁଥାନ୍ତା । ସେତେବେଳେ ବର୍ତ୍ତମାନର କଳହପ୍ରିୟ ତତ୍ତ୍ୱନୈୟାୟିକମାନେ ଆଉ ମୋଟେ କତି ମାଡ଼ି ପାରନ୍ତେ ନାହିଁ । ଯେକୌଣସି ଦେବତାସ୍ଥାନରେ ଯେକୌଣସି ମୂର୍ତ୍ତିପ୍ରତୀକର ଦର୍ଶନସମୟରେ ଆମେ କେଡ଼େ ସହଜରେ

ଆପଣାର ପରିଚିତ ଉପାସ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପାରନ୍ତୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଆସ୍ତିକ-ନାସ୍ତିକ ବାଛବିଚାରଟା ତ ବିଶ୍ୱର ରାଜନୀତି ଭିତରେ ଖୁବ୍ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଆପଣାର ଆଦର୍ଶଟିକୁ ବଞ୍ଚିବାରେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଯେତେ ସମୟ ଓ ଶକ୍ତି ଦେଉନାହାନ୍ତି, ଏକ ଭିନ୍ନ ଶିବିରର ଆଦର୍ଶ ଏବଂ ଉଦ୍ୟମମାନଙ୍କ ପଛରେ ବାରୁଦ ଖଞ୍ଜିବାରେ ହୁଏତ ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ ହୋଇ ରହୁଛନ୍ତି । ଭୟମାନେ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ମାନବିକ ମହିମାଗୁଡ଼ିକୁ ଖାଇଯିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । କେତେ କେତେ ସମ୍ଭାବନା ଆମର ଏହି ଧରଣୀଉପରକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବ ବୋଲି ସରଞ୍ଜାମମାନେ ଗଦା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଓ ଅପେକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି । ଏବଂ ଆମକୁ ଭୂତମାନେ ହିଁ ମାଡ଼ି ବସିଛନ୍ତି । ଅସଲ ନାସ୍ତିକତା ତ ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହିସାବରେ ଆମର ଈଶ୍ୱର-ସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବାରେ ଲାଗିଥିବ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସବାଆଗ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରବା, – ସେଇଟି ହେଉଛି ଏକ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱୀକୃତି ।

□□

ଧର୍ମ/ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା / ମୂଲ୍ୟ-ନିରପେକ୍ଷତା

ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ବ୍ୟକ୍ତିପାଇଁ ନୁହେଁ, ରାଷ୍ଟ୍ର ପାଇଁ । ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ଧର୍ମ । ବ୍ୟକ୍ତି ଧର୍ମରେ ରହିବ ଓ ଧର୍ମ ଆଚରିବ । ଏବଂ, ଯିଏ ଯେତେ ଯେତେ ତତ୍ତ୍ୱଘନ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଦେଇ କହନ୍ତୁ ବା କହିଥାନ୍ତୁ ପଛକେ, ଧର୍ମ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏକ ଧନ୍ଦା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଆପଣାକୁ ଏକ ସାମୁଦାୟିକ ଜୀବନମଣ୍ଡଳ ସହିତ ଆତ୍ମୀୟତା ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ କରି ରଖିବା, ମୋ' ସାଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟମାନେ ରହିଛନ୍ତି ଓ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ରହିଛି ବୋଲି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିବା, – ଏଇଟି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଲାଗି ଅବଶ୍ୟ ଧର୍ମ । ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ବହୁତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ଏକାଧିକ ଭାବସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବାର ଏବଂ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଆପଣାର ନିୟମନ କରି ପାରୁଥିବା, ଏଇଟି ହେଉଛି ଯେକୌଣସି ସମାଜ ଅର୍ଥାତ୍ ସାମାଜିକତାର ସର୍ବମୂଳ ଧର୍ମ । ଇତିହାସର ଯାବତୀୟ ତଥାକଥିତ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର ବିଧାନ ତଥା ଆବେଦନ-ପରମ୍ପରା ମୁଖ୍ୟତଃ ତାହାରି ପ୍ରତିଫଳନ ହିଁ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମରେ ଯେତେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମ୍ଭ୍ରମ ଏବଂ ଶୈଳୀର ମାଧ୍ୟମରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ମୂଳ ସନ୍ଦେଶଟିଏ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି; ସେଇଟିକୁ ନିଜସ୍ୱ କରିନେଇ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ କେଡ଼େ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ତଥା ସୁସ୍ଥ ଅନୁଭବ କରି ପାରିଛନ୍ତି, ବାହାରର ଏହି ବହୁ ବଚିତ୍ର ପ୍ରତୀତି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ପରମ ଅସ୍ତିବାଚକତା

ଅବଶ୍ୟ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ସର୍ବବିଧ ଆପାତ-ଅବୋଧତା ମଧ୍ୟରେ ତାହାରି ଉପରେ ହିଁ ଏକ ପୃଥିବୀ ବର୍ତ୍ତି ବି ରହିଛି । ସାନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ବଡ଼ ଭରସାଟିଏ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରୁଛି ।

ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ରାଷ୍ଟ୍ର ପାଇଁ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର ରକ୍ଷା କରିବ । ସକଳ ଧର୍ମର ନିର୍ବିଶେଷରେ ନିଜର ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ଓ ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଶ୍ୟ ଯୋଗାଇଦେବ, ଯେଉଁଥିରେ କି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆପଣାର ଧର୍ମଟିକୁ ତଥା ସାମୁଦାୟିକ କାମ୍ୟ ପରିମଳଗୁଡ଼ିକୁ ସତକୁ ସତ ବଞ୍ଚି ପାରିବେ । କେବଳ ତଥାକଥିତ ଧର୍ମସମ୍ବନ୍ଧିତ ନିରାପତ୍ତା ନୁହେଁ, ଆପଣାକୁ ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ପରିଚୟରେ ଗଣା କରି ପାରିବାକୁ ଯେଉଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ସର୍ବାଦୌ ରହିଥିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ରାଷ୍ଟ୍ର ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜର ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇଦେବ । ନାଗରିକମାନେ ଯେଉଁ ଧର୍ମର ହୋଇଥାନ୍ତୁ ବା ନହୋଇଥାନ୍ତୁ ପଛକେ, ସେମାନଙ୍କୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଅମୁକ ଧର୍ମର ବୋଲି ନଦେଖି ଜଣେ ନାଗରିକ ବୋଲି ଦେଖିବ । ଏବଂ ତାହାକୁ ହିଁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସବାଆଗ ଧର୍ମ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ସବାଆଗ ଧର୍ମଟିର ପାଳନ କରିବାରେ ହିଁ ସବାଆଗ ମନ ଦେବା, ଏହାକୁ ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ବିଷୟରେ ତାହାର ଅସଲ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ବୋଲି କୁହାଯିବ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଆପଣାର ନାଗରିକବର୍ଗଙ୍କୁ ଉଚିତ ସମ୍ମାନ ଦେଉଥିବ ଏବଂ ତେଣୁ ନାଗରିକମାନଙ୍କର ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ଅସମ୍ମାନ କିମ୍ବା ପକ୍ଷପାତ ଦେଖାଇବା ଲାଗି କୌଣସି କାରଣ ରହିବନାହିଁ । ବସ୍ତୁତଃ, ନାନାବିଧ କାରଣରୁ ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ନିଜର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଧର୍ମଟିର ନିର୍ବାହ କରି ନପାରିଲେ ହିଁ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତାର ମୂଳ ଶୃଙ୍ଖଳାଟିକୁ ସତେଅବା ଜାଣିଶୁଣି ଭୁଲିଯାଏ ଓ ପ୍ରଜାଚିତ୍ତକୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରିବାକୁ ବାହାରିପଡ଼େ ।

ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମକୁ ନିଜର ଧର୍ମ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରନ୍ତି ଏବଂ କେବଳ ରାଜ୍ୟଟା ନିମନ୍ତେ ନୁହେଁ, ସେହି ଧର୍ମଟା ସକାଶେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରମାଦର କାରଣ ହୁଅନ୍ତି । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ସତେଅବା ନିଶା ଖୁଆଇ ବାଇଆ କରି ପକାନ୍ତି । ସାଧାରଣତଃ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଗୋଷ୍ଠୀଟିର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରେ ଓ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ପକ୍ଷଟିକୁ ବହୁ ତ୍ରାସ ମଧ୍ୟରେ ରହିବା ନିମନ୍ତେ ବାଧ୍ୟ କରୁଥାଏ । ପିଲାଙ୍କର ପାଠ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ପାତରଅନ୍ତର ଭାବ ଆସି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ଯାବତୀୟ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାର ପଛରେ ମଧ୍ୟ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ରହିଛି ବୋଲି ନିତାନ୍ତ ଅସଭ୍ୟ ଉକ୍ତିମାନ ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ସଂପୃକ୍ତ ଧର୍ମମାନେ ରାଜକୀୟ ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରି କିପରି ଆପେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଜ୍ୟୋତି ହରାଇଛନ୍ତି,

ଇତିହାସରେ ତାହାର ବହୁ ଉଦାହରଣ ମିଳିଯିବ । ପ୍ରାଚୀନ ରୋମ୍ ସମ୍ରାଟ୍ କନ୍‌ଷ୍ଟାଣ୍ଟାଇନ୍ ଏକଦା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କାଳଟାରୁ ହିଁ ଉକ୍ତ ଧର୍ମଟିରେ ବହୁତ ମୂଢ଼ତା ଆଣି ଭର୍ତ୍ତି କରି ଦେଇଥିଲେ । ଭାରତବର୍ଷର ଧର୍ମାଶୋକ କିପରି ବୁଦ୍ଧପ୍ରସାରିତ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମକୁ ରାଜଧର୍ମରୂପେ ବରିନେଇ ଭାରତବର୍ଷରୁ ସେହି ଧର୍ମଟି ବିଲୁପ୍ତି ଲଭିବାର ମୂଳଦୁଆଟିକୁ ପକାଇବାରେ ନିମିତ୍ତ ନହେଲେ ! ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ରାଜା ଚୈତନ୍ୟଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି ଓଡ଼ିଶାର ନିଜସ୍ୱ ବୈଷ୍ଣବଧର୍ମଟି ଦରବାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗିଳିହୋଇ ଯିବାରେ ହିଁ ନିମିତ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଧର୍ମୀୟ ମାର୍ଗ ଲାଗି ମମତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲେ ରାଜ୍ୟାଧିପତିମାନେ ସର୍ବଦା ସ୍ୱୟଂ ସେହି ଧର୍ମଟିକୁ ତ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରୁଥାନ୍ତେ – କିନ୍ତୁ ସେଇଟିକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଧର୍ମ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବାର ଅଭିସନ୍ଧିଟା କାହିଁକି ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ କେଜାଣି ? ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଗୁଡ଼ାଏ ଅମଙ୍ଗଳକୁ ହିଁ ଆମନ୍ତ୍ରିତ କରି ଅଣାଯାଏ । ଶାସକମାନଙ୍କର ବହୁ ଶାସନକ୍ଷେତ୍ରର ନପାରିବାପଣ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ଢ଼ାଙ୍କି ହୋଇ ରହିଯାଏ । ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀ, ଏପରିକି ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନର ବହୁସମର୍ଥତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ତଥାପି ଗୋଟିଏ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାର୍କାକୁ ନିଜର ବୋଲି କାମୁଡ଼ି ଧରିଛନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ଅସ୍ତ୍ରାଦି ବଳରେ ଯେଉଁଠି ରାଷ୍ଟ୍ରର ଚୁଟିଟା ଏକାଧିପତ୍ୟର କବଳରେ ରହିଛି, କେତେ ସ୍ଥଳରେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାର ଧର୍ମର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଅନ୍ଧାରମାନଙ୍କୁ ପୋଖତ କରି ରଖାଯାଇଛି । ଧର୍ମଟା ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ସଂତ୍ରାସବାଦ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ବହୁ ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରେରଣାଲାଭର କାରଣ ହେଲାଣି । ମୁଖ୍ୟତଃ ରାଷ୍ଟ୍ରାଧିନାୟକ ମାନଙ୍କର ଫିସାଦ ହେତୁ ଏସବୁ ଘଟୁଛି ।

ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଜୀବନକୁ ଏକ ମୂଲ୍ୟନିରପେକ୍ଷତାର ମାଦକପୂର୍ଣ୍ଣ ଭ୍ରାନ୍ତି ହୁ ହୁ ହୋଇ ଯେ ଗ୍ରାସ କରି ପକାଉଛି, ତାହାହିଁ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କୁ ଲୋକଚିତ୍ତକୁ ପ୍ରଦୂଷିତ କରି ରଖି ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟଧର୍ମ ଗୁଡ଼ିକରୁ ହୁଡ଼ିବା ସକାଶେ ଖୁବ୍ ଉତ୍ସାହ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି । ଧର୍ମରୁ ହୁଡ଼ିଲେ ହିଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ତଥା ନାଗରିକ ଉଭୟ ପକ୍ଷଟାକୁ ହୁଏତ ମୂଲ୍ୟନିରପେକ୍ଷ ହେବାଲାଗି ବହୁ ଉତ୍ତେଜନା ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇଥାଏ । ସ୍ୱୟଂ ଧର୍ମରେ ନରହିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତାର ଅସଲ ମର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ବଡ଼ ସହଜରେ ଭୁଲି ହିଁ ହୋଇଯାଏ । ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା କୌଣସି ସମୂହ ଆପଣା ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ମୂଲ୍ୟକୁ ଥାପି ବାଟ ଚାଲୁନଥିଲେ ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଧର୍ମରେ ଅଛି ବୋଲି କିପରି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ? ଏବଂ, ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ଧର୍ମଟିଏ ପାଳନ କରୁନଥିଲେ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ବା କିପରି ହୋଇପାରିବ ? କଥାଟିକୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ଓଲଟାଇ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ରାଷ୍ଟ୍ର ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ହୋଇ ନଥିଲେ ତାହା ଧର୍ମାନ୍ଧ

ହେବ; ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବି ଯେପରି ନିଜ ଜୀବନରେ ସକଳ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପରିହାର କରି ମୂଲ୍ୟନିରପେକ୍ଷ ଜୀବନ ଆଡ଼କୁ ଅଧିକ ଆକୃଷ୍ଟ ହେବେ, ସେଥିଲାଗି ନାନାବିଧ ଅନୁକୂଳତା ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଲାଗିଥିବ । ମଣିଷମାନେ ଧର୍ମରେ ରହିଲେ କଦାପି ମାରଣା ହୁଅନ୍ତେ ନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମରେ ରହନ୍ତୁ ବୋଲି କାମନା କରି ସେଥିଲାଗି ସହଯୋଗ କରନ୍ତେ । ଆଜିପରି ତୁଚ୍ଛା ବଜାରଗୁଡ଼ାକ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଭିତରକୁ ମାଡ଼ି ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ଆଦୌ ଏତେ ଏତେ ମୁହାଁସ ପାଇ ପାରନ୍ତେନାହିଁ । ଏବେ ତ ମୁଖାଗୁଡ଼ାକୁ, ତୁଚ୍ଛା ଖୋଳଗୁଡ଼ାକୁ ବାଇଶି ପ୍ରକାରେ ସଜାଇବାରେ ହିଁ ପୃଥିବୀଯାକ ବିଜ୍ଞାପନର କରାମତିଟା ହିଁ ଲାଗି ରହିଛି । ନିଜ ବିବେକର କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛି ହେବା ନିମନ୍ତେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆନଯାଇ ସିଏ ଯେପରି ଆପଣାକୁ ବିବିଧ ପ୍ରକାରେ ସଜାଇ ଦିବ୍ୟ ଚକଚକ ସୁଖୀ ଗୁଣ୍ଡାରଟିଏ ପରି ଦେଖା ହିଁ ଯାଉଥିବ, ବିଶ୍ବତମାମ ସେହି ପ୍ରୟାସ ଲାଗିରହିଛି । ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ ଯାହା, ସତେଅବା ସେଇଟିକୁ ପରସ୍ପରକୁ ଆଦୌ କହିବାନାହିଁ ବୋଲି ନିଜସହିତ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରି ବଜାରର ପଣ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛୁ ଏବଂ କେଡ଼େ ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତିରେ ନିଜକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିଛୁ । ଆମେ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ଶୈଳୀକୁ ଆଦରିନେବା ହେତୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତୁଚ୍ଛା ପଣ୍ୟବତ୍ ଦେଖିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛୁ । ତେଣୁ, ମୂଲ୍ୟନିରପେକ୍ଷ ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାଟା ହିଁ ଆମଲାଗି ପ୍ରାୟ ଏକ ଧର୍ମରେ ପରିଣତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ଆମେ ଆପଣାକୁ ମଧ୍ୟ ମୂଳତଃ ଗୋଟିଏ ପଣ୍ୟପରି ଦେଖୁଛୁ ବୋଲି ଏହିପରି କରିବାରେ ବେଶ୍ ସଫଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛୁ ।

ଆମର ରାଷ୍ଟ୍ର ବି ଏଥିରୁ ଲାଭବାନ୍ ହେଉଛି । ପଣ୍ୟ ପରେ ପଣ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ତାହା ଆମ ଅସଲ ପରିଚୟଟି ଠାରୁ ଆମକୁ କେଡ଼େ ବିଡ଼ମ୍ବନାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ହୁଡ଼ାଇ ରଖିପାରୁଛି । ଆମପାଇଁ ଏପରି ପାଠମାନ ଖଞ୍ଜି ଦିଆଯାଇଛି, ଯାହାକି ଆମକୁ ସେହି ଯାବତୀୟ ପଣ୍ୟପ୍ରଧାନ ବୁଦ୍ଧି ଦେଇ ହୁଡ଼ାଇ ନେବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମକୁ ମେରୁଦଣ୍ଡହୀନ କରି ଦେଉଛି । ତେଣୁ, ବାହ୍ୟତାମାନେ ହିଁ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛନ୍ତି । ଦ୍ରବ୍ୟବୁଦ୍ଧିମାନେ ଜୀବନାଗ୍ରହର ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ଅଂଶକୁ ସବାଆଗର ପରି ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । ମନ୍ଦିର, ମୂର୍ତ୍ତି, ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଯାବତୀୟ ପ୍ରସାଧନ, – ସେଥିରେ ଆମର ଅଧିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପ୍ରକଟ ହିଁ ହେଉଛି । ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଅଳିନ୍ଦ ଅଳିନ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ଲାଗିଛି । ଚଳାଖ ରାଷ୍ଟ୍ରଟା ମଧ୍ୟ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହିଗୁଡ଼ିକର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରୁଛି । ଏବଂ, ଏହି ସବୁକିଛିର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ, ପୃଥିବୀରେ ଅଧେ ମଣିଷ ପ୍ରତାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, – ଅନାହାର, ଅଶିକ୍ଷା ଏବଂ ଅଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା

ଜର୍ଜର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସମ୍ପଦ ଭରି ରହିଛି, ତଥାପି ସେମାନେ ଅବହେଳାର ନାନା ନିଦାରୁଣତା ଭିତରେ କାଳ ଅତିବାହିତ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ମିଛ ନାନା ନେତୃତ୍ୱଦ୍ୱାରା କେତେଭଳି ଉତ୍ତେଜିତ ସିନା ହେଉଛନ୍ତି, ତଥାପି ଠକି ଯାଉଛନ୍ତି । ପରିଚିତ ମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାୟ କୌଣସି ସମାଧାନ ବାହାର କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ମୂଲ୍ୟନିରପେକ୍ଷତାର କୋଳାହଳବଜାରଟାରେ ସେମାନେ ବହୁ ଫିସାଦରେ ଅଲୋଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ହଁ, ସେମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଦରବାରମାନେ କେତେ କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ବସାଇ ମନୁଷ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ କେଉଁଠି କ'ଣ ହେଉଛି ? ତେଣୁ, ଯଥାର୍ଥ ଧର୍ମମୂଲ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଲୋଡ଼ା ଅର୍ଥାତ୍ ଅଚଳ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ଏବଂ, ସବୁ ମଣିଷ ଏକାଠି ନବସିଲେ, ଅନ୍ତତଃ କିଛି ମନୁଷ୍ୟ ଏକ ଅଲଗା କପଟରହିତ ମନରେ ଏକାଠି ବସି କେବଳ ନିଜ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଏକାବେଳେକେ ସବୁମଣିଷଙ୍କ ପାଇଁ ବାଟ ନଖୋଜିଲେ ପୃଥିବୀରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଧର୍ମ କିପରି ବା ସମ୍ଭବ ହେବ ? ଧର୍ମ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସତକୁ ସତ ଚିନ୍ତା ତଥା ସେହି ଅନୁସାରେ ଆପଣାକୁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସମାଧାନଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କରି ରଖିବା, – ସେଇଥିରୁ ତ ପୃଥିବୀରେ ଧର୍ମଟିଏ ସଚଳ ହେଲା ବୋଲି ସଂପ୍ରତ୍ୟୟଟିଏ ଆସିପାରିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ କରୁଥିବା ତଥା ସେମାନଙ୍କର ବିଧାତାପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ କଦାପି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଅନ୍ତତଃ ସେଥିଲାଗି ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପାରିବେ । ସେଥିଲାଗି ଗଠିତ ସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ମଳ ମନରେ ମଧ୍ୟ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହେବାକୁ ବାଡ଼ ଛାଡ଼ିଦେବେ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ସ୍ତରରେ ନହେଲା ପଛକେ, ଅନ୍ତତଃ ଆପଣାର ସୀମାଟି ଭିତରେ ସେହିପରି କିଛି କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ତେବେ ଯାଇ ସେମାନେ ଆଦୌ କୌଣସି ଧର୍ମକୁ ମନ କଲେ ବୋଲି ଏକ ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହୋଇପାରିବ । ଅନ୍ତତଃ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଅସଲ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା କହିଲେ ସେତିକିମାତ୍ର ମଧ୍ୟ ବୁଝାଉ । ଏତିକି ମଧ୍ୟ ବିଚରା ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଆଦୌ କମ୍ କଷ୍ଟକର ହେବନାହିଁ । ତଥାପି, ସକଳ ଚଳନ୍ତି ଅର୍ଥରେ ରାଷ୍ଟ୍ର କହିଲେ କେତେକ ବିଶେଷ ସ୍ୱାର୍ଥର କତିପୟ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ହିଁ ତ ବୁଝାଉଛି । ତେଣୁ ସେହି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ହିଁ ଧର୍ମର ପୁନଃସଂସ୍ଥାପନା ନିମନ୍ତେ ସମୁଦାୟ ପୃଥ୍ୱୀନାମକ ବ୍ୟାକୁଳତାଟି ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଆଶା କରି ପାରିବ । ଧର୍ମ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ବଢ଼ିଲେ ତାହା ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହେବ । ବାଟଟିଏ ଫିଟିଯିବ କି ?

ଦଦ

ଦ୍ୱୈତ / ଅଦ୍ୱୈତ

କେଉଁ ଦୂରରୁ ସେହି ମୂଳ କାଳଟିରୁ ଦ୍ୱୈତ ଥିଲା, ଅଦ୍ୱୈତ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଏକା ଜାଗାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥିଲା । ଅଦ୍ୱୈତ ବୋଲି ଆଉଗୋଟିଏ କିଛି ଅଛି ଏବଂ ମୁଁ ତା'ଠାରୁ ଅଲଗା ବୋଲି ଦ୍ୱୈତ ସେତେବେଳେ ଆଦୌ ଜାଣିନଥିଲା, ଜାଣିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହିଁ ନଥିଲା । ଠିକ୍ ସେହିପରି, ଦ୍ୱୈତ ବୋଲି ଆଉଗୋଟିଏ କିଛି ରହିଛି ଏବଂ ମୁଁ ତା'ଠାରୁ ଅଲଗା ବୋଲି ଅଦ୍ୱୈତ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଆଦୌ ସଜ୍ଞାନ ନଥିଲା, ସଜ୍ଞାନ ହେବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହିଁ ନଥିଲା । ଦ୍ୱୈତବାଦ ଏବଂ ଅଦ୍ୱୈତବାଦ ବୋଲି ଦର୍ଶନ ବହିର ଯେଉଁ ଦୁଇଟି କଥା ବା ଦୁଇଟି ବିଚାର, ସେଇଟା ବହୁତ ପରେ ହିଁ ଆସିଥିବ । ପଣ୍ଡିତମାନେ ଉକ୍ତ ଦୁଇଟି କଥାର ଭିଆଣ କରିଥିବେ । ଏବଂ, ନିଶ୍ଚୟ ସେହି ଦିନରୁ ଉଭୟର ପ୍ରଚଳନ ହୋଇ ଆସିଛି । ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ କେବଳ ଦ୍ୱୈତବାଦୀ ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଲେଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଟି କେବଳ ଅଦ୍ୱୈତବାଦୀ ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଲେଖିଛି । କ୍ରମେ ଦୁଇଟା ଅଲଗା ଅଲଗା ଶିବିର ମଧ୍ୟ ଗଠିତ ହୋଇ ଆସିଛି । ଯୁକ୍ତି ତଥା ପ୍ରତିଯୁକ୍ତିରେ ଚର୍ଚ୍ଚାର ଚଉପାଢ଼ୀଗୁଡ଼ାକ ସରଗରମ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାତିଟା ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ପ୍ରତାପରେ ଆଲୋଚନା ମାନଙ୍କରେ ମଜ୍ଜି ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ଅପରଟିକୁ ଆପଣାର ବୈରୀ ପରି ଦେଖିବାକୁ ସତେଅବା ଏକ ମହାନ୍ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ମନେ ବି କରୁଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ 'ବାଦ୍' ଶବ୍ଦଟି କେତେକ ଅବକାଶରେ ଏକ ବିବାଦକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଇଥାଏ । ତେଣୁ, ଦ୍ୱୈତବାଦ ଏବଂ ଅଦ୍ୱୈତବାଦ କଥା ଦୁଇଟିର ପ୍ରସଙ୍ଗଟିକୁ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା ମାତ୍ରକେ ସମ୍ଭବତଃ ଆମେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ସହଜରେ ଉଭୟଟି ମଧ୍ୟରେ ରହି ଆସିଥିବା ବିବାଦଟିକୁ ବୁଝିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଯିବା । ବାସ୍ତବ ପୃଥିବୀଟାରେ ଯାହା ଯେପରି ହୋଇଥାଉ କିମ୍ବା ହୋଇନଥାଉ ପଛକେ, ବିଦ୍ୱାନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଲାଗି ରହିଥିବା ବିବାଦଟିକୁ ଆମେ ତଥାପି କାହିଁକି ଉପଭୋଗ କରି ନପାରିବା ? ଭଗବାନ ଗୋଟିଏ ନା ଅନେକ ? ଏବଂ, ସେହି ଅର୍ଥରେ ଆହୁରି ଆଗରୁ ଅନୁମିତ୍ର ତଥା ଅନୁଭୂତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ବ୍ରହ୍ମ ତଥା ସତ୍ୟନାମକ ସେହି ଦୁଇଟି ଶବ୍ଦ ଅଦ୍ୱୈତ ନା ଦ୍ୱୈତ ? ଜୀବନରେ ସତକୁ ସତ ଦ୍ୱୈତ ନା ଅଦ୍ୱୈତ, କେଉଁଟିକୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇବାକୁ ପଡ଼େ ? ଏବେ ଆମ ଆଧୁନିକ ସମୟରେ, ବିଜ୍ଞାନ ବୋଲି ଯେଉଁ ବିଶେଷ ପରିମଳଟା ଆମ କୋଟି କୋଟିଙ୍କର ଜୀବନକୁ ଏତେ ଏତେ ପ୍ରକାରେ ଜଡ଼ିତ କରି ରଖିବାରେ ଲାଗିଛି, ତାହାର ବିଚାରଣା ଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ଦ୍ୱୈତ

ନା ଅଦ୍ୱୈତ କେଉଁ ଯୁକ୍ତିଟିକୁ ଦେଇ ଅଧିକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱମୁକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରକୃତରେ ବୁଝି ପାରିବା ? ପୃଥିବୀର ସାଂପ୍ରତିକ ରାଜନୀତିକୁ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରନୀତିକୁ ଦ୍ୱୈତ ନା ଅଦ୍ୱୈତ କେଉଁ ରୀତି ତଥା ନୀତିଟି ପରିଚାଳିତ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି କହିଲେ ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ଦ୍ୱୈତସ୍ଥିତିକୁ ନା ଏକ ଅଦ୍ୱୈତାସ୍ଥିତିକୁ ବୁଝାଉଛି ? ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦେଶର ଚଳନ୍ତି ଭାଗ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କେଡ଼େ ପରାକ୍ରମ ସହିତ ମାଡ଼ି ବସିଥିବା ଡିକ୍ଟେଟରମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଦ୍ୱୈତବାଦୀ ନା ଅଦ୍ୱୈତବାସୀ ଅଧିକତର ଯୁକ୍ତି ସହିତ ବାସ୍ତବତଃ କ'ଣ ବୋଲି କହିପାରିବା ? ଯେଉଁସବୁ ଦେଶରେ ତଥାକଥିତ ନିଷ୍ଠାପର ଜାତୀୟତାବାଦୀମାନେ ମହୋତ୍ସାହ ସହିତ ନିଜର ଦେଶଟିକୁ ସର୍ବବିଧ ଏକନିଷ୍ଠା ସହିତ ପୃଥିବୀଯାକରେ ଅମୁକ ଦଶନ୍ଧି ସୁଦ୍ଧା ଏକନମ୍ବର ବା ଦୁଇ ନମ୍ବରର ଦେଶରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବାର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଉଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଦ୍ୱୈତ ନା ଅଦ୍ୱୈତ ସତକୁ ସତ କେଉଁ ଅମୃତଟିକୁ ପାନ କରିଛନ୍ତି ? ନିଷ୍କର୍ଷ ହେଉଛି, ଦ୍ୱୈତ / ଅଦ୍ୱୈତ ଚର୍ଚ୍ଚାଟିକୁ ଆମେ କେବଳ ତଥାକଥିତ ଦାର୍ଶନିକତାର ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ-କାରିଗରିଟା ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ କରି ରଖି ପାରିବାନାହିଁ । ହଁ, କେବଳ କୌଣସି ନିଶା ଖାଇଥିଲେ ହୁଏତ ସେପରି କରିବାଲାଗି ମନ ବଳାଇବା ।

ଏବଂ, ସର୍ବୋପରି, ଆଗ ଦ୍ୱୈତ ନା ଆଗ ଅଦ୍ୱୈତ ? ଅଦ୍ୱୈତବାଦୀ କିମ୍ବା ଦ୍ୱୈତବାଦୀ ଆପଣ ଯେଉଁ ପକ୍ଷଟିକୁ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ଯାଇ ପଚାରିବେ, ତାହାର ଉତ୍ତର ଆପଣଙ୍କୁ ଯଥାର୍ଥ ଉତ୍ତର ସଦୃଶ ମୋଟେ ଲାଗିବନାହିଁ । ସେମାନେ ଯୋଉପଟେ ରହିଛନ୍ତି, କେବଳ ସେହି ପଟଟିକୁ ସୁହାଇବା ଭଳି ହିଁ ଉତ୍ତରଟିଏ ଦେଇପାରିବେ । ଏହିପରି ଅତିଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବାଦୀମାନେ ପୃଥିବୀ ଲାଗି ନାନା ଅହେତୁକ ବିବାଦର ସୃଷ୍ଟି କରି ପକାଇ ନାହାନ୍ତି କି ? ଦ୍ୱୈତବାଦ ଅଥବା ଅଦ୍ୱୈତବାଦ, – କେଉଁଟି କାଳେ କାଳେ ଆମର କେଡ଼େ ପ୍ରିୟ ଏହି ପୃଥିବୀଟି ବଙ୍କା ହୋଇ ଯିବାରେ ତଥା ତାହାରି ଫଳରେ ବିଗିଡ଼ି ଯିବାରେ ଅଧିକ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି ? ଦ୍ୱୈତବାଦୀ ଏବଂ ଅଦ୍ୱୈତବାଦୀ, କେଉଁ ପକ୍ଷଟିକୁ ଆମେ ଆମର ଏହି ସହସ୍ରସମ୍ବନ୍ଧପୂର୍ଣ୍ଣ ନିତ୍ୟସଂସାରଟି ଲାଗି ପ୍ରକୃତରେ ଅଧିକ ମାରାତ୍ମକ ବୋଲି କହି ବି ପାରିବା ? ପୁଣି, ଦ୍ୱୈତବାଦ ତଥା ଅଦ୍ୱୈତବାଦ, ଦୁଇ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିକୁ ସବୁକିଛି ବିଗିଡ଼ି ଯିବାର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ବୋଲି ଆବିଷ୍କାର କରି ଯଦି ଆମେ ସେଇଟିର ବେକଟାକୁ ମୋଡ଼ି ଦେଇ ଖତମ କରିଦେବା, ତେବେ ତଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରେ ସବୁ ସଜାଡ଼ି ହୋଇଯିବ କି ? ବିଦ୍ୱାନମାନଙ୍କର ଶାସ୍ତ୍ରବସ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିକ ଏହି କ୍ଷେତ୍ର ଆମକୁ କେବେହେଲେ ସମୁଚିତ ଉତ୍ତରଟିକୁ ଦେଇ ପାରିବନାହିଁ । ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ହୁଏତ

ବରଂ ଅଧିକ ବାଉଳା କରି ପକାଇବେ । କାରଣ, ଯଦି ପୃଥିବୀରେ ସବୁକିଛି ଆମ ପୃଥିବୀର ଦୈନନ୍ଦିନତାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ଏକତ୍ର ସହଜ ସହୃଦୟତା ସହିତ ବସି ଗଣ୍ଠିମାନଙ୍କୁ ନିଜ ନିଜ ହାତରେ ହିଁ ଫିଟାଇ ଦେବାରେ ପରସ୍ପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ସଜାଡ଼ି ହୋଇଯିବ, ତେବେ ବିଶେଷ ତଥା ବିଶାରଦମାନଙ୍କ ପାଇଁ ହୁଏତ ତା' ଫଳରେ ଏକ ଘୋର ସଙ୍କଟ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଯିବ । ଏହି ବାଦୀମାନେ, ଦ୍ୱୈତବାଦୀ ଏବଂ ଅଦ୍ୱୈତବାଦୀଙ୍କ ସମେତ ସବୁ କିସମର ବାଦ-ଅନୁରକ୍ତମାନେ ଆମ ସାଧାରଣମାନଙ୍କର ଆସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ିକୁ ଯଦି ବିନା ପ୍ରଚକ୍ଷୁରେ ବୁଝିବାକୁ ମନ କରନ୍ତେ, ତେବେ ଏହି ସଂସାରର ଜୀବନଟା କେଡ଼େ ଅନ୍ୟ ଭଳି ବି ହୋଇ ନପାରନ୍ତା ! ମଣିଷମାନେ ସବାଆଗ ଦିଶନ୍ତେ, – ସେମାନେ ଦ୍ୱୈତ ନା ଅଦ୍ୱୈତ କେଉଁ ଆନୁଗତ୍ୟଟି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛନ୍ତି ସେଇଟିକୁ ସୂତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଜାଣିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ସମସ୍ତେ ଭଲ ଲାଗନ୍ତେ । ସେମାନେ ଭଲ ଲାଗିଲେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଗତ ଭଲ ଲାଗନ୍ତା ! ଦ୍ୱୈତ ଭଲ ଲାଗନ୍ତା, ଅଦ୍ୱୈତ ବି ଭଲ ଲାଗନ୍ତା ।

□□

ଦେଶ / ସ୍ୱଦେଶ / ସ୍ୱଦେଶୀ

ପୂର୍ବେ ରାଜ୍ୟମାନେ ଥିଲେ । ରାଜାମାନେ ସେହି ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଶାସନ କରୁଥିଲେ । ଦେଶ ଶବ୍ଦଟି ଭାଷାରେ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିଲା ସତ, କିନ୍ତୁ ଏବେ ଦେଶ କହିଲେ ଆମେ ସଚରାଚର ଯେଉଁପରି ବୁଝୁଛୁ, ସେତେବେଳେ କେହି ସେପରି ବୁଝୁନଥିଲେ । ରାଜାମାନେ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ରାଜ୍ୟର ରାଜା ହେଉଥିଲେ । ରାଜା ରାଜା ମଧ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧ ହେଉଥିଲା । ଅନେକେ ଅଧିକ ବଳଶାଳୀ ହୋଇ ରାଜ୍ୟଜୟ ଅଭିଯାନରେ ମଧ୍ୟ ବାହାରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଜୟ ଓ ପରାଜୟ ଅନୁସାରେ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସୀମାଗୁଡ଼ିକ କେତେବେଳେ ବଢୁଥିଲା ତ ପୁଣି କେତେବେଳେ ଛିଣ୍ଡି ଯାଉଥିଲା । ସେହି ଅନୁସାରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ତଥା ଆନୁଗତ୍ୟରେ ଅଦଳବଦଳ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । କେବଳ ରାଜା ହିଁ ମୋ' ରାଜ୍ୟ ବୋଲି କହି ପାରୁଥିଲେ । ପ୍ରଜାଗଣ ଆମ ରାଜା ବୋଲି ସିନା ହୁଏତ କଦବା କେତେବେଳେ କହୁଥିଲେ, ମାତ୍ର ମୋ' ରାଜ୍ୟ ବୋଲି କହିବାର କିମ୍ୱା ଭାବିବାର ଅବକାଶ ନଥିଲା ।

ଦେଶ ଶବ୍ଦଟି ବହୁତ ପରେ ଆସିଲା; ରାଜାମାନେ ପ୍ରାୟ ଯାଇ ସାରିଥିଲେ, ଅବଶ୍ୟ କେତେ ସ୍ଥଳରେ ତଥାପି ରହିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜା, ଦେଶର ନାଗରିକ ।

ଦେଶମାନଙ୍କରେ ରାଜାଙ୍କର ପଦଟିଏ ଥିଲା ସିନା, ପ୍ରଧାନତଃ ପୂର୍ବରୁ ପରମ୍ପରାଟାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଲୋପ କରିଦେବାକୁ ନାଗରିକମାନେ ଇଚ୍ଛା ନକରିବାରୁ ହିଁ କିଛି ରାଜା ନାମକୁ ମାତ୍ର ରହିଥିଲେ । ସେମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । ଆନୁଷ୍ଠାନିକ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଲାଉଛନ୍ତି । ଭତ୍ତା ପାଉଛନ୍ତି । ରଜ୍ୟରେ ନାଗରିକମାନେ ହିଁ ଶାସନ ବିଷୟରେ ସକଳ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରୁଛନ୍ତି । କେତେ ଜାଗାରେ ଏକାଧିନାୟକମାନେ ମଉକା ଅନୁସାରେ ସେହି କ୍ଷମତାକୁ ହଡ଼ପ କରି ନେଉଛନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ପୂର୍ବତନ ପରମ୍ପରାର ରାଜାମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ତୁଳନା କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ହାଉଆଟା ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ କ୍ରମେ ଅନ୍ୟ ଭଳି ହୋଇଗଲାଣି କି କ'ଣ, ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ଡିକ୍ଟେଟରମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ମରଜି ଅନୁସାରେ ଡିକ୍ଟେଟର ବୋଲାଇବାକୁ ଆଦୌ ପସନ୍ଦ କରୁନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ, ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚନର ନାଟକ କରାଇ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନାଗରିକ ମାନଙ୍କର ମତସମର୍ଥନରେ ହିଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶାସକ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଏକ ପ୍ରତୀତି ସୃଷ୍ଟି କରିବାଲାଗି ଖୁବ୍ ସଚେଷ୍ଟ ହେଉଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଏହି ପୃଥିବୀର ହାୱାଟା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପଟେ ରହିବନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନେ ଅନୁଭବ ବି କଲେଣି । ଏବେ ତେଣୁ ଦେଶ, – ଦେଶର ଗୋଟିଏ ସଂବିଧାନ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ନାଗରିକମାନେ ହିଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଢ଼ଣଟିରେ ସର୍ବମୂଳ ମୀମାଂସକରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ ହେଉଛନ୍ତି ।

ମୋ' ଦେଶ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱଦେଶ । ବିଶେଷତଃ ଯେଉଁମାନେ ନିକଟ ଅତୀତରେ ଏକ ସଂଗ୍ରାମ ଫଳରେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସେହି ସଂଗ୍ରାମବେଳୁ ହିଁ ମୋ' ଦେଶ ବୋଲି ନିଜର ଭୂମିଟିକୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ସଂଗ୍ରାମ ସମୟରେ ତାହା ବଳ ଯୋଗାଇଛି, – ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଯିବା ପରେ ସେହିସବୁ ଦେଶରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ-ସଚେତନ ଭାବରେ ଏକ ମନୋମତ ଭବିଷ୍ୟତ ନିର୍ମାଣ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ସଂପୃକ୍ତ ନେତୃତ୍ୱ ତଥା ନାଗିରକମାନଙ୍କୁ ଏକାଧିକ ପ୍ରକାରେ ଏକଜୁଟ କରି ଆଣିଛି । ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ବିଚାର କରିବାକୁ ହୋଇଛି ଏବଂ କିଛି ଅନ୍ୟଭଳି ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାର୍ଥର ତତ୍ତ୍ୱ ସେଥିରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ପହଞ୍ଚାଇବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ରଖିଥିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଦୂର କରିବାରେ ସାମୟିକ ବିରୋଧ ତଥା ସଂଗ୍ରାମମାନ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଲାଗିଛି । ଆଗକୁ କେଉଁ ପ୍ରକାର ପୃଥିବୀଟିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଆସୁଛି, ତାହାରି ଅନୁମାନ କରି ଏଥିଲାଗି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଅଭିନବ ପ୍ରୟାସମାନ ଆରମ୍ଭ ହେଉଛି । ସତେଅବା ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ସଚେତନତାର ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଉନ୍ମେଷଣ ହୋଇ ଆସୁଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶର ଜନଗଣଙ୍କୁ ଏକ ଉତ୍ତମ ଆର୍ଥିକ, ରାଜନୀତିକ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାଗତ ସର୍ବନିମ୍ନ ଭୂମିର ଦୃଢ଼ ଭିତ୍ତିଟିଏ ଯୋଗାଇଦେବା ନିମନ୍ତେ ଆର୍ନ୍ତଜାତିକ ସ୍ତରରେ ଏହି କ୍ରିୟାଶୀଳତା

ଓ ସହଯୋଗିତା ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ପୃଥିବୀର ସବୁ ଦେଶ ଓ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଲାଗି ଏକ ମହାଭାଗ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯିବ ।

ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତାର ସଂଗ୍ରାମଟିଏ ଭାରତବର୍ଷରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ ସେହି ସଂଗ୍ରାମର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସ୍ୱରୂପ ସ୍ୱଦେଶୀ ଆନ୍ଦୋଳନଟିଏ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଥିଲା । ତାତ୍କାଳିକ ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ସେହି ସଂଗ୍ରାମର ଏକ ଅଂଶରୂପେ ଚାଲିଥିଲା ସିନା, ତଥାପି ସେଇଟି ଭିତରେ ଏକ ବୃହତ୍ତର ମାନବୀୟ ସମାଜନିର୍ମାଣର ଆବେଦନ ହିଁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସହଜ ଏବଂ ଫର୍ଚ୍ଚା ଦିଶୁଥିବା ଗୋଟିଏ ସମାଜ, – ଯେଉଁଥିରେ ଶୋଷଣ ନଥିବ, ମନୁଷ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଦୂରତାବୋଧ ନଥିବ, ଜୀବନଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି କ୍ଲିଷ୍ଟତା ନଥିବ ଏବଂ ତେଣୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏବଂ ପାରସ୍ପରିକ ଭାବନା ହିଁ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ଟାଣି ଆଣୁଥିବ, – ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଶୋଷଣମୁକ୍ତ ସମାଜ । ତେଣୁ ସେହି ଆନ୍ଦୋଳନର ନାମଟିରେ ସ୍ୱଦେଶୀ ଶବ୍ଦଟି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ତାହାକୁ କଦାପି ଗୋଟିଏ ଦେଶର ସ୍ୱାର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ଜଡ଼ିତ କରି କ୍ଷୁଦ୍ର କରି ପକାଇବା ନାହିଁ । ସର୍ବୋପରି, ଯେଉଁଟି ଉପରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ସର୍ବଦା ସର୍ବାଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଉଥିଲେ, ତାହା ଲୋକଜୀବନର ଗ୍ରାମସ୍ତରରୁ ହିଁ ଗଢ଼ିଉଠିବ, – କୌଣସି ସରକାରୀ ବା ସାମନ୍ତବାଦୀ ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସେଇଟିକୁ ଆଦୌ ଉପରୁ ଲଦି ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ରାଷ୍ଟ୍ରର ଦୌରାତ୍ମ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଉପରୁ ଲଦିଦେଲେ ଯେ ବେଶୀକିଛି ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ, ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଅତି ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ପରୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା କେବଳ ରାଜଦାଣ୍ଡର ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ତ୍ରାସଗୁଡ଼ାକୁ ଆଣି ଲୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଥିବା କେତେଜଣଙ୍କର ବା କେତେଟା ଆଦର୍ଶକୁ ସହିବା ନିମନ୍ତେ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଅଚେତନ ଅର୍ଥାତ୍ ବଳହୀନ କରି ରଖାଯାଏ । ଏବେ ଏହି ଅନ୍ୟ ଅଭିନବ ସ୍ୱଦେଶୀଭାବନାଟି ସାରା ପୃଥିବୀର ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଛି ।

□□

ଦେବତା

ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ତେତ୍ରିଶ କୋଟି । ଅବଶ୍ୟ ସେମାନେ ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟରେ ବାସ କରନ୍ତି । ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଦେବତାମାନେ ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ପୁରାଣ ସେହି ବିଷୟରେ ହୁଏତ କିଛି କେବେହେଲେ କହି ନଥାନ୍ତା ।

ତେତ୍ରିଶ କୋଟି ଦେବତା ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ସତକୁ ସତ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ରହିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଯଦି ତେତ୍ରିଶ ଜାଗାରେ ତେୟାଳିଶି କିମ୍ବା ତେପନ କୋଟି ବୋଲି ଲେଖା ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ସେମାନେ ସେଥିରେ ନିଶ୍ଚୟ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥାନ୍ତେ, ମୋଟେ ଆପତ୍ତି କରନ୍ତେ ନାହିଁ । ଦେବତାମାନେ ମଝିରେ ମଝିରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ଆସନ୍ତି । ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ହାନିଲାଭ ବୁଝନ୍ତି । ଯମ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଦେବତା । ତାଙ୍କ ହାତରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଏତେ ଏତେ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ଚୁଟି, – ତଥାପି ସିଏ ଦେବଗଣଙ୍କର ମଣ୍ଡଳଟି ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ ବଡ଼ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ୟ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ହଁ, ଦେବତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ତେଣେ କିଛି ଗୁରୁତର ଅପରାଧ କରି ପକାଇଲେ ଶାପ ପାଇ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀକୁ ଆସନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, ସବାବଡ଼ ଆକର ଦେବତା ତ ଏଠାରେ ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କରି ଜନ୍ମ ବି ହୁଅନ୍ତି । ଏଠାରେ ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାତ ଅତିଶୟ ହୋଇଗଲେ ତାହାର ନିବାରଣ ନିମନ୍ତେ ସିଏ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସନ୍ତି ।

ପୂଜାମାନଙ୍କରେ ବି ସାମୟିକ ଭାବରେ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ଆବାହନ କରା ଯାଇଥାଏ । ସିଏ ପୂଜାର ସମୟତକ କଳସ ଭିତରେ ରହନ୍ତି । ସବୁ ସରିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ବିସର୍ଜନ କରି ଦିଆଯାଏ ଓ ସେମାନେ ପୁନର୍ବାର ସ୍ୱର୍ଗରେ ଥିବା ସ୍ୱ ସ୍ୱ ସଦନମାନଙ୍କୁ ଫେରିଯାଆନ୍ତି । ମେଢ଼ରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଶିବଙ୍କୁ ବା ଦୁର୍ଗାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆବାହନ କରି ଅଣା ଯାଇଥାଏ ଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ପରେ ବିସର୍ଜନ କରାଯାଏ । ମନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ପଢ଼ି ଆବାହନ କରାଯାଏ ଓ ସେହିପରି ସମୁଚିତ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ପାରାୟଣ ଦ୍ୱାରା ପୁଣି ବିସର୍ଜନ ବି ଦିଆଯାଏ । ପୃଥିବୀର ସବୁକିଛି ସୃଜନ ଭିତରେ ଦେବତା ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଆହୁରି ପୂର୍ବରୁ ଆପଣାର ଏକ ସଭ୍ୟତାର ଗଢ଼ଣ ଭିତରେ ବାସ କରୁଥିବା ଅଷ୍ଟ୍ରିକ୍‌ମାନେ ପୃଥିବୀର ସମ୍ଭବତଃ ସର୍ବତ୍ର ହିଁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ପେନୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଦେବତା; ସିଏ ତେନ୍ତୁଳିଗଛରେ ଥାଆନ୍ତି, ବାଘଭାଲୁଙ୍କ ଭିତରେ ଥାଆନ୍ତି, ନଦୀ ବା ସମୁଦ୍ରତଟରେ ଥାଆନ୍ତି, ପାହାଡ଼, ପ୍ରାନ୍ତର, ମେଘ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ଓ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ମଧ୍ୟରେ ବି ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସବୁବେଳେ ଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବା ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଆବାହନ କରି ପୁଣି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଆଦୌ ବିସର୍ଜନ ଦେବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଷ୍ଟ୍ରିକ୍-ରୀତିର ପରବର୍ତ୍ତୀ ବହୁ ସଂସ୍କାରରେ ସେହିଭଳି ନାନା ଆଚରଣ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅବଶେଷବତ୍ ରହି ଯାଇଥିବା ପରି ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନୁଭବ ହୁଏ ।

ଏକ ପବିତ୍ରତାବୋଧର ଆକର୍ଷଣ ତଥା ଅନୁରାଗ, ସମ୍ଭବତଃ ତାହାହିଁ ଏଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦେବତା-କଳ୍ପନାର ସେହି

ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହଟି ମଧ୍ୟକୁ ପରିଚାଳିତ କରି ନେଇଯାଇଛି । ପୁନଶ୍ଚ, ଯେଉଁଠାରେ ଏହି ମର୍ତ୍ତ୍ୟସ୍ଥ ଜୀବନଟାକୁ ବୃଥା ମାୟା ବୋଲି କହି ମନୁଷ୍ୟକୁ ଇହବିରାଗୀ କରି ରଖିବାର ଅଧିକ ପ୍ରୟାସ ହୋଇଛି, ସେହିସବୁ ଧର୍ମସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟରେ ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ମନୁଷ୍ୟଗୋଷ୍ଠୀ ସତେଅବା ସେହି ଆରୋପଣଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ତତ୍ପରତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି । ସେହି ଯାବତୀୟ ଆରୋପଣ ଲାଗି ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସର୍ବଦା ଏକ ପ୍ରୟୋଜନ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ବେଳେ ବେଳେ ସେଥିରେ ବେଶ୍ କିଛି ଅତିରିକ୍ତତା ଆସି ପଶିଯାଇଛି । ସେତେବେଳେ ପବିତ୍ରତାବୋଧର ପରିସରଗୁଡ଼ିକ ହ୍ରାସ ହୋଇ ଆସିଛି ଏବଂ ସତେଅବା ପାପ ବିଷୟରେ ନାନା ଅତିସଚେତନତା ମନୁଷ୍ୟର ଆସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ିକୁ ବେଶ୍ ବକ୍ର କରି ପକାଇଛି । ସେତେବେଳେ କେତେ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ହୁଡ଼ିଯାଇଛି । ଅଳପ କେତୋଟି ଥାନକୁ ତଥା ଅଳପ କେତୋଟି ଅବସରକୁ ପବିତ୍ର ବୋଲି କହି ପ୍ରାୟ ଅଲଗା ରଖାଯାଇଛି । ଏହି ମନ୍ଦ ରୀତିଟା ମଧ୍ୟରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଗୁରାଇତୁରାଇ ହୋଇ ରହି ମଣିଷମାନେ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ଅଧିକତର ଅଂଶଟିକୁ ଅପବିତ୍ର ବୋଲି ମନେ କରିବାକୁ ଖୁବ୍ ଶିକ୍ଷା କରି ନେଇଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ଦେବତାମାନେ ଉକ୍ତ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଥାନ ତଥା ବିଶେଷ ବିଶେଷ କ୍ଷଣମାନଙ୍କରେ ନିର୍ବାସିତପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି । ସତକୁ ସତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଛାଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ଦେବତାଟି ଏଇଠି ମୋ' ଘରେ ମୋ' ଭିତରେ ହିଁ ରହିଛି, ମୋତେ ସର୍ବକ୍ଷଣ ଛୁଇଁକରି ହିଁ ରହିଛି, – ଏକଥାଟି ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରାୟ ସେହି ଆଦ୍ୟକାଳରୁ ହିଁ ତ ନାନାବିଧ ଅବସରରେ ସୂଚିତ କରି ଦିଆଯାଇ ଆସିଛି, ତଥାପି ସେହି ସତ୍ୟଟି ଆମ ଅନ୍ତସ୍ମରଣଟିର ଆଖିରେ ଏପରି ଅଛବପ୍ରାୟ ହୋଇ କାହିଁକି ରହିଯାଇଛି ? ଅନ୍ତରତମ ସେହି ଆହ୍ୱାନସ୍ପର୍ଶଟି ବିଷୟରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ବାଉଳା ହୋଇ ଆମେ ରହିଯିବୁ ବୋଲି କୌଣସି ଚକ୍ରାନ୍ତ କରି ଆମର କୌଣସି ଦୋସର ଖଳତା ଆଚରଣ କରି ଆମ ଚାରିପାଖରେ ଏହିସବୁ ଭଳି ଭଳି ପ୍ରେୟପ୍ରତୀତି ମାନଙ୍କର ବଜାରଟିକୁ ଆଣି ମେଲିଦେଇଛି କି ? ତଥାପି, ଏଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ, ଆପଣାର ଅସଲ ଧର୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ଅବଲମ୍ବନ ରୂପେ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉକ୍ତ ପବିତ୍ରତାବୋଧଟି ସହିତ ବାସ କରି ପାରିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ଜଗତରେ ଜୀବନର ବାଟଟିଏ ଚାଲିପାରିଲେ ଆମେ ଭାରି ସହଜରେ ଅନ୍ୟ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଭିତରେ ସେହି ପବିତ୍ରତାଟିର ନିତ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତିକୁ ଅବଶ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିପାରନ୍ତେ । ବାହାରେ ଏହି ନିତ୍ୟହାଟଟା ଭିତରେ ରହିଥିଲେ ଆମକୁ ନିଜ ଭିତରର ଦେବତା ଯେ ଅବଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ହେବ, ସେକଥାଟିକୁ ଥୟ କରି ମୋଟେ କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ; ମାତ୍ର ଆଗ ନିଜ ଭିତରେ ଆମର ସ୍ୱାଭାବିକ ଆସ୍ଥାନଟି ଉପରେ ତାଙ୍କୁ

ଆଣି ବସାଇ ପାରିଲେ ଖିଳ ପୃଥିବୀଟି ହିଁ ଆମପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ପବିତ୍ର ହୋଇଯିବ, ଦେବତାମୟ ହୋଇଯିବ । ତାହାକୁ ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ଅନନ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବୋଲି କୁହାଯିବ । ତା'ପରେ ମୁଁ ଆଉ ପୃଥିବୀକୁ କଦାପି ମୋ'ର ତୁଚ୍ଛା ଭୋଗାଭିପ୍ରାୟର ସାଧନମାତ୍ର ବୋଲି କଦାପି ଅନୁଭବ କରିବି ନାହିଁ । ବରଂ, ଏହି ପୃଥିବୀର ଯଥାର୍ଥ କୌଣସି କାମରେ ଲାଗିପାରିବି ବୋଲି ଅଭିପ୍ରେତ ହୋଇ ମୁଁ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଛି ବୋଲି ଅନଭୁବ କରିପାରିବି । ଅନ୍ୟ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ, ଏହି ପୃଥିବୀର ବିଧାନ୍ କରାଉଥିବା ସେହି ପରମ ଦେବତାଙ୍କୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତା'ପରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଆଖିରେ ଦେଖିବାକୁ କାହିଁକି ସମର୍ଥ ହୋଇ ନଯିବି !

□□

ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ / ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ

ପିଲାଟି ଯେ ଦିନକୁ ଦିନ ବିଗିଡ଼ି ଯିବାରେ ଲାଗିଛି, ସେଥିଲାଗି ଦାୟୀ କିଏ ? ବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନଙ୍କରେ ଯେ ଆଜିକାଲି ଆମ ଅମଳ ପରି ପାଠପଢ଼ା ହେଉନାହିଁ, ସେଥିଲାଗି ଦାୟୀ କିଏ ? ଗ୍ରାମଜୀବନଟା ଯେ କ୍ରମେ ଦୂଷିତ ହୋଇ ଯାଉଛି, ସେଥିଲାଗି ଆମେ କାହାକୁ ଦାୟୀ କରିବା ଏବଂ, ସହରମାନଙ୍କରେ ଯେ ଅପରାଧପ୍ରବଣତା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି, ସେହି ଦାୟିତ୍ୱଟି କାହାର ? କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଆଉକିଛି ଅଧିକ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିଦେଇ ପଚାରିଲେ, ଏତେ ଏତେ ପଇସା ଖରଚ ହୋଇ ତଥାପି ଯେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଯାଉନାହିଁ, ଦୁର୍ନୀତିମାନେ ବଢ଼ି ଚାଲିଛନ୍ତି, କେହି କାହାର କଥା ମାନୁନାହନ୍ତି, – ଏଗୁଡ଼ିକ ସକାଶେ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁମାନେ ଦାୟୀ ? ପୃଥିବୀରେ ହତ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି କାହିଁକି, କ'ଣପାଇଁ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦଟା ମଧ୍ୟ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି, ଧର୍ମକୁ ଭିତିକରି ଘୃଣା ଓ ଦ୍ୱେଷ କାହିଁକି ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି, ଏସବୁ ନିମନ୍ତେ ଆମେ କାହାକୁ ଅଥବା କେଉଁମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ଦାୟୀ କରିବା ? ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଯେ ଅଣୁଅସ୍ତ୍ରର ଅଧିକାରୀ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ କ'ଣ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଦାୟୀ ?

ଆହୁରି ତାତ୍ତ୍ୱିକ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ, ପୃଥିବୀର ଅଧିକ ପଇସା, ଅଧିକ ମଥା ଓ ଅଧିକ ଚିନ୍ତା କାହିଁକି ଯୁଦ୍ଧସରଞ୍ଜାମ ଗୁଡ଼ିକୁ ଉତ୍ପାଦନ କରିବାରେ ଖରଚ ହେଉଛି ? ଦେଶ ଦେଶ କ'ଣ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଆଉ ଗୋଟିକର ପଡ଼ିଶା ଭଳି ଚଳି ପାରୁନାହାନ୍ତି, – ବହି ବଢୁଛି, ବିଜ୍ଞାପନ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି, – ତଥାପି ପୃଥିବୀର ବିବେକଟା କାହିଁକି ମାଡ଼ ଖାଇ ଯାଉଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛି ଏବଂ ଭଲ ମଣିଷମାନେ କାହିଁକି

ଦୁର୍ଜନମାନଙ୍କୁ ରହ ବୋଲି କହି ପାରୁନାହାନ୍ତି, କ'ଣ ପାଇଁ ଅନ୍ୟାୟ ବିରୋଧରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରତିବାଦ ହେଉନାହିଁ, – ଏହି ସବୁକିଛି ନିମନ୍ତେ ଆମେ କାହାକୁ ଅଥବା କେଉଁମାନଙ୍କୁ ଦାୟୀ କରିବା ? ଏହିପରି ଅସରନ୍ତି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚରାଯାଇ ପାରିବ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ନାନାଭଳି ଉତ୍ତର ଦିଆଯାଇ ମଧ୍ୟ ପାରିବ । ଆମେ ନିର୍ଭୁଲ ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଣିଥିବା ପରି ଠକ୍‌ଠାକ୍ ଏଇଟାକୁ ବା ସେଇଟାକୁ, ଏମାନଙ୍କୁ ଅଥବା ସେମାନଙ୍କୁ ଦାୟୀ କରିବାଲାଗି ଆଗଭର ହୋଇ ବାହାରି ବି ପଡ଼ିବା । କିନ୍ତୁ, ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ କେହି ହୁଏତ ନିଜକୁ ଦାୟୀ ନକରି ଅନ୍ୟ କାହାକୁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟକିଛିକୁ ଦାୟୀ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସାହୀ ହେବେ । ସତକୁ ସତ କେତେ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧଶୂନ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ଯାଇ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏହିପରି ଆଚରଣଟିଏ କରିଥାନ୍ତି ! ଖୁବ୍ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ହୁଅନ୍ତି, ନିଜପାଖରେ ବି କମ୍ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ବୋଧ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ତଥାପି, ପ୍ରହସନଗୁଡ଼ାକ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ତରରେ ଲାଗି ରହିଥାଏ, ସାମୂହିକ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଗି ରହିଥାଏ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ତଥା ଅନ୍ତଃରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ କମ୍ ଲାଗିଥାଏ କି ? ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଚମ୍ବିତ କଥା ଯେ, ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ, ବିଗିଡ଼ି ଯାଉଥିବା କଥାଗୁଡ଼ିକର ସତକୁ ସତ ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ଆସିବା ଲାଗି କିଛି ସମାଧାନ ଅବଶ୍ୟ ବାହାରୁ, ଆମେ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ସେକଥାଟି ବିଷୟରେ ଯେତେ ଚିନ୍ତା କରୁନଥାଉ, ଯାହାକିଛି ହେଉ ପଛକେ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ବୋଲି ଆଦୌ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବିନାହିଁ, ସେଇଟି ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଅଧିକ ପ୍ରୟାସ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ ।

ପୃଥିବୀକୁ ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ କରି ପକାଇବା ଭଳି ଏପରି କେଉଁସବୁ ଘଟଣା ପୃଥିବୀରେ ଘଟୁଛି, ଯାହାପାଇଁ କି ଆମେ ଆପେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅଥବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଦାୟୀ ନୋହୁ ? ଯିଏ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଛି, ସିଏ ଦାୟୀ ଏବଂ ଯିଏ ଅତ୍ୟାଚାର ସହୁଛି, ସିଏ ମଧ୍ୟ ଦାୟୀ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଘଟାଉଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଯେଉଁଭଳି ଦାୟୀ, ତୁଚ୍ଛା ଭାଗ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ପରି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ସହ୍ୟ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଦାୟୀ । ସମ୍ଭବତଃ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ହେଉଛି ସର୍ବପ୍ରଥମ କଥା । ଅର୍ଥାତ୍, ସବୁକିଛି ସେହି ସଚେତନ ହୋଇ ପାରିବାର କଥା । ସାବାଳକ ହେବାର ସମସ୍ୟା । ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ହିଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ହେବାର ସେହି ମହାର୍ଘ ଆବଶ୍ୟକତାଟିକୁ ଅନୁଭୂତ କରାଇ ଆଣିପାରେ । ଉତ୍ତରଦାୟୀ ହିଁ ଘରଟିକୁ ନିଜର ଘର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଏ । ତେଣୁ, ଘରେ ଭୂତ ପଶିଲେ ସିଏ କଦାପି ଉଦାସୀନ ହୋଇ ରହି ଯାଏନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତିକାର ଲୋଡ଼େ ଏବଂ ପ୍ରତିକାର ଖୋଜେ । ସିଏ ସମଧର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ି ବାହାରେ । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଗୋଟିଏ ମେଳରେ ଯାଇ ବସେ । ପ୍ରତିବିଧାନ ନିମନ୍ତେ ଅନୁକୂଳ ଉଦ୍‌ବେଳନ ଗୁଡ଼ିକୁ

ସୃଷ୍ଟି କରେ । ତେବେଯାଇ ଆଲୁଅଟିଏ ରହିଛି ବୋଲି ଅନ୍ଧାରମାନେ ଉପଲବ୍ଧି କରନ୍ତି । ଆଲୁଅ ଓ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ମୁକାବିଲା ହୁଏ । ପ୍ରତିବାଦ ଏବଂ ପ୍ରତିରୋଧମାନେ ଜନ୍ମ ନିଅନ୍ତି । ବିବେକ କଥା କହେ । ଆପାତତଃ ତାତ୍କାଳିକ ଭାବରେ ହାରି ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି କଥା କହେ । ଏବଂ, ଏକାଧିକ ଅବସରରେ ତାହାରି ମାଧ୍ୟମରେ ଯୁଗର ବିଧାତା ମଧ୍ୟ ସଚଳ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ପ୍ରତିବାଦଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ସ୍ୱାର୍ଥଟାଏ ଲୁଚି ରହିଥିଲେ ପ୍ରତିବାଦଟା ପ୍ରତିହତ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ବିକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ ବାହାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ନୂତନ ପ୍ରୟାସମାନେ ପ୍ରାୟ ଆପେ ଆପେ ଜନ୍ମଲାଭ କରନ୍ତି । ତେଣୁ, ଏଣିକି ସେହି ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ହିଁ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ଏବଂ ବିଶ୍ୱମୟ ଆଗାମୀ ନେତୃତ୍ୱମାନେ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣରେ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରିବେ । ଏହି କଥାଟି ରାଷ୍ଟ୍ର ଭିତରେ ଘଟିବ, ରାଷ୍ଟ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଯାବତୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ତରରେ ବି ଘଟିବ । ଆମର ମଥାଗୁଡ଼ିକୁ ସତକୁ ସତ ହୃଦୟଟିଏ ମିଳିଯିବ ।

❑❑

ଦରିଦ୍ର / ନାରାୟଣ

ଶିବ ଜ୍ଞାନରେ ଜୀବର ସେବା କରିବା, ମାନବର ସେବାକୁ ମାଧବଙ୍କର ସେବାପରି ଅନୁଭବ କରିବା, – ଏହିପରି କେତେ ଅଳଙ୍କାର ଖଞ୍ଜି ଆମର ମହୀୟାନ୍‌ମାନେ ଆମକୁ ଏହି ପୃଥିବୀପ୍ରତି ମଧ୍ୟ କିଞ୍ଚିତ୍ ନିଘା ରଖିବା ସକାଶେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଦେଉଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବପ୍ରବଣତା ସହିତ କହି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେତିକି ଭାବପ୍ରବଣତା ସହିତ ଶୁଣି ବି ଆସିଛୁ । ତଥାପି, ଆପଣା ପାଖରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଏପରି ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଟାଏ ସବୁ ବେଳେ ବ୍ୟକ୍ତ କରି କହିବାଲାଗି ବି ଖୁବ୍ ମନ ହୁଏ; ଯଦି ନାରାୟଣଙ୍କର ସେବା ଲାଗି, ନାରାୟଣଙ୍କୁ ହିଁ ନିଜ ଜୀବନର ସର୍ବପ୍ରଥମ ସମ୍ପଦରୂପେ କେହି ସ୍ୱୀକାର କରିନେବ, ତେବେ ତାକୁ ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କୁ ତୁ ନାରାୟଣ ବୋଲି ଦେଖିବୁ ଓ ସେହି ଚେତନାରେ ରହିଯିବୁ ବୋଲି ଅଲଗା କରି ଆଦୌ କିଛି କହିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହିଁ ରହିବ କି ? ସେତେବେଳେ ତ ସମସ୍ତେ ସମଧର୍ମୀ, ସହଭାଗୀ ଏବଂ ସହଯାତ୍ରୀ ପରି ଦିଶିବେ, –କାହାକୁ ପଛକୁ ଠେଲି ପକାଇ ଆଗକୁ ମାଡ଼ିଯିବାର ତଥା ସତେଅବା କେଉଁଠାରେ ସବାଆଗ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବାର ଆଉ କୌଣସି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହିଁ ରହିବନାହିଁ । ସକଳ ମାନବ ମାଧବ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅନ୍ୟଭଳି କ'ଣ ପାଇଁ ବା ଦେଖାଯିବ ?

ଅଶିବଟିଏ ବି କାହିଁକି ରହିବ? ତେଣୁ, ସେହି ଅସଲ ସତ୍ୟୋଦ୍‌ବୋଧନଟିକୁ ନଦେଇ ଆମ ଇହଜଗତର ଏହି ବିଶେଷ ଈଶ୍ୱରଚେତାମାନେ କାହିଁକି ଯେ ଏପରି ବଙ୍କାଇ ବଙ୍କାଇ କଥାମାନ କହିଲେ, ବେଳେ ବେଳେ ସେଇଟି ମୋଟେ ବୁଝି ହୁଏନାହିଁ ।

ପ୍ରାୟ ସେହି ଆଦ୍ୟକାଳରୁ ହିଁ ନାରାୟଣଙ୍କୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ପିତୁଳା ଏବଂ ପ୍ରତିମାମାନ ଗଢ଼ା ହେଲା ଓ ସତେଅବା କଳାତ୍ମକ ହେବାର ପ୍ରବୃତ୍ତିଟା ହିଁ ପାଦସ୍ପର୍ଶ ଲାଭ କରିବାର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସେହି ଅନ୍ୟ ଆସ୍ପୃହାଟିକୁ କ୍ରମେ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ତତ୍ତ୍ୱକାରମାନେ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର ନାମକ ସେହି ଅସଲ ସତ୍ୟଟିର ଶିରାପ୍ରଶିରା ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାଷ୍ୟ ଲେଖିଲେ, ବିଦ୍ୟାନିଧି ଏବଂ ବିଦ୍ୟାବାରିଧି ବୋଲାଇଲେ । ସାହିତ୍ୟଟା ବି ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ଲୋସଡ଼ି ପଡ଼ି ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ତଥାକଥିତ କଳ୍ପନାନୁଭବ ଗୁଡ଼ିକୁ ମେଦବହୁଳ କରି ଦେଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ତାଙ୍କର ୧୦୮ ନାମର ଭିଆଣ ହେଲା ଓ କ୍ରମେ ତାହାକୁ ସହସ୍ର ନାମ ଯାଏ ବଢ଼ାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିଲା । କେବଳ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ ବା ଗୋଟିଏ ଭୂମିରେ ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀର ସବୁ ଧର୍ମରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ସମଜାତୀୟ ଉତ୍ସାହରେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ କରା ଯାଇଥିଲା । ସମ୍ପ୍ରଦାୟମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଏବଂ ସାହୀ ସାହୀ ନ୍ୟାୟରେ ପାଚେରୀଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ଭବ୍ୟ ଏବଂ ସୁପ୍ରସନ୍ନ ଭାବରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ଏଗୁଡ଼ିକୁ ବହୁ ଆହ୍ଲାଦରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ସଂସାରଲୀଳା ବୋଲି ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତ କରାଗଲା । ଈଶ୍ୱର ହୁଏତ ପଛକୁ ହଟିଗଲେ, ଲୀଳାମାନେ ପ୍ରମୁଖ ହେଲେ । ସଂସାରତମାମ ବହୁ ବାହ୍ୟ ଭେକ, କନା ଓ କୌପୀନ ବ୍ୟତୀତ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବାର ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପହଞ୍ଚି ପାରିବାର ହୁଏତ ସତକୁ ସତ କୌଣସି ଅନ୍ୟ ବାଟ ହିଁ ରହିଲାନାହିଁ ।

ଏହି ସବୁକିଛି ସଂସାରର ସର୍ବଗରିଷ୍ଠମାନେ ହିଁ କରିଥିଲେ । ରାଜାମାନେ କଲେ, ବିତ୍ତଶାଳୀମାନେ କଲେ, ଏହି ମାୟାସଂସାରର ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ସୁଯୋଗକୁ ନିଜପାଇଁ ଆୟତ୍ତ କରି ରଖିଥିବା ମହାଭାଗ୍ୟବାନ୍ ମାନେ ହିଁ କଲେ । ସ୍ୱୟଂ ନାରାୟଣ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ବିରଳ ସୌଭାଗ୍ୟଟି ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି କଥାଟିକୁ ଦାଣ୍ଡମାନଙ୍କରେ ବେଶ୍ ରଟାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିଲା । ବିଚରା ଅଳ୍ପଭାଗ୍ୟମାନେ ଅର୍ଥାତ୍, ଅଳ୍ପବିତ୍ତମାନେ ଆଖି ଆଗରେ ସେହିଟାକୁ ହିଁ ସତର ପ୍ରକାରେ ଦେଖୁଥିଲେ, ତେଣୁ ସେଇଟି ହିଁ ସତ ବୋଲି କିପରି ବା ବିଶ୍ୱାସ ନକରି ବି ରହି ପାରିଥାନ୍ତେ ? ସମ୍ଭବତଃ ଏହିପରି ଭାବରେ କ୍ରମେ ସବୁକିଛି ଗୋଟାଏ ବହୁଜାତୀୟ ଅରୀତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ନାରାୟଣ

ନିଃସ୍ୱ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ବିତ୍ତଶାଳୀମାନେ ମଧ୍ୟ ହାଉଲେ ହାଉଲେ ନାରାୟଣଙ୍କୁ ସତେଅବା ନିତାନ୍ତ ଦରିଦ୍ର ଅକ୍ଷମସମର୍ଥ ଆଉକ'ଣଟିଏ ପରି ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଘର ଗଢ଼ି ଦିଆଗଲା, ଜମି ବାନ୍ଧି ଦିଆଗଲା ଏବଂ ତେବେଯାଇ ତାଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ ସଂସାରର ଆଦୌ କୌଣସି ପରିପୋଷଣ ସମ୍ଭବ ହେଲେ । ସେବାୟତମାନେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ସ୍ୱୟଂ ରାଜା ହିଁ ଆପଣାକୁ ତାଙ୍କର ଆଦ୍ୟସେବକ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ଦରବାରୀ ମଣ୍ଡପଟାରୁ ହିଁ ତାଙ୍କର ପର୍ବ, ଭୋଗ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନିବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ ନିଠ କରି ଦିଆଗଲା । ନାରାୟଣଙ୍କର ଏଣିକି ଆଉ କୌଣସି ଦୁଃଖ କାହିଁକି ରହିବ ବୋଲି ଧରି ନିଆଗଲା । ନାରାୟଣଙ୍କର ପୃଥିବୀ ଅଲକ୍ଷଣା ହୋଇ ରହିଲା, – ତଥାପି ନାରାୟଣଙ୍କର ନୀତିଚୟ ରାଜକୀୟ ପରିପାଟୀ ସହକାରେ ଚାଲିଲା । ପୃଥିବୀରେ ନିତାନ୍ତ ଅନାବଶ୍ୟକ ଭାବରେ ବହୁବିଧ ଅପଚାର ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା, ବଳଗୁଡ଼ିକ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆପଣାକୁ ବଳହୀନ ବୋଲି ଭାବିବା ନିମନ୍ତେ କାରିଗରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣମାନ ବି ପାଇଲେ । କେତେ କେତେ ବିଡ଼ମ୍ବନାମୟ ପ୍ରତୀକ ତଥା ଆରୋପଣ ଦ୍ୱାରା ନାରାୟଣ ତଥାପି ସମଗ୍ର ଜଗତ୍ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ରହିଛନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ଆଉ ମୋଟେ କୌଣସି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ ବୋଲି ଭାଟମାନେ ରଡ଼ି ମଧ୍ୟ କଲେ । ନାରାୟଣ ସତକୁ ସତ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଲେ, ଅଗତ୍ୟା କୋଉ ଖାମିନ୍ଦ ପାଖରେ ବିକି ହୋଇ ରହିଗଲେ କି ?

ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଯେ ଦରିଦ୍ରମାନେ ରହିଛନ୍ତି, ସେଥିଲାଗି ଆମେ ସର୍ବାଧିକ ନ୍ୟାୟରେ ଏବର ସେହି ଗରିଷ୍ଠମାନଙ୍କୁ ସବାଆଗ କାହିଁକି ଦାୟୀ ନକରିବା ? ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ସବୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇଥିବା ଥୋକେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅପର ପାଖରେ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସବୁକିଛିରୁ ବଞ୍ଚିତ ଓ ପ୍ରବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ! ଅସମାନତା ରହିଛି, ଦୂରତା ରହିଛି, ତେଣୁ ଅଶେଷ ଯାତନା ମଧ୍ୟ ଲାଗିରହିଛି । ପୁଣି, ତେଣେ ସେଇ ପାଖର ପଣ୍ଡିତମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ପୃଥିବୀରେ ସମ୍ଭବତଃ ଆହୁରି ଦୁଇଗୁଣ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସମ୍ବଳ ତଥା ସମ୍ପଦସମ୍ଭାବନାମାନ ଭରି ରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ଖୁବ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ଯାଉଛି ଯେ, ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁ ଅତୁଳ ପରିମାଣର ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନ ସଂପ୍ରତି ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣରେ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଲାଗୁନାହିଁ । ଏବଂ, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର କାମରେ ଲାଗୁନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ ନାରାୟଣଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବି ଲାଗୁନାହିଁ । ଆହୁରି ଅଧିକ ବିଡ଼ମ୍ବନାର ବିଷୟ ହେଉଛି ଯେ, ସୁଧୀମାନେ, ଗୁଣୀମାନେ ତଥା ସଜ୍ଜନମାନେ ସେହି ଅଧିକଟିକୁ ଦଖଲ କରିଥିବା ଗରିଷ୍ଠମାନଙ୍କୁ ହିଁ ନିଘା ରଖି

ନାରାୟଣ ଜ୍ଞାନରେ ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କର ତଥା ମାଧବଜ୍ଞାନରେ ମାନବର ସେବା କରିବାର ପରାମର୍ଶଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଏଠି ପୃଥିବୀରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ତଥାପି ରହିଥିବାର ଏଡ଼େ ବଡ଼ କାରଣ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ଦରିଦ୍ରର ସେବା ନାରାୟଣ ଜ୍ଞାନରେ କରିବାର ପରାମର୍ଶ ଦିଆ ଯାଉଥିବାର ସେହି ଅରୀତିଟାକୁ ଦେଖି ସ୍ୱୟଂ ନାରାୟଣ ମଧ୍ୟ କେଉଁଭଳି କ'ଣ ଅନୁଭବ କରୁଥିବେ କେଜାଣି ? ପୃଥିବୀରେ କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ ଦରିଦ୍ର ଏବଂ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହୁ ବୋଲି ନାରାୟଣ କଦାପି ତାକୁ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ପଠାଇ ନଥିବେ । ତେଣୁ, ତଥାପି ଯେ କୋଟି କୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଦରିଦ୍ର ତଥା ଅସହାୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେଥିଲାଗି ନାରାୟଣ କ'ଣ ଅନୁଭବ କରୁଥିବେ, ସେକଥା ପଛକୁ ଥାଉ ପଛକେ, ଜଣେ ନିତାନ୍ତ ସାଧାରଣ ବୋଧସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଏଥିପାଇଁ ନାରାୟଣ ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀର ହିଁ ସେହି ଥୋକେ ବିଶେଷ ମନୁଷ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଦାୟୀ ବୋଲି ଖୁବ୍ ବୁଝି ପାରିବ । ତେଣୁ, କହିବା ପ୍ରକୃତରେ ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ, ସିଏ ଏହି ଅରୀତିଟିର ପ୍ରତିକାର ଏହି ଇହଭୂମିରେ ହିଁ ହେଉ ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବ ।

ସେବା ତ ଖୁବ୍ ହେଉଛି, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ତଥାପି ଯାଉନାହିଁ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କଦାପି ଯିବନାହିଁ । ଆହୁରି ଅଧିକ ଲଜ୍ଜାଜନକ ଏକ ବ୍ୟାପାର ଯେ, ଦରିଦ୍ର-ନାରାୟଣଙ୍କର ସେବା କରିବା ନିମନ୍ତେ ବରିଷ୍ଠମାନେ ଦେଖାଉଥିବା ଅଧିକାଂଶ ତତ୍ପରତା ପଛରେ ସେମାନଙ୍କର ଅସଲ ଆଉ ଏକ କାରଣ ରହିଛି । ସେମାନେ ପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରୁଛନ୍ତି । ଏଠା ଅନ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବେ ଓ ସେଠାରେ ସୁଖଭୋଗ କରିବେ ବୋଲି ଏଠାରେ ସେବାର ବିପଣିପସରାମାନ ମେଲାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ତଥା ଏପରି ମଧ୍ୟ ଅନୁମାନ କରି ରଖିଛନ୍ତି ଯେ ଏହି ତଥାକଥିତ ଭଲ କାମଟିଏ କରିବାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ସଂପ୍ରତି କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା ମନ୍ଦକାର୍ଯ୍ୟଟି ଜନିତ ପାପଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ କ୍ଷାଳନ ହୋଇଯିବ । ପୃଥିବୀରେ ଚାଲିଥିବା ଦୟାଦାକ୍ଷିଣ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଦରିଦ୍ରସେବା ପଛରେ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଅଭିପ୍ରାୟ ଚିରକାଳ ହିଁ ରହିଆସିଛି । ଏବଂ, ବରିଷ୍ଠମାନଙ୍କର ବରାଦ ମୁତାବକ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ପ୍ରାୟ ସକଳ ପରାମର୍ଶଶାସ୍ତ୍ର ସେହି ଅକଥାଟିକୁ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଆସିଛି । ବସ୍ତୁତଃ, ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖି ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଏଯାଏ କେତେଟା ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର ରଚନା ହୋଇଛି ?

ଅର୍ଥାତ୍, ନାରାୟଣ-ଜ୍ଞାନରେ ଦରିଦ୍ର ନରମାନଙ୍କର ସେବାଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରୁ ଅସୁନ୍ଦରଗୁଡ଼ିକ ଆଦୌ ଦୂର ହେବନାହିଁ । ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ନାରାୟଣଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୋଧିତ କରାଇ ଆଣିବାର ସେହି ଅନ୍ୟ ପରିବେଶଟିକୁ ସମ୍ଭବ କରିବାକୁ ହେବ । ଦରିଦ୍ରମାନେ

ସ୍ୱୟଂ ଅନୁଭବ କରିବେ ଯେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସ୍ୱୟଂ ନାରାୟଣ ହିଁ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଆପଣାକୁ ଏହିଭଳି ଅଲୋଡ଼ା କରି ରଖିବାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ସେହି ନାରାୟଣଙ୍କର ଅବମାନନା ହିଁ କରୁଛନ୍ତି । ଥୋକେ ମନୁଷ୍ୟ ଭୋଗରେ ରହନ୍ତୁ ବୋଲି ଆଉ ଥୋକେ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ଯେ ରହିବେ, ଏକଥା ଆଦୌ କୌଣସି ସଙ୍ଗତିଯୁକ୍ତ ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହୋଇନଥିବ । ଏହି ପୃଥିବୀ ଏଠାରେ ବାସ କରୁଥିବା ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଏବଂ ଏଠାରେ ଏତେ ଏତେ ମନୁଷ୍ୟ ଭରସାଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ବାସ କରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ବିବେକସମ୍ପନ୍ନ ଭଗବାନ ନିର୍ମାଣ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି କଦାପି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ; ସେହି ପୁରୁଣା ବିଶ୍ୱାସର ପରିହାର, – ତାହାହିଁ ପ୍ରକୃତ ଜାଗୃତି ଏବଂ ପ୍ରକୃତ ସଚେତନତା, – ଯାବତୀୟ ଭ୍ରମମୁକ୍ତି ତଥା ଗୁହାମୁକ୍ତିର ସର୍ବପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ । ଅସଲ ଧର୍ମ ତାହାହିଁ କରିବ ଓ ଅସଲ ଧର୍ମାତ୍ମାମାନେ ତାହାରି ଉଦ୍‌ବୋଧନ ହିଁ ଦେବେ ଏବଂ ତେବେଯାଇ ନିଜର ପ୍ରାମାଣିକତାର ପରିଚୟ ଦେବେ । ଥୋକେ ଉପର ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ପ୍ରୀତିଭାଜନ ହେବେ ବୋଲି ସେମାନେ ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ପକ୍ଷଟିକୁ ମୋଟେ ଧୋକା ଦେବାକୁ ମନ କରିବେନାହିଁ । ତେବେଯାଇ ଏହି ଧରଣୀପୃଷ୍ଠରେ ନାରାୟଣଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ମହିମା ପ୍ରକଟ ହୋଇ ଆସିବାରେ ସେମାନେ ସହଯୋଗ କରିପାରିବେ, ଯୁଗଟି ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ ହୋଇପାରିବେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସମଗ୍ରତଃ ସେହି ମୋହଭଙ୍ଗଟି ନିମନ୍ତେ ଆମ ପୃଥିବୀଯାକ କ୍ଷେତ୍ରମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ଖାଲି ତଥାକଥିତ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର ବେଢ଼ା ଭିତରେ ନୁହେଁ, – ରାଜନୀତି ତଥା ଅର୍ଥନୀତିରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ଧର୍ମ କହିଲେ ଯେ ଏକ ଖାସ୍ କୌଣସି ବେଢ଼ା ଭିତରେ ଆଚରିତ ହେଉଥିବା କିଛି ଅନ୍ୟମନସ୍କତାକୁ ବୁଝାଏ, ସେହି ଭ୍ରମଟି ଭାଙ୍ଗି ଆସୁଛି । ମଣିଷମାନେ ତୁଚ୍ଛା ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହିସାବରେ ପରସ୍ପରକୁ ଖୋଜି ବାହାରିଲେଣି, – ବାହ୍ୟ ଯାବତୀୟ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନେ ଏହି ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବାହାରିଛନ୍ତି, ଏହି ପୃଥ୍ୱୀସମ୍ବନ୍ଧର ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରସ୍ପରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବାର ଆସ୍ପୃହାଟିଏ ରଖି ବାହାରିଛନ୍ତି । ବାଧା ଅନେକ, – ଅମେଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଆପାତତଃ ଅନେକ । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଯଥାର୍ଥ ବନ୍ଧୁମାନେ ହୁଏତ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବହୁତ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବେ । ଇଚ୍ଛା କଲେ ଅର୍ଥାତ୍, ସ୍ୱୟଂ ସଚେତନ ହେଲେ ନିଶ୍ଚୟ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ । ଆପଣାର ବହୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତତାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିପାରିଲେ ସହଜରେ ପାରିବେ । ନହେଲେ ଭାରି ଧରା ପଡ଼ିଯିବେ । ଧରା ପଡୁଛନ୍ତି, ଆହୁରି ଅଧିକ ଧରା ପଡ଼ିଯିବେ ।

□□

ତପସ୍ୟା

ଆମ ପ୍ରାଚୀନ ପୁରାଣକାହାଣୀ ମାନଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁସାରେ ସେକାଳରେ ରାକ୍ଷସମାନେ ମଧ୍ୟ ତପସ୍ୟା କରୁଥିଲେ । ତପସ୍ୟାବଳରେ ଜଣେ ଜଣେ ମହାବଳୀ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ । ସ୍ୱୟଂ କୈଳାସପୁରୀରେ ମହାଦେବ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ତପସ୍ୟାଦ୍ୱାରା ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ମାଗିବା ଅନୁସାରେ ହିଁ ବରସବୁ ଦେଉ ବି ଥିଲେ । ବାଳକ ଧ୍ରୁବ ରାଜା ହେବ ବୋଲି ଘୋର ତପସ୍ୟା କରିଥିଲା ଏବଂ ସ୍ୱୟଂ ବିଷ୍ଣୁ ତା'ର ତପସ୍ୟାରେ ପ୍ରୀତ ହୋଇ ତା'ର ସେହି ବାସନାର ପୂରଣ କରିଥିଲେ । ଋଷିମାନେ ମଧ୍ୟ କେତେ କେତେ କାମନା ପୋଷଣ କରି ତପସ୍ୟାରତ ହେଉଥିଲେ । ସେହି ତପସ୍ୟା ଅନୁସାରେ କିଏ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି ଓ ଆଉ କେହି ମହର୍ଷି ବୋଲି ପ୍ରଖ୍ୟାତ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ । ଋଷିମାନଙ୍କର ତପସ୍ୟା ଯେ ବସ୍ତୁତଃ କେଡ଼େ କଠୋର ଏବଂ ଦୀର୍ଘକାଳବ୍ୟାପୀ ହୋଇପାରେ ତାହାର କିଛି ବିରଳ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳକୁ ରହିଯାଇଛି । ଜଣେ ଋଷି ଏତେ ଦୀର୍ଘ କାଳ ତପସ୍ୟା କରିଥିବାର କାହାଣୀଟିଏ ରହିଛି ଯେ ତାଙ୍କ ଚାରିପଖରେ ଗୋଟାଏ ପୂରା ଉଇହୁଙ୍କା ମଧ୍ୟ ତିଆରି ହୋଇଗଲା ଅଥଚ ସିଏ ତପସ୍ୟାସନରୁ ଟଳି ନଥିଲେ । ଏହିସବୁ ତପଃକାହାଣୀ ଶୁଣି ଆମ ମସ୍ତକ ଅବଶ୍ୟ ନତ ହୋଇଯିବ ।

ତପସ୍ୟାରେ ମଧ୍ୟ ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏକ ଶ୍ରେଣୀବିଚାର କରିଛନ୍ତି । ତପସ୍ୟା ନିଜପାଇଁ ମଧ୍ୟ କରା ଯାଇପାରେ । ପୃଥ୍ୱୀରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ କରା ଯାଇପାରେ । ନିଜର ସଫଳତା ନିମନ୍ତେ ତପସ୍ୟା, ତାହା ରାକ୍ଷସର ତପସ୍ୟା । କେବଳ ରାକ୍ଷସମାନେ ଯେ ରାକ୍ଷସର ତପସ୍ୟା କରୁଥିଲେ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ପୂରା ଅଣରାକ୍ଷସମାନେ ବି ନିଜର କୌଣସି ମନାସକୁ ପୂରଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ତପସ୍ୟା କରୁଥିଲେ । ହିମାଳୟ କନ୍ୟା ଉମା ସ୍ୱାମୀରୂପେ ଶିବଙ୍କୁ ଲାଭ କରିବା ଲାଗି ତପସ୍ୟା କରିଥିଲେ । ସେ ସିଧା ଶିବଙ୍କୁ ତପସ୍ୟା କରିଥିଲେ ଓ କୈଳାସପତି ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ପତ୍ନୀରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସମ୍ମତ ହୋଇଥିଲେ । ନାନା ଅଲୌକିକ ଶକ୍ତି ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ କେବଳ ରାକ୍ଷସମାନେ ନୁହନ୍ତି, ଋଷିମାନେ ମଧ୍ୟ କମ୍ ତପସ୍ୟା କରିନାହାନ୍ତି । ତପସ୍ୟାରେ ସିଦ୍ଧି ପାଇବାପରେ ସେମାନେ ଅଭିଶାପ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପାରୁଥିଲେ । ଏବଂ, ସେହି ଅଭିଶାପ ଗୁଡ଼ିକର ତତ୍କାଳ ଫଳମାନ ବି ଫଳୁଥିଲେ ।

ଆମ ଅନ୍ଦାଜ ଭିତରର ଏକାଳଟିରେ ଆସି ଆମେ ନିଶ୍ଚୟ ସବାଆଗ ଯୁବରାଜ ଗୌତମଙ୍କ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା । ଗୌତମ ତପଃସାଧନା କରି ବୋଧି ଲାଭ

କରିଥିଲେ । ବୁଦ୍ଧ, ତଥାଗତ ଏବଂ ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ୟକ୍‌ସଂବୁଦ୍ଧ ହେଲେ । ଅଭାବନୀୟ କେତେ ବିଭୂତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲେ । ସମ୍ଭବତଃ ଚଳି ଆସିଥିବା ପରମ୍ପରାକୁ ମାନି ତାଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଯାନ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲା ବୋଲି ତାଙ୍କର ଜୀବନଚରିତରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଯାନରେ ଆରୁଢ଼ ହୋଇ ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିବେ ଏବଂ ସେଠାରେ ଅନନ୍ତ ସୁଖ ଲାଭ କରିବେ । ଭଗବାନ୍ ବୁଦ୍ଧ ସେଥିରେ ରାଜୀ ହେଲେନାହିଁ । ଏହି ଧରାତଳେ ରହିଲେ । ସିଏ ସିନା ଦୁଃଖର ନିଦାନକୁ ବୁଝି ଦୁଃଖ ଉପରେ ବିଜୟ ହାସଲ କରିଛନ୍ତି, – କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଏତେ ଏତେ ମନୁଷ୍ୟ ଦୁଃଖ ଭିତରେ ଘାଣ୍ଟି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଦୁଃଖର ପ୍ରକୃତ ନିଦାନ ବିଷୟରେ ଅଜ୍ଞାନ ରହିଛନ୍ତି, ତେଣୁ ଦୁଃଖଭିତରୁ ବାହାରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ନାଇଁ, ସିଏ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ରହିବେ, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦୁଃଖର ନିଦାନକଥା କହିବେ । ସିଏ ତେଣୁ ଧର୍ମଚକ୍ର-ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କଲେ, ପ୍ରବ୍ରଜ୍ୟାରତ ହୋଇ ରହିଲେ । ସେହି ସମୟରୁ ତପସ୍ୟାର ରୀତିଟି ହିଁ ବଦଳିଗଲା । ତଥାପି ସଂସାରବିମୁଖ ଢ଼େର ମନୁଷ୍ୟ କାଳକାଳକୁ ରହିଲେ, ଯେଉଁମାନେ କି ନିଜ ଦୁଃଖ ତଥା ନିଜ ତାପଗୁଡ଼ିକରୁ ମୁକୁଳି ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ସଂସାର ଛାଡ଼ିଲେ ଏବଂ ତପସ୍ୱୀ ହେଲେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ରୀତିଟା ବଳବତ୍ତର ରହିଛି । ସେମାନେ ଯେ ତୁମ ଆମ ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ସଂସାରରୁ ବିଲଗ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତ. ଅନ୍ତତଃ ନିଜପାଇଁ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରତୀତିର ସୃଷ୍ଟି କରିବେ ବୋଲି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସରହଦ ମାନଙ୍କରେ ଆଶ୍ରମ ଥାପନା କରି ରହିଛନ୍ତି ।

ଆହୁରି ଏକ ତପସ୍ୟା, ଯାହାକି ନିଜ ଜୀବନର ଆଲୋକନ ନିମନ୍ତେ ଆମକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଆସ୍ପୃହାଟିଏ ଦେଇଯାଏ, କିନ୍ତୁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ତରଫରୁ ହିଁ ସେହି ତପସ୍ୟା କରୁଥିବା ପରି, ସେହି ସନ୍ଦୀପନ ତଥା ଆଲୋକନକୁ ସର୍ବଜନଙ୍କର ସନ୍ଦୀପନ ଏବଂ ଆଲୋକନରେ ଲଗାଇବ ବୋଲି ମୂଳରୁ ଏକ ତପସ୍ୟାମୟ ଜୀବନକୁ ବାଛି ନେଇଥାଏ । ପୃଥ୍ୱୀବିବର୍ତ୍ତନରେ ସହଯୋଗୀ ହୋଇ ପାରିବାକୁ ହିଁ ଯାବତୀୟ ତପସ୍ୟା ତଥା ତପସ୍ୟାର୍ଜନର ଅସଲ ସାର୍ଥକତା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଏକ ପରମସତ୍ୟର ରୂପାୟନ ଲାଗି ବିଧାତା ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହିଁ ଭୂମିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଭିତରେ ତଥା ବାହାରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ, ଏବଂ ସିଏ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିରେ ଗୋଟିଏ ସଚେତନ ତଥା ସମର୍ପିତ ଯନ୍ତ୍ର ହୋଇ ବାହାରେ, ଏକ ସକଳାଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ ବାସ୍ତବାୟନର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିମିତ୍ତ ହୁଏ । ଆପେ ଆପେ ସେଇଥିରେ ହିଁ ବାନ୍ଧି ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ସେଇଥିରୁ ଏକ ଆନନ୍ଦମୟ ସତତ-ବିମୋଚନର ଏକ ସୌଭାଗ୍ୟର ଅଧିକାରୀ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ସେଥିଲାଗି ତାକୁ ପୃଥିବୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ହୁଏନାହିଁ, ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ସିଏ ତୁଚ୍ଛା ମାୟା ବା ମିଥ୍ୟା ବୋଲି କହିବାକୁ ବି ଇଚ୍ଛା କରେନାହିଁ । କୌଣସି ଆଶ୍ରମରେ ଅଲଗା ଅର୍ଥାତ୍ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପ୍ରୟୋଜନ ନଥାଏ । ଏବଂ, ନିତାନ୍ତ ଇହକ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ସିଏ ଆପଣାର ସ୍ୱଭାବ ଅନୁସାରେ ଗୋଟିକୁ ବା କେତୋଟିକୁ ଆପଣାର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ରୂପେ ବରି ନେଇଥାଏ । ତା' ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ଭୂମିରେ ରହିଥାଆନ୍ତି ଓ ତା'ର ପରିଚିତ ଏକ ଭାଷାପରିମଳ ମଧ୍ୟରେ ସିଏ ନିଜକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥାଏ, ତଥାପି ତା'ର ଅନୁରାଗମାନେ ଆଦୌ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇ ରହିନଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, ତା'ଲାଗି ଖାସ୍ ନିଜଦେଶ ବୋଲି ସେପରି କିଛି ହିଁ ନଥାନ୍ତି । ଅଫିମମାନେ ଖୁବ୍ ଘେରି କରି ରହିଥାନ୍ତି ଏବଂ ହାୱାଗୁଡ଼ିକ ତାକୁ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟୂହ ଭିତରେ ଆୟତ୍ତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବାରେ ବି ଲାଗିଥାଆନ୍ତି, ତଥାପି ସିଏ ଭ୍ରମି ଯାଏନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ନିୟତି ଗୋଟିଏ ସୂତାରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ସିଏ ଇଚ୍ଛା କଲାମାତ୍ରକେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରୁଥାଏ ଏବଂ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ସହାୟକ ବଳ ତଥା ସମ୍ବଳଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଭ କରୁଥାଏ । ସିଏ ମଧ୍ୟ ତପସ୍ୟାରତ ହୋଇ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚେ, ବାଟଗୁଡ଼ିକୁ ଚାଲେ; ସେହି ତପସ୍ୟା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଆପଣାକୁ ତଥା ଖିଳ ଜଗତ୍‌ଟିକୁ ନେଇ ସ୍ୱପ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖୁଥାଏ । ଏକାବେଳେକେ ବହୁମନସ୍କ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ମୋଟେ ଟଳି ଯାଏନାହିଁ । ଏହିଭଳି ତପସ୍ୱୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱୟଂ ପରମବିଧାତା ବୀର ବୋଲି କହୁଥିବେ, କେଡ଼େ ଉଶ୍ୱାସ ହୋଇ ଯାଉଥିବେ ।

□□

ଜାତି/ଜାତିବାଦ/ଜାତୀୟବାଦ

ଆମ ଚଳନ୍ତି ଭାଷାରେ ଦୈନନ୍ଦିନ କଥୋପକଥନରେ 'ଜାତି' ଶବ୍ଦଟି ବଡ଼ ସହଜ ଅର୍ଥରେ ହୁଏତ ବହୁକାଳରୁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଆସିଛି । କେତେ ଜାତି ଫୁଲ, କେତେ ଜାତି ଉଦ୍‌ଭିଦ ଏବଂ ଏପରିକି କେତେ ଜାତି ମଣିଷ, ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି । ମାତ୍ର, ସାମାଜିକ ଭେଦନିରୂପଣର ଗଢ଼ଣଟିରେ ଅଧିକତର ଅବସରରେ ଆମେ ସେହି ଶବ୍ଦଟି ଦ୍ୱାରା ବୁଝୁଥିବା ଅର୍ଥରେ 'ଜାତି' କେବଠାରୁ ଆମ ବୋଧଟି ଭିତରକୁ ଆସିଲା, କିଏ କିଭଳି ବା ସେକଥାଟିକୁ ଅନୁମାନ କରି କହିପାରିବ ? ପ୍ରାଚୀନ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ବରଂ ଅଧିକ ସ୍ଥଳରେ 'ବର୍ଣ୍ଣ' ଶବ୍ଦଟିଏ ବ୍ୟବହାର ରହିଛି । ଭଗବାନଙ୍କ ମୁଖରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ପୃଥିବୀରେ ଗୁଣ ଓ କର୍ମର ଭେଦ ଅର୍ଥାତ୍ ବିଭିନ୍ନତା ଅନୁସାରେ ସିଏ

ସ୍ୱୟଂ ଚାରୋଟି ବର୍ଣ୍ଣର ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଏଇଟି ମନୁଷ୍ୟର ନୁହେଁ, ସିଧା ଭଗବାନଙ୍କର ହିଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି । ଏବଂ, ଯେତେବେଳେ ସେଇ ତିଆରି କରିଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସେହି ବିଷୟରେ ଆଉ କ'ଣ ବା କହିବାର ଅଛି ? କିନ୍ତୁ, ସେହି ଚାରିଗୋଟି ଯେ ବିଭାଜିତ ହୋଇ ହୋଇ କ୍ରମେ ଚାରିଶହ ସତର ଜାତିର ଉଦ୍‌ଭବ ହୋଇଛି, ସେଇଟି କ'ଣ ସେହି ଭଗବାନ କରିଛନ୍ତି ? ସମ୍ଭବତଃ, ଅଧିକ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଭାବରେ ଏଥିରୁ ଆମେ ବୁଝିବା ଯେ, ଭଗବାନଙ୍କର ନାଆଁଟାକୁ ସଂପୃକ୍ତ କରି କୌଣସି ସାମାଜିକ ବିଧାନକୁ ଏହାଦ୍ୱାରା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରାପଦ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଲଂଘନୀୟ କରି ରଖିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ସମାଜର ସୂତ୍ରକାରମାନେ ସେକାଳେ ଉଚିତ ବୋଲି ମନେ କରିଛନ୍ତି । କେତେ ଗବେଷକ ସେହି ପ୍ରଥମ କାଳଟିର କିଛି ନଜିର ଦେଇ ଅବଶ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଜାତି ବିଭାଜନରେ ସେତେବେଳେ ଆଦୌ କୌଣସି ଉଚ୍ଚନୀଚ ଅବିଚାରର ଅବକାଶ ନଥିଲା; ଜାତିନାମକ ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ବଂଶଗତ ନଥିଲା ଓ ନିଜ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଗୁଣସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକର ଜାତିଗତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଜଣେ ଶୂଦ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ପାହାଚକୁ ଉନ୍ନୀତ ହୋଇ ପାରୁଥିଲା ଏବଂ ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆପଣାର ଅଯୋଗ୍ୟତା ହେତୁ ନିମ୍ନକୁ ମଧ୍ୟ ଖସି ଆସୁଥିଲା । ଏଇଟି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିକ୍ରମ, ନିତାନ୍ତ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କଲେ ମଧ୍ୟ, ଏହା ଯେ ସକଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏକ ବିଧାନରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ ହେଉଥିଲା, ସେକଥା ମୋଟେ କହି ହେବନାହିଁ ।

ଏବେ ମଧ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଗ୍ରାମୀଣ ଚଳଣିର ଜାତିଗତ ବିବେଚନା ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ ଯେ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୃହତ୍ୟାଗ କରି ସନ୍ନ୍ୟାସ ଅବଲମ୍ବନ କଲେ ଅଥବା ଆଉକେହି ଜଣେ ସନ୍ଥପୁରୁଷ ରୂପେ ପରିଚିତ ହୋଇଗଲେ ତାଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ଜାତିବିଚାର ହେଉନଥିଲା । ଶୂଦ୍ର ଜାତିର ସନ୍ଥମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସମେତ ଅନ୍ୟ ଜାତିର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦୀକ୍ଷା ଦେଇ ପାରୁଥିଲେ ଏବଂ ଶିଷ୍ୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ଋଷିଆଶ୍ରମ ମାନଙ୍କରେ ଜାତିଭେଦ ନଥିଲା । ତଥାପି, ଏହି ଅନ୍ୟ ଘଟଣାଟି ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବ ଯେ, କେତେକ ଋଷି-ଆଶ୍ରମରେ ଗୁରୁମାନେ ଶୂଦ୍ରମାନଙ୍କୁ ଶିଷ୍ୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ ନକରି ଫେରାଇ ଦେଉଥିଲେ । ପ୍ରାଚୀନତମ ଏକାଧିକ ଉପନିଷଦରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ସୂଚନା ଖୁବ୍ ମିଳି ଯାଇଥାଏ । ପୁନଶ୍ଚ, ଭାରତବର୍ଷୀୟ ସନ୍ଥମାନେ କେହି ବୃହତ୍ତର ସମାଜର ସଂସାରଟିରେ ଦୃଢ଼ ମାନ୍ୟତା ଲାଭ କରିଥିବା ଜାତିଭେଦ ପ୍ରଥାକୁ ଆଦୌ ସମର୍ଥନ କରିନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ସେହି ଚଳଣିଟିକୁ ନିନ୍ଦା କରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର କଳ୍ପିତ ଭକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ସମାଜରେ ଜାତିପାର୍ଥକ୍ୟର ଆଦୌ

କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ କେବଳ ଉଚ୍ଚ ବର୍ଣ୍ଣଗୁଡ଼ିକୁ ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ର-ଅଧ୍ୟୟନର ଅନୁମତି ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ସେମାନେ ତାହାର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିବାଦ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସମାଜସ୍ଥ ଉଚ୍ଚାସୀନମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବହୁ ଶାସ୍ତି ପାଇଛନ୍ତି । ସର୍ବୋପରି, ସାନ ପାହାଚର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ଓ ଅପାଂକ୍ତେୟ ମଣି ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖା ଯାଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଏହି ସନ୍ଥମାନେ ହିଁ କେଡ଼େ ବଡ଼ ନିଷେଧର ପ୍ରାଚୀରଟିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ମୁଖ୍ୟ ପୁରାଣଗୁଡ଼ିକର ଭାଷାନୁବାଦ କରିବାରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେହି ଘଟଣାଟି ଭାରତରେ ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଉଭୟ ଭାଗରେ ଘଟିଛି । ଏହାକୁ ଆମେ କେବେହେଲେ ଆକସ୍ମିକ ଅଥବା ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟହୀନ କହି ଉଡ଼ାଇ ଦେଇ ପାରିବାନାହିଁ ।

ତଥାପି ଜାତିଭେଦ ରହିଛି, – ଏବେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ରହିଛି । ସମାଜକୁ ଆଚାରବିଷୟକ ପରାମର୍ଶମାନ ଦେଇ ଆସିଥିବା ସଂହିତାକାରମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ ତାହର ସମର୍ଥନ ହିଁ କରିଛନ୍ତି । ଜାତିଭେଦର ପ୍ରଥାଟି ଚାଲିଗଲେ ସମାଜରୁ ଧର୍ମ ଲୋପ ହେବ ବୋଲି ଚେତାବନୀମାନ ଶୁଣାଇଛନ୍ତି, ସମାଜ ଅରାଜକ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ସମାଜପତିମାନଙ୍କୁ ସାବଧାନ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ଜାତିବିଚାରଟା ସାମାଜିକ ଜୀବନଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ନାନା ଅନୁକୂଳତା ସହିତ ସେହି କାଳରୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖିଛି । ଜାତିଭେଦର ସୁରକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ କାଳେ କାଳେ ସାମୂହିକ ଅର୍ଥନୈତିକ, ସାମାଜିକ ତଥା ଶାସନଗତ ଛାଞ୍ଚଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁରୂପ କରି ରଖାଯାଇଛି ବା ଜାତିଭେଦଟା ରହିଛି ବୋଲି ସେହି ଯାବତୀୟ କାରବାରକୁ ଅନୁରୂପ ଅଗ୍ରାଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ଦେଇ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଗଠିତ ହୋଇ ଆସିଛି, ସେହି କଥାଟିକୁ ଅଲଗା କରି ଆଦୌ କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ରାଜାମାନଙ୍କୁ ଭାରତବର୍ଷରେ ନରରୂପୀ ନାରାୟଣ ବୋଲି ଆଖ୍ୟାତ କରାଯାଇଛି ସିନା, ମାତ୍ର ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରଥାଟି ଉପରେ କେବେହେଲେ କୌଣସି ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିନାହାନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ ପ୍ରଥାଟି ରାଜାମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ସୁହାଉଛି । ସ୍ୱୟଂ ନାରାୟଣ ଯେତେବେଳେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସଂସାରଟା ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚଳିବ ବୋଲି ଜାତିପ୍ରଥାର ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି, ତେବେ ନରରୂପ ଧାରଣ କରି ତାଙ୍କର ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ସଂସ୍କରଣମାନେ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମତଃ କିଭଳି ସେତେଯାଏ ମନ ବଳାଇ ପାରନ୍ତେ ଏବଂ କାହିଁକି ବା ସାହସ କରି ଥାଆନ୍ତେ ?

ଭାରତୀୟ ପାରମ୍ପରିକ ଗାଆଁଗୁଡ଼ିକର ଗଢ଼ଣ ସେହି ଅନୁସାରେ ଆକୃତି ପାଇ ଆସିଛି । ଜାତିଗତ ଭେଦବିଚାରଟି ମୂଳରେ ରହିଛି । ସେହି ଅନୁସାରେ ସାହୀ ଓ ବସତିଗୁଡ଼ିକ, ସେହି ଅନୁସାରେ ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକ, ସେହି ଅନୁସାରେ ଜମିର ମାଲିକାନା,

ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ ସଭ୍ୟପଣର ଯାବତୀୟ ବିବେଚନା । ଗାଆଁ ଭିତରେ ଭଳି ଭଳି ଠାକୁର ଓ ସେମାନଙ୍କର ଉପାସନାଥଳ ଗୁଡ଼ିକ, ଭଳି ଭଳି ପର୍ବପାଳନ, ଭଳି ଭଳି ରୀତି ଓ ନୈତିକତା, ଜାତି ଅନୁସାରେ ହିଁ ଗାଆଁନଇରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ତୁଠ । ଗାଆଁର ଶ୍ମଶାନ ମଧ୍ୟ ଅଲଗା ଅଲଗା ସ୍ଥାନରେ । ଏପରିକି ଶବମାନଙ୍କର ସଂସ୍କାର ଓ ଅଶୌଚ-ପାଳନ ମଧ୍ୟ ଅଲଗା ଅଲଗା ପ୍ରକାରର । ଏପରି କୌଣସି ଗାଆଁ ନାହିଁ ଯେଉଁଠାରେ କି ଜାତିନିର୍ବିଶେଷରେ ଗ୍ରାମର ସବୁ ପିଲା ଏକାଠି କେବେ ମନ କଲେ ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ ଖେଳକୁ ଖେଳି ପାରିବେ । ତଥାପି, ଗ୍ରାମର ଜୀବନରେ ଖୁବ୍ ସଂହତି ତଥା ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ତଥାପି ରହିଥାଏ; ତା'ର ସର୍ବପ୍ରଧାନ କାରଣ ହେଉଛି ଯେ, ସେହି ବିଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ସମସ୍ତେ ଏକ ପବିତ୍ର ପରମ୍ପରା ସ୍ୱରୂପ ମାନି ନେଇଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟ କୌଳିକ କର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ କରୁଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମଗ୍ର ଗ୍ରାମଟିର ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଉପରେ ଦେଖିଲେ ସବୁ ମିଶି ଗୋଟିଏ ଏକକ ପରି ଅନୁଭବ ହୋଇପାରୁଛି । ଏବଂ, ଯେଉଁସବୁ ଗାଆଁ ବାହାରର ବୃହତ୍ତର ସଂସାରଟି ସହିତ ନିଜକୁ ପ୍ରାୟ ସମ୍ପୃକ୍ତ କରି ପାରିନାହିଁ, ସେଗୁଡ଼ିକ ବେଶ୍ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଳି ମଧ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ସକଳବିଧ ଊଣେଇଶି ବିଶି ସତ୍ତ୍ୱେ ସମସ୍ତେ ନିଜର ଗାଆଁ ବୋଲି ଗାଆଁଟିକୁ ଭାବି ପାରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଗ୍ରାମରୂପେ ମୂଳଚେରଟିକୁ ନିଜନିଜର ଦୈନନ୍ଦିନ ସଂସ୍ରବମାନଙ୍କରେ ନିଦା ମାଟି ଭଳି ଖୁବ୍ ଅନୁଭବ ବି କରୁଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତଥା ପରୋକ୍ଷ ଆର୍ଥିକ, ବୃତ୍ତିଗତ ଓ ଅନ୍ୟବିଧ ଏକାଧିକ ଶୋଷଣ ସର୍ବଦା ରହିଆସିଛି । ତଳସ୍ଥ ଜାତିମାନଙ୍କ ପାଇଁ କେତେକ ଅର୍ଥକାରୀ ପଣ୍ୟ, - ନଡ଼ିଆ, ଅଦା, ଗୋଲମରିଚ —ସେଥିରୁ କେତୋଟି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର ଉଲ୍ଲେଖ କରା ଯାଇପାରେ, —ର କୃଷି ନିଷିଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛି । ତଳ ଜାତିଗୁଡ଼ିକ ପାଖରେ ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ ଭାବରେ ପ୍ରାୟ କୌଣସି ଚାଷଜମି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣ ମାନଙ୍କର ଜମିରେ ମୂଲିଆ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ଏବର ବହୁ ସାମାଜିକ ଜାଗରଣ ତଥା ହାଓ୍ୱାଗୁଡ଼ିକ ଆସି ବାଜିବାପରେ ପ୍ରଧାନତଃ ଉଚ୍ଚ ବର୍ଣ୍ଣମାନେ ହିଁ ତାହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ଏକତରଫା ଭାବରେ ଉପକୃତ ହୋଇ ବି ଆସିଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ କର୍ମସଂସ୍ଥାନ ସେହିମାନଙ୍କର ଦଖଲରେ ରହିଆସିଛି । ଗାଆଁଗୁଡ଼ିକ ଫାଟି ସହରମାନେ ଗଢ଼ି ହୋଇ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଗ ସେହିମାନେ ସବାଆଗୁଆ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ଏହି କଠିନ ଗଠନଟିରେ ପ୍ରଥମ ସଫଳ ଆଘାତ ଆସିଛି ଭାରତବର୍ଷର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଅନ୍ତତଃ ନୂଆ ବିଧାନଚୟ ଦେଶବାସୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନାଗରିକ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକାର କରିଛି । ଶିକ୍ଷାସ୍ଥାନ

ଭିତରକୁ ସଭିଙ୍କର ପ୍ରବେଶାଧିକାର ମିଳିଛି । ପୁରୁଣା ରକ୍ଷଣଶୀଳତାମାନେ ଖୁବ୍ ବାଧା ଦେଉଛନ୍ତି, ତଥାପି ବହୁତ କିଛି ଧସ୍‌କି ଧସ୍‌କି ଯାଉଛି । ଧର୍ମୀୟ ଗହଣମାନଙ୍କରେ ସେହି ପୁରାତନ ଆଡ଼ମ୍ବରମାନଙ୍କ ସହିତ ତଥାକଥିତ ପୂଜା ଏବଂ ଅର୍ଚ୍ଚନା ଲାଗି ରହିଛି ସିନା, ତଥାପି ମନ୍ଦିର ବାହାରେ ବହୁତ କିଛି ତଥାପି ଅନ୍ୟ ଅନୁକୂଳ ସୁରାଖଗୁଡ଼ିକ ପାଇ ବଦଳି ଯାଉଛି । ସର୍ବବିଧ ବାଧା ସତ୍ତ୍ୱେ ଶିକ୍ଷା କ୍ରମେ ସାର୍ବଜନୀନ ହେଉଛି । ବହୁ ବୈପ୍ଳବିକ ପଦକ୍ଷେପ ତଥାପି ଥଙ୍ଗେଇ ଥଙ୍ଗେଇ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରିଲେଣି । ଅମଙ୍ଗ ଉପରଟା ବାଧା ଦେଉଛି ସିନା, ତଥାପି ଆଗର ପୁଷମାସଟା ଯେ ଆଉ ମୋଟେ ରହିବ ନାହିଁ, ସେହି କଥାକୁ ଖୁବ୍ ବୁଝି ପାରିଲାଣି ଏବଂ ତେଣୁ ଭୀରୁଙ୍କ ପରି ଅନ୍ତତଃ ଅବଚେତନ ସ୍ତରରେ ସେଥିଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ସାରିଥିବା ପରି ଲାଗୁଛି । ଉପରେ ତୋଡ଼ ଦେଖାଉଛି, କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ପରାଜୟ ମାନି ନେଇଥିବା ପରି ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଲାଣି । କିଏ କେଉଁଠି ଗୁଡ଼ିକର ତଳାଣ ଚି କରୁଛି । ଦେଶର ସରକାର ଗାଆଁକୁ ଏକକ କରି ଏବେ ପଞ୍ଚାୟତ, ଗ୍ରାମସଭା ଏବଂ ଗ୍ରାମଯୋଜନାଦିର ପ୍ରଣୟନ କଲେଣି, ଯାହାଫଳରେ କି ପୁରୁଣାଟା ଭାଙ୍ଗିଯିବାର ବହୁ ନୂତନ ଆହ୍ୱାନ ଆସି ହାବୁଡ଼ି ଗଲାଣି । ଏଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାକୁ ତଥାପି ସାଧ୍ୟମତେ ନିଷ୍କ୍ରିୟ କରି ରଖିବାକୁ ଉଚ୍ଚ ବର୍ଗଗୁଡ଼ିକ ବହୁ ଅଭିସନ୍ଧି କରି ସହରର ରାଜନୀତିକୁ ଆଣି ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକରେ ଖୁବ୍ ଭର୍ତ୍ତି କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ପଞ୍ଚାୟତର ସଦସ୍ୟମାନେ ଅଧିକତର ଗ୍ରାମରେ ପରସ୍ପରର ସମକକ୍ଷ ସହଯୋଗୀ ରୂପେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବସି ପାରିନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ, ସମୟ ଅବଶ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ଲାଗିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ଆଉଗୋଟିଏ କଥା ମଧ୍ୟ ଘଟୁଛି, ଯାହାକି ଗାଆଁର ପୁରୁଣା ଗଠନଗତ ଜୀବନନିର୍ବାହଟାକୁ କ୍ରମେ ବଦଳାଇ ଦେବା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ସହରମାନଙ୍କରେ ଭଳି ଭଳି ସୁଯୋଗର ଆଗ ହକ୍‌ଦାର ହୋଇ ଅଧିକତର ସଂଖ୍ୟାରେ ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅଧିକସଂପନ୍ନମାନେ ହିଁ ଗ୍ରାମ ଛାଡ଼ି ଦେଶ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକରେ ତଳଜାତିର ଲୋକେ ହିଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ଭଳି ମନେ ହେଉଛି । ତେଣୁ, ଉଚ୍ଚ ସବର୍ଣ୍ଣ ସାହୀମାନଙ୍କର ବାହ୍ୟ ଚେହେରାଟା ମଧ୍ୟ ଏଣିକି ବେଶ୍ ମ୍ଳାନ ଦେଖାଗଲାଣି । ସତେଅବା ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିବା ପରିବାରମାନେ ହିଁ ସହର ନଯାଇ ଗାଆଁରେ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ଯେଉଁଠାରେ ରହିଗଲେ ସେଠାରେ, ଆପଣାକୁ ଅନେକତଃ ପରିତ୍ୟକ୍ତପ୍ରାୟ ମନେ କରୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଅସବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ସଂସ୍ଥାନ ବଢୁଛି, ସେମାନଙ୍କର ବାସଗୃହଗୁଡ଼ିକର ଚେହେରା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟଭଳି ଦିଶୁଛି, ନୂଆଟାକୁ ବୁଝିଯିବା ପରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେବାକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ନିଜ ସଂସ୍କାରର

ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ାକ ସହିତ ଲଢ଼ିବାକୁ ହୁଏତ ପଡୁନାହିଁ । ସେମାନେ ସତକୁ ସତ ଅଧିକ ଲକ୍ଷ୍ମୀମନ୍ତ ହୋଇ ଆସିଲେଣି ଓ ଜୀବନନାମକ ନିଜର ଏହି ସଂସାରଟିରେ ଆହୁରି ବହୁତ କିଛି ସମ୍ଭବ ବୋଲି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଛନ୍ତି । ଗାଆଁଟାକୁ ଅଧିକ ସକାରାତ୍ମକ ଭାବରେ ନିଜର ବୋଲି ବୁଝିଲେଣି । ଗୋଷ୍ଠୀଚରିତ୍ରର ଏହି ବଦଳି ଯାଉଥିବା ହେତୁ ଗାଆଁର କ୍ରିୟାଶୀଳ ସଂସ୍ଥାନଟି ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ, ଗୋଟିଏ ସଂହତିଯୁକ୍ତ ଏକକ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ ଲାଗିବ ଏବଂ ତାହାର ସାମୂହିକ ଜୀବନଟିରେ ଏମାନେ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ସହଯୋଗ କରିବାଲାଗି ଅଧିକ ବଳ ପାଇବେ । ପୂର୍ବର ସଙ୍କୋଚବୋଧ ଓ ହୀନମନ୍ୟତାମାନେ ହ୍ରାସ ହୋଇ ଆସିବେ ଏବଂ ଗାଆଁଟି ସେମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ବି ଦେଖାଯିବ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଯହୁଁ ଯହୁଁ ରାଜନୀତିର ପ୍ରବାହଟା ସହରରେ ହିଁ ସତେଅବା ଭଉଁରୀ ହୋଇ ବୁଲିଲା ଏବଂ ପ୍ରଶାସନଟା ମଧ୍ୟ ସହରିଆ ଆଖିସହିତ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା, ଗାଆଁର ଜାତିଗତ ଭେଦଟା କ୍ରମଶଃ ଏକ ଜାତିବାଦକୁ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ସହରଟା ସକଳ ଅର୍ଥରେ ତଥା ସକଳ ପ୍ରସ୍ଥରେ ଅଧିକ ଜମିଲା ଓ ଅଧିକ ଆକୃଷ୍ଟ କଲା । ଗୋଟାଏ ସାମଗ୍ରିକ ନୂଆ କଳେବର ପରିଦୃଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏକାଧିକ କାରଣରୁ ନେତୃତ୍ୱମାନେ ଦେଶକୁ ଆହୁରି ଆଗରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉଦ୍‌ବେଳନ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ଉଦ୍‌ବୋଧିତ କରାଇ ନେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏଣିକି ନାଗରିକମାତ୍ରେ ସମସ୍ତେ ନିର୍ମାଣଗୁଡ଼ିକରେ ଭାଗ ନେବେ ଓ ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସେହି ମୁତାବକ ଶିକ୍ଷିତ ଏବଂ ସାମର୍ଥ୍ୟଯୁକ୍ତ କରାଇ ଆଣିବାକୁ ହେବ, ଏହି ସର୍ବପ୍ରଥମ କଥାଟି କ'ଣପାଇଁ ଅନ୍ତରାଳରେ ରହିଗଲା । ବରଂ, ଏକ ଜାତି-ସଚେତନତା ଅତିପରାକ୍ରମୀ ହୋଇ ଉଠିଲା । ପାଠ ପଢ଼ି ପ୍ରଧାନତଃ ଚାକିରିଗୁଡ଼ିକରେ ନିରାପଦ ଅର୍ଥାତ୍ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ଯିବାଲାଗି ବୁଦ୍ଧିଆମାନେ ଭାରି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ତେଣେ, ସଂବିଧାନ ଏବଂ ସବାଉପରର ଆଇନ୍ ତିଆରି କରିବାର ସଭାରେ ସେମାନେ ସୁନାପୁଅ ପରି ଜାତିପ୍ରଥାକୁ ଏଣିକି ଅବୈଧ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ ଜାତିବାଦଟା ଆସି ବିବେକଗୁଡ଼ିକୁ ମାଡ଼ି ବସିଲା । ଚାକିରିରେ, ପାଠ ପଢ଼ାରେ, ନିର୍ବାଚନ ମାନଙ୍କରେ ଏବଂ ଅଭାବନୀୟ ଆହୁରି ଏକାଧିକ ଅବକାଶରେ ଜାତି ଅନୁସାରେ ହିଁ ସ୍ଥାନନିରୂପିତ କରି ରଖିବାକୁ ହିଁ ସଂପୃକ୍ତ ନିୟାମକମାନେ ହିଁ ଏହି ବହୁଜାତି ରହିଥିବା ଦେଶରେ ସମୁଚିତ ବୋଲି ବିଚାର କଲେ, – ଜାତିବାଦଟା ହିଁ ସତେଅବା ବ୍ୟାବହାରିକ ତଥା ଧର୍ମୋଚିତ ଏକମାତ୍ର ନ୍ୟାୟରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଗଲା । ରାଜନୀତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକରୁ ମଧ୍ୟ ରାଜନୀତିକ

ଭାବନାଟା ଗୌଣ ହୋଇ ରହିଗଲା, ଜାତିବାଦୀ ହିସାବଟି ହିଁ ପ୍ରାୟ ସବୁକିଛି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ବାହାରକୁ ସମସ୍ତେ ସବୁମନ୍ତେ ଅଧିକ ତତ୍ପର ହୋଇ ଉଠିବାପରି ବୋଧ ହେଲା, ତଥାପି କେଉଁଠି କ'ଣ ଅସଲ ଡ଼ୋର ଏବଂ ଅସଲ ଐକ୍ୟଟି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ପରି ଲାଗିଲା ।

ଜାତୀୟତା ନାମକ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥଟିକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିବା ଅନ୍ଦାଜ ଓ ଆକଳନଟି ଇଂରେଜ ଶାସନର ଅମଳରେ ହିଁ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଆସିଲା । ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା-ହସ୍ତାନ୍ତରର ସଂଗ୍ରାମଟିରେ ସେଇଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ରୂପେ ଉପନିବେଶଟିକୁ ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ୟମ ମଧ୍ୟକୁ ଏକ ସଚେତନ ଶିବିରରୂପେ ଗଠନ କରି ଆଣୁଥିଲା । ଇଉରୋପରେ ସେହି ଜାତୀୟତା ନାମକ ପ୍ରେରଣାଟିର ଗୋଟିଏ ସହଜବୋଧ୍ୟ ଇତିହାସ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଭାରତବର୍ଷର ମୁକ୍ତି-ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଉ ଆଉ ଉପନିବେଶ ଭଳି ସେହି ଜାତୀୟତାର ଗୋଟିଏ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭୂମିକା ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଆମେ ଆୟୁଧରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିଥିବା ଜାତୀୟତାକୁ କଦାପି ଇଉରୋପୀୟ ସେହି ଛାଞ୍ଚଟି ସହିତ ପୂରା ସମତୁଲ କରି ଦେଖି ପାରିବାନାହିଁ । ଇଉରୋପୀୟ ଜାତୀୟତାବୋଧ ନାନା ପୁଞ୍ଜିବାଦ ତଥା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ-ମାର୍କା ଭିତରେ ପଡ଼ି ଗୋଡ଼ ଖସାଇ ଦେଇ ଜାତୀୟତାବାଦରେ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ପଶିଯାଇଛି । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ବହୁ ଯୁଦ୍ଧବିଗ୍ରହର ଦାଉ ମଧ୍ୟ ସହିବାକୁ ହୋଇଛି । ବିଂଶ ଶଂତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ ଦୁଇଟା ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ କେବଳ ଇଉରୋପର ନୁହେଁ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପୃଥିବୀର କେତେ ଅନିଷ୍ଟ କରିଛି । ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠାପଥରେ ବହୁ ପ୍ରକାରେ ବାଟବଣା କରାଇଛି ଏବଂ ଏକ ଉଗ୍ର ବାଣିଜ୍ୟିକତାର କାରଣ ହୋଇ କେତେ କେତେ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ବାଟ ହୁଡ଼ାଇ ନେଇଛି । ସେହି ବାଣିଜ୍ୟବାଦୀ ନିଶା ସଂପୃକ୍ତ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ତଥାପି ଛାଡ଼ିନାହିଁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଇଉରୋପର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସେହି ଜାତୀୟତାବାଦୀ ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକରେ ଆପଣାକୁ ଜଡ଼ିତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । କେବଳ ସ୍କାଣ୍ଡିନେଭିଆର ଜାତୀୟତାବୋଧ ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ରହିପାରିଛି । ତେଣୁ ଯଥାର୍ଥ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ଲୋକତନ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକ୍ଷେତ୍ରରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ସବାଆଗରେ ରହିଛି । ଇଉରୋପୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କରେ Nationalism ଶବ୍ଦଟିର ସ୍ଥାନରେ ଡ଼େନମାର୍କରେ ତାହାକୁ Folkelighed ଏବଂ ଫିନ୍‌ଲାଣ୍ଡରେ Kansalisuus ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ଓ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଫରକଟିକୁ ସୂଚିତ କରି ଦିଆ ହୋଇଛି । ଏଥିପାଇଁ ସେହି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷାଗତ ଏବଂ ସାମୁଦାୟିକ ବିଶେଷ ନେତୃତ୍ୱଟିକୁ ହିଁ ସମସ୍ତେ ଶ୍ରେୟ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଇଉରୋପର ଆଉ ଦେଶମାନେ ତଥାପି ପୂର୍ବର ସେହି ପ୍ରଦୂଷିତ ପ୍ରାରବ୍ଧମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ଜାତୀୟତାବାଦ

ଯେ କିପରି ପୃଥିବୀର ମାନବାକାଶଟି ଲାଗି ଏକ ଆତଙ୍କ ହୋଇ ରହିପାରେ, ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧର କାହାଣୀଟିରେ ଜର୍ମାନୀ ଏବଂ ଜାପାନ ତାହାର ଦୁଇ ଚରମ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ପୃଥିବୀବାସୀଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ଚେତାବନୀ ଦେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସର୍ବବୃହତ୍ ଦେଶ ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟ ଆମେରିକା ଓ ମୂଳତଃ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ନାନା ଦୃଷ୍ଟପଣରେ ଘୋର ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି, ଏକାଧିକ ପ୍ରକାରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟାକୁ ନିଜର ଉପନିବେଶ କରି ରଖିବ ବୋଲି ବହୁ ଅନର୍ଥର କାରଣ ହୋଇଛି । ଜାତୀୟତାବୋଧ ଏବଂ ଜାତୀୟତାବାଦ ଯେ ଆଦୌ ଗୋଟିଏ କଥା ନୁହନ୍ତି, ସେହି କଥାଟି ଅଗ୍ରଗାମୀ ଏହି ସକଳ ସମ୍ପନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଆଚରଣଗୁଡ଼ିକରୁ ହିଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି । ପୃଥିବୀରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରୟୋଗର କୌଶଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେହି ବୃହତ୍‌ମାନଙ୍କର ମଥାଗୁଡ଼ାକୁ ହୁଏତ ଅଧିକ ବଣା କରି ପକାଉଛି । ବିଜ୍ଞାନଟାକୁ ଯେତେବେଳେ ଜାତୀୟତାବାଦୀ କ୍ଷମତାସୀନଗଣ ହିଁ ନିଜ ଅଧିକାର ଭିତରେ ରଖି ଉପରମୁହାଁ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନେ ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀଟିକୁ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ବସ୍ତୁତଃ ଆଦୌ ଦେଖି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବତ୍ର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ ଅଛନ୍ତି, ସକଳବିଧ ଅନ୍ଧାରରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଆଲୋକର ସେହି ଅନ୍ୟସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକୁ ସାକାର କରି ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ସର୍ବତ୍ର ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି । ଜାତୀୟତାବାଦ ଏକାଧିକ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଅସଲ ଜାତୀୟତାବୋଧ ତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସେହି ଯାତ୍ରାରେ ସାହାଯ୍ୟ ହିଁ କରୁଥାନ୍ତା !

ଭାରତବର୍ଷର ଇଂରାଜୀପଢୁଆମାନେ ହିଁ ସର୍ବବିଧ ଅର୍ଥରେ ଇଉରୋପର ପ୍ରଭାବରେ ଆସି ଆପଣାକୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଜାତିରୂପେ ଅନୁଭବ କରିବା ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେହି ଚେତନାରେ ଅତୀତକୁ ଚିହ୍ନୁ ଚିହ୍ନୁ ସେମାନେ କ୍ରମେ ଭବିଷ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରି ଶିଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିରୁ ଆଖର ହୋଇ ଆସିଥିବା ରାଜନୀତିକ ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମଟି ଏକ ସାକାର ଧାରାରେ ବିକଶିତ ହେବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ମଧ୍ୟ ହାସଲ ହୋଇଛି । ଏକ ଅନ୍ୟମତ ମଧ୍ୟ ଏପରି ରହିଛି ଯେ ଭାରତୀୟ ମାନଙ୍କର ଏହି ଜାତିବୋଧଟି ମୂଳର ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ହିଁ ବିକାଶଲାଭ କରି ଆସିଛି । ସମର୍ଥନ ପାଇଁ ସଂପୃକ୍ତ ପକ୍ଷଟି ବେଦ, ଉପନିଷଦ ଏବଂ ପୁରାଣମାନଙ୍କରୁ ମଧ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର-ଉଦ୍ଧୃତିମାନ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇଥାଏ । ହଁ, ଭାରତରେ ଜାତି ଶବ୍ଦଟି ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ନିଶ୍ଚୟ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ Caste ଅର୍ଥରେ ହିଁ ସେଇଟିକୁ ବୁଝୁଥିଲେ । ସାଂପ୍ରତିକ Nation ଅର୍ଥରେ ବୁଝିବାର ଅବକାଶ ହିଁ ନଥିଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଭାରତନାମକ ଏହି ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶରେ ସ୍ୱାଧୀନତାପ୍ରାପ୍ତିର

ଦୀର୍ଘ ପ୍ରାୟ ଛଅ ଦଶନ୍ଧି ପରେ ଅଧେ ମଣିଷ ଜାତି କହିଲେ Caste ଅର୍ଥରେ ହିଁ ଶବ୍ଦଟିକୁ ବୁଝିବେ । Nation ର ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ବୁଝିବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ଅବକାଶ ହିଁ ପାଇନଥିବେ । ଗୋଟିଏ ଅମ୍ୟରତଳେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ଆସ୍ପୃହା ରଖିଥିବା ସତ୍ୟର ଅନ୍ୱେଷଣକାରୀମାନେ ଯେ ସର୍ବତ୍ର ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବ୍ୟଞ୍ଜନା ବହନ କରୁଥିବା ଐକ୍ୟର ଭାଷାରେ ହିଁ ଆପଣାର ଭାବୋପଲବ୍ଧି ଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଶ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବେ, ସେଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ଏକ ରାଜନୀତିକ ତଥା ଭୂମିଗତ ବିଶେଷ ଅର୍ଥରେ ତାହାକୁ Nation ଶବ୍ଦଟିର ସମବାଚୀ ହୋଇ ବୁଝିବାର ମଧ୍ୟ କୌଣସି କାରଣ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ରହିବ ? – ଭାରତବର୍ଷ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବହୁବିଧ ହୋଇ ରହିଛି, – ବିଭିନ୍ନତା ଦ୍ୱାରା ବହୁବିଭାଜିତ ହୋଇ ରହିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ତାହାକୁ ଗୋଟିଏ ଭାବଗତ ଏକତା ମଧ୍ୟକୁ ସମ୍ମିଳିତ କରିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟାଟିଏ ମାତ୍ର ଆରମ୍ଭ ହିଁ ହୋଇଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଂବିଧାନରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ସେହି ପ୍ରଚେଷ୍ଟାଟି ଉପରେ ଆଖି ରଖି ଯାବତୀୟ କଥାକୁ ସୂଚିତ କରାଯାଇଛି । ଭାରତବର୍ଷର ବୃହତ୍ତର ଜନଜୀବନରେ ସେହି ଜାତୀୟତାବୋଧର ଇପ୍‌ସିତ ସତ୍ୟଟି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମୂର୍ତ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରକଟ ହୋଇଉଠୁ, ତାହାହିଁ ସଚେତନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାରତୀୟର ସର୍ବମୂଳ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ହୋଇ ରହିବା ହିଁ ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ହେବ । ତେଣୁ, ଯେଉଁମାନେ ଆମକୁ ସେହି ଉଦ୍ୟମଟିରୁ ହୁଡ଼ାଇ ନେବାର ପ୍ରାୟ ଏକ ଅନ୍ୟମନସ୍କତା ସୃଷ୍ଟିକରି ପୁରାତନ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରୁ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଭାରତବର୍ଷ ସେହି ଆଦିସମୟରୁ ହିଁ ଗୋଟିଏ ଜାତୀୟତାବୋଧର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରେରଣା ମଧ୍ୟରେ ରହିଆସିଛି ବୋଲି ଭାବପ୍ରବଣ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦେବାରେ କେଡ଼େ ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇ ପଡୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସ୍ୱୟଂ ଏକ ଶିଷ୍ଟ ବିଶେଷବର୍ଗ ହୋଇ ଅସଲ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାଗୁଡ଼ିକର ବାହାରେ ରହିଯିବେ ବୋଲି ମନ କରୁଛନ୍ତି କି ?

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଏହି ଶିଷ୍ଟମନ୍ୟମାନେ ତ ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ଲୋକପ୍ରଗତିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ବାଧା ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । କାରଣ, ସଂବିଧାନରେ ଯାହାସବୁର ଆସ୍ପୃହାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ଏକ ଯଥାର୍ଥ ସାମୂହିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଦ୍ୱାରା ସେଥିରେ ଦେଖିପାରିଲା ଭଳି କିଛି ହାସଲ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ତତଃ ଶହେବର୍ଷ ହିଁ ଲାଗିଯିବ । ବେଳେ ବେଳେ ତ ଯେତେ ଅଧିକ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇ ଯେକୌଣସି ବାସ୍ତବ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବସିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ take-off ଅବସ୍ଥା ହାସଲ ହୋଇଛି ବୋଲି ଅନେକ ସମୟରେ ତଥାପି ମନେ ହେବନାହିଁ । ସର୍ବମୂଳ କଥାଟି, ଯାହା କ୍ରମେ ଚାକ୍ଷୁଷ ହୋଇ ଆସିବା ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ, ଭାରତବର୍ଷରେ ମନୁଷ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ରହିଥିବା ବିଷମତାଗୁଡ଼ିକ ଦୂର

ହେବ । ଆର୍ଥିକ ବିଷମତା, ସାମାଜିକ ଦୂରତା ଏବଂ ଯେଉଁ ରାଜନୀତିକ ଶକ୍ତିସଚେତନତା ଏବଂ ନାଗରିକତା-ବୋଧ ସେଥିଲାଗି ଏକ ଅନୁକୂଳତା ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରିବ, ସେଇଟି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ । ଉପରିସ୍ଥ ଉତ୍ତମ ଅର୍ଥାତ୍ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥମାନେ ଉଦାସୀନତା ପରିତ୍ୟାଗ କରିବେ ଏବଂ ଯାବତୀୟ ସୁଯୋଗର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜକୁ ଅନ୍ୟ ସଭିଙ୍କର ସହିତ ଏକାଠି କରି ଭାବିବେ, ବର୍ତ୍ତମାନର ସକଳ ବଦଭ୍ୟାସ ଛାଡ଼ିବାକୁ ତଦନୁରୂପ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଆଇନ୍ ଦ୍ୱାରା ବାଧ୍ୟ ହେବେ । ଏବଂ, ତେଣେ, ତଳେଥିବା ବର୍ଗମାନେ ନିଜର ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୁଃସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ଆଉ ମଲ୍ଲାଙ୍କ ପରି ମାନି ନେବେନାହିଁ ଏବଂ ଉପରମାନେ ଏଥର ଅଲଗା ହୋଇ ରହିବାର ସମୟଗୁଡ଼ାକ ଗତଂ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବାଭଳି ପରିବେଶଟିଏ ତଳୁ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ । ସେମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ବଡ଼ମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପାରିଧିକ୍ଷେତ୍ର ବୋଲି ନଭାବି ସେଥିରେ ସେମାନଙ୍କର, ନାଗରିକମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ ଭୂମିକା ରହିଛି ବୋଲି ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ରିୟାଶୀଳ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିବେ । ସର୍ବବିଧ ଜାଗରୂକତା ବସ୍ତୁତଃ ତଳୁ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ଏବଂ ତାହାହିଁ ଉପରଟାକୁ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ବାଧ୍ୟ କରି ଆଣିବ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମାଜର ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ହେଉଛି ସେହି ମୁତାବକ ଏକ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା । ସବୁ ପିଲା ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଆସିବେ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଦେଶନିୟତିର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହେବା ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ସମାନ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବେ । ଅଳପ ପକ୍ଷଟାର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସେହି ଅଳ୍ପ ବୟସରୁ ହିଁ ରଜାପୁଅମାନଙ୍କର ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସ୍ଥୂଳ କରି ତିଆରି କରିବାର କୌଣସି ଖଳ ଉଦ୍ୟମକୁ ଉତ୍ସାହ ଦିଆ ଯିବନାହିଁ । ଏବଂ, ନିମ୍ନ ବର୍ଗଗୁଡ଼ିକର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସତେଅବା ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ପରି ଇସ୍କୁଲ ନାମରେ କୌଣସି ଉପହାସ ମଧ୍ୟ କରା ଯିବନାହିଁ । ସକଳ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତିଭାର ପ୍ରମାଣ ଦେଉଥିବା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି ବସାଇ ହିଁ ହେବ । ଅର୍ଥାତ୍, ପଇସା ଥିଲେ ହିଁ ତୁମକୁ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ଏବଂ, ପ୍ରତିଭା ଥାଇ ମଧ୍ୟ ପଇସା ନଥିଲେ ଭାଗ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦରି ରହିଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଏହା କେବଳ ଅନର୍ଥଭର୍ତ୍ତି ନାନା ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବାରେ ଲାଗିଥିବ । ଗୋଟିଏ ଦେଶର ପିଲାମାନଙ୍କ ଲାଗି ସତର ପ୍ରକାରର ଶିକ୍ଷା ଚାଲିବ, ତାହା ହେଉଛି ତୁଚ୍ଛା ଅସଭ୍ୟ ମାନଙ୍କର ବିଚାର ।

ଏବଂ, ଏକ ସଭ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ତାହାର ଦୈନନ୍ଦିନ ବାସ୍ତବ ପରିଚାଳିତ ହେବାର କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କରେ ସଭ୍ୟ ଏବଂ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ଅଗ୍ରସର କରାଇନେବା, ସେଥିପାଇଁ ଶାସନର ସାମଗ୍ରିକ ଗଢ଼ଣଟିରେ ସମୁଚିତ ଆଚାରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିବା

ଉଚିତ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଭାରତବର୍ଷରେ ଶାସନତନ୍ତ୍ରଟା ସର୍ବବିଧ ପରିମଳରେ ବାବୁମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଚାଲିଛି । ବାବୁମାନେ ତଳଟା ବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ତଳଟା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଶ୍ୱାପଦ ଭଳି ମନେ ହେଉଛନ୍ତି । ଉପରେ ସୁନାରେ ରୂପାରେ ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ଏମାନେ ତଳଟା ଉପରେ ପ୍ରଧାନତଃ ଆପଣାର ଖିଆଲଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଲଦି ଦେଉଛନ୍ତି । ଜାତୀୟତାବୋଧ ଚୂଲୀକୁ ଯାଉଛି । ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ୍ ମଧ୍ୟ ଯେତେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦୁଇଟିଯାକ ପକ୍ଷକୁ ଗୋଟାଏ ଜାତି ବୋଲି ମୋଟେ କଳ୍ପନା କରି ପାରୁନଥିବେ । ତେଣୁ ସିଏ ମଧ୍ୟ ଉପରଟା ପାଖରେ ପରାଜୟ ମାନି ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି କି ?

ଗୋଟିଏ ଜାତିର ଅସଲ ପରିଚିତି ହେଉଛି ତା' ଭାଷାରୁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଏକାଧିକ ପୋଖତ ଭାଷା । ଯେଉଁ ଭାଷାରେ ଜଣେ ନିଜ ଘରେ କଥା କହୁଛି, ସେଇଟି ତା'ର ଅସଲ ଭାଷା । ସେହି ଭାଷାରେ ସିଏ ଚିନ୍ତା କରୁଛି, ସେହି ଭାଷାରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି, ସେହି ଭାଷାରେ ହିଁ ଅତୀତ ସହିତ ତା'ର ଖିଅ ଲାଗି ରହିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାର ଏକ ନିଜସ୍ୱ ଜଳବାୟୁ ରହିଛି, ଯାହାକି ତାକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ସମୂହପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସୁସ୍ଥ ଏବଂ ସ୍ୱାଭାବିକ ପରିବେଶଟିଏ ତିଆରି କରି ଆଣିଛି । ନିଜର ସେହି ନିକଟତମ ଭାଷାଟିକୁ ସମସ୍ତେ ନିଜ ଘରେ ହିଁ ଶିଖିଛନ୍ତି । ମୋଟେ ଇସ୍କୁଲରେ ବସି ଶିଖିନାହାନ୍ତି । ଇସ୍କୁଲରେ ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଭାଷାମାନ ଶିଖିବେ, କିନ୍ତୁ ସେହି ନିଜ ଭାଷାଟିକୁ ଭୂମି କରି ହିଁ ଶିକ୍ଷା କରିବେ । ଗୋଟିଏ ଜାତିକୁ ତା'ର ସେହି ନିଜ ଭାଷାଟି ହିଁ ସର୍ବବିଧ ଐକ୍ୟ ଏବଂ ଆତ୍ମୀୟତାବୋଧରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ ଭାଷାର ସେହି ଅସଲ ଭୂମିଟି ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଆଘାତର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛି । ଗୋଟିଏ ପଟେ ବହୁବ୍ୟାପ୍ତ ନିରକ୍ଷରତା, – ପ୍ରାୟ ଅଧେ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜ ଘରର ଭାଷାଟିକୁ ଲେଖି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ସରକାର ନାନା ଅସୁନ୍ଦର ଦର୍ପରେ ଆଉଗୋଟିଏ ଭାଷାରେ ଚାଲେ । ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁଟା ବିଦେଶୀ ଶାସକର ଭାଷା ହୋଇ ରହିଥିଲା, ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚମହକୁମା ମାନଙ୍କରେ ସେହି ଭାଷାରେ ସକଳ କାରବାର ଏବେ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି । ଲୋକଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ତେଣୁ ସରକାରୀ ଯାବତୀୟ ଅଭିପ୍ରାୟ ଅପହଞ୍ଚପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଛି । ଦେଶକୁ ସବା ଉପର ଧାଡ଼ୀରେ ନେଇ ଆଣି ଥୋଇବାରେ ଲାଗିଥିବା ଅମଲାତନ୍ତ୍ରଟା ସେହି ଅଜଣା ଭାଷାରେ ହିଁ ଚାଲିଛି । ତଳୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲେ ବାବୁମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚାଲିଛି । ବାବୁମାନେ ଏହି ଏକା ଦେଶରେ ଜନ୍ମିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ଦେଶପାଇଁ ହିଁ ଶିକ୍ଷା ପାଉଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ସେହି ଅନ୍ୟ ଭାଷାଟାରେ

ପାଉଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ବୃହତ୍ତର ତଳିଟା ଠାରୁ ଯୋଜନ ଦୂରତାରେ ଯାଇ ରହିଛନ୍ତି । ଦେଶର ଭାଷାକୁ ଅବର ହୀନତର ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରୁଛନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଶର କୋଟି କୋଟି ନାଗରିକଙ୍କୁ ହୀନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ପାପଟା ସେହି ସୂତ୍ରରେ ହିଁ ଶାସନ ଭିତରେ ପଶିଯାଇଛି । ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଲୋକପକ୍ଷଟା ପାଇଁ ବହୁ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହିଛି । ସେହି ଅନ୍ଧାରଟା ସତେଅବା ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହିବ ବୋଲି ଦେଶରେ ତଥାକଥିତ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ତଥା ଯାବତୀୟ ନିଷ୍ପତ୍ତିକାରୀ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଗୁଡ଼ିକ ବି ସେହି ଅନ୍ୟ ଭାଷାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରୂପେ କାମୁଡ଼ି ଧରିଛି ।

ଉପରେ ଏକ ହୃଦୟହୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରଯନ୍ତ୍ର ଏବଂ ତଳେ ଏକ ଅକ୍ଷମସମର୍ଥ ଓ ତେଣୁ ଆସ୍ପୃହାହୀନ ଲୋକପକ୍ଷ, – ଉଭୟ ଭିତରେ କେଡ଼େ ଜବର ହୋଇ ରହିଥିବା ବ୍ୟବଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ହ୍ରାସ କରି ଆଣିବା ସକାଶେ ଯେଉଁ ସେତୁଟି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ, ତାହାକୁ ଆମେ ନେତୃତ୍ୱ ବୋଲି କହିବା । ସେହି ନେତୃତ୍ୱଟି ଆପଣାର ଦାୟିତ୍ୱବୋଧର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସାବାଳକ ହୋଇଥିବା ଦରକାର । ପୁନଶ୍ଚ, ଯେକୌଣସି ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ଲୋକାଭିମୁଖୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସବାଆଗ ଏକ ସମୁଚିତ ଭାବରେ ସଚେତନ ରାଜନୀତିକ ନେତୃତ୍ୱ ହୋଇଥିବା ଉଚିତ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ତାହାହିଁ ହେବ ବୋଲି ଜନଗଣ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ, କେଡ଼େ ଉତ୍ସାହ ତଥା ବିଶ୍ୱାସରେ ସେମାନେ ନିର୍ବାଚନ ଦ୍ୱାରା ଆପଣାର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ଶାସନ ଭିତରକୁ ପଠାଇଲେ । ବିଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷର ଅନୁଭୂତି କହିବ ଯେ ସେମାନେ ସେହି ପ୍ରତ୍ୟାଶାର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅସଲ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜଗୁଡ଼ିକର ଯୋଗ୍ୟ ଜବାବ ଦେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ବହୁ ଆତ୍ମସ୍ୱାର୍ଥ-ସାଧନର ଲୋଭରେ ବାଉଳା ହୋଇ ପୁରୁଣା ଅମଲାତନ୍ତ୍ରଟା ସହିତ ହାତ ବି ମିଳାଇଲେ ଓ ରାଜନୀତିରୁ ହୁଡ଼ିଗଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତବର୍ଷରେ ରାଜନୀତିକ ଦଳ ତ ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା, କିନ୍ତୁ ରାଜନୀତିକ କହି ହେଲାଭଳି ଏକ ସଚେତନତା ପ୍ରାୟ କାହାରି ନାହିଁ । ଦାୟିତ୍ୱବୋଧଟି ରହିବା ତ ଆହୁରି ପରର କଥା । ତେଣୁ, ଶାସନର ଅଳିନ୍ଦମାନଙ୍କରେ ଚୋର ପଶିଥିଲା ପରି ହିଁ ଲାଗୁଛି । ଅପାରଗତା ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଶିକ୍ଷାରେ ମଧ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱ କାହିଁ ? ଭାରତବର୍ଷକୁ କେତେ ତାରିଫ କରି ପଣ୍ଡିତ ଓ ବିଦ୍ୱାନମାନେ ଏକ ଧର୍ମର ଦେଶ ବୋଲି କହିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଉପରର କ୍ଷମତାସୀନ ମାନଙ୍କ ପଟେ ରହିଥିଲା ପରି ଖୁବ୍ ମନେ ହେଉଛି । ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକ ରାଜକୀୟ ଜାକଜମକରେ ଚାଲିଛି, କିନ୍ତୁ ସବୁ ଫସରଫାଟି ଯାଉଛି । ଏପରି ଏକ ଦୟନୀୟ ସ୍ଥିତିଭୂମି ଉପରେ ଜାତୀୟତାବୋଧ କିପରି ବା ଆଦୌ କୌଣସି ଅନୁକୂଳତା ପାଇବ ଏବଂ ଲୋକଦୃଷ୍ଟିଟିକୁ

ସତକୁ ସତ ପରିଚାଳିତ କରିପାରିବ ? ତେଣୁ, ଜାତୀୟତାବାଦଟାକୁ ହିଁ ସତେଅବା ଉର୍ବର ବହୁ ଭୂମି ମିଳିଯାଉଛି । ସ୍ଥାନୀୟ ନେତୃତ୍ୱମାନେ ନିଜ ନିଜର ଦ୍ୱୀପାଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକୁ ଗଢ଼ି ସେହିଠାରେ ରଜାଟାଏ ପରି ଦେଖାଯିବେ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କେତେ ଆଡ଼େ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହେବାକୁ ମନ କଲେଣି ଏବଂ ଲୋକ-ଅସନ୍ତୋଷରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ଉଠାଇବାର ପାଞ୍ଚ କରୁଛନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ, ବିଧାତା କେବଳ ତଳଟି ଉପରେ ହିଁ ଭରସା ରଖିଛନ୍ତି । ଏକଥା ମଧ୍ୟ ସତ ଯେ ତଳର ଲୋକଜୀବନଟି ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ତୁଳନାରେ କମ୍ ପ୍ରଦୂଷିତ ରହିଛି । ସେହି ସ୍ତରରେ ଏଣିକି ଆଉ ଆଉ କିସମର ନେତୃତ୍ୱର ଜାଗୃତି ଘଟିବ, ଯାହାକି ତଳେ ଥାଇ ଉପରଟାକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଇପାରିବ ଏବଂ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଥ ଅମଙ୍ଗ ବାବୁମାନଙ୍କୁ ମଙ୍ଗିବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରିବ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ସେହିପରି ନୂଆ କଥାମାନ ଏବେ ଅଧିକ ଅଧିକ ଘଟିଲାଣି । ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟ କ'ଣ ପାଇଁ ସେଥିରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ିବ ? ସେମାନେ ସେହି ତଳୁ ବାହାରି ଉପରର ଗୁରୁମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରକୃତ ଅଗ୍ରାଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ଦାବୀ କରିବେ, ସେହି ତଳୁ ହିଁ ଗଢ଼ି ହୋଇ ଆସିବେ, - ଜାତୀୟତାବାଦ ଯିବ ଏବଂ ଜାତୀୟତାବୋଧ ବିକଶିତ ହୋଇ ଆସିବ । ଏବଂ, ଏକ ସତ ଜାତୀୟତାବୋଧ ଓ ସୁସ୍ଥ ମାନବତାବୋଧ ଭିତରେ ଧର୍ମତଃ ଆଦୌ କୌଣସି ଫରକ ରହିଛି କି ?

□□

ଛାତ୍ର / ଛାତ୍ରଶ୍ରମ / ଛାତ୍ରାଶ୍ରମ

କିମ୍ବଦନ୍ତୀଟିଏ ଚଳି ଆସିଛି ଯେ, ଆଗେ ସମାଜର ଶିକ୍ଷା ଗୁରୁକୁଳ ପଦ୍ଧତିରେ ହେଉଥିଲା । ଗୁରୁକୁଳ କହିଲେ ସାଧାରଣ ଲୋକବୋଧରେ କୌଣସି ଋଷିଙ୍କର ଆଶ୍ରମକୁ ବୁଝାଉଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଲାଭ ନିମନ୍ତେ ପୁଅ ପିଲାମାନେ ବାରବର୍ଷ ହେବା ବେଳକୁ ଘରୁ ଗୁରୁଗୃହକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ । ବାରବର୍ଷ ପରେ ବିଦ୍ୟାଭ୍ୟାସ ଶେଷ କରି ସେମାନେ ଘରକୁ ଫେରି ଆସୁଥିଲେ । ସବୁ ଗୁରୁଙ୍କ ଆଶ୍ରମରେ ସବୁ ବିଦ୍ୟା ପଢ଼ା ହେଉନଥିଲା । ତେଣୁ, ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀର ଯେଉଁ ବିଷୟଟି ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ଥିଲା, ସିଏ ସେହି ଅନୁସାରେ ଜଣେ ଅନୁରୂପ ଶିକ୍ଷାଦାତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଉଥିଲା । ଏକାଧିକ ବିଦ୍ୟାର ଅଧ୍ୟୟନ ନିମନ୍ତେ ଜଣେ ବିଦ୍ୟାଗ୍ରହୀକୁ ଯେ ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଏକାଧିକ ଋଷିଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ହେଉଥିଲା, ପ୍ରାଚୀନ ଶାସ୍ତ୍ରରୁ ସେହି କଥାଟିର ମଧ୍ୟ ସୂଚନା ମିଳିଯାଏ ।

ହଁ, ଗୁରୁକୁଳର ଶିକ୍ଷାପ୍ରଣାଳୀ ବିଷୟରେ ପ୍ରକୃତରେ କେତେକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ହିଁ ରହିଛି । ପାଠ ପଢ଼ିବା ପିଲାଙ୍କର ଶିକ୍ଷାଭରଣା କରି ପାରିବାଲାଗି ଋଷି ଓ ମୁନିଙ୍କର ସେହି ଯୁଗରେ କଦାପି ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ଗୁରୁଗୃହ ନଥିବ । ପୁନଶ୍ଚ, ଋଷିମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଗୃହରେ କଦାପି ବିଦ୍ୟାଳୟ ନଥିବ । ସେତେବେଳେ କେବଳ ପୁଅମାନେ ହିଁ ବିଦ୍ୟାଲାଭ କରି ପାରୁଥିଲେ । କେବଳ ସବର୍ଣ୍ଣ ଘରମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ । ଇତର ଜାତିଗୁଡ଼ିକ ଘରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କୁ କୌଳିକ ଧନ୍ଦାଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଆଦରି ରହିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ତେଣୁ, ଏବେ ପିଲାମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଉଚିତ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେଉଥିବା ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତିର ମଣ୍ଡଳଟିକୁ କଦାପି ସେହି ପୁରୁଣା ପରିମିତିର ଦର୍ପଣଟି ଉପରେ ବିଚାର କରଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଭୂମିଟି ବଦଳି ଯାଇଛି । ଦିଗ୍‌ବଳୟମାନେ ବଦଳି ଯାଇଛନ୍ତି । ଜ୍ଞାନ ତଥା ବିଜ୍ଞାନର ସଂଜ୍ଞା ବହୁ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ତଥା ବୈଭବରେ କେତେ କେତେ ଅଭାବନୀୟ ଦୁଃସାହସିକତା ଅର୍ଥାତ୍ ନବୀନତା ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବାରେ ଲାଗିଛି । ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡବିଦ୍ୟା ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଉଛି । ପୃଥିବୀ ବଡ଼ ବି ହୋଇଛି, ପୁଣି ଛୋଟ ବି ହୋଇଛି । ସେହି ଅନୁସାରେ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ରାଧିକାରର ବିବେକଟି ମଧ୍ୟ ବହୁ ପ୍ରକାରେ ବଦଳି ଯିବାରେ ଲାଗିଛି । ସତକୁ ସତ ଘରଟା କେଉଁଠି ସରିଛି ଏବଂ ଜଗତଟା କେଉଁଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି, ତାହାର ହିସାବ ହିଁ କରି ହେଉନାହିଁ । ମଥାର ଦାବୀମାନେ ସତେଅବା ସହସ୍ରଗୁଣ ହୋଇ ଏପରି ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛନ୍ତି ଯେ, ସମୁଦାୟ ଜଗତଟିକୁ ଏକାଠି ସମ୍ଭାରି ଧରିପାରିଲେ ଯାଇ ହୃଦୟଟିଏ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଘ୍ରାଣ କରି ହେଉଛି । ଏବେ ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସବୁଠି । ତଥାକଥିତ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଭିତରେ ତଥା ବିଦ୍ୟାଳୟର ବାହାରେ ବି । କେତେ ଭାଷା, କେତେଭଳି ସ୍ୱାର୍ଥ ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ କେତେଭଳି ସତ୍ୟ ଓ କେତେବିଧ ନୈତିକତା । ସବୁଗୁଡ଼ିକର ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଛି । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି କେତେ ନା କେତେ, ବିତର୍କର ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଅନେକ ଅବକାଶ । ଏହି ବହୁବିଧତାର ମହାସମୁଦ୍ରଟାରେ ବ୍ୟକ୍ତିନାମକ ଅତିପରିଚିତ ଏକକଟି ବୁଡ଼ି ଲୁପ୍ତ ହୋଇ ଯିବନାହିଁ ତ ? ଏବଂ, ବ୍ୟକ୍ତି ଲୁପ୍ତ ହୋଇଗଲେ ଜଗତଟା ମଧ୍ୟ ଆଉ କାହାଉପରେ ଭରା ଦେଇ ଠିଆ ହୋଇ ପାରିବ ?

ତେଣୁ, ଭୟଙ୍କର ପ୍ରତିଯୋଗିତା । ଜୀବନ କହିଲେ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ଏକ ଅନୁକ୍ଷଣ ଦଉଡ଼କୁ ବୁଝାଇଲାଣି । ଏବଂ, ସେହି ଅନୁସାରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ନାମକ ବିପଣିଗୁଡ଼ିକ ନିଜକୁ ସମର୍ଥ ରୂପେ ସଜାଡ଼ି ନେଲେଣି । ମଣିଷ ସତକୁ ସତ କ'ଣ ହେବ ବା ନହେବ, ତେଣିକି ନିଘା ରଖିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ । ସିଏ ଖାଲି ହାସଲ

କରିବ, ଆୟତ୍ତ କରିବ ଏବଂ ସେହି ପ୍ରମାଣପତ୍ରଟିକୁ ଦେଖାଇ ନିଜକୁ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ପାରିବ । ଜୀବନରଣରେ ଜିତିବା କ୍ରମେ ବିଦ୍ୟାର୍ଜନର ମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରମରେ ପରିଣତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଛାତ୍ର ଶ୍ରମ କରିବ, – ସେହି ଶ୍ରମଟି ଲାଗି ଯୋଗ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ସେ ପାଠ ପଢୁଛି । ବହୁତ ରହି ଯାଉଛନ୍ତି । ଅଳପ ହିଁ ଉତୁରି ପାରୁଛନ୍ତି । ଉତୁରି ଯାଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ଥାନଗୁଡ଼ିକରେ ବସି ପାରୁଛନ୍ତି । ଗୋଡ଼ତଳେ ନିଦା ହୋଇ ପୁଳାଏ ମାଟି ରହିଛି ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ସ୍ୱୀକୃତି ପାଉଛନ୍ତି । ଛାତ୍ରଶ୍ରମର ଏହି କରାଳ ଅବସ୍ଥାଟିକୁ ପାରିହୋଇ ଗଲାପରେ ଯାଇ କୁମ୍ଭୀର ପାଟିରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇ ଚାଲିଆସି ପାରିଥିଲା ପରି ଲାଗୁଛି । ତା'ପରେ ଅତୀତର ବିଦ୍ୟାଟା ଆଉ ସତକୁ ସତ କୌଣସି କାମରେ ଲାଗୁନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସଫଳମାନେ କେତେ କ'ଣ ଯେ ହରାଇ ପକାଉଛନ୍ତି, ତାହାର ହିସାବ କାହିଁକି ବା କିଏ ରଖିବାକୁ ମନ କରିବ ?

ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାକୁ ପାରମ୍ପରିକ ଉପଧାପ୍ରଦାନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଛାତ୍ରାଶ୍ରମ ବୋଲି ନକହି ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମ ବୋଲି କ'ଣ ପାଇଁ ସୂଚିତ କରି ଦିଆଯାଇଛି କେଜାଣି ? ବଡ଼ମାନେ ହିଁ ଏପରି କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଯେଉଁ ସୀମିତ ଏବଂ ଏକାନ୍ତ ଅର୍ଥରେ ସେମାନେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ଶବ୍ଦଟିକୁ ବୁଝିଛନ୍ତି, ସାଧନାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେପରି ମୋଟେ କେହି ଚିନ୍ତା କରିନଥିବେ । ସୀମିତ ବୀର୍ଯ୍ୟଧାରଣ ଅର୍ଥରେ ତଥାପି ଯେତିକି ବୁଝାଉଛି, ତାହା କ'ଣ କେବଳ ଛାତ୍ରାବସ୍ଥା ନିମନ୍ତେ ? ବଡ଼ମାନଙ୍କ ସକାଶେ ବଡ଼ମାନେ କିଞ୍ଚିତ୍ ଉଦାରତା ଦେଖାଇ ଏପରି ସଂଯମ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାର ଯୁଆଳିଟିକୁ ଆଣି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲଦିଦେବାକୁ ମନ କରିଛନ୍ତି କି ? ଫଳରେ, ଆମ ଛାତ୍ରମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଫିସାଦଟିର ଗନ୍ଧ ପାଇବା ମାତ୍ରକେ ଠିକ୍ ବଡ଼ମାନଙ୍କ ପରି ପୋତା ଓ ଉଭା ଏହିପରି ଦୁଇଟି ଜୀବନରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି କି ? ସକଳ ବିଦ୍ୟା ତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଙ୍ଗତିଟି ଅନୁସାରେ ଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକୁ, ବିଭାଜନଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟିଏ ସମଗ୍ର ମଧ୍ୟକୁ ଠୁଳ କରି ଆଣିବାରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ କାମ ହିଁ ଦେଇଥାଏ । ଯୁଗଟାକୁ ବିଗାଡ଼ି ଦେବାରେ ପ୍ରାୟ ସକଳ ଅବସରରେ ବିଭାଜନମାନେ ହିଁ ଯେଉଁ ଭୂମିକାଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ତାହାପଛରେ ଏହିପରି ଏକ ନିର୍ବୋଧତା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି କି ? ବିଦ୍ୟାମାନେ ବହିଭିତରେ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି, ଜୀବନଟା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ପରିମଳରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି, ମହିମାଗୁଡ଼ିକୁ ହରାଉଛି, ପରସ୍ପର ପାଖକୁ ମୁଖା ପିନ୍ଧି ଯିବାକୁ ଆମକୁ ଆଉ ସତେଅବା କୌଣସି ସଙ୍କୋଚ ଲାଗୁନାହିଁ । ସଭ୍ୟବତ୍, ଶିଷ୍ଟବତ୍ ଦେଖାଯିବାର ସେହି ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକରେ ଆମ ଭିତରର ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀସୁଲଭ ସଂବେଦନାଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଆରତ ଏବଂ

ଅବହେଳିତ ହୋଇ ରହୁଛି । ଆମର ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମନଟିକୁ ଆମେ ବଡ଼ମାନେ ସେହି ନିଜ ଭିତରେ ହିଁ ତଳ ଉପର କଣ୍ଟା ଦେଇ ଚେତନାହତ କରି ରଖିବାରେ ରଖୁଛୁ । ଯୁଗର ବ୍ୟାଧିଗୁଡ଼ାକୁ ଅଧିକ ବଳଯୁକ୍ତ କରୁଛୁ । ତେଣୁ, ପ୍ରକୃତ ଛାତ୍ରାଶ୍ରମଟି ସମଗ୍ର ଜୀବନର ସକଳ ଅବସ୍ଥା ପାଇଁ । ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟଟି କେଉଁଠି କେଉଁ ଦିନ ଯାଇ ସମ୍ଭବ ହେବ, ଯିଏ ତା'ର ବିଦ୍ୟାଭିଳାଷୀମାନଙ୍କୁ ସମଗ୍ର ଜୀବନଯାକ ଧରି ରଖିବାକୁ ହିଁ ସମ୍ପଦଟିଏ ଦେଇ ପାରିବ ?

□□

ଚରିତ୍ର

ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ରହିଛି, ଯାହାକୁ ଆମେ ଖୁବ୍ ନିଃସଙ୍କୋଚ ଅର୍ଥାତ୍ ଅବାଧ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଉ, ସତେଯେପରି ତାହାର ଅର୍ଥଟିକୁ ଖୁବ୍ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ହିଁ ଜାଣିଛୁ ! ଏବଂ, ଆହୁରି ବିସ୍ମୟର କଥାଟି ମଧ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ, ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତେ ସଚରାଚର ସେହି ଶବ୍ଦଦ୍ୱାରା ଏକା ଅର୍ଥକୁ ଅବଶ୍ୟ ବୁଝନ୍ତୁ ବୋଲି ଆମେ ସବୁବେଳେ ଅନୁମାନ କରି ନେଇଥାଉ । ଚରିତ୍ର ପ୍ରକୃତରେ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ କିଃ ? ପୁଣି, କଥା ପକାଇଥିବା ସମୟରେ, ସବୁସମୟରେ, ଅମୁକ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ଚରିତ୍ର ବେଶ୍ ଭଲ ବୋଲି ଆମକୁ ଆସି କହିଲେ ଆମେ ସେହି କଥାଟିକୁ ହୁଏତ ଥିର ଏବଂ ଅବିଚଳିତ ଭାବରେ ଶୁଣୁ; କିନ୍ତୁ, ଅମୁକ ସେହି ମଣିଷଟିର ଚରିତ୍ର ଭଲ ନୁହେଁ ବୋଲି କାହାଠାରୁ ଶୁଣିଲେ ଆମେ ଅଧିକତର ଅବସରରେ କ'ଣପାଇଁ ପ୍ରାୟ ଚିହିଙ୍କି ଉଠୁ ଏବଂ ଚହଲିଗଲା ପରି ଏକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥାଉ ? ସତେଅବା ଏହିଭଳି କିଛି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଉ ଯେ, ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଆମେ ଜାଣିଥିବା ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଚରିତ୍ର ତ କେଡ଼େ ଭଲ ଥିଲା ଓ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ଖରାପ ଚରିତ୍ରଦ୍ୱାରା ସେହି ଭାରସାମ୍ୟଟିକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଇ ହିଁ ଗଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆମେ ସାଧାରଣତଃ ଉତ୍ତମ ଚରିତ୍ର ରହିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ପକ୍ଷରେ ଅଛୁ ବୋଲି ସୂଚାଇ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଉ କି ? ସେପରି କରି କିଛି ପ୍ରସନ୍ନ ବି ଅନୁଭବ କରିଥାଉ ।

କୋଉଟା ଭଲ ଚରିତ୍ର ଏବଂ କୋଉଟା ମନ୍ଦ ଚରିତ୍ର ? ପୃଥିବୀଯାକ ସବୁ ସମାଜରେ ସର୍ବାଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ମନୁଷ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନୀୟ ସାମୂହିକତା ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଯଥାସମ୍ଭବ ଖାପ ଖାଇ ଚଳିବାକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଆନ୍ତି ।

ତାହାକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିରାପଦ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି । ଏବଂ, ସମ୍ଭବତଃ ସେତିକିକୁ ହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ଜାଣନ୍ତି । ଗୁଳାରେ ବାଟ ଚାଲିବା, ଜଣେ ମଣିଷ ନିମନ୍ତେ ସତକୁ ସତ ସେତିକି ଯଥେଷ୍ଟ କି ? ଅଥଚ, ସତ ଓ ସୁସ୍ଥ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ସତତ ବିକଶିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ ସକଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀଟିକୁ ପ୍ରାୟ ସବୁମନ୍ତେ ଗତିଶୀଳ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ବିକଶିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବା ଅର୍ଥାତ୍ ସତତ ଗ୍ରହଣଶୀଳ ହୋଇ ରହିଥିବା । ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀରେ ଯାହାର ଜୀବନ-ପରିଚୟ ତଥା ଲୋକ-ପରିଚୟ ଯେତିକି ବେଶୀ ପ୍ରସାରିତ ହେଉଥାଏ, ସିଏ ସେତିକି ସେତିକି ସମାଜ ଦ୍ୱାରା ପକାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ଗୁଳାଟି ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବାକୁ କଷ୍ଟକର ଅନୁଭବ କରିଥାଏ । ଜଗତର ଇତିହାସରେ ଅଧିକ ଗ୍ରହଣଶୀଳ ଓ ବିକାଶାଗ୍ରହୀ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଅଧିକ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ହୁଅନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ସମାଜକୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ନେଉଥାଆନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରି ଯାଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏଣେ ସେହି ପ୍ରଥମ ଗାରଟିର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଗୁଳାମାନଙ୍କରେ ରହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଦଣ୍ଡ ପାଆନ୍ତି, – ସେମାନେ ନିଜଭିତରେ ବି କମ୍ ସନ୍ତାପିତ ବୋଧ କରୁନଥିବେ । ତେଣୁ ଯେକୌଣସି ସାମୂହିକ ଚଳଣି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁଟିକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯିବ, – କଠୋର ହସ୍ତରେ ଗୁଳାରେ ରହିବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରାଯିବ ନା ଗୁଳା ସେପାଖକୁ ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏକ ଅବକାଶ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବ ?

ନୈତିକତା କହିଲେ ଗୋଟିଏ ସମାଜରେ ଚଳୁଥିବା ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱୀକୃତ ହେଉଥିବା କେତୋଟି ନୀତିକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ସମାଜସ୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ତାହାକୁ ହିଁ ନିଜ ବାଟଟିକୁ ତିଆରି କରିବାର ତଥା ଚାଲିବାର ପ୍ରଥମ ପୁଞ୍ଜିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରେ । ତାହାହିଁ ହେବା ମଧ୍ୟ ଉଚିତ । ସମାଜ ଫରକ ଫରକ, ତେଣୁ ନୀତି ଓ ନୈତିକତା ମଧ୍ୟ ଫରକ ଫରକ ଏବଂ ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଫରକ ଫରକ । ଯେକୌଣସି ସମାଜର ବେଢ଼ ଭିତରେ ଖାପ ଖାଇବାର ରୀତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଫରକ ଫରକ । ସର୍ବୋପରି, ସମାଜରେ ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ କେଉଁ ଭଳି ଶୈଳୀରେ ଆପଣାକୁ ଖାପ ଖୁଆଇବାର ପ୍ରୟାସ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଖାପ ଖାଇ ନପାରିଲେ ତଥାପି ନିଜକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଆନ୍ତି, ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ବହୁବିଧ ଓ ଫରକ ଫରକ । ରକ୍ଷଣଶୀଳ ସମାଜମାନେ ସେହି ଫରକଗୁଡ଼ିକୁ କମ୍ ସହ୍ୟ କରନ୍ତି । କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱପ୍ରଧାନ ସମାଜଟିଏ ବିଭିନ୍ନତାକୁ ପ୍ରାୟ ଚରିତ୍ରଗତ ଏକ ସ୍ଖଳନ ସଦୃଶ ଦେଖୁଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତାହା ପ୍ରାୟ ପ୍ରକୃତିସିଦ୍ଧ ଭାବରେ ଜଣେ ଜଣେ ଅପରାଧୀ ବୋଲି ହୁଏତ ସନ୍ଦେହ କରୁଥାଏ ଏବଂ ତେଣୁ ସର୍ବଦା ବାନ୍ଧି ବି ପକାଇବ ବୋଲି ଛିଡ଼ା ହୋଇ

ରହିଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର କ'ଣ ସନ୍ତୋଷବିଧାନ ସମ୍ଭବତଃ ହେଉଥିବ, କିନ୍ତୁ ସେହି ସମାଜଟି ମଧ୍ୟ ଏକାଧିକ ଅର୍ଥରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୁଏନାହିଁ କି ?

ଚରିତ୍ର କହିଲେ ସବାଆଗ କେଉଁ କଥାଟି ଉପରେ ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଏ, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ବହୁତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଥାଏ । ଭାରତବର୍ଷର ଚଳଣି-ପରମ୍ପରାରେ ଯୌନଗତ ଆଚରଣରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟିବାକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଚରିତ୍ରଗତ ଅପରାଧ ବୋଲି କାହିଁକି ବିଚାର କରାଯାଏ, ସେହି କଥାଟିର ଆଲୋଚନା କଲେ ଆମ ସମୂହଗତ ଚଳନ୍ତି ଜୀବନର ସଦର ମଫସଲ ବିଷୟରେ ଆମକୁ ବହୁତ ଅନ୍ତଃଦୃଷ୍ଟି ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯିବ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମାଜରେ ହୁଏତ ଚରିତ୍ରକ୍ଷେତ୍ରର ଚ୍ୟୁତିଗୁଡ଼ିକୁ ସେତେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆ ଯାଏନାହିଁ । ଆଉ କ'ଣ ଗୋଟିଏକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଏ, ଯାହାପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ମଧ୍ୟ ସର୍ବାଧିକ ଶାସ୍ତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ, ସମ୍ଭବତଃ କିଞ୍ଚିତ୍ ବିବେକର ସହିତ ଏଭଳି କଥାଟିଏ ବେଶ୍ କହିହେବ ଯେ, 'ଚରିତ୍ର' ନାମକ ସେହି ପ୍ରକରଣଟିର ସ୍ୱଭାବଲକ୍ଷଣର ସଂଜ୍ଞାଗତ ପରିସରଟି ସର୍ବତ୍ର ଆଗ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ନୁହେଁ, ସମାଜର ବୁଝିବା ଓ ନବୁଝିବା ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଏବଂ, ସେହି ସତ୍ୟଟି ବି ସଂପୃକ୍ତ ସମାଜର ଧର୍ମ ଓ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଅନୁମୋଦନ ଲାଭ କରିଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତି ନା ସମାଜ, – କେଉଁ ପକ୍ଷଟି ବେଶୀ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୁଏ ? ଏବଂ, ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଲେ ତାହା ତଥାକଥିତ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଟି ଉପରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ନହେବାର ବାଟ ହୁଏତ ନଥାଏ । ଅସଲ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଦାୟକ, ଜୀବନ ଲାଗି ଯଥାର୍ଥ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ସହାୟକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ତ ସେତେବେଳେ ଅନୁକୂଳତା ଲାଭ କରନ୍ତି, ଯେଉଁଠାରେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ନିକଟ ସମଞ୍ଜସତା ହିଁ ରହିଥାଏ । ସେତେବେଳେ ସମାଜକୁ ବାଡ଼ି ଉଞ୍ଚାଇବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମଧ୍ୟ ଚୋରଙ୍କ ଭଳି ହନ୍ତସନ୍ତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତିନାହିଁ । ସେହିପରି ବୁଝାମଣା ଭିତରେ ଅସଲ ଚରିତ୍ର ନିମନ୍ତେ ନିଶ୍ଚୟ ସର୍ବବିଧ ଅନୁକୂଳତା ନିଶ୍ଚୟ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ସତକୁ ସତ ଏକାଠି ବିଚାର କରି କହିବା ତ, ସେହି ସ୍ଥିତିଟା ପୂର୍ବେ କେବେ ରହିଥିଲା ନା ଆହୁରି ଆଗକୁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ?

□□

ଶ୍ରୀ ... ସୋପାନ ...
ଗ୍ରା - ... ପୋ - ବୈଦ୍ଧପୁର
ଭା - ଜଗତପୁର ଜି - କେନ୍ଦ୍ରାପଡା
, ଓଡିଶା
କପି ନଂ - ୪୨୮

ଗୁରୁ

ଗୁରୁଙ୍କର ଅଶେଷ ମହିମା, ଗୁରୁ ହେଉଛନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ଏବଂ ମହେଶ୍ୱର ତଥା ସାକ୍ଷାତ ପରମବ୍ରହ୍ମ । ଗୁରୁଙ୍କ ସେପାଖକୁ ଆଦୌ କିଛି ବି ନାହିଁ, – ଏସବୁ ଗୁରୁଆଶ୍ରିତ ଶିଷ୍ୟମାନେ ନୁହନ୍ତି, ସ୍ୱୟଂ ଗୁରୁମାନେ ହିଁ କହି ଆସିଛନ୍ତି; ଯୁଗେ ଯୁଗେ, ଈଶ୍ୱର-ସାଧନାର ସକଳ ଜଳବାୟୁରେ କହିଛନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତତା ସହ କହିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ଭାରି ମନେହୁଏ, ଏହି ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହୀ ଗୁରୁମାନେ ତ ଏକଦା ଅବଶ୍ୟ ଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ଗୁରୁମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣସବୁ କାରଣରୁ ଭଲ ଲାଗୁନଥିଲେ କି ? ଏବଂ, ତେଣୁ ସେମାନେ ଉପରେ ଉପରେ ଗୁରୁଙ୍କର କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ପଇଟାଇ ନେଇଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅନୁସରଣ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ନିଜର ଅନ୍ତଃପରିମଳର କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ ହିଁ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଜେ ଗୁରୁର ଆସନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ସତେଅବା ଏକ କ୍ଷତିପୂରଣ କରୁଥିଲା ପରି ସେଇଟାର ପୁନରାବୃତ୍ତି କରୁଛନ୍ତି କି ? ଗୁରୁ-ପରମ୍ପରା ନାମକ ପକ୍ଷଟିର ଆଚରଣଟିକୁ ଦେଖିଲେ କିଛି କିଛି ବେଶ୍ ବୁଝିହୁଏ ଯେ, ସମ୍ଭବତଃ ଏଇଥିଲାଗି ପୃଥିବୀରେ ଗୁରୁମାନଙ୍କର ହିଁ ଭରପୂର ଲୋଡ଼ା ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ଭଗବାନ୍ ପଛକୁ ହଟି ରହି ଯାଇଛନ୍ତି । ତଥାକଥିତ ଅନୁଗାମୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅରୀତିଟାରେ ଖୁବ୍ ମଣ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଓ ଭଗବାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଲାଗି ରହିଥିବା ସୂତ୍ରସଂଯୋଗ ଗୁଡ଼ିକ ଯେ କେତେବେଳେ ଛିଡ଼ି ବି ଯାଇଛି, ସେମାନେ ସତକୁ ସତ ଜାଣି ବି ନାହାନ୍ତି । ଏବଂ, ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଯଦି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ତଥାପି ଭଗବାନ୍‌ଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ପୃଥିବୀର ଗୁରୁମାନେ କଦାପି ଏପରି ସଂସାର ଉପରେ ଲଦି ହୋଇ ରହି ନଥାନ୍ତେ । କେବଳ ଆମପାଇଁ ନୁହେଁ, ଗୁରୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ତାହା ଅଧିକ ଶୁଭଙ୍କର ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ମୋ' ଗୁରୁ ହେଉଛନ୍ତି ମୋ' ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସେତୁ; ମୁଁ ଯେଉଁଠାରେ ଅଛି ଏବଂ ଯେଉଁଯାଏ ଯିବାଲାଗି ଆସ୍ପୃହା ରଖିଛି, ସିଏ ତାହାରି ଏକ ସେତୁ । ସିଏ ଅନୁଭବୀ, ତେଣୁ ମୋତେ ବାଟଟିର କଥା ନିଶ୍ଚୟ କହିପାରିବେ, ମୋତେ ସାହସ ଦେବେ, ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଦେବେ ତଥା ସକାରାତ୍ମକ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇ ମୋତେ ସବଳ କରୁଥିବେ । ମୋ'ର ସ୍ୱଭାବଟିକୁ ଖୁବ୍ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଠାବ କରି ପାରିଥିବେ, ତେବେ ସିନା ମୋତେ ସବଳ କରୁଥିବେ । ମୋ'ର ସ୍ୱଭାବଟିକୁ ଖୁବ୍ ଉତ୍ତମରୂପେ ଠାବ କରି ପାରିଥିବେ, ତେବେ ସିନା ମୋତେ ଅନୁକୂଳ ହେଉଥିବା ବାଟଟିକୁ ବତାଇଦେଇ

ପାରିବେ । ଆଗରୁ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଏକ ନିଶ୍ଚିତ ଗୁଳାରେ ମୋତେ ପକାଇ ଦେବାକୁ ସିଏ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ ନାହିଁ; ମୁଁ ଯେପରି ମୋର ସ୍ୱଭାବକୁ ଚିହ୍ନି ସ୍ୱଧର୍ମଟିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିପାରିବି, ମୋତେ ସେଇଥିରେ ସହାୟତା କରିବେ । ତେବେଯାଇ ମୋ'ର ସନ୍ତାପହରଣ କରିପାରିବେ । ସେହି କଥାଟିକୁ ଯେଉଁମାନେ ପାରନ୍ତିନାହିଁ, ସେହିମାନେ ହିଁ ଆମକୁ ବାଟ ଚଲାଇନେବା ନାଆଁରେ ଆମର ଅସଲ ବିତ୍ତ ଏବଂ ବଳଗୁଡ଼ିକୁ ଅପହରଣ କରିନିଅନ୍ତି, ସେହି କଥାଟି ବିଷୟରେ ପୁରାତନ ଶକ୍ତି-ଉପାସନାର ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ସତର୍କ କରି ଦିଆଯାଇଛି । ବିତ୍ତ ଅପହରଣ କରିନେବାର ବିପଣିଟିଏ ମେଲାଇ ଦେଇଥିବାର ଗୁରୁମାନେ ହିଁ ସଚରାଚର ସଂପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକୁ ଗଢ଼ନ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ପ୍ରଦାୟମାନେ ହିଁ ସଚରାଚର ଆମକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଗୁରୁନିଷ୍ଠ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି ଓ ଅସଲ ଭଗବତ୍‌ସତ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ କରି ରଖନ୍ତି । ଅସଲ ପୂଜ୍ୟଟି ଅପୂଜା ହୋଇ ରହିଯାଏ ।

ସକଳ ଅର୍ଥରେ ସେତୁଟିର ଅସଲ ଧର୍ମଟି ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ଧାତ୍ରୀର ଧର୍ମ । ଜଣେ ଧାତ୍ରୀ ପରି ଗୁରୁ ଆମର ନବଜନ୍ମ ଗୁଡ଼ିକରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି, ଆମକୁ ସୋପାନ ପରେ ସୋପାନ ଉଠାଇ ନେଉଥାନ୍ତି । ଆମକୁ ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ପଲଙ୍କଟାର ଗୋଡ଼ରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାରେ ନୁହେଁ, ଆମେ ପାହାଚ ପାହାଚ ପାରିହୋଇ ଯାଉଥିବାର ଦେଖିବାରେ ହିଁ ସିଏ ଅସଲ ଆନନ୍ଦ ପାଆନ୍ତି । ଅସଲ ଗୁରୁ ଆମକୁ ଆମର ଇପ୍ସିତ ପରମଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଅନ୍ତି, ଆମକୁ ଆମ ନିଜ ସ୍ୱଭାବସମ୍ମତ ବାଟଗୁଡ଼ିକର ବାରତା ଦେଇ ହିଁ ସିଏ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ କରନ୍ତି । ପରମଗୁରୁ ଆମ ଭିତରେ, – ଏପରି ଏକ ଥାନରେ, ଯେଉଁଠି ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ ଆମର ଯାବତୀୟ ବାହାରେ ଚାଲିବା ପ୍ରକୃତରେ ସାର୍ଥକତା ଲାଭ କରେ, ସେହି ସ୍ଥାନଟିରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଅନ୍ତି, – ଆମର ଜଣେ ପରମବନ୍ଧୁ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେହି ଥାନଟି ଯାଏ ଆଖି ପାଇଲେ ଏହି ତଥାକଥିତ ବାହାରଟି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି ହୋଇଥାଏ, – ସେହିଭଳି ଏକ ସଦା ଉପସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ବଞ୍ଚିହୁଏ । ଜଗଦୀଶ୍ୱରଙ୍କର ବହୁତ କାମରେ ଲାଗିହୁଏ । ଏବଂ, ଆମର ଗୁରୁ ସେତେବେଳେ ହିଁ ତାଙ୍କର ପ୍ରୟାସଟି ସାର୍ଥକ ହେଲା ବୋଲି ଜାଣନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ଅସଲ ଗୁରୁକୁ ମଧ୍ୟ ଜୀବନବ୍ୟାପୀ ଶିଷ୍ୟଟିଏ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ଜଣେ ପ୍ରକୃତ ଶିକ୍ଷକକୁ ବି ଜୀବନବ୍ୟାପୀ ଛାତ୍ରଟିଏ ହୋଇ ରହିବାକୁ

ପଡ଼ିଥାଏ । ଅନୁକ୍ଷଣ ଜଣେ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଶିଷ୍ୟ ବା ଛାତ୍ର ହୋଇ ରହିଥିବା ଗୁରୁ ବା ଶିକ୍ଷକ ହିଁ ଖୁବ୍ ଆକର୍ଷକ ବୋଧ ହୁଅନ୍ତି, – ସତେଅବା ସାଙ୍ଗଟିଏ ପରି ଲାଗନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ନିର୍ଭୟ ହୋଇ ତାଙ୍କର ବହୁତ କତିକୁ ଯାଇହୁଏ ଓ ତାଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ଆଦାୟ ବି କରିହୁଏ । ତାଙ୍କରି ପାଖରେ ହିଁ ନିଜକୁ ମନକୁ ମନ ଖୋଲି ଦେଇହୁଏ । ସେତେବେଳେ ଆଦୌ କୌଣସି ଚିତା ପଇତାର ଭୂଷଣ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କରି ପରି ମନେହୁଏ । ଏବଂ, ସେହି କାଟର ଗୁରୁମାନେ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ କେବଳ ଶିଷ୍ୟ ଏବଂ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀର ମଧ୍ୟ ସନ୍ତାପ ହରଣ କରିପାରନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଅସଲ ନିଷ୍ଠା ଏବଂ ଆସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ିକ ବୃଦ୍ଧିଲାଭ କରିବାରେ ସର୍ବାଧିକ ସହାୟତା କରନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଏହି ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆଣିବାରେ ସେମାନେ ବହୁତ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଅତୀତରୁ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଥିବା କେତେ କେତେ ବିଷଚକ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବାର ବାଟଟି ସେହିମାନେ ହିଁ ଦେଖାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନେ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାର୍କା ବାଡ଼େଇ ଦେଇ କିମ୍ବା ତାହାରି ଚାରିପାଖରେ ବେଢ଼ାଟାଏ ବୁଲାଇଦେଇ ମୋଟେ ପୃଥ୍ୱୀବାସୀଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟାଗୁଡ଼ିକୁ ସାନ କିମ୍ବା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ କରି ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହିଁ କରନ୍ତିନାହିଁ । ବେଢ଼ା ତଥା ମାର୍କାଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ କଳହ ଲାଗିବା, ଯାହାକି ଆମର ସାଂପ୍ରତିକ ପ୍ରୟାସଗୁଡ଼ିକୁ ଏତେ ଏତେ ପ୍ରକାରେ ହୁଡ଼ାଇ ରଖିଛନ୍ତି, ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଆମଭଳି ସାଧାରଣମାନଙ୍କୁ ବି କେତେ ନା କେତେ ବଳ ଦେଇପାରନ୍ତି ।

❑❑

ଗୁଣ

ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଗୁଣ ଯେତିକି, ଦୋଷ ମଧ୍ୟ ସେତିକି । କେତେ ହିସାବ କରି ମାଗୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟ ତ କହିବେ ଯେ, ନାଇଁ, ନାଇଁ, ଗୁଣ ଯେତିକି, ଦୋଷ ହେଉଛି ତା'ର ତିନି ବା ଚାରି ସେତିକି ? ମୋ' ନିଜଭିତରେ ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ଗୁଣ ଯେତିକି, ଦୋଷ ମଧ୍ୟ ସେତିକି । ଅନେକ ମଣିଷ ନିଜର ଦୋଷଗୁଡ଼ିକୁ ଯେଉଁପରି ଲୁଚାଇ ରଖିବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଥାନ୍ତି, ଆଉ କେତେ ମଣିଷ ନିଜର ଗୁଣଗୁଡ଼ିକୁ ବି ଲୁଚାଇ ରଖିଥାନ୍ତି । କେଉଁମାନେ ଭଲ ମଣିଷ ଏବଂ କେଉଁମାନେ ଖରାପ ମଣିଷ ? କାହାକୁ ପ୍ରଶଂସା କରି କଥା କହିବାକୁ ମନ କରୁଥିଲେ ଗୁଣମାନେ ଆଗ ଦିଶନ୍ତି; ସମ୍ଭବତଃ

ପ୍ରକୃତରେ ଯେତିକି ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ଦିଶନ୍ତି; ଏବଂ, କାହାର ନିନ୍ଦାଗାନ କରି କହିବାକୁ ମନସ୍ଥ କରିଥିଲେ, ଦୋଷମାନଙ୍କର ତାଲିକାଟି ମୋଟେ ଶେଷ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହିଁ କରିନଥାଏ । ସଂସାରରେ ଏମିତି କେତେ ମନୁଷ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସବାଆଗ ଗୁଣମାନଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଖି ପାରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ, ଆହୁରି ଏଭଳି ପ୍ରକାରର ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଦୋଷଗୁଡ଼ିକୁ ସବାଆଗ ଦେଖନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଖିପାରନ୍ତି । ଦୁଇଟି ଖୋଇ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଭଲ ଗୁଣ ଏବଂ କେଉଁଟି ମନ୍ଦ ଗୁଣ ? ସେମାନେ ଜନ୍ମରୁ ହିଁ କ'ଣ ଖୋଇଟିକୁ ନେଇ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଥାନ୍ତି ନା ଏହି ପୃଥିବୀର ପରିବେଶରୁ ଖୋଇଟିକୁ ଶିକ୍ଷା କରନ୍ତି; – ତେବେ ଗୋଟିଏ ପରିବେଶର ସବୁ ମଣିଷ କାହିଁକି ଗୋଟିଏ ଖୋଇର ହୋଇନଥାନ୍ତି ? ଅର୍ଥାତ୍ ଆମେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସୁମାରି ପ୍ରଶ୍ନ ମଧ୍ୟ ପଚାରି ପାରିବା ।

ଗୀତାଗ୍ରନ୍ଥରେ ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜଃ ଓ ତମଃ ଏହିପରି ତିନୋଟି ଗୁଣର ବୟାନ ଦିଆଯାଇଛି । ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା ଯେ ତିନୋଟି ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିକୁ ବି ଦୋଷ ବୋଲି କୁହାଯାଇନାହିଁ । ତିନି ଗୁଣ ଅନୁସାରେ ତ୍ରିବିଧ ମଣିଷଙ୍କର ସ୍ୱଭାବଗୁଡ଼ିକର ବର୍ଣ୍ଣନା ଦିଆଯାଇଛି । ପୁନଶ୍ଚ, ସଂସାରରେ ବସ୍ତୁତଃ କ'ଣ ଏପରି ତିନିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ତିନିଭଳି ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁଟି ଅନୁସାରେ କି ଗୋଟିଏ ଭାଗ ଖାଲି ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଖାଲି ରଜୋଗୁଣ ଦ୍ୱାରା ଚାଳିତ ହେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଖାଲି ତମୋଗୁଣ ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି ? ତେଣୁ, ଏପରି ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ଅନୁମାନ କରା ନଯିବ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ତିନୋଟିଯାକ ଗୁଣ ଏକତ୍ର ମିଳାଇ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ କେଉଁଟି ତା'ଠାରେ ଅଧିକ ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ ରହିଛି, ସେହି ଅନୁସାରେ ତାକୁ ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଆମେ ସତ୍ୱପ୍ରଧାନ, ରଜଃପ୍ରଧାନ ଅଥବା ତମଃପ୍ରଧାନ ବୋଲି କହିପାରିବା । ହଁ, ସେହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ତ୍ରିଗୁଣାତୀତ ବୋଲି କଥାଟିର ଚର୍ଚ୍ଚା ବି କରାଯାଇଛି । ତ୍ରିଗୁଣାତୀତ ଜଣେ ତିନୋଟିଯାକ ଗୁଣକୁ ଗାର ଡ଼େଇଁ ଆଉ ଏକ ଅବସ୍ଥା ଭିତରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିବା ମନୁଷ୍ୟଟିଏ କି ? ନା ଆମେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ତ୍ରିଗୁଣାତୀତ ବୋଲି କହିପାରିବା ଯିଏକି ଆପଣାର ଆତଯାତଗତ ଜୀବନରେ ତିନୋଟିଯାକ ଗୁଣ ଭିତରେ ଏକ ସୁସ୍ଥ ଭାରସାମ୍ୟ ସମ୍ଭବ କରି ପାରିଛି ? ତେଣୁ, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଗୁଣର ମିଛ ଅତିପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁନାହିଁ ଅଥବା ଆଉ କେଉଁଟିକୁ ଦାବି ରଖିବାର ମିଛ କସରତ ମଧ୍ୟ କରୁନାହିଁ । ସେଇ ହୁଏତ ସକଳ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ ଆପଣାର କେନ୍ଦ୍ରଟିରେ ଥିର ରହି ପାରିଛି, ସେହି କେନ୍ଦ୍ରରୁ ହିଁ ନିଜର ଜୀବନକୁ

ବଞ୍ଚିପାରୁଛି । ଏବଂ, ଏକ ପରିପୂରକ ରୂପେ ହୁଏତ ଏହି ଆରକଥାଟି ମଧ୍ୟ କହିହେବ ଯେ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ରଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଏକ ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛି ଏବଂ ତେଣୁ ଅଧିକ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛି ଏବଂ ତେଣୁ ଆଦୌ ବିଚଳିତ ହେଉନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ସଭିଙ୍କୁ ଜଣେ ଜଣେ ସହଯାତ୍ରୀ ରୂପେ ବୁଝୁଛି ?

ଗୁଣଦୋଷର ପ୍ରମୁଖ ବିଚାରଗୁଡ଼ିକ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ଭିନ୍ନତା ଅନୁସାରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ବୋଲି ହୁଏତ କୁହାଯାଇ ପାରିବ କି ? ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟ ଆପଣାର କ୍ଷୁଦ୍ର ବର୍ଗର ବ୍ୟୂହଟି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ଏକଣା ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରାୟ ପର୍ବତପ୍ରମାଣର ସାହିସିକ ବର୍ଣ୍ଣନାମାନ ରହିଛି । ପଣ୍ଡିତମାନେ ହିଁ ଆମ ନୀତିଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ରଚନା କରିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ସତେଅବା ପ୍ରଧାନତଃ ଆପଣାର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ହିଁ ସେଭଳି କରିଥାନ୍ତି । କ'ଣ କିଭଳି ହେବା ଉଚିତ, ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ବାଢ଼ିଦେବା ନିମନ୍ତେ ଏତେ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତି ଯେ, କ'ଣସବୁ ପ୍ରକୃତରେ ଅଛି, ସେଇଟି ଉପରେ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ପକାଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଯାହା ଅଛି, ତାହାକୁ ଉଚିତ ସହାନୁଭବ ସହିତ ବୁଝିବା, ତାହା ତ ଆହୁରି ଅନେକ ବାଟର ହିଁ କଥା । ବହିରେ ରହିଥିବା ଗୁଣବର୍ଣ୍ଣନାଗୁଡ଼ିକୁ ମାପକ ବୋଲି କଳ୍ପନା କରି ଏକ ଭାବଗଦ୍‌ଗଦ ଶବ୍ଦୋତ୍ସାହ ସହିତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଦୋଷ ଦେଖାଇ ବାହାରିବା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଗୁଣ ? ହୁଏତ ସେହି ପରମ୍ପରାଟି ଅତିଶୟ ପରାକ୍ରମ ସହିତ ଆମର ସାମାଜିକ ପ୍ରାୟ ସର୍ବବିଧ ଜୀବନକୁ ମେଘଖଣ୍ଡ ସଦୃଶ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରହିଛି ବୋଲି ଆମ ସମାଜରେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନେ କିଞ୍ଚିତ୍ ଚତୁରପଣ ଶିଖିନେବା ମାତ୍ରକେ ନିଜର ଦୋଷମାନଙ୍କୁ କୁଆଡ଼େ ମନ କୁଆଡ଼େ ନେଇ ଲୁଚାଇ ରଖିଥାନ୍ତି ଏବଂ ନାନାବିଧ ବେଶ ଧାରଣ କରି ଆପଣାର କଳ୍ପିତ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଥୋଇ ହେଉଥାନ୍ତି । ଏବଂ, ତାହାରି ଅନୁପୂରକ ଭାବରେ ସେମାନେ ଅନ୍ୟର ଦୋଷଗୁଡ଼ିକୁ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ତାଳ ପରି ଦେଖାଇ ବୁଲୁଥାଆନ୍ତି ଓ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଆପଣାର ଗୁଣବତ୍ତାଟି ସ୍ୱତଃ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଧରି ନେଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଭାରି ଧରା ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି ।

ସମ୍ଭବତଃ ଯଥାର୍ଥ ରୀତିଟି ଏହିପରି ହେଇପାରିବା ଉଚିତ ଯେ ଆମର ଅଧିକ ଗୁଣୀମାନେ କ'ଣ ହେବା ଉଚିତ୍ ବୋଲି ବହିରୁ ବାକ୍ୟମାନ ଆଣି ଅଜାଡ଼ି ଦେବାରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହୋଇ ବରଂ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଯେଉଁଠାରେ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସେଇଠାରୁ ହିଁ କିପରି ପାହାଚ ପାହାଚ କରି ଉଠିଆସି ପାରିବେ, ସେଇଟିକୁ ଆପଣାର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବପ୍ରଥମ ବିବେକ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନିଅନ୍ତେ, – ଯିଏ ଯେଉଁଠାରେ ଅଛି, ତାହାକୁ ସେଇଠାରେ ହିଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହିତ ବୁଝନ୍ତେ ଏବଂ ସେଇଠି ତଥାପି ଉପରକୁ ବାଟଟିଏ ପଡ଼ିଛି ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ହୃଦ୍‌ବୋଧ କରାଇ ନିଅନ୍ତେ । ତେବେ ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ ବହୁତ ଗ୍ରନ୍ଥି ଖୋଲିଯାଇ ପାରନ୍ତେ, ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଭରସା ପାଇ ସକାରାତ୍ମକ ଭାବରେ ଆପଣାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇପାରନ୍ତେ । ପୃଥିବୀର ଜଣେ ଅସଲ ବନ୍ଧୁର ଏଇଟି ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଗୁଣ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ନିଆଯାଇ ପାରିଲେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୂଳତଃ ପୃଥିବୀବିମୁଖ ହୋଇ ରହିଥିବା ବିଶେଷମାନେ ଆମର ପାଖଯାଏଁ ଆସି ପହଞ୍ଚି ପାରନ୍ତେ । ଗୋଟାଏ ନୂଆ ପରିମଳର ସୂତ୍ରପାତ ହୁଅନ୍ତା ।

□□

ଖୁସୀ

ସର୍ବବିଧ ପୁଣ୍ୟର ଶ୍ରେୟଃ ଅବଶ୍ୟ ମିଳେ, ଯଦି ପାପଚେତନାର କାଳଷଣ୍ଢଟା ତା'ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ନଥାଏ । ପ୍ରଧାନତଃ ପାପର ପ୍ରକ୍ଷାଳନ ନିମନ୍ତେ ତ ସଚରାଚର ପୁଣ୍ୟର ପରାମର୍ଶ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ସମ୍ପର୍କମାନେ ସତକୁ ସତ ଭଲରୁ ଆହୁରି ଭଲ ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରାୟ ଅଭୟ ଦେଇ ନେଇଯାଆନ୍ତି, ଯଦି ତା' ପଛରେ କପଟ ରହିନଥାଏ । ପୃଥିବୀରେ ସବୁରି ମୁହଁ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ ଅର୍ଥାତ୍ ଭଲ ଲାଗେ, ଯଦି ମୁଁ ନିଜର ମୁହଁଟା ଉପରେ କୌଣସି ମୁଖା ପିନ୍ଧିନଥାଏ, ଏବଂ ସବୁକିଛି କାମ ବି ଭଲ ଲାଗେ, ଯଦି ନାନାବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ ପ୍ରକାରର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-ସଚେତନତା ମୋ' ଭିତରେ ମୋତେ କାମୁଡ଼ି ଧରିନଥାଏ କି ମୋତେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରୁନଥାଏ । ଏହି ଭଲ ଲାଗିବା, ତାହାହିଁ ଖୁସୀ । ଭଲ ଲାଗୁଥିବାର କାରଣରୁ ଯେ ଖୁସୀ ଲାଗେ, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଖୁସୀ ଲାଗୁଥାଏ ବୋଲି ଭଲ ଲାଗେ । ଖୁସୀର କୌଣସି କାରଣ ନଥାଏ । ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥି ନିମନ୍ତେ ହିଁ ତାହା କେବେହେଲେ ଅକାରଣ ଯାଏନାହିଁ ।

ଆମକୁ ବେଢ଼ି ରହିଥିବା ଏହି ସଂସାରରେ ଆମକୁ ସଙ୍ଗ ପ୍ରସାରି ଦେଇ କେତେ କ'ଣ ଭରି ରହିଛି: ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି, ଦ୍ରବ୍ୟର ଭଳି ଭଳି ସ୍ତୂପ ଆମପାଇଁ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଛି, ମଥାରେ ଇଲମ ରହିଛି, ଏହି କି ସୁନ୍ଦର ଦୃଶ୍ୟରାଜି ରହିଛନ୍ତି, ରୂପ, ରସ ଓ ରଙ୍ଗର ନିତ୍ୟଖେଳା ଲାଗି ରହିଛି; ତଥାପି ଆମେ ଖୁସୀରେ ଏହି ଅଜସ୍ର ସଙ୍ଗସ୍ପର୍ଶ ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ନିର୍ମଳ ଭାବରେ ରହି ପାରୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ନିରୋଳା ଭଗବଦ୍ ବିଶ୍ୱାସୀମାନେ କାହିଁକି ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଃଖ ଜଣାଇବାକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖକୁ

ଯାଉଛନ୍ତି ? ନିତାନ୍ତ ସହଜ ଦୁର୍ବଳପ୍ରାଣୀ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପାଇ ଯାଉଥିବା ପରି ସଂସାର ବାହାରର ବାବାଜୀମାନେ ତଥାପି ଏହି ସବୁକିଛି ତୁଚ୍ଛା ଅନିତ୍ୟ ବୋଲି କୂଟପରାମର୍ଶ ଦେଇ ଆମକୁ ଚଗଲା କରି ପାରୁଛନ୍ତି କିପରି ? ବିଲଗ ଆଖିରେ ଦେଖିଲେ ତ ସବୁ ଅସୁନ୍ଦର ଲାଗିବ ଏବଂ ଅସୁଖର ହିଁ କାରଣ ହେବ ହିଁ ହେବ । ଏବଂ, ତେଣେ ହୃଦୟଟାଏ ମାଆ ପରି ଭରସା ଦେଇ ବସିଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ଯାଏ ବିଲଗ ଲାଗିବ ବା କିପରି ଓ କାହିଁକି ? ତେଣୁ, ଯାବତୀୟ ଖୁସୀ ଆଦୌ ଏକ ବିଶେଷ ସାଧନା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ; ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ସତକଥାଟିଏ ହେଉଛି ଯେ, ଖୁସୀ ହୋଇ ସାଧନାକୁ ମନ କଲେ ସାଧନା ମଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗିବ, – ସାଧନା ଭଲ ଲାଗିଲେ ଭଗବାନ୍ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଲାଗିବେ । ମୋଟେ ମଲ୍ଲୁମାନଙ୍କୁ ଦେଖୁଥିବା ଜଣେ ବୈଦ୍ୟ ପରି ଲାଗିବ ନାହିଁ, – ଜଣେ ସଙ୍ଗୀ ପରି ଲାଗିବ । ଏବଂ, ଏଡ଼େ ମହିମାମଣ୍ଡିତ ସେହି ଜଗତ୍‌ଈଶ୍ୱର ସତକୁ ସତ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଅକାତର ଭାବରେ ଭଲ ଲାଗିଲେ ଏହି ଜଗତଟା ପୁଣି କିପରି ଓ କାହିଁକି ଅସୁଖ ଲାଗିବ ? ସେତେବେଳେ ଏଠାଟାର କୌଣସି ତଥାକଥିତ ଦୁଃଖ ଆମ ସୁଖର ପ୍ରେରଣାଗୁଡ଼ିକୁ କଦାପି ଗିଳି ପକାଇବେ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଆମେ କେଡ଼େ ସ୍ୱଭାବସିଦ୍ଧ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିବା ଯେ ଭିତରେ ମୋ'ର ବୋଲି ମୁଁ କହି ପାରୁଥିବା ମାଆଟି ବସିଛି, ସିଏ ମୋ'ର ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରି ଏକ ସ୍ନେହମୟତାର ଆଙ୍ଗୁଠିଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇ ଆଉଁସି ଦେଉଥିବେ ଯେ, ଦୁଃଖମାନେ ଅଲବତ୍ ରହିଥିବେ ସତ, କିନ୍ତୁ ଆମକୁ ମୋଟେ ମ୍ରିୟମାଣ କରି ଦେଇ ପାରୁନଥିବେ । ଦୁଃଖକୁ ସୁଖ ସହିତ ତଥା ସୁଖକୁ ଦୁଃଖ ସହିତ ଏକତ୍ର ଦେଖିବା, – ତାହାହିଁ ଖୁସୀ । ଏବଂ, ଏହିପରି ଏକ ଖୁସୀ ଆମ ଜୀବନ ଭିତରେ ପ୍ରେରକ ହୋଇ ରହିଥିଲେ, ଦୁଃଖମାନେ ଚାଲିଗଲେ ଯାଇ ମୋତେ ସୁଖ ମିଳିବ, ଏପରି ବିଚାର କରିବାର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ମୋ'ର କଦାପି ହେବନାହିଁ ।

ଆମର ସକଳ ଖୁସୀ ନିଦା ମାଟିଟା ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବ, ଉପରେ ଆକାଶଟାର ବିସ୍ତାରଟିକୁ ସର୍ବଦା ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିବ ଏବଂ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ବହୁ ସଚଳତା ଦ୍ୱାରା ତରଙ୍ଗାୟିତ କରି ରଖିଥିବା ଆମର ଅଙ୍ଗକୁ କେତେ ନା କେତେ ସଂଲଗ୍ନତାର ସ୍ପର୍ଶ ଆଣି ଦେଉଥିବା ଏହି ରୌଦ୍ରସ୍ନାତ ପବନ, – ଏହି ତିନୋଟି ଯାକକୁ ଏକାବେଳେକେ ଘ୍ରାଣ କରି ପାରିବା, – ତାହାହିଁ ଖୁସୀ । ଖୁସୀ ଥିଲେ ପାଖଟା ଭିତରେ ଦୂରଟି ରହିଥାଏ ଏବଂ ଦୂରଟି ଭିତରେ ପାଖଟି ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ ବୋଲି କେଡ଼େ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ତାକୁ ଚିହ୍ନିହୁଏ । ଘରକୁ ଡାକି ଆଣି ବି ହୁଏ । ଭୟର ଲେଶମାତ୍ର ନଥାଏ । କାତର ହେବାର କୌଣସି ଅବକାଶ ନଥାଏ । ଆମେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆସି

ଦୁଃଖଭୋଗ କରିବା ଏବଂ ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରର ଅସମ୍ମାନକର ପାପ-ସଚେତନତାରେ ଦଗ୍ଧ ହୋଇ ରହିବା ବୋଲି କ'ଣ କୌଣସି ପରମବିଧାତା ଆମକୁ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି କିମ୍ବା ଆଦୌ ଏହି ପୃଥିବୀର ସର୍ଜନା ବି କରିଛନ୍ତି ? ବିଧାତାଙ୍କୁ ବୁଝିଥିବା ଆମେ କ'ଣପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ କେଉଁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ହେତୁ ତାଙ୍କୁ ନବୁଝିଥିବା ପରି ଏଡ଼େ ଅସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଗେହ୍ଲା ହୋଇ ପଡୁ କେଜାଣି ? ସମ୍ଭବତଃ ତାଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ନିଜର ମୋହଯୁକ୍ତ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଇ ନିଜନିଜର ବିଧାତାଗୁଡ଼ିକୁ ତିଆର କରି ପକାଉ ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ଆମେ ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ତାଙ୍କର ପୃଥିବୀଟିରେ ହିଁ ରହିଛୁ ବୋଲି ପାସୋରି ପକାଉ । ସେଥିଲାଗି ଆମର ଅସଲ ଖୁସୀଟିକୁ ହରାଇବସୁ । ପରସ୍ପରର ଖୁସୀକୁ ଅପହରଣ କରିବାରେ କେଡ଼େ ପ୍ରସନ୍ନତା ଅନୁଭବ କରୁ ।

ତେଣୁ, ଭାରି ଅଖୁସୀ ହୋଇ ରହିଥାଉ । ଦୁଃଖ ଜଣାଇବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ପୃଥିବୀରେ ବହୁତ ବହୁତ ଦୁଃଖର କାରଣ ହୋଇ ରହିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ ଦୁଃଖ ଜଣାଇବାରେ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଧିତ ପ୍ରକାରର ଖୁସୀ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି କି ? ସେମାନେ ପରମ ବିଧାତାଙ୍କୁ ଭୟ କରନ୍ତି ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ ନିଜନିଜର ନାନା ଅକୁଶଳତାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ସାନ ଭଗବାନମାନଙ୍କୁ ଫାନ୍ଦି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ବିଧାତା ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ନିଜ ଆଖିର ଅନ୍ଦାଜ ଲଗାଇ ଏହି ପୃଥିବୀର ସର୍ଜନା କରିଛନ୍ତି । ଆମ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଚାହାଣିଟିକୁ ସିଏ ନିଶ୍ଚୟ ସଂଚାରିତ କରି ରଖିଥିବେ । ଏହି ଅସଲ ସତ୍ୟଟିକୁ ଅନେକେ ଭୁଲିଯାଆନ୍ତି ବୋଲି ଭାରି ଅଖୁସୀ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ଓ ଖାସ୍ ନିଜପାଇଁ ନିର୍ଘାତ ଖୁସୀଗୁଡ଼ିକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେପାଜତ ଭିତରେ ରଖିବେ ବୋଲି ସର୍ବଦା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଏହି ବୃହତ୍ ପୃଥିବୀଟି ସକାଶେ ବହୁତ ଅଖୁସୀର କାରଣ ହୁଅନ୍ତି । ଦୁରାଚାରୀ ହୁଅନ୍ତି । ତେଣୁ, ଆମ ଭିତରେ ଯେଉଁ 'ମୁଁ' ଟି ସତକୁ ସତ ଖୁସୀ ହୋଇ ଏହି ଯାବତୀୟ ମେଳରେ ତାକୁ ବିଧାତା ସ୍ୱୟଂ ଦେଇଥିବା ଆଖିଟି ଅନୁସାରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାଲାଗି ସଜ ହୋଇ ବସିଥାଏ, ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ଜୀବନ-ସଂବେଦନା ସହିତ ଆମେ ତାହାରି କଥା ମାନିବା । ତେବେ ଭୟମୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବା, ପରସ୍ପରକୁ ଭୟ ବି କରିବା ନାହିଁ । ଏବଂ, ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥାଟି ହେଉଛି, ଆମକୁ ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ କରି ରଖିଥିବା ପୃଥିବୀଯାକର ଅଖୁସୀ ଗୁଡ଼ିକୁ ସାମନା କରିପାରିବା । ଆବଶ୍ୟକ ବଳଟି ଆମକୁ ପରସ୍ପରଠାରୁ ହିଁ ମିଳିଯିବ ।

□□

କୃତଜ୍ଞତା

ଏଇଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସେଯାଏ ଯିବା, – ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏଇଟି ହେଉଛି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ସହଜ । ଅଳପରୁ ଅଧିକ, ସ୍ଥାନୀୟରୁ ସର୍ବକ୍ଷେତ୍ରୀୟକୁ, – ଏଇଟି ସୁସ୍ଥ ରୀତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଆମେ ଏଇଠୁ ହିଁ କୃତଜ୍ଞ ହେବାର ଶିକ୍ଷାଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା । ପରିବାରରୁ, ପରିଚିତିମାନଙ୍କର ପୃଥିବୀଟିରୁ, ପ୍ରତିବେଶରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ କରିବା । ନିତାନ୍ତ ଦୈନନ୍ଦିନ ଭାବରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହିତ ଆମେ ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚୁଛୁ, ଆମର ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଉଥିବା ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଛୁ, ସେଇମାନଙ୍କ ଠାରେ କୃତଜ୍ଞତାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବା ହେଉଛି ଆମର ସ୍ୱାଭାବିକ ଧାରା । ସବାଆଗ ଆମର ନିଜ ଘରଟା । ଏହି ଘରଟିର ଚିହ୍ନା ମୁହଁଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଆମେ ଭୂମିଷ୍ଠ ହେବାର ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ଠାରୁ ଆମକୁ ସର୍ବବିଧ ସ୍ନେହବନ୍ଧନଟି ଦ୍ୱାରା ଭରସା ଦେଇଛନ୍ତି, ଦେଉଛନ୍ତି ତଥା ଆମକୁ ସ୍ନେହ ଦେଇ ପାରିବାର ଯୋଗ୍ୟ କରି ଆଣିଛନ୍ତି ! ଏମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଆତ୍ମୀୟ ବୋଲି ଜାଣୁଛୁ ବୋଲି ସିନା ବୃହତ୍ତର ଆହୁରି ଅନେକ ଆୟତନରେ ପାହାଚପରେ ପାହାଚ ଉଠିବା ସମୟରେ ଆହୁରି ବହୁତଙ୍କର ଆତ୍ମୀୟ ହୋଇପାରୁଛୁ । ଏହି ଏଡ଼େ ବଡ଼ ସଂସାରଟିର ଅନ୍ଦାଜଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ସେଇଠାରୁ ପାଇଯାଉଛୁ । ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଆଚମ୍ବିତ ସତ୍ୟଟି ହେଉଛି ଯେ, ଏହି ପରିବାରରୂପୀ ଅଳପ ତଥା ସ୍ଥାନୀୟଟି ଆମକୁ ଆଦୌ ଅଳପ ବୋଲି ମନେ ହେଉନାହିଁ ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ତାହାର ଗବାକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ସକଳ ଅବକାଶରେ ଏପରି ଭରସାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଖୋଲା ହୋଇ ରହିଛି ଯେ, ଆମେ ତାହାର ଏକ ଅଂଶ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତୁଚ୍ଛା ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛୁ ବୋଲି ଅନୁଭବ ବି କରୁନାହୁଁ । ସେହି ଘରଟି ଆମକୁ କେବେହେଲେ ଅଣଃନିଶ୍ୱାସୀ କରି ପକାଉନାହିଁ ।

ସେହି ଘରଟିରୁ ଯଦି କୌଣସି କାରଣରୁ ପ୍ରସାରିତ ହେବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ କିମ୍ବା ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବ, ତେବେ ଯାଇ ଆମକୁ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ଅବଶ୍ୟ ଲାଗିବ । ନହେଲେ, ଆମ ସକାଶେ ପରିବାରର ସଂଜ୍ଞାଟି ଅନୁକ୍ଷଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି, ଅଥଚ ସୁନ୍ଦର ସେହି ଡ଼ୋରଗୁଡ଼ିକ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବିପନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିବାର ଶଙ୍କା ହିଁ ଆସୁନାହିଁ । ଆମର ଚିହ୍ନା ଜଗତଟି ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମ କୃତଜ୍ଞତାର ପରିସରଟି ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମର ଶିକ୍ଷାଗତ, ନିର୍ମାଣଗତ କେତେ କେତେ ଆନକୁ ଆମେ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେହି କୃତଜ୍ଞତାର ପରିସରମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାରିତ ହେବାରେ

ଲାଗିଛନ୍ତି । ଆମର ଦେଖିବାରେ, ଗ୍ରହଣ ତଥା ଆତ୍ମଦାନର ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ବକ୍ରତା ଅଥବା ଜଟିଳତା ନଥିଲେ, କୃତଜ୍ଞତାର ଦୃଷ୍ଟିଟି ଲମ୍ବି ଲମ୍ବି ଯାଇ ପାରୁଛି । ଭୂମିଟାର ବ୍ୟଞ୍ଜନାମାନେ ମଧ୍ୟ ବଦଳି ଯାଉଛନ୍ତି । ଏକ ମାନସିକ ସମର୍ଥତାର ବାହନ ଉପରେ ବସି ସମ୍ଭବତଃ ସିଧା ହୃଦୟ ଭିତରୁ ହିଁ କୃତଜ୍ଞତାର ସେହି ବନ୍ଧୁଦୃଷ୍ଟିଟି ପ୍ରଲମ୍ବିତ ହୋଇ ଆସୁଛି, ଯାହାକି ଆମକୁ ଏହି ସମଗ୍ର ସବୁକିଛିର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହୋଇ ରହିଥିବାର ଅକୃପଣ ବୋଧଟିକୁ ଆଣି ଦେଇ ପାରୁଛି । ତାହାରି ବଳରେ ସବୁକିଛି ଏତେ ସହଜ ହୋଇ ଯାଉଛି କି ? ଆମର ନିଜ ଭାଷାଟିକୁ ନିଜର ବୋଲି ଚିହ୍ନୁ ଚିହ୍ନୁ ପୃଥିବୀର ସବୁ ଭାଷାଯାଏ ଏକ ସେତୁ ପଡ଼ିଗଲା ପରି ବୋଧ ହେଉଛି । ମୋ'ର ନିଜ ଧର୍ମଟିକୁ କୃତଜ୍ଞତା ସହିତ ବଞ୍ଚୁ ବଞ୍ଚୁ କେଡ଼େ ସାବଲୀଳ ଭାବରେ ଅନ୍ୟ କେତେ କେତେ ଧର୍ମର ହୃଦୟକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ହେଉଛି ! ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷା ମୋ'ରି ଭଳି ଆହୁରି ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ହିଁ ଭାଷା, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ ବସ୍ତୁତଃ ମୋ'ରି ଧର୍ମ ପରି କେତେ ନା କେତେ ସଂଖ୍ୟାର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ ଆଚରୁଥିବା ଧର୍ମ । ମୋ' ନିଜର ଧର୍ମ ବିଷୟରେ ମୋ' ଭିତରେ କିଛି ଅଧର୍ମଭାବନା ମୁହଁଟାଏ ପାଇ ନଥିଲେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଧର୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କେବେହେଲେ ଅଧର୍ମ ବୋଲି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବିନାହିଁ । କୃତଜ୍ଞତା ହିଁ ମୋ' ଜୀବନଘରଟିର ସବାମୂଳ ଗବାକ୍ଷଟିଏ ହୋଇଥିଲେ ମୁଁ ନିଜର ଧର୍ମଟି ଭିତରେ ପୃଥିବୀର ସକଳ ଧର୍ମକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିପାରିବି ଏବଂ ମୋ' ଭୂମିର ଏହି ଚିହ୍ନା ପ୍ରାଙ୍ଗଣଟିରେ ଠିଆ ହୋଇ ସକଳ ଭୂମିକୁ ସମୁଚିତ ଆତ୍ମୀୟତା ସହିତ ଦେଖିପାରିବି । ଅନ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମରେ ନିଜର ଚିହ୍ନା ଧର୍ମଟିକୁ ଏବଂ ଅନେକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭୂମିରେ ମୋ' ନିଜର ଚିହ୍ନା ଭୂମିଟିକୁ କାହିଁକି ବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ନପାରିବି ?

ଏହିପରି ଭାବରେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଟି ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞତାବଦ୍ଧ ହୋଇ ମୁଁ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିବି ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ରହ୍ମର ଭାଜନ ହୋଇ ପାରିବି । ବହୁତ ତଥାକଥିତ ଧର୍ମୀୟ ପରମ୍ପରାରେ ସଂପୃକ୍ତ ଉଚ୍ଚମାନେ ସବାଆଗ ବ୍ରହ୍ମର କଥା କାହିଁକି କହିବୁଲନ୍ତି କେଜାଣି ? ସମ୍ଭବତଃ ସେହିମାନେ ହିଁ ଆମର ନିତିଚିହ୍ନା ପୃଥିବୀଟିକୁ ମାୟା ବୋଲି କହନ୍ତି ଏବଂ ଖୁବ୍ କୂଟ କରି ଏହି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ଭୁରୁଡ଼ାଇ ରଖିଥାଆନ୍ତି । ତାହାରି ପରିଣାମରେ ଏହି ପୃଥିବୀଟି ବଡ଼ ଅବାଗିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ପୃଥିବୀଟା ବ୍ରହ୍ମରୁ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେମାନେ ହୃଦୟଯାଏ ପହଞ୍ଚି ପାରିନଥାନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ତତ୍ତ୍ୱ ଦେଇ ତୁଚ୍ଛା ଆମକୁ ବାଉଳା କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ବସ୍ତୁତଃ କାହାପାଖରେ କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ? ପୃଥିବୀଟା ବିଷୟରେ ବିଡ଼ମ୍ବିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଯାଏ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ

ମଧ୍ୟ କିପରି କେଉଁ ତତ୍ତ୍ୱର ଶରଣ ନେଇ କଳନା କରାଯାଇ ପାରିବ ? ସେହି କାରଣରୁ କେବଳ ଅଜ୍ଞାନଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ଆମକୁ ଅନ୍ଧପ୍ରାୟ କରି ରଖିଥିବ । କୃତଜ୍ଞ ରହିପାରିଲେ ଯାଇ ହୃଦୟଟି ଦୃଶ୍ୟମାନ୍ ହୋଇ ଆସିବ ତଥା ଏହି ଖିଳ ବିଶ୍ୱର ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ହୃଦୟ-ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି ହେବ । ସେତିକିବେଳେ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ରହିଥିବା ତତ୍ତ୍ୱମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମପାଇଁ ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦେଖାଯିବେ । ଏବଂ, ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ବ୍ରହ୍ମ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ଆସିବେ । କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ପାରିଲେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସେହି ପରମଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନିମିତ୍ତ ବୋଲି ବୋଧ ହେବ । ଅସଲ ନିମିତ୍ତ ତ ସେଇ, ଯିଏ କୃତଜ୍ଞତାକୁ ହିଁ ନିଜ ଜୀବନସରଣୀର ମୂଳ ଶୈଳୀରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଏ । ମାତ୍ର, ଅସଲ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ଶିଖିବାର ଏପରି କୌଣସି ଟେକ୍‌ନିକ୍ ନାହିଁ, ଯାହାକୁ ଶିଖିନେଇ ପାରିଲେ ଆମେ ତାହାରି ବଳରେ ହିଁ କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ପାରିବା । କିନ୍ତୁ, କୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିବାର ଆହ୍ୱାନଟି ସବୁବେଳେ ଏବଂ ସର୍ବତ୍ର ରହିଛି । ସ୍ଥାନୀୟ ଆମ ଘରଟିରେ ରହିଛି, ମହୀମଣ୍ଡଳରେ ରହିଛି, ବ୍ରହ୍ମପାରୁଶଟି ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏଇଠୁ ହିଁ ପାହାଚଗୁଡ଼ିକ ସବୁଆଡ଼କୁ ପଡ଼ିଛି । ମନୁଷ୍ୟଟିଏ ଯେତେ ମନ କରିବ, ତା'ର ଘରଟିକୁ ସେତେ ପ୍ରସାରିତ କରିଦେଇ ବଞ୍ଚିପାରିବ; ଯେତେ ମନ କରିବ, ଏହି ପୃଥିବୀଟି ମଧ୍ୟ ତାକୁ ସେତେ ଅମାପ ହୋଇ ଦିଶିବ । ଏବଂ, ଆଦୌ ଦ୍ରୋହୀ ନହୋଇ କାହିଁକି କୁହାନଯିବ, ଆମେ ମନ କଲେ ଆମର ବ୍ରହ୍ମବୋଧ ତଥା ବ୍ରହ୍ମସାନ୍ନିଧ୍ୟଟି ବି ସେତିକି ଅଧିକ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ହୋଇ ଯାଉଥିବ ।

□□

କୁଟୁମ୍ବ

କୌଣସି ଏକ ନୀତିଶାସ୍ତ୍ରର ଉକ୍ତି ଅନୁସାରେ ଉଦାରଚିତ୍ତ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବସୁଧାକୁ ଆପଣାର କୁଟୁମ୍ବ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ଓ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଲଘୁଚେତାମାନେ ଏଇଟା ମୋ'ର ଏବଂ ସେଇଟା ଆଉ କାହାର ବୋଲି ହିସାବ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ହୁଏତ ମୂଳ ବକ୍ତବ୍ୟଟି ହେଉଛି ଯେ, ଅଧିକ ମଣିଷ ଏହିପରି ତୋ'ର ମୋ'ର ଭିତରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ କୁଟୁମ୍ବକୁ କୁଟୁମ୍ବ ବୋଲି କହନ୍ତି ଏବଂ ବସୁଧାକୁ ବସୁଧା ବୋଲି କହନ୍ତି ଏବଂ ତାହାରି ଅନୁସାରେ ହିସାବ କରି ନିର୍ମଳ

ବୁଦ୍ଧିରେ ନିଜର ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚନ୍ତି । ବିଚରା ସେମାନେ ଭାରି ଅସହଜତା ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତି । ନିଜର କୁଟୁମ୍ବ କହ ଅଥବା ଆଉ ଯାହାର ବି କୁଟୁମ୍ବ ମଧ୍ୟ କହ, ସେମାନେ ଉଭୟେ ଏହି ବସୁଧାଟି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥାନ୍ତି । ବସୁଧା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ସୁସ୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିପରିମଳ ସହିତ ନିଜର କୁଟୁମ୍ବଟିକୁ ଦେଖି ପାରୁନଥିଲେ ତୁମେ ନିଜର କୁଟୁମ୍ବଟିକୁ ସତକୁ ସତ ବଞ୍ଚି ପାରିବ କି ? ତେଣୁ, କୁଟୁମ୍ବକୁ ବଞ୍ଚିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେମାନେ କୁଟୁମ୍ବଦ୍ୱାରା ବସ୍ତୁତଃ ଗିଳି ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଏବଂ, ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କ'ଣ କମ୍ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ହୁଏତ ତାହାହିଁ ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ନିତାନ୍ତ ଭଲ ଅର୍ଥାତ୍ ସଦିଚ୍ଛାପୂର୍ଣ୍ଣ କେତେ ମଣିଷ ପ୍ରାୟ ଛଟପଟ ହୋଇ କୁଟୁମ୍ବ ଛାଡ଼ି ପଳାଇ ଯାଆନ୍ତି । କୁଟୁମ୍ବକୁ ଛାଡ଼ିବାର ଉତାପଟାରେ ସେମାନେ ବସୁଧାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଛାଡ଼ି ପଳାଇ ଯାଆନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସମ୍ଭବତଃ ସର୍ବାଧିକ ଦୁଃଖ ପାଇବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । କାରଣ, ଯାହାଙ୍କୁ ପାଇଲେ ସେମାନେ ସକଳ ସନ୍ତାପରୁ ମୁକୁଳି ଯାଇପାରିବେ ବୋଲି ଅନ୍ଦାଜ କରିଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଅଧିକତର ଅର୍ଥରେ ପଛରେ ପକାଇଦେଇ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି । ଭଗବାନଙ୍କୁ ଛେଉଣ୍ଡ କରିଦିଅନ୍ତି ।

ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ଲଘୁଚେତା ନା ଉଦାରଚିତ୍ତ ? ପ୍ରକୃତରେ କିଏ ଉଦାର ନୁହେଁ ଏବଂ କିଏ ଲଘୁଚେତା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ? ଜୀବନର ଏହି କ୍ଷେତ୍ରଟିରେ ଉଦାର ଏବଂ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରଟିରେ ଅନୁଦାର, ସତର୍କ ବା କୁଣ୍ଠାଯୁକ୍ତ । ଠିକ୍ ଯେଉଁସବୁ ଭାବନା ଏବଂ ସଂବେଦନା ଦେଇ ସେମାନେ ବସୁଧାକୁ କୁଟୁମ୍ବର ଭାବଚେତନା ସହିତ ମୋଟେ ବଞ୍ଚି ହେବନାହିଁ ବୋଲି ମନେ କରୁଥାନ୍ତି, ସଚରାଚର ସେହିମାନେ ହିଁ ବେଶ୍ ତୁଲାଇହେବ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରି ତଥାକଥିତ ନିଜ କୁଟୁମ୍ବଟିକୁ ଆଦରି ନେଇଥାନ୍ତି । ସେହି ନିଜ କୁଟୁମ୍ବଟିରେ ସେହି ଭାବନା ତଥା ସଂବେଦନାଗୁଡ଼ିକୁ ଖଟାଇ ବଞ୍ଚିବା ଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାନ୍ତି ଓ ବସୁଧା ନିମନ୍ତେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ସର୍ବଦା ନିଜପାଖରେ ସଫେଇ ଦେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଏମିତି ସରଳ ଗୋଟିଏ ନ୍ୟାୟଟି ସହିତ ବଞ୍ଚୁ ବଞ୍ଚୁ କୋଉଠି କ'ଣ ଏପରି ବହଳ ହୋଇଯାଏ ଯେ ସେମାନେ ଆଖର ଏପରି ମଧ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ଯେ, ଏଡ଼େ ବଡ଼ ବସୁଧାଟାକୁ ଅନାଇଲେ ନିଜର ଏହି କୁଟୁମ୍ବଟିକୁ ଆଦୌ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ୍ୟାୟ ଦେଇ ବଞ୍ଚିବା ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ । ସେଇଥିରୁ ହିଁ ଏକ ସଂଘାତପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଘର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । କୁଟୁମ୍ବର ନିଜର ସେହି ଭୂମିକାଟି ବସୁଧାକୁ ସତେଅବା ଆପଣାର ସିଦ୍ଧିପଥରେ ଗୋଟିଏ ମୂଳଭୂତ ବାଧା ସଦୃଶ ଅନୁଭବ କରେ ଓ ଅଲଗା ହୋଇଯାଏ । ଆପଣାର ଏକ ବଙ୍କା ବାଟ ବାହାର କରି ପ୍ରାୟ ଲୁଚି ଲୁଚି ବୁଲୁଥାଏ । ଏବଂ, ଏହିପରି ଭାବରେ ସମ୍ଭବତଃ

ଆମ ନୀତିକାରମାନଙ୍କୁ ଲଘୁଚେତା ତଥା ଉଦାରଚିତ୍ତ – ଆମକୁ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଦେଇ ଚିହ୍ନାଇ ପକାଇବା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ଅବକାଶ ମଧ୍ୟ ମିଳିଯାଏ ।

କୁଟୁମ୍ବର ଭାବନା ହେଉଛି ଏକ ଚେତନା ଏବଂ ବସୁଧା ହେଉଛି ତାହା ଦିନେ ମୂର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଆସିବ ବୋଲି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏକ ବାସ୍ତବତା । ସେହିପରି, ବସୁଧାର ଭାବନାଟି ମଧ୍ୟ ଏକ ଚେତନା ଏବଂ ସେଇଟି ମୂର୍ତ୍ତ ହୋଇ ମାଟି ଛୁଇଁ ପାରିବ ବୋଲି କୁଟୁମ୍ବ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ବାସ୍ତବ ଏକକ । ତେଣୁ, ବିରୋଧର କାହିଁକି ବା ଆଦୌ କୌଣସି ଅବକାଶ ରହିବ ? ଏଇଟି ମୋ'ର ଏଇଟି ତୋ'ର, – ଏ କଥାଟି କ'ଣ କେବଳ ଲଘୁଚେତାମାନଙ୍କର କୁଟୁମ୍ବଗୁଡ଼ିକରେ ହିଁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ? ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟାରେ ତ ମଧ୍ୟ ସଂପ୍ରତି ଏଇଟି ଆମର ଓ ସେଇଟି ସେମାନଙ୍କର ବୋଲି କହିବାର ବର୍ବରପ୍ରାୟ ଭାବନାଗୁଡ଼ାକ ପୃଥିବୀକୁ ଛିନ୍ନଛତ୍ର କରି ପକାଇବାର ଫିକର କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ମହା ମହା ମାରଣାସ୍ତ୍ର ନିର୍ମାଣରେ ମାତିଥିବା ବୃହତ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରଶକ୍ତିମାନେ ତ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ନିଜ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଦ୍ୱାରା ହିଁ ବାଧ୍ୟ କରି ରଖିବାରେ ପ୍ରମତ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ହୁଏତ ତିନିଚା ବସୁଧାର ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନକୁ ସେମାନେ ନିଜ ସିନ୍ଦୂକ ଭିତରେ ବେକ ମୋଡ଼ିଦେଇ ରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ପୃଥିବୀଯାକର ସର୍ବବିଧ କୁଟୁମ୍ବପଣ ନିମନ୍ତେ କାଳ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, କୁଟୁମ୍ବପଣ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ଚେତନା, ଯାହାକି ବସୁଧାକୁ ସର୍ବଦା ହିଁ ମନ କରୁଛି । ତାକୁ ଆମେ ଆମର ଏହି ସ୍ଥାନୀୟ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଞ୍ଚିପାରିଲେ ଯାଇ ବସୁଧାକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ କୁଟୁମ୍ବର ମୂର୍ତ୍ତରୂପ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଦିଗରେ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ମୂଳଦୁଆଟିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ପକାଇ ପାରିବା ।

ମନୁଷ୍ୟର ବିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକୁ ସମଝି ପାରୁଥିବା ବିଜ୍ଞାନୀମାନେ କହିଲେଣି ଯେ, ଯେତେ ଯାହା ପ୍ରତିକୂଳତା ବାଟ ଓଗାଳି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆମର ଏହି ବସୁଧାଟିରେ ସେହି ଆଦ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟିରୁ ହିଁ କୁଟୁମ୍ବର ଭାବନା କ୍ରମଶଃ ଅଙ୍କୁରିତ ହୋଇ ଆସିଛି । ସେହି ସରଳ ସ୍ଥାନୀୟତା ଗୁଡ଼ିକର ସମୟରେ ମନୁଷ୍ୟସମୂହ ମାନଙ୍କରେ କୁଟୁମ୍ବଜୀବନର କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବସୁଧାଟିଏ ସର୍ବଦା ବିଦ୍ୟମାନ୍ ରହିଥିଲା । ଏବଂ, ବସୁଧା ଓ କୁଟୁମ୍ବ ଭିତରେ ଆଦୌ ଏତେ ଏତେ ବ୍ୟବଧାନ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ବସୁଧାଧାରଣାଟି କ୍ରମେ ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏକାଧିକ କାରଣରୁ କୁଟୁମ୍ବର ଚେତନାଟି ସେହି ମୁତାବକ ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ନପାରିବାରୁ ହିଁ ବ୍ୟାଘାତମାନ ଉପୁଜିଲା । ଧର୍ମ, ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦ ତଥା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗିଳି ହୋଇ ପଡ଼ିବାର ନାନା ସତ ତଥା ମିଛ ଆଶଙ୍କା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଳ୍ପବଳ ଏବଂ ନିର୍ଭରଶୀଳ କରି ରଖିବାର ଚକ୍ରାନ୍ତ

କରିଥିଲା । ଗୃହଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ କାନ୍ଥମାନେ ସତେଅବା ଅଧିକ ବୃହତ୍ ହୋଇ ଦେଖାଗଲେ । ସେମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ କୁଟୁମ୍ବପଣଟା ତଥାପି ଯାଇନାହିଁ ଏବଂ, କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠାଇଦେଇ ପାରିଲେ ବସୁଧାଟି ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ହୋଇ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଆମର ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କୁଟୁମ୍ବଗୁଡ଼ିକରେ କ'ଣ କମ୍ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ବହୁବିଧତା ରହିଛି ? ତେଣୁ, ବସୁଧାର ସ୍ତରରେ ଏତେ ଏତେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ ମଣିଷ କାହିଁକି ପ୍ରମାଦ ଗଣିବ ? ଆଗାମୀ କୁଟୁମ୍ବଚେତନା ଦ୍ୱାରା ସମୃଦ୍ଧ ବସୁଧାଟି କ୍ରମେ ମନୁଷ୍ୟମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଧିକ ଆକର୍ଷଣ କରିବ । ଏଠି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଜାଗା ହେବ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ପତର ପଡ଼ିପାରିବ ।

❑❑

କାଳ / ମହାକାଳ / ଆମ କାଳ

ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ଭିତରେ ହିଁ କାଳର ଆଦୌ କୌଣସି ଧାରଣା କରାଯାଇ ପାରିବ । ସେହି ଅବଧାରଣାଟିକୁ ସମ୍ଭବତଃ ଏକ କଳ୍ପନାରୂପ ଦେଇ କେହି କେବେ 'ମହାକାଳ' ନାମକ ସେହି ଆର ଶବ୍ଦଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କଲେ, ଏବଂ ଅର୍ଥଟିକୁ ନିଜନିଜର ବ୍ୟଞ୍ଜନା ଦେଇ ସଂପୃକ୍ତ ସମୂହମାନେ ତାହାକୁ ବୁଝି ଯାଉଥିବା ପରି ଭାବିଲେ ଓ ତେଣୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଲେ । ଯମରାଜ୍ୟଙ୍କ ଅର୍ଥରେ ଏହି 'କାଳ' ଶବ୍ଦଟି ଆମ ଭାଷାରେ କେବଠାରୁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲାଣି କେଜାଣି ? ଏବଂ, କ'ଣ ପାଇଁ ହୁଏତ ସେହି ଦିନଠାରୁ ତାହା ମୃତ୍ୟୁର ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ପରି ହୋଇ ରହି ଆସିଛି । ଦୈନନ୍ଦିନ କଥୋପକଥନରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଆହୁରି ସ୍ଥାନୀୟ କେତେ କେତେ ଅର୍ଥରେ 'କାଳ' ଶବ୍ଦଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଛୁ । ତଥାପି, କାଳ କହିଲେ ସେହି ସମୟ ଅର୍ଥରେ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଶବ୍ଦଟିକୁ ବୁଝି ଆସିଛନ୍ତି । କାଳର ଶେଷ ମଧ୍ୟ କେଉଁଠି ? କାଳ ଶେଷ ହୋଇଗଲେ ତାହାର ସ୍ଥାନାପନ୍ନ ରୂପେ ପୁଣି କିଛି ରହିବ ନାହିଁ ? ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହି ସଂଦର୍ଭରେ କେତେ କ'ଣ ଆଲୋଚନା ହୋଇ ଆସିଛି । ଅଧିକ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ କହିଲେ, ଅନୁମାନ ହିଁ କରାଯାଇ ଆସିଛି ।

କାଳ ବଦଳି ବଦଳି ଯାଇଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ବଦଳୁଛି । ଆମ ସାମୂହିକ ଜୀବନ ଯେତିକି ବେଗରେ ବଦଳି ଯାଉଛି, କାଳଟା ମଧ୍ୟ ସେତିକି ବେଗରେ ବଦଳୁଛି । ବେଳେ ବେଳେ କାଳ ଆଗକୁ ଚାଲିଯାଉଛି, ମଣିଷ ପଛରେ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ବଦଳି ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ନାନାବିଧ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛି । କିଏ କାଳକୁ

ବଦଳାଉଛି, କଳ୍ପନାଗୁଡ଼ିକୁ ଏବଂ ଅପହଞ୍ଚଗୁଡ଼ିକୁ କିଏ ମାଟିର ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କରାଇ ଆଣୁଛି ଓ ଅପହଞ୍ଚମାନଙ୍କୁ ପହଞ୍ଚରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିଦେଉଛି ? ମଣିଷମାନେ ବଦଳିଗଲେ ହିଁ ତ ଆମେ କାଳଟା ବଦଳିଗଲା ବୋଲି ଖୁବ୍ କହୁଛୁ । ପଛରେ ପଡ଼ି ଯାଉଥିବା ସମୂହଗୁଡ଼ିକର କାଳଟା ବି ସେହି ପଛରେ ପଡ଼ି ରହୁଛି । ତେଣୁ, କାହିଁକି ଅନୁରୂପ ନ୍ୟାୟରେ କହି ନହେବ ଯେ, ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ କାଳ ପରେ କାଳ ବଦଳି ଯିବାରେ ମୁଖ୍ୟତମ ନିମିତ୍ତ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । କାଳ ବଦଳି ଯାଉଛି, ତେଣୁ ଏହି ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠର ଜୀବଟା ମଧ୍ୟ ବଦଳୁଛି ବୋଲି ଆମେ କାହିଁକି କହୁଛୁ ? ଯାବତୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ କାଳର ଧାରଣାଟି କେବେହେଲେ ସେହି ଏକାଭଳି ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱୟଂ ଆଧୁନିକ କାଳରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲେଣି ବୋଲି ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ିକୁ ଖଟାଇ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ମନ୍ଥର ତଥା କୁଣ୍ଠିତମାନଙ୍କୁ ଆଦିମ କିମ୍ୱା କିଞ୍ଚିତ୍ କଥା ବଖାଇ ଅଳ୍ପବିକଶିତ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ତଥାପି, ଏକ ଶାଶ୍ୱତ କାଳ ବୋଲି କଥାଟିଏ ବି ଆମ ଚଳଣିରେ ରହିଛି । ଶାଶ୍ୱତ ସତ୍ୟ, ଶାଶ୍ୱତ ଧର୍ମ ଏବଂ ଶାଶ୍ୱତ ଠିକ୍, – ଏହିସବୁ କଥାର ଚଳଣିଗୁଡ଼ିକ ଆମର ସଂସ୍କୃତିଗତ ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆସି ପ୍ରବେଶ କରିଛି ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟର ପରିବେଶଗୁଡ଼ିକରେ ବହୁତ ବହୁତ ବିକ୍ଷୁବ୍ଧତା ଆଣି ଭରି ଦେଇଛି । ଆମର ନିଜ ଧର୍ମ, ନିଜ ନିଜ ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଥିବା ସତ୍ୟ ଓ ଆମର ପରିଚିତ ଜୀବନଶୈଳୀମାନେ କାହିଁକି ଆମକୁ ଅଧିକ ସ୍ଥୁଳ ଦିଶିବାପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରିଛନ୍ତି ?

ଏହି 'ଆମକାଳ'ର ଧାରଣାଟି ପୃଥିବୀରେ ବହୁ ପ୍ରମାଦ ତଥା ତଜ୍ଜନିତ ଦୂରତାଗୁଡ଼ିକୁ ସବୁକାଳେ ମୁହଁ ଦେଇ ଆସିଛି । ରାଜା ଓ ସମ୍ରାଟମାନେ ଆଗେ ସେମାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ ସବୁକାଳର ବୋଲି ପ୍ରଶସ୍ତିସୂଚନ ପଦମାନ ଲେଖନ୍ତୁ ବୋଲି ନିଜର ଆଶ୍ରିତ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁମାନେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ସମ୍ପନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାହାକୁ ହିଁ ଅସଲ ସମର୍ଥତା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସେହି ଦୌରାତ୍ମ୍ୟଗଡ଼ିକୁ ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ଅଧିକ ନୃଶଂସତା ସହିତ ଜାରି କରି ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ନକରୁଛନ୍ତି । 'ଆମକାଳ'ର ସେହି ନିତାନ୍ତ ଭୟାନକ ନିଶାରେ ପଡ଼ି ସେମାନେ ଆଖର ନିଜ ସମେତ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟାକୁ ପୂରା ଖତମ କରିଦେବେ ବୋଲି ଗଣିତ କଷି ସ୍ଥିର ବି କରି ସାରିଲେଣି ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । କାଳସ୍ରୋତଟାକୁ ପୂରା ଭୁରୁଡ଼ାଇ ଦେଉଛନ୍ତି ।

ତେଣୁ ବିକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ଖୋଜା ପଡ଼ିଛି । ପୃଥିବୀର ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟ କାଳର ପକ୍ଷରେ ଅଛନ୍ତି, ତେଣୁ ମହାକାଳ ନାମକ ସେହି ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ପଟେ ରହିଛନ୍ତି ।

ସେହିମାନଙ୍କର ବିବେକକୁ ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ସଚଳତା ଦେଇ ବିଶ୍ୱବିବେକଟିଏ ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଛି ଏବଂ ସୋଚ୍ଚାର ହୋଇ ଆସୁଛି । ବିଶ୍ୱାସର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବିବେକଟିଏ । ଆମେ ସେଇଟିକୁ ହୁଏତ ମହାକାଳର ମୂଳ ଅସ୍ତ୍ରଟିଏ ବୋଲି ବି କହିପାରିବା । ଆମେ-ଏହି ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି କାଳଟିକୁ ଆମ କାଳ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କହିବା, ମାତ୍ର ତାହାକୁ ଅସଲ କାଳଟିର ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୋଲି ହିଁ ଅନୁଭବ କରିବା । ତେବେଯାଇ ଉପସ୍ଥିତ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ବହୁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତାରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ରହିଥିବାର ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଯୋଗ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ହୋଇ ପାରିବା । ଏହି ପୃଥିବୀ ଯେପରି ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ତାହା ଏହି 'ଆମ କାଳ' ବାଦୀଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼ି ଶେଷ ହୋଇଯିବା ସକାଶେ କଦାପି ଯେ ସୃଷ୍ଟିହୋଇ ନଥିବ, ସେହି ସତ୍ୟମୂଳ ବିଶ୍ୱାସଟି ହିଁ ଆମକୁ ଏହି କାଳରୂପୀ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ପଟେ ରହିବା ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକ ବଳଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଦେଇ ଯାଉଥିବ । ଆମର ସେହି ଅନମନୀୟ ବାସନାଟି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଆମେ କାଳଟି ସହିତ ସହଯୋଗ କରିପାରିବା । ଯାବତୀୟ କାଳଗତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଆମ ପଟକୁ ମଧ୍ୟ ଆଣିପାରିବା । କାଳକୁ କେବେହେଲେ ଯନ୍ତ୍ର ଦେଇ ଅଥବା ଜରୀବ ପକାଇ ବୁଝି ସିନା ପାରିବାନାହିଁ, ମାତ୍ର କାଳପକ୍ଷରେ ରହିଛୁ ବୋଲି ନିଜ ଭିତରୁ ତଥା ପରସ୍ପରଠାରୁ ଅଭୟ ପାଇବାରେ ଲାଗିଥିବା । ଏବଂ ମହାକାଳଟା ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଆମ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଭର ବି କରିପାରିବ । ଉଶ୍ୱାସ ହେବ ।

□□

କାରଣ / ଅକାରଣ

କାର୍ଯ୍ୟକାରଣବାଦର ତତ୍ତ୍ୱସୂତ୍ରଟି ଅନୁସାରେ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଯାହାକିଛି ଘଟୁଛି ସବୁଗୁଡ଼ିକର ନିଶ୍ଚୟ କାରଣ ରହିଛି । କାରଣ କ'ଣ ବୋଲି ପଚାରି ପାରିଛି ବୋଲି ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ତଥା ପୃଥିବୀର ଏତେ ଏତେ ରହସ୍ୟକୁ ଭେଦ କରିଛି, – ଅଜ୍ଞାନ ଭିତରୁ ଜ୍ଞାନକୁ ଆସିଛି, ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ସିଏ ଆଲୋକକୁ ଆସିଛି । ଏବଂ, ସେହି ଆଲୋକ ତଥା ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟକୁ ଆସିବା, ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଅଧିକ ଆଲୋକ ଆଡ଼କୁ ଉନ୍ମୁଖ ହୋଇ ରହିବା, – କାରଣ ଜିଜ୍ଞାସା କରୁଥିବା ଓ ଆବିଷ୍କାର କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା, – ଆମ ମଣିଷମାନଙ୍କର ସଭ୍ୟତା କହିଲେ ସାରତଃ ଏତିକି ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ କ'ଣ ବା କୁହାଯାଇ ପାରିବ ? କାରଣ କ'ଣ ବୋଲି ପଚାରିବା,

– ତାହାହିଁ ତ ବିଜ୍ଞାନ ନାମକ ମନୁଷ୍ୟମଥାର ଏହି ପରମସମ୍ପଦଟିକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଛି ଓ ତାହାର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଅନୁଶୀଳନ କରି ଆସିଛି ! ଏବଂ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଟଣାର କାରଣ ନିଶ୍ଚୟ ରହିଛି, ସେହି ମୂଳ ବିଶ୍ୱାସଟି ନଥିଲେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ କ'ଣପାଇଁ ବା ଆଦୌ କାରଣ ଖୋଜି ଯାଇଥାଆନ୍ତେ ?

କାହିଁକି ଓ କିପରି, - ସକଳ କାରଣଜିଜ୍ଞାସା ପଛରେ ସର୍ବଦା ଏହି ଦୁଇଟି ପ୍ରେରଣା ହିଁ ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରହି ଆସିଛି । ମନୁଷ୍ୟର ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗତ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଯେ ସବୁକିଛିର କାରଣ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିବନାହିଁ, ସେହି ସତ୍ୟଟିକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ପରେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆବଶ୍ୟକ ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ କାଳକ୍ରମେ ଉଦ୍‌ଭାବିତ କରି ଆଣିଛନ୍ତି । କେବଳ ବହିଃପ୍ରକୃତିରେ ଘଟୁଥିବା ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକର କାରଣ ନୁହେଁ, ଆମ ଅନ୍ତଃପ୍ରକୃତିରେ ଘଟିବାରେ ଲାଗିଥିବା କାରଣଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଖୋଜି ବାହାର କରାଯାଇ ପାରିଲାଣି । ଭିତରର ଘଟଣାମାନ ବାହାରର ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଘଟାଉଛି ଅଥବା ବାହାରର ଘଟଣାମାନ ମଧ୍ୟ ଆମ ଭିତରେ ଘଟୁଥିବା ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଛି, ସେହି ବିଷୟଟିର ଘୋର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାର ସାହସଟିକୁ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ବେଶ୍ କରି ହେଲାଣି । ତଥାପି, ଏତେ ଏତେ କାରଣ ଯଦି ଜଣା ହୋଇ ସାରିଲାଣି, ତେବେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ କ'ଣ ପାଇଁ ନିଜ ଅକ୍ତିଆରକୁ ଆଣି ପାରୁନାହାନ୍ତି ? ଘଟଣାମାନେ ଘଟି ଯାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବକା ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ସେହି ଘଟଣାମାନ ସତେଯେପରି ତୁଚ୍ଛା ଅକାରଣ ହିଁ ଘଟି ଯାଉଛନ୍ତି । ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ମୋଟେ କଳ ପାଉନାହିଁ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଛି ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ ସେହି ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଚଳାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅତ୍ୟାଚାରଗୁଡ଼ିକର ପଥରୋଧ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଯୁଦ୍ଧ ହେଉଛି, ହିଂସା ହେଉଛି; ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ କରି ହିଁ ସେହି ଯୁଦ୍ଧ ତଥା ହିଂସାମାନେ ହେଉଛନ୍ତି, – ଅଥଚ, କିଛି କରି ହେଉନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ସମ୍ପଦଗୁଡ଼ିକ, ଦ୍ରବ୍ୟସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକ ଶତଗୁଣ କି ସହସ୍ରଗୁଣ ହେବାକୁ ବସିଲେଣି, – ଏବଂ ଏଣେ ଅନାହାର ରହିଛି, ଅସହାୟତା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏସବୁର କାରଣ ଯଦି ମନୁଷ୍ୟକୁ ଜଣା ଅଛି, ତେବେ ତାହାର ଯେ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରତିକାର ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ, ତାହାର କାରଣ ପୁଣି କ'ଣ ହୋଇପାରେ ? ଏଗୁଡ଼ିକ ତ କଦାପି ଅକାରଣ ହେଉନଥିବ ! ପୁନଶ୍ଚ, ସତକୁ ସତ ମଥା ଦେଇ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରର କାରଣଗୁଡ଼ିକୁ ବାହାର କରି ହେବ କି ?

ସମ୍ଭବତଃ ସତ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, କାରଣ ଅନେକ ସ୍ତରର ରହିଛି । ତେଣୁ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବାପାଇଁ ଆମ ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ବହୁ ସ୍ତରର ରହିବ

ହିଁ ରହିବ । ଯିଏ ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ ରହିଛି, ପୂରା ବୁଦ୍ଧିଆ ହୋଇ ସିଏ କେବଳ ତାକୁ ଦେଖା ଯାଉଥିବା କାରଣଟାକୁ ହିଁ ଅକାରଣରେ ଏକମାତ୍ର କାରଣ ବୋଲି ଦାବୀ କରୁଛି । କିଏ ତୁଚ୍ଛା ବୁଦ୍ଧି ଦେଇ ପୃଥିବୀରେ ସବୁକିଛିକୁ ସାଧିଦେବ ବୋଲି କହୁଛି ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିବାଦୀ ବୋଲାଉଛି । ଏବେ ତ ପ୍ରାୟ ଏକ କ୍ଲାସିକ୍ ସମ୍ଭ୍ରମ ସହିତ ବୁଦ୍ଧିବାଦୀମାନଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ବୋଲି ବି କୁହାଗଲାଣି । ଆଉ କିଏ ହୃଦୟଦ୍ୱାରା ହିଁ ସବୁକିଛିକୁ ବୁଝିହେବ ଏବଂ ସାଧ୍ୟ କରିହେବ ବୋଲି କେଡ଼େ ଆଣ୍ଟର ସହିତ କହୁଛି ଏବଂ ହୃଦୟବାଦୀ ବୋଲାଉଛି । ଶିଖଟା, ତାଳୁଟା ତଳିପାଟାକୁ, ପାଦଦେଶକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ସକାଶେ ରାଜୀ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ସମ୍ଭବତଃ, ସେହି ମଉକାଟିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ହୁଣ୍ଡାମାନେ ହିଁ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଲାଠିଗୁଡ଼ାକୁ ଦେଖାଇ ଖୁବ୍ ବାଧ୍ୟ କରି ରଖି ପାରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମ ଉପସ୍ଥିତ ନିୟତିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଭର୍ତ୍ତା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ହୁଣ୍ଡା ହୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଭିତରେ ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଛି; ଖାଲି ପୃଥିବୀଯାକର ମାଲିକ ହୋଇ ରହିବାକୁ ନୁହେଁ, କୋଟି କୋଟି ଆଲୋକକାମୀ ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ନିଜର ଶ୍ରଦ୍ଧା ତଥା ବିବେକ ମୁତାବକ ଏଠି ନାନାବିଧ ପାରସ୍ପରିକ ମେଳରେ ବଞ୍ଚିବାର ଅଭିଳାଷଗୁଡ଼ିକୁ ପଣ୍ଡ କରି ଦେବାଲାଗି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିକୂଳତମ ଶକ୍ତିରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, ଏଠି ଆମକୁ ଭୂତାଇ ଭଣ୍ଡାଇ ଭାରି ଉପଦ୍ରବ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ସେହି ଘଟଣାଟାର ବି କ'ଣ କାରଣ ହୋଇପାରେ ? ମଣିଷମାନଙ୍କର ମଥାଶକ୍ତିମାନ କେଉଁସବୁ କାରଣ ହେତୁ ପ୍ରତିହତ ହୋଇ ରହିଯାଉଛି ? ଆମର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ସାହିତ୍ୟ, କଳା, ସଙ୍ଗୀତ ଏବଂ ସେହି କାଟର ଆହୁରି କେତେ କେତେ ତଥାକଥିତ ସର୍ଜନାତ୍ମକତା ଅସଲ ଜାଗାଟାରୁ ଲୁଚି ବାହାରି ଆସିଥିବା ପରି ନିଜ ନିଜର ମେଳଗୁଡ଼ାକରେ ଏତେ ପ୍ରତାପ ଦେଖାଉଛନ୍ତି, ଅଥଚ ଅସଲ ଥାନଟାକୁ ସାହସ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି ? ବୁଦ୍ଧି ଓ ହୃଦୟ ଯେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ସମ୍ଭାଳିପାରୁ ନାହାନ୍ତିଅର୍ଥାତ୍ ହୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ସାମନା କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି, ତାହାର ପ୍ରକୃତରେ କି କାରଣ ହୋଇପାରେ ? ସେହି ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ଭିତରେ ତ ବୁଦ୍ଧି ତଥା ହୃଦୟ ଏକତ୍ର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସେହି ଗୋଟିଏ ମଣିଷର ଧାତ୍ରୀ ହୋଇ ରହିବାପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଭିଆଣ କରାଯାଇଛି । ତଥାପି ବୁଦ୍ଧି କ'ଣ ପାଇଁ ହୃଦୟଟାକୁ ଅକାରଣ ବୋଲି ଭାବୁଛି ଏବଂ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଅକାରଣ ଭାବି ପରିତ୍ୟକ୍ତ କରି ରଖିଛି ? ହୁଣ୍ଡାଙ୍କର ତେଣେ ବୁଦ୍ଧି ଅଛି ନା ହୃଦୟ ରହିଛି ! ସତରାଂ, ବୁଦ୍ଧି ତଥା ହୃଦୟ ପରସ୍ପରକୁ ଲୋଡ଼ିଲେ ଯାଇ ପୃଥିବୀରେ ଜୀବନର ସୁସ୍ଥ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ନିମନ୍ତେ ଭୂମିଟିଏ ନିର୍ମିତ ହୋଇ ଆସିବ । ସେହିପରି, ମୋ' ଭିତରେ ଯାଇ ପୃଥିବୀରେ ଜୀବନର ସୁସ୍ଥ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ନିମନ୍ତେ

ଭୂମିଟିଏ ନିର୍ମିତ ହୋଇ ଆସିବ । ସେହିପରି, ମୋ' ଭିତରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ଦୁଇଟିଯାକକୁ ଲୋଡ଼ିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଦୁଇଟିଯାକର କର୍ଷଣ କଲେ ଏଠି ବହୁ ବହୁ ବିଘ୍ନର କାରଣ ଅପସରି ଯିବ । ସର୍ବୋପରି, ପୃଥିବୀଟା ଆଉ ମୋଟେ ଏତେ ଭୀରୁ ହୋଇ ରହିବନାହିଁ ୍‌ ।

□□

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ / ଅଧିକାର / ଅନଧିକାର

ଖୁବ୍ ପିଲାଦିନର ଆମ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ମାନଙ୍କରେ ଆମକୁ ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଅଧିକାର ବିଷୟରେ ବହୁତ କଥା କୁହାଯାଇଛି । ଜଣେ ଜଣେ ନାଗରିକ ହିସାବରେ ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଆମର ଅଧିକାର, ଆମର ଅଧିକାର ଏବଂ ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଦୁଇଟି ଭିତରୁ ଏଇଟି ଆଗ ନୁହେଁ, ତେଣୁ ସେଇଟି ପଛ ବି ନୁହେଁ କିମ୍ବା ସେଇଟି ଆଗ ନୁହେଁ, ତେଣୁ ଏଇଟି ପଛ ବି ନୁହେଁ । ଏକାବେଳେକେ ସାରା ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରେ ପିଲାମାନଙ୍କର ପାଠ୍ୟବହିରେ ସେସବୁ ଅବଶ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ହୋଇ ରହିଥିବ । ବିଭିନ୍ନ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଯେଝା ଯେଝା ସଂବିଧାନରେ କେଡ଼େ ନିଷ୍ପାପର ଭାବରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ତାଲିକାମାନେ ତିଆରି କରି ଦର୍ଶାଇ ବି ଦିଆଯାଇଥିବ । ପୂର୍ବେ ରାଜାମାନଙ୍କର ଅମଳଟିରେ ଏହି ଚଳଣିଟି ନଥିଲା । ରାଜାମାନଙ୍କୁ ରାଜପୁରୋହିତମାନେ ରାଜଧର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ବତାଇ ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ସେତିକି ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା ।

ଏବେ, ଲୋକତନ୍ତ୍ର ବା ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାମକ ଅନ୍ୟ ମାର୍କାର ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଚାରର ଶାସନ ଚଳିବାରୁ ଏକ ସଂବିଧାନ ଲେଖାଗଲା ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତଥା ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ଦିଆଗଲା । ଏବେ ତ ଠାଏ ଠାଏ ଏଭଳି ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ ଯେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଶାସନ ପଦ୍ଧତି ରହିଥିବା କେତେ ଦେଶରେ ରାଜପଦଟା ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇ ଯାଇନାହିଁ ଓ ନାଗରିକମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତର୍ପଣ ସହିତ ସୂଚାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଖାଲି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ନୁହେଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ କିସମର ସାମୂହିକ ଜୀବନର ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ପରମ୍ପରାକ୍ରମେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଅଧିକାରମାନ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ସଂବିଧାନ ଆକାରରେ କିଛି ଲେଖା ହୋଇନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ପରିବାରରେ ରହିଛି, ଗ୍ରାମବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ରହିଛି, ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାରୀ ଗଠନତନ୍ତ୍ର ଗୁଡ଼ିକରେ ରହିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମକଳ୍ପନାରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ।

ଦେଶଦେଶକେ ଓ ସଂସ୍କୃତି ସଂସ୍କୃତିରେ ଫରକ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କରି ଦିଆଯାଇଛି । ତଥାପି ଲୋକମାନେ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଖିଲାପ କରୁଛନ୍ତି ତଥାପି ଏଭଳି ଲୋକମାନେ ବି ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ବହୁ ଅନଧିକାରର ଆଚରଣ ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଏହି ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମକୁ ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ମୁଁ ଯଦି ମୋ'ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ତୁଲାଇବାରେ ବିଧାନ ନମାନୁଛି, ତେବେ ତାହା ଫଳରେ ଆଉ କାହାକୁ ତଥା କେଉଁମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକାରରୁ ବଞ୍ଚିତ ହିଁ କରୁଛି । ଏବଂ, ମୁଁ ଯଦି ନାନା ଅନଧିକାରକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଉଛି ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଆହୁରି ବହୁତଙ୍କୁ ବହୁତ କିଛିରୁ ବଞ୍ଚିତ କରୁଛି । ସମାଜର ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ ଅଧିକାଂଶତଃ ଏହି କଥାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ମୁଁ ବା ଆମେ କେତେଜଣ କୌଣସି ଖାସ୍ ସ୍ୱାର୍ଥର ନିଶାଭିତରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ପଡୁଛୁ ବୋଲି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଅବଜ୍ଞା କରିବାରେ ଲାଗିଛୁ । ବିଶେଷତଃ ଯଦି ଆମ ଏହି ବିଶିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ହାତରେ ସମୁଦାୟଟିକୁ ଶାସନ କରିବାର କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ, ତେବେ ସେହି ଅଘଟଣାଟି ହିଁ ଘଟିବା ନିମନ୍ତେ ବେଶୀ ମୁହଁ ପାଇଯାଉଛି ।

ପୃଥିବୀର ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ଆପଣାକୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବୋଲି ସଂବିଧାନରେ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ମନୁଷ୍ୟ କ୍ଷମତାର ରଜ୍ଜୁଗୁଡ଼ିକୁ ହାତରେ ଧରିଥିବା ଅଳପ କେତେକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଏକ ପବିତ୍ର ସଂବିଧାନ ଦ୍ୱାରା ସମାନ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେତେଟା ବର୍ଗ ହିଁ ନିଜପାଇଁ ସବୁ ଅଧିକାରକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରି ରହିଛନ୍ତି । ଅନଧିକାର ବଳରେ ସେମାନେ ବହୁ ବିଷମତା ତଥା ବିଡ଼ମ୍ବନାକୁ ହିଁ ଯାବତୀୟ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଦୈନନ୍ଦିନତା-କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାରି କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ସେହିମାନଙ୍କୁ ସୁହାଉଛି; ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି, ସମାଜନୀତି ସବୁକିଛି ସେହିମାନଙ୍କର ଚକ୍ରାନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଯାବତୀୟ ପରିମଳରୁ ଛିନ୍ନପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଛି । ଧର୍ମମଠ ଓ ତାହାର ମହନ୍ତମାନେ ସେହି ଅଳପଙ୍କର କିମିଆ ଭିତରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଯାଇଛି ଏବଂ ବିବେକ ହରାଇ ବସିଛି । ସାହିତ୍ୟଟା ମଧ୍ୟ କ'ଣପାଇଁ ଅନ୍ୟଭଳି ଆଚରଣ କରନ୍ତା ? ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିବା ଓ ଯଥାସମ୍ଭବ ସବୁଯାକ ଅଧିକାରକୁ ନିଜର ଅଙ୍ଗଭୋଗ ସ୍ୱରୂପ ଏକପାଖିଆ ମାଡ଼ି ବସିଥିବା ଉଭୟ ପକ୍ଷହିଁ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୁ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ଏବଂ, ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଯାବତୀୟ ଅନଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନଧିକାର ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରୁଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଅନ୍ଧାରଗୁଡ଼ାକର ସ୍ଥାନାପନ୍ନ

ରୂପେ ଅବଶ୍ୟ ଆଉକିଛି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରନ୍ତା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛନ୍ତି, ଏହି ସ୍ଥିତିରେ ସେମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ହେବା ଉଚିତ ? ସେମାନେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଏହି କଥାଟିକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଜାଣିବେ ଯେ, ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ବହୁତଙ୍କର ପକ୍ଷଟିକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ରୀତିରେ ଅଧିକାରସଚେତନ ହିଁ କରାଇବେ । ବଞ୍ଚିତମାନେ ଆପଣାକୁ ଆପଣାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୁଃସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ନବୁଝିଲେ ଏବଂ ଅନଧିକାରୀ ବର୍ଗଟିକୁ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ନକଲେ ସେମାନ୍‌ଙ୍କୁ କେହି ଦୟା ଦେଖାଇବା ନିମନ୍ତେ ଆଦୌ ନଇଁ ଆସିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ଗାଆଁ, ଏହି ରାଜ୍ୟ, ଏହି ଦେଶ ଏବଂ ଏହି ପୃଥିବୀଟିରେ ପୃଥିବୀରେ ସେମାନଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଭାଗ ରହିଛି ବୋଲି ସେମାନେ ଅନୁଭବ କରିବେ ଏବଂ ଏଗୁଡ଼ିକରେ ଆବଶ୍ୟକ ଯାବତୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ କରାଇବା ନିମନ୍ତେ ସଚେତନ ଭାବରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହେବେ । ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ଏଇଟି କେବଳ ତଥାକଥିତ ରାଜନୀତିର ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ବା ସମସ୍ୟା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ତଥାପି ଏଥିରେ ରାଜନୀତି ରହିବ ହିଁ ରହିବ । ଯେକୌଣସି ସମୂହରେ ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜର ଅଧିକାର ଲାଭ କରିବେ ଏବଂ ଜଣେଜଣେ ଉଚିତ ସମ୍ମାନଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତ ହେବାର ନକ୍‌ସାଟିଏ ଆଜି ପୃଥିବୀଯାକ ଯେଉଁ ଅନ୍ୟଭଳି ରାଜନୀତିର ଚର୍ଚ୍ଚା ତଥା ସଚଳତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗଲାଣି, ସେହି ରାଜନୀତି ହିଁ ଆମ ଗାଆଁରେ, ରାଜ୍ୟରେ ଏବଂ ଦେଶରେ ସଂପୃକ୍ତ ଜନଗଣଙ୍କୁ ସକ୍ରିୟ କରିପାରିଲେ ଯାଇ ଏପରି ଏକ ଶକ୍ତି ଜନ୍ମଲାଭ କରିବ, ଯାହାକି ଆମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ରହିଥିବା ସକଳ ଅନଧିକାରକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଚୁନୌତି ଦେଇପାରିବ । ଶକ୍ତିମାନ୍‌ମାନେ ଆଉ କଦାପି ଭାଗ୍ୟ ଆଦରି ରହି ପାରିବେନାହିଁ । ଆପଣାକୁ ସବାଆଗ ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟବତ୍ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବେ । ସେତେବେଳେ ଯାଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅନଧିକାରଗୁଡ଼ାକ ମଣ ହୋଇ ଆସିବେ, ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ବସି ଏକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ମନୋନିବେଶ ହିଁ କରିବେ ।

ଶ୍ରୀ
ଗ୍ରା -
ପୋ - କୈନ୍ଦ୍ରପୁର
ଥା - ଜି - କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା
, ଓଡ଼ିଶା
କଡ଼ି ନଂ - ୪୭୮

କବି

ଯିଏ କବିତା ଲେଖେ, କେବଳ ସେଇ କ'ଣ କବି ? ପୂରା କାଳରେ ଆମ ଦେଶରେ ସାହିତ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଯାହାସବୁ ଲିଖିତ ଅବୟବରେ ଆମଯାଏ ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକରେ 'କବିତା' ଶବ୍ଦଟି ସେତେ ଅଧିକ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ବ୍ୟବହାର କରା ଯାଇନାହିଁ । କବିତାତତ୍ତ୍ୱ ନକହି କାବ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ସେତେବେଳେ ତ ସାହିତ୍ୟରେ ଗଦ୍ୟ ବୋଲି କିଛି ନଥିଲା । ତଥାପି କାବ୍ୟତତ୍ତ୍ୱର ଆଲୋଚନା ବେଳେ ସେହି ତତ୍ତ୍ୱକାରମାନେ ସତେଅବା କେବଳ କବିତା ଅପେକ୍ଷା ଆହୁରି ବହୁତକିଛିକୁ ବୁଝୁଥିଲେ । ଏକ ସମଗ୍ରତର ଅର୍ଥରେ ସାହିତ୍ୟରଚନା-କ୍ଷେତ୍ରର ଯାବତୀୟ ସର୍ଜନାତ୍ମକତାକୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ବୁଝୁଥିଲେ । ଆମର ଏଯୁଗରେ ତ ତଥାପି କାବ୍ୟ ଲେଖାଯାଉଛି । ତେଣୁ କବିତା ଉପରେ କାହିଁକି ଏତେ ଏତେ ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ଆଣି ଲଦି ଦିଆଯାଉଛି କେଜାଣି ? ଏହି ଅନ୍ୟ ପ୍ରୀତି ବା ପ୍ରବୃତ୍ତିଟି କ'ଣ ଆମର ଏହି ସାଂପ୍ରତିକ ସାହିତ୍ୟଯୁଗଟାରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ? ଏବଂ, ଏପରି ହେବା ପଛରେ କୌଣସି ବିଶେଷ କାରଣମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବେ କି ? ପବନମାନେ ବଦଳି ଯିବାରୁ ସଂଜ୍ଞାଗତ ଚଳଣିଟା ଏପରି ବଦଳିଗଲା କି ?

ବସ୍ତୁତଃ, ଭାରତବର୍ଷରେ 'କବି' ଶବ୍ଦଟି ସବାଆଗ ସାହିତ୍ୟରେ ନୁହେଁ, ଯାବତୀୟ ସମ୍ଭାବନା ଅନୁସାରେ ଉପନିଷଦରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି । ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ଅଧିକତର ପ୍ରାଚୀନ ବୋଲି ଅନୁମିତ ହେଉଥିବା ଈଶାବାସ୍ୟ ଉପନିଷଦରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ସେହି ଅଭିଧାଟି ପଛରେ ସେଠାରେ ସାହିତ୍ୟର ନାମଗନ୍ଧ ଆଦୌ କିଛି ବି ନାହିଁ । ପରମ ସତ୍ୟର ସ୍ୱରୂପଲକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ କେତୋଟି ଗୁଣକଳ୍ପନାର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ପରମ ସତ୍ୟକେନ୍ଦ୍ରଟିର ଏକ ଧାରଣା ଦେବାର ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇଛି । ସେ ଶୁଦ୍ଧ, ସେ ଅକାୟ, ସିଏ ଅବ୍ରଣ, ଅପାପବିଦ୍ଧ, ସିଏ କବି, ସିଏ ସ୍ୱୟଂଭୂ, ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି । ସେଥିରୁ 'କବି' ଶବ୍ଦଟିକୁ ଆଣି ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଏକ କବିତା ରଚନା କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କବି ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରାଇ ନେବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ, ସେତେବେଳେ ଏହି କଥାଟି ମଧ୍ୟ ମନେ ରହିଥିବା ଉଚିତ । ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ସେକାଳର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସୂତ୍ରକାରମାନେ ମଧ୍ୟ 'କବି'ର ଆଲୋଚନା କରିଥିବା ସମୟରେ ତାହାକୁ ଉପନିଷଦର ସେହି ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥମଣ୍ଡଳ ସହିତ ଯୋଡ଼ି ଦେଖାଇବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରିନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ, ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏପରି ଖାସ୍ ଗନ୍ଧଟିଏ ଖୁବ୍ ବାରି ହୋଇ ପଡୁଥିବା ପରି ମନେହୁଏ, ଏହି ସାଂପ୍ରତିକ ଯୁଗଟିର କବି ତଥା ସେମାନଙ୍କୁ ବେଷ୍ଟନ

କରି ରହିଥିବା ମଣ୍ଡଳଟି ହିଁ ଭାରି ଅନୁରାଗ ଦେଖାଇ ଏଠିକା ଶବ୍ଦଟିକୁ ସେଠା ବ୍ୟଞ୍ଜନାଟି ସହିତ ଯୋଡ଼ି ନେଇଛନ୍ତି ।

ଈଶୋପନିଷଦର ଶଙ୍କରଭାଷ୍ୟରେ 'କବି' ଶବ୍ଦଟିର ଏକ ଅର୍ଥର ନିରୂପଣ କରାଯାଇଛି । କବି ଅର୍ଥାତ୍ କ୍ରାନ୍ତଦର୍ଶୀ । ଅର୍ଥାତ୍, ଆମ ଆଖିଗୁଡ଼ିକ ଯେତିକିଯାଏ ପଢ଼ି ପାରୁଛନ୍ତି, ନିଜର ଦେଖିବାଟାକୁ ସେତିକି ଭିତରେ ସୀମାଙ୍କିତ କରି ନଦେଖି ଯିଏ ଆହୁରି ସେପାଖକୁ ଦେଖିବାରେ ସମର୍ଥ ହୁଏ, ସେହି ହେଉଛି କବି । ଏହି ବ୍ୟାପାରଟି ଯେ କେବଳ ସାହିତ୍ୟର ବିଶେଷ କ୍ଷେତ୍ରଟି ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ, ଶ୍ରୀମତ୍ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଅର୍ଥବ୍ୟାଖ୍ୟାଟି କଦାପି ସେଭଳି ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରଖିନଥିବ । କ୍ରାନ୍ତଦର୍ଶନ ତ ସର୍ବଥା ଏକ ଆସ୍ପୃହାର କଥା, ଏକ ସାହସ ତଥା ସଂପ୍ରସାରଣର କଥା । ପରମ ସତ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ଜଗତର ପରମ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ବିଧାତା ହେଉଛନ୍ତି ଧର୍ମତଃ କବି, କାରଣ, ସିଏ ବାହାରକୁ ଦେଖିବାଲାଗି ଅଥବା ବୁଝିବା ଲାଗି ଯେତିକି ଦେଖି ହେଉଛି କିମ୍ବା ବୁଝି ହେଉଛି, ସେତିକି ନିମନ୍ତେ ଏହି ବିଶ୍ୱଭୁବନକୁ ରଚି ନାହାନ୍ତି ଏବଂ ଏତେ ଏତେ ସମ୍ଭାବନା ଦେଇ ଏଠି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ ଆଣି ଥାପିଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ, ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ଧର୍ମତଃ କବି । ବ୍ୟଞ୍ଜନାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସାରିତ କରି ମଣିଷର ଅମିତ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଲମ୍ବିତ କରିଦେଇ ଆମେ ଏହି ଜଗତରେ ମଧ୍ୟ କେତେ କ'ଣ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଭାବରେ ଚିନ୍ତା କରିପାରିବା ଏବଂ କେତେ କ'ଣ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିପାରିବା । ସ୍ୱୟଂ ବିଧାତାଙ୍କର କବିମନାସ ଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବତଃ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ହିଁ ଧରାପୃଷ୍ଠକୁ ଅବତରାଇ ଆଣିପାରିବା । ନିଜକୁ ନେଇ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ହୋଇ ପାରିବା ତଥା ପରସ୍ପର ସହିତ ମଧ୍ୟ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ବହୁ ସଂବେଦନଶୀଳତାରେ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ ଆହୁରି କେତେ କ'ଣର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିବା । ପୃଥ୍ୱୀ-ବିବର୍ତ୍ତନର ସମଗ୍ର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିରେ ସେହି ପରମକବିଙ୍କର ସହଯୋଗୀ ହୋଇ ବାହାରି ପାରିବା ।

ତେଣୁ, ଅଧିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ସହିତ ବରଂ ଏପରି ହିଁ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଯିଏ କବିତା ଲେଖୁଛି ବୋଲି ନିଜକୁ କବି ବୋଲି କହୁଛି, ସିଏ ହୁଏତ ମୋଟେ କ୍ରାନ୍ତଦର୍ଶୀ ନହୋଇପାରେ, କାରଣ ସିଏ ଆଦୌ କୌଣସି ଅର୍ଥରେ ହିଁ ଆଦୌ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ହୋଇ ନପାରେ । ଏବଂ, ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଯିଏ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚୁଛି ବା ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଛି, ସିଏ କବିତା ନଲେଖୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏପରିକି ଆଦୌ ଆମର ତଥାକଥିତ ସାହିତ୍ୟ ଭିତରେ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ତାକୁ ଜଣେ କବି ବୋଲି ଆଖ୍ୟାତ କରାଯାଇ ପାରେ । ଏବଂ ତେଣୁ, ଯଥାର୍ଥ ଓ ଅସଲ ରୀତିଟି ଏହିଭଳି ହେବା ଉଚିତ ଯେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏକ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଜୀବନ ଆଡ଼କୁ ଅର୍ଥାତ୍

ଏକ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ପାରସ୍ପରିକତା ଭିତରକୁ ନିଜର ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ଆଣିବା ହିଁ ଯାବତୀୟ କବିର ଅର୍ଥାତ୍ ଲେଖକର ମୂଳ ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇ ରହିବା ଉଚିତ । ତେବେଯାଇ ଏ ଯୁଗର ଯାବତୀୟ ଅସୁସ୍ଥତା, ଅବଜ୍ଞା ଏବଂ ପରାଙ୍ମୁଖତାକୁ ହ୍ରାସ କରି ଆଣିବା ଲାଗି ଆମେ ଲେଖୁଥିବା ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ । ସୁତରାଂ, ଜଣେ ସୃଜନ-ଅନୁରାଗୀ ଓ କ୍ରାନ୍ତଦର୍ଶୀ କବି ଏବଂ ଲେଖକ କଦାପି କୌଣସି ନିଃସଙ୍ଗତାବୋଧକୁ ନେଇ କାବ୍ୟିକ ରୋଦନ କରିବନାହିଁ । ସିଏ ଆହୁରି ସେପାଖକୁ ଦେଖିବ, ଅଧିକ ଓ ଆହୁରି ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ନିଜକୁ ସଙ୍ଗୀଟିଏ ରୂପେ ତିଆରି କରି ଆଣିପାରିଲେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ସଙ୍ଗୀଙ୍କର ଭେଟ ତା' ଚଲାପଥରେ ଅବଶ୍ୟ ପାଇବ । ସୃଜନ-ଅନୁରାଗୀ ଏବଂ କ୍ରାନ୍ତଦର୍ଶୀ ମଣିଷଟିଏ କଦାପି ମାୟାବାଦୀ ହୋଇ ରହିବନାହିଁ । ଏତିକି ଆଖିରେ ସଂସାରଯାକ ନାନା ଖଣ୍ଡରେ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ସକଳ ମାୟାକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅବଶ୍ୟ ସୂତାଟିଏ ପାଇଯିବ । ସେହି ସକଳସଂଲଗ୍ନକାରୀ ସୂତାଟିରେ ସିଏ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଖିଳ ସମଗ୍ରଟି ସହିତ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥିବାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବ । ଆଖି ପାଉନଥିବା ଏହି ଶୂନ୍ୟ ଓ ଉଷର ଗହୀରଟାକୁ ଦେଖି ସିଏ ଆଦୌ କୌଣସି ଖେଦଦ୍ୱାରା କ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିବନାହିଁ । ତେବେ କାହାର ଅନ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶଟିଏ ପାଇଯିବା ପରି ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଜାଣିବ ଯେ ସିଏ ଏହି ଗହୀରଟି ସେପାଖକୁ ଏକ ସବୁଜ ଦ୍ରୁମରେଖା ଦ୍ୱାରା ଅଙ୍କିତ ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖିପାରିବ । ସିଏ ତା'ପରେ କଦାପି ଅରକ୍ଷିତ ଏକୁଟିଆ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବନାହିଁ । ପରମ କବି ସେହି କାରଣରୁ ଆମ ସହଜବାଇଆ ମାନଙ୍କୁ ବର୍ଜନ କରି ଫିଙ୍ଗି ଦିଅନ୍ତିନାହିଁ । ସିଏ ଆମ ଭିତରର ଆହୁରି ସେପାଖକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପାରୁଥାନ୍ତି ।

□□

କପଟ

ଯିଏ କପଟ କରେ, ସିଏ ପ୍ରାୟ ମୋଟେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଖରେ କପଟୀ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରେ ନାହିଁ । କୌଣସି ସଚ୍ଚୋଟ ମଣିଷ ଆପଣାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍କପଟ ବୋଲି ଆଦୌ ଦାବୀ କରେନାହିଁ ସିନା, ତଥାପି ସେହି କପଟଟାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କମ୍ କରିବାଲାଗି ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରୟାସ କରୁଥାଏ ଏବଂ, ସେଥିଲାଗି, ଅର୍ଥାତ୍ ଏତେ ନା ଏତେ ପ୍ରୟାସ କରୁଛି ବୋଲି କୌଣସି କୋଳାହଳ କରିବାକୁ

ଇଛା କରୁନଥାଏ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କପଟୀ ବୋଲି କହି ଅର୍ଥାତ୍ ଧରା ପକାଇଦେଇ ପୃଥିବୀରେ ବହୁତ ବହୁତ ମନୁଷ୍ୟ ଏତେ ହାଲୁକା ଅନଭୁବ କରନ୍ତି କାହିଁକି କେଜାଣି ? ବହୁତ ମଣିଷ ନିଜ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ କପଟ କରନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ପାଖ ଆଉଗୋଟିଏ ପାଖରୁ ନିଜକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ସେଥିରୁ ନିଶ୍ଚୟ ଢ଼େର ସାନ୍ତ୍ୱନା ମଧ୍ୟ ମିଳୁଥିବ, ନହେଲେ ସିଏ ସେଥିପାଇଁ ଏତେ ମିହନ୍ତ କ'ଣ ପାଇ କରୁଥାଆନ୍ତା ? ଅନ୍ୟକୁ କପଟୀ ନହେବାଲାଗି ପରାମର୍ଶ ଦେବାର ମଣିଷ ମେଳା ମେଳା ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି ସିନା, କିନ୍ତୁ ନିଜକୁ ଉଭା ପୋତା ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଙ୍ଗତିଯୁକ୍ତ କରିବା ସେପରି ମୋଟେ ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ ।

ପୃଥିବୀରେ ଆମ ନୀତିବାଦୀମାନେ ହିଁ ସାଧାରଣ ତୁମ ଆମଙ୍କୁ ନିଷ୍କପଟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ସାଧାରଣତଃ ଆମ ଧର୍ମମାନଙ୍କରେ ହିଁ ଯେଉଁମାନେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ନୀତିବାଦୀ, ସେହିମାନେ ହିଁ କପଟଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ନିଜନିଜର ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ନିମନ୍ତେ ବେଶୀ ଉପଦେଶ ବା ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ଧର୍ମଗୁରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଧର୍ମନେତାମାନେ ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ଚିରକାଳ ଯେଉଁ ନୀତିଗ୍ରନ୍ଥମାନ ରଚନା କରି ଯାଇଛନ୍ତି, ସେଥିରେ କପଟୀ ହେବାଟାକୁ ଏକ ଘୋର ପ୍ରମାଦ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ତଥାପି, କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ କାହିଁକି ସେହି ପ୍ରମାଦଟି ସହିତ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ସେକଥା କିଏ କହିପାରିବ ? ସଚରାଚର ସେମାନେ ଗୋଟିଏ କପଟଠାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବେ ବୋଲି ହୁଏତ ଆଉସାତଟା କପଟ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଗୋଟାଏ କପଟଠାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବେ ବୋଲି ହୁଏତ ଆଉସାତଟା କପଟ ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ କପଟଗୁଡ଼ାକୁ ସତକୁ ସତ ଛାଡ଼ି ପାରୁନଥାନ୍ତି ନା କପଟ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ପାରେନାହିଁ କେଜାଣି ? ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ଖୋଲା ହୋଇଯାଇ ପାରିଲେ ଆମେ ନିଜ ପାଖରେ ବି ଖୋଲା ହୋଇ ପାରିବା ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ କପଟରହିତ ଜୀବନ ଯାପନ କରିପାରିବା ବୋଲି ମଧ୍ୟ କେତେ ସୂତ୍ରରେ ଉତ୍ସାହ ଦେଲାପରି କୁହାହୋଇ ଆସିଛି । ନିରାଟ ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ କପଟରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯାଇ ପାରିଛନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଆଦର୍ଶଟିକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଅବଲମ୍ବନପ୍ରାୟ ଗ୍ରହଣ କରି ସ୍ୱାର୍ଥର ଦୁଷ୍ଟ ଖୋଳଗୁଡ଼ାକର ମାୟା ଛାଡ଼ି ପାରିଛନ୍ତି ବୋଲି କେଡ଼େ କେଡ଼େ ପାଟିରେ କୁହା ନହୋଇଛି ! ତଥାପି, ଗୃହୀତ ଆଦର୍ଶଟିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ମୁଖ୍ୟତଃ ନିଜ ନିଜ ଅର୍ଥରେ ତଥା ନିଜ ନିଜ ରଙ୍ଗରେ ପ୍ରାୟ ସର୍ବତ୍ର ବୁଝିଛନ୍ତି ଏବଂ ଉପରେ ଏକ ମହାନ୍ ଆଦର୍ଶ ହିଁ ପ୍ରକୃତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ର କରି ସମ୍ଭାରି ଧରିଛି ବୋଲି କେଡ଼େ ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ସହିତ କହି ବୁଲିନାହାନ୍ତି !

ପୁରାଣଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଚାର ଫଳରେ ଯାହାହେଉ ଅନେକ ପରିମାଣରେ କାମଚଳା ସମାଧାନଟିଏ ଖୁବ୍ ମିଳି ଯାଇଥିବ । ସେଥିରେ ଥିବା କାହାଣୀଗୁଡ଼ିକରେ ସ୍ୱୟଂ ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ହିରୋମାନେ ଓ ଏପରିକି ଭଗବାନଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବତାରମାନେ କପଟ କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ପୁରାଣକାରମାନେ ତଦ୍ୱାରା ଆମକୁ ଦେବାଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ଧାରଣା ମାନଙ୍କରେ ସେମାନେ କେବଳ ଧର୍ମର ଜୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ କପଟାଚରଣ କରିଛନ୍ତି । ସେପରି କରିବାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ନିତାନ୍ତ ସଫା କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ଭଗବାନ୍ ସ୍ୱୟଂ କାହାଣୀଟି ଅନୁସାରେ ଯେଉଁପଟେ ରହିଛନ୍ତି, ସେହି ପଟଟିକୁ ହିଁ ଧର୍ମର ପଟ ବୋଲି ପ୍ରାୟ କପଟାତୀତ ଭାବରେ ମାନି ନେଇଛନ୍ତି । ଆମର ସାଂପ୍ରତିକ ପୃଥିବୀଟିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଧର୍ମର ପଟକୁ, ଭଗବାନଙ୍କ ପଟକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରି ଆଣିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସିନା ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ଅନୁରୂପ କାହାଣୀଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ବହୁ ଆଶାରେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ରଚନା କରି ଯାଇଛନ୍ତି !

ତେଣୁ, ତଥାପି ଅସମାହିତ ହୋଇ ରହି ଯାଉଥିବା ପରି ଲାଗୁଥିବା ସେହି ମୂଳ ପ୍ରଶ୍ନଟି ହେଉଛି, ତେବେ ଆମର ଏହି ପ୍ରିୟ ପୃଥିବୀଟିକୁ କିପରି କପଟମୁକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରିବ ? ବରିଷ୍ଠମାନଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ତଥା ସତ୍ଉପଦେଶ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଜିଠାରୁ ନିରର୍ଥକ ଜାଣି ଆମ ଜଗତଟିରୁ ନିଷିଦ୍ଧ କରି ରଖିଲେ ଯେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟଟି ହାସଲ ହୋଇଯିବ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ତଥାପି ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଦୌ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ବୋଲି ପ୍ରଥମେ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ତଥା ନିଜର ସର୍ବବିଧ ଜୀବନବଣିଜ ଗୁଡ଼ିକ ଚଳିବ ବୋଲି ପରମ୍ପରାକ୍ରମେ ଯେଉଁ ସାମୂହିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ନିର୍ମିତହୋଇ ରହିଛି, ସେହି କଥାଟିକୁ ଉଭୟେ ପ୍ରକୃତରେ ଉପଲବ୍ଧି କରିବେ । ତେବେଯାଇ ଆହୁରିକିଛି ତଥାପି ରହିଛି ବୋଲି ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜିଜ୍ଞାସାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ପ୍ରକଟ ହୋଇ ଆସିବେ । ଏବଂ, କେବଳ ନୂତନ ପ୍ରକାରର ଏହି ପରାମର୍ଶଗୁଡ଼ିକୁ ଦିଆଯିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ବିଶେଷ କିଛି ଫଳ ମିଳିବ ନାହିଁ । ସେଥିଲାଗି ଅନୁକୂଳ ପରିମଳ ଅର୍ଥାତ୍ ପୃଷ୍ଠଭୂମିଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବାସ୍ତବ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇ ତିଆରି କରି ଆଣିବାର ଅନ୍ତତଃ ଏକ ସର୍ବନିମ୍ନ ସାଧୁତା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଆସିବ । ଆର୍ଥିକ, ସାମାଜିକ ତଥା ଶିକ୍ଷାଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦିଗରେ ସତକୁ ସତ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହେବାଭଳି କିଛି ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ବ୍ୟକ୍ତି ସହିତ ସମ୍ମତ ହେବ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଲଗା ଅଲଗା ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ରହିଥିବା ଯାଏ କପଟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଥିବେ । ଅବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକ ପରାକ୍ରମ ସହିତ ପ୍ରବଳ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବେ । ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କଥାଟି ହୁଏତ

ହେଉଛି ଯେ, ରାଷ୍ଟ୍ରସ୍ତରରୁ ହିଁ ଅଳ୍ପବହୁତ ଚାକ୍ଷୁଷ ଭାବରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକ ଅନୁଭୂତ ହେଉଥିବେ । ପୁନଶ୍ଚ, ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଯଥାର୍ଥରୂପେ ସଚେତନ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଯାଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ଅବଶ୍ୟ ନଇଁ ଆସିବ । ବ୍ୟକ୍ତି ସଚେତନ ହେବ, ବଳଯୁକ୍ତ ହେବ, – ଏକ-ବିଶ୍ୱାସବଳିଷ୍ଠ ପାରସ୍ପରିକତା ସେଇଥିରୁ ହିଁ ଜନ୍ମଲାଭ କରିବ । ଏସବୁ ଫୁଟିକି ମାରିଦେଲା ପରି କଦାପି କୌଣସି ତାନ୍ତ୍ରିକ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଆଦୌ ଖସି ପଡ଼ିବନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତିସାହସ ଗୋଷ୍ଠୀସାହସକୁ ବଳ ଦେବ, ଗୋଷ୍ଠୀସାହସ ବ୍ୟକ୍ତିସାହସକୁ ସଂବଳିତ କରିବ । ଏହି ସମଗ୍ର ଅଭିନବ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ ସତକୁ ସତ ଆମ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବାର କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ କରାଇ ଆଣିବାକୁ ହେଲେ ସିଧା ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଠିଆ ହୋଇ ପାରୁଥିବା ତଥା ଉଭୟଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ ହୋଇ ପାରୁଥିବା ନେତୃତ୍ୱଗୁଡ଼ିକ ବାହାରି ଆସି ପାରିବା ଉପରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅପେକ୍ଷା ହିଁ ରହିଥିବ । ଆଗକୁ ଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବଢୁଥିବ ଓ ସବୁକିଛି ସତେଅବା ଅଧିକ ସହଜ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁଥିବ ।

□□

ଔଷଧି

ବୈଦ୍ୟ ଏବଂ ମଲୁ, ମଲୁ ଏବଂ ବୈଦ୍ୟ, – ଆମ ଏହି ଜଗତଟାରେ କାହାର ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ? ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ତରଟିକୁ ପାଇଗଲେ ଭାରି କଉତୁକିଆ ବି ଲାଗେ ଯେ, ଏଠାରେ ମଲୁ ଯେତିକି, ବଇଦ ମଧ୍ୟ ସେତିକି । ବଇଦ ଯେତିକି, ମଲୁ ମଧ୍ୟ ସେତିକି । ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ସତ୍ୟକଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ସିଏ ବଇଦ, ସିଏ ମଧ୍ୟ ମଲୁ ଓ ଯିଏ ମଲୁ, ସିଏ ମଧ୍ୟ ବୈଦ୍ୟ । ତଥାପି, ବାସ୍ତବ ରୀତିଟି ଖୁବ୍ କହିଦେବ ଯେ, ଆମେ ଅଧିକତର ସଂଖ୍ୟାର ମଣିଷ ସଚରାଚର ବୈଦ୍ୟ ବୋଲି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ଅଧିକ ଭଲ ହିଁ ପାଉ ଏବଂ ତେଣୁ, ମଲୁ ବୋଲି ପରିଚିତ ହେବାକୁ ସର୍ବଦା ସଙ୍କୋଚ ବୋଧ କରୁଥାଉ । ବୈଦ୍ୟ ବୋଲାଇବାଟା ହେଉଛି ମୁଖା, ଏବଂ ମଲୁଟା ହେଉଛି ଆମର ବାସ୍ତବ ସ୍ଥିତି । ତେଣୁ, ସେହି କଥାଟିକୁ ସହଜ ହୋଇ ସ୍ୱୀକାର କରି ପାରୁଥିଲେ ଯେ ଆମେ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ ତଥା ଅଧିକ ସଙ୍ଗତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ନିଜ ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚୁଥାଆନ୍ତୁ, ଏହି କଥାଟିକୁ ଆମକୁ ଆଉକିଏ ଆସି ବତାଇଦେଇ ପାରିବାଯାଏ ଆମେ ଏତେ ଏତେ ଛଳରେ କାହିଁକି ବା ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥାଉ ? ପୃଥିବୀରେ ଯେତେ ମନୁଷ୍ୟ ବୈଦ୍ୟ ବନି ମଲୁମାନଙ୍କୁ ବୋଲ

ବତାଇବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ଓ ଉପଚାରମାନ କହି ବୁଲୁଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ଆମ ସଭିଙ୍କର ଏହି ସଂସାରରୁ ମଲୁସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ କରାଇ ଆଣିବାରେ ଢ଼େର ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତେ ।

ଚିକିତ୍ସା କହିଲେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରର ଅଧିକାଂଶ କାରବାରରେ ଦେହର ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ଉପଶମ କରାଇ ଆଣିବାକୁ ହିଁ ବୁଝାଇଥାଏ । ଏବଂ, ସେହି କାରଣରୁ ଆମେ ବାହାର କରିଥିବା ଭେଷଜଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଦେହଟାକୁ ହିଁ ନିଠ କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ । ଦେହର ଅସୁସ୍ଥତାଟା ଦୂର ହୋଇଗଲେ ସବୁକିଛି ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଦୂର ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ବିଚାର କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆରୋଗ୍ୟର ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେଇଟି ହିଁ ମୂଳ ବିଶ୍ୱାସସୂତ୍ର ହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ମଲୁ ତଥା ବୈଦ୍ୟ ଉଭୟ ପକ୍ଷକୁ ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ କରି ରଖିଛି । ଏହି ଦେହ କ'ଣ ମୋର ସବୁଯାକ ପରିଚୟ ? ଏହି ଦେହ କ'ଣ ଖାଲି ଦେହଟାଏ ? ତେବେ, ତାହାକୁ ମୁଁ ମୋ' ଦେହ ବୋଲି କହି ବି ପାରୁଛି ପୁଣି କିପରି ? ଦେହଚିକିତ୍ସାର ବିଜ୍ଞାନଟି ଅଧିକ ସାବାଳକ ଅର୍ଥାତ୍ ସମର୍ଥ ହୋଇ ଆସିବା ସହିତ ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ନିଦାନ-ନିରୂପଣର କ୍ଷେତ୍ରରେ କେତେ କେତେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ୟ ସତ୍ୟୋଦ୍‌ଘାଟନ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଖାଲି ଆମର ଦେହ-ପରିଚୟ ଯେ ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧ ଅର୍ଥାତ୍ ସମଗ୍ର ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ତା' ନୁହେଁ, ଆମର ସତ୍ୟ-ପରିଚୟ ଏବଂ ଆତ୍ମପରିଚୟ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ ଅର୍ଥାତ୍ ବହୁପ୍ରସ୍ଥଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରୁଛି ।

ଦେହକୁ ମନ ଲାଗିଛି, ଦେହ ଓ ମନକୁ ସେଇଠି ପ୍ରାଣଶକ୍ତିଟିଏ ନାନା ଅଭାବନୀୟ ସଦିଚ୍ଛା ସହିତ ପରସ୍ପରକୁ ସଂଲଗ୍ନ କରି ରଖିପାରୁଛି । ଦେହ ବତାଇ ଦେଉଛି ଓ ମନ ଆଦେଶପାଳନ କରୁଛି, ମନ ବତାଇ ଦେଉଛି ଏବଂ ଦେହ ଆଦେଶପାଳନ କରୁଛି । ଯିଏ ଏହି ସୌଷମ୍ୟଟିକୁ ଆମ ଜୀବନର ପ୍ରାୟ ଏକ ଦୈନନ୍ଦିନ ସ୍ୱାଭାବିକତାରେ ପରିଣତ କରି ରଖିଛି, ନିକଟ ଏବଂ ଦୂର ଦୁଇଟିଯାକକୁ ସେହି ଗୋଟିଏ ବିଶ୍ୱବିଧାନ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ଆତ୍ମୀୟତାରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇ ରହିଥିବାର ସେହି ମହିମାମୟ ନିତ୍ୟସ୍ଥିତିଟି, ତାହା ହିଁ ବିଶ୍ୱାତ୍ମା । ତେଣୁ, ସେହି ଅନୁସାରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମୋ'ଠାରୁ ବୃହତ୍ତର ଆହୁରି ବହୁତକିଛି ସହିତ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିଛି । ସବୁଟି ସହିତ ତଥା ସବୁରି ସହିତ ଅପରିମେୟ ସାଦୃଶ୍ୟ ତଥା ବୈସାଦୃଶ୍ୟରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଛି । ଏକ ବୃହତ୍ ସହୃଦୟତା ବା ସମଞ୍ଜସତା ମଧ୍ୟରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଛି । କୌଣସି କାରଣରୁ ଓ କୌଣସି ହେଳାରୁ ସେହି ବିଧାନଟି ମଧ୍ୟରୁ ବିଚ୍ୟୁତ

ହୋଇ ଆସିଲେ ତାହା ହିଁ ରୋଗ ଏବଂ ବୈଷମ୍ୟର କାରଣ ହେଉଛି । ଦେହ, ମନ ତଥା ପ୍ରାଣ ତିନି ସ୍ତରରେ ବିଷମତା । ସେଇଟି ହେଉଛି ରୋଗ । ଏବଂ, ସେହି କାରଣଟି ହେତୁ ଔଷଧି ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ହେବ, – ଆମକୁ ଏକ ସମଗ୍ର ବୋଲି ବିଚାର କରିବ । ଏଯାଏ କେବଳ ଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକର ଅଂଶନିଦାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଉଖାରି ଉଖାରି ଖଣ୍ଡଉପଚାର ଗୁଡ଼ିକ ସାହାଯ୍ୟରେ ସାମୟିକ ଉପଶମକ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଖଞ୍ଜି ଦେଉଥିବା ବୈଦ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏଣିକି ବହୁଆଖି ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ପୁନଶ୍ଚ, ଔଷଧ କ'ଣ ଖାଲି ଦେହ ଏବଂ ମନ ସକାଶେ ? ଆମର ପରିବେଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଅନୁକୂଳ ରହିଥିବା ଉଚିତ । ଖାଲି ଜଙ୍ଗଲ, ଜଳ ଏବଂ ପବନ ଓ ସେହି ଜାତର ଆଉ କେତେ ଏଇଟା ତଥା ସେଇଟା ଭିତରେ ସୀମିତ ଆଦୌ ନୁହେଁ; ଆମ ପାରସ୍ପରିକତାର ବନ୍ଧନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଅନୁକୂଳ ହୋଇଥିବ । ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପରଖି ଦେଖିଲେ ପୃଥିବୀର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଜାଗତିକ ଜୀବନରେ ବହୁତ ଅନର୍ଥର କାରଣ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । କ୍ଷମତାମାନେ ହିଁ ରାଷ୍ଟ୍ରନାମରେ ନିରନ୍ତର ଉପଦ୍ରବ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଯଦି କ୍ଷମତାର ଗଢ଼ଣମାନେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସର୍ବସ୍ତରର ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକୁ ପୁରୋଭାଗରେ ରଖି ନିୟୋଜିତ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତେ, ତେବେ ପୃଥିବୀରେ ବୋମାମାନେ କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଅନ୍ତେ ? ଦାନବୀୟତାମାନେ ଭଳି ଭଳି ତୋଡ ଦେଖାଇ କ'ଣ ପାଇଁ କୋଟି କୋଟି ମଣିଷଙ୍କର କାନ୍ଧ ଉପରେ ଯାଇଁ ବସିବାକୁ ସାହସ କରୁଥାନ୍ତେ ? ବୋମାର ଗୋଦାମଗୁଡ଼ିକୁ ପୃଥ୍ୱୀର ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜାକଜମକ ସହିତ ଭର୍ତ୍ତି କରି ରଖିବାରେ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରନିୟନ୍ତିତ ବିଜ୍ଞାନଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସେଇଥିରେ ହିଁ ସମୃଦ୍ଧଲାଭ କରିବାରେ ଯେଉଁଠାରେ ଅଧିକ ପଇସା ଲଗାଯାଉଛି, ସେଇଟିକୁ ମାତ୍ର କେଉଁ ବିବେକରେ ସୁସ୍ଥ ବୋଲି କହିପାରିବା ? ଅସତ୍ୟ, ଅନାଚାର ଏବଂ ଅବିବେକଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିଲେ ପ୍ରତିବାଦ ନକରିବା, – ଏହା କ'ଣ ଆଦୌ କୌଣସି ଅର୍ଥରେ ଏକ ସୁସ୍ଥ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ଲକ୍ଷଣ ? ଯେଉଁଠି କେତେ ମଣିଷ ଧର୍ମକୁ ଆଳ କରି ଖଣ୍ଡା ନେଇ ମଣିଷ ମାରି ବାହାରନ୍ତି ଓ ପୁଣି ସେଇଟିକୁ ନେଇ ବାହାଦୁରି କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କେବେହେଲେ ସୁସ୍ଥ ବୋଲି କୁହାଯିବ କି ? ଚାଲନ୍ତୁ, ନିଜ ମନ୍ଦିରମାନଙ୍କରେ ଆମେ ଥାପି ରଖିଥିବା ଠାକୁରମାନଙ୍କର ହଲପ ପକାଇ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଖୋଜି ଯିବା ! ତେଣୁ ମଲୁ ଆଉ ବଇଦ, – ଏପରି ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଦୂର ହୋଇ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରକୃତ ଔଷଧିଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇବାରେ ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ପାଦ ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ନିଜ

ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ମଲ୍ଲୁ ଓ ବଇଦ ଦୁଇପକ୍ଷ କରି ଦେଖୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ନିଜକୁ ଧୋକା ହିଁ ଦେଉଥିବା । ଭଗବାନମାନଙ୍କ ପାଖରେ ତ ବୋମା ନଥିବ କି ଖଣ୍ଡା ବି ନଥିବ, – ତେଣୁ ଆମେ ଆଉକିଛି ନିମନ୍ତେ ରାଜୀ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଆମର ଆଦୌ କୌଣସି କାମରେ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ପାରିବେନାହିଁ ।

□□

ଏଷଣା / ଗବେଷଣା

ଆଗ ଏଷଣା, ଏବଂ ଏଷଣା ନାମକ ସେହି ଅନୁରାଗଟି ଆପଣାକୁ କ୍ରମନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି ଆଣିଲେ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ଗବେଷଣା । ଗବେଷଣା ମଧ୍ୟ ସେହି କାରଣରୁ ଧର୍ମତଃ ଏକ ଅନୁରାଗ । ସମସ୍ତ ଅର୍ଥରେ ଆଦୌ ଏକ କସରତ ନୁହେଁ । ଯେତେବେଳେ ବସ୍ତୁତଃ ଗରଜରେ ପଡ଼ି କିଛି ବିଶେଷ ଅଧ୍ୟୟନ କରାଯାଏ, ସତେଅବା କୌଣସି ଗୋଟାଏ ହିଡ଼କୁ ଯେକୌଣସି ମତେ ପାର ହୋଇ ଯିବାଲାଗି ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କରାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ତାହା ହେଉଛି କସରତ । ଅନୁରାଗ ମଧ୍ୟରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କିଛି କରିବାର କୌଣସି ଅବକାଶ ନଥାଏ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କସରତ ସଦୃଶ କରା ଯାଉଥିବା ଗବେଷଣା ନିମନ୍ତେ ଧାରାଟିକୁ, ଗୁଳାଟିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କରି ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ସାରିବାକୁ ହୁଏ । ଜଣେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଧ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି, ଯିଏକି ଗୁଳାରେ ବାଟ ଚାଲିବା ବିଷୟରେ ବାରମ୍ବାର ସତର୍କ କରାଇ ଦେଉଥାନ୍ତି, ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ହିଁ ଗବେଷଣା ଲାଗି ବିଷୟଟିର ସ୍ଥିର କରି ଦିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ପରାମର୍ଶ ମାନି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ତାଙ୍କର ମତ ସହିତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଘଟିଲେ ଅନେକ ସମୟରେ ବହୁତ କିଛି ବିଗିଡ଼ି ଯାଏ ଏବଂ ପ୍ରମାଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ଏଷଣା ନଥାଇ ଗବେଷଣାର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି ଯେ, ମୂଳ ଗବେଷଣାଟି ସରିଯିବା ପରେ ଯେତେବେଳେ ମୋଟାମୋଟି ଏକ ନିବନ୍ଧ ଆକାରରେ କିଛି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଏ ତଥା ଆବଶ୍ୟକ ହିଡ଼ଟି ଔପଚାରିକ ଭାବରେ ପାର ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଗବେଷକ ନିଜକୁ ଆଉ ତା' ଗବେଷଣା ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ କରି ରଖେନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ବାଧ୍ୟ କରିବାକୁ କେହି ନଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, ତଥାପି ଆଗ୍ରହଟି ରହିବାର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନଥାଏ । କାର୍ଯ୍ୟଟି ଚାଲୁ ରହିଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଭିତରୁ କୌଣସି ସତ ଆହ୍ୱାନ ପ୍ରାୟ କେବେହେଲେ ଅନୁଭୂତ ହୁଏନାହିଁ ।

ଯାବତୀୟ ଏଷଣାରୁ ହିଁ ଆଗ୍ରହଟିଏ ଦାନା ବାନ୍ଧି ଏକ ଗବେଷଣାରେ ମୂର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଆସିଥାଏ । ତେଣୁ, ଗୋଟିଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟର କାର୍ଯ୍ୟ ଆପାତତଃ ମୁଣ୍ଡି ମାରି ହୋଇଯିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଆହୁରି କେତେ କେତେ ସନ୍ଧାନକାର୍ଯ୍ୟ ବାକୀ ରହି ଯାଇଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହୁଏ । ପୃଥିବୀରେ ଏପରି କେଉଁ ବିଷୟ ଅଛି, ନିଜର ସତ ଅନୁରାଗଟି ସହିତ ଯୋଡ଼ା ହୋଇ ରହିଥିଲେ, ଯାହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଜଣେ ଗବେଷକକୁ ଇସାରା ମିଳି ନଥାଏ ? ତେଣୁ, ଆଗ ଏଷଣା, ତା'ପରେ ଯାଇ ଗବେଷଣା । ପ୍ରକୃତ ଅନୁରାଗ ସହିତ ଗବେଷଣା । ସେତେବେଳେ ଗବେଷଣାଟି ସହିତ ସତେଅବା ଏକ ଅସରନ୍ତି କଥୋପକଥନ ଲାଗି ରହିଥାଏ ଏବଂ ସେହି ହେତୁ ହାଲୁକା ବି ଲାଗୁଥାଏ । ଖୁସୀ ହୋଇ ଆମେ ଯାହାକିଛି କରୁ, ସେଇଟି କେବେହେଲେ ଗୋଟିଏ ବୋଝବତ୍ ଲାଗେନାହିଁ, – ବରଂ ତାହାରି ଭିତରେ ନୂଆ ନୂଆ ଆବିଷ୍କାର ସମ୍ଭବ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ ଓ ଆମକୁ ଭଳି ଭଳି ପ୍ରକାରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କରି ରଖେ ।

ଅସଲ ଏଷଣା ହେଉଛି ଏକ ଜୀବନ-ଏଷଣା । ଏଷଣା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଜୀବନ ସହିତ ଆମର ଭଳିଭଳି ସଂପୃକ୍ତିର ସମ୍ଭାବନାମାନ ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ହୋଇ ଖୋଲି ଯାଉଥାଏ, ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ହିଁ ଆସି ଧରା ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ସେହି ଆପେ ଆପେ ଧରା ଦେବାରୁ ହିଁ ଏକ ଯଥାର୍ଥ ପରିପକ୍ୱତା ମଧ୍ୟ ମିଳି ଯାଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ ହୁଏ । ମୁଁ ମୋ'ର ବର୍ତ୍ତମାନର ବିନ୍ଦୁଟି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଯେତିକି ଦେଖି ପାରୁଛି, ସତକୁ ସତ ସେତିକି ଯେ ଆଦୌ କିଛି ନୁହେଁ, ସେଇଟି ଏକ ସତତଃ ଆତ୍ମବିମୋଚନର ଆସ୍ୱାଦନ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ତଥା ବିଜ୍ଞାନର କ୍ଷେତ୍ରଟି ମୋ' ଗବେଷଣାର ତାତ୍କାଳିକ ପରିସର ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ସେଇଟି ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥରେ ବୃହତ୍ତର ଜୀବନ ସହିତ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ରହିଥିବାର ଅବବୋଧଟିଏ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ଏହି ପୃଥିବୀଟା ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ କେଡ଼େ ବଡ଼, କେଡ଼େ ବହୁବର୍ଣ୍ଣୀ ତଥା ବହୁସମର୍ଥ ମଧ୍ୟ ହୋଇଗଲାଣି, ଯାବତୀୟ ଏଷଣା ଏଭଳି ଏକ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଖୁସୀ ହୁଏ, ପୂର୍ଣ୍ଣସମ୍ମତି ସହିତ ସମ୍ମିଳିତ ହେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଏ । ତଥାକଥିତ ସେହି ସ୍ୱଗବେଷଣାକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଆମେ ପ୍ରଥମେ ଯେତେ ସ୍ଥାନୀୟ ଏବଂ ସାମାନ୍ୟ ପରିମିତି ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱସ୍ପର୍ଶଟିକୁ ଲାଭ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟାପ୍ତି ମଧ୍ୟକୁ ବାଟ ଦେଖାଇନିଏ ଓ ଆମକୁ ଧନ୍ୟ କରେ ।

ଏହି ବିଶ୍ୱ-ଏଷଣା, ଜୀବନ-ଏଷଣା, – ପଣ୍ଡିତମାନେ ଯାହା କହନ୍ତୁ ପଛକେ, ଅସଲ ଆଖିଗୁଡ଼ିକ ନେଇ ବାଟ ଚାଲୁଥିଲେ ଆମେ ତାହାକୁ ହିଁ ତ ଈଶ୍ୱର-ଏଷଣା

ବୋଲି କହିବା । ଏଷଣାରୁ ଗବେଷଣା, – ଗବେଷଣାରୁ ବିଶ୍ୱଏଷଣା ଏବଂ, ସେଇଟି ହିଁ ଯାବତୀୟ ଈଶ୍ୱର-ଏଷଣାର ମଣ୍ଡଳଟି ମଧ୍ୟକୁ ବାଟ କାଢ଼ି ଅବଶ୍ୟ ନେଇ ଯାଉଥାଏ । ପୁନଶ୍ଚ, ସକଳ ଈଶ୍ୱର-ଏଷଣା ହେଉଛି ଯଥାର୍ଥରେ ବିଶ୍ୱହିତ ଲାଗି ଏଷଣା । ଓଲଟାଇ କହିଲେ ମଧ୍ୟ, ବିଶ୍ୱହିତ ଲାଗି ଯାବତୀୟ ଏଷଣା ତଥା ତାହାରି ପ୍ରେରଣାରେ କରା ଯାଉଥିବା ଗବେଷଣା, ତାହାହିଁ ଈଶ୍ୱର-ଏଷଣା । ଯେଉଁ ଈଶ୍ୱର ଏହି ବିଶ୍ୱଜୀବନଟି ମଧ୍ୟରେ ସତ୍ୟରୂପେ ପ୍ରକଟ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ଏଠାରେ ସେହି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ କଥା ହିଁ କୁହାଯାଉଛି । ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଅଭିଧା ଅଥବା ପ୍ରତିମା ଭିତରେ କେତେ ଅନ୍ୟାଭିଳାଷୀ ଯାହାଙ୍କୁ ନିଜର ସମ୍ପତ୍ତି କରି ରଖିବାର ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ଭିତରେ କିଳି ରଖିବାଲାଗି ଉତ୍ତେଜନା ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ସେହି ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରା ଯାଉଥିବା ଈଶ୍ୱର-ଏଷଣାଟି ସହିତ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ହିଁ ନାହିଁ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଥୋକାଏ ମନୁଷ୍ୟ ଖୁବ୍ ମାତିଛନ୍ତି ସିନା, କିନ୍ତୁ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଧାନତଃ ଅହିତଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଡାକି ଅଣାଯାଇଛି । ଜୀବନ-ଅଭ୍ୟୁଦୟର ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ମାର୍ଗକୁ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦୂଷିତ କରାଯାଇ ଆସିଛି ଏବଂ ପୃଥିବୀର ବିଜ୍ଞାନ ତଥା ଜ୍ଞାନର ସମ୍ପଦକୁ ଏକ ଦାନବୀୟତାର ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ହିଁ କାମରେ ଲଗାଯାଇଛି । ତେଣୁ, ଯେକୌଣସି ଏଷଣା ଏବଂ ଗବେଷଣା ହେଉଛି ବିଶ୍ୱହିତର ଏଷଣା, ଅର୍ଥାତ୍ ଈଶ୍ୱର-ଏଷଣା । ଯହୁଁ ଯହୁଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ସାହସର ସହିତ ବିଶ୍ୱ ଭିତରକୁ ଭେଦି ବିଶ୍ୱସତ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ପରିଚୟ ଲାଭ କରିବେ, ସେତିକି ସତ୍ୱରତା ସହିତ ବିଶ୍ୱହିତର ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ନିଜ ଭିତରେ ତଥା ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଶୁଣିପାରିବେ । ସେମାନେ ପ୍ରତିମାଗୁଡ଼ିକର ସେପାଖକୁ ଦେଖିବାରେ ସମର୍ଥ ହେବେ । ଯଥାର୍ଥ ହିତର କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହେବାରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବା ତଡ଼ାବାଡ଼ି ଗୁଡ଼ାକ ସେତେବେଳେ ଆଉ କାମରେ ମୋଟେ ଲାଗିବନାହିଁ । ଏକ ଈଶ୍ୱର-ଏଷଣାର ଅନ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଦେଖିବେ, ପରସ୍ପରକୁ ଭେଟିବେ । ଆଗାମୀ କହିଲେ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ ତାହାରି ଆଭାସ ମିଳିବାରେ ଲାଗିଲାଣି । ଲୋଡ଼ିବା ମଣିଷକୁ ଅବଶ୍ୟ ସବାଆଗ ମିଳିଯାଉଛି । ଏଷଣା ତଥା ଗବେଷଣା ବି ସେହି ବାରତାଟିକୁ ପାଇ କ୍ରମେ ଅଧିକ ଚେତନାଯୁକ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଶ୍ରୀ
, ଓଡ଼ିଶା

ଏକତା

ଆଗେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ପୃଥିବୀଗୁଡ଼ିକ ସାନ ଥିଲେ, ତେଣୁ ଏକତାର ଅନ୍ଦାଜଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସାନ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ସେକାଳର ରାଜା ବା ସମ୍ରାଟମାନେ କ'ଣ ପାଇଁ ଆପଣାକୁ ହିଁ ଭଗବାନ ବୋଲି ଅନ୍ଦାଜ କରି ନେଉଥିଲେ ଓ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଅନ୍ଦାଜଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ତାହାକୁ ହିଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଯଥାର୍ଥ ବୋଲି ମାନି ବି ନେଉଥିଲା । ତେଣୁ, ରାଜ୍ୟରେ, ସମ୍ରାଜ୍ୟରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଭୁବନଯାକରେ ଏକତା ରହିଥିଲା । ତା'ପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ମନୁଷ୍ୟର ମଥା ତଥା ହୃଦୟ ତାକୁ ଏଭଳି ନାନା ସତ୍ୟ ସହିତ ଆଣି ହାବୁଡ଼େଇ ଦେଇପାରିଲେ, ଯାହା ଫଳରେ କି ବାସ୍ତବମାନେ ମଧ୍ୟ କେତେ ଅଭାବନୀୟ ପ୍ରସ୍ଥରେ ବଦଳି ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବହୁ ଅନ୍ୟ ବିସ୍ତାରଗୁଡ଼ିକର ବାରତା ମଧ୍ୟ ପାଇଲେ । ସଂଜ୍ଞାମାନେ ନୂଆ ହେଲେ । ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକ ନାନା ଅନ୍ୟ ଭାବସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ବି ପରିଚୟ ଆଣି ଦେଇଥିଲେ । ତେଣୁ, ଏକତା କହିଲେ ସେକାଳେ ଯାହା ବୁଝାଇ ଆସିଥିଲା, ତାହାକୁ ଆଉ ଆଦରି ରହି ହେଲାନାହିଁ । ନାରାୟଣରୂପୀ ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ବିଦା ହୋଇଗଲେ । ତେଣୁ ଏକତା କହିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଣିକି ନୂଆ ନୂଆ ଦିଗନ୍ତ ଓ ନୂଆ ପ୍ରତ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝାଇଲା । ତାହାରି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଲୋକଧର୍ମ ବୋଲି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କଲା ।

ତଥାପି ପୁରୁଣା ମତଲବଗୁଡ଼ାକ ମୋଟେ ଗଲାନାହିଁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏକତା କହିଲେ ଅନେକ ଅନେକ ହିସାବ ଏବଂ ଅନେକ ଅନେକ ବାସ୍ତବରେ ସେହି ପୁରୁଣା ବୋଲବସା ବିଭ୍ରମଗୁଡ଼ିକୁ ମୋଟେ କମ୍ ବୁଝାଉନାହିଁ । ସେକାଳେ ରାଜାମାନେ ରାଜ୍ୟ ଜୟ କରି ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ବିସ୍ତାରଗୁଡ଼ିକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜ୍ୟଟିରେ ବାସ କରୁଥିବା ପ୍ରଜାମାନେ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ହିଁ ଏକ ହୋଇ ରହିଲେ ବୋଲି ଧରି ନେଉଥିଲେ । ଶାସନ ଗୋଟିଏ, ତେଣୁ ତାହାହିଁ ଏକତା । ରାଜାମାନେ ଯିବାପରେ ଏବ ଯୁଗଟାର ଅନେକ ଶାସନ ତଥାପି ସେହି କୁବ୍‌ଝଟିକା ମଧ୍ୟରେ ସତେଅବା ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦରେ ଲାଖି ରହିଛନ୍ତି । ଜାତୀୟ ଏକତା ନାମରେ ପୃଥିବୀରେ ଏକାଧିକ ଶତାବ୍ଦୀ କାଳ ଯେଉଁ ପାଷଣ୍ଡପଣମାନ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏକାଧିକ ବିଭ୍ରାନ୍ତକାରୀ ଛାଞ୍ଚରେ ହେଉଛି, ତାହାକୁ ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୂପେ ସର୍ବଦା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଯେତେବେଳେ ଆଫ୍ରିକାରୁ ନିରୀହ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦସ୍ୟୁ ପରି ଧରିନେଇ ଆମେରିକାର ହାଟମାନଙ୍କରେ କ୍ରୀତଦାସରୂପେ ବିକ୍ରୀ କରା ଯାଉଥିଲା, ସେତେବେଳେ ବ୍ରିଟେନ୍‌ର

ଅଧିବାସୀମାନେ ଏକତାବଦ୍ଧ ଭାବରେ ନିଶ୍ଚୟ କେତେ ଏକତା ଅନୁଭବ କରିଥିବେ । ସେତେବେଳେ ସେହି ଐକ୍ୟବଦ୍ଧତାଟାର ଦୁଷ୍ଟ ଗଣ୍ଠିଟାକୁ ଜବର କରି ରଖିବାକୁ ସେହି ଦେଶରେ ରାଜପଦଟିଏ ରହିଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଘେରି ଶାସନକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ପ୍ରତିନିଧିସଭାଟା ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଚେଙ୍ଗା ହୋଇ ଚାଲୁଥିଲା । ଜର୍ମାନୀର ନାତ୍ସୀଶାସନର ତ ଶହେବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ହୋଇନାହିଁ; ସେତେବେଳେ ଏକତାର ଅଫିମଟାକୁ ଗିଳି ପକାଇ ସେହି ଦେଶର କୋଟି କୋଟି ମଣିଷ ନାହିଁ ନଥିବା ଆସୁରିକତା ଏବଂ ହତ୍ୟାଗୁଡ଼ାକୁ ସହି ଯାଇଥିବା ଲୋକେ ତ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ସେଠି ବଞ୍ଚି ରହିଥିବେ ।

ପୃଥିବୀର ଧର୍ମମାନେ କ'ଣ ନିଜନିଜର ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ କମ୍ ଧୂଳି ଉଡ଼ାଇ ଲୋକଜୀବନଟାକୁ ଏକତାର ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ଦମ୍ଭ ଦେଖାଇଛନ୍ତି ! ସାରା ପୃଥିବୀଟାକୁ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମର ଛତି ତଳେ ଏକ କରି ଆଣିବେ ବୋଲି ଧର୍ମଦୀକ୍ଷା ଦେବାର ମହାତାମସାରେ କୁଆଡ଼େ କୁଆଡ଼େ ଖେଦି ବି ଯାଇଛନ୍ତି ! ଦୁଷ୍ଟମାନେ ଧର୍ମନାମରେ କେଉଁ ମିଥ୍ୟାଟାକୁ ଆବୋରି ଧରିଛନ୍ତି କେଜାଣି, ନିଜର ତଥାକଥିତ ବାଟଟାକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ବାଟ ବୋଲି କହି ବୁଲିଛନ୍ତି ଏବଂ ଆହୁରି ମଥା ବିଗିଡ଼ାଇ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟିରେ ରାଜାମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ମଦଦ ନେଇଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀଟାକୁ ଏକତାଦ୍ୱାରା ବାନ୍ଧିରଖିବେ ବୋଲି କହି ନିଜର ପରିଚିତ ପିତୁଳାଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ଅନେକଙ୍କ ଉପରେ ଲଦିଦେବାର ମନ୍ଦ କର୍ମମାନ କରିଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଦିଗରୁ ବିଚାର କରି ଦେଖିଲେ ସେହି ଅହମିକାପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥାକଥିତ ଧର୍ମଚୟ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପୃଥିବୀ ସମ୍ଭବତଃ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣରେ ଏକତାଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ରହିଛି । ଅସଲ ଧର୍ମର ପ୍ରେରଣାଗୁଡ଼ିକରୁ ହୁଡ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ସେହି ପିତୁଳାସର୍ବସ୍ୱ ମନ୍ଦିରନିଷ୍ଠ ଧର୍ମମାନେ ହିଁ ଇତିହାସଯାକ ଅଧିକ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଧର୍ମର ଜାରଜସନ୍ତାନରୂପେ ସଂପ୍ରଦାୟମାନେ ହିଁ ପ୍ରବଳତର ହୋଇଛନ୍ତି, କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ତୁଚ୍ଛା ପୌତ୍ତଳିକତା-ଅଫିମରେ ମଜାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ସେହି ଅଫିମ ଭୁଞ୍ଜାଇ ସାଧ୍ୟ କରି ରଖିବାର ଟେକ୍‌ନିକ୍ ଗୁଡ଼ାକୁ ଆଧୁନିକ ରାଷ୍ଟ୍ର ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରାଦର୍ଶମାନେ କେଡ଼େ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ଆୟତ୍ତ କରିନେଇ ଲୋକାଦର୍ଶ ତଥା ଲୋକଶାସନ ନାମରେ ଆମ ଯୁଗଟାକୁ ପୂରା ବୋକା ବନାଇ ରଖିନାହାନ୍ତି !

ଯେଉଁ ଅର୍ଥନୀତିର ଚଳନ୍ତି ବିବେକଟାରେ ଆମ ପୃଥିବୀଟି ସଂପ୍ରତି ଚାଲିଛି, ତାହା ଏକତା ବଢ଼ାଉଛି ନା ଏକତାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକତର ପରିମାଣରେ ଭାଙ୍ଗି ଦେବାରେ ଲାଗିଛି ? ଚାରିଆଡ଼େ ଜଗତୀକରଣର ବାଇଦଗୁଡ଼ାକ ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀ କମ୍ପୁଛି ସିନା, ମାତ୍ର ଜଗତ କହିଲେ ଚଗଲା ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥମାନେ କେବଳ ନିଜର କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଗତଟିକୁ ହିଁ

ଦେଖୁଛନ୍ତି । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଗତଟିକୁ ସେମାନେ କେଡ଼େ ଜାଣିସିଆଣିଆ ଚତୁରତାଦ୍ୱାରା ଏଡ଼ିଦେବାକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ବାସ୍ତବ ବୋଲି ଧରି ନେଇଛନ୍ତି ! ହିସାବଗୁଡ଼ିକୁ ସାରା ପୃଥିବୀର ହାଟଗୁଡ଼ିକୁ ଆଖିଆଗରେ ରଖି କରାଯାଉଛି ସିନା, କିନ୍ତୁ ବେପାରୀମାନେ ଏବଂ ବେପାରୀ ମାନଙ୍କର ବଳରେ ତିଷ୍ଟି ରହିଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସବାଆଗ ନିଜର ହାଣ୍ଡିଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ ହେଲେ ଛଅଗୁଣ ଯାଏ ଭରି ରଖିବାର ନିପଟ ଅସାଧୁତାଗୁଡ଼ାକ ଦ୍ୱାରା ସବୁକିଛିକୁ ପଣ୍ଡ ହିଁ କରିଦେଉଛନ୍ତି । ଗୋଲାମ ବିଜ୍ଞାନବୁଦ୍ଧିଟା ଅସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି ଏବଂ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ସେହି ଅସାଧୁତାମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀର ଏତେ ବେଶୀ ଅସ୍ତ୍ରର ଅଧିକାରୀ ହେବା ନିମିତ୍ତ ସାମର୍ଥ୍ୟ ନଥିବା ବିଚରା ତଥାକଥିତ ପଛୁଆମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରହୁଛନ୍ତି । ମାନବ-ଏକତା ଦୂରରେ ଥାଉ, ରାଷ୍ଟ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ରହିବା ଉଚିତ ବୋଲି ଆଶା କରା ଯାଉଥିବା ବାସ୍ତବ ଏକତାଟି ମଧ୍ୟ ସୁଦୂରପରାହତ ହୋଇ ରହିଛି । ବରଂ ବ୍ୟବଧାନମାନେ ବଢୁଛନ୍ତି । ଉଗ୍ରମନ୍ୟତା ବଢୁଛି, ତେଣୁ ହୀନମନ୍ୟତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ବଢୁଛନ୍ତି । ଗୋଟା ପୃଥିବୀର ସରକାରମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି ଗୋଟିଏ ଥାନରେ ବସାଇ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ବିତର୍କଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସମାଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଜିବାର ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ କିଛି ସମାଧାନ ବାହାର କରିବାର ଯେଉଁ ସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକର ଭିଆଣମାନେ କ୍ରମେ ହେଲାଣି, ଫଳରେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଆଦୌ ଆଗେଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ବଡ଼ମାନେ ତଥାପି ସିଂହପରି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ଅଳ୍ପବଳମାନେ ଆଁ' କରି ଦେଖୁଛନ୍ତି ।

ଏକତା ଏକ ପଣ୍ୟ ନୁହେଁ ଯେ, ଆମେ ଏକ ବିପଣିକୁ ଯାଇ ତାହାକୁ କ୍ରୟ କରି ଆଣି ପାରିବା । ଏକତା ଏପରି ଏକ ଗାର ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ଯେ ଆମେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇ ଏବଂ ନୀତିକଥା ଗୁଡ଼ିକୁ କହି ପୃଥିବୀଟାକୁ ସେହି ଗାରଟି ପାଖରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇ ପାରିବା । ଏକତା ଏକ ପଚିଶି ବା ପଚାଶ ବର୍ଷର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଅଥବା ଅନ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଯୋଜନାଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ କଦାପି ହାସଲ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ଆମେ ଯେଉଁ ଧର୍ମଟିରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛୁ ଓ ଯାହାକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠା ସହିତ ଭେକ କରି ରଖିଛୁ, ସାରା ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସେହି ଠିକ୍ ବାଟଟିକୁ ଆସିଗଲେ ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସାମୂହିକ ଜୀବନରେ ସେହି ଏକତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଯିବ ନାହିଁ । ଆମେ କେତେ କେତେ ଉତ୍ସାହ ଏବଂ ଉତ୍ତେଜନା ସହିତ କୌଣସି ଏକ ରାଜନୀତିର ଆଦର୍ଶକୁ ପୃଥିବୀଯାକ ଗୃହୀତ କରିନେବାକୁ ବାହାରିଲେ ମଧ୍ୟ ହେବନାହିଁ । ଯେତେ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ବଢ଼ାଇ କିମ୍ବା ଆମରି ପ୍ରିୟ ଜିଦ୍ ଅନୁସାରେ ପୃଥିବୀରେ ପଣ୍ୟସ୍ୱାର୍ଥର ହାଟମାନଙ୍କୁ ଆମ ନିଜ ଦଖଲକୁ ନେଇ ଆସିଲେ ଓଲଟି ଅବିଶ୍ୱାସ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ବଢ଼ିବ,-

ଶିବିରଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅବାଞ୍ଛିତ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ଆଉଗୋଟିଏ ଠାରୁ ବିଭାଜିତ ହୋଇ ହିଁ ଯାଉଥିବେ । ଏହି ସବୁଯାକ ପ୍ରୟୋଗ ଆଗରୁ ବହୁତ ହୋଇ ଯାଇଛି ଓ ଏବେ ମଧ୍ୟ କେତେ କେତେ ଅଭିନବ ସଂସ୍କରଣରେ ଖୁବ୍ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ଏବଂ ଏକତାର ଅନୁକୂଳ ହେବାଭଳି ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକ କେବଳ କ୍ଷୁନ୍ନ ହେବାରେ ହିଁ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଏକତା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ବିଶ୍ୱମହାସଭାରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇ ସକଳ ଶୁଭେଚ୍ଛା ସହିତ ସତେଅବା ବାଜପକ୍ଷୀ ପରି ଉପରୁ ଆସି ତଳେ ସ୍ଥାନୀୟ ଜୀବନର ଛାଞ୍ଚଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଚଢ଼ୋଉ କଲେ କୌଣସି ସଫଳତା ମିଳିବନାହିଁ । ସବୁ ସରଞ୍ଜାମ ରହିଥିବ, ତଥାପି ଯାହା କିଛି ତିଆରି ହେଉଥିବ, ତାହା ବସ୍ତୁତଃ କେବଳ ଟଳଟଳ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଯାହାକିଛି ଆରମ୍ଭ ହେବ, ତାହା ତଳୁ ଆରମ୍ଭ ହେବ । କ୍ଷୁଦ୍ରରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ବୃହତ୍ ଆଡ଼କୁ ବିକଶିତ ହେବ । ସ୍ଥାନୀୟରୁ ଜାତୀୟ ହେବ ଏବଂ ଜାତୀୟରୁ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ହେବ ଓ, ପ୍ରଥମେ କେତୋଟି ପ୍ରାଥମିକ ଅବଶ୍ୟସତ୍ୟକୁ ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯେତିକି ନମନୀୟ ହୋଇପାରିଲେ ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମାନି ନେଇ ପାରିବା, ସବାଆଗ ସେତିକି ନମନୀୟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଖୁସୀ ହୋଇ ଆଦୌ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ନୁହେଁ । ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବକାଳେ ହିଁ ଅନେକ ଛାଞ୍ଚ ରହିବ, ଅନେକ ବିଶ୍ୱାସ ରହିବ, ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିବ, ବିବିଧତା ରହିବ । ଏହି ଖୋଳଗୁଡ଼ିକରେ ରହି ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱଯାକ, ଗ୍ରାମତମାମ, ଦେଶତମାମ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଆଖର ଗେଟିଏ ନିୟତିରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିଛୁ ବୋଲି ସତକୁ ସତ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆମ ସହିତ ସମସ୍ତେ ରହିବେ । ନିଜର ବାଟଗୁଡ଼ିକୁ ଚାଲିବେ । ନିଜର ଗୁଳାଗୁଡ଼ିକୁ ତଥା ଆପଣାର ପ୍ରୟୋଜନଗୁଡ଼ିକୁ ତିଆରି କରି ପାରୁଥିବେ ଏବଂ, ପୁନର୍ବାର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବଦଳାଇ ବି ପାରୁଥିବେ । ସେଇଥିରୁ ଯେଉଁ ପାରସ୍ପରିକତାର ବୋଧମାନେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିବ, ସେଇଗୁଡ଼ିକରୁ ହିଁ ଯଥାର୍ଥ ଏକତା ନିମନ୍ତେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅନୁକୂଳ ଭିତ୍ତିମାନ ତିଆରି ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ । ପୃଥିବୀଟି ଏକ ସୁସ୍ଥ ବୁଝାମଣା ଭିତରକୁ ସଂପୃକ୍ତ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କରି ଆଣୁଥିବ । ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକରେ ଯେଉଁ ଭୟଗୁଡ଼ାକ ଆମକୁ ନାନା ଲୋଭନୀୟ ନାମରେ ମଜାଇ ନିଶା ଖୁଆଇ ରଖିଛି, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ଯେତିକି ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବାହାରି ଆସି ପାରିବେ, ଯଥାର୍ଥ ଏକତା ନିମନ୍ତେ ସେତିକି କ୍ଷେତ୍ର ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଶସ୍ତ ହୋଇ ଯାଉଥିବ ।

ଏବେ ମଧ୍ୟ କେତେ ଚିନ୍ତାବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରାୟ ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ତିର୍ଯ୍ୟକ୍‌ତା ଦେଇ କହିବେ ଯେ ଆଗ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ବଦଳିଲେ ତା'ପରେ ଯାଇ ବଡ଼ ଏହି ପୃଥିବୀଟି ବଦଳିବ । କେବେ ଜଣେ ଦାର୍ଶନିକ ଏକଥା ମଧ୍ୟ କହି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ, ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହିସାବରେ ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଜ ଭିତରେ ବହୁ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ରହିଛୁ ବୋଲି ବାହାରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟାରେ ମଧ୍ୟ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଲାଗି ରହିଛି । ଏପରି କଥାଗୁଡ଼ିକ କିଛି ପରିମାଣରେ ଆମ ବାହ୍ୟ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାର ଉଚିତ ଦାୟିତ୍ୱଟି ବିଷୟରେ ଅନେକଙ୍କୁ କୁଣ୍ଠିତ କରି ରଖିଛି ଓ ଆରମ୍ଭ ଗୁଡ଼ିକୁ ଟାଳି ମଧ୍ୟ ଦେଇଛି । ବାହାର ବସ୍ତୁସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ଏକତାଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବାରେ ବହୁତ ଭୂମିକା ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ଏବଂ ସେହିଗୁଡ଼ିକରୁ ସତକୁ ସତ ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଏକତା ଦିଗରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ସୋପାନଟି ପଡ଼ିପାରିବ । ଏକତାର ଯାବତୀୟ ନକ୍‌ସାରେ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଉଥିବ । ଏହି ବର୍ତ୍ତମାନଟା ପରି ଅଧେ ମନୁଷ୍ୟ ଅନାହାରରେ ଥିବେ, ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ଅଧିକାର ଗୁଡ଼ିକରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥିବେ, – ତେବେ ଏକତା ମଧ୍ୟ କେତେ ବିଶେଷ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ପ୍ରବଚନ ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ହୋଇ ରହିବ । ସବୁ ପିଲା, ଆମ ଗାଆଁରେ, ଆମ ଦେଶରେ ଏବଂ ପୃଥିବୀରେ କାହିଁକି ପାଠ ପଢ଼ି ନପାରିବେ ? ପୃଥିବୀରେ ନିରକ୍ଷରତା କ'ଣ ପାଇଁ ରହିବ ? ତଥାକଥିତ ବିଜ୍ଞାନଟା ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର କାମରେ ଲାଗି ନପାରିବ ? ପୃଥିବୀରେ ସମ୍ପଦର ଅଭାବ ନାହିଁ, ଅଥଚ କେତେ ସ୍ଥାନସ୍ଥ କ୍ଷମତାଧାରୀଙ୍କର ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ହେତୁ କାହିଁକି ସବୁ ମନୁଷ୍ୟ, – ଜାତି, ଧର୍ମ, ଦେହର ରଙ୍ଗ ଯାବତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ୱୀକୃତିର ଗାରଗୁଡ଼ିକ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶାଧିକାର ପାଉନାହାନ୍ତି ? ଅଧିକ ସଙ୍ଗତିଯୁକ୍ତ ସତ୍ୟଟି ହେଉଛି, ପୃଥିବୀର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରୁ କଦାପି ଏସବୁ ଦିଗରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ୟମନିଷ୍ଠା ସହିତ ବେଶୀକିଛି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନର ବଜାର ଅର୍ଥନୀତିର ବେପାରୀମାନେ କଦାପି ଏହି ଦିଗରେ କୌଣସି ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ କଦାପି ଗ୍ରହଣ କରିବେ ନାହିଁ । ଖୁବ୍ ବେଶୀ ହେଲେ ସେମାନେ ଦୟାପ୍ରଦର୍ଶନର ବାହ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛି ଖୁଡ଼୍‌ଖାଡ଼୍ ସିନା ହେଉଥିବେ, ତଥାପି କେବେହେଲେ ସାଙ୍ଗରେ ବାହାରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଉନ୍ନୟନରେ ଯେତିକି ପଇସା ଲାଗୁଛି, ତାହାର ହଜାରଗୁଣ ଅଧିକ ଅର୍ଥକୁ ଯେ ଅସ୍ତ୍ରନିର୍ମାଣରେ ବ୍ୟୟ କରାଯାଉଛି, ସେହି ଘୋର ଅବିବେକିତା ଦ୍ୱାରା ତ ସେମାନେ ସ୍ୱୟଂ ଲାଭବାନ୍ ହେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅନ୍ଧାରଗୁଡ଼ିକୁ ଘୋଟାଇ ରଖି ପାରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେହି ସର୍ବନିମ୍ନ ଲୋକସ୍ତରରୁ ଏହି ଅବିଚାରର ପ୍ରତିବାଦ କରି

ବାହାରିବ । ପ୍ରକୃତ ଏକତାକୁ ସେହିମାନେ ହିଁ କ୍ରମସାକାର କରିଆଣିବେ, ଯେଉଁମାନେ ସେଥିଲାଗି ନେତୃତ୍ୱ ଦେବେ । ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବେ ଓ ନେତୃତ୍ୱ ଦେବେ । ତେବେଯାଇ ମନୁଷ୍ୟଏକତାର ବାଟରେ କିମିଆଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ଘଟିବ । ନିପଟ ମୋହାଚ୍ଛନ୍ନତାମାନେ ଅପସରି ଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ ।

❑❑

ଋଷି

ଯିଏ ଦେଖିପାରେ, ସିଏ ଋଷି । ଋଷି ମନ୍ତ୍ରଦ୍ରଷ୍ଟା, ସତ୍ୟଦ୍ରଷ୍ଟା । ଯାବତୀୟ ମନ୍ତ୍ର ପଛରେ ସତ୍ୟଟିଏ ରହିଥାଏ, ଋଷି ମନ୍ତ୍ରର ପଶ୍ଚାତରେ ରହିଥିବା ସତ୍ୟଟିକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରେ । ମନ୍ତ୍ରକୁ ଭେଦିଲେ ସତ୍ୟ । ଋଷିମାନେ ତପସ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ମନ୍ତ୍ରକୁ ଭେଦନ୍ତି, ପ୍ରତୀକକୁ ଭେଦନ୍ତି, ପ୍ରତିମାକୁ ଭେଦନ୍ତି । ପରୋକ୍ଷକୁ ଭେଦି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକୁ ଯାଆନ୍ତି । ବାୟବକୁ ଭେଦି ବାସ୍ତବକୁ ଆସନ୍ତି, ଦୂରକୁ ଭେଦି ନିକଟକୁ ଆସନ୍ତି । ତେଣୁ, ନିକଟରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଦୂରକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ରହିଥାଆନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟରେ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଦେଖନ୍ତି ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟଟିକୁ ସମ୍ଭୂତ କରି ଆଣିବେ ବୋଲି ବର୍ତ୍ତମାନଟିକୁ ଜନନୀରୂପେ ଯୋଗ୍ୟା କରି ନେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ' ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିଲାଗି ହିଁ ସଂସାରୀମାନେ କାଳେ କାଳେ ଋଷିମାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ିଛନ୍ତି; ଏପରିକି, ଯେଉଁମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣମନସ୍କ ଐକାନ୍ତିକତାରେ ଋଷି ହୋଇ ରହିପାରିବେ ବୋଲି ସଂସାରକୁ ବର୍ଜନ କରି ଚାଲି ଯାଇଥାନ୍ତି, ସଂସାରୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବର୍ଜନ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଲୋଡୁଥାନ୍ତି । ଋଷିମାନେ ଭଗବାନ୍‌ଙ୍କୁ ଭେଦ କରି ତୁମ ଆମଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରୁଥାନ୍ତି ବୋଲି କହିଲେ ତାହାକୁ ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ଧୃଷ୍ଟତା ବୋଲି କାହିଁକି କହିବା ?

ଋଷିର ସେହି ଦେଖିପାରିବାର ଆଖିଟିକୁ ଅର୍ଜନ କରିବେ ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ଏକ ପ୍ରୟୋଜନ ରୂପେ ସଂସାରକୁ ବର୍ଜନ କରିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ଅସଲ ଆସ୍ୱଦ ଏବଂ ସାମର୍ଥ୍ୟଟିକୁ ଲାଭ କରି ତା'ପରେ ତ ଏହି ସଂସାରକୁ ହିଁ ଲେଉଟି ଆସୁଥାଆନ୍ତେ; ଏବଂ, ଯଦି ସତକୁ ସତ ଆଖିଟିଏ ତେଣୁ ପାଇଥାନ୍ତେ, ତେବେ ସଂସାରକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରେ ଦେଖୁଥାଆନ୍ତେ । ସଂସାରକୁ ଛାଡ଼ି ଗଲାବେଳେ ସେତେବେଳେ ଆପଣାର ସେତେବେଳର ଆଖିରେ ଏଠାରେ ରହିଥିବା ସବୁକିଛିକୁ ଯେଉଁଭଳି ଦେଖି ଯାଇଥିଲେ, ତେଣୁ ଜଣେ ଦ୍ରଷ୍ଟାର ଯୋଗ୍ୟତର ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଭ କରି ଏଠାକୁ ଫେରି

ଆସି ତାହାକୁ ଅନ୍ତତଃ ସେହିଭଳି ଆଖିରେ ଆଦୌ ଦେଖନ୍ତେ ନାହିଁ । ନିଜର ସେହି ଦେଖିବାଦ୍ୱାରା ସଂସାରକୁ ଧନ୍ୟ କରି ଦିଅନ୍ତେ ତଥା ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କହନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ, ସତକୁ ସତ କେଉଁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ, ଅନେକେ ଫେରନ୍ତି ନାହିଁ କାହିଁକି କେଜାଣି ? ସଂସାରକୁ ଫେରିଲେ ପୁଣି ଜାଲରେ ପଡ଼ିଯିବେ ବୋଲି ଡରନ୍ତି କି? ଅଥବା, ଜଣେ ଋଷିର ସମର୍ଥତର ଆଖିରେ ଦେଖିଲେ ଏହି ପୃଥିବୀଟା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରି ଆକର୍ଷକ ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ଭାବନାମୟ ଦେଖାଯିବ ଏବଂ ତାପରେ ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନନୁଭୂତପୂର୍ବ ଭାଗବତ ଆତ୍ମୀୟତାରେ ସେମାନେ ତାହାକୁ ଦେଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବେ ଯେ ସେମାନେ ଏଠା ଜୀବନଟିକୁ ଛାଡ଼ି ତେଣେ ପଳାଇବା ପାଇଁ ଆଉ ମୋଟେ ମନ କରିବେନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଅସଲ ପ୍ରତ୍ୟୟପତ୍ର ନ୍ୟାୟତଃ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ମିଳିଯିବ । ଯେଉଁମାନେ ତଥାପି ବାହୁଡ଼ି ଯିବେ, ସେମାନେ ଦୁର୍ବାସା କିମ୍ବା ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କ ବାଗିର ହିଁ ହେବେ । ଟିକକ କଥାରେ ଅଭିଶାପ ଦେବେ ଓ ଅପ୍ସରାମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତା କରୁ କରୁ ସ୍ୱଆସନରୁ ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଟଳି ଯାଉଥିବେ । ପୃଥିବୀ ପାଖରେ ଚାହାଳୀଚୋର ହୋଇ ସିଆଡ଼େ କେଉଁ କପଟପାଶା ଭିତରେ ଅଲଗା ହୋଇ ରହିବାକୁ ନିରାପଦ ମନେ କରୁଥିବେ । ସଂସାରଟା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖ କରୁଥିବ ଓ ତଥାପି ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ମାନ ବି ଦେଉଥିବ । କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଝୁରି ହେଉଥିବ ।

ପୃଥିବୀରେ ସଂପ୍ରତି ସତକୁ ସତ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଅପେକ୍ଷା ରହିଛି । ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଥାଇ ଆଲୋକ ନିମନ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା ରହିଛି । ଯେଉଁମାନେ ଏଠାରୁ ଏହି ଘରୁ ଏକଦା ରତ୍ନପଥରଟିର ସନ୍ଧାନରେ ବାହାରି ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନେ କେଉଁଦିନ ସତକୁ ସତ ଫେରି ଆସିବେ ଓ ତେଣୁ ଅର୍ଜି ଆଣିଥିବା ସମ୍ପଦସାମର୍ଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଏଠାରେ ଲାଗିଥିବା ଗୋଳଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରିଦେବେ, ଦୁଃଖିନୀ ମାଆଟିଏ ପରି ପୃଥିବୀ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ଋଷିମାନେ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ, ସତକୁ ସତ କେଉଁଠାରେ ଅଟକି ରହିଗଲେ ? ଯଦି ସତ୍ୟକୁ ବସ୍ତୁତଃ ଦେଖି ବି ପାରିଲେ, ତେବେ ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ଆପଣାର ସେହି ପାଇଥିବା ବା ନପାଇଥିବାର ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁ କ'ଣପାଇଁ ଏପରି ନୃଶଂସ ଭାବରେ ଅରାଜୀ ହୋଇ ରହିଲେ ? ଏହି ସଂସାରଟା ହିଁ ତ ଏତେ ଅଳପ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଦିନେ କ୍ଷୁନ୍ନ ହୋଇ ଏବଂ ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରି ସେମାନେ ସଂସାର ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ ଯଦି, ତେବେ ସତ୍ୟ ବୋଲି କିଛି ସମ୍ପଦ ଭଳି ସମ୍ପଦ ଲାଭ କରି ସେମାନେ ପୁନର୍ବାର ଏହିଠାକୁ ହିଁ ଚାଲି ଆସିଥାନ୍ତେ । ଅଥବା, ସେମାନେ ତୁଚ୍ଛା ନିଜକୁ ସଂସାରଦୁଃଖରୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ

ଆଉକିଛିକୁ ଅଧିକ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ଭାବି ତାହାରି ଆଶ୍ରୟକୁ ଚାଲିଗଲେ କି ? ସଂସାରଠାରୁ ଆପଣାକୁ ଅଧିକ ବୋଲି ଭାବିଲେ ଏବଂ ଭଗବାନ୍ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସାରଟି ବିଷୟରେ ଅଧିକ ମନ ନଦେଇ ଖାସ୍ ସେହିମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆଗ ଓ ଅଧିକ ଭାବିବେ ବୋଲି ଏକ ମହାଭ୍ରମରେ ପଡ଼ିଗଲେ କି ? ବର୍ତ୍ତମାନ ସଂସାରଟାଯାକ ନାନା ମେଘର ପର୍ବତ ପରି ଅନ୍ଧାରଦ୍ୱାରା ଅଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥିବା ବେଳେ ସେମାନେ ତା' ନହେଲେ ନିଜ ନିରୋଳାର ଆନନ୍ଦବଜାରରେ କିପରି ପଥର ହୋଇ ପ୍ରକୃତରେ ରହିଥାଆନ୍ତେ ?

କେଡ଼େ ଭାଗ୍ୟହୀନମାନେ ସତ୍ୟକୁ ଦେଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ବାଟଟିକୁ ପାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଆପଣାପାଖରେ ଆପଣାକୁ ବୁଝାଇ ଦେଇ ଯେଉଁମାନେ ସେହିଆଡ଼େ ରହିଯାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ହୁଏତ ସଂସାର ଏବଂ ଭଗବତ୍‌ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଦୁଇଦୁଇଟା ପୂରା ଅଲଗା ଇଲାକା ବୋଲି ଅନୁମାନ କରୁଥାନ୍ତି । ପ୍ରଧାନତଃ ଆପଣାକୁ ଏକ ନିରାପତ୍ତା ଭିତରେ ଅଲଗା କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ମିହନ୍ତ କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ମିହନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ତପସ୍ୟା ବୋଲି କହନ୍ତି । ସଂସାରମୟ ସତ୍ୟର ସମାନ୍ତର ହୁଏତ ଅନ୍ୟକିଛିର ସମାନ୍ତରରୂପେ ସେମାନେ ଏକ ଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ପରିଚିତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ଅସଲ ଉଦୟପଥ ଗୁଡ଼ିକରୁ ନିଜକୁ ବିଚ୍ୟୁତ କରି ରଖନ୍ତି । ସେହିମାନଙ୍କର ଖାସ୍ ପ୍ରରୋଚନାଗୁଡ଼ିକର କିଛି ଚକ୍ରାନ୍ତ ଭିତରେ ପଡ଼ିଯାଇ ସେମାନେ ହିଁ ସବୁକାଳେ ଆମ ପୃଥିବୀଟାକୁ ବହୁଆବିଳତାପୂର୍ଣ୍ଣ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା ଦ୍ୱାରା ଭଣ୍ଡୁର କରି ରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପଛକୁ ଠେଲି ଦେଇ ଭେକ ଏବଂ ବାହ୍ୟଗୁଡ଼ାକ ପୃଥିବୀଯାକ ଏତେ ଅମରମତା ହୋଇ ଭାଗବତ ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ବାଟ ଓଗାଳି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି କି ? ଏହି ପୃଥିବୀଟା ଯାକର ସବୁ ମଣିଷ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇଗଲେ ବିଚରା ସେମାନଙ୍କର କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ ବୋଲି ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ କରି ଜାଣି ସାରିଛନ୍ତି । ବହୁବିଧ ତାତ୍କାଳିକ ବିହ୍ୱଳତାର ଭିଆଣ କରି ଆଖି ଖୋଲିବାର ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ କେଡ଼େ କଳାତ୍ମକ ଭାବରେ ଟଳାଇ ଦେବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ହିଁ କରୁଛନ୍ତି । ସଂସାରର ଅନୁରାଗୀ ଆମେ ଅନ୍ୟମାନେ ମୋଟେ ସେମାନ୍‌ଙ୍କ ଭଳି ରୁଷି ପଳାଇବା ନାହିଁ ଟି ! ଆମେ ଏହି ମାଟିଉପରେ ହିଁ ସତ୍ୟକୁ ଅବତରାଇ ଆଣିବା ଏବଂ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଭିତରୁ ହିଁ ଉଚିତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶଟିକୁ ଶୁଣି ବାହୁଡ଼ି ଆସିବେ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରୁଥିବା ।।

□□

ଉଭୟଚର

ବିବର୍ତ୍ତନର ବୈଜ୍ଞାନିକ କାହାଣୀଟିରେ ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରେ ଉଭୟଚର ପ୍ରାଣଧାରୀ ମାନଙ୍କର ଆଗମନକୁ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ସୋପାନ ବା ମୋଡ଼ ପରି ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରିବ । ପ୍ରଥମେ ସେତେବେଳର ଜୀବମାନେ କେବଳ ଜଳଚର ହେଲେ । ଦୈବକ୍ରମେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁମାନେ ସମୁଦ୍ରକୂଆରରେ ଆସି ତଟସ୍ଥ ସ୍ଥଳଭାଗରେ ଆସି ଲାଖିଗଲେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ବହୁତ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ ସିନା, କିନ୍ତୁ ତଥାପି କେତେ ବର୍ତ୍ତି ଯାଇଥିଲେ । ସେହିମାନେ ହିଁ କ୍ରମଶଃ ସ୍ଥଳର ଭିନ୍ନ ପରିବେଶଟି ସହିତ ନିଜକୁ ଅନୁକୂଳିତ କରି ନେଲେ ଓ ତେଣିକି ଜଳ ଓ ସ୍ଥଳ ଉଭୟ ଭାଗରେ ବଞ୍ଚି ପାରିଲେ । ସେମାନେ ଉଭୟଚର ହେଲେ । ତେଣୁ, ସକଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେହି ଘଟଣାଟିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ରମିକତାଟି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅତିକ୍ରମଣ ବା ଉତ୍କ୍ରମଣ ବୋଲି କୁହାଯିବ ।

ଦୁଇଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଚରଣକୁ ଆମେ ଏକାଧିକ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରଶଂସାର ଯୋଗ୍ୟ ଏକ ବିଶେଷତ୍ୱ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କହିପାରିବା । ଜଣେ ଦୁଇଟି ଭାଷାରେ ଭାଷାର ଆଦାନପ୍ରଦାନ କରିପାରୁଛି, ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ସାଂସ୍କୃତିକ ବାତାବରଣରେ ଜୀବନ କାଟିଛି ଏବଂ ତେଣୁ ଦୁଇଟିଯାକକୁ ସହାନୁଭୂତି ସହିତ ବୁଝିପାରୁଛି । ସିଏ ଅଧିକ ବୁଝିପାରିବ, ଅଧିକ ଗ୍ରହଣଶୀଳ ହେବ । ଯିଏ ଦୁଇଟି ଧର୍ମର ରୀତିବିଧି ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ପରିଚିତ ଅଛି, ଉଭୟ ଧର୍ମର ଅନୁଗାମୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ, ନିଷ୍ଠାପର ତଥା ନିଷ୍ଠାହୀନ ଲୋକଙ୍କର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଛି, ସିଏ କଦାପି ଖାସ୍ ଗୋଟିକୁ ସଦ୍‌ଧର୍ମ ବୋଲି କହି ଅନ୍ୟଟିକୁ ଏକାନ୍ତ ଅଧର୍ମ ବୋଲି କହିବା ନିମନ୍ତେ ଇଚ୍ଛା କରିବନାହିଁ । ତା'ର ବୁଝିବା ଶକ୍ତି ଅଧିକ ହେବ, ତା'ର ଆଖିମାନେ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ସହି ପାରୁଥିବେ ଅର୍ଥାତ୍ ସହିଷ୍ଣୁ ହୋଇଥିବେ । ନାନା ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଭରି ରହିଥିବା ଏହି ବୃହତ୍ ପୃଥିବୀଟିରେ ଲୋକ ତଥା ଲୋକସମୂହମାନେ ଯହୁଁ ଯହୁଁ ଆଧୁନିକ ମୁକ୍ତ ଗବାକ୍ଷଗୁଡ଼ିକର ସାହାଯ୍ୟରେ ଜଣେ ଆରେକୁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ଚିହ୍ନି ପାରିବେ, ସମ୍ଭବତଃ ସେତିକି ସତ୍ୱରତା ସହିତ ପୃଥିବୀରେ ଘୃଣାଗୁଡ଼ିକ କମ୍ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ହୋଇ ଆସିବେ । ପୃଥିବୀରେ ମିତ୍ରତାର ସମ୍ଭାବନାଟି ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ଗୋଟିଏ ଆଉଗୋଟିକ ଆପଣାର ଛାୟାଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିବାକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଅଧମତା ବୋଲି ବୁଝିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଏହି ଉଭୟଟି ମଧ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ଅନେକରେ ପରିଣତ ହେବେ ତାହା, ଯେପରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଏବେ

ଅନୁମାନ କରାଯାଇ ପାରୁଛି, ଏକ ଅଧିକ ସୁସମଞ୍ଜସତାଯୁକ୍ତ ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ପଥଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଲି ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିବ । ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନଟା ସେହି ପ୍ରତ୍ୟାଶାଟି କ୍ରମମୂର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଆସିବାରେ ହୁଏତ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସହାୟତା କରିବ ।

ଅପର ପକ୍ଷରେ, ମନୋବିଜ୍ଞାନର କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ଉଭୟଚର' କଥାଟିକୁ ଏପରି ଏକ ବିଶେଷ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ବିଚାର କରାଯାଉଛି, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ଆମକୁ ଜଣେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ଏକ ବ୍ୟାଧି ସଦୃଶ ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏବଂ, ଆମର ଏହି ଉପସ୍ଥିତ କାଳରେ ନାନା କାରଣରୁ ଉଭୟଚର ହେବାର ସେହି କ୍ଲେଶଯୁକ୍ତ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ଉଦ୍ୟମଟି ଖୁବ୍ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ପରିବେଷ୍ଟନୀମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବନବିଧାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରି ବାଧ୍ୟପ୍ରାୟ କରିଦେଉଛନ୍ତି ଓ ଚାପ ପକାଉଛନ୍ତି ଯେ ବିଚରା ବ୍ୟକ୍ତିଟି ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତଥାପି ତିଷ୍ଠିପାରିବା ନିମନ୍ତେ ଉଭୟଚର ହୋଇଯାଉଛି । ମୁହଁଟାକୁ ଧରା ନପକାଇବା ସକାଶେ ପାଖରେ ମୁଖାଟାଏ ରଖିଛି ଓ ମୁହଁଟାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିପାରିବ ବୋଲି ସତେଅବା ଆବଶ୍ୟକତାର ଅନୁରୋଧରେ ମୁଖାଟିକୁ ପିନ୍ଧି ପକାଉଛି । ସିଏ ବାହାରେ ଏପରି କିଛି ପରିଚୟ ଦେବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି, ଯାହା ସିଏ ବସ୍ତୁତଃ ନିଜେ ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଭିତରେ ଭଲ ପାଇବା ନାହିଁ, ଅଥଚ ସତେଅବା କେଡ଼େ ଭଲ ପାଉଥିବା ପରି ଦେଖାଇ ହେଉଛି । ଉଭୟଚର ହେବା ହିଁ ସତେଅବା ଭଦ୍ରରୂପେ ଗଣା ହେବାର ଅମୋଘ ଉପାୟ ରୂପେ ଗୃହୀତ ହୋଇଗଲାଣି । ସିଏ ନିଜକୁ ପୁଞ୍ଜିରୂପେ ଲଗାଇ ଆଦୌ କିଛି ନହେଉ ପଛକେ, କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଅବସରରେ ମଧ୍ୟ ମୋଟେ କାହାରି ପାଖରେ ମୋଟେ ଧରା ନପଡ଼ିବାଟା ହିଁ ତା'ର ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଲାଭ କରିଥିବା ଏକ ଧର୍ମକୃଚ୍ଛରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଉଛି ।

ଭିତରେ ବହୁ ବହୁ ଖଣ୍ଡିଆଦ୍ୱାରା ସଦାପ୍ରପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଥାଉ ପଛକେ, ତଥାପି ବାହାରକୁ ପୂରା ସୁନାପିଲାଟିଏ ବୋଲି ସଂପୃକ୍ତ ସବୁରି ପାଖରେ ସିଏ ଏକ ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି କରୁ, –ଏହା ଫଳରେ ବାହ୍ୟଟା ହିଁ କ୍ରୂର ଭାବରେ ପ୍ରବଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ବାହ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ଯାବତୀୟ ପ୍ରସାଧନଗୁଡ଼ିକ; ଧର୍ମରେ ପ୍ରସାଧନ, ସଂସ୍କୃତିରେ ପ୍ରସାଧନ, ସର୍ବବିଧ ସଂପର୍କର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରସାଧନ । ଏହି ପ୍ରସାଧନପରାୟଣତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାରୀତି ଆୟତ୍ତ କରି ରଖିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ସମୂହ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବିଚକ୍ଷଣ କୁଶଳତା ସହିତ ନିଜକୁ ଉଭୟଚର କରି ରଖିବ ଏବଂ ତାହାହିଁ ଏହି ଚଳନ୍ତି ଜୀବନଟାରେ ସର୍ବଦା ସନ୍ତୋଷ ଆଣି ଦେଉଥିବ । ସେଥିରୁ

ଆପାତତଃ ସଫଳ ହେଉଥିବାର ଏତେ ବିମୁଗ୍ଧକାରୀ ପ୍ରତୀତିଟାଏ ମିଳି ଯାଉଥିବ ଯେ ଅନ୍ୟମାନେ ତୁମକୁ ଉଭୟଚର ବୋଲି ଜାଣିବା ଦୂରେ ଥାଉ, ତୁମେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ନିଜପାଖରେ ଆଦୌ ଧରା ପଡ଼ିବନାହିଁ । ଭିତରେ ଶୁଖି ଶୁଖି ଯାଉଥିବ ପଛକେ, ବାହାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମେଳରେ କେଡ଼େ ତୋରା ହୋଇ ଦେଖା ଯାଉଥିବ । ଖୁବ୍ ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇ ରହିଥିବ । ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଗଭୀରକୁ ଭେଦି ଦେଖି ପାରୁଥିବା ଏବଂ ତେଣୁ ତାହାର ଅସଲ ମହତ୍ତ୍ୱଗୁଡ଼ିକ ବାହ୍ୟ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକଟ ହୋଇ ଆସୁ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟାଶୀମାନେ ଏହି ଉଭୟଚର ହୋଇ ରହିବାର ବ୍ୟାଧିତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ତା'ର ପୃଥିବୀଟା ନିମନ୍ତେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପ୍ରମାଦ ବୋଲି ଗଣିଲେଣି । ସେଇଟିକୁ ରୋକି ପାରିବାକୁ ସେମାନେ କେତେ ଉପାୟର ମଧ୍ୟ ସନ୍ଧାନ କରି ବାହାରିଲେଣି । କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟ ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିରେ ସମ୍ମତ ହୋଇ ସହଯୋଗ ନକଲେ ପ୍ରକୃତରେ ବାହାରଟା ଆଦୌ କିଛି କରି ପାରିବନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟ ଆଗ ମାଆଟିଏ ହୋଇ ନିଜକୁ ଲୋଡ଼ୁ; ତେବେଯାଇ ସିନା କିଛି ସମ୍ଭବ ପାରିବ, – ପୃଥିବୀର ଜୀବନଟା ମଧ୍ୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ଆସିବ ।

❑❑

ଉପେକ୍ଷା

ଉପେକ୍ଷା, ଉଦାସୀନତା ଏବଂ ଅବଜ୍ଞା, – ତିନୋଟିଯାକ ଶବ୍ଦ ସେଇ ଗୋଟିଏ ସାହୀର, ଗୋଟିଏ ଜ୍ଞାତି ଭିତରର । ଲୋକଜୀବନରେ, ଧର୍ମୀୟ ମହଲରେ ଓ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପଣ୍ଡିତପଣ ମାନଙ୍କରେ ଆମ ଭିତରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଓ ପରିଚ୍ଛଦରେ ରହିଥାଆନ୍ତି, କେତେ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ସେହି ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତେଜନାକୁ ଏକାଧିକ ଛଳରେ ସତେଅବା ବହୁ ଶୀତଳ ପ୍ରଜ୍ଞାଦ୍ୱାରା ପରୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ସାରିଥିବା ପରି ଦେଖା ଯାଉଥାନ୍ତି, – ତଥାପି ସଂପୃକ୍ତ ମନୁଷ୍ୟ ତଥା ମନୁଷ୍ୟସମୂହ ଗୁଡ଼ିକୁ ମାଡ଼ି ବସିଥିବା ପ୍ରାୟ ସେହି ଗୋଟିଏ ଅଭାବ ଏବଂ ସେହି ଗୋଟାଏ ଗ୍ଲାନିକୁ ହିଁ ସୂଚିତ କରନ୍ତି ।

ସଂସାରଯାକର ଜୀବନ ଆମକୁ ବେଷ୍ଟନ କରି ରହିଥାଏ, ଅଥଚ ଆମେ ତାହାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରୁଥିବା ପରି ଏହି ସବୁକିଛି ନିତାନ୍ତ ନଶ୍ୱର ବୋଲି କେଡ଼େ ଚଣ୍ଡତାର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ପାଟି କରିବାରେ ଲାଗିଥାଉ । ମାୟା ଲଗାଇ ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ଆମେ ମାୟାବାଦୀ ହେବାକୁ ମନ କରୁ କି ? ସକଳ ମାୟାର ଆକର ସେହି ଉଦାର

ଜଗତ୍‌କର୍ତ୍ତାଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ତଥାପି କୌଣସି ସଙ୍କୋଚ ଆମକୁ ଅନୁମତି ଦେଉନଥାଏ ବୋଲି ଆମେ ଏହି ଜଗତ୍‌ନାମକ ସବୁକିଛି ତୁଚ୍ଛା ମାୟା ବୋଲି କହି ନାନାବିଧ ନାସ୍ତିକତାରେ ଉପେକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଆଦରି ରହିଥାଉ କି ? ଏବଂ, ଯେଉଁ ବିଚରା ବ୍ରହ୍ମକୁ ଆମେ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟ ବୋଲି କହି ଏହି ଜଗତ ମଧ୍ୟରୁ ବିତାଡ଼ିତ କରି ରଖିଥାଉ, ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ସତେଅବା ଆମ ଭ୍ରମରେ କୋଉସବୁ ଅସାଧ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ଲୁଚି ରହିଥାନ୍ତି କେଜାଣି '? ଆମକୁ କେତେ କେତେ ପ୍ରୀତିପ୍ରସନ୍ନତା ସହ ବେଷ୍ଟନ କରି ରହିଥିବା· ଏହି ଜଗତଲାଗି ଆଦୌ ଇଞ୍ଚେ ହେଲେ ବଞ୍ଚିବୁ ନାହିଁ ବୋଲି ଅପସଂକଳ୍ପଟାଏ କରିନେଇ ଥିବାରୁ ଆମେ ଯାହାର ଏତେଟିକିଏ ସ୍ପର୍ଶ ହୁଏତ କେବେ ମଧ୍ୟ ପାଇନାହୁଁ, ତାହାକୁ ହିଁ ତୁଚ୍ଛା କାତର ହୋଇ ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି କହିଲୁ କି ? ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଟାଏ ଥିଲା ବୋଲି ଆମେ ପ୍ରଥମେ ନିଜର ଗୋଡ଼ତଳେ କେଉଁଠି ଅରାଏ ମାଟି ଦେଖି ଠିଆ ହୋଇ ପାରିଲୁ ଏବଂ ତା'ପରେ ସିନା ଆପଣାର କଳ୍ପନାଗୁଡ଼ିକୁ ଲଗାଇ ବ୍ରହ୍ମବୋଧ ନାମକ ସେହି ଅନ୍ୟ ସମ୍ପଦଟିର ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପାରିଲୁ ! ସେହି ପ୍ରସାରଣର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିଜର ଧୀଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ବି ପାଇଲୁ, ନିଜର ଭିତରକୁ ଆହୁରି ଆହୁରି ଭେଦିବା ନିମନ୍ତେ ସେହି ସତ୍ୟଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ହୃଦୟ ଯାଏ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲୁ । ଏବଂ, ଏହିସବୁ ଉପଲବ୍ଧ ସମ୍ପଦକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆମେ ସିନା ଯେଉଁଠାରୁ ବାହାରିଥିଲୁ, ସେହିଠାକୁ ଫେରିଆସି ପାରିଥାନ୍ତୁ, ଏକ ନୂଆ ଆଖିରେ ଆମର ପାଦତଳଟାକୁ ଓ ଚାରିପାଖଟାକୁ ଦେଖି ପାରିଥାନ୍ତୁ ! ଏବଂ, ତାହାରି ଫଳରେ ଆମର ବ୍ରହ୍ମପରିଚୟଟି ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ଅଧିକ ପରିପକ୍ୱ ଏବଂ ସାବାଳକ ବି ହୋଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା । ମାତ୍ର, ଆମେ ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ତେଣେ ଆଉ କୁଆଡ଼େ କାହିଁକି ମଜ୍ଜି ରହିଲୁ, – ଜଗତ୍‌ସତ୍ୟରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଗୋଟାଏ ଆଉକ'ଣକୁ ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି କହିଲୁ ଏବଂ ସତେଅବା କେଉଁ ଫାଶଟି ଭିତରୁ ବାହାରି ଯିବାପରି ଅନୁଭବ କଲୁ, – ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ହେଲୁ !

ଆଗ ଏହି ଆମ ପୃଥିବୀନାମକ ଜୀବନସମତଳରେ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ହୋଇ ରହିବୁ ବୋଲି ଆମେ ତଥାକଥିତ ବ୍ରହ୍ମକୁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲୁ ନା ଆଗ ପୂରା ଅନୁକୂଳ 'ବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ୟ ଜଗତ୍ ମିଥ୍ୟା'ର ତତ୍ତ୍ୱଟା ଆସି ଆମକୁ ଆୟତ୍ତ କରିନେବା ପରେ ଯାଇ ଜଗତରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅନୁସାରେ ନିଜକୁ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ମଣି ଉପେକ୍ଷା, ଅବଜ୍ଞା ଏବଂ ଉଦାସୀନକୁ ନିଜ ଜୀବନର ଦୀକ୍ଷାସ୍ୱରୂପ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲୁ, ସେକଥା କେହି ନ୍ୟାୟଯୁକ୍ତିର ଗାର ପକାଇ ମୋଟେ କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ନହେଲେ ଆମର ଏହି ସମ୍ପଦପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ତେଣୁ ବହୁ-ସମ୍ଭାବନାମୟ ପୃଥିବୀଟା କୁଢ଼ କୁଢ଼ ଉପେକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା

କାହିଁକି ଏପରି ମ୍ରିୟମାଣ ଓ ଅସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତା ? ଅଳପ ଭୋଗୀ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ବହୁତ ଗୁଣ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ତୁଚ୍ଛା ଅବଜ୍ଞା କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତେ, – ପରମାର୍ଥଗୁଡ଼ାକୁ ବହିଭିତରେ ମୁଦିରଖି ନିର୍ମମ ସ୍ୱାର୍ଥମାନେ କାହିଁକି ପୃଥିବୀଯାକ ସାଧବ୍ ଏବଂ କଟୁଆଳ ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତେ, ଚରମ ଉଦାସୀନତା ଆଚରଣ କରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅଧିକାର କରି ରହିଥିବା, ଅଧିକ ପାଠ ପଢ଼ିଥିବାରୁ ନିଜକୁ ଅଧିକ ଚତୁର ଏବଂ ହକ୍‌ଦାର ବୋଲି ବିଚାରୁଥିବା ଥୋକାଏ ମନୁଷ୍ୟ କାହିଁକି ଅବଶିଷ୍ଟମାନଙ୍କୁ ଶୋଷଣ ହିଁ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତେ ? କ'ଣ ପାଇଁ ଅଳପମାତ୍ର ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମକାମୀ ପାଲଟି ଯାଇ ବହୁତ ବର୍ଗଟିକୁ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଶାସନ କରିବାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ ଲାଗି ପାରିବାଭଳି ସଜାଡ଼ି ନେବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଭାଗ ମଧ୍ୟ ନେଉନଥାନ୍ତେ ? ଉପେକ୍ଷା ଓ ଉଦାସୀନତାର ପାଂଶଟା ଭିତରେ ପଡ଼ିଯାଇ ନଥିଲେ ଏହି ଯାବତୀୟ ବିଜ୍ଞାନଘରର ବୃକୋଦରମାନେ କ'ଣ ପାଇଁ କ୍ଷମତାର ଦରବାରଟା ପକ୍ଷଟାକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ି ଏହି ଯାବତୀୟ ଭୃତ୍ୟଗିରି ବା କରୁଥାଆନ୍ତେ ? ଧର୍ମଘରର ଐରାବତମାନ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ସେଇ ଅବଜ୍ଞା ତଥା ଉପେକ୍ଷାର ମଣ୍ଡପଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ କୁଳପୌରୋହିତ୍ୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆଗ୍ରହୀ ବି ହୁଅନ୍ତେ ?

ପୃଥିବୀ ବାହାରେ କେଉଁଠି ଅଲଗା ହୋଇ କେତେକ ଅଭିପ୍ରାୟୀଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱବରାଦଗୁଡ଼ିକୁ ମାନି ବସିଥିବା ସେହି ତଥାକଥିତ ବ୍ରହ୍ମବୋଧଟି ଏହିସବୁ ସଂଶୟର ସମାଧାନ ଆଦୌ ବାହାର କରି ପାରିବନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର କୌଣସି ଉତ୍ତର ମଧ୍ୟ ବାହାର କରି ପାରିବନାହିଁ । ଯିଏ ବ୍ରହ୍ମନାମକ ସତ୍ୟଟିକୁ ପୃଥିବୀର ଭିତରେ ହିଁ ଦେଖୁଥିବ ଏବଂ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ବାସ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ନିତ୍ୟଜୀବନରେ ତାହା ଦିନେ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରକଟ ହୋଇ ଆସିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବ, ସେହି ଆଗ୍ରହୀ ହେଲେ ଯାଇ ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଖୋଜି ବାହାରିବ । ଆଗ୍ରହୀ ହେଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ସଚେତନ ହେଲେ । ଏବଂ, ଯିଏ ମୋ' ନିଜଭିତରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ସଚେତନ ହେବ ଏବଂ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଏକାଠି ଯୋଡ଼ି ପାରିବାର ସେହି ସମୁଚିତ ପାରସ୍ପରିକତାଗୁଡ଼ିକୁ ପୃଥିବୀର ସକଳ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ସକାଶେ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ବୋଲି ବୁଝିବ, ସେହି ଉତ୍ତର ପାଇବ, ପୁରୋଗାମୀ ହେବ । ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଉପେକ୍ଷାମାନଙ୍କୁ ସେହିମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ହିଁ ଚାଲେଞ୍ଜ କରିପାରିବେ ଏବଂ ଟଳାଇ ପାରିବେ, ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରି ଆଣିବେ । ସମ୍ଭବତଃ ଅଚେତନ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ 'ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହୁଅନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟବାଦୀମାନେ ମାୟାବାଦୀ ବି ହୁଅନ୍ତୁ ବୋଲି କାହିଁକି ବା କୁହାନଯିବ ? ତଳ ଓ ଉପର, ଶୋଷକ ଓ ବଞ୍ଚିତ ଉଭୟ

ପଟଟା ହିଁ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ପଟ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ବୋଲି କହିବୁଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପଟଟି ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟରେ ନାହିଁ ବୋଲି କହି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉଥାଏ । ଉଭୟେ ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ବ୍ରହ୍ମଟି ବିଷୟରେ ନିତାନ୍ତ ଅସଚେତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ! ପୂରା ପୃଥିବୀଟିକୁ ମୋଟେ ଦେଖି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପୂରା ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କିପରି ବା ଦେଖିପାରିବେ ? ସେଇଥିରୁ ହିଁ ଉପେକ୍ଷା ଏବଂ ଅବଜ୍ଞା ଏଠାର ଜୀବନ୍ତଟିକୁ ଅନ୍ଧାର ମଡ଼ାଇ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ସୁଯୋଗ ପାଆନ୍ତି । ଚେତନାଟା ସେତେବେଳେ ଭାରି ଛଟପଟ ହେଉଥିବ, – ବ୍ରହ୍ମ ମଧ୍ୟ କି ଛଟପଟ ହେଉନଥିବେ ।

□□

ଉପଚାର / ଔପଚାରିକତା

ସମୂହ ବା ସମୁଦାୟଟିଏ ଚାଲେ କେତୋଟି ଅନୁଷ୍ଠାନର ମାଧ୍ୟମରେ । କେତୋଟି ରୀତି ଦ୍ୱାରା ହିଁ କୌଣସି ଅନୁଷ୍ଠାନ ସେହି ସମାଜରେ ବାସ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପାଖରେ ନିଜକୁ ପରିଚିତ କରାଇଥାଏ । ଏହି ରୀତିଗୁଡ଼ିକ କେଉଁଠାରୁ ଚଳିଲା ତଥା କେଉଁ ବିଶେଷ ଆବଶ୍ୟକତାରୁ ରୀତିଟିଏ ଚଳୁ ବୋଲି ସଂପୃକ୍ତ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟ ଅନୁଭବ କଲେ, ସେକଥା କେହି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ତଥାପି ରୀତି ଥାଏ, – ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସିଥିବା କେତେ ରୀତି ରହି ଯାଉଥାଏ ଏବଂ କେତେ ଆହୁରି ନୂଆ ନୀତିର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ସେହି ରୀତିଗୁଡ଼ିକ ପଛରେ କେତୋଟି ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଉପଚାର ସର୍ବତ୍ର ରହିଥାଏ ଏବଂ ଉପଚାରଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ତଥା ବ୍ୟକ୍ତିସମଷ୍ଟି ଗୁଡ଼ିକର ଆଚରଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚଳିତ ହୁଅନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମରେ ବହୁ ବହୁ ଉପଚାର; ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଉପଚାର ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ସେହି ଧର୍ମରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟୟମାନ ମିଳିଥାଏ । ଉପାସନା ଓ ପୂଜାର ଉପଚାର, ଏକାଧିକ ପ୍ରକାରର ସନ୍ତକ ଧାରଣ କରିଥିବାର ଉପଚାର, ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠାରେ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଗଢ଼ଣଗତ ଶୈଳୀ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଉପଚାର, ପୂଜିତ ଏବଂ ଉପାସିତ ହେଉଥିବା ପ୍ରତିମା ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତୀକଗୁଡ଼ିକୁ ନିମିତ୍ତ କରି ଏକ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୁଚ୍ଛର ଆକାରରେ ରହିଥିବା ଉପଚାର ।

ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ସମୂହର ସଂସ୍କୃତି କହିଲେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟତଃ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଉପଚାରର ସମଷ୍ଟୀକୃତ ଏକ ଗୁଚ୍ଛକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ସମଷ୍ଟି କହିଲେ

ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଥବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସତକୁ ସତ ଯାହାକିଛି ବୁଝିଥାଆନ୍ତୁ ଅଥବା ନବୁଝିଥାନ୍ତୁ ପଛରେ ସେହି ଉପଚାରଚୟର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବୃତ୍ତଟିଏ ନିତ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ ଅଂଗ ହୋଇ ସେମାନେ ରହିଥିବାରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଉପଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁସରଣ କରୁଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ତାହାରି ମାଧ୍ୟମରେ ଚିହ୍ନି ହୁଏ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଉପଚାର, ତେଣୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସାଂସ୍କୃତିକ ଏକକ । ଅନ୍ନ, ପରିଧାନ, ନୃତ୍ୟ ତଥା ଗୀତ ଆଦି ମନୋରଞ୍ଜନ, ଜନ୍ମସଂସ୍କାର ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ସତ୍କାରାଦି, – ଇତ୍ୟାଦି ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ । ବହୁତ ସ୍ଥଳରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ବହିରେ ଲେଖା ହୋଇ ବି ରହିଥାଏ । ମାତ୍ର ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ବୟସ ଅନୁସାରେ ସମସ୍ତେ ସେହିଗୁଡ଼ିକରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ମନ ହୋଇ ଆସିଥାନ୍ତି । ପାରିବାରିକ ଜୀବନ, ବିବାହ, ଶ୍ରମବିଭାଜନ, ନିତିଦିନର ନାନାବିଧ ନୈତିକତା, – ଏହି ସବୁକିଛି ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଅର୍ଥାତ୍ ପାଳନ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ସାକ୍ଷ୍ୟପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଥିବା ଉପଚାର ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାମୁଦାୟିକ ଜୀବନରେ ସର୍ବତ୍ର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାଏ । ସେଗୁଡ଼ିକ ସେହି ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କର ମନୋଧାରଣାକୁ ହାଉଲେ ହାଉଲେ ଏପରି ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ତଥା ପ୍ରସୀମିତ କରି ଆଣିଥାନ୍ତି ଯେ, ଗୋଷ୍ଠୀ ଭିତରର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସେହି ଉପଚାରଗୁଡ଼ିକର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଏକ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟ ଆରୋପିତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି ଏବଂ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ତାହାକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ଓ ତେଣୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁଚ୍ଛଟିଏ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି ।

ଏହି ଉପଚାରଗୁଡ଼ିକ ସର୍ବଥା ବାହ୍ୟ ଜୀବନର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସଙ୍କେତରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ ହିଁ କରିଥାନ୍ତି । ତଥାପି, ସଙ୍କେତମାନେ ଯେତେ ବାହ୍ୟ ହୋଇଥାଆନ୍ତୁ ପଛକେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ପଛରେ ସର୍ବଦା ଏକ ହୃଦୟ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥାଏ । ଅଥବା, ଅଧିକ ସୁବୋଧ କରି ହୁଏତ ଏପରି ବି କହିହେବ ଯେ, ହୃଦୟ ଭିତରୁ ସେହି ଉପଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ପାଳନ କଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ଆତ୍ମୀୟତାର କାରଣ ହୁଅନ୍ତି, ସତକୁ ସତ ଯେକୌଣସି ସମୂହରେ ଯଥାର୍ଥ ସଂହତିଟିଏ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏକାଧିକ ଅବସରରେ ବହୁତ ବହୁତ ବାହ୍ୟ ତଥା ଅନ୍ତର୍ଗତ କାରଣ ହେତୁ ଉପଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ନିତାନ୍ତ ଔପଚାରିକତା ସହିତ ପାଳନ କରୁଥାନ୍ତି । ଅତ୍ୟଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଔପଚାରିକ ହୋଇ ସେମାନେ ଉପଚାରର ପ୍ରାଣଟିକୁ ମାରି ଦେଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଏକ ନିତାନ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରବତ୍ ଅଭ୍ୟସ୍ତତା ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ପଶିଯାଆନ୍ତି । ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ହୁଏତ ଆଶଙ୍କା କରାଯାଇ ପାରିବ ଯେ ତଥାକଥିତ ଆମ ଆଧୁନିକ ସାମାଜିକ ସଂସ୍ରବମାନଙ୍କରେ କ୍ରମେ ଔପଚାରିକତାମାନେ ହିଁ ଖୁବ୍ ପ୍ରବଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । କେବଳ ସଭାସମିତିର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସ୍ତରଗୁଡ଼ିକରେ ନୁହେଁ, କ୍ରମେ ତାହା ପାରିବାରିକ

ଜୀବନକ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ବାହ୍ୟ ଆଚରଣମାନେ ପ୍ରାୟ ଏକ କସରତରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି, – ଯିଏ ଯାହା ନୁହେଁ, ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟୟଟିଏ ଦେବାଲାଗି ସିଏ ଔପଚାରିକ ବନି ଯାଉଛି ଏବଂ ଭିତରେ ନିତାନ୍ତ ଅନମନୀୟ ଭାବରେ ଅରାଜୀ ହୋଇ ରହୁଛି । ସେହିଭଳି କରିପାରିଲା ବୋଲି ବହୁତ ଅବସରରେ ବେଶ୍ ପ୍ରସନ୍ନ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଯେ ସତକୁ ସତ କିଛି ହେବାକୁ ହେବ ଏବଂ ସେହି ସ୍ୱତନ୍ତ କିଛିଟିର ମାଧ୍ୟମରେ ଯେ ସିଏ ଆପଣାର ପରିଚୟଟିଏ ଦେଇପାରିବ, ସେହି ସୁସ୍ଥ ରୀତିଟିକୁ ସିଏ ଗ୍ରହଣ କରୁନାହିଁ । ଛାତ୍ର ଶିକ୍ଷକ ଆଗରେ ଅଭିନୟ କରୁଛି ଓ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଏକ ଅଭିନେତା ହୋଇ କାମ ଚଳାଇ ଦେଉଛି । ବଡ଼ମାନେ ସାନମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଅଭିନୟ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ସେହି ସାନ ସମୟରୁ ହିଁ କୃତ୍ରିମ ହେବାର ପ୍ରରୋଚନା ଦେଉଛନ୍ତି । ଧର୍ମର ପ୍ରବଚନକର୍ତ୍ତା ମହୀୟାନ୍‌ମାନେ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ଆଉ କେଉଁ ଲୋକପ୍ରିୟତାର ଧନ୍ଦାରେ ପଡ଼ି ସେହି ଔପଚାରିକତାଟା ଉପରେ ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଛନ୍ତି ।

ସତେଅବା କେଉଁଠାରେ କ'ଣସବୁ ବିଗିଡ଼ି ବିଗିଡ଼ି ଯିବାରେ ଲାଗିଛି, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ଆମେ ସତକୁ ସତ ଏକ ଯଥାର୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନର ଯୋଗ୍ୟ ହେବାର ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ମାନସିକତାକୁ ହରାଇ ବସୁଛୁ । ଆମ ସାହିତ୍ୟ ବି ଏଣିକି ଆମକୁ ନିଜ ଜୀବନର ସତ ଯନ୍ତ୍ରଣାଗୁଡ଼ିକ ତଥା ସତ ଆସ୍ପୃହାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ପରସ୍ପରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବାଲାଗି ଆମକୁ ବହୁତ ବହୁତ କୁଣ୍ଠା ଭିତରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ପରି ଆମକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଶୈଳୀ ନାମକ ସେଇ ଔପଚାରିକଟାର ଗହନଟାରେ ନେଇ ପକାଇ ରଖିଛି । ସାହସୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା ରହିଛି, ଯେଉଁମାନେ ଅବଶ୍ୟ କିଛି ହେବେ ବୋଲି ନିଜ ଜୀବନବିଧାତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିପାରୁଥିବେ । ହଁ, ସବାଆଗ ସାହସୀମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଭୀରୁମାନଙ୍କର ଏହି ନାନା ଅଭିନୟ ଓ ଔପଚାରିକତାର ଗହଳ ଭିତରେ ପଶି ସେମାନେ ହୃଦୟର ଉପଚାରଗୁଡ଼ିକର ବାର୍ତ୍ତାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଦେଇପାରିବେ । କାରଣ, ସେହି ହୃଦୟନାମକ ସମ୍ପର୍କସ୍ତରଟିର ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉପଚାରମାନେ ଅଲବତ ରହିଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ [illegible]
ଗ୍ରା - [illegible] ପୋ - [illegible]
ଥା - ଗରଦପୁର ଜି - କେନ୍ଦ୍ରାପଡା
, ଓଡ଼ିଶା
ରଜି ନଂ - ୪୭୪

ଉଚ୍ଚତା / ଅନୁବନ୍ଧତା

କଠୋପନିଷଦର ଋଷି ଏକ ଏପରି ଅଶ୍ୱତ୍‌ଥର କଳ୍ପନା ଦେଇଛନ୍ତି, ଯାହାର ମୂଳ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ରହିଛି ଓ ଶାଖାପ୍ରଶାଖା ତଳଆଡ଼କୁ ରହିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଆମର ବାସ୍ତବ ଅର୍ଥରେ କହିଲେ, ମାଟିକୁ ଲାଗିକରି ରହିଛନ୍ତି । ଅଶ୍ୱତ୍‌ଥର ସେହି କଳ୍ପନାବସ୍ତୁଟି ହେଉଛି ସତ୍ୟର, – ବ୍ରହ୍ମସତ୍ୟର ପ୍ରତୀକ । ଏବଂ, ଉପନିଷଦର ଋଷିଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିରେ ବ୍ରହ୍ମସତ୍ୟ ଓ ପୃଥ୍ୱୀସତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ବିରୋଧ ରହିଛି କି ? ଆଉ କେଉଁଠି ଥରେ ଗୋଟିଏ ସମୀକ୍ଷାରେ ପଢ଼ିଥିଲି ଯେ, ଭାରତୀୟ ସାଧନା ହେଉଛି ଏକ ଓଲଟା ସାଧନା । ଓଲଟା ସାଧନାର ପଦ୍ଧତିଟି ଅନୁସାରେ ଡାଳ ଓ ପତ୍ରର ସ୍ତରରୁ ଜଣେ ସତ୍ୟର ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ରହ୍ମର ସାଧକକୁ ମୂଳକୁ ହିଁ ଯିବାର ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି । ମଧ୍ୟଯୁଗର କେତେ ସନ୍ଥଙ୍କର ବାଣୀରେ ମଧ୍ୟ ପତ୍ର ଏବଂ ଡାଳରେ ନହୁଡ଼ି ଅର୍ଥାତ୍ ଅଟକି ନଯାଇ ଜଣେ ସାଧକକୁ ମୂଳକୁ ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଦିଆଯାଇଛି । ତନ୍ତ୍ରସାଧନାରେ ସବାତଳ ଚକ୍ରଟି ହେଉଛି ମୂଳାଧାର । ସେହିଠାରୁ ହିଁ ଏପରି ଏକ ସାଧନା ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ ଯାହାକି ଆମକୁ ସ୍ୱାଧିଷ୍ଠାନ, ମଣିପୁର ପ୍ରଭୃତି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଚକ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରାଇନେଇ ସହସ୍ରାରରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବ । ସହସ୍ରାରର ଥାନଟି ଯାଇ ମଥାରେ, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଏବଂ ମୂଳାଧାରଟି ନାଭିର ନିମ୍ନରେ । ଏହି ଯାବତୀୟ ଆଖ୍ୟାନକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଉଚ୍ଚତାକୁ ହିଁ ସବେଅବା ଏକମାତ୍ର ପ୍ରସ୍ଥ ବୋଲି ସୂଚିତ କରାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ନିହିତାର୍ଥକୁ ବୁଝି ବସିବା ମାତ୍ରକେ ଅନୁମାନ ତଥା ଅନୁଭବର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୋଧ ହେଉଛି, ଗୋଟିଏ ପାହାଡ଼ର ଏହି ପାଦଦେଶରୁ ସତେଅବା ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ ଓ ଉଚ୍ଚକୁ ଉଠି ଏକ ଶିଖରଦେଶରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ ।

ସମଗ୍ର କଥାଟିକୁ ବୁଝିବାଲାଗି ଆଦୌ କଷ୍ଟକର ଲାଗିବନାହିଁ । ଧର୍ମତଃ, ଯାବତୀୟ ଓ ଏପରିକି ସର୍ବବିଧ ସାଧନା ହେଉଛି, ଆମକୁ ଅନୁରୂପ ମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ଧରି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚତାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ । ଅର୍ଥାତ୍, ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ପଥଟି ହେଉଛି ଉଚ୍ଚତାନାମକ ସେହି ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ଥକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବାକୁ ହିଁ ହେବ । ସିଦ୍ଧିକାମୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିବିରଟିରେ ପାରମ୍ପରିକ ଅର୍ଥାତ୍ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ପରିଚିତ ସାଧନାରତମାନେ ସତେଯେପରି ଏତିକି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ଏତିକି ବି କହିଛନ୍ତି । ସାଧନାର ସଚରାଚର ସ୍ୱଭାବଟି ମଧ୍ୟ ମୋଟାମୋଟି ସେହିଭଳି ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ଅନେକ ସମୟରେ ସ୍ଥୂଳତଃ ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଟି ଆମ ପୃଥ୍ୱୀଜୀବନର ଆହୁରି ବହୁତ ବହୁତ ସ୍ତରକୁ ମଧ୍ୟ ଛାୟାବିସ୍ତାର କରିଛି ଏବଂ ସାମୂହିକ ସମ୍ପର୍କର କ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ଖୁବ୍ ଖଣ୍ଡିତ କରି

ରଖିଛି । ତଥାପି ସାଧାରଣ ଅନୁଭବମାନେ ଅବଶ୍ୟ କହିବେ ଯେ, ଯେତେବେଳେ ଆମେ ଯେଉଁଠାରେ ସାଧାରଣତଃ ରହିଆଉ, ସେଠାରୁ ଉଚ୍ଚକୁ ଉଠି ଯାଉଥିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ହିଁ ଆଉଗୋଟିଏ ଘଟଣା ମଧ୍ୟ ଘଟିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଘରର ଆମ ଅଗଣାଟିରୁ ଆମେ ଛାତ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଉଚ୍ଚତାକୁ ଉଠିଗଲୁ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ ଜାଣିଥାଉ; କିନ୍ତୁ ସେହିଠାରେ ଥାଇ ତଳକୁ ଅନାଇଲେ ଏକ ଅଧିକତର ଆୟତନରେ ସେହି ତଳଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ସମର୍ଥ ହେଉ । ଅର୍ଥାତ୍, ତଳେ ଅଗଣାରେ ଥିବା ସମୟରେ ଯେତିକି ଦେଖିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଥାଉ, ଛାତ ଉପରକୁ ଉଠି ସେହି ବୃହତ୍ତର ଉଚ୍ଚତାରୁ ସର୍ବଦା ଅଧିକ ଦେଖୁ ତଥା ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ,ତଥା ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଦେଖୁ । ଆମର ଆଖିକୁ ସତେ ଅବା ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ପୃଥିବୀଟି ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଖୋଲି ଯାଇଥିବା ପରି ଅନୁଭୂତ ହେଉଥାଏ । ତାହା ଆନନ୍ଦ ଦିଏ । ଏକ ଉଚ୍ଚତାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଥିବାର ଆନନ୍ଦ ପରି ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଆମ ଦେଖିବାର ପରିଧିଟି ମଧ୍ୟ ସତେ ଯେପରି ଆପେ ଆପେ ବଢ଼ିଯାଇ ଥିବାର ଏକ ଆନନ୍ଦ ।

ଠିକ୍ ସେହିପରି, ଯଦି ଆମେ ଛାତଉପରୁ ମଧ୍ୟ ଘର ପଛରେ ରହିଥିବା ଗୋଟିଏ ଡ଼େଙ୍ଗା ଗଛର କୌଣସି ଅଗଆଡ଼ ଡାଳକୁ ଉଠିଯାଇ ପାରିବା, ତେବେ ତାହାକୁ ଆମେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଆଉଟିକିଏ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚକୁ ଯାଇପାରିଲୁ ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ କୁହାଯିବ ଏବଂ ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ଆମ ଆଗରେ ଏକ ଅଧିକ ବୃହତ୍ ପୃଥ୍ୱୀତଳଟିଏ ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିବ । ଆମକୁ ଖୁବ୍ ଖୁସୀ ଲାଗୁଥିବ । ପରିଧିଟା ବଢ଼ିଗଲେ ପୁଣି ଏଡ଼େ ଖୁସୀ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ ବୋଲି ଆଚମ୍ୱିତ ବି ଲାଗିବ । ପୁନଶ୍ଚ, ଯଦି ଗୋଟିଏ ସାନ ପାହାଡ଼ର ଶିଖରକୁ ଆମେ ଉଠିଯାଇ ପାରିବା, ତେବେ ତଦ୍ୱାରା ଆହୁରି ଅଧିକ ଏକ ଉଚ୍ଚତାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିବା ସହିତ ଆଖି ଚାରିପାଖର ପରିଧିଟି ମଧ୍ୟ ଅଭାବନୀୟ ଭାବରେ ବଢ଼ି ଯାଇଥିବ । ପୃଥିବୀଟା ଯାକ ଯେଡ଼େ ବଡ଼ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସତକୁ ସତ ଗୋଟାଏ ବୋଲି ସେହି ମହାର୍ଘ ଅନୁଭବଟି ମଧ୍ୟ ସହଜପ୍ରାପ୍ୟ ବୋଲି ବୋଧ ହେଉଥିବ । ସବୁଯାକ ମିଶି ଗୋଟିଏ ଦୁଆରପରି ଦିଶୁଥିବ, – ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ମୋଚିତ ଅର୍ଥାତ୍ ହାଲୁକା ହୋଇ ଦେଖିପାରିଲେ ଏହି ଏଡ଼େ ବିସ୍ତୃତ ତମାମଟା ସତେଅବା ସେହି ଗୋଟିଏ ଘରର ଦୁଆର ପରି ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଉଚ୍ଚରୁ ଆହୁରି ଉଚ୍ଚକୁ ଉଠିବାରେ ତ ତଥାପି ବେଶ୍ ଆୟାସ ବୋଧ ବି ହୁଏ, ମାତ୍ର, ଏଡ଼େ ସହଜରେ, ସେତକ ସାଧ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ବୃହତ୍ ପୃଥିବୀଟା ଗୋଟିଏ ଘରର ଦୁଆର ଭଳି ମନେହୁଏ ବୋଲି ଆମେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ କେତେ କେତେ ବିଧାତାଙ୍କ ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞତା ସହିତ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ହୁଏତ ପ୍ରଣାମ କରି ମଧ୍ୟ

ଆସୁଥିବା । ଏବଂ, ଆମେ ଉଚ୍ଚତାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ କୋଉ ଶିଖର ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁଟା ବି ସର୍ବଶେଷ ଶିଖର ? ପୁନଶ୍ଚ, ଆମେ ଅନାଇ ପାରିବାକୁ ମନ କଲେ କେଉଁ ପରିଧିଟି ଶେଷ ପରିଧି ? ସମ୍ଭବତଃ, ଅନେକ ସମୟରେ, ନିଜ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ବସିଥିବା ସମୟରେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ କେତେ ନା କେତେ ବିରାଟ ବୋଲି ମନେ ହେଉଥାଏ । ଆମ ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚତା ପରେ ଉଚ୍ଚତା ଆମ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ବୋଲି ଦେଖିହୁଏ; ଠିକ୍ ସେହିପରି ଆମର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଆମକୁ ମଝି ବିନ୍ଦୁଟିଏ କରି ସବୁଯାକ ପରିଧିଦ୍ୱାରା ସଦାଅଙ୍କିତ ଏହି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପୃଥିବୀଟିଏ ମଧ୍ୟ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଆମେ ଉଚ୍ଚତାଟି ଲାଗି ଆସ୍ପୃହା କରିବା, – ଉଚ୍ଚତା ପରେ ଉଚ୍ଚତା ଲାଗି ଏକ ଅବିରାମ ଆସ୍ପୃହାରେ ଅନୁବନ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିବା । ଏବଂ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗସ୍ଥ ପୃଥିବୀକୁ ବୃହତ୍ ତଥା ଆହୁରି ବୃହତ୍ ପରିଧିଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ନିଜର ଚେତନାଘରଟି ଭିତରକୁ ଆମନ୍ତ୍ରିତ କରି ଆଣୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମ ଅନୁବନ୍ଧତାର ବୃତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ବୃହତ୍ତର ହେବାରେ ଲାଗିଥିବେ । ଯେଉଁମାନେ ଉଚ୍ଚତାରେ ପହଞ୍ଚି ସତେଅବା ଆଖି ବୁଜି ଦେଉଥିଲା ପରି ପରିଧିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ, ସେମାନେ ହୁଏତ ସ୍ୱୟଂ ଉଚ୍ଚତାଗୁଡ଼ିକୁ ଗିଳି ପକାନ୍ତି ଅଥବା ସ୍ୱୟଂ ଉଚ୍ଚତାଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଗିଳି ହୋଇ ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ସାଧନାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ବିଡ଼ମ୍ବନାର କାରଣ ହୁଅନ୍ତି । ମନ୍ଦ ଗୁରୁର ବହୁବିଧ ଭୂମିକାରେ ରହି ପୃଥିବୀର ପଥଗୁଡ଼ିକୁ ଓଗାଳି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ନଥାନ୍ତି, ଆମକୁ କୁଢ଼ କୁଢ଼ ଉପଦେଶ ଦେଉଥାନ୍ତି ସିନା, ଆମସହିତ ବାଟ ଚାଲୁନଥାନ୍ତି । ଅନୁବନ୍ଧତାର ସର୍ବବିଧ ଘରେ ତଥାପି ନିଜକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବସ୍ତୁତଃ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ସେଇଥିରୁ କିଛି ଖୁସୀ ବି ପାଆନ୍ତି କି ?

□□

ଇତି ଇତି / ନେତି ନେତି

ବ୍ରହ୍ମଜିଜ୍ଞାସାରେ ଆଗ ଇତି ଇତି ନା ଆଗ ନେତି ନେତି ? ଆଗ ଏହି ସବୁକିଛି ଅଛି ନା ଆଗ ଏସବୁ ଆଦୌ କିଛି ନାହିଁ ? ତେବେ, ଗୋଟାଏ ଶାସ୍ତ୍ର ବାକ୍ୟରେ 'ନେତି ନେତି ଏବ ବିଚିନ୍ତ୍ୟ' ବୋଲି କାହିଁକି ବା ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି ? ଏଇଟା ନାହିଁ, ସେଇଟା ନାହିଁ, ଏସବୁ ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ନାହିଁ, ଏପରି କହି

ଯେତେବେଳେ ସବୁକିଛି ବହିଷ୍କୃତ ହୋଇ ରହିବ, ତେବେ ଯାହା ତଥାପି ରହିବ, ତାହାହିଁ ଇତି ଇତି ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରକାର ଚିନ୍ତାଟିଏ କରିଛନ୍ତି କି ? ମାତ୍ର, ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଯଦି ଏଇଟି ଅଛି, ସେଇଟି ଅଛି, ଏହି ସବୁକିଛି ଅଛି ବୋଲି ଆମେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା, ତେବେ ତା'ପରେ ଅବଶେଷ ଆଉ କ'ଣ ରହିବ ଯେ, ଆମେ ତାହାକୁ ନେତି ନେତି କହିବାର ଏକ ଅବସର ପାଇଯିବା, –ଏହିପରି ଏକ ଅସୁବିଧାର ଘ୍ରାଣ କରି ପାରିଥିବାରୁ ସିଏ 'ଇତି ଇତି ଇବ ବିଚିନ୍ତ୍ୟ' ବୋଲି କହିନାହାନ୍ତି ତ ?

ବୃକ୍ଷର ବୃକ୍ଷତ୍ୱ, ତାହାହିଁ ଇତି । ରାତ୍ରି ଅଥବା ଦିବସମମୟର ରାତ୍ରିତ୍ୱ ଏବଂ ଦିବସତ୍ୱ ତାହିହିଁ ଇତି । ସେହି ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତାରେ ଆମର ଅବବୋଧରେ, ଅନ୍ତର୍ବୋଧରେ ତଥା ଏପରିକି ଅନୁମାନରେ ଆମକୁ ଯାହାକିଛି କୌଣସି କିଛିକୁ ସୂଚାଇ ଦେଉଛି, ସେଇଟିକୁ ଠଉରାଇ ନେଇ ପାରିବା, ସେଇଟିତ କେବଳ ଇତି ଇତି । ସ୍ୱପ୍ନର ସ୍ୱପ୍ନତ୍ୱ, ତାହାହିଁ ସ୍ୱପ୍ନ ବିଷୟରେ ଇତି ଇତି । ଅନ୍ନର ଅନ୍ନତ୍ୱ, ଅଭାବ କିମ୍ବା ଦୁଃଖର ଅଭାବତ୍ୱ ଅଥବା ଦୁଃଖତ୍ୱ, ସେହିଗୁଡ଼ିକର ତାହାହିଁ ଇତି ଇତି । ସେହି ସର୍ବପ୍ରାଥମିକ ଅସ୍ତିତ୍ୱବୋଧଟି ଆମ ଚେତନାରେ ବିଦ୍ୟମାନ ନଥିଲେ ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ନେତି ନେତିର କୌଣସି କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ କିପରି ବି କରି ପାରୁଥାନ୍ତୁ ? ସେହିପରି ସତ୍ୟର ଇତି ଇତିଟିକୁ ଘ୍ରାଣକରି ପାରୁଥିଲେ ସିନା ଅସତ୍ୟକୁ ନେତି ନେତି ବୋଲି କହିବାର ଅବକାଶଟିଏ ମଧ୍ୟ ଅଦୌ ମିଳିପାରିବ ? ଏହି ବାସ୍ତବଟିର ବାସ୍ତବତ୍ୱଟି ତ ତା' ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଇତି ଇତି । ତଥାକଥିତ ଆଦର୍ଶଟିଏ ତ ଆମର ଆସ୍ପୃହା ମଧ୍ୟରେ ନଥାଏ, ଆମର ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ହିଁ ବହୁବିଧ ଆଭାସରେ ଅନୁଭୂତ ହିଁ ହେଉଥାଏ । ତେବେ ସେଇଟିକୁ ଆମେ ନେତି ନେତିର ତାଲିକା ଭିତରେ ସୁମାରି କରି ପାରିବା କି ? ସତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏକ ଆସ୍ପୃହା, ଈଶ୍ୱର-ଉପଲବ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଏକ ଆସ୍ପୃହା, ଆତ୍ମଉନ୍ମୋଚନ ମଧ୍ୟ ଏକ ଆସ୍ପୃହା, – ତଥାପି ସେଇଟିର ସ୍ମରଣ କରି, ଆମକୁ ସତେଅବା ତୁଚ୍ଛା ଇତି-ଇତି ମଧ୍ୟ ଜୀବନଟିଏ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ଆସିବା ପରି ହିଁ ଲାଗିଥାଏ । ଏହି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର, ମୋ'ରି ପରି ସମାନ ଗଠନ ଏବଂ ସମାନ ଧର୍ମର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନେଇ ମୋତେ ନିର୍ଭୟ ତଥା ନିର୍ଭରଶୀଳ କରି ରଖିଥିବା ଏହି ଯାବତୀୟ ମେଳର ଏହି ସଂସାରଟି, ଯାହାକି ମୋତେ ଅଭାବିତ ଓ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ କେତେ ଆନନ୍ଦ ଓ କେତେ ବଳ ମଧ୍ୟ ଦେଇଯାଉଛି,– ମୋ'ର ସମଗ୍ର ଜୀବନୋଦ୍ୟମଟିର ଅଧେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ସେହି ସଂସାରଟି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଛି, – ମୁଁ ତାକୁ କିଭଳି ଓ କାହିଁକି ବା ନେତି ନେତି ବୋଲି କହିବାକୁ ରାଜୀ ହେବି ? ଏହି ସଂସାର ନିଶ୍ଚୟ ବହୁତ କିଛି ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ତା' ବୋଲି ତାହାକୁ ମୁଁ ନେତି ନେତି ବୋଲି କେଉଁ ବିବେକରେ କହିବାଲାଗି ମନ

କରିବି ? ମୁଁ ଯେଉଁଠାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ଓ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଯେଉଁଯାଏ ଅନ୍ଦାଜ କରିପାରୁଛି, ସେଇଟିକୁ ମୋ'ର ଅସଲ ପୁଞ୍ଜିରେ କାମରେ ଲଗାଇ ତ ମୁଁ ଆହୁରି ତଥାପି ଅଧିକକୁ ମନ କରିପାରିବି ! ତେଣୁ, କ'ଣ ପାଇଁ ଏହି ଉପସ୍ଥିତ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଇତି ଇତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନପାରିବି ଓ ନେତି ନେତିର ଆଳସ୍ୟ ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବି ?

ଏବଂ, ମଞ୍ଜିକଥାଟି ହେଉଛି, ଏହି ବିଦ୍ୟମାନ ତଥାକଥିତ ଅଳପଟିର ଗର୍ଭରେ ସେହି ଇପ୍ସିତ ଅଧିକମାନେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ମୋ' ଭିତରେ ରହିଥିବା କୁଶଳ ତଥା ସହାନୁଭୂତିସମ୍ପନ୍ନ କାରିଗରଟିର ହାତ ବାଜିବା ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନରୂପୀ ଜନନୀଟି ମଧ୍ୟରେ ଅନାଗତ ସେହି ସବୁକିଛି ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ଜାଣି ବି ହେଉଛି ଯେ ଏଠୁ ସେଯାଏ ପ୍ରାୟ ଏକ ବିଧିନିର୍ଘଣ୍ଟ ଭାବରେ ସୂତାଟିଏ ଲାଗି ରହିଛି । ସୂତାଟି ହିଁ ପରିଚିତରୁ ସେହି ଆପାତ ଅପରିଚିତଟି ଆଡ଼କୁ କେତେ ନା କେତେ ପ୍ରେରଣାଦେଇ ବାଟ ଦେଖାଇ ନେଉଛି ଓ ମୋ'ର ଏହି ଯାବତୀୟ ବର୍ତ୍ତମାନଟିକୁ କେତେ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ରଖିଛି । ସେହି ବିଧିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତାକୁ ମୂଳରୁ ହିଁ ଇତି ଇତି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର ନଦେଲେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ପାଦ ମଧ୍ୟ କିପରି ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଆସିବି, ଏବଂ ଆହୁରି ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷପ୍ରାୟ ସତ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ, ଆଗ ସେହି ସଂଲଗ୍ନକାରୀ ପରମମିତ୍ରବତ୍ ଡ଼ୋରଟିକୁ ମୁଁ ମୋ'ର ମୂଳଭୂତ ଇତି ଇତି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇଛି ବୋଲି ମୁଁ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସୁଥିବା ସଭିଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଧର୍ମତଃ ଇତି ଇତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ପାରୁଛି । ସେତିକି କ'ଣ କମ୍ ବଳ ଦେଉଛି ? ସେହି ବଳ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ସତତ ଯାବତୀୟ ନେତି ନେତିର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଛି । ସଂସାରଯାକ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି । ଏହି ସମସ୍ତେ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦିଶି ପାରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ କିପରି ନେତି ନେତି ବୋଲି କହି କାହିଁକି ନାକ ଟେକିବି ?

ତେଣୁ, ଦେଖିପାରିଲେ ଇତି ଇତି, ଦେଖିବି ନାହିଁ ବୋଲି ଅଡ଼ି ବସିଥିବାଯାଏ ସବୁ ନେତି ନେତି । ନେତି ନେତି ହୁଏତ ଆପଣାର ଅନ୍ତର୍ଗତତମ ଧାତୁଟାରେ ଅମଙ୍ଗ ହୋଇ ରହିଥିବାର ଏକ ଉପାଦାନ, ଯେଉଁଟିକୁ କେତେ ସତେ ଅବା ବହୁ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଳସ୍ୟର ରଙ୍ଗପୁଟ ଦେଇ ବେଶ୍ ଶୋଭାଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ତଥାପି ଧରା ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି । ଆମ ପୃଥିବୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ମାନିବାଲାଗି ମନ କରନ୍ତିନାହିଁ । ତେଣୁ ନେତି ନେତିଗୁଡ଼ିକ ଶାସ୍ତ୍ର ଭିତରେ ସାଇତା ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବଦା ତଥା ସର୍ବତ୍ର ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜ ଭିତରେ ନେତି ନେତିର ନୁହେଁ, ଇତି ଇତିର

କଥା ହିଁ ମାନନ୍ତି, – ସେହି ଇତି ଇତିକୁ ଅଧିକ ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ପୃଥିବୀଟା କାହିଁକି ଏଡ଼େ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଲା ବୋଲି ରୁଷନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ପରସ୍ପରଠାରୁ ବଳ ପାଆନ୍ତି, ପରସ୍ପରକୁ ଦମ୍ଭ ଦିଅନ୍ତି । ସେହି ସାଧାରଣ ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକଙ୍କର୍ ତପସ୍ୟା ହିଁ ପୃଥିବୀକୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ନେଉଥାଏ । ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ପାଖୁଡ଼ା ପାଖୁଡ଼ା ହୋଇ ଖୋଲି ଯାଉଥାଆନ୍ତି । ନିତାନ୍ତ ଅଜାଣତରେ ସମ୍ଭବତଃ ସେହିମାନେ ଅସଲ ନିମିତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ନେତି ନେତିମାନେ ନିଜନିଜର ପୀଠଟିଏ ନିର୍ମାଣ କରି ଯେ ସେଇଟିକୁ ଆବୋରି ରହିଥାଆନ୍ତି, ଆମେ ସେହିଟିକୁ ହୁଏତ ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀର ଗୋଟିଏ ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି କହିବା । ନେତି ନେତିକୁ ଭୋଜନ କରି ବଞ୍ଚୁଥିବା, ସେମାନେ ଯୁଗଯୁଗକୁ ରହିଥିବେ, ଏବଂ ଇତି ଇତିର ସେନାନିଟିଁକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ପୃଥିବୀ ଆଗକୁ ଯାଉଥିବ, ତାଙ୍କର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ ।

❑❑

ଆଶାବାଦ / ଅତ୍ୟାଶ୍ୟବାଦ

ଆଶାବାଦୀ ଆଶାରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚେ । ଆଶାବାଦୀ ଆଶାପରେ ଆଶାକୁ ଆପଣା ଜୀବନର ସତେଅବା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିର୍ଭର କରି ହେଉଥିବା ଏକ ପ୍ରେରକରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଏ । ପ୍ରଥମରୁ ଜାତକ ଦେଖାଇ ଏବଂ ଗଣନା କରାଇ ଅମୁକ ଆଶାଟି ସଫଳ ହେବ ତଥା ସମୁକଟି ସଫଳ ହେବନାହିଁ ବୋଲି ଜାଣି ଯେ ସିଏ ସେହି ଅନୁସାରେ ଆଶାଟିଏ କରେ ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ତେବେ ଆମ ପୃଥିବୀରେ କେତେ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜ ଭିତରେ ଅଥବା ବାହାରେ କ'ଣସବୁ ବାରି ଆଶାବାଦୀ ହୁଅନ୍ତି ଓ ଆହୁରିକେତେ ଆଶାବାଦୀ ଯେ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ସେକଥା କିଏ ପ୍ରକୃତରେ କହିପାରିବ ? ଜନ୍ମରୁ ହିଁ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ କେହି ଆଶାବାଦୀ ହୋଇ କଦାପି ଆସିନଥାନ୍ତି । ଯାହା ହୁଏ, ତାହା ନିଶ୍ଚୟ ଏଇଠି ଏହି ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ହେଉଥିବ । ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ, ଜଣ ଜଣଙ୍କର ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇହବା ଜୀବନଭିତରେ ଏପରି କୌଣସି ଖାସ୍ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥାଏ, ଯାହା ସେମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଆଶାବାଦୀରୂପେ ଗଠିତ କରି ନେଉଥାଏ । ନିଦାନକ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାହା ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ମୁଖ୍ୟତଃ ଆଶାଟା ହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକୁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସଚଳ କରି ରଖିଛି ଏବଂ ଆଶାବାଦୀମାନେ ହୁଏତ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ବହୁ ପରିହାସ ଓ କ୍ରୋଧର ଶିକାର ହୋଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସଟିକୁ ଟାଳିଦେବା ସକାଶେ ବହୁତ ଚକ୍ରାନ୍ତ ମଧ୍ୟ

ହୋଇଛି । କେତେ ଆଶାବାଦୀ ତାହା ଫଳରେ ଟଳି ବି ଯାଇଛନ୍ତି । ତଥାପି, ଯେତିକି କଦାପି ହଟି ଯାଇନାହାନ୍ତି, ସେଇମାନେ ହିଁ ଆମ ସଭିଙ୍କର କେତେ ଉପକାର କରିଛନ୍ତି ଓ କେତେ କାମରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏହି ଆଶାବାଦୀମାନଙ୍କୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଜଗତର ବିଧାତା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ତରଫରୁ ବହୁତ ବହୁତ କାମ କରାଇନେଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ଆଗ ନିଜ ଗୋଡ଼ଟିକୁ ରାଜୀ କରାଇ ପଥଉପରେ ବାହାରି ପଡୁଥିବା ମଣିଷଟି ସଚରାଚର ଆଶାବାଦୀ ହୋଇଥାଏ । କିମ୍ୱା, ସିଏ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇଥିବାରୁ ହିଁ ତା' ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ସବାଆଗ ରାଜୀ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି ? ତା' ଭିତରେ ଏପରି ଏକ ସାହସ ରହିଥାଏ, ଯାହାକି, ଏହି ଯାତ୍ରାରେ ସିଏ ମୋଟେ ଏକାକୀ ନୁହେଁ ଏବଂ ସତତ ତା' ସହିତ ସାଥୀ ଭାବରେ ଆହୁରିଜଣେ କିଏ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ସିଏ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥାଏ । ସତକୁ ସତ କେହି ରହିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ସେକଥାଟିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ତା'ଲାଗି କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥାଏ । ବାହାରର ଯାବତୀୟ ମାନଦଣ୍ଡରେ ତା'ର କେଉଁମାନେ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ କିମ୍ବା ଆଉ କେଉଁମାନେ ଶତ୍ରୁ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ହିସାବ କରି ଦେଖିବାକୁ ସିଏ ହୁଏତ ଫୁରସତ ବି ପାଇ ପାରେନାହିଁ । ପରୋକ୍ଷ ତଥା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସର୍ବବିଧ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱାରା ସିଏ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ ଯେ ଯେଉଁଟି ସକାଶେ ସିଏ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଛି, ପ୍ରକୃତରେ ତାହାରି ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିଏ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲାଣି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବେ ଓ ବାହାରି ଆସିବେ । ଏତିକି ସାହସ ଓ ଏତିକି ବିଶ୍ୱାସକୁ ହିଁ ଚିରଦିନ ଆଶାବାଦ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଆସିଛି । ଆଶାବାଦୀ ସକଳ ଯୁଗରେ ଅବଶ୍ୟ ରହି ଆସିଛନ୍ତି; - ସେମାନେ ସବୁ ଯୁଗରେ ସଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି, ବିଫଳ ବି ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଶାବାଦ ବଞ୍ଚି ରହିଛି ।

ଆଶାବାଦ ଭିତରେ କେଉଁଠି ଅତ୍ୟାଶାବାଦଟିଏ ରହିଥାଏ ଅଥବା ଅତ୍ୟାଶାବାଦଟିଏ କୁଆଡୁ ଆସି ଆଶାବାଦ ଭିତରେ ପଶିଯାଏ, ଯାହାକି ଆଶାବାଦର ପୂରା ନକ୍‌ସାଟିକୁ ହିଁ ନଷ୍ଟ କରିଦିଏ । ଅତ୍ୟାଶାବାଦୀମାନେ ଏକାବେଳେକେ ସତେଅବା ସବୁକିଛି ତାଡ଼ି ପକାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି । ନିଶ୍ଚୟ କୌଣସି କାରଣରୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହରାଇ ବସିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ମୂଳରୁ ହିଁ ଗୁଡ଼ାଏ ଉତ୍ସାହ ଦେଖାନ୍ତି, ଗୁଡ଼ାଏ କଥା କହନ୍ତି, ସତେଯେପରି ଏକା ଏକା ସବୁକିଛି ଅଲବତ କରିଦେବେ ବୋଲି ଆଣ୍ଠ କରିଥାଆନ୍ତି । ଆଉ କାହାରି ଉପରେ ଭରସା ରଖିନଥାନ୍ତି, ତେଣୁ ଆଉ କାହାରି ସକାଶେ ଅପେକ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆପଣାର ପ୍ରାୟ ସେହି ଭାରସାମ୍ୟହୀନତା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କାନ ଧରି ଅଡ଼ାଇନେଇ ଗନ୍ତବ୍ୟଥାନ ମାନଙ୍କରେ ଅବଶ୍ୟ

ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବେ ବୋଲି ବଡ଼ିମାମାନଙ୍କରେ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଯାହା ହେବ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ ହିଁ ହେବ ବୋଲି ପ୍ରାୟ ମୋଟେ ଚିନ୍ତା କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ପୃଥିବୀଟାକୁ ସତେଅବା କୌଣସି ଯାଦୁବଳରେ ଏଠୁ ସେଇ ଇପ୍ସିତ ସ୍ଥାନଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ନେଇଯାଇ ପାରିବେ ବୋଲି କାଢ଼ କାଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ନିଜଭିତରୁ କୌଣସି ଅର୍ଥରେ ଅଥବା ପ୍ରମାଦରେ ପଡ଼ି ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ବସିଲେ ଆଶାବାଦୀମାନେ ଅଧିକାଂଶ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ଅତ୍ୟାଶାବାଦୀ ହୁଅନ୍ତି କି ? ସମ୍ଭବତଃ ଅତ୍ୟାଶାବାଦୀମାନେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ବିଫଳ ମଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନେ ଯୋଗ୍ୟ ହେଲେ ନାହିଁ, ଉତ୍ସାହ ଦେଖାଇଲେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ସବୁ ଫସରଫାଟି ଗଲା ବୋଲି ଖୁବ୍ ଅଭିଯୋଗ କରନ୍ତି । ଆପଣାକୁ କୌଣସିଟିଏ ପାଇଁ ମୋଟେ ଦାୟୀ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏବଂ, ସଚରାଚର ଏହି ଅତ୍ୟାଶାବାଦୀମାନେ ହିଁ ନିରାଶାବାଦୀ ହୁଅନ୍ତି । ମଥା ହରାନ୍ତି ଏବଂ ପୃଥିବୀଟାକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରିପକାନ୍ତି । ପୃଥିବୀ ସହିତ ବୈରୀପଣ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜ ଭିତରେ ଅହରହ ସତେଅବା କୋଉ ଦୈତ୍ୟଟା ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରି ହାରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି କେଜାଣି, ଯେଉଁଠାକୁ ଯାଆନ୍ତି ତଥା ଯେଉଁଠି ଯେତେ ଯେତେ ମେଳରେ ବସନ୍ତି, ସବୁଠାରେ ଡିକ୍‌ଟେଟର୍ ପରି ଆଚରଣ କରନ୍ତି । ପୃଥିବୀ ଯାକର ସମ୍ବନ୍ଧ-ପରିମଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ନଷ୍ଟ ବି କରନ୍ତି । ଆଶାବାଦରୁ ନିରାଶାବାଦ ମଧ୍ୟକୁ ଖସି ଯିବାଲାଗି ବସ୍ତୁତଃ ଆଦୌ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ କାହିଁକି ହୁଅନ୍ତା ? ଅତ୍ୟାଶାବାଦୀମାନେ ହିଁ ସତେଅବା ପ୍ରାୟ ଏକ ମହାବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକତାର ଭଉଁରୀ ଭିତରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି ଯେ, ନିରାଶାବାଦୀ ନହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ଆଉ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଗତି ହିଁ ନଥାଏ । ପୃଥିବୀରେ ଯୁଦ୍ଧ ଲଗାଇ ରଖିଥିବା ନେତୃତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ଅମେ ଗୋଟାଏ ବର୍ଗରୂପେ ବିଚାର କରି ସମ୍ଭବତଃ ଘୋର ନିରାଶାବାଦୀ ବୋଲି କହି ପାରିବା । ସେମାନେ ତ କାଳେ କାଳେ କେତେ ମଣିଷ ମାରିଛନ୍ତି, ଏବେ ମଧ୍ୟ କମ୍ ମାରୁନାହାନ୍ତି; କେତେ କେତେ ଆଶାବାଦକୁ ଗୋଛି କାଟିଦେଇ ନିର୍ମୂଳ କରିଦେବାକୁ କେଡ଼େ ନିର୍ମଳ ତତ୍ପରତା ସହିତ ବାହାରି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଓ ପୃଥିବୀଯାକର ଆଶାବାଦୀଙ୍କର ତପୋଭଙ୍ଗ କରିଛନ୍ତି; ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ନିରାଶାବାଦ ହିଁ ସତେଅବା ଦୈତ୍ୟ ପରି ଭୟଙ୍କର ହୋଇ ଏସବୁକୁ ଭିଆଇବା ସକାଶେ ଖୁବ୍ ଆହ୍ଲାଦରେ ସର୍ବଦା ବାହାରି ପଡ଼ିଛି କି ? ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ସାହସ ତ ଯାବତୀୟ ଆଶାବାଦକୁ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ସଦୃଶ ସବୁବେଳେ ହଁ ହଁ ଭିତରେ ରଖିଥାଏ, ଏକ ହଁ ହଁ ର ପୃଥିବୀଲାଗି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ କ୍ରମଶଃ ଗଠିତ କରି ନେଉଥାଏ, – ନିରାଶାବାଦ ହିଁ ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ବନି ତାକୁ ସାଧ୍ୟ କରିବ ବୋଲି ଏଠି ସକଳ ସମ୍ଭାବନାର ସ୍ତମ୍ଭଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଗଦାପ୍ରହାର କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ତଥାପି କ’ଣ ବା ପାଏ ?

ଆବଶ୍ୟକତା

ଅନେକ ଅଭାବର ପୂରଣ ସକାଶେ ଅନେକ ଅନେକ ଆବଶ୍ୟକତା । ଅନ୍ନର ଆବଶ୍ୟକତା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା, ବାସଗୃହର ଆବଶ୍ୟକତା, ଶିକ୍ଷାର ଆବଶ୍ୟକତା । ପୁଣି ଉତ୍ତମ ଶାସନର ଆବଶ୍ୟକତା, ନିରାପତ୍ତାର ଆବଶ୍ୟକତା, – ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି । ପୃଥିବୀରେ ଶାନ୍ତିର ଆବଶ୍ୟକତା, ସଦ୍‌ଭାବ ଓ ପ୍ରୀତିର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ବୁଝାମଣାର ଆବଶ୍ୟକତା । କେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ବୋଲି କହିବା, ପୁଣି ଆଉ କେଉଁଗୁଡ଼ଇକୁ ସାମୂହିକ ଆବଶ୍ୟକତା ବୋଲି କହିପାରିବା ? ମାତ୍ର, ବସ୍ତୁତଃ, କେଉଁ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ସାମୂହିକ ? ଆମର ସାନ ଗାଆଁଟିରେ ମଧ୍ୟ କେଉଁ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ପୁଣି ଆଉ କେଉଁ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି କେବଳ ସାମୂହିକ ? ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ, ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଏବେ ଯାଇ ଏକ ପ୍ରକୃତ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ କଥା ପଡ଼ିଲାଣି, - ସମସ୍ତେ ଏକତ୍ର ବସି କଥାମାନ ପକାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି । ଏଇଟି ସତକୁ ସତ ମନୁଷ୍ୟବିବେକର ଇତିହାସରେ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୌରବମୟ ଘଟଣା । ଶହେ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ତଳେ ତ ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁତ ଦେଶକୁ ଅଧୀନସ୍ଥ କରି ରଖି ନିଜକୁ ବଡ଼ ଓ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବୋଲାଉଥିଲା ! ବହୁତ ଦେଶକୁ ଶୋଷଣ କରି ଅର୍ଥାତ୍ ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ଧନ ଶୋଷି ଆଣି ଆପଣାକୁ ଅଧିକ ସମ୍ପନ୍ନ କରି ପାରୁଥିଲା ଏବଂ ଆପଣାକୁ ଖୁବ୍ ସଫଳ ବି ମନେ କରୁଥିଲା । ଏବେ, ପୃଥିବୀର ଦେଶମାନେ ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିସାରିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଖାସ୍ ସ୍ୱାର୍ଥମାନେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କୋଟି କୋଟି ମଣିଷଙ୍କୁ ଶୋଷଣ କରିବାର ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରକାରର କୌଶଳମାନ କରୁଛନ୍ତି ସତ, କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପୃଥ୍ୱୀସ୍ତରର ସାମୂହିକ ବିବେକ ଆଦୌ ମାନି ନେଉନାହିଁ, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ତାହାର ବିରୋଧ ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ।

ସାରା ପୃଥିବୀର ହିସାବ ରଖୁଥିବା ଖାତାଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଖୋଲା ଭାବରେ କହିଲେଣି ଯେ, ପୃଥିବୀଯାକର ବହୁତ ବହୁତ ଅଭାବ ମେଣ୍ଟାଇବା ନିମନ୍ତେ ଏଠି ସମ୍ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ଭିତ୍ତିଭୂମି ତିଆରି ହୋଇଯାଇ ପାରିବ; ଅର୍ଥାତ୍ ଯଥେଷ୍ଟ ଫସଲ ଫଳାଇ ହେବ, ନୂଆ ନୂଆ କୌଶଳରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ପାରସ୍ପରିକତାର ନୂଆ ନୂଆ ସମ୍ଭାବନାର ମାର୍ଗମାନ ମଧ୍ୟ ଖୋଲିଦେଇ ହେବ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ବର୍ତ୍ତମାନର ବହୁ ବହୁ ଅଭାବର ପୂରଣ ନିମନ୍ତେ ବିଜ୍ଞାନକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ହେବ,

ଆବଶ୍ୟକ ଅର୍ଥପୁଞ୍ଜି ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇ ପାରିବ । ସେଭଳି ସ୍ଥିତିଟିଏ ଯେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ, ସେଥିଲାଗି ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଅମଙ୍ଗପଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଦାୟୀ କରାଯିବ । ଗୋଟିଏ ମିଛ ଜାତୀୟତାବାଦ ଏବେ ମଧ୍ୟ କେତୋଟି ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଭୂତ ହୋଇ ମାଡ଼ିବସିଛି, ନାନା ମିଛ ଅଧିକତର ସୁଖର ପ୍ରଲୋଭନ ଦ୍ୱାରା ନିଶା ଖୁଆଇ ରଖିଛି ଓ ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସହଯୋଗୀ ଓ ସହସ୍ୱାର୍ଥୀ ରୂପେ ପରସ୍ପରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆସିବାରେ ଏକାଧିକ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ରାଜନୀତିଟା ମଧ୍ୟ ସେହି ବକ୍ରତାଗୁଡ଼ିକୁ ମାନି ନିତାନ୍ତ ମନୁଷ୍ୟବିରୋଧୀ ହୋଇ ରହିଛି । ସାନ ଅର୍ଥାତ୍ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଳପ ସ୍ଥିତିବାନ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ମଧ୍ୟ ନାନା ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ହେତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଅନୁକରଣ କରୁଛନ୍ତି । ଥୋକେ ଅତିସମ୍ପନ୍ନ ଦେଶର ମଣିଷ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉଦାସୀନ ଭାବରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ବିଳାସଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ସ୍ଥୂଳତାଗୁଡ଼ିକର ବିଳାସ ମଧ୍ୟରେ ମଜ୍ଜି ରହିବେ ବୋଲି ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ଏତେ ଏତେ ମଣିଷ ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଯଥାର୍ଥ ଉନ୍ମୋଚନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଘ୍ରାଣ କରିପାରି ସ୍ୱାଗତ କରି ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ସଚେତନ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି ।

ତଥାପି, ଅବଶ୍ୟ ବହୁତ କିଛି ଘଟୁଛି । ଥିଲାବାଲା ନଥିଲାବାଲା ନିର୍ବିଶେଷରେ ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶିବିର ଏପରି ଏକ ନୂଆ ସଚେତନତାରେ ଗଢ଼ିହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଅନାବଶ୍ୟକ ଅନ୍ଧାରଗୁଡ଼ାକ ଆଶୁ ଅପସରି ଯାଆନ୍ତୁ ବୋଲି ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କଲେଣି । ସେମାନେ ଏହି ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧଟାର ଭୂଗୋଳରେ ଏକ ଆରେକ ଠାରୁ ଯେତେ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପରକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିଲେଣି । ଅଭାବ ସତେଅବା ଆପଣାର ସାଧାରଣ ଏକ ଭାଷାରେ ହିଁ ଏମାନଙ୍କୁ ଏକଜୁଟ କରି ଆଣୁଛି । ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଏକ ରାଜନୀତି ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି, ମାତ୍ର ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚଳିତ କ୍ଷମତାର ସେହି ଅସୁନ୍ଦରତା ଗୁଡ଼ାକର ସେହି ରାଜନୀତି ଭିତରେ ଆଦୌ ରହିବାର ଅବକାଶ ହିଁ ନାହିଁ । ସେମାନେ ପ୍ରତିବାଦ କଲେଣି, ପ୍ରତିରୋଧ କଲେଣି । ବହୁ ଶାସ୍ତିଭୋଗର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେଣି । ତଥାପି ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସତ୍ୟ, ତାହାକୁ ଆଦୌ ଛାଡ଼ିବେନାହିଁ ବୋଲି ବଦ୍ଧପରିକର ହେଉଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବିଳାସର ବାଟରେ ଯିବେନାହିଁ; ପୃଥିବୀର ସବୁଯାକ ସୁଖକୁ କଦାପି ଅପହରଣ କରି ନେବେନାହିଁ । ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ଅବଶ୍ୟ ହେଉ ବୋଲି ବିଳାସମୟ ଅନ୍ୟମନା ଦରବାରମାନଙ୍କରେ ବଡ଼ ପାଟି କରି କହିବାଲାଗି ଏକତ୍ର ବାହାରିବେ । ପ୍ରାଣ ଯିବ ପଛକେ, ତଥାପି ତୁଣ୍ଡ

ବୁଝିଦେବେ ନାହିଁ । ଏହି ପୃଥିବୀ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଘରଟିଏ ଭଳି ତିଆରି ହୋଇ ପାରିବାଯାଏ ଏକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ଖୁସୀ ହୋଇ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ତାହାହିଁ ତ ସେହି ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସେହି ଗାରଟିକୁ ସର୍ବଦା ହିଁ ଚିହ୍ନାଇଦେଇ ପାରୁଥିବ, ସେମାନେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଜୀବନର ନିତାନ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଯେଉଁଠାରେ ସୀମିତ କରି ରଖିବେ ।

ଇଏ ହେଉଛି ଏକ ଅନ୍ୟ ରାଜନୀତି, ଏକ ପ୍ରଦୂଷଣମୁକ୍ତ ରାଜନୀତି । ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ତରର ଅଭାବଗୁଡ଼ିକ ଯଥାନୁକୂଳ ଭାବରେ ପୂରଣ ହୋଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ଆମକୁ ସମାନୁଭବର ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ଆବେଗଗୁଡ଼ିକର ଆହ୍ୱାନମାନେ ଯଥାର୍ଥ ସୁସ୍ଥତା ସହିତ ଯେ ପରିଚାଳିତ କରିନେଇ ପାରିବେ, ଏହି ଅନ୍ୟ ରାଜନୀତିଟି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଭାବରେ ଆମ ଜୀବନରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ମନୁଷ୍ୟ ଆଗ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ିବ ଏବଂ ସେଇଟି ହିଁ ପୃଥ୍ୱୀଜୀବନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ସବାଆଗର ଧର୍ମରୂପେ ଅନୁଭୂତ ହେବ । ଏବଂ, ତାହାକୁ କ'ଣ ପାଇଁ ଏକ ଯଥାର୍ଥ ଈଶ୍ୱରବୋଧ ରୂପେ ବଞ୍ଚି ମଧ୍ୟ ନହେବ ?

□□

ଆଧୁନିକ / ଅତ୍ୟାଧୁନିକ / ଉତ୍ତର....

ଭାରତବର୍ଷ ନାମକ ଆମର ଏହି ସାମାଜିକ ଏବଂ ସାଂସ୍କୃତିକ ଭୂମିଟିକୁ ଆଧୁନିକ କାଳଟା କିପରି କେଉଁ କନ୍ଦି ବା ଗଳିର ବାଟରେ ଆସି ଆଦୌ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲାଣି କି ନାହିଁ, ସେବିଷୟରେ ଏଠି ସୁଜନମାନେ ମନ ସ୍ଥିର କରି ହୁଏତ ଏକାଠି ବସି ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଏବେ ବି ଚର୍ଚ୍ଚା କରିନାହାନ୍ତି, ତଥାପି ଭାରତୀୟ ତଥାକଥିତ ସାହିତ୍ୟ ଭିତରକୁ ଆଧୁନିକ ଯୁଗଟାଏ କୋଉକାଳୁ ଆସି ଆଖର ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ହୋଇ ଯେ ଉତୁରି ସାରିଲାଣି, ଗୁଣୀମାନେ ସେହି କଥାଟିକୁ କ୍ରମେ ଭାରି ଘାଣ୍ଟି ଘାଣ୍ଟି କରି ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି । ଇହାଦେ ତ ଅନେକେ କେଡ଼େ ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ଚିତ୍ତରେ ଏଠି ଏକ ଉତ୍ତର-ଆଧୁନିକତାର କଥା ମଧ୍ୟ ପକାଇଲେଣି । ଗୋଟିଏ ସାମନ୍ତକାଳୀନ ସାମାଜିକ ଗଢ଼ଣ ଭାଙ୍ଗି ଆଧୁନିକ ବୋଲାଇବା ନିମନ୍ତେ ଇଉରୋପରେ ତ କେତେ ବିଦ୍ରୋହ ଓ ବିପ୍ଳବ ହୋଇଛି, ରକ୍ତପାତ ହୋଇଛି: ତେବେ ଯାଇ ପୁରୁଣାଟା ବାଟ

ଛାଡ଼ି ପାରିଛି, ଧର୍ମମାନଙ୍କର ଆଗ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନେ ହଟି ବି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏମାନେ ବୁଝନ୍ତୁ କି ନବୁଝନ୍ତୁ, ସେମାନଙ୍କର ବେଳଟା ଚାଲିଗଲାଣି ବୋଲି କେତେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୁଏତ ଅଗତ୍ୟା ଆସନଗୁଡ଼ାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ଅତୀତଟିଏ ସତକୁ ସତ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେବ ଏବଂ ଜନଜୀବନକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଅନ୍ୟ ଅନ୍ଦାଜରେ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଦେଖିବା ଲାଗି ସମ୍ମତ କରିଆଣିବ, ସେତିକି ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ଇଉରୋପରେ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ପରିବର୍ତ୍ତନ-ପ୍ରକ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ ଏବେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସମାପ୍ତ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ସାମ୍ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ାକ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛନ୍ତି, ଏକାବେଳେକେ ବିଶ୍ୱସ୍ତରରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ୟ ସତ୍ୟ ତଥା ତଦନୁପ୍ରେରିତ ଜୀବନସ୍ଥ ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଜାଗା ଛାଡ଼ିଦେଇ ଉଠିଯିବାକୁ ପଡ଼ିଛି, – ଏସବୁ ଆଦୌ ସହଜ ନୁହେଁ । ସର୍ବୋପରି ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ଇଉରୋପର ସାହିତ୍ୟ ସେଇ ନୂତନ ହାୱାଗୁଡ଼ିକର ହିଁ ଅନୁସରଣ କରିଛି ଏବଂ ତେଣୁ ଲୋକମାନସକୁ ହୁଏତ ଆଦୌ ଅଣଆୟତ କଲାଭଳି ବିବ୍ରତ କରିନାହିଁ । ଖୁବ୍ ବୁଝି ହେଉଛି ।

ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ଥୋକାଏ ଲେଖକ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ କିଛି ନୂଆ ଚମକ ଘଟାଇବାର ପ୍ରାୟ ଏକ ନିତାନ୍ତ ଅପରିପକ୍ୱ ଆନନ୍ଦରେ ଏକ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ଅବତାରଣା କରିବାରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ସାହିତ୍ୟଭୂମି ବୋଲି ଚେରମୂଳ ଲଗାଇ ଯାହାକିଛି ଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ଏକ ନାହିଁ ନଥିବା ପ୍ରୀତିଯୁକ୍ତ କୋପନରେ ଫିଙ୍ଗିଦି ପକାଇଛନ୍ତି ଓ ଇଉରୋପର ସାହିତ୍ୟରୁ ଚରୁ ଧରି ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି । ସବାଆଗ ଆମକୁ କବିତାର ମାଧ୍ୟମ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେହି ଚରୁଗୁଡ଼ିକୁ ଗିଳାଇବାରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ଗପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟକୁ ସେହି ଅକାର୍ଯ୍ୟଟି ସଂକ୍ରାମିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛି । ଇଉରୋପୀୟ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟରୁ ଶୈଳୀନାମରେ କଥିତ ତୁଚ୍ଛା କେତେଟା କଳେଇକୁ ଆମ କବିତା, ଗପ ବା ଉପନ୍ୟାସକୁ ଉଠାଇ ଆଣିଲେ ତାହାହିଁ ଆମକୁ ସକଳ ଆବଦ୍ଧତା ଭିତରୁ ମୁକ୍ତି ଦେବ ବୋଲି ସଂପୃକ୍ତ ଉତ୍ସାହୀମାନେ ହୁଏତ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ଭାବରେ ଭାବି ପକାଇଥିଲେ । ଯାହାକିଛି ନୂତନ ହିଁ କେବଳ ସଚେତନ ଗୋଟିଏ ମୂଳଦୁଆ ଉପରେ ଏକ ପ୍ରକୃତ ପ୍ରୟୋଜନରେ ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ଆସିଥାଏ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ହୁଏତ ଆଦୌ ହୋସ୍ ହିଁ ରହିଲାନାହିଁ । ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ସତ ମୂଳଦୁଆଟିଏ ଉପରେ ଯେଉଁ ନିଦା ଉତ୍ତରାଧିକାରଟି ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିଲା, ସେଇଟିକୁ ଅବହେଳିକ କରିଦିଆ ହେଲା । ନିତାନ୍ତ ଉଦ୍‌ଭଟ ଘଟଣାଟିଏ ଘଟିଲା ଏବଂ ସାହିତ୍ୟକୁ ପ୍ରାୟ ଦଳେ ଅନୁକରଣକାରୀଙ୍କର ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ସହିବା ଲାଗି ଛାଡ଼ି ଦିଆଗଲା । ଆଦୌ କୌଣସି ବେଦୀ ନଥାଇ ମଧ୍ୟ ଆମ ନୂଆ ଲେଖକବୃନ୍ଦ ବରବେଶ ହୋଇ ସିଆଡୁ କନିଆଁମାନଙ୍କୁ ଧରି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିବା ପରି ଲାଗିଲା ।

ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆସିବାପରେ ଯାଇ ଭାରତରେ ଏହି ଭୂମିର କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଜାତି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ପାରିବାର ପରିବେଶଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବା ଦିଗରେ ସଚେତନ ଭାବରେ ଆବଶ୍ୟକ ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବାର ପ୍ରଶସ୍ତି ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିଏ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ଅସଲ ନେତୃତ୍ୱଗୁଡ଼ିକର ସଚେତନତାର ଅଭାବରୁ ସେହି ଉଦ୍ୟମମାନେ ମଧ୍ୟ ଧୋକା ହିଁ ଖାଇଲେ । ଏଠି ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଧେ ମଣିଷ ନିରକ୍ଷର, ଦରିଦ୍ର ଓ ଅବହେଳିତ । ବହୁବିଧ ଅନ୍ୟାୟ ଜାରି ରହିଥିବା ହେତୁ ସେମାନେ ଏବେମଧ୍ୟ ଅକିଞ୍ଚନ ହୋଇ ଅଳପବର୍ଗଟାର ଅନୁଗ୍ରହ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ରହିଛନ୍ତି । ଅଳପ ବର୍ଗଟା ହିଁ ଅଧିକ ମାଡ଼ିବସିଛି । ଅଳପ ବର୍ଗଟା ହିଁ ଆପଣାକୁ ଏକମାତ୍ର ବର୍ଗ ବୋଲି ମନେ କରୁଛି । ତଥାପି ଜାତୀୟତାର ତୂରୀଭେରୀରେ ଗଗନ କମ୍ପୁଛି । ଅଳପ ମଣିଷ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଅଧିକଙ୍କ ଉପରେ ବାଘ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ଅଳପଙ୍କର ଭାଷାରେ ଶାସନ ଚାଲିଛି । ଅଥଚ ସାହିତ୍ୟର ସେହି ବିଶେଷ ଗମ୍ଭୀରିଟା ଭିତରେ ବାବୁମାନଙ୍କର ମିଜାଜଟା ଅନୁସାରେ ଜାତୀୟତାର ଯୁଗଟି ଭୋଗ ହୋଇସାରି ତା'ପରେ ଆଧୁନିକ ତଥା ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଅନ୍ତେ ଏବେ ଉତ୍ତର-ଆଧୁନିକତାର ବେଦୀମଙ୍ଗୁଳା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । ଯେଉଁମାନେ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଧୁନିକ, ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ବା ଆଉକ'ଣ ସ୍ତରର ମଞ୍ଚ ଉପରୁ କଳାତ୍ମକ କୋଳାହଳମାନ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି, ଖୋଳିତାଡ଼ି ଦେଖିଲେ ପ୍ରାୟ ସେହିମାନେ ହିଁ ଏଠି ସେହି ପୁରୁଣା ସମାନ୍ତବାଦଟାକୁ ହିଁ ପ୍ରାୟ ଅନମନୀୟ ଭାବରେ ନିଜକୁ ଜାରି କରି ରଖିବାରେ ବହୁବିଧ ସହଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି: ଏଠି ଅନ୍ଧାରଗୁଡ଼ାକ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ସ୍ୱୟଂ ଲାଭବାନ୍ ବି ହେଉଛନ୍ତି । ଆପଣାର ବର୍ଗାନୁଗତ୍ୟ ଏବଂ ସ୍ୱାର୍ଥାନୁଗତ୍ୟର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୋଷଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାୟମାନଙ୍କର ତରଫରେ ରହିଛନ୍ତି । ସାମନ୍ତବାଦ ପଛରେ ରହିଥାଉ ଓ ମଣିଷମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତେ ନିଜ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ମହତ ଦେଇ ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖନ୍ତୁ ବୋଲି ଆଦୌ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ସାହିତ୍ୟକୁ ନିଜର ସେହି ବହୁଖଣ୍ଡ ହୋଇ ରହିବାର ଲଜ୍ଜାଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ତତଃ କେତେ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ନିମନ୍ତେ ଭୁଲି ଯିବା ନିମନ୍ତେ ମୁଖାଟାଏ, ଚିତାଟାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରସାଧନଟିଏ ପରି ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି ।

ଜୀବନ ଲାଗି ହିଁ ସାହିତ୍ୟ, – ଅଳପ ମଣିଷ ସାହିତ୍ୟନାମକ ସେହି ବିଶେଷ ଗମ୍ଭୀରାଟାର ପ୍ରସାଦଟିକୁ ଭୋଜନ କରି କୌଣସି ଆନନ୍ଦବଜାରରେ ବୁଲିବା ସକାଶେ କାମରେ ଲାଗିଥିବା, – ତାହାକୁ କେବଳ ଜୀବନ ଲାଗି ନୁହେଁ, ସେହି ସାହିତ୍ୟଟି ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଘୋର ଅବମାନନା ବୋଲି କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭାରତରେ ଆଧୁନିକ ଅସଲ ସଂବେଦନାମାନେ ଆହୁରି ଆଗରେ ସଂପୃକ୍ତ ଆମ ସଭିଙ୍କ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରି

ରହିଛନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି । ଇଉରୋପର ଉତ୍ତରଆଧୁନିକ ନାମକ ସେହି ଅଦ୍ୟତମ ଆହ୍ୱାନଟି ମଧ୍ୟରେ ତଥାପି ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ସନ୍ଦେଶ ରହିଛି, ଯାହାକି ସେହି ଭୂମିରେ ଉପସ୍ଥିତ କାଳର ଯାବତୀୟ ବିଡ଼ମ୍ବନା ମଧ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଆସିବାର ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପ୍ରେରଣା ଅବଶ୍ୟ ଦେଉଛି । କ'ଣଟିଏ ଅଧିକକୁ ଲୋଡ଼ିବା, ତାହାହିଁ ତ ଏହି ଚିହ୍ନା ଅଳପଗୁଡ଼ିକରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଆସିବା ସକାଶେ କ୍ରମଶଃ ସମ୍ମତ କରାଇ ଆଣିବା ! ଆମ ନିଜ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଆମମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସେହିଭଳି ଉଦ୍‌ବୋଧନଟିଏ ହୋଇ ରହିଥାଉ ! ଆମକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ପଳାୟନ ମଧ୍ୟକୁ ଫୁସୁଲାଇ ନନେଇ ସେହି ଲୋଡ଼ିବାଟିକୁ ହିଁ ଆମର ଅସଲ ଧର୍ମ ଓ ଅସଲ ମାର୍ଗରୂପେ ଉତ୍ତୋଳିତ କରି ରଖିଥାଉ । ଏହିଠାରେ ହିଁ ଆମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ସମ୍ଭାବନାମୟ ଉଦ୍ୟାନଟି ସକାଶେ ମାଳି ହେବା ଲାଗି ଆମକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ରାଜୀ କରି ନେଉଥାଉ । ଆମକୁ ସୁସ୍ଥ କରି ରଖିଥାଉ ।

□□

ଆଦର୍ଶବାଦ / ଆଦର୍ଶ

ଆଦର୍ଶବାଦ ନାମକ ଅନ୍ୟ କୋଳାହଳଟିଏ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରିବାଲାଗି ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଆଦର୍ଶ ଥିଲା । କାଳେ କାଳେ ରହିଥିଲା । ଆଦର୍ଶଟିଏ ନେଇ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଏକ ପରମ୍ପରା ରହିଥିଲା, ଯେଉଁଟି ଭିତରେ କି ଗୋଟାଏ କୋଳାହଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ସେତେ ପ୍ରୟୋଜନ ଆଦୌ ନଥିଲା । ଆଦର୍ଶ ଥିଲା ବୋଲି ନକହି ଅଧିକ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ହୁଏତ ଆଦର୍ଶମାନେ ରହିଥିଲେ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଆଦର୍ଶଟିଏ ଖୋଜିବାକୁ ହୁଏ । ଖୋଜିଲେ ହିଁ ମିଳେ । ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚିବାର ଗତିଶୀଳତା ମଧ୍ୟରେ ଖୋଜିବାର ପ୍ରସ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ବଦଳି ବଦଳି ଯାଉଥାଏ । ତେଣୁ ଖୋଜିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ବଦଳି ବଦଳି ଯାଉଥାଏ ଏବଂ ଆଦର୍ଶର କ୍ଷେତ୍ରଟି ବି ବଦଳି ଯିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । କେତେବେଳେ ଅଧିକ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଆହୁରି ଅଧିକ ଖୋଜିବାର ନୂଆ ଆହ୍ୱାନମାନ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଓ ପୁଣି ଆଉ କେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସିବାଭଳି ମଧ୍ୟ ବୋଧହୁଏ ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପ୍ରାୟ ହାତ ବଢ଼ାଇ ଛୁଇଁ ହୋଇଯିବା ପରି ବି ଲାଗେ । ଅଧିକ ଗତିଚଞ୍ଚଳ କରାଏ । ଆଦର୍ଶ ବିଷୟରେ ତାହାହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ରୀତି ।

'ଆଦର୍ଶବାଦ ହେଉଛି ପ୍ରାୟ ଧର୍ମତଃ ଆଦର୍ଶଟିଏ ନେଇ କୋଳାହଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ମାର୍ଗ । ସେତେବେଳେ ଆଦର୍ଶଟିଏ ବଞ୍ଚିବା ଅପେକ୍ଷା କୋଳାହଳଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜମାଇ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଅଧିକ ମନ ହୁଏ । ଆଦର୍ଶଟିକୁ ଆଳ କରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ ଟାଣିଆଣି ନିଜ ବାଟଟାରେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଭିଡ଼ ଜମାଇ ଯାଉଥିବାର ନଦେଖିଲେ ଆଦୌ ତୃପ୍ତି ଆସେନାହିଁ । ନିଜ ଆଦର୍ଶଟିରୁ ସତକୁ ସତ ମନ ଛାଡ଼ିଗଲେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆଦର୍ଶବାଦ ଆଡ଼କୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି କି ? ନିଜର ଆଦର୍ଶଟିକୁ ହୁଏତ କୌଣସି କାରଣରୁ ବଳ ପାଉନଥାଏ ଏବଂ, ନିଜର ସେହି ଅସମର୍ଥତା ଜନିତ ଲଜ୍ଜାଟିକୁ ବାଆଁରେଇ ରଖିବାର ଉତ୍ସାହରେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ତେଣୁ ଆହୁରି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ହୁଡ଼ାଇ ନିଜର ଖୁଆଡ଼ଟା ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିବାକୁ ଖୁବ୍ ତତ୍ପର ହୋଇ ଉଠନ୍ତି କି ? କୋଳାହଳ କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼େ । ବହୁତ ବହୁତ ବାହ୍ୟ ସନ୍ତକର ଭିଆଣ କରିବାଲାଗି ଦୁନିଆଯାକର ବୁଦ୍ଧି ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଲାଗି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଗୁରୁ ହେବାକୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ଅଥବା ନିଜର ଗୁରୁଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ମହିମାମଣ୍ଡିତ କରି ଦେଖାଇବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ କେତେ କେତେ ଆଲୌକିକତାକୁ ଆଣି ବି ଭର୍ତ୍ତି କରି ଦିଆଯାଏ । ସତକୁ ସତ ଯେତିକି ଯେତିକି ଦୃଶ୍ୟ ହେଉଥାଏ, ତା'ଠାରୁ ବହୁତ ଅଧିକ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ପାରୁଛି ବୋଲି ଭାଣ କରାଯାଏ । ଉପନ୍ୟାସ-ରଚନା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ।

ପଛକୁ ଅନାଇ ଖୁବ୍ ଦିଶି ଦିଶି ଯାଉଛି ଯେ ଯାବତୀୟ ଧର୍ମାଦର୍ଶ ଜଣେ ଜଣେ ସତ୍ୟଦ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କର ଜୀବନରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ସେହି ଅନୁଭବଟିର ବଳରେ ସେ ଅନ୍ୟ ବହୁତଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରନ୍ତି । ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ସିଏ ହୁଏତ କ୍ରମଶଃ ଏକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରୀତିଭିତରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ନିଜକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଏକ ଧର୍ମବ୍ୟୂହ ରଚନା କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅନ୍ତି । ସେହି ବ୍ୟୂହଟିର ବପୁଟିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଶୀଘ୍ରାତିଶ୍ରୀଘ୍ର ବିସ୍ତାରଯୁକ୍ତ କରି ପାରିବାର ଅଭିଳାଷରେ ସେମାନେ ରାଜ୍ୟର ରାଜାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଯାଇ ଆଖି ପକାନ୍ତି । ଏବଂ, ରାଜା ତାଙ୍କର ସେହି ନୂତନ ଧର୍ମଟିର ଦୀକ୍ଷାଗ୍ରହଣ କରିନେବା ପରେ ସେହି ଦୁର୍ଯୋଗରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଜାବର୍ଗ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ନ୍ୟାୟତଃ ସେହି ଖାତାଟିର ତାଲିକା ଭିତରକୁ ଆସିଯାଆନ୍ତି । କୋଳାହଳ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ଧର୍ମଟା ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଆଦର୍ଶବାଦରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଅଶ୍ୱ ଆରୋହଣ କରି ଦିଗ୍‌ବିଜୟ କରି ବାହାରେ । ବହୁ ପ୍ରମାଦ ସେହି ଅପସଂଯୋଗଟାରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହେବାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଲାଭ କରିଥାଏ । ଯୁଦ୍ଧ ଏବଂ ହତ୍ୟାଗୁଡ଼ାକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ନିର୍ମଳ ବିବେକର ସହିତ

ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଆଯାଏ । ଆମର ଏହି ସାମ୍ପ୍ରତିକ କାଳରେ ଅଦର୍ଶବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସେହି ଅପାୟଗୁଡ଼ାକୁ କେତେ ନା କେତେ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ କାମରେ ଲଗାଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଘୃଣା ବଢ଼ିଛି, ତେଣୁ ବିରୋଧୀମାନଙ୍କୁ ନିପାଦ କରିବାର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବୁଦ୍ଧିମାନେ ଅଧିକ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ହେବାରେ ମୁହଁ ପାଇ ଯାଉଛନ୍ତି । କେବଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ର ଭିତରେ ନୁହେଁ, ନିଜ ରାଷ୍ଟ୍ରଟି ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଯିଏ ବା ଯେଉଁମାନେ ବିରୋଧ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ପରି ସନ୍ଦେହ ହେଉଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନିପାତ କରିଦେବାର ଆସୁରିକତାମାନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଆଦର୍ଶ ଭିତରେ କ୍ଷମତାର ଦୁଷ୍ଟ ନିଶାଟା ଆସି ପଶିଗଲେ ତାହା ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଆଦର୍ଶବାଦରେ ହୁଡ଼ିଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ବଞ୍ଚିବାର ମୂଳ ବାଟଟିରୁ ହୁଡ଼ି ତଥାପି ଆଦର୍ଶ ରହିଛି ବୋଲି ନିଶାଗ୍ରସ୍ତମାନେ କହିବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ମୋ'ର ଆଦର୍ଶଟା ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଠିକ୍ ଆଦର୍ଶ, ତେଣୁ ପୃଥିବୀଟା ଯାକ ସବୁ ମଣିଷ ଅଲବତ ଏହି ବ୍ୟୁହଟିକୁ ଟାଣି ହୋଇ ଆସିବେ ବୋଲି ଖଳଭାବନାଟା ମୁହଁ ପାଇଗଲେ ତେଣିକି ଆଦର୍ଶବାଦର ଉପଦ୍ରବମାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ସେହି ଉପଦ୍ରବଗୁଡ଼ାକରେ କ୍ରୋଧ ପ୍ରକାଶ କରି ସମାଜଦର୍ଶନ ତଥା ସମାଜ-ଅଧ୍ୟୟନ କ୍ଷେତ୍ରର କେତେ ବ୍ୟକ୍ତି ପୃଥିବୀରେ ଆଦର୍ଶବାଦ ବୋଲି କିଛି ନରହୁ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହୁଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଟାର ପ୍ରତିଫଳନ ହେଉଥିବାର ଖୁବ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି । ସେହି ବିରକ୍ତିମାନେ ଯେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଅରାଜକତା ଗୁଡ଼ିକ ପୃଥିବୀରୁ ବିଦା ହୋଇ ଯାଆନ୍ତୁ ବୋଲି କେତେ ବ୍ୟଗ୍ରତା ସହିତ ସେପରି କହୁଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ମୋଟେ କିଛି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ସେତିକି ଦ୍ୱାରା କ'ଣ ପୃଥିବୀର ଜନଗଣ ସୁସ୍ଥ ଆଦର୍ଶରେ ଅସଲ ଥଳଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ଆସିଯିବେ ? ପୃଥିବୀରେ ଏକ ତଦନୁକୂଳ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ଆମ ସମ୍ପର୍କର ନିତ୍ୟଜାଗତିକ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ କେତେ କେତେ ଗୁହାଳକୁ ସଫା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିବ । ଏବଂ, ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିରେ ମଧ୍ୟ ଚତୁର ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଆଦର୍ଶବାଦ ଆସି ପୃଥିବୀଟାକୁ ମାଡ଼ି ବସିବନାହିଁ ତ ? ଆହୁରି ବଡ଼ କଥାଟି ହେଉଛି, ଆମର ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପୁରୁଣା ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦ ନାମକ ପ୍ରଭୁଟାର ସକଳ ଶୃଙ୍ଖଳରୁ ଆପଣାକୁ ମୁକ୍ତ କରି ସତକୁ ସତ ଏକ ସୁସ୍ଥ ବୈଜ୍ଞାନିକତା ମଧ୍ୟକୁ ଫେରି ଆସିବା ପାଇଁ ଆପଣାକୁ ଆଉପ୍ରକାରେ ତିଆରି କରିନେଇ ପାରିବେ ତ ? ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ଗଣନା କରି ଖଡ଼ି ପକାଇ ଆଦୌ କହି ହେବନାହିଁ । ଯାହାକିଛି ହେବ, ତାହା କ୍ରମଶଃ ହିଁ ହେବ । ତାହାରି ବଳରେ ଏକ ହଁ-ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସିବ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଡ଼େ

ଏତେ ଭାଡ଼ି ଆକାରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ତୁଚ୍ଛା ନଶ୍ୱରତାବୋଧକୁ ହଟାଇ ହଟାଇ ନେବ । ସେତିକି ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ଘଟଣାଟାଏ ହେବ ।

ଆତ୍ମା

ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକାଠି ଗୁନ୍ଥି ରଖିଥିବା ଚେତନାସମ୍ପଦଟି ହେଉଛି ଆତ୍ମା । ତାହାକୁ ମନ କଲେ ଆମେ ଏକ ଦ୍ରବ୍ୟସମ୍ପଦ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିପାରିବା । ମଣିଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର ଗୁନ୍ଥି ରଖିଥିବା ସେହି ସୂତାଟି ଏକ ଡ଼ୋର, ଏକ ବନ୍ଧନ । ସତକୁ ସତ ସବାଆଗ ଅସଲ ବୋଲି, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବାର ସେହି ମୂଳଭୂତ ମାୟାଟି । ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କଥାଟିକୁ ଯଥାର୍ଥ ମହତ୍ତ୍ୱ ସହିତ ସୂଚିତ କରାଇଦେବା ନିମନ୍ତେ ଏକଦା ଅଦ୍ୱୈତବାଦରେ ଜଗତକୁ ମାୟା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରା ଯାଇଥିଲା । ଆତ୍ମାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ସଂସାରଟା ସେହି ନିପଟ ମାୟାବ୍ୟତୀତ ଆଉ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ବା ହୋଇପାରନ୍ତା ? ଏବଂ, ଆତ୍ମାର ସେହି ଅସଲ ଆଖିଟିର ସାହାଯ୍ୟରେ ଯଥାର୍ଥ ମାୟାର ସ୍ପର୍ଶଟିକୁ ଲଗାଇ ଦେଖିପାରିଲେ ଏଠି ସବୁକିଛି ସଚଳ, ସବୁକିଛି ମମତାମୟ ଏବଂ ସବୁକିଛି ନିକଟ ।

ଆତ୍ମାନାମକ କେଉଁଠି କିଛି ମହାର୍ଘ ରତ୍ନଟି ଆଦୌ ଆଗରୁ ଥୁଆ ହୋଇ ରହିନଥାଏ । ଚେତନାରେ ଅର୍ଥାତ୍, ଡ଼ୋରଟିଏ ପକାଇ ଏହି ସବୁକିଛି ସହିତ ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ ଆତ୍ମୀୟତାରେ ଗୁନ୍ଥି ହୋଇ ରହିବାର ଏକତାଟିକୁ ସତକୁ ସତ ବଞ୍ଚିବାର ଆସ୍ପୃହାଟିରେ ବଞ୍ଚି ପାରିଲେ ଯାଇ ଆତ୍ମାକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ହୁଏ । ଭିତରେ ବାହାରେ, ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବିଷ୍କାର କରିହୁଏ । ଆତ୍ମାକୁ ନେଇ ଅର୍ଥାତ୍ ଡ଼ୋରଟିକୁ ଲଗାଇ ବଞ୍ଚିବାର ସମବାଚୀ ଅନ୍ୟ ନାମଟି ହେଉଛି ଆମୀୟତା । ଆତ୍ମୀୟତା ସ୍ଥାପନ କରିବା ଏକ ଗୁହାମୁକ୍ତିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିଦିଏ । ଏକ ସତତ ସଂଘନୈକଟ୍ୟର ଅଭୟ ଦେଇ ଯାଉଥାଏ । ସେଇଟି କ'ଣ ଆମ ଶରୀର ଭିତରେ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ରହିଛି କି? ସେହିଭଳି ବେଶ୍ ଏକ କୌତୁହଳରେ କୌଣସି ଏକ 'ଉପନିଷଦରେ କାବ୍ୟିକ ସତ୍ୟ-ପ୍ରତୀତିଟିଏ ଦେଇ ଆମର ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି ସଦୃଶ କ୍ଷୁଦ୍ର ଆକୃତିର ସେହି ଆତ୍ମା ଆମ ଦେହସ୍ଥ ଅମୁକ୍ତ ଥାନରେ ଗୁହାଟି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି । ହଁ, କୁହାଯାଇଛି' ଅର୍ଥାତ୍ କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି । ମାତ୍ର ସତକୁ ସତ ମୋଟେ ଠାବ କରା ଯାଇନାହିଁ । ଆମ ଭିତରେ ଆମର ବ୍ରହ୍ମଚେତନାର ଅଂଶଟି

ହେଉଛି ଆମର ଆତ୍ମା । ଆମର ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ଆଖିଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଏପରି ପ୍ରଚକ୍ଷୁଟିଏ, ଯାହା ଆମକୁ ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ ଦେଖିବାରେ ସମର୍ଥ କରାଏ । ଭିତରେ ବାହାରର ସମାଚାର ଆଣିଦିଏ ତଥା ବାହାରେ ଭିତରର ସମାଚାର ଦେଉଥାଏ । ସମଗ୍ର ଭୁବନଟିକୁ ସତେଅବା ଅବିଭକ୍ତ ଭାବରେ ଆମ ଭିତରେ ସ୍ପର୍ଶ କରାଇଦିଏ ଏବଂ ସମଗ୍ର ଭିତରଟିକୁ ଆମେ ଦେଖୁଥିବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁବନପଟଟି ଉପରେ ସର୍ବତ୍ର ଅନୁଭବ କରାଇଦିଏ । ସଂଶୟ ଫେଡ଼େ ।

ହଁ, ମଣିଷର ଆତ୍ମାଟିଏ ରହିଛି ବୋଲି ମଣିଷମାତ୍ରେ ହୁଏତ ସମସ୍ତେ ମାନିଯିବେ । ଅନୁଭବ ନଥାଇ ଏବଂ ଏପରିକି ବିଶ୍ୱାସ ନକରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ତଥାପି ମାନିଯିବେ । କିନ୍ତୁ, ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମା ରହିଛି ? ଗଛଲତାଙ୍କର ଆତ୍ମା ରହିଛି ? ହଁ, ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ତୁମେ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ରହିଛି ଓ ଦେଖି ପାରୁନଥିଲେ ଆଦୌ ନାହିଁ । ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଆତ୍ମା ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ନଦୀ ଓ ଗୋଟିଏ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀର ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଆତ୍ମା ରହିଛି । ମୋ' ଭିତରର ସତତ-ବିଦ୍ୟମାନ ଆତ୍ମାଟି ସହିତ ପରିଚୟଟିଏ ସବାଆଗ ହୋଇଗଲେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସତେଅବା ଆପେ ଆପେ ହେବାକୁ ଲାଗେ । ଏବଂ, ତା'ପରେ ବିଶ୍ୱମୟ ହୋଇ ଆମର ନିଘା ଯେଉଁଯାଏ ଅନୁମାନ କରି ପାରୁଥାଏ, ସେଯାଏ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଏ । ସବୁକିଛି ହିଁ ମଧୁମୟ ହୋଇଯାଏ । ଅନୁରାଗ ନାମକ ସେହି ଜୀବନଧର୍ମଟି ପ୍ରକୃତରେ ଯେ କେଡ଼େ ବାସ୍ତବ, ସେକଥାଟିକୁ ଆଉ ଦର୍ଶନର ଯୁକ୍ତି ଦେଇ ବୁଝାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼େନାହିଁ । ପିତୁଳା ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଦର୍ଶନ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ, ନିଜ ଭିତରେ ନିତାନ୍ତ ହୀନମନ୍ୟ ଆର୍ତ୍ତ ତଥା ଅର୍ଥାର୍ଥୀଟାଏ ହାତଗୋଡ଼ କଚାଡ଼ି ସ୍ତୋତ୍ର ଗାଇବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିମାମାନେ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ପଥରପ୍ରତିମା ହୋଇ ରହି ହିଁ ଯାଆନ୍ତି । ଉପନିଷଦରେ ସେହିଭଳି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ କେଡ଼େ ପ୍ରାମାଣିକ ଭାବରେ ଆତ୍ମଘାତୀ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଆତ୍ମଘାତୀମାନେ ଘୋର ତମସାଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛନ୍ନ ରହିଥିବା ଏକ ଅସୂର୍ଯ୍ୟ ଲୋକରେ ହିଁ ପତିତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି ।

ତେଣୁ, ଆମର ଆତ୍ମା ହିଁ ଆମକୁ ଏହି ଭୁବନନାମକ ସମୁଦାୟଟି ସହିତ ଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଛି । ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଆମକୁ ପରସ୍ପର ସହିତ ଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଛି । ଆତ୍ମାକୁ ପରମାତ୍ମା ଘେରି ରହିଛି । ଏଇ ମାନୁଷେ ସେଇ ମାନୁଷ ଆଛେ ବୋଲି ସେହି ସତ୍ୟଟିର ଭେଟ ପାଇଥିବା କେତେ ସରଳ ଓ ସହଜ ମନୁଷ୍ୟ ଏକଦା ସଂଗୀତ ଗାଇ ଆମକୁ କହି ଯାଇଛନ୍ତି । ପରମାତ୍ମା ଆଦୌ ଏକ କଳ୍ପନାସର୍ବସ୍ୱ ଶବ୍ଦମାତ୍ର ନୁହେଁ । ପରମାତ୍ମା

ଏକ ସତ୍ୟ ଏବଂ ଏକ ଏକାବେଳେକେ ଅନ୍ୟ ସମ୍ଭାବନାର ଦ୍ୟୋତକ । ଆତ୍ମାକୁ ଆମେ ସେହି ଡ଼ୋରଟି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିପାରିବା, ଯାହାକି ଆମକୁ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସହିତ ଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଛି ଏବଂ ସତତ ଏକ ଅଧିକ ନିବିଡ଼ତାପୂର୍ଣ୍ଣ ପୃଥିବୀସମ୍ଭାବନାର ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇ ଯାଉଛି । ସେହି ଉଦ୍‌ବୋଧନର ଭାଷାଟିକୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିମାଣରେ ମଧ୍ୟ ସମଝି ପାରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ କାଳେ କାଳେ ଉକ୍ତ ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ଏହି ଧରାତଳକୁ ମଧ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ କରି ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୟାସ କରି ହିଁ ଆସିଛନ୍ତି । କାଳେ କାଳେ କେତେ ମନ୍ତେ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି ସିନା, ତଥାପି ପ୍ରସ୍ତୁତି ଅବିରାମ ଲାଗି ରହିଛି । ବାଧା କେତେ ଭଳି କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଆସିଛି । ତଥାପି ଅସଲ ପ୍ରୟାସମାନେ ବନ୍ଦ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରୟାସଗୁଡ଼ିକ ସେଗୁଡ଼ିକର ମୂଳଭୂତ ଅର୍ଥରେ ସେହି ପରମାତ୍ମାଙ୍କର, ସେହି ପରମ ସତ୍ୟର; ଏବଂ, ଆତ୍ମା ହିଁ ତାହାର ସବାମୂଳରେ ରହିଥିବା କ୍ରିୟାଶୀଳ ନିମିତ୍ତ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବୁଦ୍ଧିଟା, ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିମାନେ ଆତ୍ମାକୁ ତୁଚ୍ଛା ଗୋଟାଏ ତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲି କହି ଭୁରାଡ଼ି ଦେବାର ଭଳି ଭଳି ଚେଷ୍ଟା କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସେହି ଚେଷ୍ଟା କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଆତ୍ମାକୁ ସମ୍ବଳ କରି ପରମାତ୍ମା ତାହାର ପରମାତ୍ମୀୟବତ୍ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି, କେଉଁଦିନ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସେହି ବୁଦ୍ଧି ଯଥାର୍ଥ ପରିପକ୍ୱତା ଅର୍ଥାତ୍ ଯଥାର୍ଥ ସାବାଳକତା ଲାଭ କରି ଆତ୍ମାର ବୋଲକୁ ହିଁ ମାନିବ ବୋଲି ରାଜୀ ହୋଇଯିବ । ସେଇଥିରୁ ହିଁ ପୃଥିବୀବିବର୍ତ୍ତନକୁ ଅମିତ ଶକ୍ତି ମିଳିବ ଏବଂ ଅସଲ ନବବିଧାନ ଗୁଡ଼ିକ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପାରସ୍ପରିକତାର ଅସଲ ଡ଼ୋରଗୁଡ଼ିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିପାରିବେ ଏବଂ ଏକ ଅଭିନବ ପ୍ରକାରର ସହଶକ୍ତିକୁ ବାସ୍ତବ କରି ଆଣିବାରେ ସକ୍ରିୟ ହେବେ, ଯାହାକି ସେମାନଙ୍କୁ ଯାହା ସେମାନେ ସଂସ୍କାରବଶତଃ ବହୁ ଦୂରରେ ଅତିଦୂର ବୋଲି ଭାବି ଆସିଥିଲେ, ତାହାକୁ ଭିତରେ ଥାଇ ସେମାନଙ୍କର ବନ୍ଧୁବତ୍ ବିଦ୍ୟମାନ୍ ରହିଥିବାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବେ । ଏହି ଧୂଳିମାଟି ସ୍ତରର ଲାଞ୍ଛିତପ୍ରାୟ ସାଂସାରିକ ଜୀବନଟା ମଧ୍ୟ ସତକୁ ସତ ଜଣେ ପରମବନ୍ଧୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧର୍ମତଃ ବାଟ ଚାଲୁଥିବାର ଆଶୀର୍ବାଦ ଲାଭ କରିପାରିବ । ଆତ୍ମୀୟତା ଜୟ ଲାଭ କରିବ ।

□□

ଅଭିମାନୀ / ସ୍ୱ+ଅଭିମାନୀ

ଇତରପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଠାରୁ କିଛି ଅଧିକ ଏବଂ ବିଶେଷ ଗୁଣସାମର୍ଥ୍ୟ ନେଇ ମୁଁ ଏହି ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛି, ଏଥିପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଚେତନ ଭାବରେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହିସାବରେ ଗୌରବ ଅନୁଭବ କରିବା, – ସେହି ବିଶେଷ ଆଶୀର୍ବାଦଟିକୁ ଲାଭ କରିଛି ବୋଲି ସ୍ୱଭାବତଃ ଏକ ବିଶେଷ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ସହିତ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା, – ଏଥିରେ ଆଦୌ କଲୁଷ କାହିଁକି ବା ରହିବ ? ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହିସାବରେ ମୁଁ ଅପାଣାକୁ ସମ୍ମାନର ସହିତ ଦେଖିଲେ ସିନା ମୋ'ର ପରି ମୋ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସମ୍ମାନ ସହିତ ଦେଖିପାରିବି ! ଏଇଟିକୁ ଆମେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଏକ ଅଭିମାନ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହିପାରିବା । କିନ୍ତୁ, ଯେଉଁ ଅନ୍ୟ କିସମର ଅଭିମାନଟି ଆମ ଗୋଟିଏ ସମଷ୍ଟି ବା ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ସ୍ୱାଭିମାନୀ ହେବାଲାଗି ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ମୁହଁ ଦେଇଥାଏ, ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଅସୁନ୍ଦରତା ହିଁ ରହିଥାଏ ଓ ଆମକୁ ଆମର ଯାବତୀୟ ଅସ୍ୱାଭାବିକତା ସହିତ ପ୍ରାୟ ଅଣଅକ୍ତିଆର କରି ରଖିଥାଏ । ଆମକୁ ଉତ୍ତପ୍ତ କରି ରଖେ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ସନ୍ତାପ ଦିଏ । ସାଧାରଣତଃ ଜଣେ ଅଳପସଚେତନ ମଣିଷ ହିଁ ସାଧାରଣ ସୁସ୍ଥତାଗୁଡ଼ିକୁ ଭୁଲି ଏକ ବିଶେଷ ପ୍ରକାରର ଅଭିମାନୀ ହୁଏ । ଏବଂ, ପ୍ରାୟ ଏକ ବିଭୁଦଣ୍ଡପ୍ରସାଦରୁ ତାହାର ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ପରିଣାମ ସଦୃଶ ସ୍ୱାଭିମାନୀ ବି ହୋଇଯାଏ । ସିଏ ନିଜକୁ ଭାରି ଧରା ପକାଇଦିଏ । ତୁଚ୍ଛା ସ୍ୱଅଭିମାନଟାରୁ କେତେ ବାଡ଼ି ଡେ଼ଇଁ ଯାଇ କେତେବେଳେ ଯେ ସ୍ୱ+ଅଭିମାନୀ ହୋଇଯାଏ, ସେକଥା ସିଏ ଆପେ ହୁଏତ ଠଉରାଇ ପାରୁନଥାଏ । ତେଣୁ, କୌଣସି ସୁସ୍ଥ ଅନୁପାତରେ ଗାରଭିତରେ ଆପଣାକୁ ମୋଟେ ସମ୍ଭାଳି ରଖି ପାରେନାହିଁ । ଯେତିକି ମହତ ହରାଏ, ସମ୍ଭବତଃ ବହୁ ଉପଦ୍ରବର କାରଣ ହୁଏ, ଅନ୍ୟ ଆହୁରି ଅନେକଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ ପ୍ରମାଦରେ ପକାଇବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ସୁସ୍ଥ ସମ୍ମାନବୋଧର ଅସଲ ପ୍ରମାଣଟିଏ ହେଉଛି ଯେ, ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଯେତିକି ସମ୍ମାନାସ୍ପଦ ବୋଲି ମନେ କରୁଛି, ସବାଆଗ ମୋ' ଗୋଷ୍ଠୀର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ସମ୍ମାନ ଦେବାର ଭଦ୍ର ଆଚରଣଟି ଅବଶ୍ୟ ଦେଖାଇ ପାରୁଥିବି । ଯେଉଁ ସମୂହଟିରେ ସେତିକି ହୋଇ ପାରିନଥାଏ, ସେଇଥିରେ ହିଁ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥୋକେ ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାଭିମାନ ବିଷୟରେ ପ୍ରବଚନ ଦେଉଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ଏକ କୀର୍ତ୍ତନ ଜମାଇ ରଖିଥାଆନ୍ତି । ବସ୍ତୁତଃ ସେହିମାନେ ହିଁ ଅଧିକତର ଅର୍ଥରେ ଉପରେ ଥାଆନ୍ତି, ଅଧିକ-ଅନୁକୂଳତା ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ କିଛି ମାଡ଼ି ବସିଥାଆନ୍ତି । ବେଳେ

ବେଳେ ତେଣୁ ଖୁବ୍ ମନେ ହୋଇଥାଏ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଭାଗ୍ୟମାନ ପ୍ରଦାନ କରି ଯେଉଁ ଅସମଞ୍ଜସ ସମାଜବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି, ସେଇଟି ଆହୁରି ବହୁକାଳ ଏହିଭଳି ହୋଇ ରହିଥାଉ ଏବଂ ସେମାନେ ଯଥାସମ୍ଭବ ନିରଙ୍କୁଶ ଭାବରେ ଦୁରବସ୍ଥାଟିରୁ ଲବ୍ଧ ବିଶେଷ ଆରାମ, ବିଶେଷ ସ୍ୱୀକୃତି ତଥା ବିଶେଷ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ଭୋଗ କରୁଥାନ୍ତୁ ବୋଲି ନିଜ ଭିତରର ସେମାନେ ବଶ କରି ରଖିଥିବା ଦେବତାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି କି ? କେଡ଼େ ନିରୀହ ଏବଂ ଉତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସେମାନେ ଭାବପ୍ରବଣତାର ନାନା ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ବସାଇବାକୁ ପୃଥିବୀକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିନଥାନ୍ତି ! ନିଜକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ସଂପୃକ୍ତ ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସତେଅବା ନିର୍ବୋଧ ବୋଲି ଭାବୁଥାଆନ୍ତି ।

ହୃଦୟହୀନ ସେହି ସ୍ୱାଭିମାନଟା ଆପଣାର ଆଚାରଟାରୁ ହିଁ ସ୍ୱତଃ ଧରା ପଡ଼ିଯାଉଥାଏ । ନିଜର ଦେଉଳଗୁଡ଼ାକୁ ବଡ଼ କରି ଦେଖାଇ ପାରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ତାହା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଦେଉଳଗୁଡ଼ାକୁ ଭାରି ଛିଗୁଲେଇ କରି ଶବ୍ଦ ଉଦ୍‌ଗାରି ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ନିରାଟ ବର୍ତ୍ତମାନର ନାନା ଭୂମିରେ ହଜାର ହଜାର ମଣିଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନୃଶଂସ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ସମୟରେ ସିଏ ସତେଅବା କାଳର କ୍ରୋଧଟାକୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରି ରଖିବ ବୋଲି ଅତୀତର ଚୋପା ଛଡ଼ାଇବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନଟିକୁ ଉଚିତ ପୁରୁଷାର୍ଥ ସହିତ ସାମନା କରିବାର ବଳବତୀ ଇଚ୍ଛାଟିଏ ନଥିଲେ ମଣିଷ ଯେ ଅତୀତ ଭିତରକୁ ସଂପୃକ୍ତ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଘଉଡ଼ାଇ ନେବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ, ତାହାରି ଏକ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ପୃଥିବୀର ବିଗତ ଏକାଧିକ ଇତିହାସରେ ସେହି ପ୍ରତାରଣାଗୁଡ଼ିକ ଆମକୁ ଅନୁକ୍ଷଣ ସତର୍କ କରି ଦେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଭିମାନ ତଥାପି ସେହିଗୁଡ଼ାକର ପୁରୁଣା ପାଂଶ ଭିତରେ ସତେଅବା ଖୁବ୍ ଭାବିଚନ୍ତି ଛନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ଆମେ ଏକାଧିକ ନେତୃତ୍ୱର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ନିତାନ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ ଭାବରେ ନରଖର କରି ରଖିଛୁ, ସେହି କଥାଟିର ଭୂରି ଭୂରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହିଁ ଖୋଜିବା ମାତ୍ରକେ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯିବ । ଏବଂ, ଏହି ଦୌରାତ୍ମ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥିତାବସ୍ଥାଟାକୁ ବଜାୟ ରଖି ଯେଉଁମାନେ ନାନା କୁତ୍ସିତ ପ୍ରକାରେ ସଫଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ବହୁଚତୁର ହୋଇ ଦେଶଟାକୁ ମୋଟେ ସାହସର ସହିତ ଆଗକୁ ଖୋଜ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଦେଉନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ସ୍ୱାଭିମାନୀ ମାନଙ୍କର ସଭାରେ ଅନୁରୂପ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଦୁର୍ଗନ୍ଧଗୁଡ଼ାକ ହିଁ କେଡ଼େ ଖୋଲାଖୋଲି ପ୍ରକଟ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏହି ଭୂମିର ଆଗକୁ ଅନାଇ ସେହି ସ୍ୱାଭିମାନୀମାନେ ନିଜବ୍ୟତୀତ ସତେଅବା ଆଉ କାହାକୁ ହେଲେ ବି ଦେଖି ପାରୁନାହାଁନ୍ତି । ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ ଶାସନ, ଶିକ୍ଷା, ରାଜନୀତିର ସର୍ବବିଧ ତତ୍ପରତା ସବୁକିଛିକୁ କିମିଆଁ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସ୍ୱାଭିମାନର ଚାରୁ ସ୍ଲୋଗାନ୍‌ମାନେ ଖୁବ୍ କାମ ଦେଉଛନ୍ତି !

ତେଣୁ ସ୍ୱାଭିମାନ ମୋଟେ ନୁହେଁ, ସମ୍ମାନ । ଯିଏ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଏହି ଭୂମିର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ସେମାନେ ଅଲବତ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବେ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିପାରିବ, ଲୋକସମୂହ ତାହାକୁ ହିଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ । ଏହି ଭୂମିରେ ସମସ୍ତେ ନାଗରିକରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ଏହି ଭୂମିଟିକୁ ନେଇ କରା ଯାଉଥିବା ଯାବତୀୟ ନକ୍ସାରେ ସେମାନଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ ସ୍ଥାନ ରହିବ । ସେମାନେ ଆଉ ସ୍ଥାନ କେବେ ମିଳିବ ବୋଲି କାହାର ଅନୁଗ୍ରହକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିବେନାହିଁ, ସେମାନେ ସ୍ଥାନର ଦାବୀ କରିବେ । ସ୍ୱାଭିମାନୀମାନଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବେ । ସ୍ଥାନ ଦାବୀ କରି ସଂପୃକ୍ତ ଦରବାର ଗୁଡ଼ିକର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କରିବେ । ପେଟ ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ନର ସଂସ୍ଥାନ ଦାବୀ କରିବେ, ଘରଟିଏ ଉଠାଇ ନିର୍ଭର ସହିତ ରହିପାରିବେ ବୋଲି ଡିହ ମାଗିବେ ଏବଂ ନିଜ ପିଲାମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଇସ୍କୁଲ ଦାବୀ କରିବେ । ତରକା ସ୍ୱାଭିମାନୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଆଉ ସେହି ପୁରୁଣା ମଞ୍ଚ-ପ୍ରତାରଣା ଗୁଡ଼ାକ ଦ୍ୱାରା ମୋଟେ ଭୁଲାଇ ରଖି ପାରିବେ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀଯାକ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସମ୍ମାନ ଦାବୀ କରି ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିଲେଣି, ପ୍ରତିବାଦ କଲେଣି ଓ ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲେଣି । ଆମର ଏହି ଭୂମିଟି ମଧ୍ୟ ଆଉ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ଅଳପଙ୍କର ସ୍ୱାଭିମାନ ନା ମଣିଷମାତ୍ରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ ସମ୍ମାନ, – ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀଟାରେ ସେଇଟି ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସୁସ୍ଥ ଓ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ମୁକାବିଲା ରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇ ଆସୁଛି । ସ୍ୱାଭିମାନର ରାଜନୀତି ତାହାର ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ମୋଟେ ସହଜରେ ବୁଝି ପାରିବନାହିଁ । ମୁଖା ଖୋଲି ସାଙ୍ଗକୁ ଆସିବ ଓ ବାଟ ଚାଲିବ, ତେବେ ଯାଇ ବୁଝିବ । ପୃଥିବୀ ରହିବ, ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱୀକୃତ ହେବେ; ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଶିଖିବେ ତଥା ସମ୍ମାନ ପାଇବେ, ତେବେଯାଇ ସ୍ୱାଭିମାନୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସିନ୍ଦୂରାଟିଏ ଫାଟିବ ।

❑❑

ଅଭାବ

ଭାବ, ତା'ପରେ ଯାଇ ଅଭାବ । ଭାବରୁ ଅଭାବ, ଅଭାବରୁ ଭାବ ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଅଭାବଟି ଅନୁଭୂତ ହେଲେ ଓ ଏପରିକି ସେହି ଅଭାବଟିର ମେଣ୍ଟଣ ହୋଇଗଲେ ଭାବଟାଏ ଆପେ ଆପେ ଆସି ପହଞ୍ଚେ ଏବଂ ଚିତ୍ତକୁ ପରିଚାଳିତ କରେ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଆଗ ଗୋଟିଏ ଭାବ ହିଁ ଆମର ଦିଗ୍‌ବଳୟ-ବିନ୍ଦୁଟିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରେ, ଆମ ଭିତରକୁ ଆସିବା ସକାଶେ ତା'ଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦ୍ୱାରଟିଏ ମଧ୍ୟ ଖୋଲିଯାଏ,

– ସେତେବେଳ ଯାଇ ଅଭାବଟିଏ ଅଥବା କେତେକ ଅଭାବ ରହିଥିବାର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବାକୁ ଲାଗେ; – ଏପରି ନାନା ଅଭାବ, ଯାହାକି ସେହି ଭାବର ସଂକ୍ରମଣଟିକୁ ଆମ ଭିତରେ ବ୍ୟାହତ କରିଦେବା ପାଇଁ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଅଧିକର, ବୃହତ୍ତର ଗ୍ରହଣପଥରେ ସେତେବେଳେ ଯାହାକିଛି ଅଳପ ଏବଂ କ୍ଷୁଦ୍ର ବୋଲି ଜଣା ପଡ଼ିଯାଏ, ତାହାହିଁ ଅଭାବ । ଏଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି ସକାରାତ୍ମକ ଅଭାବ । କିନ୍ତୁ, ପ୍ରାୟ କୌଣସି ଭାବର ପରିଚୟ ନମିଳିଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ତଥାକଥିତ ଏକାଧିକ ଅଭାବବୋଧ ଦ୍ୱାରା ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ଆମେ ଯେଉଁସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେତେବେଳେ କେଡ଼େ ଟାଉଟାଉ ହୋଇ ସେଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ ନିମନ୍ତେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଧାଇଁବାରେ ଲାଗିଥାଉ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଦୌ ସୁସ୍ଥ ନୁହନ୍ତି, – ତୁଚ୍ଛା ନକାରାତ୍ମକ । ଆମକୁ ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ଏବଂ ଉତ୍ତପ୍ତ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ପଛରେ ଅସନ୍ତୋଷ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ରହିଥାଏ, ମାତ୍ର ଆସ୍ପୃହା ନଥାଏ । ସେମାନେ ବହୁବିଧ ନକାରାତ୍ମକତାରେ ଆମକୁ ଅହରହ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଆସ୍ପୃହା ଅର୍ଥାତ୍, କିଛି ଅର୍ଜନ କରିବାର ଆସ୍ପୃହା, କିଛି ହେବାର ଆସ୍ପୃହା ! ଆସ୍ପୃହାମାନେ ଆମ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଅସନ୍ତୋଷ ଅର୍ଥାତ୍ ତାଡ଼ନାଗୁଡ଼ିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି, ସେହିଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଅଭାବରୂପେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେହି ଅଭାବମାନେ ଆମକୁ ସତେଅବା ଧାଡ଼ିଏ ପାହାଚ ପାଖରେ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ଆମକୁ ସେହି ପାହାଚଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠିଯିବାର ପ୍ରେରଣା ସେହି ଅଭାବଗୁଡ଼ିକରୁ ହିଁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ଆଦୌ କୌଣସି ଭାବକୁ ବଞ୍ଚିପାରିବା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ମୂଳଭୂତ କେତୋଟି ଅଭାବପୂରଣର ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସାର୍ବଜନୀନ ଭାବରେ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ନଜର ଆଦୌ ଦିଆଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି ସର୍ବନିମ୍ନ କେତୋଟି ଆବଶ୍ୟକତା, ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଜୀବନଯାତ୍ରାରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି ଆମର ଅନ୍ନଗତ ଆବଶ୍ୟକତା । ଏଇଟିକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ କିଏ କିଏ ହାଲୁକା ଭାବରେ ବାହ୍ୟ ବା ସ୍ଥୁଳ ଆବଶ୍ୟକତା ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କହିପାରିବେ ସିନା, ମାତ୍ର ସେପରି କହି ସେଗୁଡ଼ିକର ଗୁରୁତ୍ୱ ଏବଂ ପ୍ରାଥମିକତାକୁ ଆଦୌ ହ୍ରାସ କରିଦେଇ ପାରିବେନାହିଁ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ କୌଣସି ଭ୍ରାନ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ନକରି ପୃଥିବୀରେ ଆମର ଏହି ସମଗ୍ର ଜୀବନଗ୍ରାମଟି ଲାଗି ସର୍ବପ୍ରଥମ ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ଅଭାବ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ସେହି ଅଭାବଟିର ଯଥୋପଯୁକ୍ତ ଶୁଶ୍ରୂଷା ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯାବତୀୟ ଭାବଶରୀର ଗୁଡ଼ିକର ଆଦୌ କୌଣସି ସୁସ୍ଥ ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରିବ । ବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି

ଏତେ ଏତେ ଚକ୍ଷୁବିଶିଷ୍ଟ କାଳଟାରେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀର ଅଧେ ମନୁଷ୍ୟ ମୂଳଭୂତ ଗାରଟିକୁ ପାରହେବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭ କରିନାହାନ୍ତି । ଏବଂ, ଯେଉଁ ଆର ଅଧଟି ଆମ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ପାରି ହୋଇ ଆଗକୁ ପହଞ୍ଚି ପାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯେଉଁମାନେ ଅଧିକ ଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ବନି ଅତ୍ୟଧିକ ଦ୍ରବ୍ୟଭାଗ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକାର କରି ରଖିଛନ୍ତି, ପରୋକ୍ଷ ଅଥବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଯେପରି ଭାବରେ ହେଉ ପଛକେ, ଯାବତୀୟ ସମ୍ପର୍କଧର୍ମର ନ୍ୟାୟରେ ସବାଆଗ ହୁଏତ ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଅପର ବଞ୍ଚିତ ପକ୍ଷଟିର ଅଭାବଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଦାୟୀ କରାଯାଇ ପାରିବ ଏବଂ ଏହାର ସଂଶୋଧନ ଅର୍ଥାତ୍ ସମାଧାନ ନିମନ୍ତେ ସେହି ତଥାକଥିତ ଥିଲାବାଲାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହିଁ ନିଷ୍ପତ୍ତିମୂଳକ ଭାବେ ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ନହେଲେ, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱତର ମାନଙ୍କର ତଥାକଥିତ ସକଳବିଧ ଭାବକ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଧାନତଃ ହୃଦୟହୀନ ତଥା ବିଭ୍ରାଟଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବ ଏବଂ ବହୁତ ବହୁତ କୃତ୍ରିମତାର ଅରାଜକତା ମଧ୍ୟରେ ଘାଣ୍ଟି ହେଉଥିବ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ସେହି ଅଭାବବୋଧଟିକୁ ନାନା ବୁଦ୍ଧି ତଥା ଯୁକ୍ତି ସହିତ ଇତିହାସର ପୂର୍ବତନ କାଳଗୁଡ଼ିକରେ ଯେ ଅବହେଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଇ ଆସିଛି, ତାହାର ସେସବୁ କାଳରେ କିଛି କାରଣ ହୁଏତ ଥିଲା । ପୃଥିବୀର ଚେତନା ଖୁବ୍ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ସଂପର୍କ ଏବଂ ସଂହତିମାନେ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପାୟତନ ଥିଲେ, ଦ୍ୱୀପଧର୍ମୀ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଧର୍ମମାନେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ସ୍ଥାନସିଦ୍ଧ ଅପସଂସ୍କାର ମଧ୍ୟରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ମଣିଷମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅନ୍ନଗତ ଅଭାବଗୁଡ଼ିକର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁଶ୍ରୂଷା କରାଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମାନେ ହିସାବ କରି କହି ବି ଦେଲେଣି । ତେଣେ ଦୂରତାମାନେ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ତେବେ ତଥାପି ବିଳମ୍ବ କାହିଁକି ହେଉଛି ? ନିଜ ନିଜ ଜାତୀୟତାବାଦର ନିଶଗୁଡ଼ାକୁ ଫୁଲାଇ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଯାବତୀୟ ଭୂମିରେ ସେହି ଦିଗରେ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଅନ୍ତରାୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ପୁରୁଣା ଉଦାସୀନତାମାନେ ମଧ୍ୟ ତୁମ ଆମ ଗାଆଁଗୁଡ଼ିକ ସମେତ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ସଂସାରଟାକୁ ନାନା ଅସହଜତା ଭିତରେ ଢ଼ିଙ୍କିଆ ପକାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ପରସ୍ପରକୁ ବହୁତ ଡ଼ର, – ନିଜ ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମଣିଷମାନେ କେବଳ ନିଜର ସୁଖ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛନ୍ତି : ସମସ୍ତଙ୍କର ଖବର ବୁଝୁ ବୁଝୁ ବିଚରା ଆମ ସ୍ଥାନୀୟ ଉପାସନାବଶ ସେମାନେ ବାଉଳା ହୋଇ ଆମକୁ ପାସୋରି ଦେବେ ବୋଲି ଭୟ କରୁଛନ୍ତି କି ? ତେଣୁ, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅଗ୍ରଗତି ଏବଂ ଆହୁରି କେତେ କେତେ ଆଳରେ ଏବେ ଅଧିକ ସମ୍ପନ୍ନ ମାନଙ୍କର ହୁଏତ ମହୋତ୍ସବ ଲାଗିଛି, ଆକାଶଠାରୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚର କଳ୍ପନାମାନ କରାଯାଉଛି, ମନୁଷ୍ୟମଥାର ଚମତ୍କାରଗୁଡ଼ିକ

ଆଗର ଯାବତୀୟ ଅନ୍ଦାଜମାନଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଗଲାଣି, ତଥାପି ପୂରା ଘରଟିର କୌଣସି ସୁସ୍ଥ କଳ୍ପନା କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ନିଜର ସାନ ସାନ ସରହଦଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ଥୋକେ ଏପରି ଖ୍ରସ୍ତସମସ୍ତ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଯେ, ଅଧିକ କିଛି ସକାଶେ ନିଜ ଭିତରକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେବାନିମନ୍ତେ ଆଦୌ ନିରାପଦ ମନେ କରୁନାହାନ୍ତି ।

ତେଣେ, ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ଯେପରି ଅଧିକ ବାସ୍ତବ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ବଞ୍ଚିହେବ, ସେଥିପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକ ତିଆରି ବି ହୋଇଗଲାଣି । ପ୍ରାୟ ସବୁ ମହାଦେଶରେ ଏପରି ବିବେକମାନେ କଥା କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି, ଯାହାକି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ହୋଇ କାମ୍ୟସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଘୋଷଣା କରୁଛି । ସେଥିରୁ ନୂଆ ଦମ୍ଭ ମଧ୍ୟ ଆସୁଛି । ସମ୍ଭବତଃ ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟ, – ଥିଲାବାଲା ତଥା ନଥିଲାବାଲା ଉଭୟ ଭାଗରେ - ତାହାରି ଉପରେ ଅଧିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ଭିତରୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କଲେଣି । ମହାମାରଣାସ୍ତ୍ରମାନେ ଯେ ପୃଥିବୀକୁ ମୋଟେ ରକ୍ଷା କରି ପାରିବେନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ କ୍ରମେ ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସୁଛି କି ? ତେଣୁ, ଅସଲ ଲୋଡ଼ିବାମାନେ ସଂବଳିତ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ତାହାର ପ୍ରଭାବ କେବଳ ପୃଥିବୀର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କାରବାରଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନୁହେଁ, ତୁମ ଆମ ଗାଆଁରେ ମଧ୍ୟ ପଡୁଛି । ତାହାହିଁ ତ୍ରସ୍ତମାନଙ୍କର ତ୍ରାସକୁ ହ୍ରାସ କରି ଆଣିବ । ଆମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅସଲ ଭାବଟି ଉପରେ ଭରସା କରି ଶିଖିବା, – ତେବେଯାଇ ମୂଳଭୂତ ଅଭାବଟି ସହିତ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠାରେ ଯୁଝି ବାହାରି ପାରିବା ।

□□

ଅବତରଣ

ପାଠ ପଢ଼ି ସମସ୍ତେ ପାଦ ପାଦ ହୋଇ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଆନ୍ତି । ଗାଆଁରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ଏଭଳି ସୂତରରେ ବଡ଼ ହେଉଥାଆନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ଆଉ ଗାଆଁକୁ ମନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସହରରେ ରହନ୍ତି । ସତେଅବା କୌଣସି ଏକ ଡ଼େଙ୍ଗା ଗଛର ସବାଆଗ ଡ଼ାଳରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରନ୍ତି । କେଡ଼େ ଖୁସୀ ବି ହୁଅନ୍ତି । ସତେଅବା ଏକ ନିୟମ ମାନିଲା ପରି ଅଳ୍ପରୁ ଅଧିକ କମାନ୍ତି, ଦରିଦ୍ରରୁ ଧନୀ ହୁଅନ୍ତି,

ଅଳପ ବିତ୍ତକୁ ଅଧିକ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋଟେ ଫେରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେହି ବହୁବିତ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ଯାଇ ରହନ୍ତି । ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ କୋଉ ଆଦିକାଳରୁ ହିଁ ଆରୋହଣ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଏଠି ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସେହି ଆରୋହଣଟା ହିଁ ଅସଲ ଧର୍ମ । ଜଗତଯାକ ସେହି ଆରୋହଣଟାର ଭୂରି ଭୂରି ପ୍ରଶଂସା କରାଯାଇଛି । ହଁ, କୌଣସି ଦୁର୍ବିପାକ କିମ୍ବା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ହେତୁ ଯଦି କେହି ତଳକୁ ଆସିଗଲା ଅର୍ଥାତ୍ ତଳେ ଆସି ପଡ଼ିଲା, ତେବେ ତାହାକୁ ଏକ ପତନ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ସିନା, ମାତ୍ର ଅବତରଣ ବୋଲି କେହି କହେନାହିଁ । ଅବତରଣ ତ ଇଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବା; ଯେଉଁଠାରୁ ଯାଇଥିବା, ଜାଣି ଜାଣି ସେଇଠାକୁ ହିଁ ଫେରିଆସିବା, ଆରୋହଣର ସୁଫଳଗୁଡ଼ିକୁ ସେଇଠାରେ କାମରେ ଲଗାଇବା, ଆପଣାର ପରୀକ୍ଷା ନେବା । ଧର୍ମତଃ ଅବତରଣରୁ ହିଁ ଯାବତୀୟ ଆରୋହଣର ପ୍ରାପ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ପରୀକ୍ଷା ହୁଏ । ସାଧନାରେ ସବାଶେଷ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଅବତରଣରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ପାଦଦେଶରୁ ସମସ୍ତେ ଏକ ଆରୋହଣ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ସତ, କିନ୍ତୁ ଶିଖରବିନ୍ଦୁରେ ପହଞ୍ଚି ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବାକୁ ପଡ଼େ । ତେବେଯାଇ ସାଧନାଟି ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ହୋଇଛି ବୋଲି ଅନୁଭବଟିଏ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ।

ପୃଥିବୀରେ ବହୁବିଧ ସାଧନା, –ବିଦ୍ୟାର ସାଧନା, ବିତ୍ତର ସାଧନା, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଲାଭ କରିବାର ମଧ୍ୟ ସାଧନା । ସେସବୁ ଏବେଯାଏ ପ୍ରାୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ଆରୋହଣ ପାଇଁ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଯାଇଛି । ଧର୍ମରେ ଯେଉଁଠାରେ ମୋକ୍ଷଲାଭ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ସକଳ ଧର୍ମାଚରଣର ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି, ସେଠାରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଆରୋହଣର ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଉପରକୁ ଉପରକୁ ଉଠିଯିବାର ଆହ୍ୱାନ ହିଁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ପୁଣ୍ୟର ଅର୍ଜନ କରିବା, – ତାହା ହେଉଛି ଏକ ତଳତାର ଯାବତୀୟ ଫାଶରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଏକ ଆରୋହଣ-କ୍ରମରେ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିବାଟାକୁ ହିଁ ବୁଝାଉଛି । ଖୁବ୍ ଅନୁମାନ ହେଉଛି ଯେ, ସେହି ଆରୋହଣର ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ତାଡ଼ିତ ହୋଇ ଏହି ତଳଟାକୁ, ପୃଥିବୀଟାକୁ ମାୟା ବୋଲି କୁହାଯିବାର ଶୈଳୀଟାର ଭିଆଣ କରାଯାଇଛି । କେଡ଼େ ବଡ଼ ବିଡ଼ମ୍ବନା ପରି ଲାଗେ ଯେ, ଯେଉଁମାନେ ଅଧିକ ବିଦ୍ୟା, ଅଧିକ ବିତ୍ତ ଏବଂ ଆହୁରି ଅନେକ ଅନେକ ସୁଖ ଭିତରେ ଏହି ପୃଥିବୀଟିରେ ବହୁ ଅନେକଙ୍କ ଠାରୁ କେଡ଼େ ଉପରେ ଯାଇ ରହିଥାନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ପ୍ରାୟ ଅଧିକତର ଶରଧାରେ ପୃଥିବୀଟିରେ ବହୁ ଅନେକଙ୍କ ଠାରୁ କେଡ଼େ ଉପରେ ଯାଇ ରହିଥାନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ପ୍ରାୟ ଅଧିକତର ଶରଧାରେ ପୃଥିବୀଟି ମାତ୍ର ଅଳପ ଦିନର ଏବଂ ତେଣୁ ଏଠାରେ ସବୁ ଅଳୀକ ବୋଲି ଶୁଣିବାକୁ ସତେଅବା ବିଶେଷ ଭାବରେ ଭଲ ବି

ପାଆନ୍ତି । ବଛା ବଛା ପ୍ରବଚନକାରୀଙ୍କୁ ଡକାଇ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରବଚନକୁ ଶୁଣନ୍ତି, କେତେ ନା କେତେ ପ୍ରୀତ ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଭିତର ନାଡ଼ୀଗୁଡ଼ିକୁ ନିରୀଖି ଦେଖିଲେ ଭାରି ମନେ ହେଉଥାଏ ଯେ, ସେମାନେ ସତକୁ ସତ ଏହିଠାରେ ହିଁ ରହିବାକୁ ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣାନୁରାଗୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ଏହିଠାରେ ହିଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ ପ୍ରାୟ ଆଖି ନପାଇ ପାରିବା ଉଚ୍ଚତାରେ ଯାଇ ବିହାର କରିବାକୁ ଦୈବ ଆଗରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛନ୍ତି, – ସେମାନେ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ଏହି ପୃଥିବୀଟିରେ ହିଁ ଆରୋହଣର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଖଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇ ଯାଉଛନ୍ତି କି ?

ଅବତରଣର ସେହି ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆଦର୍ଶଟି ନଥାଇ ଆରୋହଣର ଯାବତୀୟ ଉପଲବ୍ଧି ପ୍ରଧାନତଃ ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ବହୁ ଦୁଃଖର କାରଣ ହୋଇଛି । ଆରୋହଣକାରୀ ମାନଙ୍କୁ କେଡ଼େ ବାଗରେ ଏକାଧିକ ଦାମ୍ଭିକତା ଆଣି ଦେଇଛି ଏବଂ ପୃଥ୍ୱୀଜୀବନର ସକଳ ଆୟତନରେ ବହୁ ଅନ୍ଧାରକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇଆସିଛି । ଯୋଗୀମାନେ ନିଜ ନିଜର ତଥାକଥିତ ସିଦ୍ଧିସୂଚକ ଗାର ଭିତରେ ନିତାନ୍ତ ଅନ୍ୟକାତର, ପୃଥ୍ୱୀକାତର ଓ ଏପରିକି ପରସ୍ପରକାତର ହୋଇ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି । ବହୁତ ଅଶୁଭ ଏବଂ ଅସମଞ୍ଜସତାକୁ ସତେଅବା ସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖିବାରେ ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଗାରଗୁଡ଼ାକୁ ତାଳ କରି କେତେମନ୍ତେ ବହୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଅଲଗା ନକ୍ସାମାନଙ୍କୁ ଦୋରସ୍ତ କରି ରଖାଯାଇଛି । ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭିତରେ ବୃହତ୍' ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିବା ବୀରମାନେ ପ୍ରାୟ ଶାର୍ଦ୍ଦୁଳମାନଙ୍କ ପରି ଯେତେ ତେଜୀୟାନ୍ ଦେଖା ଯାଉଥାନ୍ତୁ ପଛକେ, ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ପୃଥ୍ୱୀନାମକ ଏହି ବୃହତ୍ତମ ଜୀବନଦରବାରରେ ବସ୍ତୁତଃ ଭାରି ନିଃସଙ୍ଗ ହିଁ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି । ତଥାକଥିତ ଜ୍ଞାନୀମାନେ ବଣା ହୋଇ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟଟା ଭିତରେ ହିଁ ଧର୍ମ ହୁଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ପୃଥିବୀର ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟ ବହୁ ବିଡ଼ମ୍ବନା ଭିତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନୃଶଂସ ଓ ହୃଦୟହୀନ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଯିଏ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଆରୋହଣ କରି ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚେ ଏବଂ ତଥାପି ଅବତରଣ କରି ଖୁସୀ ହୋଇ ଜୀବନ-ସମ୍ଭାବନାର ଅସଲ ସନ୍ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ଧରି ଅବତରଣ କରି ଆସେ ନାହିଁ, ସିଏ ସତକୁ ସତ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଭାରି ଖଣ୍ଡିଆ କରି ହିଁ ଦେଖେ, ଅସଲ ଶ୍ରଦ୍ଧାସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଆପଣାକୁ କେବଳ ଅଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଥାଏ । ପୃଥିବୀରେ ଜ୍ଞାନ, ବିଦ୍ୟା, ବିତ୍ତ, ବଳ ଓ ସମ୍ବଳ ବହୁ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟରେ ରହିଥାଏ, ତଥାପି କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରତାରିତ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ନଆସିଲେ କ୍ଷମତା ଉପରକୁ ଓ ଆହୁରି ଉପରକୁ ଯାଇ ମଥା ହରାଏ, – ରାକ୍ଷସ ହିଁ ହୁଏ ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଆରୋହଣ ଏବଂ ଅବତରଣ, – ଏକ ସୁସ୍ଥ ଜୀବନଦୃଷ୍ଟି ତଥା ଭଗବତ୍‌ଦୃଷ୍ଟି ନିମନ୍ତେ ଦୁଇଟିଯାକ ସର୍ବଦା ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଅନ୍ତି । ଏବଂ, ଏକ ପାରସ୍ପରିକତା ହିଁ ଆମକୁ ପ୍ରାୟ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ଭାବରେ ଏକଆଖିଆ ହୋଇ ରହିବାରୁ ବଞ୍ଚି ରହିବାରେ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣରେ ସହାୟତା କରିଥାଏ । କେବଳ ଆରୋହଣ ମଧ୍ୟରେ ସିଦ୍ଧିଲାଭ ଜନିତ ସକଳ ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ଧରି ପଳାୟନ କରିବାର ଏକ ଧୂର୍ତ୍ତତା ସବୁବେଳେ ହିଁ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ରହିଥାଏ କି ? ତା' ନହେଲେ ଆମ ପୃଥିବୀର କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ତ ସକଳ ସାଧନାକ୍ଷେତ୍ରର ବିଶେଷମାନେ କେଡ଼େ ପାଖର ଓ କେଡ଼େ ନିଜର ବୋଲି ଲାଗୁଥାନ୍ତେ ! ଅଧିକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅର୍ଜିଥିବା ସେମାନେ ସଜ୍ଜନତା ଆଚରଣ କରି ଆମଠାରୁ ଆଦୌ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହନ୍ତେ ନାହିଁ । ଏହି ନାହିଁ ନାହିଁର ବହୁସନ୍ତାପିତ ପୃଥିବୀରେ ସେମାନେ ତଥାପି କେଉଁ ପରମପ୍ରଭୁଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହରୁ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି କେବେହେଲେ ବିଚାର କରୁନଥାନ୍ତେ । ସ୍ୱଭାବତଃ ଏହିଠାରେ ଥାଆନ୍ତେ; ଏବଂ, ଆହୁରି ସଳଖ ଓ ସହଜ କରି କହିଲେ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନର ସକଳ କ୍ଷଣରେ ଆରୋହଣ ତଥା ଅବତରଣ ଦୁଇଟିଯାକ ହିଁ ଲାଗି ରହିଥାନ୍ତା ।

□□

ଅପର / ଅବର / ପରସ୍ପର

ମୋ' ଧର୍ମ ହେଉଛି ପୃଥିବୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧର୍ମ, ମୋ' ସଂସ୍କୃତିର ପୃଥିବୀଯାକରେ କୌଣସି ତୁଳନା ନାହିଁ; ମୋ'ର ଭୂଇଁଟା ପୃଥିବୀର ସକଳ ଭୂଇଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାଣୀ, – ଏହିସବୁ ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ଭାବନା ଭିତରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠାର ଆଦୌ କୌଣସି ଅଭାବ ନଥାଏ ସତ, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଯେପରି କେଉଁଠି ନା କେଉଁଠି ଗୋଟାଏ ମାରାତ୍ମକ ପୋକ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ରହିଥାଏ । ପ୍ରକୃତରେ ଏକାନ୍ତ ସତକଥା ଯେ, ମୋ'ର ଧର୍ମ ପୃଥିବୀଯାକରେ ମୋ' ପାଇଁ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଧର୍ମ, କାରଣ ଏଇଟି ସହିତ ମୋ'ର ନିଜ ଜୀବନାରମ୍ଭ କାଳରୁ ହିଁ ନିବିଡ଼ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି, ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ବଢ଼ିଛି, ତାହାରି ଭିତରେ ବାଟଟିଏ ମଧ୍ୟ ଚାଲୁଛି । ତାହାକୁ ମୋ' ଧର୍ମ ବୋଲି କହି ଶିଖିଛି, ସେଥିରେ ଥିବା ଦେବତାମାନଙ୍କର ଉପାସନା କରୁଛି, ସେହି ଧର୍ମର ପର୍ବଗୁଡ଼ିକୁ ପାଳୁଛି, – ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି କେତେ କେତେ ସିଧା କଥା । ଠିକ୍ ସେହିପରି ମୋ' ସଂସ୍କୃତି ମୋ' ଲାଗି ସର୍ବପ୍ରଥମ ସଂସ୍କୃତି, ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପରିଚିତ ସଂସ୍କୃତିଟିଏ । ମୁଁ ଏଥିରେ

କେଡ଼େ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଜୁଆ ହୋଇ ଆସିଛି । ଏବଂ, ମୋ' ଭୂମିଟି ବି ମୋ' ନିଜର । ମୋ ଜନ୍ମଭୂମି, ମାତୃଭୂମି, ସାକ୍ଷାତ ଜନନୀ । ମୁଁ ଏହି ଭୂମିର ଜଣେ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ, ଏହି ଭୂମିଟି ସକାଶେ ମୁଁ ସକଳ ଅର୍ଥରେ ସବୁବେଳେ ହିଁ ଦାୟୀ । ସେହିପରି ମୋ'ର ଭାଷା ହେଉଛି ମୋ'ର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଚିହ୍ନା ଭାଷାଟିଏ । ସକଳ ସମ୍ପର୍କର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଅର୍ଥରେ ତାହା କେବଳ ଆଉ ପଚିଶି ବା ପଚାଶଟା ଭାଷାଭିତରେ ଅନ୍ୟତମ ଗୋଟାଏ ନୁହେଁ । ଏଇଟି ମୋ'ର ମାତୃଭାଷା । ଏଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ବିଡ଼ମ୍ବନାକାରୀ ଉପାଦାନ କାହିଁକି ବା ରହିବ । ସେହି କାରଣରୁ ତ ପ୍ରାଚୀନତମ ମହାନ୍‌ମାନଙ୍କର ତୁଣ୍ଡରୁ ବାକ୍ୟଟିଏ ଆଣି ଆମେ କେଡ଼େ ଖୁସୀ ହୋଇ ଆମର ଜନ୍ମଭୂମିକୁ ସ୍ୱର୍ଗଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଗରିୟସୀ ବୋଲି କହିଥାଉ ଏବଂ ଗୌରବ ଅନୁଭବ କରୁ । ଏବଂ, ଧର୍ମ, ସଂସ୍କୃତି ତଥା ଭାଷାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବି ସେହିପରି ଅବଶ୍ୟ ହେବ ।

କଳ୍ପନାମାନେ ଆମ ଅନେକଙ୍କୁ ଉଡ଼ାଇ ନେଇ କେଉଁଠାରେ ହୁଏତ ପ୍ରକୃତରେ ଜଚି ବି ଦିଅନ୍ତି, ଯେତେବେଳେ କଥାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ନଥା ଲଗାଇ ଆମକୁ କିଏ ଆଉଆଡ଼େ ହୁଡ଼ାଇ ମଧ୍ୟ ଦିଏ । ମଥା ବିଗିଡ଼ାଇ ଆମେ ଭାଷାଟାକୁ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଥିବା ଦେବତାମାନଙ୍କର ଭାଷା ବୋଲି ବି କହୁ, ଆମର ଧର୍ମକୁ ସନାତନ ଧର୍ମ ଓ ସଦ୍ଧର୍ମ ବୋଲି କହିବାରେ ଖୁବ୍ ହରଷିତ ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟ କରୁ । ସତେଅବା ଆଦୌ ଅଟକାଇ ହେଉନଥାଏ । ଆମର ଏହି ଭୂମିରେ ଆମମାନଙ୍କ ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ଦେବତାମାନେ ହିଁ ବିଚରଣ କରୁଥାଆନ୍ତି, – ଆମ ଦେବପ୍ରତିମାଙ୍କୁ ଆମେ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରତିମାର ଆଖ୍ୟା ଲଗାଇ ହୁରି କରିବସୁ ଯେ ଖାସ୍ ଆମକୁ ହିଁ ସେମାନେ କୃପାପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି, କେବଳ ଆମରି ହିତ ପାଇଁ ଏଠାରେ ମହଜୁଦ ଅଛନ୍ତି । ଭାରି ସହଜରେ ଭାବିନେଉ ଯେ ପୃଥିବୀର ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ବଞ୍ଚିତ କରି, ଏପରି ମାୟାରେ ପକାଇଦେଇ ମଧ୍ୟ ଆମରି ମଙ୍ଗଳର ବିଧାନ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ସମୂହମାନେ ନିଜକୁ the chosen people ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିପକାନ୍ତି ଏବଂ ନାନା ଅବିବେକିତା ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅନ୍ତି । ଆପଣାକୁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ବୋଲି, କେବଳ ଆମେ ବୋଲି କହିବା ମାତ୍ରକେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅପର ବୋଲି କହିବାକୁ ଏବଂ ଦେଖିବାକୁ ଏକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମଧ୍ୟ ଜାତ ହୁଏ । ଯେହେତୁ ଅପର, ତେଣୁ ଅବର । ମ୍ଳେଚ୍ଛ, ଦୂଷିତ, ନାପାକ୍, କାଫେର୍ ଏବଂ ସେହିପରି ଆହୁରି ଆହୁରି କେତେ କ'ଣ । ଯେଉଁ ଧର୍ମପତାକା ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରପତାକାଧାରୀ ବୀର ମଥାବିଗିଡ଼ାମାନେ ସତେଅବା ଈଶ୍ୱରଙ୍କଠାରୁ ଆଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ପରି ଏଗୁଡ଼ିକର ଭିଆଣ କରିଥାଆନ୍ତି, ଘୃଣାର ସର୍ବବିଧ ଇତିବୃତ୍ତଟିରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ବୋଲି କହି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନ୍ୟାୟବିଚାର କରିପାରିବା ।

ତା'ପରେ ଖଣ୍ଡା ଚାଲେ, ଯୁଦ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଅନ୍ତି । ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧମାନେ ତୁମ ଆମ ଭଳି ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ବାଉଳା କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ମଣିଷମାନେ ଅଫିମ ଖାଇ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦରେ ହିଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରହିଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଅସଲ ଖିଅଗୁଡ଼ିକୁ ହରାଇ ବସନ୍ତି । ଏବେ ତ ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା-ହଡ଼ପକାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପଦ୍ଧତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ମନୁଷ୍ୟ ଉପରେ ମାଡ଼ିବସି ରହିଥିବା ଅନ୍ଧାରଗୁଡ଼ାକୁ କେଡ଼େ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚକଚକ କରି ରଖି ପାରୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ମନୁଷ୍ୟର ଅସଲ ଶକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ କେଡ଼େ ସଫଳତାର ସହିତ ଅପହରଣ କରିନିଅନ୍ତି । ପୃଥିବୀଯାକ ଅପରତଥା ଅବରର ଲୀଳା ଲଗି ରହିଥାଏ । ଏବେ ତ ଏହି ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍‌ବୃତ୍ତ ସମୟଟାରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଲୀଳାଟି ପ୍ରାୟ ଏକ ରାକ୍ଷସିକ ଅନମନୀୟତା ସହିତ ଲାଗିରହିଛି । ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି ଅଧିକ ଜ୍ଞାନୀ ଓ ବିଜ୍ଞାନୀମାନେ ହିଁ ଏହି ଦୁରାତ୍ମତାଗୁଡ଼ିକୁ ମାନି ନେଇ ସେଥିରୁ ଖୁବ୍ ଲାଭବାନ୍ ହେଉଥିବା ପରି ହିଁ ପ୍ରତୀତ ହେଉଛି । ହୃଦୟଟା ସତକୁ ସତ କେଉଁଠାରେ ବା କେତେ ତଳେ ଯାଇ ଯେ ଲୁଚି ରହିଥିବ, ତାହାର ହିସାବ ହିଁ କରି ହେଉନାହିଁ ।

କେବଳ ଗୋଟାଏ ବାଟ ରହିଥିବା ପରି ଅନ୍ଦାଜ କରି ହେଉଛି । ସେଇଟି ହେଉଛି ପାରସ୍ପରିକତାର ବାଟ । ଏହି ପୃଥିବୀ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ପୃଥିବୀ, ତେଣୁ ତା' ଉପରେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଦୁର୍ଗତି ଆସି ପଡୁଛି, ତାହା ହେଉଛି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୁର୍ଗତି ଏବଂ ତେଣୁ, ସେହି ଦୁର୍ଗତିଗୁଡ଼ିକୁ ଡାକି ଆଣୁଥିବାର ଯେଉଁ ଲଜ୍ଜା, ସେଇଟି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଲଜ୍ଜା । ସେହି ଭାବସତ୍ୟର ପ୍ରସାର ହେଲେ ଏବଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ତାହାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ହୁଏତ ଅପର ଓ ଅବର ଜନିତ କ୍ଷୟକାରୀ ଭାବନାଟି କ୍ରମେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଆସିବ । ଖାଲି ପ୍ରଚାରକମାନେ ବୁଲି ପ୍ରବଚନ ଦେଲେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ କାର୍ଯ୍ୟଟି କଦାପି ସାଧ୍ୟ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏପରି କେତେ ମଣିଷ ଓ କେତେ ବନ୍ଧୁସମୂହ ଆପେ ସାହସ କରି ବାହାରିବେ, ଯେଉଁମାନେ କି ସେହି ଢାଞ୍ଚାଟିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ବଞ୍ଚୁଥିବେ । ଦେଖିଲେ ଯାଇ ମଝିଗାର ଉପରେ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଠିଆହୋଇଥିବା ଏବଂ କିଛି କରି ପାରୁନଥିବା କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ହୁଏତ ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ । ଏତିକି ମଧ୍ୟ କଦାପି ସୁରୁଖୁରୁରେ ହେବନାହିଁ । ସଜ୍ଜନମାନେ ଆକଟ କରୁଥିବେ, କ'ଣ ଅବା ମନକୁ ମନ ବଦଳିଯିବ ବୋଲି ସେହି ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସଟା ଅନୁସାରେ ପରାମର୍ଶ ଦେଉଥିବେ । ତେଣୁ ପ୍ରତିରୋଧ ବି ହେବ ଏବଂ ଏକତ୍ର ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପ୍ରତିବାଦ ବି କରିବାକୁ ହେବ । ସେହି ପ୍ରକାରର ଏକ ଗତିଶୀଳତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗଲାଣି ପରି ଲକ୍ଷଣମାନେ କ୍ରମଶଃ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ

କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜନୀତିକ ସ୍ପର୍ଦ୍ଧାର ଆଦୌ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁନାହାନ୍ତି । କୌଣସି ଧର୍ମସଂପ୍ରଦାୟର ଭେକ ବି ଧାରଣ କରିନାହାନ୍ତି । ତଥାପି ଏକତ୍ର ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ପରସ୍ପରର ଭାଷାକୁ ବୁଝି ପାରୁଛନ୍ତି । ପାରସ୍ପରିକତାର ଯାବତୀୟ ଭାଷାକୁ ବୁଝିଥୋକେଝି ପାରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମ ପୃଥିବୀଯାକର ସଚେତନ ସମସ୍ତଙ୍କର ହିଁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଛନ୍ତି ।

□□

ଅନାସକ୍ତି / ଅନୁରାଗ

ବ୍ରହ୍ମଜିଜ୍ଞାସାର ପ୍ରକରଣରେ ଭାରତୀୟ ବିଦ୍ୟାର ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିବ୍ୟାଖ୍ୟାଟି ଯଦି 'ଅନାସକ୍ତି' ଶବ୍ଦଟିକୁ ପ୍ରୟୋଗ ନକରି ତା' ବଦଳରେ 'ଅନୁରାଗ' ନାମକ ସେହି ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦଟିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥାଆନ୍ତା, ତେବେ କ'ଣ ବା ମାରା ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା ? ଜିଜ୍ଞାସାର ଯେକୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଚରାଚର ଆଗ ଅନୁରାଗ, ତା'ପରେ ଅନାସକ୍ତି । ଅନୁରାଗରୁ ଅନାସକ୍ତି । ଅନୁରାଗ ଅନୁସାରେ ଅନାସକ୍ତି । ଗୋଟିଏ କଥାରେ ଯଦି ମୋ'ର ସତକୁ ସତ ଏକ ଅନୁରାଗ ଜନ୍ମିଲା, ତେବେ ମୁଁ ସେଇଟି ଲାଗି ଏପରି ଆକର୍ଷିତ ହୋଇ ରହିବି ଓ ସେହିପରି ରହିବାକୁ ହିଁ ମୋ' ଜୀବନର ମୁଖ୍ୟ ଧର୍ମାଚରଣ ରୂପେ ସ୍ୱତଃ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବି ଯେ, ସେହି ଅନୁସାରେ ସେହି ରାସ୍ତାରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହେବେ ବୋଲି ଆଶଙ୍କା ରହିଥିବା ସବୁକିଛି ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ମୋ' ଭିତରୁ ଅନାସକ୍ତି ଜାତ ହେବ, ସତକୁ ସତ ସ୍ୱତଃ ଜାତ ହେବ । ନହେଲେ ମୋ 'ଅନୁରାଗରେ' କେଉଁଠି କ'ଣ ଅନ୍ୟମନସ୍କତା ଅଥବା ଦ୍ୱିମନସ୍କତା ରହି ଯାଇଥିବ, କିମ୍ବା ମୁଁ ବସ୍ତୁତଃ ଆପଣାର ଅନ୍ତଃକରଣ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ଅନୁରାଗଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିବି, ହୁଏତ ଆଉକାହାର ବୋଲି ମାନି ସେଥିପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିବି, ହୁଏତ ତୁଚ୍ଛା ଦେଖାଇ ହେଉଥିବି । ଦାଣ୍ଡଗୁଡ଼ାକର ସଭାମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁମାନେ ବହୁ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଅନାସକ୍ତିମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଭବ୍ୟ ତଥା ଉଦାତ୍ତ ପରାମର୍ଶମାନ ଦିଅନ୍ତି, ସେମାନେ କ'ଣ ତେବେ ସ୍ୱୟଂ ବି ଅନୁରାଗରୁ ଅନାସକ୍ତି ମଧ୍ୟକୁ ଆସିନଥାନ୍ତି କି ? ଅଥବା, ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଅନାସକ୍ତିମାନେ ସାଧ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ଅନୁରାଗ ବୋଲି କହିହେଲା ଭଳି କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଖୁବ୍‌ସମ୍ଭବ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯିବ ବୋଲି ସେମାନେ ସେହିଭଳି କରୁଥାନ୍ତି ? ଅପବାଦ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ଯେ, ପୂର୍ବକାଳର ଋଷିଆଶ୍ରମମାନଙ୍କରେ ନବାଗତମାନଙ୍କୁ ଆଗ ସଂଯମର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରା ଯାଉଥିଲା, ଆଗ

ଅନାସକ୍ତିରେ ହିଁ ମଣ କରା ଯାଉଥିଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ସଂପୃକ୍ତ ସେମାନେ ହୁଏତ କେବେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରାଗଟିଏ ନିଜର କରି ତାହାରି ପ୍ରେରଣାରେ ଏକ ନିଜସ୍ୱ ସ୍ୱାଭାବିକତା ସହିତ ଜୀବନଟିଏ କ୍ରମଶଃ ଗଠିତ କରି ଆଣନ୍ତୁ ବୋଲି ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଇଚ୍ଛା କରା ଯାଉନଥିଲା କି ? ଏହି ସାଂପ୍ରତିକ କାଳରେ ମଧ୍ୟ ଏକାଧିକ ଗୁରୁ ନିଜର ଆଶ୍ରମଗୁଡ଼ିକୁ କେଡ଼େ ଶ୍ରଦ୍ଧାସହକାରେ ଅନାସକ୍ତି ଆଶ୍ରମ ବୋଲି .ନାମିତ କରି ରଖିଥିବେ; କିନ୍ତୁ ଅନୁରାଗ ଆଶ୍ରମ ବୋଲି କାହିଁକି କୌଣସି ଆଶ୍ରମର ନାମକରଣ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ ? କେଉଁସବୁ ଶଙ୍କାଦି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ଗୁରୁମାନେ ତେଣେ ଚିନ୍ତା ମଧ୍ୟ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି ?

ଆସକ୍ତି ଶବ୍ଦଟାକୁ ଶୁଣିଲେ ଅନାସକ୍ତ ମଣିଷମାନେ ଏପରି ପ୍ରମାଦ ଗଣନ୍ତି ଓ ଏପରି ଚିହିଙ୍କି ଉଠନ୍ତି କାହିଁକି ? ଶବ୍ଦଟାକୁ ଦୂରରେ ଦୂରରେ ନରଖିଲେ ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ଭିତରକୁ ସତେଯେପରି କିଛି ଦୁର୍ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ବର୍ଜନୀୟ ପଦାର୍ଥ ମାଡ଼ି ଆସିବ ବୋଲି ସେମାନେ ବଡ଼ ଦୟନୀୟ ଭାବରେ କାତରପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଅଥବା, ସେମାନେ ସତକୁ ସତ ଗୋଟାଏ ଭାରି ଆସକ୍ତିପ୍ରବଣ କିଛିକୁ ନେଇ ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତି ଓ ନିଜ ଭିତରେ ତାହାରି ସହିତ ଯୁଝି ଯୁଝି ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସାଷ୍ଟାମ ହୋଇ ପାରିନଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ବାହାରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟୟଭାଜନ ହୋଇପାରିବା ନିମନ୍ତେ ଅନାସକ୍ତି-ଦ୍ୟୋତକ କେତେଟା ଆଚରଣ ଏବଂ ଆବରଣକୁ ଖୋଳ ପରି ଗ୍ରହଣ୍ କରି ବି ନେଇଥାଆନ୍ତି ? ତାହାରି ପରିଣାମ ବଶତଃ ଆମ ପୃଥିବୀରେ ବହୁ କିସମର ଏବଂ ବହୁ ସ୍ତରର ଅନାସକ୍ତିଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରାୟ ଏକ ରାଜକୀୟ ଭବ୍ୟତାରେ କେତେ କୋଳାହଳ ରଟାଇ ରହିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଅନୁରାଗର ଘରଟା ଉପରେ ସତେଅବା ଚିଲ ଉଡୁଥାଆନ୍ତି ? ଅନାସକ୍ତିମାନେ ଯାଉନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସଂସାରଟାକୁ ଧିକ୍କାରି ସୁଙ୍ଘ ଏବଂ ସାଧୁଜନମାନେ ଶାସ୍ତ୍ର ଲେଖନ୍ତି, ଏବଂ ଅନୁରାଗଘରେ ମଡ଼କ ପଡ଼ିଯାଏ । ଆସକ୍ତିଗୁଡ଼ାକୁ ଦବାଇ ରଖି ଅଥବା ପାଟଲୁଗା ପିନ୍ଧାଇ ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁ ଅନାସକ୍ତିର ହୋ ହୋ ଲାଗି ରହିଥାଏ, ବିଚରା ସେଇଥିରେ ଆମ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଅନୁରାଗନାମକ ଶିଶୁଟି ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ଭୟଭୀତ ହୋଇ ପଡୁଥିବ । ଶିଶୁଟିକୁ ପରିବର୍ଜିତ କରି ରଖିଥିବା ମହନ୍ତମାନେ ହିଁ ଭେଳିକିମାନ ଲଗାଇ ପାପସଚେତନ ତୁମ ଆମ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଅଲପୀ କରି ରଖିଥିବେ । ଯେଉଁ ଶିଶୁଟି ଯେତେ ନିର୍ଯାତିତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଖାସ୍ ସେଇଟି ଯେ ଆମ ଭିତରର ଅସଲ ଦେବାଂଶଟି, ସେହି ସତକଥାଟିକୁ ପାସୋରି ପକାଇବେ ।

ତେଣୁ, ଅନୁରାଗରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଉ । ଆମ ପବିତ୍ର ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକରେ ଅନୁରାଗ ହିଁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକାଠି ଡ଼ାକିଆଣି ଏକଜୁଟ କରି ବସାଉ ଏବଂ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ରହିଥିବା ଶିଶୁଟିକୁ ହିଁ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ କରି ଆଣୁ । ତାହାହିଁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯଥାର୍ଥ ଈଶ୍ୱରପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଆଡ଼କୁ ନିକଟ ଓ ଆହୁରି ନିକଟକୁ ଯାଇ ପାରିବାର ମୂଳଭୂତ ଆସକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ଦେଇପାରୁ । ତେବେ ତଥାକଥିତ ଅନାସକ୍ତି ନାମକ ଗୁଣଟାର କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କର୍ଷଣ ଲାଗି ଆଉ ହୁଏତ କୌଣସି ଅବକାଶ ହିଁ ରହିବନାହିଁ । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରର ଯେଉଁ ଆସକ୍ତିଟି ହିଁ ଆମକୁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଶିଶୁଟି ସହିତ ନେଇ ଚିହ୍ନା କରିଦିଏ, ତାହା ହେଉଛି ଧର୍ମତଃ ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର କର୍ଷଣଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ଆମର ସର୍ବମୂଳ ଅନୁରାଗ । ସଂସାରବିମୁକ୍ତ ଉଦାସୀମାନେ ସେହି ସତ୍ୟଟିର ଆଦୌ କୌଣସି ଅନ୍ଦାଜ ହିଁ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ନିଜ ଗୃହ-ଅଳିନ୍ଦର କୌଣସି ଗୋପନ ଅଳପପରିଧି ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ବରାଦଗୁଡ଼ାକ ଅନୁସାରେ ଈଶ୍ୱରସାନ୍ନିଧ୍ୟଟିଏ ଲାଭ କରିବ ବୋଲି ଯିଏ ପୃଥିବୀରେ ଆଉ ସବୁକିଛିକୁ ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଇତର ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ, ସିଏ ମୋଟେ କୌଣସି ଅନୁରାଗର ଭାଜନ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ନିଜର ଗୁରୁମାନଙ୍କ ଠାରୁ ହିମ୍ମତ ପାଇ ଏହି କାଟର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସତେଅବା କେଉଁ କ୍ଷତିପୂରଣ କରୁଥିବା ପରି ଅନାସକ୍ତିର ଶିବିରଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ସର୍ବାଧିକ ଆନୁଗତ୍ୟ ସହିତ ଆକୃଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ପୃଥିବୀରେ ଶିବିର ଶିବିର ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ଗୋଳ ଲଗାଇ ରଖିଥାଆନ୍ତି । ଧିକ୍ ସତକୁ ସତ ସେହି ଗୁରୁମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାୟ ସର୍ବବିଧ ଅଧ୍ୟବସାୟ ସହିତ ସେହି କାଟର ଖୁଆଡ଼େ ଖୁଆଡ଼େ ଅନୁଗତଙ୍କୁ ଅଫିମ ଖୁଆଇ ରଖିଥାଆନ୍ତି । ଜୀଅନ୍ତା ମଣିଷମାନଙ୍କର ବହୁପ୍ରତିଶ୍ରୁତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ ନିତାନ୍ତ ନକାରାତ୍ମକ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ସେହି ବିଶେଷ ପଙ୍ଗତମାନଙ୍କରେ ହିଁ ତୁଚ୍ଛା ଅନାସକ୍ତିଗୁଡ଼ିକର କୀର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ଏବଂ ଭିତରର ଅନୁରାଗମାନଙ୍କୁ କେଡ଼େ ଭାବବର୍ଜିତ ଭାବରେ ଉପବାସୀ କରି ରଖା ଯାଇଥାଏ । ସେହିସବୁ ପଙ୍ଗତଗୁଡ଼ିକ ହେତୁ ସ୍ୱୟଂ ଈଶ୍ୱର ମଧ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ଖୁବ୍ ଶୁଖି ଶୁଖି ଗଲେଣି । ବହୁ ଭେକ, ଆଡ଼ମ୍ବରପୂର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ଦିର, ଲୋଭସୃଷ୍ଟିକାରୀ ଭଳି ଭଳି ମଣୋହୀ ଏବଂ ବହୁ ଆର୍ତ୍ତିପ୍ରଦର୍ଶନର ନିରୀଶ୍ୱରତା ଗୁଡ଼ାକ ତଳେ ସତେଅବା ଭୀରୁଟିଏ ହୋଇ ରହି ଯାଉଛନ୍ତି । ତଥାପି ଅନ୍ୟମାନେ, ଅନୁରାଗୀମାନେ ଆସିବେ ବୋଲି ପୂର୍ଣ୍ଣଚେତା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, – ଆମରି ଭିତରେ ଶିଶୁଟିଏ ପରି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛନ୍ତି, ଏକ ଅନ୍ୟ ଆଗାମୀ ନିମନ୍ତେ ତାକି ରହିଛନ୍ତି ।

□□

ଅଧ୍ୟାତ୍ମ

ଆମର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଭେଟଟି ପୃଥିବୀ ସହିତ, ଆମର ଜୀବନଗତ ବହୁତ ବହୁତ ଆବଶ୍ୟକତାର ପ୍ରୟୋଜନରେ ପଡ଼ି ଏହି ଯାବତୀୟ ଭେଟ । ଏକାବେଳେକେ ଆମ ପାଖରେ ଆମକୁ ବେଢ଼ି ରହିଥିବା ତାତ୍କାଳିକ ଭେଟ । ସେଇଟି ସହିତ କ୍ରମନିବିଡ଼ ଭାବରେ ପରିଚିତ ହେଉ ହେଉ ଆମେ ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଏହିସବୁ ସର୍ବବିଧ ଭେଟ ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବା ଏକ 'ମୁଁ' ଟିଏ ରହିଥିବାର ଅନୁଭବ କରୁ । କେଡ଼େ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରକାରେ ଅନୁଭବ ହେବାକୁ ଲାଗେ ଯେ, ସେହି ମୁଁ ଟି ହିଁ ଯାହାକିଛି ଦେଖୁଛି, ଶୁଣୁଛି, ସମୃଦ୍ଧ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । କ୍ରମେ ସେଇଟି ହିଁ ସବାଆଗର ବୋଲି ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହେବାକୁ ଲାଗେ । ସତେଅବା ସେଇଟି ମୁଖ୍ୟ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ ଓ ପୃଥିବୀଟା ଗୋଟାଯୁଦ୍ଧା ଗୌଣ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ପୃଥିବୀରେ ମୋତେ ବେଢ଼ି ରହି ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ଆଉ ସବୁ ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ମୋ'ରି ପରି ନିଜ ନିଜର 'ମୁଁ' ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ହିଁ ଗତିଶୀଳ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ପକ୍କା ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ତେଣୁ, ଏପରି ଏକ ସୂତ୍ରାୟନରେ ହୁଏତ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ସର୍ବପ୍ରଥମେ ବିଶ୍ୱ ସହିତ ପ୍ରୟୋଜନ ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁରୋଧରେ ଭେଟ । ଆମେ ସେଇଟିକୁ ନିଜର ଶବ୍ଦ ଦେଇ ବିଶ୍ୱ-ପରିଚୟ ବୋଲି କହିପାରିବା । ବିଶ୍ୱ-ପରିଚୟ କ୍ରମେ ଦାନା ବାନ୍ଧି ଏକଠୁଳ ହୋଇ ଆସିବାର ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଆତ୍ମ-ପରିଚୟର ସେହି ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ଆସିଯାଏ । ଆତ୍ମପରିଚୟ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ସମୃଦ୍ଧିମନ୍ତ ହୋଇ ପୁନର୍ବାର ବିଶ୍ୱକୁ ମନ କରେ । ବିଶ୍ୱକୁ ଆପଣାର ଘର ବୋଲି ବରିନେଇ ସଚେତନ ଭାବରେ ସେହି ବିଶ୍ୱ-ପରିଚୟଟି ନିମନ୍ତେ ନିଜକୁ ଗଠିତ, ସମ୍ମତ ତଥା ଯୋଗ୍ୟ କରାଇ ଆଣିବା, – ତାହା ଆଧ୍ୟାତ୍ମ । ଆତ୍ମ-ପରିଚୟର ସମ୍ୟକ୍ ପ୍ରସାରଣ ଦ୍ୱାରା ଏକ ସଚେତନ ବିଶ୍ୱ-ପରିଚୟ, – ତାହାହିଁ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ।

କାଳେ କାଳେ ଆମ ଧର୍ମମାନେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମକୁ କ'ଣ ପାଇଁ ନିଜନିଜର ଅଭିଧାନଗୁଡ଼ିକ ଭିତରକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିନେବାକୁ ମନ କରିଛନ୍ତି କେଜାଣି ? ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ଅବଶ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଇତିହାସ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଭୂଗୋଳ ନାହିଁ, କୌଣସି ସୂତ୍ରବଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ରାନୁମୋଦିତ ଗଣିତ ନାହିଁ, କୌଣସି ଠାକୁର ନାହାନ୍ତି, କୌଣସି ରନ୍ଧନଶାଳା ନାହିଁ ବା କୌଣସି ସୂପକାର ମଧ୍ୟ ନାହାନ୍ତି । କୌଣସି ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ନାହିଁ, ତେଣୁ ସ୍ୱର୍ଗନର୍କ ମଧ୍ୟ ନାହାନ୍ତି । ବରଂ, ଜଣେ ଜଣେ ଧର୍ମଦ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କର ମୂଳବୟାନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଅନେକ

ସମୟରେ ଯେତିକି ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ଇଙ୍ଗିତମାନ ରହିଛି, ନିଜକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କଠୋର ରେଖାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରାଇବାର ବହୁଘୋର ଚେଷ୍ଟା ଦ୍ୱାରା ତାହାକୁ ନଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ କରିଦେବାର ଖୁବ୍ ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇଛି । ପୃଥିବୀର ରାଜାମାନେ ପ୍ରାୟ ସବୁକାଳରେ ଧର୍ମମାନଙ୍କୁ ଦରବାରକୁ ବାନ୍ଧି ନେଇ ତଦ୍ୱାରା ରାଜକ୍ଷମତା ଗୁଡ଼ାକୁ ଅଧିକ ସୁଦୃଢ଼ କରିନେବାର ଚତୁରତା ଦେଖାଇଛନ୍ତି ସିନା, ମାତ୍ର ଅଧ୍ୟାତ୍ମକୁ ଆଦୌ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ସଚରାଚର ଧର୍ମମାନେ ହିଁ ରାଜା, ମନ୍ତ୍ରୀ, ସାଧବ ତଥା କଟୁଆଳମାନଙ୍କ ଫାନ୍ଦ ଭିତରକୁ ଫସି ଯାଇ ରାଣୀ ଅଥବା ସାମନ୍ତାଣୀ ପରି ଦେଖାଯିବାକୁ ଭାରି ଶରଧା କରି ପକାଇଛନ୍ତି ସିନା, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ନେଉଳଭାଇ ପରି ଆଉ ଏକ ବାଟରେ ଯାଇଛି । ମୁଁ, ତୁ, ଆମେ, ସେମାନେ, ଗାଦୀ, ପୀଠ, – ଏହିଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ଧର୍ମମାନଙ୍କରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭରସାମାନେ ଦିଆଯାଇ ଆସିଛି, – ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅଫିମ ଭୁଞ୍ଜାଇ ସେମାନେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଓ ବାଧ୍ୟ କ୍ରୀଡ଼ନକପ୍ରାୟ କରି ରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ମାନଙ୍କୁ ନରାଧମ ହେବାରେ ହୁଏତ ବହୁ ଅନୁକୂଳତା ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଅଧ୍ୟାତ୍ମ କୋଳାହଳ କରିନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟର ହୃଦୟ ଉପରେ ଭରସା ରଖିଛି, ସତେଅବା ମାଆଟିଏ ପରି ଆମ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅମାପ ଭରସା ରଖି ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ତଥା ପ୍ରସାରଣର ନାନାବିଧ ସୋପାନର ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ନେଉଛି ।

ଆଗକୁ ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ଯୁଗଟିଏ ଆସୁଛି । ତାହାର ପ୍ରାକ୍‌ବାଣୀମାନ କ୍ରମେ ଶୁଣା ମଧ୍ୟ ଗଲାଣି । ପୃଥିବୀପକ୍ଷରେ ହୋଇ ଆହୁରି ଦୂର ଆକାଂକ୍ଷିତ ଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ଅନୁମାନ କରୁଥିବା ପରି ସେମାନେ କ୍ରମେ the self beyond the selves ର କଥା କହିଲେଣି । ଏହି ଯାବତୀୟ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଆହୁରି ସେପାଖକୁ ସତକୁ ସତ ଆଉ ଏକ ଈଶ୍ୱର, ଏହି ଯାବତୀୟ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକର ଆହୁରି, ଆହୁରି ସେପାଖକୁ ସତକୁ ସତ ଆଉଗୋଟିଏ ସର୍ବାନ୍ତର୍ଗତକାରୀ ଅସଲ ଧର୍ମ, ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ନେଇ, ତା'ର ରାଜନୀତି, ତା'ର ଅର୍ଥନୀତି, ତାର ସାହିତ୍ୟ ସମେତ ଯାବତୀୟ ସକଳ ସୃଜନଶୀଳ ପ୍ରୟାସ, ଏହି ଯାବତୀୟ ଖଣ୍ଡସମଷ୍ଟି ତଥା ଖଣ୍ଡଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ଆହୁରି, ଆହୁରି ସେପାଖକୁ ଗୋଟିଏ ଅଭିନବ ସମୁଦାୟର ବାସ୍ତବାୟନ, – ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି । ଏବଂ, ବିଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ କେଉଁ ବିଶ୍ୱଧାତାଙ୍କଠାରୁ ଏକାଧିକ ଇସାରା ପାଇ ଯାଇଥିବା ପରି ସେହି ଅଧ୍ୟାତ୍ମକୁ ଅନୁକୂଳ ପବନଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଯୋଗାଇଦେବା ନିମନ୍ତେ ସାଙ୍ଗରେ ବାହାରିଥିବା ପରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲାଣି । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ନିଜ ଭିତରେ ଏବଂ ସାନବଡ଼ ସକଳ ପାରସ୍ପରିକତାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେତିକି ଶୀଘ୍ର ସମ୍ମତ ହେବେ, ସତକୁ ସତ ସାହସୀ ହେବେ, – ସଚେତନ

ଭାବରେ ସେଇଟିକୁ ହିଁ ଇଚ୍ଛା କରିବେ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ସେତିକି ଚାକ୍ଷୁଷ ଭାବରେ ହିଁ ଏହି ପୃଥିବୀନାମକ ଜୀବନଘରଟିରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତିଭାତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଉପରୁ ସେପରି କିଛି ଦୁନ୍ଦୁଭି ବଜାଇ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ କଦାପି ଆପଣା ଆଗମନର ସୂଚନା ଦେବନାହିଁ । ଆଦୌ କୌଣସି ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧ ନିମନ୍ତେ ଡାକରା ବି ଦେବନାହିଁ । ପଥ ଅପଥ, ମତ ଅମତ ନେଇ ପୃଥିବୀକୁ ମୋଟେ ବାଉଳା କରି ରଖିବନାହିଁ । ଆଗ ଆମେ ହିଁ ଏକ ଅନୁରୂପ ଅନୁସ୍ପନ୍ଦନ ଜନ୍ମାଇବା, – ତେବେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅନୁସ୍ପନ୍ଦନଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଶ୍ୟ ଶୁଣିପାରିବା । ସତେ ତ, ସମସ୍ତେ ରାଜୀ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଏକ ସହଜ ନିକଟତାର ଅନୁଭବ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ମିଳିବ । ବାହାରେ କେତେ କେତେ ପ୍ରକାରେ ଭଳି ଭଳି ଦେଖା ଯାଉଥିବା, – ତଥାପି ସେହି ଗୋଟିଏର ଆକର୍ଷଣରେ ହିଁ ସକଳେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା । ଏକ ସହଜ ପ୍ରତ୍ୟୟରେ ଯାବତୀୟ ବିବିଧତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ପାରୁଥିବା । ଯେଉଁ ସମ୍ପଦଟି ବଳରେ ବାହାରର ଏହି ଭଳି ଭଳି ପ୍ରତୀତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ସେହି ଗୋଟିଏ ପ୍ରୟାସ ଓ ଗୋଟିଏ ନିଷ୍ଠା କ୍ରିୟାରତ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି ନେଇ ହୁଏ, ତାହା ଅଧ୍ୟାତ୍ମ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏବେ ନିଜ ଭିତରର ଏକ ଆକର୍ଷଣରେ ତାହାରି ସନ୍ଧାନରେ ବିବିଧ ରୀତିରେ ତିଆରି ହୋଇ ଚାଲିଛୁ । ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ନିମନ୍ତେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ତାହାହିଁ ପରମବଳ, – ଆମର ଅସଲ କ୍ରିୟାଶୀଳତାର ନିଦର୍ଶନ ।

❑❑

ଶ୍ରୀ ... ସାଧନା କେନ୍ଦ୍ର
ଗ୍ରା - ... ପୋ - ବୈଦ୍ଧିପୁର
ଜି - ... - କେନ୍ଦ୍ରାପଡା
, ଓଡ଼ିଶା
ରେଜି ନଂ - ୪୨୮